دافغانستان تاریخي پېښلیک

لومړی ټوک

له تاریخ دمخه بیا د ۱۳۴۱ ش ترپایه

دکلونو په ترتیب

مؤلف

پوهاند عبدالحی حبیبي

خپروونکی

دبیهقي کتاب خپرولو مؤسسه

کابل - دافغانستان جمهوریت

۱۳۵۳ ش

Ketabton.com

© Kitabton.com The Digital Library

پېل

دلوی خښتن په نا مه

د افغانستان د اوسني جمهوريت تأسيس اود افغان اولس د مترقي ژوندانه پيلامه خود١٣٥٢ لمريني كال دچنگاښ په شپږويشتمه دسه‌شنبې په ورځ (١٧ جولای ١٩٧٣م) ټينګه سوه چې راتلونکي وختونه به يې دافغانستان په نيکمرغي او لوړتيا ډېر روښانه اود وياړ وړوی .

مگر دالوی ملت اودا هيواد خپل روڼ تاريخ هم لري، چې په دې كتاب کې يې ما دسياسي او اجتماعي تاريخ پيښمليک يانيټه ليک ، لـه تاريخه دمخه بـياد ١٣٤١ ش كال ترپايـه پورې دکلونو په ترتيب سره راټول اولنډ کړی‌دی .

دا يـوازې سياسي اود جـګړو پيښې ليک ندی، بلکه دلـوی افغان اولس د اجتماعي ژوندانه : ياندې پـوهنې ، ژواك (كلتور) اود هـنر (آرټ) پيښې هم‌لري، اود خلكو د ژوندا نـه اړخونه گـرده ښيي، او ترميلاد دمخه له پنځوس زرم كاله مود غسې كال په كال، تر اوسني زماني را رسوی اودهركال داوريد لو وړ پيښې، په‌لنډه‌توگه ښكاره‌گندوی .

ددې كتاب دوهم‌ټوك به‌هم‌پر خپل‌وخت ترتيب او خپور سي .

اميد لرم چې دا افغانستان آينـده تاريخ به دجمهوريت په سيوري کې ترپخوا لا روڼ اوداجتماعي سرلوړي او هوسايي سره وي .

کابل، جمال‌مينه، دوری‌دريمه ١٣٥٣

عبدالحی حبيبی

دافغانستان تاريخي پيښليك

CHRONOLOGY

(١)

تر تاريخ دمخه

پنځوس زره كاله ترميلاد دمخه (قبل الميلاد = ق،م) تر٤٠ زرو پورې

ـ پــه دره دادل ـهره چخـماخ ـ هزار سم‌ـدره‌كور کې دبكري لرغوني دوره (ماو ستيرين) .

دلس زره پنځه سوه اتيايم ق،م شاوخوا :

ـ په قره‌كمر (خلم) کې دډبرې دمنځنۍ دورې آثار .

داته زره شپږ ســوم ق،م كـال شاوخوا :

ـ په آق كپروك کې داړدهزاراوآس دآثارو سره دډبرې نوې دوره چې خاورين لوښي لانسته .

داوه زره دوه سوم ق، م كال‌شا و خوا :

ـ په آق كپروك کې دډبرې نوې دوره دخاورينو لوښو سره .

داوه زرم ق ، م كال شا وخوا :

ـ په آق كپروك ـ ديمراسي ـ منډی گك ـ سيستان کې دصيقلي ډبرې او خاورينو لوښو او فلزدورې (كلكو ليتك)

پنځه‌زره‌تردرې‌زره كاله ق ـ م :

(دمفرغ‌دوره په‌آق كپروك ـديمراسي منــډی گـــك ـ سيستـا ن کې دانځور سوو كودرو دوره په‌منډی‌گك او ناد علي کې. دبلوچستان په‌سيدکلا او قلعه گل محمد او دقندهار دمنډی گك په لاندې بر خه کې دلر غونيو كرونكو ځای .

د درې نيم زره كاله ق ـ م شا و خوا :

ـ په دره كور کې د ډبرې نوی دوره او دوزې پرستۍ دوره .

دوه‌نيم زره كاله ق ـ م :

ـ آريايي خلك په آريانا ويجه کې ـ دآر يك ژبې دوره .

ددوو زرو كالو ق ـم‌شاو خوا :

ـ دآريائي لېږد (هجرت) لومړۍ څپه ـدآس دسپر لو دوره ـ

تاريخي دوره

ديونيم زرو كالو ق ـم شاوخوا:

دويدی مدنيت دوره ـ په‌ريگو يدکې دپکهت (پښتون) او نو رو افغا نــی قبيلو ذكر ـ دافغانستان دځينو غرو او رودو نو مو نه په ريگو يد کې :

ديوزردوه‌سوم كال ق‌ـم‌شاوخوا:

داوستايي مدنيت دوره ـ دبخـدی زراعتي اوښاری ژوند ـ دپيشدادی شاهي رژيـم بنياد ـ دفـر دوره ـ دبخدی واره اويما اولوړ بيرغو نه‌ـ دبيو راسپ سهاك يرغل.

دزرم كال ق‌ـم شاوخوا :

په‌آق كپروك‌ـديمراسي‌ـمنډی گك ـنادعلي اونور سيستان کې دمفرغ او داوسپنې‌داستعمال لر غو نــۍ دوره ـ دآريايي لېږدو همه څپه له شمالي افغا نستان د آمو له سيمو تر هند و كشه او جنوبي خنډوته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۶۰۰ ق ـ م شاوخوا :
دزر دشت پاڅېدنه ـ د ښې منني اوښې کړنې او ښې وه ينې دوره ـ شپاړس آريايي سيمې ـ په بخدی او آريا ناکې دکاوی (کيان) شاهي کهول ـ او ستائې پهلوا نان ـ د اوستا لر غونی کتاب گيتو نــه ـ داهوره مزده مننه ـ داهريمن غندنه.

۶۵۰ ق ـ م شاوخوا :
له ۶۵۵ تر ۶۳۳ ق،م پوری فره اوتس دديوکس زوی دوهــم مــادی پادشاه تر باختر اوآمو پوری سيمې ونيولې .

۵۶۶ ـ ۴۸۶ ق، م :
دگوتمه بوده ژوندون .

۵۵۹ ـ ۳۳۰ ق،م
دهخامنشی امپراتوری اقتدار .

۵۳۹ ـ ۵۳۰ ق ـ م :
کو روش (سير وس) دکمبوجيه زوی دهخا منشی کهول اوم پا چــا (۵۵۰ـ۵۲۹ ق،م) ټول افغانستان ونيویء .

۵۲۲ـ۴۲۱ ق،م :
په اراکوزی (ارغنداو) او مرگيان (مرو) کې پرهخا منشيانو بانــدی ښورښت. دلومړی داريوش هخامنشی شهنشا هی (۲۲ـ۴۸۶ ق،م)

۵۲۰ـ۵۱۸ ق،م
د لومړی داريوش دبرليك پــــه بيستون کی چی په هغه کی دافغانستان دسيمو نومونه ياد سوی دی .

۵۱۷ـ۵۱۲ ق،م :
دسند ترغاړ وپوری دهخامنشيانو رسيدنگ .

۴۶۵ـ۴۲۴ ق،م :
دلومړی اردشير دخشيارشا دزوی شاهنشهی .

۴۸۶ـ۴۰۴ ق،م :
خشيارشا اودوهم داريوش هخامنشی پاچهانو مستقيما پرگندهارا حکومت لاره چــی شــرقــی پــايتخت ئــی کسپا تورس(پېښور)اوپو کيلاوتس (چارسده) وه .

۳۳۴ ق،م :
د مقدونی اسکندر ديرغلونو پيل

پرآريانا باندی .

۳۳۰ ق،م :
اسکندر په آرياناکی آريه (هرات) دزنگيانــه (سيستان) اراکــوز يــه (ارغنداو) ونيول (اکتوبر) .

۳۲۹ ق،م :
د اراکوزيه اسکندريــه (قندهار) ودا نول (جولائی)ممنن د ارغنداود سيمی والی سو.
اسکندر کابل هم ونيوی (نومبر ـ ۳۲۹ ق،م) اود پسرلی په پای کی ئی په هوپيان کــی (دقفقاز اسکندريه) ښار ودان کیء .
ساتی بارزانس دهرات ملی سردار اسکندر ته پورته سو ،مگرژر مړکړ سو اواسکندر دقفقاز له اسکندر يې څخه رهی سو تر هندو کش و او ښــت باختر ئی ونيویء اوتر آموهم واوښت سغديانه ئی ونيوله (۳۲۸ ق،م) .

۳۲۷ ق،م :
دباختريانو مقاومت دااسکندر پــه مقابل کی ختم سواواسکندر روښانه دهو خيار لور باختری ملکه واده کړه (د ۳۲۷ ق،م مارچ)
اسکندر تر هندو کش او کابل تېر سو، دکنړ اوبا جوړ له لاری داباسين سيمو ته ورسېد د۳۲۶ ق ،م کال په فروری تراټك واوښت .

۳۲۶ ق،م :
اسکندر د تکسيلا ښارونيو اود جيلم څنډو ته ورسېدی (مــئی) د جولائی په مياشت پورو س(فور) دهند پاچا ورته ايل سو اسکندر د اباسين پرشرقی سيمو باند ی سی سی کوتوس والی کیء اوشر قـــی سيمی ئی نيکا تور ته ورکړ ی.

۳۲۵ ق،م :
پــه جولائی کــی اسکندر د پبل (اوسنی کراچی ته نژدی) ورسيد اود گدروزيا (اوسنی بلوچستان) له خوا پارس ته ولاړ .

۳۲۴ ق،م :
تــر نيکا تور وروسته فيلپس د اباسين دغربی سيمو حکمران سوی ؤ خو پــه دغــه کال يونانی سپايانــو وواژه .

۳۱۷ ق،م :
ايودا موس يونانی حکمران دهند پاچا پوروس وواژه. د اباسين پــر څنډو يونانی حکمر انی ختمه سو ه.

۳۱۱ ق،م :
سيليو کوس نيکاتور (د اسکندر يونانــی جنرال) اود بابــل حکمران (۳۶۴ـ۳۲۱ ق،م) آريانا ونيوله .

۳۰۵ ق،م :
سيليو کوس دکابل له خوا داباسين سيمی ته ولاړ، اودهندی پاچاچندره گوپته سره ئی صلح وکړه .
گندهاره ـ اراکو زيه ـ گدرو زيه ـپاروپا ميزاد ئی چندره گوپته تــه پريښوول ، اوديــو دوتس ئی پــر باختر حکمران کی اودهنديانو نفوذ تر منځنی افغانستا نه راورسيد.

۳۰۰ ق،م :
دچندره گوپته مرگ اودده دزوی بيندوساره دوستانه روابط دگندهاره اوپاروپاميزاد له خوا له سيليو کوس ســره .

۲۹۲ ق،م :
انتوهيد دلومړی سيليوك زوی د مشرق حکمران سو .

۲۷۳ ق،م :
بيند وساره مــړ سو اودده زو ی اشوکا پاچا سو .

۲۶۰ ق،م :
اشوکا دبودا دين ومانه اوخپرولو ته ئی ملاوتړله، اوپه افغانستان کی ترقندهار خپور کیء .

۲۵۶ ق،م شاوخوا :

ديو دوتوس په باختر کی ديو نانيانو مستقل سلطنت جوړ کیء ،دگريکو باختری مدنيت خپر يدنه .

۲۵۰ ق،م :
په قندهار کی داشوکا دبرليك په يونانی اوآرامی ژبو. داشوکادکهول (موريا) سياسی نفوذ پری سو،خود بودا دين په افغا نستان کی ترلسو پيړيو پوری پاته سو، ديونانی مدنيت اوخط نفوذ په اراکوزيه کی .

۲۵۰ـ ۲۳۰ ق،م :
په باختر کی ددوهم ديودوتوس د لومړی ديود وتوس دزو ی پاچهی.

د ۲۲۰ ق،م شاوخوا :
ايوتيد يموس دسغد حــکمران د باختر مستقل پاچا سوتر ۱۹۰ق، م پــوری .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۲۰۸ ق،م شاوخوا :

دریم انتیو کوس پرپارت حمله وکړه‌اوپه‌هریرودکی‌ئی‌دایو تیدیموس سره هم‌جنګ وکی‌ءاودی‌ئی مات‌کیء درنگیانه اواراکوزیه‌ئی ونیول .

۲۰۷-۲۰٦ ق،م :

انتی اوهید باختر کلا بند کیء.

۱۹۰ ق،م :

دیمتر یوس دایوتید یموس زو ی دباختر پاچاسو،دده‌سپه سالارمناندر تکسیلا اوهند دگجرات ترڅنډوپوری ونیول، اوتر ۱۰۰ ق،م پوری دده کهول په‌هندکی حکمرانان وو ، دیمتریوس تراراکوزیا پوری‌ونیول.

۱۸۱ ق،م :

ایوکراتید یس د (باز یلو ز میکا لیوس)په لقب دباختر پاچا سواود باختر دیونانی پاچهانو دریم کهو ل ئی جوړکیء تر۱۵۵ ق،م پور ی.

د ۱۷۵ ق،م شاوخوا :

دیمتر یوس له‌هند وستانه باخترته راستون سواو دده زوی دو هم‌دیمتر یوس دباختر پاچاومګر ددوی کهول ایو کراتیدیس ورك کی ء.

د ۱۳۵ ق،م شاوخوا :

لومړی مهرداد پارتی پاچا دباختر سلطنت وڅابه، اومرکزئی له‌باختره کاپیسا د کابل شمال ته رانقل سو .

۱۳۰ ق، م:

یویه- چی قبیلی دآمو په شمال کی‌وی ، چانګ-چی-ین دچین له‌خوا دهون دامپراتور دربارته استا ځی راغی ء.

۱۲٤ ق،م :

پراشکانی دوهم ارتبان باندی د تخار یانو بری- سکاقبیلو پرهند یرغل وکی‌ءاو دانډوسیتهین حکومت ئی‌هلته جوړکیء .دو هم مهر داد دارتبان‌زوی‌اشکانی‌لوی‌په‌چایرسکایانو باندی بری وموند، باختر اوسیستان اوشمالی هندئی ونیول .

د ۱۲۰ ق،م شاوخوا :

په سیستان او اراکوزیه کی د پهلواله قبیلی څخه د ونونیس سلطنت :

۷۸ -۷۵ ق،م

مایوس‌سکایی داراکوزیه(ارغنداو) اوسند سیمی ونیولی ، او سکه‌ئی ووهله ، اوتر تکسیلا پوری لاس وغځا وه .

د ۷۰ ق،م شاوخوا :

یویه- چی‌یعنی کوشانیان ترآموړا واوښتل اود تخاریانو په کومك‌ئی باختر ونیو .

د ۵۰ ق،م شاوخوا :

دباختری‌یونانیانو مستقل‌سلطنت تردوی نیمی پیړی وروسته دسکا - سیتی- تخاری قبیلو په یرغلونو ختم سو. دسکایی پاچهانواز یس- ازیلیسس دوره -

۳۰-۲۰ ق،م :

دسکا اوتخاریانو جګړی دپارفیان له اشکا نیانو سره .

۲۹ -۲۸ ق،م :

د پارفیان پاچا دوهم فرهاد دسکایانو په‌جنګ کی وواژه سو او دوی درنګیانه ونیوله، چی‌هم ددوی په‌نامه سکستان سو .

(۳)

ترمیلا دوروسته

(م)

۴۰-۷۸م

لوی کوشا نشاه کوجو له کره‌کد فیزیس دکوشانیانو شهنشاهی په آریانا کی جوړه‌کړه .

۱۹-٤۸ م :

دپهلوا قبیلی ګند وفاریس له سیستانه ترسند او پنجابه ونیول ، اودده دربارته دحضرت مسیح‌شاګرد سنت توماس راغیء اوده مسیحی دین ومانه‌اوپه افغانستان‌کی لومړی پلاد مسیحی دین‌اغیزه ښکاره سوه.

۵۰ م:

دګندو فاریس لوی سلطنت دده د زامنو ترمنځ وویشل سو .

۷۸-۱۱۰ م:

ویمه کد فیزیس‌دلومړی‌کد فیزیس زوی دکوشانی کهول دوهم لوی پادشاه خپل سلطنت دګنګا ترڅنډو پوری ورساوه .

۱۲۵ یا ۱٤٤ م:

کنیشکه لوی کوشا نشاه ددنیا څلورمه لویه امپراتوری جوړه‌کړه، د دوبی مرکزئی دکاپیسا بګرام‌اودژمی دپیښوروؤ. دګریکو بودیك ګډ هنر خپریدنه .

۱۵۰م شا خوا:

دبودایی دین اوم وا سو میشره ګندهاری په مشری د بودایی ۵۰۰ پوهانو لو جرګه دکنیشکه په‌فر مان په‌کشمیرکی جوړه سوه، دهینه یانه کوچنی مذهب پرځای مهایا نه لوی مذهب‌غوره‌سو. اود کنیشکه په روزنه بودایی دین دارغنداو ترڅنډو او شمالا ترسیر دریا پوری خپور سو. د بغلان مهاد ژاومندر د کنیشکه‌په فرمان جوړ سو، دپیښور دبودا د کچکول مندر په شا جی ډیری کی جوړسو. دبګرام دشترك پرغو نډی دشا- لو-کیا معبد جوړ سو .

د ۱۵۱ م شاوخوا :

د دنیا لویه څلورمه کوشانی امپراتوری دګنګا له‌څنډو د خراسان ترپایه اوله بحیره عرب څخه تر سیر دریا اوختنه‌دکنیشکه ترفرمان لاندی جوړه سوه اوپه همدغه وخت کی کنشکه مړ سو .

۱۵٤-۱٦۰ م:

دواسیشکه دکنیشکه‌زوی اودوهم کنیشکه دوره -دبغلان‌دمهادژد منلر په‌یونانی خطدتخاری ژبی‌ډبرلیك.

د۱٦۹م شاو خوا :

مهاراجه دیوه پتره هو ویشکه د کنیشکه زوی .

۱۸۰ م :

دخوات په خروشتهی لرغون لیك کی دهوویشکه لوی پاچا یادونه. د افغانی کوشانی مد نیت او کلتور جوړ یدنه.

۱۸۲ -۲۲٦م

دهوو یشکه مړینه اودواسو شکه (واسو د یوه) پاچهی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۲٦ ـ۲۵۱ م

دساسا نيانو شهنشهی

۲٤۱م

دلومړی شاپور ساسا نی پا چا يرغلونه تراباسينه،له۲٤۱م تر۳٦٥م پوری دساسانی اقتدار اوږ ديدنــه ــپه باميان کیپه ســاســانــی ډو ل ديوالی انځور .دهډی دستو پو هنر دمانی دين جوړ ښت .

۲٦۰ـ۲۷۳ م

دلومړی ساسانی شاپور د نقش رستم په ډبرليك کی دابگان (افغان) او پسکی باوره (پيښور) يا دونه. دکوشا نيانو دا مړا توری سقوط.

د۳٥۰م شاو خوا :

کيداره (قيدار)کوشانی شهزادگان له‌کابله ترکشميره‌ـ دهفتليانو ظهور او راوتل.

۳۸٥م:

شاپور ساسانی د گــرو مبــاتس هفتلی پاچا سره روغه وکړه.هفتليان دجنوب خواته راو خو ځيد ل.

۳٦۷ م

کيداره په‌گندهاره کیسکه وو هله.

د۳۷٥ مشاوخوا :

پيرو شاه د کيداره زوی .

۳۸۰م شاو خوا :

ورهران کيداری پاچا.

٤۲٥م

پرباختر دهفتليانو بری .شير مه په‌با ميان کی .

٤٥۹ـ ٤۸٤م

بيرو ز د بهرام ساسانی زو ی‌د کيدار يانو سره په شخړو بوخت ؤ او کنگخاس کيداری ته‌يی خپله خور ورکوله خو هغه ونه منله.دکيداريانو پايتخت کاپيسا اوبيا پيښور و .

٤٦۰ م

د هفتليا نو بشپړ ا قتدار پــر ټول افغانستان اوشمالی هند.

٤۸٤م

دافغانستان د هفتلی دو لت‌مقابله له ساسانی شا هانو سره ـ خشو نور هفتالی لوی پاچا ساسانیپيروز مات کیء اوپه جنگ کیوواژه سو .د پيروز لورخشو نور وکړه شيــر ی با ميکان په باميان او خودويه کــه کابلشاه په کابل کی .

٤۸۸م:

ساسانی کواذ دا يرا ن پر تخت کښينو ست اوهفتليانو ته‌يی ججــه ورکوله .

٤۹۹م

کواذ چیهفتليانو ته‌يی پناه‌راوړی وه ددوی په مرسته بيا دپارس‌تخت ونيو یء.

٥۰۰م

توره من‌هفتالی زاو لیپاچا ټــول افغانستان او شمالی هند ونيــول هندی پايتخت يې سکله (د پنجاب اوسنی سيا لکو ټ)و. سپاله پتــی کابلشاه .

٥٤۰م:

مهيره‌کوله د توره من زو ی پر ټول ا فغانستان اوشمالیهند پاچهی کوله په هندکی دده سخت جنگو نه او به ٥٤۲م کی دده مړينه .

٥٥۰م شاوخوا :

په هندی کتاب بهر يته سمم يته (۱۱ر٦۱) او (۱٦ر۳۸) دوه ره هه ميهيره تاليف کی او ه‌گه نه(افغان) يا دسوی دی . پد مه‌کابلشاه.

٥٦۸م

د هفتليانو دلوی دو لت سقو ط. دنيز کانو اوپيغوانو اور تبيلانو او کابلشاهانو اقتدار . و که د يــوه کابلشاه .

٥۸۸ـ ٥۸۹ م:

د بهرام چوبين جنگ له‌ترکانــو سره .

٦۰۰م

په افغانستان کی ملوك طوايف:د روزگان ،جغتو ،گومل، کوشانی او هفتلی شاهزادگان. دغزنی لويکان‌ـ کابلشاهان‌ـدزابل‌رتبهيلان‌ـنيزکان‌ـ پيغوان‌ـ سوريان‌ـدباميان شيران ـ دغرستان شاران ـتگينان ـپه‌شمالی افغانستان کی دری ژبه ـپه غربی افغانستان کیپهلوی ژبه ـ په‌شرقی افغانستان کی دد ری شر قیلهجه (تخاری) ـ د پهلوی ـيونانی ـسره داناگری ليك دودو نــو روا ج‌ـ د بو دايی‌او زر د شتی عقايد و گډون. په‌غور اوکسی غره‌کی دپښتوځرك .

٦۳۰م:

هيون ـتسنگ چينی گر زندوی له سمر قنده په (۲۰) مارچ‌خلم او په (۲۰) اپريل بلخ او په(۳۰)اپريل با ميان ته راغی او تر د سمبرپوری له اباسين خخه‌تيرسو . دی د هندله خوا بيرته پر ا فغانستان راغی ا وپه ۲۰جون ٦٤٤ مداو‌ـپو‌ـکين (افغان) سيمه د بنو او غزنی ترمنځ يادوی او دا د نقش رستم ترډبرليك ا و بهريته‌سمهيته وروسته د (ا فغان) دريم ذکر دی .

هيون‌ـ تسنگ په هم د غه کال (۸ستمبر٦٤٤م)بد خشان‌ته ورسيد اوپه ۱۲ ستمبر ترپا مير تيــر او يارکند او ختن ته ولاړ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامی دوره

خلافت

٦٣٩ ــ ٦٤٢ م ١٨ ــ ٢٢ ق
احنف د قیس زوی پهخپله تمیمی دیز گرد په تعاقب دطبسین له لاری خراسان ته راغی او هرات ئی ونیو. د رتبیلانو کهول په زابلستان کی تر ٢٥٨ ق پوری . دلو یکانو کهول په غزنی او گردیز کی تر ٤٠٠ ق .

٦٤٢ م ٢٢ ق :
عبد الله بن عامر دکرمان له خوا د حضرت عمر فاروق په امر پــر سیستان راغیء او دده اسلامی لښکر تر قندهار او سنده ورسیده.

٦٤٤ م ٢٤ ق :
د اسلامی لښکرو او رتبیلا نـو مقابله په سیستان او هلمند اوزابل کی .

٦٤٥م ٢٥ق شاو خوا :
د عبد الله بن عامر عربی لښکرو کابل کلا بند کړیء دلته کابلشا هانو اقتدار لاره .

٦٤٨ م ٢٨ ق :
عمیر بــن عثمــان د خرا سان حکمران .

٦٤٩ م ٢٩ ق :
عربی سپه سالار مجاشع بن مسعود جنوبی افغا نستان اوگرمسیر ونیوی او ربیع بن زیاد سیستان لاس ته راوړ .

٦٥٠م ٣٠ق:
عبد الله بن قیس دخــرا ســان حکمران سو ،عبدالرحمن بن‌سمر ه دهلمند سیمی ونیوی اوپه زمینداور کی د زون (زور) معبد ونړا وه .

٦٥١ م ٣١ ق :
یزد گرد په مرو کی ما هوی سوری ته پناه راووړه او دیوه ژرنده گری په لاس مړ سو .له دمسره دساسانی کهول پا چهی سوه .او اسلا مــی حکمران احنف بن قیس پرمرو باندی بری وموند .

٦٥٢ م ٣٢ ق
باذان دهــرات او فــو شنج او بادغیس پاچا دعربی حکمران عبدالله بن عامر سره دروغی معاهده وکړه او یو ملیون درهمه ئی ورکړه .
احنف بن‌قیس بلخ او طخارستان او سمنگان او گوز گانان او تالقان ونیول ــ دغسی هم خالد بن عبدالله هرات او باد غیس اوغور او سرخس او ټول خراسان ونیو ، که څه هم هراتی قارن ولاړ سو خوعبدالله بن خازم دی وځابه .

٦٥٣ م ٣٣ ق :
اپرو یز دسیستان د زرنج پــاچا عربوته تسلیم سو اودوی دا سلا م خپر ولو ته دلته ملاوتړ له .
عبد الرحمن بن سمره د حضرت عثمان په فرمان دسیستان والی سو، او داســلام دتبلیغ له پاره ئی حسن بصری آو نور فقیهان له ځانه سره راوستل ، د زرنج دمسجد آد ینــه محراب ده جوړ کړیء .

د ٦٥٥م٣٥ق شا وخوا
په غور او مرو کی دماهوی‌سوری پاچهی .

٦٥٦م٣٦ق :
ثاغر بن دعور عربی سالار تــر قیقان (دبلو څو قلات) پوری و لاړ. او عبدالرحمن بن سمره کابل ونیو، او کابلشاه ایل سو .

په غور کی دشنسپ ابـن خرنك امارت .
خلید بن کاس دحضرت علی لــه خوا دخراسان حکمران سو .

د ٦٦٠م٤٠ق شا وخوا :
سرود کر کوی د دری ژبی‌پخوانی شعر .

٦٦١ــ٧٤٩ م ٤١ــ ١٣٢ق :
دعربی اموی خلافت دوره ــ قیس بن هیشم سلمی دبادغیس له لاری بلخ ته ورسید او دنوبهار معبد ئی وران کی ء . عطاء خشک دبلخ‌پررود دری پلان جوړ کړه .

٦٦٤م ٤٤ق :
عبدالرحمن بن سمره بیا کا بل ونیو ابو رفاعه تمیم بــن اسیــد (صحا بــی) په کابل کــی شهــید سو (؟)
مهلب بن ابی صفره د کا بل او پیښور له خــوا تر بنــه او لا هور (دابا سین تر غاړی) پوری ولاړ، او دملتان له خوائی دبلو څو قندا بیل او قیقان (قلات) ونیول .

له ٦٦٧ څخه تر ٧٢٧ م ٤٧ تــر ١٥٦ق پوری :
په سیستان اوزابلستان اوجنوبی افغانستان کی دعر بو اور تبیلا نــو آخری جنگونه او دټول افغانستان پرسمو سیمو تر ابا سین پو ری د اسلام خپریدنگ .

٦٦٧ م ٤٧ ق:
خلید بن قره یر بو عی د حضرت علی له خوا او بیا خلید بن عبدالله حنفی دخراسان حکمران سو .

٦٧١ م ٥١ق :
ربیع بن زیاد حارثی دخراسا ن حکمران سو .

٦٧٣ م ٥٣ ق:
دعبید الله بن زیاد او دعباد بــن زیاد یر غلونه پر هلمند او قند هارــ دقندهار دجگو تیش خو لیو تقلیــد او هغه (عبادیه) بلل .

٦٧٤ م ٥٥ ق:
عرب لومړی پلاتر در یای آ موتیر سول .

٦٧٦ م ٥٦ ق:
سعید بن عثمان‌بن عفان دخراسان حکمران .

٦٧٧ م ٥٨ ق:
عبدالرحمن بن زیاد بن ابی سفیان دخراسان حکمران .

٦٨٠م٦٨ق:
سلم بن زیاد دخراسان حکمران ؤ او دکابل خلکو ســر واخیست او یزید بن زیاد ئی مړ کړیء نو طلحة الطلحات ورته را و لیږل سو .

٦٨١ ــ ٦٨٣ م ٦٢ ــ ٦٤ ق:
سلم بن زیاد دخراسان حکمران ؤ او عر بو پرما وراء النهر لومړی‌حمله وکړه .

٦٨٣ ــ ٦٨٨م٦٤ــ شصت‌نو ق:
عبدالله بن خازم پر خرا سان او عبدالعزیز بن عبدالله پر سیستــان

(c) ketabton.com: The Digital Library

وگمارل سوه ـ رستم بن مهرهر مزد مجوسی متکلم په سیستان کی و .

۶۹۰ـ۶۹۱م ۷۱ـ۷۲ ق :
بگیر بن وشاح پر خرا سا ن حکمران سو .

۶۸۹ـ۷۰۴ م ۷۰ـ۸۵ ق :
موسی بن عبدالله بن خازم په ترمذکی حکمران و .
عبید الله بن ابی بکره د سیستان والی سو او هلته در تبیل او سیستانیانو سره دده لښکرتباه‌سول چه (جیش الفنا) ئی وبلل .

۶۹۱م ۷۲ ق :
وکیع بن عمیره دعبدالملك اموی خلیفه له خوا پر خراسان و گمارل سو ، دنه عبدالله بن خازم پخوانی حکمران ووژه ، او دامویانو اقتدار په خراسان کی ټینګ سو .

۶۹۷ م۷۸ ق:
مهلب بن ابی صفره د حجا ج‌له خوا بلخ ته راغیء .

۶۹۹م ۸۰ق :
جیش الطوا ویس (آراسته‌لښکر) دعبدالرحمن بن محمد سره پر سیستان راغلل او ټول زابل اوکابل ئی ونیول ـ شادیبغو په تخار کی.
دامام ابو حنیفه نعمان بن ثابت تولد

۷۰۱ م۸۳ ق :
دمهلب بن ابی صفره وفات دمرو په زاغول کی .

۷۰۳م۸۵ ق:
مفضل بن‌ابی صفره دخراسا ن امیر بادغیس ونیویء . رتبیل‌دزابل پاچا عبدالرحمن عربی یاغی حکمران ونیو او حجاج ته ئی وسپاره .

۷۰۵م۸۶ق تر۷۱۵م ۹۶ ق :
قتیبه بن مسلم دخراسان وا لی سو او ټول خراسا ن او ماوراء النهر ئی فتح کړه . په ۸۶ ق کا ل کی صالح بن عبدالرحمن سیستانی‌کاتب دیوان او دفتر له پهلوی څخه عر بی ته را واړاوه .

۷۰۸م ۹۰ ق:
قتیبه عربی حکمران داشکمشت‌په در شیا ن کلی کی لومړی مسجد جوړ کیء .

۷۰۹م ۹۱ ق :
قتیبه پر تخارستان حمله وکړه او دنیزك لښکر ئی په تالقان کی مات کړه .

۷۱۱م ۹۳ق :
محمد بن قاسم سند فتح کیء .

۷۱۲م ۹۴ ق :
عربو خوارزم او چغانیان و نیول او شرقی تر کانوسمر قندواخیست.

۷۱۳م ۹۵ق :
دقتیبه لښکر بیو نگ شاش او فرغانی ته . په بخا را کی لومړ ی مسجد جوړ سو . محمد بن قاسم ملتان ونیو .

۷۱۵م ۹۶ق :
په خراسان او ماوراء النهر کی دقتیبه بن مسلم با هلی تر قیادت لاندی ۵٤زره‌تنه عر بی لښکر وو چی د (۷) زرو عجمی موا لیو قو ما ندا ن ئی حیا ن خراسانی ؤاو ده خلك پر عربو پارول .
قتیبه له اموی خلافته یا غی سو او په فرغانه کی دوکیع په وسیله ووواژه سو .

۷۱۷ـ۷۲۰م۹۹ـ۱۰۲ق :
په خراسان کی د آل علی (رض) دشیعیانو غور ځنګونه او دحضر ت یحیی بن زید راتګ . جراح بن عبدالله حکمی دخراسان حکمران سو .

۷۱۸م ۱۰۰ ق :
ابو مسلم عبدالرحمن دمرودماخان دبنداد هر مز زوی و زیږید ی‌دعلی بن مجاهد کابلی لوی محدث او فقیه ژوند ـ و جویرلویك په غزنه کی ـ هو په بامیان کی .
دآل عباس لومړنی دعوت خراسان ته را ورسیدیء .

۷۲۰ـ۷۲۱م ۱۰۲ـ ۱۰۳ ق:
پر خراسان دسعید بن عبدالله حکمرانی او ددهقا نا نو غورځنګ.

۷۳٤م ۱۰۶ق :
دبلخ په برو قان کی داعرا بو خانه جنگی ـ دخالد بن عبدالله قسری حکمرانی له ۱۰۵ تر ۱۲۰ ق پوری . دضحاك بن مزاحم‌بلخی‌مفسر او محدث وفات . دشیخ سعیدمقبری وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۷۲۵م ۱۰۷ ق :
اسد بن‌عبدالله د خراسان‌حکمران په غور او غر جستان کی دهغه ځای پاچا نمرون مسلمان کیء .اله‌بروقانه بیرته مرکز بلخ‌ته رانقل سو، ا و دا ښار بیا ودان سو . یزید بن‌عریف دا ښار بیا ودان سو . یزید بن‌عریف پر سیستان حکمران او معمربن عبدالله دسیستان قا ضی سو .

۷۲۶م۱۰۸ق :
دبلخ دعر بی حکمران اسد بن عبدالله په غندنه لی دبلخیا نو یو دری شعر .

۷۲۷ـ ۷۲۹م ۱۰۹ـ ۱۱۱ ق :
اشرس‌بن‌عبدالله سلمی دخراسان حکمران ؤ، اوراباطو نه جو ړ سول ـ بو حریر بن عبدالله لوی محدث او عابد دزرنج قاضی سو .

۷۲۹م ۱۱۱ق :
عبدالله بن ابی برده د زرنج لویه مصلا په در پارس کی جوړه کړه .

۷۳۳م ۱۱۵ق :
په خراسان کی کاختی .

۷۳۵ـ۷۳۸م ۱۱۷ـ۱۲۱ق :
پر خراسان داسد بن عبدالله حکمرانی ، دی په بلخ کی مړ سو.

۷۳۵م ۱۱۷ق :
دابو عبدالله نافع کابلی محدث او فقیه وفات .

۷۳۶ـ۷۹۷م ۱۱۸ـ ۱۸۱ ق :
دلوی محدث او عالم عبدالله بن مبارك مروی دژوند دوره .

۷۳۶م ۱۱۸ ق :
دمر جئه فرقی دمشر حارث بن سریج قیام .
په بلخ کی داسد آباد جوړ و نه دمکحول بن سهراب کابلی فقیه او محدث وفات .

۷۳۸ـ ۸٤۸م ۱۲۱ـ ۱۳۱ق:
پر خراسان دنصر بن سیار حکمرانی .

۷٤۱ م ۱۲٤ ق :
ابو مسلم کوفی ته ولاړ او په مکه کی دامام ابراهیم عباسی مرید سو، او دال عباس دعوت شروع سو .

۷٤۳ م ۱۲۵ ق :
په بلخ کی دلوی مسجد جوړول

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام یحیی دزید زوی دجو ز جا ن د ار غوی په کلی کی دشعبان په میاشت په جنگ کی دنصر بن سیار لښکر ووواژه .

۷۴۵ ـ ۷۴٦ م ۱۲۸ ـ ۱۲۹ ق :

په مرو کی د حارث بـن سر یج بل بغاوت او دده مرګ . جهم بـن صفوان خراسانی دجهمیه مذهبـی ولی مشر چی په دغه غور ځنګ کی شریك ؤووواژه سو .

۷٤٦ م ۱۲۹ ق :

عبدالله بن معاویه دابو طالب له کهوله چی په مد این او اصفهـا ن کی را ولا ړ سوی ؤ ، تـرما تـی وروسته خراسا ن ته راغی ، او پـه هرات کی ووژل سو همدلی ښخ‌دی.

۷٤۷ ـ ۷٥٥ م ۱۳۰ ـ ۱۳۷ ق :

پر خراسان دابو مسلم داقتـدار دوره .

دبلخ دهند وان کلا جوړ و ل د ابو مسلم له خوا .

دمرو په ما جان کی دارا لا مـاره جوړول.

دنشا پور دلوی مسجد بنا ـ

په غورکی دامیر پو لاد بن‌شنسب امارت .

۷٤۸ م ۱۳۷ ق :

ابو اسحاق ابراهیم بن میـمو ن مروزی خراسانی محدث ووژه سو.

۷٤۹ م ۰٦۸ م ۱۳۲ ـ ۲۰٥ ق :

دعبا سیانو دخـلا فـت دوره او پر افغانستان باندی ددوی نیغ حکم ـ ابو مسلم په کوفه کی دعباسی‌کهول خلافت اعلان کړ ۱۳۲ق .

دابو مسلم سره دغور دامیرپولاد ملګری ۱۳۰ق .

۷٥۰ م ۱۳۳ ق :

~~عبدالرحمن بن مسلم) په نامه سکه~~ ابو مسلم په مروکی د (ابو مسلـم ~~وهله~~. عبدالرحمن بن مسلم په نامه سکه ووهله

دعطا بن ابی‌مسلم خراسانی‌محدث او مفسر وفات په بیت المقدس کی (ولادت ٥۰ ق) .

۷٥۱ م۱۳٤ق :

مسلمانانو چینی اسیران راوستل او له دوی ځخه ئی د کا غـذ جوړول زده کـړ ه . تګین شاه خـراسا ن شاه .

۷٥۲ م۱۳٥ق :

مقاتل بن حیان بلخی محـدث او مفسر په ګردیز کی وفات او ښـخ سو .

دعطا بن میسره بلـخی محـد ث وفات په بیت المقدس کی .

۷٥۲ م۱۳٦ ق :

ابو مسلم دحج په سفر ولاړ .

۷٥٥ م ۱۳۷ق :

خلیفه منصور دوانیقی ابومسلم وواژه او په خـراسان کی فـیروز سنباد زرد شتی دده په کسات کـی دهرات له اهروانه کلی ځخه راولاړ سو ، خو جهور بن مرارعجلی‌دبغداد دخلافت له خوا دده شپیته زره اتباع او دی ووژل .

۷٥٦ـ۷۷۰ م۱۳۹تر ۱٥٤ ق:

جهان پهلوا ن امیر کروړ دامیر پولاد غوری زو ی دشنسب سـوری له کهوله خپله پښتو حماسه (قدیم ترین شعر) ووایه .

۷٥۷ م۱٤۰ق :

په مرو کی دسپین کا لیو خلکـو

بلوا دسعید جولاه په مشری او دابو دا وُد خالد مرینه .

۷٥۸م۱٤۱ق :

په خراسان کی دراوند یـا نو بلوا دابو مسلم دوژلنګ په کسا ت کی .

۷٥۸ـ۷٥۹م ۱٤۱ـ ۱٤۲ ق:

براز بنده دسپین بیرغ سـره د عباسی کهول ځخه سر واخیست ، خو دجنګ پرډګرپه ٦ ربیع الاول ـ ۱٤۱ق ووواژه سو .

په سیستان کی دحضین بـن رقاد ولاړیدنګ .

دبلخ دقاضی متوکل بن حمـران شهادت په بلخ کی .

۷٦۰ـ۱٤۳ق :

دابو مجاهد علی بن مسلم کا بلی مشهور فقیه او عالم او دری قا ضی او دابو حنیفه دشیخ دژوند وخت .

۷٦۱م ۱٤٤ق :

له منصور خلیفه ځخه دبست او قندهار خلك یاغی سول او دزهیـر بن محمد ازدی سره ئی‌سخت‌جنګونه وکړه .

ابو عثمان عمر و بن عبید کا بلی محدث او مفتی او شیخ معتزلـه او مفسر وفات سو .

۷٦۷ م۱٥۰ق:

مقاتل بن سلیمان مروزی چـه د قرآن تفسیر ئی په بلخ کی لیکلی ؤ تر دنیای تیر سو ـ

ابو حاتم بلخی او کنکه له هندی ځخه کتاب السموم په پهلـو ی را واړاوه .

استاد سیس هروی له باد غیسه

دحریش سیستانی په ملګری راولاړ سو ، عربی لښکرو او یازده تنه د سیس ملګری ووژل ، دی په بغداد کی ووژل سو ، مرجیله ښکلی لور ئی هارون خلیفه و کړه چه دمأمون موروه .

٦۹۹ـ ۷٦۷م

۸۰ـ۱٥۰ ق:

دابو مجاهد علی بن مسلم کا بلی مشهور فقیه او عالم او دری قاضی او دابو حنیفه دشیخ دژوند وخت .

~~٦۹۹ـ۷٦۷م۸۰ـ۱٥۰ق~~

عباسی والیانو په نشا پور کـی په‌خپل نامه سکه ووهله .

روسی سودا ګرانو دبیز نتین او بغداد او پارس او کرمان او جنوبی افغانستان له لاری دسند او هنداو چین تجارت کاوه .

۷٦۷م ۱٥۰ ق :

ابوالجارو دزیاد بن منذرخراسانی شیعی فقیه او دحضرت امام محمـد باقر دتفسیر راوی وفات سو .

په سیستان کی دمحمد بن شداد لغیری او آذرویه بن مرزبان‌زردشتی ولاړیدنګ ـ

دمعن بن زایده راتګ او تر رخج (ارغنداو) پوری پر مختګ

سیستانیانو په ۱٥۱ق دده نس ور خیری کړ .

۷٦۹م ۱٥۲ق :

په ویهند کی دبدهـ دمعبـد پـر ځای مسجد جوړ سو .

۷۷٤م ۱٥۸ق :

دمقاتل بن سلیمان بلخی محدث وفات په آبادان کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

٧٧٥م ١٥٩ق :
په سیستان کی دخارجی نوح ولاړیدنه او دحمزه بن مالك په لاس محو کیدل .
امام حسین بن واقد دمرو قاضی او ابو غانم یونس مروزی قاضی مړه سول .

٧٧٦م١٦٠ق:
یوسف البرم خارجی په میمنه مرغاب او پو شنج کی راولاړ سو عربی حکمران یزید بن مزید دی ونیوی ، او په بغداد کی ووا ژه سو .
خاقان لویك په گردیز کی –
امیر ناصر بن امیر کرور سوری په غور کی .

٧٧٧م ١٦١ ق :
دهاشم بن حکیم (مقنع) ولاړیدنه (دمرود کازه له کلی څخه) په هرات او بادغیس او مرو کی دده د سپین کالیو انقلا بیانو ښورښتونه ، چی دیرش زره تنه ئی په ماوراء النهر کی ووژل سوه (١٦٣ق ٧٧٩م) .

٧٧٨م ١٦٢ق :
ابراهیم بن ادهم بلخی مشهور صوفی او زاهد دروم په سوفنن کی مړ سو .

٧٧٩م ١٦٣ ق :
دامام ابراهیم بن تهمان باشانی لوی هروی محدث په مکه کی وفات.
دابو معاذ بکیر نشاپوری قاضی او مفسر وفات .
دشیخ ابوبکر یعقوب قاری وفات او ښخیدل په بلخ کی .

٧٨٠م ١٦٤ق :
دغزنی په درب با میان کی دلویکانو دبت خانی پر ځای مسجد افلح جوړ سو .

٧٨٠ـ٧٨٣م١٦٤ـ١٦٧ق :
دمسیب بن زهیر حکمرانی او د مسیبی سکی رواج –
بشار بن برد تخاری مشهور شعوبی شاعر (تولد ئی ٩٥ق) دالمهدی خلیفه په حکم تروهلو لاندی مړ سو ١٦٧ق .

دآمو په بیابان کی دفضل آباد جوړول ١٦٧ق .
المهدی خلیفه خپل استا ځی کابل شاه خنجل (خنگل) ته واستاوه (١٦٤ق) .

٧٨٢م ١٦٦ق :
دفضل بن سلیمان په حکم دهرات مځکی مساحت سوی .
دهرات دحله فروشانو بازار یزید بن جریر بجلی جوړ کیء .

٧٨٣م ١٦٧ ق :
دمحمد بن میمون مروزی محد ث او عالم وفات .

٧٨٥م ١٦٩ق :
تمیم بن سعید دسیستان حکمران بر بست او رخج تر ار غنداوه حمله وکړه اودرتبیل وروړ ئی ونیو .
دنصر صیقل بن عبدالکریم بلخی لوی فقیه وفات .

٧٨٦م١٧٠ق شا وخوا :
امیر بنجی نهاران قسیم امیر المؤ منین په غور کی امیر او شیش بن بهرام د غورسپه سالار سو .

٧٨٧م ١٧١ق :
جعفر بن محمد پر خرا سان حکمران سو او دده زوی عباس کابل ونیو او دشاه بهار معبد ئی ورا ن کیء .
دبلخ دقاضی عمر بن میمون رماح وفات په بلخ کی .

٧٨٩م١٧٣ق :
عباس بن جعفر دخراسان حکمران سو ، او دسیستان او هلمند خلك د حضین په مشری و ښوریدل .
دابو عصمه نوح بن یزید مروی قاضی دحنفی فقه دجامع وفات .

٧٩٠م١٧٤ق :
خالد غطریف دخراسان حکمران د (غطریفی) درهم سکه ووهله .
دشقیق بن ابراهیم بلخی زاهد شهادت په واشگرد کی .

٧٩٢م ١٧٦ق :
داؤد بن بشر سیستانی دسیستان والی سو . ده دحضین سیستانی ښورښت په سیستان کی آرام کیء –
حسن شیر بامیان –

٧٩٣ـ٧٩٥م١٧٧ـ١٧٩ ق :
برمکی فضل دبلخی یحیی زوی د خراسان حکمران سو او نیم ملیو ن د (خراسان لښکر) ئی ودراوه .
دبخارانوی مسجد ئی جوړ کیء بامیان ئی ونیوی او دسرخ بت او شابهار معبدونه ئی وران کړل .
حسن ئی دخپلو نیکو نو په لقب (شیر بامیان) هلته مقرر کیء .

٧٩٤م ١٧٨ ق :
فضل دیحیی برمکی زوی دنوبهار یوه ښنده ونړوله او پرځای ئی دبلخ مسجد جوړ کیء .

٧٩٦م ١٨٠ق :
علی بن عیسی ماهان د خراسان والی ؤ –
دابو عا صم محمد بن فضل فقیه او محدث وفات .

٧٩٧م ١٨١ق :
دعبدالله بن مبارك مروزی امام او محدث وفات .

٧٩٨ـ٨٢٨م ١٨٢ـ٢١٣ ق :
امیر حمزه بن عبدالله سیستانی په خراسان کی د خار جیا نو په مرسته پور ته سو . هارون الرشید دده مقابلی ته خراسان ته راغی حمزه له نشاپوره تر سند پوری سیمی ونیولی او په ٢١٣ق ووژل سو .

٧٩٨م١٨٢ ق :
دو سیم بن جمیل بلخی شیخ او محدث وفات او ښخیدل په بلخ کی.

٨٠٢م١٨٧ق :
دفضیل بن عیاض مروی دخراسان دلوی صوفی په کوفه کی وفات .
دجعفر بن یحیی بر مکی لوی وزیر وژل په بغداد کی (تولدئی ١٥٠ق).

٨٥٠م ١٩٠ق :

عایذ بن حبیب هروی محدث او د امام احمد شیخ وفات سو .
دیحیی بن خالد بر مکی بلخی د بغداد دوزیر و فات (ولادت ١٢٠ق)

٨٠٦م١٩١ق :
هر ثمه بن اعین دخراسان والی سو . فضل بن موسی مروی محدث وفات سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۱۸م۱۹۳ق :
عباس بن جعفر دخراسان وا لـی سو ، هارون الرشید در بیـع الاول په میاشت په طوس کی مړ او ښخ سو .

په همدغه کال دمامون په ستا ینه کیعباس‌مروزی دری قصیده‌وویله(؟) او ابوسهل نصیر مروزی عالم وفات سو .

علی بن عیسی بن ما ها ن د بلخ علیا باد جوړ کیء .

فضل بن یحیی بر مکی په حبس کی مړ سو .

۸۰۹ـ۸۱۸م ۱۹٤ـ۲۰۳ ق :
مامون خلیفه په خراسان کی و ـ دابو حفص عمر بن هارو ن بلخـی عا لم او شقیق بن ابراهیم بلخـــی زاهد او فقیه دوفات کال۱۹٤ق .

۸۱۱م۱۹٦ق :
دما مون او امیـن په جنګ کی د طاهر پو شنګی لښکـر کښی او د بغداد نیول .

داما‌م بخاری محمد بن اسما عیـل زیږیدنه .

دعمر بن هارون بلخی محدث او مفتی وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۸۱۲م۱۹۷ق :
سامان خداة بلخی چه زر دشتی و ، دمامون الرشید پر لا س مسلمان سو . اسد دده زوی دمامون په دربار کی و .

۸۱٤م۱۹۹ق:
په بست کی دخاش حر ب بـن عبیده ولاړ سو .

دخراسان دلوی قاضی ابو مطیـع حکم بن عبدالله بلخی دفقه الاکبر دراوی او دحفص بن عبدالرحمن‌بلخی دنشاپور دقاضی وفات .

کابلشاه دخپل دربار یو عا لم او منجم ذوبان حکیم دمامون الر شیـد دربار خراسان ته واستاوه .

دابو معاذ خالد بن سلیمان امام وفات او ښخیدل په بلخ کی .

(۵)

خپلواك خراسان

۲۰۰ ق

له ۷۱۸ ـ۸۱۵ م۱۰۰ تر ۲۰۰ ق پورې :
په خرا سان کی د عربی اشرافیت پر خلاف د شعو بیه وو پیدا کېدل .

دعربی ژبی رواج .

په سیستان اوخراسان کی داموی او عباسی خلافت پر خلاف دخوارجو خپریدنه ـ

په دری ژبه د عربی لغاتو ننوتل.

دخراسان په ښارو کی دمعـتز لـه وو خپر یدنه .

دلته ابو مسلمیه فرقه پیدا سوه، چی ابو مسلم ئی دالو هیت درجې ته رساوه .

۸۱۵ ـ ۹۰۰ م ۲۰۰ ـ ۲۸۷ ق :
دحدیث دصحاحو تألیف‌دخراسان دپو هانو له خوا او ددی علم تشکیل او په خراسان کی دعلم حدیث او حنفی فقه رواج .

۸۱۵ م ۲۰۰ ق حدود .
چغان خدات د آمو پر شمالی غاړو حکمران و .

دموسی بن سلیمان جوز جانـی حنفی فقیه دالسیرالصغیر دمؤ لـف وفات .

محمد بن خاقان دګر دیز کوشانی شهزاده .

لکتور مان کابلشاه .

امیر بنجی نهاران په غور کی .

حمزه شـاری امیـر المومنین د سیستان خارجی قائد دګردیز کـلا جوړه کړه ـ

دکرا میانو دمذهبی فرقې پیـدا کېدنه ـ

دخرا سانی اوعربی فرهنګ سره ګډ یدنه‌اودیوه (خراسانی اسلا می) کلتور پیدا کیدنه‌ـ

دحنظله باد غیسی ددری شاعری دوره ـدابوسلیمان **موسی جوزجانی** عالم وفات .

۸۱٦ م ۲ ـ ۲۰۱ ق :
په خراسان کی‌وچ کالی او **کاختی .**
دقاسم بن زریق **بلخی فقیه وفا ت** اوښخیدل په‌بلخ کی.

په ټول افغا نستان کی دبریـد (پست)**لاری** او **پړاوونه جوړید ل**

په خرا سان کی دعیا رانو دډلو جوړښت چی جوانمردان **اوفتیان‌**ئی هم بلل .

۸۱۷ م ۲۰۲ ق :
فضل بن سهل خرا سانی وزیر دمرو په **یوه حمام کـــی وواژه سو** (ولادت ئې په سر خس کی ۱۵٤ق).

خواجه قطب الدین محمد رخبند د هرات په **ښار کی وفات او ښخ‌سو.**

۸۱۸ م ۲۰۳ ق :
د نضر **بن شمیل** مروی دنحود امام او محدث وفات .

دامام **علی رضا** (رض) وفات ا و ښخیدنه یه‌طوسـ کـــی (دوشنبـه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوال ۷)ولادت ئی په مد ینـه کی
۱۵۳ ق :
امام علي رضا په هرات کی سکه
ووهله (دمشهد موزیم) .

۸۱۹ – ۸۲۱ م ۲۰٤ – ۲۰٦ ق :
دغسان بن عباس حکمرانی دآمو
پر سیمو او دنوح بن اسد سا مانی
روزنه په سمر قند کی اوپه خراسان
کی دایله جاری لنبکرو بلوا پـه
۲۰٦ ق .

۸۲۰ م ۲۰۵ ق :
دخلف بن ایوب عـامری بلخـی
محدث اوفقیـه وفـات اوښخیـد نـه
په بلخ کی .

۸۲۱ م ۲۰٦ ق :
داؤد بن بانیجور تخاری دبصری
عامل و .

۸۲۱ – ۸۲۲ م ۲۰۵ – ۲۰۷ ق :
طاهر د حسین پو شنگی زوی په
خراسان کی مستقل دولت جوړ کیء
او په جمعـه ۲٤ دجـما دی الا خری
۲۰۷ ق ئی خپل استقلال اعلان کیء
او مړ سو .

۸۲۱ م ۲۰٦ ق :
داسحاق بن بشر بن محمد بلخی
بخاری مورخ دکتاب الفتوح دمؤ لف
وفات په بخارا کی ، ولادت ئې په
بلخ کی .

۸۲۲ – ۸۲۸ م ۲۰۷ – ۲۱۳ ق :
طلحه د طاهر زوی په خرا سان
کی پاچا و .

۸۲٦ م ۲۱۱ ق :
دابو بکـر ابرا هیم بـن رستـم
مروزی حنفی فقیه وفات .
دابو معاذ فضل بن خالد مروزی
نحوی وفات .

۸۲۷ م ۲۱۲ ق
د محمد بن یوسف فریابی محدث
او عالم وفات .
(تولد ئی ۷۲۷ م ۱۲۰ ق) :

۸۲۸ – ۸٤٤ م ۲۱۳ – ۲۳۰ ق :
له طا هریانو څخه د دریم پاچا
عبد الله بن طاهر پاچهی .
ده په ۲۱۳ **قزرد شتی کتا بـو نه**
وسو ځل .

۸۲۹ م ۲۱٤ ق :
دشداد بن حکیم بلخی قاضی او
حنفی فقیه وفات اوښخېدل په بلخ
کی .

۸۳۰ م ۲۱۵ ق
د مکی بن ابراهیم بلخی محدث
او عصام بن یوسف بلخی فقیه ا و
محدث ، او یحیی بن نصر مروی
محدث وفات .

۸۳۵ م ۲۲۱ ق حدود :
داحمد بن عبد الله حبش مروزی
لوی منجم د ژوندانه عصر او پر زیج
شهرِ یار باندی دده څیړنی .
د محمود وراق د دری قدیم شاعر
او سعید اخفش اوسطبلخی دسیبویه
د شا گرد وفات .

۸۳۷ م ۲۲۲ ق :
د ابو عبد الله حسین بن محمد بن
خسرو بلخی فقیه د مسند ابو حنیفه
دراوی وفات .

۸۳۷ م ۲۲۳ ق :
دابو عبید قاسم بن سلام هروی
لوی محدث او فقیه او **مؤلف وفات**
په مکه کی (ولادت ئې په هرات کی
۱۵۷ ق) .

۸۳۹ م ۲۲۵ ق :
دفر غاني سخته زيږ دله (زلزله) .

۸٤۰ م ۲۲٦ ق حدود :
عمران بن موسی بن یحیی بر مکـی
دسند امیر ؤ، دده پلار **موسی هـم**
دسند امیرؤ چیپـه ۲۲۱ ق مړ سو
او دی ئې پر ځای کښینو ست .
دلیث بن مساور د بلخ دقاضی او
فقیه وفات او په بلخ کی ښخیدنگ

۸٤۱ م ۲۲۷ ق :
د سعید بن‌منصور جوزجانی بلخی
محدث او مفسر وفات په مکه کی
(رمضان)
د بشر حافی بن حارث مـروی
صوفی او محدث وفات په بغداد کی.
افشین د شمالی شرقی خراسان
یو مشر ، دعباسی د ربـار سپـه
سالار ووژل سو .

۸٤٤ م ۲۳۰ ق :
دابو الینبغی عباس بن طر خان
دری بیتونه دسمر قند په مرثیه کی.
دزکریا بن یحیی بلخی دالا یمان
دمؤ لف‌او محدث وفات .

۸٤٤–۸٦۲م ۲۳۰– ۲٤۸ ق :
دو هـم طاهر د عبـد الله زوی
طاهری خلرم پاچا و.

۸٤٦ م ۲۳۲ ق :
داؤد بن الیاس دبا نیجور کهول
د شمالی هندو کش‌پاچا سکه‌ووهله.
ابوالو لید احمد بن ابی رجا عبدالله
هروی لوی محدث په هرات کی وفات
او ښخ سو .

۸٤۷ م ۲۳۳ ق :
دیحیی بن معین سرخسی مشهور
محدث او رجالی پوهاند وفات (دده
تولد ۷۷٤ م ۱۵۸ ق) .
دابو علی‌حسین بن‌ولید نشاپوری
(کمیل) لوی محدث وفات ۲۳۳ ق .

۸٤۷ – ۸۷۲ م ۲۳۳ – ۲۵۹ ق :
داؤدبن الیاس دآل بـا نیـجو ر
څخه د بلخ او تخار او هندو کش د
سیمو پاچا .

۸٤۹ م ۲۳۵ ق :
دسریج بن یونس مروزی محدث
او مفسر او فقیه وفات .

۸۵۱ م ۲۳۷ ق :
دحاتم اصم بن عنوان بلخی مشهور
صوفی وفات په واشگرد کی .

۸۵۲ م ۲۳۸ ق :
داسحاق‌بن ابراهیم (ابن راهویه)
لوی مروی محدث او فقیه وفات .

۸۵۵ م ۲٤۰ ق :
د محمد بن عمر وراق تر مذ ی
بلخی صوفی د ژوند وخت .
د امام قتیبه بن سعید بغلانی لوی
محدث وفات او ښخیدل په بغلا ن
کی (ولادت ۱٤۸ ق په بلخ کی) .
د ابو حامد احمد بن خضرو پـه
بلخی صوفی وفات په بلخ کی .

۸۵۵ م ۲٤۱ ق :
دلوی مروی عالم او **دمـنـد هـب**
خاوند امام احمد بن حنبل وفات .
(تولد ۷۸۰ م۱٦٤ ق)
د ابو قدامه عبید الله بن سعید
سر خسی محدث وفات .

۸۵٦ م ۲٤۲ ق :
الیاس د سامانی اسد زوی پـه
هرات کی مړ سو .
دمحمد بن اسلم **طوسی مفسر** او
محدث **دالا یمان والا عمال دمؤلـف**
وفات .

۸۵۷ م ۲٤۳ ق :
د هاشم بـن بـانیجور تخاری د
وخش د حکمران وفات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

٧٧٧ ـ ٨٥٩ م ١٦٠ ـ ٢٤٤ ق :
داحمد بن منیع بن عبد الر حمن بغوی مرو رو دی محدث د ژ وند دوره .
د محمد بن ابان بلخی محدث وفات په بلخ کی ٢٤٤ ق .
د قاضی ابو مطیع بلخی وفات په بلخ کی .
د محمد بن مالك بلخی فقیه وفات او ښخېدل په بلخ کی .

٨٦١ ـ ٨٧٨ م ٢٤٧ ـ ٢٦٥ ق:
د یعقوب لیث صفاری پاچهی پر افغا نستان او ایران باندی .
د احمد بن یعقوب‌بلخی عالم وفات او ښخېدل په بلخ کی ٢٤٧ ق .

٨٦١ م ٢٤٧ ق :
په ٢٥ محرم یعقوب لیث صفاری په زرنج کی پاچا سو .

٨٦٢ ـ ٨٧٢ م ٢٤٨ ـ ٢٥٩ ق :
محمد ددوهم طاهر زوی دخراسان پادشاهؤ ـ
هوی ـ چا وکور یائی راهب بامیان ته راغیء ٨٧٢ م .

٨٦٤ـ ٩٩٠ م ٢٥٠ ـ٣٨٠ ق:
په چغا نیان او تخار او د آمو په سیمو کی دآل محتاج د اقتداردوره.

٨٦٤ ـ١٠١٩ م٢٥٠ـ ٤١٠ق:
په جوز جان کی دفریغون کهول پاچهی ،د دوی اقتدار تر غــور او هلمنده پوری و .

٨٦٤ م ٢٥٠ ق حدود :
دبسام کــورد خارجی او د محمد بن مخلد قدیم دری شعرو نه پــه سیستان کی .
احمد دچغان خدات لــه کهو لــه په چغا نیان کی حکمران و .
دبیټ نیکه (شیخ بیټنی) دپښتو مناجات دوره (یو قدیم شعر) .
دکلر کا بلشاه ژوند .
له خرا سانه تر اباسین پوری له آمو څخه بیا تر بحیرهٔ عرب پوری دبغداد د خلافت ټول مالی عایدات ٤٥ ملیو نه درهمه‌وو ، چی‌ټول‌نزدې و ٢٢٥ ملیونو افغا نیو ته کیږی .
دابو حاتم سهل بن‌محمد سیستانی دعربی ژبی دعالم وفات (٢٤٨ ق؟)
دآل شاکر خرا سانی منجمانو او مهند سانو د ژوند دوره .
د آل اما جور مشهور وهراتــی منجمانو او دزیج د مصنفانو د ژوند دوره .
دخالد مروزی دکهول دمهند سانو او منجمانو اورصدیانو دژوند دوره.

٨٦٥م ٢٥١ ق:
یعقوب لیث صفاری په سیستان کی عمار خارجی وڅا به .
ایوب بن حسن نشاپوری فقیــه وفات سو .
د محمد بن از هر خراسانی فقیه د الا ختیارات دمولف وفات .
محمد بن طاهر پوشنگی د کابل پیلان او خوشبو یه شیان دمستعین خلیفه دربار بغداد ته واستول .

٨٦٤ ـ ٩١٢ م ٢٥٠ ـ ٣٠٠ ق : حدود
په کوه سلیمان (کسې غره) کی د کیس عبدالرشیددرېزامن (غرغښت ـ بیټنی ـ سړه بن)

٨٦٥ م ٢٥١ حدود
کوشان گومل بغپور شاه بوسر

(دخاقان له کهوله) په پختیا کی .

٨٦٦ م ٢٥٢ ق :
یعقوب لیث صفاری پاچا ته صا لح بن‌حجر درتبیل تربور دار غــندا و په کوهژ (کوهك)کی یاغی ســو ، یعقوب دی په ٢٥٣ ق وواژه. .
د زیاد بن ایوب طوسی محدث او گرزند وی وفات (ولادت ١٦٦ ق)

٩٦٧ م ٢٥٣ ق حدود :
امیر سوری په غور کی .
یعقــوب لیث صفــا ری رخج ـ والشتان ـ بست ـ هرات ونیول .

٨٦٩ م ٢٥٥ ق :
د شمر بن حمدو یه هروی دعربی ژبی عالم او د کتاب الجیم دخاوند وفات .
د محمد بــن کــرام سیستانی د کــرامیانو دمــذهب مؤسس پـــه بیت المقدس کی او دمحمد بن علی حکیم تر مذی په ترمذ کی وفات .
دابــو حــاتــم سهل بن محمــد سجستانی عالم وفات (ولادت ئــی ١٧٢ ق)

٣١ آگست ـ ٨٧٠ م ٣٠ رمضانـ ٢٥٦ ق :
امام محمد بن اسما عیل بخاری دصحیح بخاری خاوند دسمر قند په خرتنگ کی وفات او هم ئـــی هورې ښخ کیء .

٨٦٩ م ٢٥٦ ق :
یعقوب لیث پر فیروز بــن کنك کابلشاه باندی بری وموند .

٨٧٠ م ٢٥٧ ق :
یعقوب لیث صفاری کـــا بـــل ونیو او دکابل بتان ئی دبغداد د المعتمد خلیفه در بار ته واستول .
د ابو داؤد سلیمان بـــــن اسحاق سجستانی صاحب السنن وفات په بصره کی .

٨٧١ م٢٥٨ ق :
ابو منصور افلح دمحمد بن خاقان لویکی زوی په‌گردیز کی‌یعقوب لیث ته غاړه کښیښوه،لس زره درهمه ججه ئی دکاله ومنله .
یعقوب لیث له داؤد بـــن الیا س بانیجوری څخه بلخ ونیو .

٨٧٢ ـ ٨٩٥ م ٢٥٩ ـ ٢٨٢ ق :
دریم‌طاهر دمحمدزوی دطاهریانو آخرنی پاچا په نشا پور کی .

٨٧٣ م ٢٥٩ ق :
یعقوب لیث صفاری پر محمد بن طاهر پوشنگی بری وموند او هغه‌ئی زندانی کیء .
د ابراهیم بن یعقوب جوز جانی لوی محدث وفات .

٨٧٣ ـ ٨٧٨ م ٢٦٠ ـ ٢٦٥ ق :
ابو داؤد محمد بن‌ا حمد بن بانیجور د بلخ او تخار او جوز جان او ترمذ پاچا و ، په ٢٦٠ ق ئی سکه وهلی ده .

٨٧٣ م ٢٦٠ ق شا وخوا :
یعقوب لیث صفاری په پنجهیر کی سکه ووهله .

٨٧٣ م ٢٦٠ ق شاوخوا :
محمد بن وصیف سگزی د یعقوب لیث د دربار سر منشی په دری ژبه یوه قصیده د پاچا په ستاینه کی وویله .

٨٧٣ م٢٦٠ ق:
دابو محمد فضل بــن شــا ذان نشا پوری شیعی عالم کلام او دامام رضا دشاگرد اولوی مؤلف وفا ت .

۷۸۴ ـ۸۹۲م ۲۶۱ ـ ۲۷۹ ق:
نصر داحمد سامانی بلخی زوی د شمالی افغا نستان او ماوراء النهر سامانی اول پاچا و .

۸۷۵ م ۲۶۱ ق :
دامام مسلم بـن حجاج قشیری نشاپوری دصحیح مسلم خاوند وفات دنشا پور په نـصر آبـاد کـی (۲۵ رجب)

دبایزید طیفور بن عیسی بسطامی مشهور خرا سانی صوفی وفات پـه بسطام کی .

په نشا پـور کی د احمد بـن عبدالله خجستانی رنولاړېدل.

د محمد بن فضیل بلخی عابـد وفات او تدفین په بلخ کی (ولادت ۱۷۱ ق)

۸۷۸ ـ۹۰۰ م ۲۶۵ ـ۲۸۷ ق :
د عمر ولیث صفاری دپاچهی دوره

۸۷۸ م ۲۶۵ ق :
یعقوب لیث صفاری په دو شنبه ۱٤ شوال په جند یسا بور کی په قولنج مړ سو .

خواجه علی بن موفق لوی شیخ او صوفی په هرات کی وفات او ښخ سو .

۸۷۹ م ۲۶۶ ق :
احمد بن عبد الله خجستانی په خرا سان کی ښوربنت وکړ خـو عمرو لیث دی په ۲۶۷ ق مات کړ.

احمد بن عبد الله خجستانی د خرا سان امیر ، دبیهق دسبزوار مسجد او منبر جوړ کی .

۸۸۰ م ۲۶۷ ق :
د ابو بکر نصر بن یحیی شاذان بلخی محدث او فقیه وفات .

۸۸۱ م ۲۶۸ ق :
د امام ابو الحسن احمد بن سیار مروزی محدث او شافعی فقیه وفات.

د احمد بن عبد الله خجستا نی وژل .

دنصیر بن یحیی بلخی فقیه او عالم زاهد وفات او ښخېدل د بلـخ په نو بهار کی .

۸۸۲ م ۲۶۹ ق:
په نشاپور کی د رافع دهر ثمه دزوی اقتدار .

۸۸۳ ـ ۲۷۰ ق حدود :
محتاج د احمد زوی دچغان لـه پښتنه په چغا نیان کی دآل محتاج موسسس سو .

د محمد بن فروخ بلخی زا هـد وفات او ښخېدل په بلخ کی .

۸۸٤ م ۲۷۱ ق :
د حمدون قصار نشا پوری دملا متیانو دشیخ وفات په نشاپور کی .

۸۸۵ ـ ۹۰۵ م ۲۷۲ ـ ۲۹۳ ق :
بیګ بن عباس بن بانیجور تخاری دختل حکمران ؤ .

حارث بانیجوری‌تخاری په‌ختل‌کی سکه ووهله .

۸۸٦ م ۲۷۲ ق :
دابو معشر جعفر بن محمد بلخی منجم وفات په‌واسط کی.

د بغداد د خلیفه فرمان دعمرولیث پر خلاف .

۲۲ فروری ۸۸۹ م ۱٦ شوال ۲۷۵ ق :
دامام ابو داؤد سلیمان بن جارود سجستانی د صحیح سنن دخاوند وفات په بصره کی .

۸۹۰ م ۲۷۸ ق :

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سید ابو عبد الله محمد مختار بن احمد هروی وفات او ښخېدل په هرات کی .

۸۹۲ ـ ۹٤۸ م ۲۷۹ ـ ۳۳۷ ق :
د امیر احمد بن فریغون امارت په جوز جان او بلخ کی .

۸۹۲ ـ ۹۰۷ م ۲۷۹ ـ ۲۹۵ ق :
اسمعیل بن احمد سامانی دوهم پادشاه .

۸۹۲ م ۲۷۹ ق :
دعمرو لیث سلطنت پر خرا سان ومنل سو .

د محمد بن سلمه بلخی عابدوفات

۸۹۲ ـ ۹۰۰ م ۲۷۹ ـ ۲۸۸ ق :
دابو جعفر احمد بن محمد بن‌احمد بن بانیجور دحکمرانی دوره ، ده په ۲۸۸ ق په اندراب کی سکه ووهله .

۸۹۳م ۲۷۹ـ ۲۸۰ ق :
د ابوبکر احمد نسایی خراسانی محدث دالتا ریخ‌الکبیر خاوند وفات.

داحمد بـن طاهـر ابن طیفـور خراسانی مرو رودی مورخ دتاریـخ بغداد دمؤلف وفات .(تولد ئـی ـ ۲۰٤ ق)

۱ نومبر ۸۹۲م‌دوشنبه ۱۲درجب ۲۷۹ ق
د امام ابو عیسی محمد بن عیسی تر مذی دجامع صحیح خاوند وفات په ترمذ کی .

۸۹۳ م ۲۸۰ ق :
دافلح بن محمد دګریز دلو یـک او سامنند کابلشاه د ژوند وخت .

دعلی بن عبد الله‌بن هیصم هروی عالم او ادیب وفات .

دعثمان بن سعید د ارمی سیستانی او هروی لوی محدث وفات په هرات کـی (ولادت ئی ۲۰۰ ق)

دمحمد بن اسماعیل سلمی ترمذی محدث وفات.

د محمد بن عمر بلخی شافعی د العالم والمتعلم دمؤلف وفات(مشهور په وراق) .

اسماعیل سامانی د خلافت لـه در باره دما وراء النهر او بلخ په امارت ومنل سو .

۸۹۵ م ۲۸۲ ق :
دطاهر یانو سلطنت چی‌له ۲۰۵ق څخه شروع سوی و ، پر دریم طاهر باندی په نشا پور کی ختم سو .

۸۹٦ م ۲۸۳ ق :
عمرو لیث دبست ـ داورد سیمی یوبت دبغداد خلیفه المعتضد تـه وا ستاوه .

۸۹۸ م ۲۸۵ ق :
د محمد بن اسحاق بـن سعیـد سعدی هروی شافعی محدث او فقیه دکتاب الضیاع دمؤلف وفات .

۸۹۹ م ۲۸٦ ق :
ابو العباس‌احمد بن‌محمد سرخسی لوی خراسانی فیلسوف او ریاضی پوهاند دیعقوب کندی شاګرد وواژه سو .

(په ابن الطیب مشهور و)

دعلی بن عبد العزیز بن مرزبان بغوی محدث دالمسند الکبیر دمولف وفات .

۹۰۰ م ۲۸۷ ق :
عمر ولیث صفاری د۷۰ زروسپرو سره په‌بلخ‌کی داسماعیل سامانی‌سره وجنګیدیٔ خو ونیول سو او بغداد ته واستول سو ، چی هلته ئی مړ کړ .

دابو سعيد يحيى بن منصور زاهد دهرات دجامع امام وفات (شعبان) .

ابو عمران سيمجور دواتی (دسا مانيانو سر منشی) دخرا سا نـی سيمجور يانو دكهول موسس او د ری حكمران و په ٣١٤ ق .

ابو الفضل بلعمی دامير اسما عيل سامانی وزير سو .

٩٠١ م ٢٨٩ ق :

عمرو ليث صفاری پاچا په بغداد كی وواژه سو .

اسماعيل سامانی پاچا دخراسان په امارت هم ومانه سو .

دحسين بن‌محمدبن زياد نشاپوری محدث وفات .

٩٠١ ـ ٩٠٨ م ٢٨٩ ـ ٢٩٦ ق :

طاهر بـن محمد بن عمر وليث د سيستان پاچا و .

٩٠١ ـ ١١١١ م ٢٨٩ ـ ٥٥٠ ق:

دغرستان (غرجستان) دشا رانو كهول د حكمرانی دوره .

٩٠٢ م ٢٩٠ ق :

د هرات دامام زاهـد او محـدث ابو سعيد مهين وفات او ښخېدل په هرات كی .

مسعودی مروزی د دری لرغونی شاعر د شاهنامې نظـم كوونكی د ژوند وخت .

دمنصور بن اسحاق سجستانـی فقيه او اصو لی وفات .

٩٠٣ م ٢٩١ ق :

كملو كابلشاه و .

د محمد بن ابراهيم پوشنگی فقيه او محدث وفات پـه نشا پـور كی (ولادت ٢٠٤ ق):

٩٠٥ م ٢٩٢ق

داحمدبن علی بن‌سعيد مروزی ددمـشق دقـاضی وفـا ت (ولادت ٢٠٢ق) دمحمد بن احمد هروی فقيه اومحدث وفات .

٩٠٦م ـ ٢٩٤ ق

دمحمدبن نصر مروزی فقـيه ا و محدث‌وفات په‌سمر قندكی .

(ولادت‌ئی ٢٠٢ ق)

دعبدالله بن‌محمد بن علی ... بـن زبير بلخی محدث اومؤرخ و ژ ل‌په بغداد كی.

٩٠٦م ٢٩٣ ق

دعبدالله بن‌محمد عيسی مروزی محدث اودشافعی مذهب خپروونكی اولوی مفتی وفات په‌مـروكـی ،ـ (ولادت ئی ٢٢٠ ق).

٩٠٧ـ ٩١٣ م ٢٩٥ـ ٣٠١ ق :

د احمد د اسمعيل زوی سا مانی دريم پاچا سلطنت ـ

دامام ابو بكر محمد بن اسماعيل مهران نشا پوری لوی محدث وفات.

٩٠٨ ـ٩١٠ م٢٩٦ـ ٢٩٨ ق :

ليث بن علی‌بن عمر وليث (شير لباده) دسيستان پاد شاه و .

٩٠٩ م ٢٩٧ ق :

ابو محمد هاشم سروانی د پښتو قديم شاعر په بست كی مـړ سو (ولادت ئې په سروان كی ٢٢٣ ق) .

ليث بن علی د سيستان امير د سامانی قائد حسين بن‌علی‌مر ورودی په امر ووژل سو او پر ځای‌ئی معدل بن علی كښېنوست خو دی هم په ٢٩٨ ق هرات ته نفی سو .

فضل دسهل‌زوی (ذوالر ياستين) دكابل شاه ، تخت او تاج په مروكی مأمون خليفه ته را وړل او هغه تاج په كعبه كی وځړول سو .

مهراب د دومی كوشانی كهو له كابلشاه و .

٩١٠ ـ ٩٩٨ م ٢٩٨ ـ ٣٨٨ ق :

پـه خـرا سـان كی د دواتـی سيمجوری كهول اقتدار .

د احمد بن مسروق طوسی صوفی وفات په بغداد كی (ولادت ٢١٤ ق)

د زكريا بن يحيى نشا پـو ری (بزاز) فقيه او محدث وفات .

دمحمد بن علی بـن طرخان بـلخـی محدث وفات (ولادت ٢٢١ ق) .

٩١١ م ٢٩٩ ق :

ابو علی معدل بن علی بن ليث د سيستان صفاری پنځم پاچا په‌هرات كی نفی البلد و .

٩١٢ م ٣٠٠ ق :

د ابو علی حسين بن احمد سلامی بيهقی دكتاب ولاة خراسان اونورو كتابو دمؤلف وفات .

د ابو العباس حنوذ مروزی ددری قديم شاعر د ژوند عصر .

ابو سعد مظفر د محتاج زوی او ابوبكر محمد بن مظفر په ساما نـی در بار كی چغانی اميران وو .

ابو حفص حكيم بن احوص سغدی ددری قديم شاعر شهرود دموسيقی آله اختراع كړه .

ابوحفص عمر وبن يعقوب بن‌محمد بن عمروليث د سيستان صفـاری شپږم پاچا په سيستان كی .

٩١٣ ـ ٩٤٢ م ٣٠١ ـ ٣٣١ ق :

دوهم نصر د احمد زوی سا مانی څلرم پاچا په‌خراسان او ماوراءالنهر كی .

دجعفر بن محمد فريابی مشهور قاضی او محدث وفات (ولادت ئې ٢٠٧ ق) .

اگست ٩١٥ م ١٣ صفر ٣٠٣ ق:

د احمد بن علی نسايی د سـنن نسايی خاوند وفات په رمله كی .

٩١٧ م ٣٠٥ ق :

دمحمد بن محمد بن سلام حنفی‌بلخی فقيه وفات .

٩١٩ م ٣٠٧ ق

په خرا سان كی د احمد بن سهل دبغاوت كښېنول .

دعبد الرحمن بن حسن نشا پوری محدث او دمسند دخاوند وفات .

٩٢٢ م ٣١٠ ق :

جعفر بن احمد بن محمد بانيجوری په ٣١٠ ق په ختل كی حكمران و ده په٣١٠ ـ٣١٢ ـ ٣١٣ ق سكه وهلې دد .

ابو عبد الله محمد بن احمد بن نصر جيهانی سامانی وزيـر خپـل جغرافی كتاب (المسالك والممالك) تأليف كیء چی اوس نسته .

دلوی خرا سانی محدث عبد الله بن محمد بغوی د معجم الصحا به د خاوند وفات ـ (دده تولد ٢١٠ ق ٨٢٥ م)

٩٢٣ ـ ٩٦٣ م ٣١١ ـ ٣٥٢ ق :

دعبدالله بن عروه هر و ی محد ث وفات او ښخيدل په هرات كی .

د امير ابو جعفر احمد بن محمد

(c) ketabton.com: The Digital Library

بن خلف بن لیث صفاری اوم پاچا په ۳۲۹ ق وفات سو .
سلطنت .

۹۲٤ م ۳۱۲ ق :

دابراهیم بن سری هر وی محد ث د جزاء الا عمال د مؤلف وفات .

دحسن بن‌علی طوسی محدث وفات په طوس کی (ولادت ۲۲۲ ق)

۹۲۵ م ۳۱۳ ق :

د محمد بن اسحاق خرا سا نـی نشا پوری محدث او مؤرخ وفـات (ولادت ۲۱٦ ق) .

۹۲۸ م ۳۱٦ ق :

د محمد بن عقیل بن از هر بلخی دتاریخ بلخ د مؤلف وفات .

دامام عبد الله بن داؤد سجستانی حنبلی پوهاند وفات .

د عبد الله بن سلیمان سجستانی محدث اومفسر وفات په بغداد کی (ولادت ۲۳۰ ق)

۹۳۰ م ۳۱۸ ق :

د نصر سامانی دورونو یاغی‌توب.

۹۳۱ م ۳۱۹ ق :

د ابو القاسم عبد الله بن احمـد کعبی بلخی لوی معتزلی عالم او د کعبیه ډلی پیشوا وفات .

دمحمد بن‌فضل بلخی لوی صوفی وفات په سمر قند کی .

۹۳۲ م ۳۲۰ ق حدود :

بهیم دیو کابلشاه په **گندهار اکـــی**

د ابراهیم بن‌محمدبیهقی دالمحاسن والمساوی دمؤلف د ژوند وخت .

۹۳۳ م ۳۲۱ ق :

ابوبکر محمد بن مظفر بن محتاج چغانی د ټول خراسان سپه سالار او

۹۳٤ م ۳۲۲ ق :

د ابو زید احمد بن سهل لـوی متکلم او فیلسوف او دصور الاقالیم د مؤلف وفات (ولادت ئې ۲۳۵ ق)

۹۳۵ م ۳۲۳ ق :

د موسی بن عبـا س بن محمـد جوینی نشا پوری لوی محدث وفات په جوین کی .

۹۳٦ م ۳۲۵ ق :

د ابـو الحسن شهید بـن حسین جهودانکی‌بلخی شاعر اومتکلم‌وفات.

۹۳۷ م ۳۲٦ ق :

د احمد بن عصمة صفار بلخـی فقیه وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۹۳۸ ـ ۹۵۵ م ۳۲۷ ـ ۳٤٤ ق :

د ابو علی احمد بن محمد بـن مظفر بن محتاج چغانی د اقتدار وخت (متوفی ۳٤٤ ق)

۹۳۸ م ۳۲۷ ق :

د ابو علی جیهانی وزارت پـــه سامانی در بار کی .

۹۳۹ م ۳۲۸ ق :

د ابو بکر محمد بن سعید بلخی فقیه وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۹٤۰ م ۳۲۹ ق :

د ابو عبد الله جعفر بن محمـد رودکی د دری د مشهور شاعر وفات (مولد ئـی دسمرقند پـه بنج کی په ۲۵۰) **دمحمد بن احمد مـــروزی** (ابن الوراق) فقیه دبیان السنه د مؤلف وفات .

۹٤۰ م ۳۳۰ ق :

د ابو الفضل محمد بن عبد الله
حکمران د سامانی دربار له خوا چی بلعمی مروی د سامانیا نو دوزیـر

وفات (د دری تاریخ طبری مترجم)

۹٤۱ م ۳۳۰ ق حدود .

د ابوشعیب صالح بن‌محمد هروی دری لرغونی شاعر وفات .

د ابو علی جیهانی وزیر مړینه .

۹٤۲ م ۳۳۱ ق :

په ماوراء النهر کی دشیعه ووبلوا او دنصر سامانی عزل .

ابو یعقوب **اسحق بن‌احمد سکزی** اسما عیلی‌داعی دکشف **المحجـو ب** لیکوال په بخا راکی **ووژل سو** .

۹٤۲ ـ ۹۵٤ م ۳۳۱ ـ ۳٤۳ ق :

دلومړی نوح دنصر زوی سامانی پنځم پاچا دامارت دوره .

۹٤٤ ـ ۹٤٦ م ۳۳۳ ـ ۳۳۵ ق :

ابو علی ابرا هیم بن سیمجور د هرات او نشاپور والی و (متوفی ـ ۳۳٦ ق.)

۹٤٤ ـ ۹٤۷ م ۳۳۳ ـ ۳۳٦ ق :

ابو العباس فضل بن محمد بـن مظفر چغانی د سامانی لښکر سپه سالارو چی په ۳۳٦ ق په بخا را کی بندی سو .

۹٤٤ م ۳۳۳ ق :

د بو شکور بلخی لوی دری شاعر د ژوند وخت . دعبد الله بن محمـد ترخان بلخی محدث او رجالی عا لم وفات . د محمد بن احمد اسکاف بلخی عالم وفات او ښخیدنګ پـه بلخ کی .

۹٤۵ م ۳۳٤ ق :

د ابو علی چغانی یاغی توب ، دی په ۹٤۷ م مات کړ سو . د ابواسحاق احمد بن محمدبن یاسین حداد هروی محدث او مورخ او **(دتاریخ هرا ت)** دمؤلف وفات .

د وزیر الحاکم الشهید ابوالفضل محمد بن حکم سر خسی بلخی وژنه. دی دمختصر کافی مؤلف دی .

۹٤۸ ـ ۹۹۸ م ۳۳۷ ـ ۳۸۹ ق :

د ابو حارث محمد بن احمد امارت په جوز جان کی . دی دفریغو نیانو دو هم پا چا دی چـه **دحدود العا لم** کتاب دده په نامه لیکل سوی دی .

۹٤۸ م ۳۳۸ ق :

ابراهیم بن سیمجور مړ سو او پر ځای ئی منصور دقراتګین زوی د خرا سان سپه سالار سو (د سامانی پاچا له خوا) .

۹۵۱ م ۳٤۰ ق :

دخرا سان حکمران منصور بـن قراتګین مړسو، اوپرځای‌ئی ابوعلی چغانی له سامانی درباره مقرر سو.

ابو المظفر عبد الله بن احمد بن محمد بن مظفر چغانی امیر له آسه ولوید او مړ سو .

ابو منصور بن احمد بن محمد بن مظفر د چغانیان امیر و .

۹۵۱م ۳٤۰ق حدود :

د ابو عبد الله محمد بـن حسن معروفی بلخی شاعر د ژوند حدود .

۹۵۲ م ۳٤۱ ق :

د ابو الحسن حکیم کسایی مروزی ددری قدیم شاعر دژوند وخت .

د شرح المزنی د مؤ لف شافعی فقیه ابراهیم بن احمد مروزی وفات.

۹۵۳ م ۳٤۲ ق :

دابوبکر محمد بـن داؤد نشاپوری صوفی داخبار الصوفیه دمؤلف‌وفات.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمحمد بن داؤد صوفي نشاپوری دکتاب الشيوخ د مولف وفات .

۹۵٤ ـ ۹٦۱ م ۳٤۳ ـ ۳۵۰ ق :

دلومړی عبد الملك دنوح زوی ، سامانی شپږم پاچا دامارت دوره .

۹۵٤ م ۳٤۳ ق :

له سامانی درباره څخه بکر بن مالك فر غانی دخرا سان حکمران او ابو منصور محمد بن عزير وزير و .

۹۵۵ م ۳٤٤ ق :

ابو احمد خلف بن احمد (ابن بانو) دسيستان صفاری اتم پاچا سلطنت (وفات ئی ۳۹۹ ق)

دابو علی چغانی او ستوق بغرا خان مړينه .

د محمد بن محمد بن يوسف طوسی شافعی فقيه او محدث او دخراسان دمفتی و فات (ولادت ۲۵۰ق)

۹۵٦ م ۳٤۵ ق :

دخرا سان حکمران بکر بن مالك فرغانی وواژه سو .

۹۵۷ م ۳٤٦ ق :

ابو الحسن سيمجوری په خراسان کی دنوح سامانی په‌فرمان سپه‌سالار او حکمران سو .

د ابو العباس احمد بن محمد سرخسی لوی منجم او طبيب ا و د کتاب المدخل د مؤلف دوفات کال.

د ابو منصور محمد بن عبد الرزاق خرا سانی سپه سالار په نامه د منثوری ابو منصوری شاهنا مـی تاليف ، چی د محمد بن عبد الله معمری په ښوونه وليکله سوه .

۹۵۹ م ۳٤۸ ق :

د ابو منصور يوسف بن اسحاق وزارت په سامانی در بار کی .

۹٦۰ م ۳٤۹ ق :

دشيخ محمد بن عبد الله الحاكم نشا پوری لوی محدث وفات په نشاپور کی . (تولد ئې ۲۷۷ ق) .

ابو منصور بختگين دخرا سا ن قائد وفات سو .

ابو منصور محمد بن عبد الرزاق دخرا سان سپه سالار او حکمران و. چه وروسته امير حاجب الپ تگين د اول عبد الملك سامانی پاچا له‌خوا دخرا سان سپه سالار او حکمران سو .

۹٦۱ م ۳۵۰ ق :

الپ تگين ،منصور بن نوح سامانی پاچا ته ياغی سو ، او غزنی ته‌راغی، او هغه ئی له لويك څخه ونيو ۳۵۱ ق.

۹٦۱ ـ ۹۷٦ م ۳۵۰ ـ ۳٦٦ ق :

دلومړی منصوردنوح‌زوی سامانی اوم پاچا دامارت دوره چی وزير ئی ابو علی محمد بلعمی سو .

۹٦۱ م ۳۵۰ ق حدود .

دابو المؤيد بلخي شهنامه او دده عجايب البلدان په دری نثر تا ليف سول .

رابعه دکعب قز داری يا بلخی لور د دری قديمه شاعره په دغو وختو کی وه .

دسيستان دپاچا خلف بن احمد صفاری په امر يو د قرآن لوی تفسير سل ټوکه په ۲۰ زره ديناره مصرف تاليف سو .

دابو عبدالله محمد بن صالح ولوالجی (تخار ستانی) د دری قديم شاعر د ژوند وخت .

د ابو سليمان محمد بن‌معشر بستی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژوند چی داخوان الصفا له مؤلفينو څخه دی .

منصور بن افلح لويکی په غزنه او گرديز کی **حکمران و .**

جيه پاله کابلشاه په گندهاراکی.

۹٦۲ م ۳۵۱ ق :

الپ تگين غزنی ونيو .

ابو منصور عبد الرزاق په خراسان کی **ياغی سو .**

ابو الحسن سيمجور ی دخراسان حکمران **سو .**

دعلج بن احمد سجزی محدث او فقيه دمسند الکبير مؤلف وفات سو (ولادت ۲٦۰ ق .

۹٦۳ ـ ۹٦۹ م ۳۵۲ ـ ۳۵۹ ق :

امير طاهر بن محمد بن طا هر (دمور له خوا صفاری) د سيستان اميرو .

۹٦۳ م ۳۵۲ ق :

دالپ تگين دغزنی دحکمران وفات چی اسحاق زوی ئی پر ځا ی کښينوست .

۹٦٤ م ۳۵۳ ق :

اسحاق دالپ تگين زوی له غز نی څخه‌بخاراته وتښتيداولويك‌دی مات کیء .

۹٦٤ـ ۳۵۳ق

خلف بن احمد دسيستان پادشاه حج ته ولاړ .

۹٦۵ م ۲۲ شوال ۳۵٤ ق :

د ابو حاتم محمد بن حبان بستی دسمر قند د قاضی او لوی عالم او مؤلف وفات په بست کی (ولادت په بست کی ۲۷۰ ق) قبر ئې هم په بست کی و .

۹٦۵ م ۳۵۵ ق :

اسحاق‌دالپ تگين زوی د غز نی حکمران مړ سو ، او بلکاتگين ئی پر ځای کښينوست او په ۳۵۸ ق ئی په غزنی کی سکه ووهله او په ۳٦۵ ق مړ سو .

دخواجه ابو احمد ابدال چشتی وفات (دده تولد ۲٦۰ ق ۸۷۳ م دی) او په چشت کی ښخ دی.

۹٦۵ م ۳۵۵ ق حدود:

دابو جعفر خازن خرا سانی لوی منجم او رياضی پوهاند د ژوندوخت

۹٦٦ م ۳۵٦ ق :

د امام فقيه ابو علی حامد بن محمد رقاع هروی وفات او **ښخيد ل** په هرات کی .

۹٦۸ م ۳۵۸ ق :

دشيخ ابو حامد بن احمد شار کی هروی محدث او مفسر وفات او ښخيدل **په هرات کی .**

۹٦۹ م ۳۵۹ ق :

مکتوم بن حرب په اندراب کی سکه **ووهله .**

۹٦۹ ـ ۹۸۳ م ۳۵۹ ـ ۳۷۳ ق :

امير حسين دطاهرزوی دسيستان امير و .

۹۷۰ م ۳٦۰ ق حدود :

ابو علی محمد بن عبد الله بلعمی وزير (متوفی ۳٦۳ ق) تاريخ طبری په دری ژبه ترجمه او لنډ کیء .

دهمدغه کال په شا وخوا کی د منصور بن نوح سامانی په امريوې ډلی پوهانو تفسير طبری په دری ترجمه کیء .

۹۷۱ م ۱۰ محرم ۳٦۱ ق :

دسلطان محمود زيږيد نه .

۹۷۲ م ۳۶۲ ق :

دشیخ خراسان اسماعیل بن عبدالله بن محمد بن میکال‌سرمنشی او دنشاپور دمیکالی خاندان دمشر وفات په نشاپور کی (تولد ئی ۲۷۰ق).

داحمد بن عامر بن بشر مرورودی شافعی فقیه او دبصری دقاضی وفات .

دابو جعفر محمد بن عبدالله هندوانی بلخی فقیه وفات او په‌بلخ کی ښښخیدنګ .

۹۷۴م ۳۶۴ق:

دابوعلی بلعمی وزیر او دیوسف بن اسحاق وزیر مړینه .

دبلکاتګین اقتدار په غزنی کی .

۹۷۵م ۳۶۵ق:

پیری تګین په غزنی کی .

۹۷۵ـ۹۸۴م ۳۶۵ـ۳۷۴ ق :

په اندراب کی دسهلان بن مکتوم دامارت دوره چی سکه ئی هم وهلی ده .

ابو منصور محمد بن احمد دقیقی بلخی لوی شاعر مقتول سو ۳۶۵ق (؟) .

ابوعلی یا ابوبکر لویك په غزنه‌او ګردیز کی .

۹۷۳ ـ ۹۷۶ م ۳۶۵ ـ ۳۶۶ ق :

دامیر پیری تګین حکمرانی پر غزنی باندی .د(غزنویانوځلرم پاچا).

۹۷۶ـ ۹۹۷م ۳۶۶ـ ۳۸۷ق :

په غزنی کی دامیر سبکتګین ناصر الدوله حکمرانی (دغزنویانو پنځم پاچا) .

۹۷۶ ـ ۹۹۷ م ۳۶۶ ـ ۳۸۷ ق :

دوهم نوح دمنصور زوی سامانی اتم پادشاه .

۹۷۶م ۳۶۶ق حدود:

دلوګر په چرخ کی دغزنی دآخری لویكِ او کابلشاه په ګډه دسبکتګین سره جنګ او ددوِی ماته .

۹۷۶م ۲۷ شعبان ۳۶۶ق:

دناصر الدین امیر سبکتګین بن جوق قرا بجکم بن قرا ارسلان‌جلوس په غزنی کی او دآل ناصر دسلطنت پیل .

۹۷۷ م ۳۶۷ق :

دابوا لجیش مظفر بن محمد خرا سانی بلخی متکلم مو لف‌وفات.

۹۸۰ م ۳۶۹ ق:

دمحمدبن سلیمان بن محمدصعلو کی‌نشا پوری شا فعی فقیه او مفسر او ادیب و فا ت په نشا پور کی . (ولا دت‌ئی ۲۹۶ق).

۹۸۰ م ۳۷۰ ق :

قراتګین په غزنی کی .

دعبیدالله ابو بکر بن ابوسعید بلخی عالم وفات .

دابو منصور محمد بن احمدازهری هروی دکتاب التهذیب خاوند اولوی لغوی وفات .

۹۸۰م ۳۷۰ق حدود :

شیخ حمید لودی پښتون پاچا په ملتان کی او دده روغه له سبکتګین سره (۳۸۲ق) .

اسحاق بن محمد بن اسماعیل مشهور په حکیم سمرقندی عربی السواد الاعظم په ۲۹۰ق ولیکیٔ او د ۳۷۰ق په شا وخواکی په دری‌ژبه ترجمه سو . (دتهران طبع ۱۳۴۸ دعبدالحی حبیبی په اهتمام).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹۸۱م ۳۷۱ق:

فردوسی دشاهنامی نظم شروع کیٔ .

شیخ ابوزید محمدبن احمدمرغزی په هرات کی وفات اوښخ سو (۱۳ رجب) .

۹۸۲ م ۳۷۲ ق :

دابو الحسن سیمجوری پر ځای تاش دخراسان سپه سالار سو .

عبدالله بن‌احمد عتبی دنوح بن منصور سامانی وزیر قتل سو .

احمد بن جعفر بن احمد د آل بانیجور حکمران اوابو علی احمد بن محتاج مرستیال ئی په چغانیان‌کی .

یوه جوزجانی عالم دحدود العالم جغرافی کتاب په دری دجوزجان دامیر محمد بن احمد فریغونی په‌نامه وکیښی او لومړی پلائی په اسلامی دوره کی‌د(افغان)ذ کر وکیٔ .

۹۸۳م۳۷۳ق :

دفقیه ابو اللیث نصر بن محمد سمرقندی وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۹۸۴م ۳۷۴ ق :

دابو عمر و احمد بن محمدزوزنی (دهرات او نشاپور ترمنځ) دعربی ژبی لوی عالم وفات .دعبدالله بن موسی سلامی مورخ او ادیب وفات په مرو کی .

۹۸۵م ۳۷۵ق:

دسلجوقیانو ظهور د بخارا په شا و خواکی .

۹۸۶م ۳۷۶ق:

دعبدالله بن محمد بن‌عزیر وزارت په سامانی دربار کی .

دمعجم الشیوخ دمؤلف ابراهیم بن احمد مستملی بلخی وفات .

۹۸۷ م ۳۷۷ ق :

په خراسان کی ابو الحسن سیمجوری اوفایق پرتاش باندی‌بری وموند .

ابو الظفر طاهر بن فضل بن محمد بن مظفر د چغانیان امیر دمنجیك شاعر ممدوح مړ سو .

۹۸۸ م۳۷۸ق:

دناصر الدوله ابو الحسن محمد بن ابراهیم بن سیمجور دواتی‌مړینه. دده په نامه سکه هم وهلی سوی‌ده.

دابونصر سراج طوسی عبدالله بن علی دکتاب اللمع دخاوِند اولوی صوفی وفات په طوس کی (رجب).

دمحمد بن‌محمد کرابیسی‌نشاپوری محدث او قاضی‌وفات‌په‌بصره‌کی(ولادت ئی ۲۸۵ق) دخلیل بن احمدسجزی دسمر قند دقاضی وفات .

دخواجه قر بنج وفات په هرات کی او په ګازرګاه کی ښخیدنه .

۹۸۹م ۳۷۹ق:

دابو الحسن سیمجوری مړینه .

۹۹۰م ۳۸۰ق:

ابو بکر بن محمد بن ابراهیم بخاری کلا باذی دخراسان صوفی او دالتعرف المذهب التصوف دمؤلف وفات ، او ابوعلی‌سیمجوری‌دخراسان حکمران سو .

ابو بکر ربیع بن احمد بخاری په طب کی دهدایة المتعلمین کتاب په دری تالیف کیٔ .

۹۹۰م ۳۸۰ق حدود:

دفخر الدوله ابو المظفر احمدبن محمد دچغانیان امیر دفرخی دممدوح دژوند دوره .

شیخرضی لودی دشیخ حمید وراره دپښتو قدیم شاعر په کسی غوره کی داسلام تبلیغ کاوه :

دمحمد بن علی خسروی سرخسی او ابومحمد بدیع بن محمد بلخی او دابوالحسن علی بن محمد منجیك ترمذی ددری قدیمو شاعرانو دژوند دوره .

دابو سلیمان محمد بن طاهر منطقی سیستانی و فات .

دابوالفضل احمد هروی ریا ضی دان او منجم وفات .

٩٩١م ٣٨١ ق:

په لغمان کی دکابل رود پرغاړه دجیپاله کابلشاه ماته د سبکتگین له خوا . په دی سیمه کی داسلام خپرونه – افغانان او خلجیان (غلجیان) دسبکتگین په لښکروکی داخل سوه

داحمد بن حسین بن مهران نشاپوری محدث وفات . دمحمد بن عبدالله هروی فقیه او مفسروفات.

دطاهر بن فضل بن محمد بن محتاج چغانی امیر او ددری ژ بی شاعر دژوند وخت .

دابو الحسن محمد بن یوسف عامری نشاپوری (ابن ابی ذر)دکتاب السعادة والاسعاد دمؤ لفو فا ت .

٩٩٢م٣٨٢ق:

دمحمد بن،احمدبنسلیمان نوقانی سیستانی ادیب او مؤلف وفات .

٩٩٤ م ٣٨٤ ق :

دهرات په جنگ کی دسبکتگین او محمود بری پرپاغی ابوعلی سیمجوری باندی چی دوهم نوح سامانی امیر، پلارته «ناصر الدین» او محمود ته دسیف الدوله لقب ورکی .

اوسبکتگین دخراسان په‌حکمداری ترکابله مقرر سو .

٩٩٤ م ١٥ رمضا ن ٣٨٤ ق :

سبکتگین او امیر محمود په طوس کی ابو علی محمد مظفر دواتی ما ت کیء هغه په٣٨٦ق په خوارزم کی ونیول سو ، په گردیز کی بندی او په ٣٨٨ق مړ سو .

دمحمد بنعمران مرزبانیخراسانی ادیب وفات په بغداد کی (ولا دت ٢٩٦ق) .

٩٩٥ م ٣٨٥ ق :

ابو الحسن بن ابو علی دواتی سیمجوری دسلطان محمود په لا س کښیووت اوپه **گردیز کیبندی ا و** مړ سو .

دابو القاسم اسماعیل بن عباد طالقانی وزیر او لیکوال مړینه .

٩٩٦ م ٣٨٦ ق :

دقره خانانو او سبکتگین په ما وراء النهر کی مقابله .

دوزیر عبدالله بن عزیر معزولی او دوزیر ابو نصر احمد بن محمد مقرری .

٩٩٧ م ٣٨٧ ق :

امیر سبکتگین ٥٦کلن پس له ٢١کاله سلطنته دبلخ او بامیان‌ترمنځ دمدر موی په کلی کی وفات سو او په غزنی کی خاورو ته وسپا ر ل سو .

دمحمد بن احمد بلخی خوارزمی مورخ دمفاتیح العلوم دمؤلف وفات.

امیر اسماعیل دسبکتگین زو ی په غزنی کی سکه ووهله (دغز نو یانو شپږم پاچا) خو په دغه کال دغزنی

(c) ketabton.com: The Digital Library

په جنگ کی سلطان محمود پرغالب سو .

دسهل بن محمدصعلوکی‌نشاپوری مفتی نشاپور وفات .

٩٩٧ – ١٠٣٠ م ٣٨٧ – ٤٢١ق :

دغزنو یانو داوم پاچا یمین‌الدوله سلطان محمود بن سبکتگین دپاچهی دوره .

٩٩٧ م ٣٨٧ ق :

دوزیر ابو نصر مړینه .

دوزیر ابو المظفر محمد بن‌ابراهیم بر غشی مقرری .

دخوارزمشاه مامون مړینه او دعلی بن مامون جلوس .

٩٩٧ – ٩٩٨ م ٣٨٧ – ٣٨٩ ق .

ددوهم منصور ددوهم نوح زوی دسامانی نهم پادشاه امارت .

٩٩٧ م ٣٨٧ ق :

دابو الوفا محمد بن یحییبوزجانی نشاپوری لوی خراسانی ریا ضی پوهاند وفات (تولد ئی ٣٢٨ق) .

٩٩٨ م ٣٨٨ ق :

دابو سلیمان احمد بنمحمدخطابی بستی دمعالم السنن دمؤلف وفات په بست کی (ولادت ٣١٩ق) .

دعماد الدوله ابوعلی محمد مظفر بن محمد بن‌ابراهیم‌دواتی دخراسان‌د لوی حکمران مړینه .دی سکه هم لری .

دابو الوفاء محمد بنمحمدبوزجانی مشهور ریاضی پوهاند وفات په بغداد کی . (ولادت ئی ٣٢٨ق) .

سلطان محمود تول شمالی افغانستان ونیو او سامانی دربار هم دده پاچهی ومنله.

٩٩٨م ذیقعده ٣٨٩ق:

دالقادر بالله خلیفه له خوا دبغداد داستنا څو را تگ بلخ ته او سلطان محمو دته د«یمین‌الدوله‌او‌امین الملة ولی امیر المؤمنین» لقبو نه‌ورکول .

٩٩٨م ٣٨٩ق:

پر ابو القاسم سیمجوری باندی په خراسان کی دبگتو زون بری– د برغشی وزیر تیښته .

دارسلان خان علی مړینه .

سلطان محمود دسامانی منصور او عبدالملك پر سالا رانو بگتو زون او فائق خاصه باندی بری وموند .

دو هم عبدالملك ددوهم نوح‌زوی سامانی لسم پاچاپرتخت‌کښینوست.

شار رشید دغرستان پاچا سلطان محمود ته‌غاړه کښیښوه او **خطبه‌یی** دده په نامه وویله .

٩٩٨ م ٣٨٩ ق حدود :

امام ابو الحسن محمد بن شعیب بیهقی شافعی فقیه دنشاپور دسیار په‌کوځه کی **«مدرسهٔ بیهقیه» جوړه** کړه .

مدرسهٔ صاعدیه په نشاپور کی (یا سعدیه) دشهزاده نصر بن سبکتگین په همت جوړه سوه .

٩٩٩ – ١٠٠١ م ٣٩٠ – ٣٩٢ق :

په‌لغمان او پیښور او ویهند کی دسلطان‌محمود بری‌پر جیپاله‌کابلشاه باندی .

٩٩٩ م ٣٩٠ ق :

په خشباجی (اوسنی دمقر زرکشان) کی د طلا کان ښکاره سو.

٩٩٩ – ١٠١٩ م ٣٩٠ – ٤١٠ق :

او گره بوت منجم دکابلشاه انند

پاله په دربار کی د «شکهت پرت » کتاب تاليف کیء .

ابو نصر احمد بن محمددفريغونی کهول پنځم پاچا په جوزجان کی .

۹۹۹ م ۳۹۰ ق حدود :

ابو يعقوب اسحاق بن احمد سگزی خپل کتاب کشف المحجوب په دری ژبه داسماعيلی فرقی پر عقايدو وکيښ .

۱۰۰۰م ۳۹۱ق :

ابو القاسم علی بن محمد بن ابراهيم سيمجوری دو اتی دهرات والی دنصر بن سبکتگين سره په سرخس کیو جنگيد او ونيول سو .

دطا هر بن خلف‌صفاری‌دسيستان دامير وفات .

دابو سليمان محمد بن طاهر سجستانی منطقی لوی فيلسوف وفات .

۱۰۰۱ م ۳۹۲ ق :

سلطان محمود خپل سفير داوزگند ايلك خان ته واستاوه.

۱۰۰۲م ۳۹۳ق:

سلطان محمود په حصار طاق کی دسيستان پاچا خلف ابن بانو کلا بند کیء او هغه يی جوزجان ته واستاوه . په سيستان کی قبجی حاجب حکمران کیء .

ابو القاسم منصور بن محمد هروِی دسلطان محمود وزيريو قرآن‌په‌کوفی نسخی خط دمشهد رضوی کتابخانی ته وقف کیء چی تر اوسه هلته ستته .

۱۰۰۳م ۳۹۴ق :

دفريغو نيانو دکهول ځلرم پا چا فريغون دمحمد زوی په جوز جان کی .

۱۰۰٤ـ ۱۰۱۰ م ۳۹۵ـ٤۰۱ق

په ملتان کی دابو الفتوح داؤ د بن نصر لودی ځلرم پاچا سلطنت .

۱۰۰٤ م ۳۹۵ ق حدود :

دابو منصور عماره بن‌محمدمروزی دری قديم شاعر دژوند وخت .

۹۹۹ ـ ۱۰۰٤ م ۳۹۰ ـ ۳۹۵ق :

ابو ابراهيم منتصرد دو هم نوح زوی سامانی آخر نی پاد شاه وچی په ۳۹۵ق سامانی پاچهی ختمه‌سوه.

۱۰۰۵ م ۳۹٦ ق :

سلطان محمود په ملتان کی پر ابو الفتوح داؤد بن نصر بن حميد لودی دو هم پاچا باندی حمله وکړه هغه ججه ومنله .

دمحمد بن احمدبن محمدنشاپوری محدث وفات (ولادت ۳۳۳ق) .

دابو العباس احمد بن محمد زاهد نسوی او خراسانی صوفی د طبقات الصوفيه د مؤلف وفات .

۱۰۰٦ م ۳۹۷ ق :

دترکستان ايلك خان چی بلخ او هرات نيولی ؤ، سلطان محمود بيرته ځنی ونيول ، او په شرخيان کی ماته وکړه .

۱۰۰۷ م ۳۹۸ ق :

داسماعيل بن حماد جوهری‌فارابی دالصحاح فی اللغه دخاوند وفات .

۱۰۰۸ م ۳۹۹ ق :

سلطان محمود کابلشاه اننده پاله په ويهند کی داباسين پر غاړه مات کیء .

خلف بن احمد دسيستان صفاری پادشاه‌په‌جلاوطنی‌کی‌وفات‌سو (رجب)

۱۰۰۹م ٤۰۰ق :

دابو الفتح علی بن محمد بستی لوی منشی او شاعر وفات په‌اوزگند کی .

۱۰۰۹م ٤۰۰ ق حدود :

عنصری دسلطان محمود دملتان دفتو حا تو په شرح کی «تاج‌الفتوح» نظم کیء .

فرخی دسلطان‌محمود ددربارشاعر «دولت نامه » دسلطان دفتو حا توپه بيان کی زر بيته نظم کړه .

په‌دری ادب‌کی دداستان سرا يی رواج او دقصيده ويلو عروج .

شار ابو محمد بن محمد دغرستان شاه دسلطان محمودسره وجنگيد او مړ سو .

دمرسل بن منصور لويکی د ژوند وخت .

ابو العباس فضل بن احمد اسفراينی دسلطان محمود وزير په بلخ کی يوه مدرسه جوړه کړه .

دحسين ابن سينا او دابو عبيد عبدالواحد بن محمد جوزجانی دابن سينا دشاگرد د ژوند وِخت .

ابو الحسن محمد بن سليمان بيهقی مزيد التاريخ دغز نو يانو پر احوال تا ليف‌کیء .

دسلجوق ددرو زا منو ميکا ئيل‌ـ اسرائيل ـموسی يرغلونه‌او اقتد ار دآمو پرسيمو او دخراسان پر شمال باندی .

دمحمد بن‌حسين خراسانی‌مشهور په ابو جعفر خازن درياضی اوفلکياتو پوهاند د ژوند وخت .

دمحمد بن احمد بن محمد نوقانی سجستانی دالعلم والعلماء دمؤلف او محدث وفات .

۱۰۱۰ م ٤۰۱ ق:

سلطان محمود ملتان ونيو او ابو الفتوح داؤد پښتون‌لودی پاچائی په غورك کی بندی کیء .

شمس الکفاة احمد بن حسن ميمندی دغزنو ی سلطنت په وزارت وتاکل سو .

ابو العباس فضل بن احمد اسفراينی دسلطان محمود له وِزارته معزول سو .

دامام ابو عبيد احمد بن‌محمدهروی دغريب القر آن دمؤلف وفات .

ابو العباس احمد اسفرا ينی د سلطان محمود وزير په شکنجه کی. په خراسا ن کی و چ کا لی او کاختی .

۱۰۱۰ ـ۱۰۲۵م ٤۰۱ـ٤۱٦ ق:

شمس الکفاة احمد بن حسن ميوندی دسلطان محمود وزير و چی په ٤۱٦ق معزول او په هند کی بندی سو . (متوفا ٤۲٤ق) .

۲ د ۱۰۱۱م ٤۰۲ ق :

دايلك خان نصر او تغان خا ن استاځی سلطان محمو دته راغی.

تا هر تی دمصر ايلچی دالحاکم با مرالله اسماعيلی له خوا غز نی ته را وليږل سو ، خو په لار کی مړ کړ سو .

دجوزجان دپاچاابو نصرابوالحارث فريغونی وفات .

ديحيی بن عمار سيستانی لو ی عالم او دخواجه عبدالله انصاری د مرشد وِ فات او دهرات په خيابان‌کی دده ښخونه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

فردو سی د شاهنامی نظم تمام کیٔ .

دحنفی لوی فقیه او زاهداسماعیل بن حسین بیهقی وفات .

۱۰۱۱-۱۰۱۲ م۴۰۲-۴۰۳ق

سلطان محمود پنجاب او کشمیر ونیول .

۱۰۱۲ م ۴۰۳ ق :

سلطان محمود غرجستان ونیویٔ او دشا رانو مستقله شاهی ئی ختمه کړه .

۱۳ ر ۱۰۱۲ م ۴۰۳ ق :

دایلك خان نصر مړینه او دایلك احمد بن علی جلوس په ما وراء النهر کی .

۱۴ر۱۰۱۳م ۴۰۴ق:

دوزیر ابو العباس فضل اسفراینی مړینه .

په یار کند کی د قدر خان یوسف دغزنی سره دو ستانه روابط .

دامام سهل محمد صعلو کی لوی مفتی او عالم وفات په نشاپور کی .

۱۰۱۴ م ۴۰۵ ق :

وزیر احمد میوندی خوارزم شاه ته وویل چی خطبه دسلطان محمو د په نامه ووایی .

سلطان محمود دبست له لاری پر غور یر غل وکیٔ او دهغه ځای امیر محمد سوری ئی د آهنگران په کلاکی محصور او بندی کیٔ امیر محمد سوری په زهرو ځان وواژه .

امیر بو علی دمحمد سوری زوی دغور په مندیش کی دسلطان محمود تابع امیر سو. او مسجدونه، مدرسی اومانۍ جوړی کړی .

دابو عبدالله محمد بن عبدالله حاکم نشاپوری محدث او د« تاریخ نشاپور » دموظف وفات (ولادت ئی ۳۲۱ق) .

۱۶ ر ۱۰۱۵ م ۴۰۶ ق :

خوارزم شاه مأ مون د سلطان محمود خور واده کړه .

دابو علی حسن بن علی د قاق نشاپوری عالم او صوفی او وا عظ وفات .

شارابو نصر محمد بن اسددغرستان پا چا په ۴۰۵ ق د سلطا ن محمود په لاس بندی سو او په۴۰۶ق په هرات کی مړ سو .

۱۰۱۶م ۴۰۷ ق:

دعبدالله بن محمد بن ابراهیم نشاپوری واعظ او مفسر وفات .

دسلطان محمود یر غلونه پر پنجاب او کشمیر باندی .

۱۰۱۷م ۴۰۷ ق شوال :

دخوارزم خلکو مامون خوارزمشاه دسلطان محمود اخښی مړ کیٔ سلطان محمود خوارزم ونیو .

دعبدالملك بن محمد خر گو شی نشاپوری شافعی فقیه او واعظ وفات په نشاپور کی.ده په خرگو شی کوڅه کی یوه مدرسه اوکتابخانه او روغتون جوړ کړی وو .

۱۰۱۷م ۴۰۸ ق

سلطان محمود ابو الحارث محمد بن علی بن ما مون خوارزمشاه هیسته کیٔ او پر ځای یی لوی حاجب **التونتا ش هلته دخوارزمشاه په‌ول** وگماره .

دجوزجان مقامی امیران فریغونیان ختم سول او ددوی سیمی دغز نوی سلطنت ضمیمه **سو ی .**

دایلك خان لور دغزنی ولیعهد مسعود ته واده سوه .

شهزاده مسعود رسما دسلطان محمود ولیعهد سو .

نظام الملك حسن بن علی طوسی **وزیر وز یږ ید.**

دابو الخیر خمار حسین بن سوار مشهور خراسانی فیلسوف او عالم وفات . (تولد ئی ۳۳۱ق) .

۱۰۱۸م ۴۰۹ق

سلطان محمود په غزنی کی یو مسجد جا مع او په هغه پوری نښتی یوه لویه مدرسه جوړه کړه .

دامام ابو منصور از هری هروی لغوی عالم و فات .

امام هیصم بن محمد بن عبدالعزیز ناوی هروی دقصص نابی مؤلف وفات سو .

۱۰۱۸-۱۹م ۴۰۹-۱۰ق

سلطان محمود دهند قنو ج تر گنګا پوری و نیول ، او دری ملیو نه در همه غنیمت یی واخیست .

۱۰۱۹م۴۱۰ق

له هندوستانه دراستون کیدو پر وخت سلطان محمود له افغانانو سره ونښت .

۱۰۱۹م۴۱۰ق

حسن دابو نصر احمد زوی د فریغو نی کورنی آخر شهزاده .

۱۰۱۹م۴۱۰ق حدود

دترو جنپاله کابلشاه د ژوندوخت.

دغرستان دپاچا شارارد شیر ژوند .

دامام ابو الطیب سهل بن سلیمان صعلو کی مشهور محدث او فقیه او دسلطان محمود د دربار ملا دژوند وخت .

امام قفال صغیر عبدالله بن احمد مروی شافعی (متوفا ۴۱۷ق) د«مآثر محمودی» کتاب وکینبی .

حاکم امام ابو سلیمان فندق بن ایوب بن حسن له والشتانه دسلطان محمود په حکم دنشاپور قاضی سو.

ابو بکر عبدالله بن یوسف سیستانی حصیری دسلطان محمود ندیم ؤ .

دابو القاسم منصور بن حسن فردوسی طوسی وفات. دی دشاهنامی شاعر او ددنیا له لویو شا عرانو څخه دی . (تولد ئی ۳۳۰ق)

ابو سهل احمد بن حسن حمدوی دسلطان محمود او مسعود وزیر او دری حکمران و تر ۴۳۰ق پوری .

۱۰۲۰م ۴۱۱ق

دخر ښبون بن سړه بن بن کیس وفات دکسی غره په جنوبی لمن کی.دا سړی دپښتنو مشرو او پښتو شعر یی ستله .

سلطان **محمود غور فتح کیٔ .**

دشیخ الاسلام یو نس بن طاهر نصیری **بلخی عالم دکتاب بهجه د** مؤلف وفات او ښخیدل په بلخ کی.

۱۰۲۱م۴۱۲ق

دابو عبدالرحمن محمد بن حسین سلمی نشاپوری مشهور صوفی او دطبقات الصوفیه دمؤلف وفات په نشاپور کی .(ولادت **یی ۳۲۵ق) .**

دحافظ احمد بن محمد مالینی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(هروی) محدث وفات په مصریا په هرات کی .

دامیر نصر بن امیر سبکتگین د سلطان محمود کشر ورور وفات .

سلطان محمود دکشمیر لوهرکوټ کلا بند او فتح کیٔ .

١٠٢٢م٤١٣ق

سلطان محمود دهند گوالیار او کالنجر ونیول .

دقاضی محمد بن فضل رواس (میرك بلخی) مفسر او عالم وفات او ښخیدل په بلخ کی .

دمحمد بن احمد جارو دی هروی لوی محدث وفات .

١٠٢٣م ٤١٣ق

دامام ابو محمد اسماعیل بن ابراهیم سرخسی لوی عالم وفات او دهرات دعیدگاه غر بی خواته یی ښخیدل . دی د مناقب الشافعی مؤلف دی. (ولادت یی تر ٣٣٠ ق وروسته) .

دابو سعید احمد بن محمدسجزی لوی منجم او ریاضی پو هاند وفات.

محمد بن عثمان وراق او غزنوی مذهب یو خو شخطه قر آن وکیښ چی په ٤١٤ق ئی وقف کیٔ . (دمشهد رضو ی کتابخا نه)

دمحمد بن‌آدم هروی متکلم‌اولغوی ددیوان متنبی دشارح وفات .

سلطان محمود تر کسی غره (کوه سلیمان) پوری دافغانانوسیمی ولی ونیولی .

١٠٢٤ـ٢٥م ٤١٥ـ٤١٦ق

سلطان محمود ماوراء النهر ونیو او دکاشغر دقدر خان سره یی معاهده وکړه .

١٠٢٤م ٤١٥ق

اسماعیل دبیټنی زوی په کوه سلیمان ـ وازه خواکی دپښتنومشر ودده پښتو شعر سته .

سلطان محمود خپل وزیر احمد بن حسن میوندی عزل‌او مصادره او په هند کی بندی کیٔ .

ملا محمدغزنوی‌چی دسلطان‌محمود سره هندته تللی ویو تار یخ یی وکیښ چی تر ١٠٣٢ق پوری لا په هند کی ؤ.

دعلی بن محمد هروی ادیب‌او نحوی دوفات وخت .

امام ابو اسحق ابراهیم بن محمد اسفراینی په نشاپور کی یوه‌مدرسه جوړه کړه .

١٠٢٥م٤١٦ق

سلطان محمود څلور زره‌کهوله سلجوقیان خراسان ته راوستل .

په دغه کال ده دجنو بی هند پر کاتیا وار حمله وکړه اودسو منات مندریی وران کیٔ گجرات‌یی هم ونیو .

سلطان محمود په ماوراء النهرکی دقدر خان سره ولیدل .

دخواجه ابو عبدالله محمد طاقی سجزی وفات او ښخیدل په هرات کی .

دلوی محدث امام ابو عبدالله محمد بن یمان وفات او ښخیدل په هرات کی .

دفردوسی طوسی وفات په طو س کی .

سلطان محمود دسلجو قاسرائیل

چی دسلجوقیانو مشرؤ دهندو ستان په کالنجر کی بندی کیٔ .

١٠٢٦م٤١٧ق

دعبدالله بن احمد قفال صغیر مروزی مشهور شافعی فقیه دمآثر محمودی دمولف وفات په سیستان کی (تولد یی ٣٢٧ق) .

دخلیفه القادر بالله سفیر له بغداده سلطان محمود ته راغی .

بهیم پاله آخرنی‌کابلشاه دگندهارا په شرق کی .

١٠٢٧م٤١٨ق

دوه تنه سفیران قلتنکا او قاشی دقتاخان او یغر خان له خوا له خطا او ختن څخه دسلطان محموددربارته راغله .

دامام ابو اسحق ابراهیم بن‌محمد بن ابراهیم اسفراینی مشهور عالم وفات په نشاپور کی .

دسلطان محمود آخره حمله‌پرهند اود ملتان دجتا نو ایلو ل .

عیسی بن عبدالله بلخی کاتب یوه نسخه خوشخطه قرآن وکیښی (دمیلان کتابخانه) .

١٠٢٨م٤١٩ق

ابوعلی حسن بن محمد نشاپوری (حسنك) دسلطان محمود وزیر سو.

١٠٢٩م ٤٢٠ق

سلطان محمود ټول ایران و نیو او شهزاده مسعود یی په اصفهان کی خپل نائب وټاکه .

بوریحان بیرونی خپل کتاب **التفهیم لاوایل صناعة‌التنجم دریحانه** بنت الحسن په نامه تالیف‌کیٔ .

دابو العباس فضل بن عباس صاغانی محدث دژوند وخت‌په بغداد کی .

دمحمدبن عبدالله مسعودی‌مروزی شافعی فقیه دشرح مختصر‌المزنی دمؤلف وفات په مرو کی.

١٠٢٩ـ١١٠٦م٤٢٠ـ ٥٠٠ق .

دصاعد دکهول دمشهورو پوهانو او قاضیانو دژوند وخت په‌نشاپور او هرات کی .

١٠٣٠م پنجشنبه ٢٣ ربیع‌الاخر ٤٢١ق

دسلطان محمود وفات او دغز نی په باغ فیروزی کی ښخول . دده عمر (٦١) او پاچهی ٣٣ کاله وه.

مملکت یی دهند له گنگا څخه تر دجلی پوری او دشمالی خواله سیر دریا څخه جنوبا دعربو تربحیری پوری پروت ؤ .

امیر محمد دسلطان محمود زوی په غزنی کی سکه ووهله (دغزنو یانو اتم پاچا) .

١٠٣٠ـ١٠٤٠م٤٢١ـ٤٣٢ق

دناصر الدین الله سلطان مسعود بن محمود دسلطنت دور ه په غزنی کی .

(دغزنویانو نهم پاچا)

١٠٣٠م رمضان ٤٢١ق

القادر بالله خلیفه له بغداده‌خپل عهد اولوا دمرسل بن‌منصورگردیزی په لاس سلطان مسعود بن محمودته په نشاپور کی راولیږل او ده ته‌یی ناصر الدین الله لقب ورکی ٔ.

١٠٣٠م٤٢١ق شوال .

امیر محمد دسلطان محمود زوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تگین آباد کی ونیول سو اوږوند کړ سو .

سلطان مسعود خواجه احمد بن حسن میوندی دهـند لـه زنـدانه راوغوښت او وزیر یی کی .

حسن میکالـی (امیـر حسنك) دسلطان محمود وزیر په بلخ کـی دسلطان مسعود په حکم په دارسو.

دابو بکر محمد بن اسحاق بـن ممشاد واعظ دکـرامیانـو در ئیس وفات په نشاپور کی .

دعلی بن احمد نسوی خراسانی ریاضی پوهاند او مهندس او منطقی دژوند وخت .

۱۰۳۱م۴۲۲ق

سلطان مسعود کرمان او مکران ونیول . او استاځی یی کاشغر تـه واستول .

امام یحیی بن عمار سجستانـــی هروی وفات او دهرات په خیابان کی ښخ سو .

۱۰۳۱م۴۲۳ق

سلطان مسعود هرات ته ولاړ او سپه سالار عبدوس یی دسلجوقیانو ترکمانانو مقابلې ته وتاکه.

امیرابویعقوب یوسف بن‌سبکتگین دسلطان مسعود په حکم دسگاونـد دکلا په حبس کی مړ سو .

۱۰۳۲م۴۲۴ق

دقدر خان مړینه ـ دارسلان خان سلیمان مړینه .

التو نتاش خوارزم شاه بخاراته لښکر بوت او مړ سو .

۱۰۳۲ـ۱۰۳۵م۴۲۴ـ۴۲۷ق

هارون دالتو نتاش زوی پـــه خوارزم کی دغزنی ترحمایت لاندی پرتخت کښېنوست .

۱۰۳۳م ۴۲۴ ق

دخواجه احمد بن حسن میو ندی دغزنی دلوی وزیر په هرات کی‌وفات (۲۰محرم) احمد بن‌علی‌بن‌عبدالصمد وزیر سو.

۱۰۳۳م۴۲۵ق

دمسعود لښکر کشی پر آمل ـ ساری ـ طبرستان .

عباس بن شیش دبو علی وراره دغور امیر دمندیش دو لایت په‌سنگه کلاکی یور صد گاه جوړ کی ء .

دشیخ ابو الحسن علی بن جعفر خرقانی لوی صوفی وفات (سه‌شنبه ۱۰ محرم په عمر ۷۳ کاله) .

شیخ اسعد بـن محمـد سوری د پښتو شاعر دزمینداورپه بغنی کی مړ سو .

ابو القاسم علی بن حاتم بیهقـی چی دسلطان محمود پـه وخـت کی مشرف و ، دسلطان مسعود په‌فرمان «صاحب برید» سو .

۱۰۳۴م۴۲۶ق

احمد ینالتگین په هندوستان کـی یاغی سو ، سلطان مسعود دده مقابلی ته هندو سپه سالار تلك بن جهلـن واستاوه .

هارون سلطان مسعود ته یاغـــی سو ـ دسلطان مسعود استاځی لـه کاشغره راغلل ـ دبغرا خان استاځی سلطان مسعود ته را ورسیدل .

دشافعی فقه دامام ابوعلی حسین بن شعیب مروزی سنجی وفات .

۱۰۳۵م۴۲۷ق

احمد ینالتگین مات او په در یـای

سندکی ډوب سو .

سلجوقیان په خراسان کی ـ

دعلی تگین زامنو استاځی‌مسعود ته راغی .

دابو نصر محمد بن عبدالجبـار عتبی دتاریخ یمینی دلیکوال وفات .

۳۶ر۱۰۳۵م ۲۸ر۴۲۷ق

سلطـان مسعود پـه هند کـــی پرهانسی حمله وکړه او خپـل زوی امیر مجدود یی د لاهـور حکمـران وټاکه .

۱۰۳۵ـ۱۰۴۱م۴۲۷ـ۴۳۳ ق

اسماعیل خندان دالتو نتا شـــس زوی په‌خوارزم کی‌اقتدار و مو ند.

دمحمد بن علی هروی لغوی او د مصر د مؤذن وفـات (ولاد تـیـــی ۳۷۲ق).

۱۰۳۷م۴۲۸ق

دشیخ الرئیس بوعلی حسین بن عبدالله ابن سینا بلخی لوی‌فیلسوف طبیب او ددری او عربی مؤلف‌وفات په همدان کی . (تولد یی صفر۳۷۰ق په بخاراکی .)

دامام اسحاق بن ابراهیم بن‌محمد هروی عالم وفات او دهرات پـــه نماز گاه کی ښخیدل .

دسلطان مسعود استاځی‌ترکستان ته ولاړل او دهغه ځای استاځـــی مسعود ته راغلل .

سلطان مسعود په جوزجان کـــی علی قندوزی مات کی .

۳۷ر۱۰۳۹م۳۱ر۴۲۹ق

سلطان مسعود دسلجوقیانو سره په شمالی ولایاتو کی پــه شخـړو بوخت و،دوی‌ته یی اورشوگا نـــی ور کړی او دغور له خوا غزنی تـه راغی .

سلطان طغرل سلجو قی‌په‌نشاپور کی پاچا سو او خپل ورورپیغو یی دسیستان او پوشـنگ او هـرات حکمران کی .

دابو منصور عبدالملك بن محمد ثعالبی نشاپوری دیتیـمة الدهـــر دلیکوال وفات .(تولد یی ۳۵۰ق).

دابو الحسن بن جولوغ فر خـی سیستانی ددری لوی ستایوال بولله ویونکی شاعر وفات .

داسحاق بن ابراهیم بـن محمـد قراب سرخسی هروی‌مورخ اومحدث وفات (ولادت ۳۵۲ ق).

۳۹ر۱۰۳۸م۴۳۰ق

پر صغانیان دمسعود ژمنی لښکر کشی .

ابویعلی بیهقی حنیفـی ددیـوان انشا مـشر خپل کـتاب السیرة المسعودیه دسلطان مسعود غزنو ی لپاره تالیف کی .

دابوعلی حسین بن شعیب‌سنجی مروزی شافعی فقیه او دفرو عـــو دمؤلف وفات .

دمقامات بونصر مشکان تالیف .

۱۰۳۹م۴۳۱ق

دابو نصر مشکان دسلطان‌محمود او مسعود ددربار لوی منشی وفات.

ابو سهل زوزنـی صا حبدیـوان ـ رسالت سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دابو القاسم حسن بن احمد عنصری
بلخی دسلطان محمود ددربار لوی
شاعر وفات .

۱۰۴۰م۴۳۲ق

سلجوقیانو شمالی ولایات او
خراسان ونیول او په دندانقان کی
سلطان مسعود مات کی .

۱۰۴۰ـ۱۱۷۵م۴۳۲ـ۵۵۲ق

دسلجوقیانو دسلطنت دوره پر
افغانستان باندی .

دحسن بن محمد بن شعیب مروزی
شافعی فقیه وفات په ربیع الاول
۴۳۲ .

۱۰۴۰ م ربیع الاخر ۴۳۲ق

سلطان مسعود خپل زوی مو دود
په غزنی کی پرېښو ، پخپله دخزانو
سره هندوستان ته رهی سو .

۱۰۴۰م ۱۱ جمادی الاولی ۴۳۲ق

لښکرو په ماریگله کی سلطان
مسعود ونیو او دده پر ځای یی دده
ړوند ورور محمد بیا پاچا کی .
وروسته سلطان مسعود دخپل
وزاره طاهر بن محمد په لاس مړ کړ
سو .

۱۰۴۰م جمادی الاخری ۴۳۲ ق

سلطان مو دود له غزنی څخه
راووت او دخپل پرانده اکا محمد
سره یی په دنپورکی جنگ وکی .
محمد او دده زوی طاهر یی ووژل او ددی
بری په نسبت یی فتح آباد هلته
جوړ کی .

۱۰۴۰م ۴۳۲

امیر محمد دسلطان محمود زوی
دو همه پلا پاچا سو .

۱۰۴۰ـ۱۰۴۹م۴۳۲ـ۴۴۱ ق

دغزنو پانو دیو ولسم سلطان
مودود بن مسعود سلطنت په غزنی
کی .

۱۰۴۰ـ۱۰۶۳م۴۳۲ـ۴۵۵ ق

دطغرل بیگ بن میکائیل دسلجوقی
کهول لومړی پاچا سلطنت .

۱۰۴۰م۴۳۲ق

دقاضی صاعد بن محمد ابو العلا
نشاپوری حنفی فقیه او دحنفیانو
درئیس وفات .

دابو نظر عبدالعزیز بن منصور
عسجدی دسلطان محمود ددربار
شاعر وفات .

په دغه کال دابو النجم احمد بن
قوص منو چهری دسلطان محمود
ددربار دشاعر وفات .

۱۰۴۱م۴۳۳ق

دسالم بن عبدالله هروی فقیه او
متکلم داللمعد مؤلف وفات .

دابو سهل محمد بن علی هروی
لغوی وفات ۳ محرم په مصر کی
(ولادت رمضان ۳۷۲ق).

طغرل سلجوقی په نشاپور کی
سکه ووهله .

سند پاله دجیه پاله لمسی آخرین
کابلشاه دگندهارا په پای کی .

۱۰۴۲م۴۳۴ق

ابو ابراهیم اسماعیل بن محمد
مستملی په دری ژبه دتعرف شرح
ولیکله .

دابوذر عبد الله بن احمد انصاری
هروی مالکی فقیه او محدث وفات په
مکه کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰۴۳ م ۴۳۵ ق حدود

عبدالرزاق د احمد بن حسن
میوندی زوی د سلطان مودود وزیرو.
د احمد بن حسین باخرزی د
دمیة القصر د مولف وژل .

۱۰۴۴ م ۴۳۶ ق

په ماورا النهر کی شیعی
غور ځنگونه، دابوالفضل عبیدالله بن
احمد میکالی خراسانی منشی او مولف
امیر وفات (نوم یی عبدالرحمن هم
راغلی دی) دغزنی دوزیر احمد بن
علی بن عبدالصمد وفات . او د طاهر
مستوفی وزیر کول .

۱۰۴۵ م ۴۳۷ ق

امام عبدالکریم بن هوازن قشیری
الرسالة القشیریه په تصوف کی په
عربی وکښله . چی ابوالفتوح
عبدالرحمن بن محمد نشاپوری په
کرمان کی په ۵۵۰ ق په دری ترجمه
کړه .

امام ابوالقاسم قشیری په نیشاپور کی
یوه مدرسه جوړه کړه
ناصر خسرو بلخی خپل سفرله
جوزجانه دحجاز خواته شروع کی
(۶ جمادی الاخری) دی په جمادی الاخری
کی د ۴۴۴ ق بیرته بلخ ته راغی .

۱۰۴۶م ۴۳۸ ق

دامام ابو محمد عبدالله بن یوسف
جوینی شافعی فقیه او مفسر او ادیب
وفات په نشاپور کی .

دعبیدالله بن عبدالله هروی محدث
او مورخ دژوند وخت .

۱۰۴۸ م ۴۳۹ ق

د عبدالرحمن بن محمد سرخسی
حنفی فقیه د بصری د قاضی
وفات د تکملة التجرید خاوند .

دملک ابدال (اودل) بن ترین
د ابدالی افغانانو دیوه نیکه دژوند
وخت په کسی غره کی .

۱۰۴۸مـ ۴۴۰ ق

دابو ریحان محمد بن احمد بیرونی
لوی عالم او منجم د کتاب الهند او
نورو ډېرو تالیفاتو د مولف وفات،
او په غزنی کی ښخیدل . ده تر
۴۲۷ق پوری ۶۵ کتابونه تالیف
کړی وو. تولد یی ۳۶۲ ق .

د ابو سعید فضل الله بن
ابی الخیر میهنی خراسانی مشهور
صوفی وفات .

د مشهور ادیب علی بن حسن عمید
قهستانی وفات .

۱۰۴۸ ـ۱۰۵۲ م ۴۴۰ـ ۴۴۴ ق

پر غزنی باندی د طغریل تغلب او
د سلطان عبدالرشید وژنه .

۱۰۴۸ م ۴۴۰ ق حدود

ابو منصور موفق بن علی الهروی
په درمل پیژند نه کی کتاب الابنیه
عن حقایق الادویه په دری ژبه تالیف
کی چی یوه خطی نسخه یی په ۴۴۷ق
کال اسدی طوسی وکښله (دویانا
کتابخانه) د منصور بن محمد هروی
فقیه او شاعر او دهرات د قاضی او
د منیة الراضی د مولف وفات .

۱۰۴۹ م ۴۴۱ ق

د غزنو پانو د وولسم پاچا دوهم
مسعود د مودود زوی په غزنی کی
سکه ووهله .

علی بن مسعود بن محمود په
همدغه کال پاچا شو .

۱۰۴۹ ــ۱۰۵۲ م۴۴۱ــ۴۴۴ ق

د غزنويانو د څورلسم پاچـــــا عبدالرشيد دسلطان محمود د زو ی سلطنت پهغزني کي.

۱۰۴۹ م ۴۴۱ ق

د شيخ عمو مشهور صوفي احمد بن محمد بن حمزه وفات په هرات‌کي او په گازر گاه کي ښخيدل .

ابو معين ناصر بن خسروقباديانی بلخي (حجت خراسان) لهخپله سفره راستون سواود اسما عيلی مذ هب تبليغ يې په بلخ او بدخشان کـــی شروع کي د ده ډله(ناصريه) بللـــه کيده .

۱۰۵۰ م۴۴۲ ق

د سلجوقيانو او طغريل دغزنوی لښکر د مشر جنگونه او په دره خمار اوبست کي د سلجو قيانو ماتی .

د عبدالسلام بن محمد بن هيصم کرا مي وفات پههرات کي .

د حسن بن مظفر نشاپوری اديب اوشاعر وفات.

۱۰۵۰م۴۴۲ ــ۴۴۳ ق

ابو سعيد عبدالحی بن ضحاك‌بن محمود گرديزی زين الاخبار پهدری ژبه پهغزنی کی‌د سلطان عبدالرشيد په نامه وکيښي (د عبدالحی حبيبـــی طبع ، تهران ۱۳۴۷)

۱۰۵۲ م ۴۴۴ق

عبدالر زاق بن احمد بـــن حسن ميوندی د سلطان فرخزاد لهوزارته معزول او پر ځای يې خواجه حسن مهران وزير سو .

د خرخيز حاجب‌د غزنی سپهسالار په خراسان کی د سلجو قيانو سره جنگونه .

دعبيد الله بن سعيد بن حاتـــم سجزی محدث وفات‌په مکه کی .

طغريل د سلطان محمود مريې د غزنی ترنيولو وروسته ډير غزنـــوی شهزاد گان مړه کړل اوخلکـــو دی وواژه .

۱۰۵۲ ــ ۱۰۶۰ م۴۴۴ ــ۴۵۱ ق

د غزنويانو شپاړسم پاچا فرخزاد د لومړی مسعود د زوی سلطنت .

۱۰۵۳ م ۴۴۵ حدود

يوه نامعلوم‌مولف تاريخ سيستان وليکلی .

۱۰۵۴ م ۴۴۶ ق

دابوبکر احمد بن اسحاق صبغی نشاپوری شافعی عالم او فقيهوفات.

۱۰۵۵ م ۴۴۷ق

حکيم علی بن‌احمد اسدی طوسی دگرشاسپ نامی شاعر د کتاب‌الابنيه عن حقايق الادويه خطی نسخهوکښلله (دويانا کتابخانه) مولف يې موفـــق الدين ابومنصور علی الهروی پهدغه کال ژوندی و .

۱۰۵۶ م۴۴۸ ق

د حجةالا سلام ابو حامد محمدبن محمد غزالی طوسی زيږيدنه .

۱۰۵۷ م ربيع الاول ۴۴۹ق

د ابو النجم اياز اويماق وفات او ښخيدل په لاهور کی (؟)

داسماعيل بن عبدالرحمن‌بن احمد صابونی نشاپوری فقيه ا ومفسر او واعظ وفات پهنشاپور کی(ولادت‌يی ۳۷۳ ق)

۱۰۵۸ م ۴۵۰ ق :

په خراسان کی د عربی نسخی‌او

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوفی خطپه هنری ډول سره گډېږی زوامق عذرای عنصری دپروفـيسور محمد شفيع کتابخانه ــلاهور)

محمود وراق يو تاريخ د ۴۰۹ ق تر واقعو پوری په غزنی کی وکيښی.

امير محمد دعباس زوی په غورکی حکمران وو .

د شار ابراهيم بـــن ارد شير د ژوند وخت .

د سهل بن مرسل لويکی د ژوند عصر .

۱۰،۵۸م ۴۵۰ق حدو د

اسحاق بن ابراهيم بن منصورــ نيشاپوری خپل قصص‌الانبياء پهدری ژبه وکيښی .

محمد بن عمر رادويانی ترجمان البلاغه وکيښی .

د ابوحنيفه اسکافی مروزی دری شاعر د ژوند وخت .

د شيخ امام ابوبکر محمد بن‌امام احمد بن محمد حدادی شالنگـــــی غزنوی وفات ۴۵۰ ق .

(قبراو شنخته يی‌په غزنی کی‌ستله)

د محمود بن عمر جوهری‌صايغ هروی دری شاعر د ژوند وخت .

۱۰۵۹ م ۴۵۱ ق

د غزنويانو او سلجو قيانوترمنځ معاهده .

سلطان ابر اهيم د مسعود زوی غزنوی پاچا د سلجوقـــی داود او الپ ارسلان سره روغه وکـــړه او فقط شرقی افغا نستان تر لاهوره غزنوی سلطنت ته پاته شو .

لومړی پلاد سلطان‌لقب دسلطان ابراهيم غزنوی پرسکه ضرب سو .

۱۰۵۹ار ۱۰۹۸م ۴۵۱ ر۴۹۲ ق

د غزنويانو د اولسم سلطـــــان ابراهيم د لومـــړی مسعود د زوری سلطنت .

۱۰۶۰ م ۴۵۲ ق

اد علی بن حسين مروزی حنفـــی فقيه وفات .

۱۰۶۲ م۴۵۴ ق

د زهير بن‌حسن بن‌علی سرخسی فقيه اومورخ او مفتی خرسا ن‌وفات.

د عبد الرحيم بن‌عبدا لله صيرفی بلخی قاضی القضاة او شيخ‌الاسلام وفات اوښخيدل پهبلخ کی .

۱۰۶۳ار ۱۰۷۲ م۴۵۵ر۴۶۵ ق

الپ ارسلان د چغری بيگ داود زوی دميکائيل لمسی سلجوقی‌دوهم پاچا .

۱۰۶۴ م ۴۵۷ق

پرختل دالپ ارسلان پر غل.

۱۰۶۵ م ۴۵۸ ق

د ابوبکر احمد بن حسين‌بيهقی شافعی فقيه او محـــدث او مولـــف وفات .

د قاضی ابو عاصم مـــحمد بـــن احمد عبادی هروی عالم د طبقات الفقها او مبسوط مولف وفات .

حکيم ابونصر علی بن احمداسدی طوسی گرشا سپ نامه نظم کړه .

۱۰۶۶ م۴۵۹ق

شرف الملك ابو سعد مستوفی په بغداد کی دامام ابو حنيفه پرمزار گنبده جوړه کړه .

د ابراهيم بن محمد تونی هروی محدث وفات په هرات کی .

د شيخ يوسف بن محمد سمعان

وفات او ښخیدل په چشت کی .

١٠٦٧ م ٤٦٠ ق

دشیخ الطایفه ابو جعفر محمدبن حسن طوسی د شیعه مشهور عالم او مولف وفات په بغداد کی .
(تولدئی په طوس کی ٣٨٥ ق)

١٠٦٧ م٤٦٠ق حدود

منصور بن‌سعیدبن حسن میوندی دسلطان ابراهیم دسپاه عارض سو.

د ابوبکر عتیق بن محمد هروی سور آبادی د دری تفسیر لیکوال د ژوند وخت .

قطب الدین حسن بن محمد د غور امیرو .

نظام الملك حسن بن علی‌طوسی د سلجوقیانو لوی وزیر په نشاپور بلخ،هرات ،مروکی (نظامیه مدرسی) جوړی کړی .

د قاروت بن جغری بیگ داود سلجوقی د ژوند وخت چی د کرمان سلجوقیان د ده له پښته دی .

١٠٦٩ م٤٦١ ق

د ابوالقاسم بن ابراهیم مروزی فورانی فقیه وفات .

١٠٦٩م ٤٦٢ ق

دشافعی فقیه حسین بن محمد مرورودی وفات په مرورود کی (٢٣ محرم)

ناصر خسرو بلخی خپل کتاب جامع الحکمتین د بدخشان د امیر علی بن اسد بن حارث په خواهش تالیف کی .

١٠٧٠ م٤٦٣ ق

د ابو علی حسان بن سعیدمنیعی نشاپوری فقیه او بنای د مسجداو رباطو جوړوونکی وفات په مرورود کی .

١٠٧٢ م٤٦٥ ق

د الپ ارسلان پرماورا النهر باندی یرغلونه اودده مړینه ،شمس الملك بلخ او ترمذ ونیول .

د شیخ ابو القاسم عبدالکریم بن هوازن قشیری دخراسان د مشهور صوفی وفات په نشاپور کی .

د ابوبکر زین الدین اسماعیل وراق ازرقی هروی د دری مشهور شاعر وفات .

طاهر بن نصر بن احمد د سیستان پادشاه سو .

١٠٧٢ر ١٠٩٢م ٤٦٥ر ٤٨٥ ق

دملکشاه د الپ ارسلان زوی سلجوقی دریم پاچا سلطنت .

١٠٧٣ م٤٦٦ ق

د عثمان بن حسین وراق غزنوی په خط یو ډیر ښکلی منقش قرآن وکیښی سوچی د مشهد رضوی په کتابخانه کی‌ستته.

موید الملك د نظام الملك زوی‌د هرات والی سو .

١٠٧٤ م٤٦٧ ق

د عبدالرحمن بن محمد داودی پوشنگی فقیه‌اومحدث وفات‌په‌پوشنگ کی .(ولادت یی ربیع الاول ٣٧٤ق)

ملکشاه ترمذ ونیو او دشمس الملك سره ئی روغه وکړه .

د ابوالقاسم علی‌بن حسن‌باخرزی عربی شاعر او دمیة القصر د مولف وژل .

١٠٧٥ م٤٦٨ق

دابوبکر محمد بن القاسم‌جوینی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(صفارنشاپوری) شافعی فقیه‌وفات.

١٠٧٦ م ٤٦٩ ق

سیف الدو له د سلطان ابراهیم غزنوی له‌خوا د هندو ستان‌حکمران او له بغداده د صنیع امیر المومنین لقب ورکړ سو .

ابو بکر محمد بن‌احمد بن هیثم رود باری بلخی دقرائت عالم خپل کتاب (جامع القراآت) په٤٦٩ ق د سلطان ابراهیم بن مسعود په نامه په‌غزنی کی‌تالیف کی.(١٧ محر م)

د عبدالله بن سعید بن حاتم سجزی محدث او دالا بانه د مولف وفات.

١٠٧٧ م ٤٧٠ ق

د ابوا لفضل محمد بن حسین بیهقی‌دغزنی ددربار منشی‌اودتا ریخ بیهقی‌دمو لف‌وفات‌په‌غزنی کی.(تولد یی دبیهق په حارث آباد کی٣٨٥ق»

انوشتگین چی د بلکا تگین مریی وپه خوارزم کی د غر شاه په لقب د خوارزم مشاهی دوهم کهول جوړ کی چی تر ٦١٧ ق‌پوری دغه‌کورنی حکمرانه وه .

د احمد بن عبدالملك نشاپوری دخراسان دمحدث وفات .

د الشیخ العمید الجلیل سید ابوالفضل محمد بن‌علی طوسی‌وفات پنجشنبه ٩ رمضان ٤٧٠ ق(قبر او شنخته یی په غزنی کی ستته»

١٠٧٧ م٤٧٠ ق حدود

د هیصم بن محمد ناوی (هروی) د دری قصص الانبیأ د مولف دژوند وخت .

١٠٧٨ م٤٧١ ق

د حسن بن علی بن محمد بلخی وخشی محدث اوقاضی‌وفات (ولادت یی ٣٨٥ ق)

١٠٨٠ م ٤٧٣ ق

د ابو علی فضل بن محمد فارمدی طوسی مشهور عارف وفات .

١٠٨٢ م ٤٧٤ ق

دقاضی القضات ابوبکر محمد بن عبدالملك اسکا فی بلخی وفات ا و ښخیده نگ په بلخ کی .

١٠٨٤ م٤٧٧ ق

ابو علی فضل بن محمد فارمدی د خراسان مرشد وفات سو .

تکش په‌بلخ کی والی سو ملکشاه دی په ترمذ کی ونیوی اوړوند یی کی .

د احمد بن محمد بن عبدالجلیل سجزی ریاضی پوهاند او منجم وفات .

بیبی د عبدالصمد هروی لور محد ثه وفات سوه (ولادت یی ٣٨٧ ق) عبدا لاول هروی له دی څخه روایت کوی .

١٠٨٥ م٤٧٨ ق

د امام الحرمین ابوالمعا لی عبدالملك بن عبدا لله جوینی وفات چی د نشاپور نظامیه مدرسی مشر استادو.

ولادت یی په جوین کی ٤١٩ ق

١٠٨٧ م ٤٨٠ ق حدود :

دسلطان ابراهیم‌غزنوی‌دسلطنت اوږده دآرامی دوره اودخیر آباد ، ایمن آباد دکلا وجوړول ،مسجدونه اومدرسی او قصرونه آباد ول.

دابو حاتم مظفر بن اسماعیل اسفزاری مهندس اومنجم‌وفات.

فاطمه دابوعلی دقاق لو ر د خراسان زاهده وفات سوه .

قتلمش دارسلان پیغوز وی د اسرائیل لمسی چی داناطو ل سلجوقیان دده له پښته دی .

تتش دالپ ارسلان زوی چی دشام سلجوقیان ځنی پید ا سول.

دعبدالله بن سعید خوافی‌شا عر اومنشی او حاسب دخلق‌الا نسا ن دمولف وفات په‌بغداد کی .

١٠٨٨ م ٤٨١ ق

دناصر خسرو بلخی شاعر ا و سماعیلی مولف وفات دبدخشا ن په‌یمگان کی (تولد ٣٩٤ ق‌قبادیان)

دقاضی القضات خلیل بن احمد شجری بلخی وفات.

داحمدبن عبدالصمد هروی‌محدث وفات.

دشیخ ا لاسلام ابو اسماعیل عبدالله بن محمد انصاری هرو ی رفات او ښخیدل دهرات په گازرگاه کی.

(تولد ٢ شعبان ٣٩٦ق) د طبقات الصوفیه او منازل السایرین ارنورو ډیرو عربی اودری تالیفا تو خاوند .

په‌سیستان کی‌کاختی .

١٠٨٩ م٤٨٢ق

فقیه ابو جعفر محمد بن عبدالجبار بن محمد جوزجا نی په ویهندکی یوخا جوړ کی (دبر لیك ئی دپیښور په‌موزیم کی)

دفخر ا لاسلام علی بن محمد بزدوی حنفی مشهور فقیه دا صو ل الفقه دمؤلف وفات.

١٠٩٠ م ٤٨٣ ق

محمد بن ابو جعفر محدث ا و صوفی دبستان العارفین مؤ لف وفات سو.

دشمس الائمه محمد بن ا حمد سرخسی مشهور فقیه او دمبسوط دمؤلف وفات.

تاج الدین ابو الفتح صفا ر ی دسیستان پاچاسو.

١٠٩٢ م ٤٨٥

نظام الملك طوسی وزیر خپل کتاب سیاست نامه یاسیرالملو ك په فصیحه دری ٥٠ فصله تا لیف کی .

١٠٩٢ ــ ١٠٩٤م ٤٨٥ـ٤٨٧ ق

دسلطان محمود دملکشاه ز وی سلجو قی‌خلرم پاچاسلطنت .

١٠٩٢ م ٤٨٥ ق

نظام الملك ابو علی حسن ابن ابو الحسن علی بن اسحاق طو سی‌د سلجوقیانو مشهور وزیر اولیکوا ل (تولد ٤٨٠ یا٤١٠ په طوس کښې وزارت‌له ٤٥١ق تر ٤٨٥ق پوری» په ١٠رمضان ٤٨٥ ق دبغدادپرلار دبوطاهر ارانی پەلاس وو ژ ل سو .

١٠٩٣ م ٤٨٦ق

دابو عبدالله حسین بن احمد زوزنی خراسا نی قاضی او لغو ی دکتاب المصادر د مؤلف‌وفات.

١٠٩٤ـ١١٠٤م ٤٨٧ـ ٤٩٨

برکیارق دملکشاه‌زوی‌دسلجو قی پنځم باچا سلطنت .

١٠٩٦ م ٤٩٠ ق‌حدود

دابو الحسن علی بن عثما ن هجویری غزنوی لوی صو فی د کشف المحجوب دمولف و فا ت پەلاهور کی .

محمد بن منصور مستو فی (متوفا ٤٩٤ ق) په‌مروکی‌یوه‌مدرسه جوړ ه کړه .

دعبدالرحمن بن علی بن ابی الصادق نشاپوری طبیب (بقر ا ط ثانی) وفات .

دعبیدالله بن عبدالله حد اد نشاپوری حنفی فقیه او محدث او قاضی وفات تر ٤٩٠ ق‌وروسته.

دمحمد بن احمد بن ابی سهل سرخسی‌حنفی‌فقیه‌او متکلم‌اودالمبسوط دمولف وفات (٤٨١ ق ؟)

١٠٩٧ـ١١٢٧ م ٤٩١ـ٥٢١ق

دقطب الد ین محمد خوارزم‌شاه سلطنت .

١٠٩٧ م ٤٩١ ق

دعلی بن سهل‌بن عباس‌نشاپوری مفسروفات .

دعطاء بن یعقوب دغزنوی‌در بار کاتب او دعربی اودری د شا عر وفات .

دابو الفتح عبدالرزاق منیعی بن حسان دخراسان دمحد ث او فقیه وفات.

سلطان سنجر سلجو قی‌دملکشاه زوی هرات ته‌راغی.

١٠٩٨ـ١١١٥ م ٤٩٢ـ٥٠٩ ق

دغزنو یانو داتسلم‌پاچاعلاء الدین دریم مسعود سلطنت .

١٠٩٩ م ٤٩٣ ق‌حدود

قطب الد ین حسن بن محمد دغور دشاهنشاهانو‌نیکه‌دوجیرستان په‌جنگ کی وواژه سو.

شیخ عبدالهادی دخواجه عبدالله انصاری زوی په‌هرات کی مقتو ل او په گازرگاه کی ښخ‌سو .

١١٠٠م ٤٩٤ ق

دامام ابولفرج عبدالرحمن ا حمد سرخسی شافعی فقیه و فـا ت (زیږیدنه ٤٣٢ ق)

١١٠١م ٤٩٥ حدود .

امام غز الی په‌دری کیمیای‌سعادت وکیښی .

سر هنگ عمید محمد خطیبی هروی دغزنی سپه سالار اووروسته دقزدار حکمران و .

١١٠٢م ٤٩٦ ق

دابوا لفضل محمد بن محمد سهلکی بسطامی فخر الا سلا م وفات .

١١٠٤ م ٤٩٨ ق

درهم ملکشاه دبرکیارق زو ی دسلجوقی شپږم پاچاسلطنت .

١١٠٦م ٥٠٠ ق

دابونصر محمدبن احمدبن ا بو جعفر هروی پیر ا یروه وفا ت او دهرات په خمچه آباد کی ښخیدل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پەغزنی کی دسلطان علاء الدین
مسعود دمایني مهد عراق دسلطان
سنجر دخور پە توجه آرامسی او د
سلجوقیانو سره دوستی.

دطغاتگین غزنوی سالارفتوحات
دهند ترگنگاپوری .

دابو حاتم مظفر بن اسما عیل
اسفزاری اسمان اوریاضی پوهاند
(کائنات الجو) کتاب‌وکیښی .

دشیخ علی قسوره بن محمد
گردیزی دژوند وخت .

امام ابوعلی حسن بن علی‌قطان
مروزی مشهور طبیب او عالم‌خپل
کتاب (کیهان شناخت)وکیښی.
(تولد ئی مرو ۴۶۵ق)

دملک گرت دژوند وخت پەغور
اوهرات کی ، دکرت دپاچهانو لوی
نیکه.

محمد بن حسین بن عمر هروی
تاریخ برامکه پەدری ترجمه‌کی.

۱۱۰۶ م ۵۰۰ ق حدود

عمدة الملک رشید بن محتاج
دسلطان ابراهیم غزنوی سپهبد او
دمسعود سعدممدوح و.

خواجه محمد بن بهروز احمد
وزیرو .

خواجه طاهر بن علی ثقت الملک
دبو نصر مشکان وزاره دغزنی
وزیرخاص و.

قوام الملک نظام الدین ابو نصر
فارسی دشهزاده شیرزاد سره دهند
سپهسالارسو .

عمید الملک عمادالدوله‌ابوالقاسم
خاص دسلطان ابراهیم غزنوی د
دربار مشرو.

منصور بن سعید بن احمد بن
حسن میوندی دسلطان ابراهیم
غزنوی صاحب دیوان عرض و
عبدالحمید بن‌احمدبن عبد الصمد د
سلطان ابراهیم غزنوی وزیرسو.

دقاضی امین الملە عبدالودود د
عبدالصمد غزنوی زوی د ژوند
وخت .

ابونصر محمد بن عبدالحمید
مستوفی دبهرامشاه غزنوی
وزیرو.

ابومحمد بن حسن قاینی د
بهرامشاه غزنوی وزیرو .

خواجه اسماعیل شنیزی د حکیم
سنایی مرشد او استاد دژوند
وخت .(قبرئی تراوسه پە شنیز
کی‌ستە)

علاء الدین ابو یعقوب یوسف
اونجم الدین ابو المعالی‌احمد
دقاضی القضات یوسف‌بن احمد
حداد شالنگی غزنوی زامن پە
غزنی کی‌علماوه.

دشیخ الاسلام جمال الدین ابو
نصر احمد بن محمد بن سلیمان
صغانی دژوند وخت. (قبرئی پە
غزنی کی‌ستە)

دابو سعد احمد بن ابویوسف
هروی‌دکتاب (الاشراف‌علی‌غوامض
الحکومات) دمؤلف ژوند.

دملک الجبال عزالدین حسین بن
قطب الدین حسن‌غوری‌پاچاسلطنت
پەغور کی .

دعبدالرب بن منصور غزنوی
فقیه اودملتمس الاخوان دمؤلف د
ژوند وخت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دابو العباس فضل محمدلوکری
مروزودی مشهور فیلسوف د ژوند
وخت. .دډیرو ترکی لغاتو گډېدنەپە
دری اوپښتو ژبو کی.

۱۱۰۸ م ۵۰۲ ق حدود

ثقة الملک طاهربن علی دسلطان
مسعود بن‌ابراهیم وزیر و .

۱۱۰۹ م ۵۰۳ ق حدود

جمال المعاشرین دغزنی دقوال
ژوند .

دزاهدبن محمد بن احمد سرخسی
شافعی محدث وفات .

۱۱۱۰ م ۵۰۴ ق حدود

دابوالفرج بن مسعودرونی ددری
مشهور شاعر اود غزنویانو د
ستایونکی وفات، (تولدئی‌د ۴۳۵ ق
حدود)

۱۱۱۱ م ۵۰۵ ق حدود

دحجة الاسلام ابوحامد محمد بن
محمد غزالی طوسی وفات (تولدئی
۴۱۵ق) دی د«حیاء علوم الدین» او
نورو ډیرو تالیفاتو خاوندوی .

عثمان مختاری غزنوی شاعرخپله
«شهر یار نامه» پە دری ژبه نظم
کړه .

دجمال الحکماء ابوالحسن علی‌بن
محمد دغزنی دطبیب دژوند وخت .

۱۱۱۲ م ۵۰۶ ق

دامام زاهدسلیمان‌بن احمدصغانی
قاضی وفات (قبرئی پە غزنی کی
ستە)

نظامی عروضی سمرقندی دبلخ د
برده فروشانو پە کوڅه دامیرابو
سعید جره پەکور کی‌دعمر خیام‌سره
لیدنه وکړه .

قاضی حسن محمودی او قاضی
حسین محمودی د احمد زامن دبلخ
قاضیان مره اوپەبلخ کی ښخ
سول .

۱۰۹۸ـ۱۱۱۴م ۴۹۲ـ۵۰۸ ق

دغزنی دیوه منار بناد (السطان
الاعظم‌ملک الاسلام‌علاء الدولةوالدین
ابوسعد مسعودبن ظهیرالدوله امیر
المؤمنین ابراهیم خلد الله ملکه) پە
نامه

۱۱۱۵ـ۱۱۱۷ م ۵۰۹ـ۵۱۱ ق

دغزنویانو دشلم پاچا ارسلان‌شاه
ددریم مسعود زوی سلطنت .

۱۱۱۶ م ۵۱۰ ق

دعبدالرحمن بن‌احمد خزاعی‌شیعی
نشاپوری عالم وفات .

دمحمد بن‌منصور سمعانی مروزی
محدث او فقیه وفات پە مروکی
(ولادت ۴۶۶ق)

۱۱۱۷ـ۱۱۵۷ م ۵۱۱ـ۵۵۲ ق

د غزنویانو د یوویشتم پاچا بهرا
مشاه ددریم مسعود زوی سلطنت .

۱۱۱۵ م ۵۰۹ یا ۵۱۷ ق

د حکیم ابوالفتح عمربن ابراهیم
خیام نشاپوری لوی منجم اوریاضی
پوهاند اوشاعر وفات پە نشاپور
کی .

۱۱۱۵ م ۵۰۹ ق

دغزنویانو دنونسم پاچا شیرزاد
ددریم مسعود زوی جلوس پەغزنی
کی .

د اسماعیل بن عبدالسلام بن

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالرحمن بن حسن لغمانی حنفی فقیه ژوند په بغداد کی .

علاءالدین مسعودغزنوی‌خیل‌ورور شیرزاد مړ کیء، اوبل وروز بهرا مشاه ئی سلطان سنجر ته پناه وروړه .

١١١٦ م ٥١٠ ق

سلطان ارسلانشاه غزنوی یوه مانی په‌غزنی کی جوړه کړه .

ملك الجبال عزالدین حسین دقطب الدین حسن زوی دغور امیرؤ چی‌دده اوه زامن پر غوری دولت قابض سوه ..

١١١٦ م ٥١٠ ق حدود

دابوعبدالله احمدبن عمر خراسانی د الایضاح فی‌القرائات العشر دمؤلف دژوند و خت .

خواجه صدر شمس الوزراء قطب الدین یوسف بن یعقوب دغزنی‌سپه سالار او وزیر و.

قاضی القضات یو سف بن احمد حدادی شالنگی غزنوی د سلطان مسعود دعهد دغزنی قاضی القضات ار وزیر و.

موفق الدوله ابو طاهر خاتونی‌د سلجو قیانووزیرخپل «مناقب‌الشعراء» وکیښ .

د نصرین ابراهیم هروی حنفی محدث دالمسند دمؤلف وفات .

دعثمان‌بن عمرمختاری‌غزنوی ددری دمشهور شاعر دژوند وخت .

١١١٧-١١٥٧ م ٥١١-٥٥٢ ق

سلطان سنجرد ملکشاه زوی د سلجوقی اتم لوی پا چا سلطنت .

بهرا مشاه غزنوی پرخپله سده باندی دسلطان سنجر سلجوقی نوم هم‌وکیښ .

١١١٧-١١٥٧ م ٥١١-٥٥٢ ق

دغزنی دیوه منار بناد(السلطان الاعظم ملك الاسلام یمین الدولت وامین الملة ابـو المظفر بهرامشاه خلدالله تعالی ملکه) په نامه .

١١٠٤-١١١٧ م ٤٩٨-٥١١ ق

دسلطان محمد دملکشاه زوی سلجوقی ارم پاچا سلطنت چی د عراق‌سلجوقیان دده له‌پښته‌دی .

دمحمد بن عمر ضریر بلخی‌مفسر اوواعظ ، ددعوةالهند دمؤلف وفات اوبنخیدل په‌بلخ‌کی ٥١١ ق .

دقاضی‌القضات شیخ الاسلام بلخ محمد ابو القصیر بلخی و فـا ت

١١١٨ م ٥١٢ ق

دبهرامشاه غزنوی‌لښکرو په‌ملتان کی محمد باهلیم دده دزامنو سره مات‌کی اوپه سوالك‌کی دناکور کلا جوړه کړه .

دسلمان بن‌ناصرنشاپوری شافعی متکلم ، صوفی فقیه وفات .

دشمس الائمه ابوالقاسم‌اسماعیل بن‌حسن‌بیهقی دمرود مدرسی‌داستاد وفات .

١٠٤٢-١١١٩ م ٤٣٣-٥١٣ ق

د شیخ الافاضل علی‌بـن احمـد بنجکردی نشاپوری‌ادیب دژونددوره (وفات په‌نشاپور کی رمضان)

١١٢٠ م ٥١٤ ق حدود

طبیب شرف الزمان طاهر مروزی (طبایع الحیوان) تالیف کی .

دعبدالرحیم‌بن عبدالکریم‌بن‌هوازن قشیری نشاپوری صوفی اوواعـظ وفات په نشاپور کی.

دناصربن محمد عیاضی سرخسی فقیه اومحدث وفات په سر خس کی (ولادت ٤٣٩ ق)

١١٢١م ٥١٥ ق

د غزنوی دړری دمشهور شاعـر مسعود سعد سلمان وفات په غزنی کی (تولدئی لاهورد ٤٤٠ ق حدود)

١١٢١ م ٥١٥ ق حدود

دابو حاتـم مظفر بـن اسماعیل اسفزاری ریاضی‌پوهانه اوهیئت‌دان وفات .

دابو المفاخر محمد بـن منصور قاضی سرخس په نامه حکیم سنایی (سیرالعباد الی المعاد) نظم‌کی .

١١٢٢ م ٥١٦ ق

دعلی بن احمد غزال نشاپوری نحوی اوقاری وفات.

دابو محمد حسین بن مسعودفراء بغوی شافعی‌فقیه‌اود (مصابیح‌السنه) دمولف وفات په‌مرورود کی(شوال)

برهان‌الدین ابوالحسن علی‌بن ناصر ریانگر غزنـوی واعظ بـغداد تـه ولاړ .

١١٢٣ م ٥١٧ ق

دحکیم عمر خیام نشاپوری وفات په‌نشاپور کی .

بلخی وفات اوبنخیدنگ په بلخ‌کی

١١٢٤ م ٥١٨ ق

داحمد بن محمد میدانی نشاپوری ادیب اولغوی دکتاب (السامی‌فی‌الا-سامی) دمؤلف وفات .

حکیم سنایی له سفره غزنی تـه راستون سو .

محمد بن‌نصر هروی بشکانی د بغداد قاضی اوفقیه په همدان کی وراژه سو (ولادت‌یی ٤٥٨ ق) .

شرف الدوله رضی الملك احمد دغزنی سپه سالار و .

١١٢٦ م ٥٢٠ ق

ابو الفتح اسعد بن محمدمیهنی دبغداد د نظامیه مـدرسی داستـاد وفات .

دمجدالدین احمد بن محمد غزالی طوسی وفات.دی دامام غزالی‌ورو ر دی .

رشیدالدین ابو الفضل احمد بن محمدمیبذی دخواجه عبدالله‌انصاری تفسیر کشف الاسرار ولیکلی .

١١٢٦ م ٥٢٠ ق حدود .

ابو نصرمحمدبن عبدالحمیدمستوفی دبهرامشاه غزنوی وزیرو .

دامیر الشعراء محمدبن عبدالملك معزی نشاپوری دسلجوقیانو ددربار دری شاعر وفات .

١١٢٧-١١٥٦ م ٥٢١-٥٥١ ق .

داتسز بن محـمد خـوارز مشاه سلطنت .

دعلاء الدین حسین غوری اوبهرامشاه غزنوی جنګ پرتګین آبادباندی چی دشیخ الاسلام محمدبن محمدزالی غوری پاچا هغه ونیو ی.

۱۱۲۸ م ۵۲۲ ق

دحسن بن محمدبن خسرو بلخی حنفی عالم وفات

۱۱۲۹ـ۳۰ م ۵۲۴ـ۵۲۵ ق

حکیم‌سنایی‌غزنوی (حدیقه‌الحقیقه) پەدری ژبه نظم کړه اومحمد بن‌علی الرفاسره راټوله کړه لس زره بیته دبهرامشاه غزنوی په‌نامه

۱۱۳۰یا ۱۱۴۰ م ۵۲۵یا۵۳۵ ق

دحکیم ابوالمجد مجدود بـن آدم سنایی دغزنی دمشهور عارف‌اودری شاعر وفات . (یکشنبه ۱۱ شعبان ۵۲۵ ق) .

۱۱۳۰ م ۵۲۵ ق حدود

امام برهان‌الدین ابوالحسن علی بن‌ناصر بریانګر غزنوی عالم‌په‌بغداد ـــی .

خواجه عمید احمد بن مسعودتیشه ګـن دسلطان بهرامشاه غزنـوی د دربار مشرو .

۱۱۳۱ م ۵۲۶ ق

دخراسان دقاضی‌القضات احمدبن بن محمدبن صاعد وفات .

۱۰۶۹ـ۱۱۳۳ م ۴۶۱ـ۵۲۷ ق

د مجدالدین اسعدبن ابـی نصر میهنی طوسی شافعی فقیـه دژوند دوره .

د خواجه قطب الدین مودودبـن یوسف چشتی زاهد اوصوفی وفات په‌چشت کی .

۱۱۳۳ م ۵۲۸ ق

حکیم سنایی‌غزنوی (طریق‌التحقیق) تالیف کی (؟) .

۱۱۳۵ م ۵۲۹ ق

دعبدالغافربن اسماعیل‌نشا پوری شافعی محدث اوفقیه دالسیاق‌فی‌ذیل تاریخ نیسابوردمؤلف‌وفات په‌نشاپور کی (ولادت ئی ۸ربیع الاخر ۴۵۱هـ‌دلی)

۱۱۳۵ م ۵۳۰ق ۲۴ جمادی‌الاولی

محمد بن اسماعیل غوری عالم‌په هرات‌کی وفات‌اوښخ‌سو (شنخته‌ئی سته) .

۱۱۳۵ م ۵۳۰ ق

ابو محمد بن‌قاینی دبهر امشـا • وزیر وپه‌غزنی کی

دمحمد بن‌حمویه جوینی مفسر او صوفی اوفقیه‌دلطایف الاذهان‌دمؤلف وفات (ولادت ۴۴۹ ق) .

۱۱۳۷ م ۵۳۲ ق

دابو العلا صاعد بـن حسین بن اسماعیل بن‌صاعد دخراسان‌دقاضی وفات په نشاپور کی .

دشرف الدین ابو محمد بن علی بـن ابوطالب حسینی بلخی وفات اوښخیدل په بلخ‌کی .

۱۱۳۸ م ۵۳۳ ق

دابوبکر محمد بن احمد خرقـی مروزی لوی‌منجم‌اوجغرافیا اوریاضی پوهاند مؤلف وفات .

دزاهر بن‌طاهر نشاپوری محـد ث وفات .

۱۱۴۰ م ۵۳۵ ق

دشیخ الاسلام محمد بن حسین فلانسی دبلخ دجامع دامام وفات‌اوپه بلخ‌کی ښخیدنه .

۱۱۴۱ م‌شنبه ۷ شعبان ۵۳۶ ق

د ابـو یوسف اسما عیل بـــن عبدالرحمن بن عبدالسلام بن حسن

(c) ketabton.com: The Digital-Library

بن عبدالرحمن بن ابراهیم‌بن بشیر بن منکولغمانی حنفی‌فقیه اوپه بغداد کی دامام ابوحنیفه دمدرسی داستاد وفات اوهلته‌ئی ښخیده .

۱۱۴۱ م ۵۳۶ ق

ابو المعالی نصرالله بن محمد د بهرامشاه غزنـوی منشی او وزیـر (کلیله اود منه) کتاب پەدری‌وکیښ

دادم‌بن اسعد هروی دبلخ د نظامیه مدرسی داستاد وفات .

دعثمان بن عمرغزنوی مقری عالم وفات اوپه بلخ کښی ښخیدنګ .

دشیخ ابونصر احمد بن‌ابوالحسن نامقی جامی مشهور پـه ژنده پیل وفات (ولادت‌ئی ۴۴۱ ق) .

دابو سعد آدم بـن احمد هروی نحوی عالم وفات .

دابو الفتح مختار بن عبدالحمید فوشنجی مؤرخ وفات .

دامام ابـو سعد اسماعیل بـن عبدالواحد فوشنجی هروی وفات .

قاضی بهاء الدین عمر بن احمد محمودی دبلخ قاضی وو .

۱۱۴۲ م ۵۳۷ ق

اتسز خوارز زمشاه نشاپور ونیو دسلطان‌سنجرسلطنت‌بیا پرخراسان واندی .

دشیخ ابو حامد فریدالدین محمد بن‌ابراهیم عطارنشاپوری‌اوی صوفی تولد .

دنجم الدین ابوحفص عمربن‌محمد نسفی حنفی عالم وفات په‌سمر قند کی (تولدیی ۴۶۱ ق)دده‌اعتقا داهل سنت رساله په ۵۳۵ ق وکښه .

د عبدالمجید بن اسماعیل قیسی هروی حنفی‌فقیه‌اودروم قاضی‌وفات په‌قیسار یه‌کی .

درئیس بلخ سیدمحمدبن حسین حسینی وفات په بلخ‌کی .

۱۱۴۳ م ۵۳۸ ق

خواجه فرید الدین محمد بـــن ابراهیم عطار خپل منطق الطیرنظم کی .

۱۱۴۵ م ۵۴۰ ق حدود

دابو الفضل محمد بن سلیمان‌بن احمد صغانی دغزنی د قاضی وفات (قبرئی په غزنی کی‌سته) .

دعبدالرشید بن‌ابی‌حنیفه‌ولوالجی بدخشی دفتاوی ولوالجیه د مؤلف وفات .په ولوا لج‌کی (ولاد ت یی ۴۶۷ ق) .

ملك فخرالدین بن‌عزالدین غوری نونسم پاچا سکه ووهله اوشغنان، تخار، درواز ،وخش ،بدخشان‌ئی هم ونیول .

د عمید محمد بـن عثمان یمینی غزنوی کاتب دبهرامشاه غزنوی د دربار شاعر دژوند وخت .

شرف الدین محمد بن ناصرعلوی غزنوی د بهرامشاه غزنوی دددربـار شاعرو .

عبدالله محمد بن طیفورسجاوندی غزنوی تفسیر سجاوندی‌مؤلف‌وفات سو .

د ادیب صابر اسماعیل ترمذی دری شاعر وفات .

حوز ملك دشارشاه بن ابراهیم غرستانی لور سلطان‌حسین‌جهانسوز. غوری وکړه .

۱۱۴۶ م ۵۴۱ ق

قطب الدین محمدبن عز الد ین دغور امیرپه غزنی کی بهرامشاهووژه، اود غوریانو او غزنویانو دعداوت سبب سو .

۱۱۴۷ م ۵۴۳ ق

ظهیر الدین محمد بن مسعود غزنوی ریاضی‌پوهاند «کفایةالتعلیم» په دری ژبه تالیف کی .

۱۱۴۸ـ ۱۱۴۹ م ۵۴۳ـ۵۴۴ ق

دسلطان سیف الدین بن عزالدین غوری اتلسم پاچا داقتدار وخت .

داسعد بن محمدبن موسی‌فوشنجی محدث وفات پـه فوشنج کـی ذیقعده ۵۴۳ ق)

۱۱۴۹ م ۵۴۴ ق

بهاء الدین سام بن‌محمد چـی د مندیش په‌سنگه کی امیرو، دفیروز کوه پرتخت کښېنو ست .

۱۱۴۹ـ۱۱۵۹ م ۵۴۴ـ۵۵۴ ق

دغوری خوارلسم پاچا بهاء الدین سام بن عزالدین حسین سلطنت .

۱۱۴۹ـ۱۱۵۶ م ۵۴۴ـ۵۵۱ ق

دسلطان علاءالدین حسین جهانسوز بن عزالدین دغوریانو داولسم پاچا سلطنت .

۱۱۴۹ م ۵۴۴ ق

سلطان سیف الدین‌سوری غوری په‌غزنی کی دخپل‌وزیر سیدمجدالدین دوسوی سره دبهرامشاه په‌حکم د بل طا ق‌پرسر وځړول سو.

د احمد بن علی بوجعفرك مقری بیهقی لغوی عـالم و فـات (تولـد ۴۷۰ ق)

۱۱۵۰ م ۵۴۴ ق حدود

دحکیم ابوعمر عثمان بـن عمـر مختاری غزنوی ددری لـوی شاعـر وفات.

دمحمد بن محمد رضی الد یـن سرخسی حنفی فقیه او مؤلف وفات په‌دمشق کی .

دامام فخرالدین رازی محمد بن عمر مشهور امام اومفسرزیږیدنه .

۱۰۸۵ـ۱۱۵۱ م ۴۷۷ـ۵۴۵ ق

دعتیتو بن‌علی‌بن منصورمروی‌فقیه او ادیب اوحاسب دژوند دوره‌په مرو کی په ۱۵ ذیقعده زیږیدلی او پـه ۲۷ شوال وفات سوی دی .

۱۱۵۰ م ۵۴۵ ق

غوری سلطان علاء الدین حسین غزنی وسواځه ولـه دی جهته په (جهانسوز) مشهور سو .

۱۱۵۱ م ۵۴۶ ق

غوری‌سلطان علاء الدین‌جهانسوز دبست ښاروړاوه .

دبلخ دقاضی ابوسعد عـمر بـن علی بـن حسین محمودی وفات او ښخیدل په‌بلخ کی (ولادت ۴۵۷ ق)

دابو الفتح محمد بـن ابوالقاسم عبد الکریـم شـار ستانی متکلم د «دالملل والنـحل» دمؤلف و فـات (شار ستان په‌خراسان کی نسا ته نږدی‌ۆ) .

۱۱۵۳ م ۵۴۸ ق

دعین‌الزمان حسن قطان مروزی‌بن علی طبیب‌اوریاضی‌پوهاند دلوکر ی دشاگر وفات په مروکی (تولدئی په مروکی ۴۶۵ ق) .

دعبدالرحمن بن محمد خرکردی

پوشنگی محدث وفات .

۱۱۵۰ م ۵۵۰ ق حدود .

د سلطان سنجـر سلجوقـی او سلطان علاء الدین حسین جهانسوز جنگ داوبی په‌سه گوشه ناب کی، چی جهانسوز ونیول سو اومعاف سو .

دغوری ملك شهاب الدین محمد حرنك بن عزالدین حسین داقتدار وخت .

ملك شجاع‌الدین علی‌بن عزالدین هم پادغه وخت‌کی دغور په جرماس کی حکمرانو .

امیر فخرالدین خالد بن ربیع‌مکی دعلاء الدین جهانسوز غوری ددربار شاعر اوعالم دژوند وخت .

شیخ تیمن په‌غورکی د پښتـو شاعرو .

دمحمود بن‌ابی الحسن بن حسین نشاپوری غزنـوی مفسر او لغـوی وفات .

دعبدالرحمن خازن‌مروزی‌حکیم او مهندس دزیج‌سنجری‌اومیزان‌الحکمه دمؤلف وفات .

۱۱۵۶م ۵۵۱ ق :

غره خطائیان او غزان‌را غلل‌اودولت سنجری ئی ونړاوه سلطان سنجرئی ونیوی .

داتسز لښکر کښی پر خراسان اود سلطان سنجرایله کیدل .

د برهان الدین علی بـن نـاصر بریانگرغزنوی عالم‌وفات‌په‌بغدادکی.

۱۱۵۶ـ۱۱۷۲ م۵۵۱ ـ۵۶۸ ق:

دایل ارسلان‌بن‌اتسز خوارزمشاه سلطنت .

ملك سیف الدین بن علاء الد یـن جهانسوز غوری شلم پاچا سکـه وو هله .

نظام الدین احمد بن عمربن علی مشهور په‌نظامی عروضی‌سمر قندی دغور یانو د دربار لیکوال چهـار مقاله یا مجمع النوادر تالیف کړه .

۱۱۵۷ م ۵۵۲ ق

دابو تمام محمد بن عبدالملك بن عبدالسلام بن حسین لغمانی‌فقیـه وفات (۱۱ رمضان) او د بغداد په باب الطاق کی ښخیدل.

دناصر بن‌سلمان‌انصاری نشاپوری شافعی فقیه‌او محدث‌وفات په‌مروکی.

د سلطان سنجر سلجوقی وفات.

د قاضی بر هان الدین منصوربن ابو سعد محمد بن ابو نصر صاعدی د نشاپور دقاضی او حنفی‌امام‌وفات.

۱۱۵۷ ـ۱۱۶۱ م ۵۵۲ ـ ۵۵۷ق

په غزنی کی دمحمودی کهـول دوه ویشتم پاچا خسرو شاه بـن بهرامشاه سلطنت .

۱۱۵۸ م۵۵۳ ق

د عبدالاول بن عیسی بن شعیب صوفی سجزی هروی محدث وفات.

داحمد بن‌علی ظهیر بلخی حنفی فقیه او اصولی وفات .

د عبدالجبار بن عبدالجبار خرقی شافعی فقیه او محدث او مـورخ وفات په‌مروکی (ولادت یی دمـر و په‌خرق‌کی ۴۷۷ق)

۱۱۵۹م ۹ شعبان ۵۵۴ق

د ابو عبدالله الضریر محمد بن عبدالرحمن بن حسن لغمانی حنفی

(c) ketabton.com: The Digital Library

فقیه وفات او ښخیدل دبغداد دا بی حنیفه په محله کی .

١١٦٠ م ٥٥٥ ق

د عبدالو اسع بن عبد لجا مـع غرستانی جبلی شاعر وفات .

١١٦١ م ٥٥٦ ق

داشرف الدین ابو محمد حسن بن محمد حسینی غزنوی(اشرف) دغزنی دمشهور شاعر وفات .

د امام سیدناصر الدین سمرقندی دتاریخ بلخ دمؤلف وفات او ښخیدل په سمرقند کی .

١١٦١ ـ١١٨٧ م٥٥٧ـ٥٨٣ ق

دغزیانو دکهو ل داخرنی پـا چـا خسرو ملك بن خسرو شاه پا چهی .

١١٦٢ م ٥٥٨ ق

محمدبن سام غور ی دسلـطا ن غیاث الدین ورور د غور داستیه او کجوران حکمران سو .

١١٦٢ـ ١١٧٤م ٥٥٨ـ ٥٧٠ ق

مؤید الدین آی‌ابه په خراسا ن‌کی.

١١٦٢ م ٥٥٨ ق

د سلطان شمس الدین محمد بـن فخرالدین مسعودغوری د اقتداررخت.

١١٦٢ ـ ١٢٠٢ م ٥٥٨ـ ٥٩٩ق

د غور د یوویشتم لوی سلطـان غیاث الدین محمدبن بهاءالدین سام د سلطنت دوره .

١١٦٣ م ٥٥٩ ق

د مولاناشهاب الدین عبدالله فامی هروی د تاریخ هراة د لیکوال دژوند وخت .

د قاضی حمید الدین محمود بـن عمربن احمد بلخی دمقامات حمید ی د مولف وفات .

محمد دعبدالواحد زوی په هرات کی یو ښکلی برنجی لوښی جوړ کی (دارمتیاژ موزیم)

١١٦٤ م ٥٦٠ ق

د ابو الفضل محمد بن طیفـور سجاوندی غزنوی (د کتاب وقوف) مولف وفات .

د احمد بن‌محمد سجاوندی مورخ د ذخایر نثارفی اخبار السیدالمختار دمولف وفات .

١١٦٤ ـ ١٢٠٢ م ٥٦٠ تر٥٩٩ ق

ملك سیف الدین مسعود تمران د غوری د ربار لوی امیر و .

١١٦٤م ٥٦٠ ق‌حدود

فخر الملك شر ف‌الدین فرداری د غور د سلطان غیاث الدین محمد سام وزیر و .

ملك الکلام فخر الدین مبارکشاه‌د غوری دربار شاعر د غوریانو منظومه نسب نامه وکښله .

١١٦٥ م٥٦٢ ق

قره ختائیانو بلخ او اند خـود ونیول .

د ضیاء الدین عمر بن محمـد بسطامی بلخی محدث او مـفسراو صوفی وفات (ولادت ٤٧٥ق) .

د ابو سعید عبدالکریم بن محمد منصور مروزی سمعانی محدث او د (کتاب الانساب) دمؤلف وفا ت پـه مروکی (ولادت ٥٠٦ق)

١١٦٥م ٥٦٢ ق‌شاو خوا :

تاج‌الدین حرب‌بن‌محمد دسیستان پادشاه و (متوفا ٦١٢ ق)

(c) ketabton.com: The Digital Library

١١٦٨ م٥٦٢ ق:

امام یوسف بن‌عبیدا لمه اندخودی دتفسیر ینابیع العلوم به‌فارسی شرو کی (د کابل خطی نسخه)

١١٦٩ م ٥٦٥ ق

د ابو الحسن علی بـن‌زیدبیهقی (ابن فندق) مورخ او حکیم اوریاضی پوهاند وفات چی د (تاریخ بیهق) مولف دی .

١١٦٩ م ٥٦٥ ق حدود

مجد الملك دیو شـاری د سلطـا ن غیاث الدین محمد سام غوری وزیرو.

١١٧١ م ٥٦٦ ق

ابو بکر بن احمد بن عبید الله غزنوی خطاط په ښکلی خط یو قرآن وکیښ (دمصر موزیم)

دمحمد بن محمد بن محمد هروی مفسر او متکلم او واعظ وفات .

١٠٩٤ ـ١١٧٢ م٤٨٧ـ٥٦٨ ق

د ابو الفضل عبدالله بن احمـد طوسی شافعی عالم (خطیب موصل) دژوند دوره .

١١٧٣ ـ ١٢٠٧ م ٥٦٩ ـ٦٠٢ق

دغور د دوه‌ویشتم لوی سلطـان معز الدین (شهاب الدین) محمد بن بهاوالدین سام‌د هند فاتح دسلطنت دوره .

١١٧٣ م٥٦٩ ق

ملك معز الدین محمد غوری دخپل ورور سلطان غیاث‌الدین په‌حکم تول سیستان او زاول اوکابل ونیول او غزان یی له غزنی څخه وایستل .

٤ر ١١٧٣ م ٥٧٠ ق

غوریانو غـزنی ونیوی . عبدالله بن محمد بلخی مورخ په‌اندلس‌کی و.

دعمر بن محـمد ابـو شجـا ع بسطامی بلخی محدث او شاعر وفات .

سلطان معز الدین محمد غـوری گردیز او ملتان فتح کړل .

قاضی القضاة معز الدین هروی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری د عصر لوی قاضی و .

عین الملك سوریانی د سلطـا ن غیاث الدین محمد سام غوری‌وزیرو.

شمس الملك عبدالجبار گیلانی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری وزیر و .

١١٧٤ ـ١٢٠٣ م ٥٧٠ ـ٦٠٠ ق

قاضی صدر شهید نظام الدیـن ابو بکریه غزنی‌کی‌دسلطان معزالدین له خوا قاضی ممالك و.

او تر ده وروسته د ده زوی : سید شرف الدین ابو بکر .

سلطان ناصرالدین قباچه په‌ملتان اچه کی دسلطان معز الدین محـمد غوری له خوا حکمران و .

١١٧٥م ٥٧١ ق

ملك معز الدین محمد غوری له بهاء الدین طغرل څخه‌هرات ونیواو د غور په سلطنت پوری ونښلاوه.

او پو ښنگ یی په ٥٧٣ق ونیو.

ملك یار غرشین د هند په‌فتوحاتو کی خپل حماسی پښتو شعر ووایه. دی په ډهلی کی وفا ت‌او ښخ دی .

د محمد بن محمد سرخسی حنفی فقیه او دالمحیط الکبیرد مولف‌وفات.

١١٧٦ م٥٧٢ ق

د محمد بن معتصم مرجانی بلخی زاهد وفات په بلخ کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شمس الدین بلخی د سلطـــان معز الدین قاضی لشکر او ملکشاه زخشی دغوری دربار لوی امیرو .

۱۱۷۷ م ۵۷۳ ق

د رشید الدین محمد بن محمدبن عبدالجلیل (رشید وطواط) بلخـــی مشهور منشی او شاعر او مولف د «حدایق السحر» د لیکوال وفات .

۱۱۷۸ م ۵۷٤ق

امام فخرالدین محمد بن‌عمر رازی (متوفا ٦۰٦ ق) خپل دری کتـاب (جامع العلوم)دعلاءا لـدین تکش خوار زمشاه په‌نامه تالیف کی .

سلطان معز الدین محمد غوری‌په نهرو اله کی د بهیم د یوله جنګـه راستون سو .

۱۱۷۹ م ۵۷۵ ق

سلطان معز الدین غوری پینبور ونیو .

قاضی شهاب الدین خرما بادی‌د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری دعصر لوی قاضی و .

۱۱۸۰ م ۵۷٦ ق

دمحمد بن حسین‌بن‌حسن‌بیهقی‌عالم‌د انوارالعقول د مولف د ژوند وخت.

د شیخ سیف الدین سعید بـن مطهر باخر زی مشهور صوفی‌وفات.

ښکار ندوی بن احمد چی پلارئی دفیروز کوه کو تهوال و خپله پښتو قصیده یی د سلطان معزالدین محمد غوری د هند د فتوحاتو په ستاینه کی وویله (د ۵۷٦ ق حدود)

۱۱۸۱ م ۵۷۷ ق

سلطان معزالدین‌محمدغوری لاهور ونیو او ملك قطب الدین ایبك ته یی وسپاره .

د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری استا ځی خوارزم ته ولاړل .

دخواجهٔ احمد بن مو دود چشتی زاهد وفات اوښخیدل په چشت‌کی.

د امام شمس الدین محمود بـن مسعود اندخو دی عالم او شاعـر وفات .

۱۱۸۲ م ۵۷۸ ق

تکش په خراسان کی سر خس کلا بندکی.

۱۱۸۳ م ۵۷۹ ق

د خوار زم‌سلطان شاه پرسلطان غیاث الدین غوری بری وموند .

تایمنی دغور پښتو شاعرد سلطان غیاث الدین د باغ ارم په ستا ینه کی پښتو شعر ووایه .

۱۱۸٤ م ۵۸۰ ق‌حدود

فرید الدین عمر بن غیلان بلخی‌د ابو العباس‌لوکری شاګرداو دفلسفی دکتابو د مولف د ژوند وخت .

۱۱۸۵ – ۱۱۸۷ م ۵۸۰ – ۵۸۳ق

د خوارزم سنجر شاه په نیشاپور کی‌پاچا و.

۱۱۸۵ م ۵۸۰ق حدود

ملك قطب الدین یوسف تمرانی دغوری دربار لوی امیر و.

سلطان غیاث الدین عوض خلجی د هند په لکهنو تـی کی دسلطان معزالدین له‌خوا حکمرا ن و.

ظهیر الملك عبدالله سجـزی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری وزیر و.

۱۱۸٦ م ۵۸۲ ق

سلطان تکش نشاپور ونیو اوخپل

زوی ملکشاه ته یی وسپاره .

سلطان خسرو ملك آخرنی غزنوی پاچا غزانو مات‌کی اودوی غز نـی ونیو .

مولانا سراج‌الدین منهاج دسلطان معز الدین محمد غوری په فرمان د هندو ستان قاضی لشکر سو .

سپه سالار حسام‌الدین علی‌کرماچ د سلطان معزالدین محمد غوری له خواد ملتان والی دلاهور حکمران‌سو

دعالی بن ابراهیم بن اسما عیل غزنوی حنفـی فقـیه او مـفسر د مشارع الشرایع د مولف وفات .

۱۱۸۷ م ۵۸۳ ق حدود

دا وحد الدین محمد بن محمـد انوری ایبور دی خراسانی مشهـور دری‌شاعر وفات .

۱۱۸۸ م ۵۸٤ ق

د شیخ فرید الدین ګنج شکر بن جمال الدین تولد (د کابل دپنجشیر د فرخ شاه له پښته ، دده وفات په اجودهن کی د ٦۸۷ ق حدود)

د شیخ الاسلام‌خطیب‌امام الحرمین محمد بن احمد بلخی زاهد او امام وفات او ښخیدل په بلخ کی .

محمد بن عیسی بن‌علی نشا پوری یو قرآن په ښکلی نسخی خط د سلطان غیاث الدین محمد بن سام غوری لپاره وکیښی (دایران باستان موزیم)

شریف محمد بن منصورمبارکشاه فخر مدبرغزنوی خپل رحیق‌التحقیق نظم کی (محرم) محمد د عبدالرحمن زوی خراسانی صوفی دمقاماتوشارح وفات سو .

۱۱۸۹ م۵۸۵ ق حدود

جلال الدین د یو شاری دسلطان غیاث الدین محمد سام‌غوری وزیرو.

د قاضی وحید الدین مرو رودی‌د شافعی مذهب مقتدا او د سلطـان غیاث الدین محمدسام غوری داستاد د ژوند وخت .

دکاکړ نیکه شهادت او ښخیدل پـه هرات کی .

۱۱۹۰ م ۵۸٦ق حدود

امام‌صدرالدین‌علی هیصم‌نشاپوری کرامی دغرستان دافشین دښار د مدرسی لوی مدرس و.

۱۱۹۱– ۱۲۰۵ م۵۸۷ –٦۰۲ ق

د غور نه ویشتم پـاچـا سلطان بهاء الدین سام‌بن شمس الد یـــن محمد په بامیان کی .

۱۱۹۱ م ۵۸۷ ق

سلطان خسروملك د غزنی آخرنی پاچا په ۵۸۳ ق د سلطان معزالدین محمد سام غوری په لاس د بلروان په‌کلاکی بندی سوی ویـه ۵۸۷ ق ووژل‌سو او د غزنی د سبکتګین‌کهول ورسره ختم سو،دده زوی بهرامشاه هم وواژه سو .

۱۱۹۲ م ۵۸۸ ق

د مرغاب په جنګ کی د غوریانو بری پر جلال الدین محمود بـــن ایل ارسلان خوارز مشاه باندی .اود غوریانو له خوا مرو اونشاپور او سرخس نیول .

سلطان معز الدین محمد غوری په هند کی رای پتهورامات کی اواجمیر او تهول سوالك‌یی ونیول، قطب‌الدین ایبك یی د کهرام حکمران کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۹۳ م ۵۸۹ ق

منکشاه مړینه . قطب الدين محمد په نشاپور کی مړ سو .

سلطا ن معزالدين محمد غـور ی دهلی اوکول ونیو ل.

۱۱۹۳ م۵۹۰ق حدود

دبهاء الدين سام غوری دباميا ن په دربار کی امام فخر الدين راز ی او شيخ الاسلام جلال الدين ورسل اومولانا سراج الدين جوز جا نـی غوندی پوهان سره راټول و.

دابو شجاع محمدبن مسعـــود کرمانی محدث وفات او ښخيـــد ل په هرات کی .

سلطان معز الدين محمد غـور ی لهغزنی څخه هند ته ولاړ ،بنارس، قنوج يی ونيول ، راى چی چند يی پهچندوال کیمات کی.

ملك ناصر الدين سوری مادينی دغوری دربار لوی اميرو .

شيـخ الا سـلام ملـك العلمـا جلال الدين ورســل دبلـخ شيـخ الاسلام و، دسلطان بهاء الد يـن سام غوری له خوا .

ملك الكلام تاج الدين زوز نــی قاضی د سلطان بهاء الدين ســام غوری پاچا پهدربار کی .

۱۱۹۴م۵۹۱ق .

دسلطان طغرل سلجـوقی مړينـــه.

ملك تاج الدين مكران د غـور ی دربار لوی اميرو .

۱۱۹۵م۵۹۲ق .

فخرالدين حسين بن بدر الد ين مجد الدين قدوه دسلطان غياث‌الدين منصور شيخ الاسلام مشهور پـــه قاضی خان دفتاوی دخاوند وفات

۱۱۹۷م۵۹۳ق .

داحمد بن محمدبن سعيد غزنو ی فقيه وفات پهحلب کـی داختـلا ف العلماء او روضة المتكلمين مولف .

دعبدالله بن حمو يه سر خســی ګرزندوی د ژوند وخت ، دی سفر نامه هم لری په دمشق کی مړ‌ېدی.

۱۱۹۷ م۵۹٤ ق .

ملکشاه دتکش زوی مړ سو .

۱۱۹۷م۱۵رمضان ۵۹٤ ق .

سلطان معزالدنيا والدين محمـد بن سام غوری پهغزنی کی یومسجد جوړ کی چی‌ډير ليك ئی تراوســـه سته .

۱۱۹۸م ۵۹۵ق.

ملك تاج الدين يلدوزپه غز نـی اوکړه مان اوکورم کی دسلطـــا ن معزالدين غوری له خوا حکمران و . محمدبن منور دابو الخير ميهنی له پښته خپل كتاب (اسرارالتو حيدفی مقامات الشيخ ابی سعيد) په دری ژبه دسلطان غيا ث‌الدين بن محمد سام غوری پهنامه تاليف کی .

اقضی القضاه ابوالفقير محمد بن ابوا لمعالی بن محمد الحسن دبست قاضی وفات اوپهنسبت کی‌ښخ سو (جمعه اربيع الاول)

۱۱۹۹ م۵۹٦ق .

دبغداد خليفه الناصر الدين الله خپل سفيران ابن ربيع اوقا ضـــی

محمدسام غور ی سلطان دربار تــه راواستول ، او د غور له خـــــوا سراج الدين محمد جوز جانی پـــه سفارت بغداد تهولاړ .

احمد بن محمد مستوفی هـرو ی دفتوح اعثم كوفی كتاب لهعربی‌څخه پهدری را واړاوه .

۱۲۰۰ م رمضان ۵۹۷ ق

عماد الدين محمود بن ا حــــمد فاريابی عالم (متوفا ٦۰۷ ق)خالصة الحايق تاليف کی .

سلطان غياث الدين محمد بـــن سام غوری د هرات جامع مسجـــد جوړ کی (كتيبه ئی تر اوسه سته) درکن الدين محمود شاه سنجـــان وفات او ښخيدل په چشت کی .

دشيخ محمد سررزی وفـات او ښخيدل ئی په غزنی کی .

۱۲۰۱ م۵۹۸ ق

مولانا سراج منهاج جوزجانی د باميان قاضی الممالك‌اود دوومدرسو دمرو.

د حكيم شهاب الدين شاه علی ابورجا غزنوی شاعر وفات .

دابو الفضل طاهر بن محمــــــد (ظهير فاريابی) مشهور دری شاعر وفات په تبريز کی .

د محمد بن عمر بن عبداللهسنجی نشاپوری فقيه د فتاوی رشيد يهد مولف وفات .

۱۲۰۲ م ۵۹۹ ق

سلطان غياث الدين بن محمـــد سام د غور لوی شهنشاه ٦۳ کلن په هرات کی وفات او ښخ سو (۲۷ جمادی الاولی) د دهمملكت کښېنو ست .

لههندوستان ترعرا ق اود جيحو ن څخه تربحيره عرب پوری خپور و.

۱۲۰۲ ـ ۱۲۱۰ م ۵۹۹ ـ٦۰۷ق

د غور د درو يشتـم سلطـــان غياث الدين محمود بن غياث الدين محمد سلطنت په غور کی .

۱۲۰۲ ـ۱۲۱۵ م۵۹۹ـ ٦۱۲ ق

دغوری پاچا علاء الدين درغو رد اقتدار وخت په خر اسان کی .

۱۲۰۲ م ۵۹۹ ق حدود

مولانا افصح‌العجم اعجو بةالزمان سراج الدين منهاج جوزجانـــی د سلطان بهاء الدين سام غور ی به دربار پهباميان کی و.

۱۲۰۲ م ۵۹۹ ق

د وحيد الدين محمد بن‌محمـــود مرو رودی شافعی فقيه په هـرات کی وفات .

د ظهير الدين محمد بن محمـود مرو رودی نشاپوری شافعی فقيه او مفسر د تفسير البصائر د مولـف وفات .

شمس الدين ابوالفتح احمدبن‌نصربن طاهر دسيستان صفار ی شهـز ا ده اقتدارو موند .

٦۰۰ ق

۱۲۰۳ م ٦۰۰ ق

د با ميان سلطنت د سلطـــان بهاء الدين سام غوری تر پا چهـی لاندی له كشمير او کاشغره تـــر ترمذ او غرجستانه ورسيدی .

د هرات دقاضی عمدة الديـــن فضل بن‌محمودبن‌صاعد سياری‌وفات (رمضان) چی زوی يی صاعدپرځای

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقاضی حمید بن‌قاضی ابو سعد عمرمحمودی دبلخ دقاضی وفات او ښخیدل په بلخ کی.

ملك تاج الدین عثمان مرغنی او عزالدین عـمر مـرغنـی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری تـــر برونه د غوری دربار امیران او د امیر محمد غرستانی له کهو لـــه څخه وو .

مغولی امپراتوری د تموچن بـــن یسو کای بهادر په مشری د منگولیا په قرا قروم کی جوړه سوه. تموچن دقیات له قبیلی څخه په چنگیز خان مشهور دی‌ولادت یی٥٤٩ ق١١٥٤م کال دی .

١٢٠٣ م ٦٠٠ ق حدود

سید ظهیر الدین تاج الکتـــاب سرخسی دسلطان معزالدین غوری‌د دربار منشی و .

دمحمد بن‌محمد بن عبدا لر شید سجاوندی حنفی فقیه او مفسر او حاسب وفات .

د ده مولفات : سراجیه ، رساله فی الجبر والمقابله ، عین المعانی.

امام فخر الدین رازی (رسالـــه بهائیه دسلطان بهاء الدین ســا م غوری په نامه تالیف کړه .

د عبدالرفع بن ابو الفتح هروی شاعر د ژوند وخت .

١٢٠٤ م٦٠١ ق

غوریانو خوارزمونیو شهاب‌الدین محمد غوری داند خود سره ماتـــه وکړه .

د هرات دخانقاه سلطان د شیـــخ صدر الدین سجزی وفات .

ملك شجاع الدین علی بن حسین غوری گناباد لهمـلا حـد ووځـــه ونیو .

١٢٠٥ م ٦٠٢ ق

سلطان معزالدین غوری دجیلم د دهمیك په کلی کی یوه کهکر فدایی وواژه او جنازه یی د غزنی په دهك کی ښخه سوه .

بلخ ، غور ، هرات د خوارزم‌شاه په لاس ورغلل .

د فخر الدین مبارکشاه حسین مرو رودی دغور د سلاطینو دنسب نامی د ناظم وفات .

دعلی بن ابوبکر هروی وفات چی د التذ کرةالهرویه فی حیل‌الحربیـــه مولف دی .

١٢٠٥ ــ ١٢١٥ م ٦٠٢ ــ٦١٢ ق

دغورد دیر شم پا چـا سلـطان جلال الدین ابوعلی‌بن بهاءالدین‌سام سلطنت .

علاء الدین مسعود بن بهاء الدین سام دده ورور هم اقتداردرلود .

١٢٠٥ ــ ١٢١٠ م ٦٠٢ ــ٦٠٧ق

د قطب الدین ایبك سلطنت پـــه دهلی‌کی .دی دسلطان معز ا لدیـــن غوری سپه سالاروو .

حسن نظامی نشاپوری خپل کتا ب (تاج الماثر) د سلطان قطب الدین ایبك په‌نامه شروع کی ، او تـــر ٦١٢ ق پوری پیښی یی ولیکلی .

شریف محمد بن منصور بـــن ابو الفرج سعید غزنوی (مبارکشاه فخر مدبر)خپل کتاب بحرالانساب سلطان قطب الدین ایبك ته وړاندی کی .

د ده نور تالیفات :

آداب الحرب والشجاعه .

١٢٠٦ م ٦٠٣ ق

د چنگیز خان ترحکم لاندی د مغولو اتحاد .

د امام عصام الدین ابی‌حفـص عمر بن‌احمد صفار نشاپوری‌شافعی فقیه وفات .

١٢٠٧ م ٦٠٤ ق

مولانا جلال الدین بلخی (رومی) دشرق‌مشهور شاعر او صوفی او مفکر په‌بلـخ کی وز و کیـــــد (٨ربیع الاول)

١٢٠٨ م ٦٠٥ ق

په‌خراسان بیاد خوارزم شاهیانو حکومت .

په نشاپور کی سخته زلزلـه او د سلطان محمد خوارزم شاه پـــه امریی بیا ودانوله .

د سلطان غیاث الدین محمـود غوری پاچا له حضوره دهندوستان دسلطنت فرمان د قطب الدین‌ایبك په نامه صادر سو .

١٢٠٨ م ١ رجب ٦٠٥ ق

د ابومحمد عبدالسلام‌بن اسماعیل بن عبدالسلام بن عبدالرحمن بـــن حسن لغمانی فقیه‌او دبغداد دقاضی وفات . دی د بغداد دسوق العمیدد مدرسی مدرس هم وو (تولدیی‌بغداد ٥٢٠ق) په خیز رانیه کی د امـــام ابوحنیفه سره ښخ دی .

١٢٠٨ م ٦٠٥ ق حدود

قاضی امام حمید الدین علی بن عمر محمود ی (بلخی) د سلطان‌قطب الدین ایبك دهندی دربار شا عـــر او منشی و.

١٢٠٩ م ١٠ محرم ٦٠٦ ق

د شیخ کمال الدین محمود بـــن محمد سرخسی(خواجه سرمه)وفات او د هرات د هندوان په کلی کی ښخیدل .

د شرف الدین مظفر بن محمدبن مظفر طوسی ریاضی پوهاند دالجبر والمقابله ، لهندسه دمو لف دژوند وخت .

١٢١٠ م ٦٠٦ ق

دامام فخر الدین محمد بن عمربن حسن رازی شافعی مشهور عالم او مفسر وفات اوپه هرات‌کی ښخیدنه (اشوال دوشنبه)دده ولادت په ری کی٢٥ رمضان ٥٤٤ ق و.

شیخ کمال الدین محمود بن‌محمد سرمقی زاهد او جوانمرد د هرات په خوا جه سرمه کی وفات او ښخ سو .

١٢١٠ مجمعه١٩جمادی الاولی٦٠٦ق

د ابو یعقوب یوسف بن اسماعیل بن عبدالسلام لغمانی حنفی فقیـه وفات او د بغداد په خیز رانیه کی ښخیدل . (تولدیی ٥١٨ق)

١٢١٠ م ٦٠٧ ق

دغور سلطان بهاء الدین سام بن محمود سکه‌ووهله .

دمحمود بن احمد بن ابی الحسن فاریابی صوفی‌اوواعظد سلك‌الجواهر مصباح الجنان،خالصة الحقایق‌دمولف وفات .

١٢١٠ ــ ١٢٢٨ م ٦٠٧ــ ٦٢٥ق

د سلطان ناصر الدین قباچـــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

معز ی‌د سلطان معز الدین غوری د
مملوك سلطنت پر شرقی افغانستان
او سند باندی .

عین الملك ملك الوزرا فخرالدین
حسین بن شرف الملك رضی الدین
ابو بکراشعری‌دسلطان ناصر الدین
قباچه ددربار لوی وزیر و .

١٢١٠ـ ١٢١٤ م ٦٠٧ـ ٦١١ ق

دغور دپنځه ویشتم‌پاچا علاء الد ین
اتسز بن‌علاءالدین جهانسوزسلطنت

١٢١٢ م ٦٠٩ ق

دشرف الدین مظفربن‌محمدالمظفر
طوسی منجم او ریاضی‌پوهاندد کتاب
المسطح دمو لف وفات

١٢١٣ م ٦١٠ ق

سلطان العلماء بهاء الدین محمد
بن حسین خطیبی بلخی (سلطان‌ولد)
دمولانا جلال الدین بلخی پلار له‌بلخه
هجرت وکی او په قو نیه کی ساکن
سو .

شیخ الاسلا م صفی الدین‌ابو بکر
عبدالله بن‌عمر واعظ بلخی خپل‌کتاب
« فضایل بلخ » په عر بی و کیښ
(غره ر مضان)

١٢١٣ م ٦١١ ق

علاء الدین مسعود بن‌شمس‌الدین
محمد په غور کی .

دفرید الدین محمد بن ابو بـــکر
ابراهیم عطار نشا پوری‌دتذکرةالاولیا
دتالیف و خت

١٢١٤ م ٦١١ ق

علاء الدین محمد خوارزم شاه‌غور
او فیروز کوه او هرات تر غـز نی
پوری و نیول .

تاج الدین یلدوز دسلطان ایلتتمش
په لاس گرفتار او په بداون‌کی‌وواژه
سو .

اما م عزالدین ابی شعبه مسعود
بن امیر جلال الدین اسماعیل بن‌محمد
په بست کی مړاوښخ‌سو (٢٧شعبان)

١٢١٤ـ١٢٩٨ م ٦١١ـ٦٩٨ ق .

عبدالله بن محمدسلیمان بن حسن بن
حسین بلخی قدسی حنفی مفسرژوند
و وفات په قدس کی .

١٢١٥ م ٦١٢ ق

دابو الحسن علی بن ابی بکر بن
علی هروی گرزندوی وفات په حلب
کی. دالاشارات الی معرفة الزیارات
اوخطب الهرویه‌والتذکرة الهرویه‌فی
الحیل الحربیه مولف .

١٢١٥ م ٦١٢ ق .

دغور یـــانو سلطنت خـــتم سواو
خوارزمشا هیان بر یمن سول .

ددوی له خوا ملك کر بر په‌غزنی
کی او امین ملك په هرات کـــی او
اختیار الدین محمد خر پوست پـــه
پیښور کی حکمرا نان وو .

علاء الدین محمد بن تکش خوارزم
شاه با میان او غـــزنی ونیـــو ل او
جلال الدین مینکبرتی یی دافغانستان
حکمران وگوماره .

حسام‌الدین علی عمر مرغنـــی د
غرستان اوتاج‌الدین عثمان مر غنی
دخیسار حکمرانان وو دوی د ملك
ابوبکر کرت لمسیا نوو .

تاج الدین‌حرب‌بن‌محمد دسیستان
صفاری پاچا مړ شو .

شمس الدین یمین‌الدو له بهرام
شاه بن‌عثمان دسیستان پادشاسو .

سلیمان‌ماکود بارك خان سابز ی
دقندهار دارغسان او سید و نـــکی
خپل کتاب پښتو تذکرة اولیا وکیښ
تراوسه دپښتو منثور مکشوف قد یم
کتاب دغه دی .

١٢١٦ر٢١٥ م ٦١٣ ق

دخوارزم شاه سلطان محمد استاځی
چنگیز خان‌ته ولاړ ل

١٢١٧ م ٦١٤ ق

داسما عیل بن حسین بن محمد
حسینی‌مرور دی جـامـع عالم او د
حظیرة‌لقدس دمولف وفات (و لادت
٥٧٢ ق)

١٢١٨ م ٦١٤ ق

دچنگیز خان استاځـــی دخوارزم
دربار ته راغله او شرقی ترکستان
چنگیز ونیو .

١٢١٩ م ٦١٦ ق

علاء الدین محمد خـــوارزم شا ه
دتاتار تجارتی قافله تاراج کړه اود
چنگیزخان استاځی‌یی‌وواژه

دچنگیز خان تاتار ی لښکر پـــر
ماوراءالنهر راتوی سول .

دعبدالمطلب بن فضل بلخی‌حنفی
دجامع الکبیر دشارح و فات‌په‌حلب
کی جمادی‌الاخری (ولادت٥٣٩ق)

١٢١٩ـ١٢٢١ م ٦١٦ـ٦١٨ ق

چنگیز خان په افغانستان کـــــی
(مغولی لو مړی پاچا)

١٢٢٠ م شوال ٦١٧ ق

علاء الدین محمد خوارزم شاه له
مغولو څخه وتښتید او دآبسکو ن‌په
جزیره کی‌لځ لغړ مړ سو.

سلطان جلال الدین مینکبر تـــی
دخپل پلار پرځای پاچا سو اوشهاب
الدین سرخسی یی‌وزیرو.

چنگیز ماوراء النهر ونیو او پـــر
خراسان یی‌یرغلونه‌شرو سول.

١٢٢٠ ربیع الاول ٦١٧ ق

جبه، سبتای ،تغاجار دچنگیزخان
دلښکر ومشران ترآمو راتیر سول
بلخ، هرات، طوس یی‌ونیول اووران
یی کړل.

دچنگیز خان، دلښکرو مقا بـــــل
مشران په‌تر مذکی امیر زنگـــــی
ابو حفص دسیستان لښکر مشر ،
دتخارستان دولخ په‌کلاکی ا میـــــر
سرهنگ سام، په‌بامیان کی ا میـــر
عمر کر باوردی ،په‌غزنی کی ملـــك
اختیار الدین خرپوست ،دغور پـــه
سنگه کی ملك حسام الدین سرزراد
اوپه غور کی‌ملك قطب الدین حسن
او دهرات په‌کالیون کی اختیارالملك
دولت‌یار ،اوپه هرات کی‌شمس‌الدین
جوزجانی ،دتالقان په‌نصرت کوه‌کی
ملك شمس الدین اتسز په گرزیوان
کی الغ خان ،په غرستان کی پهلوان
شروان، په فیروزکوه‌کی مبارزالدین
سبزواری ،او په‌تولك‌کی‌ا میرحبشی
نیزه وروو.

دشیخ الشیوخ محمدبن عمر بن
علی جوینی شافعی فقیه او د مصر
مفتی دسلوت الطالبین دمو لـــف
وفات.

١٢٢٠ م ٦١٧ ق

دعبد الرحیم بن عبد الکریـــــم
سمعانی مروزی شافعی فقـــیه ا و
محدث وفات په‌مرو کی ،دی دمعجم
الشیوخ مولف دی. (ولادت ٥٣٧ق)

ابو نصر فراهی جامع الصغیر منظوم کی.

۱۲۲۰ ــ ۱۲۲۷ م ۶۱۷ــ۶۲۵ ق

نورالدین محمد بن‌محمد عوفی بخاری جوامع الحکایات و لوا مع الروایات تالیف کی.

۱۲۲۱ م صفر ۶۱۸ ق

چنگیز خان اور گنج، تر مذ،بلخ یوپنا کړل اوزوی یی تولی خان مرو نساء ،هرات ،فیروز کوه استیه ، تولك وران کړل ،په مرو کی دو ه ملیونه تنه ووژل.

په‌هرات کی څو لکه تنه مــړه او یولك نجونی اسیری سوی . په بامیان کی‌چی دچنگیز لمسی موتوجن دچغتای زوی ووژل سو، هغه ښا ر چنگیز له‌بیخه وکیښی.

۱۲۲۱ م شوال ۶۱۸ ق

سلطان جلال الدین مینکبر تــی آخرین خوارزم شاه په پروان کی د افغانی ملکانو امین‌ملك ،سیف‌الدین اغرق ، اعظم ملك ، مظفر ملك بــه ملگری د چنگیز لښکر دقوتو قوپه قیادت مات کی ، خوچنگیز د بامیان له لاری غزنی ته راغی ، او پــــه مینکبرنی پسی گردیز اودا باسیــــن غاړو ته ولاړ ، کله چــه مینکبر تنی ترا باسین و اوښت نو چنگیز تر چترا له چور کړه او د کــابــل او بامیان له لاری د آموغاړو ته ولاړ.

۱۲۲۱ م ۶۱۸ ق

او گدای د چنگیز زوی پـــــه افغا نستان کی. (مغولی دوهم‌پاچا

۱۲۲۱ ــ ۱۲۴۱ م ۶۱۸ــ ۶۳۹ق

دریم مغولی پاچا چغتای دچنگیز زوی په افغانستان کی .

۱۲۲۱ م۶۱۸ حدود

ملك ناصر الدین‌بن شهاب الدین خرنك دغورپه گزیو کی. (په ۶۲۰ق په هند کی مړ سو.)

ملك تاج الدین نصربن بهرامشاه په سیستان کی پاچا سو په دغه کال رکن الدین ابو منصور بــــن بهرامشاه هم سکه ووهله .

نور الدین محمد عوفی خپلــــه تذکره شعرا لباب الالباب دوه‌ټوکه تالیف کړه .

۱۲۲۱ م ۶۱۸ ق

احمد بن عمر بن محمد خیو قی (شیخ نجم لدین کبری) لوی‌صوفی‌او محدث او مفسر په ربیع الاول کی مغولو شهید کی .

(ولادت یی ۵۴۰ق)

ملك شمس الدین بهرا مشاه د سیستان پاچا ملحدانو مړ کی .

۱۲۲۲ م جمادی الاولی ۶۱۹ ق

ایکچیلدای نویان دچنگیزی لښکر مشر هرات وران او قتل عام کی . او گدای غزنی وران او قتل‌عام کی . فیروز کوه هم گــرده وران کړسو .

شهاب الدین محمود په سیستان کی‌امیرو .

۱۲۲۳ م ۶۲۰ ق حدود

تولی خان د چنگیز زوی مغولی خلرم پاچا په افغا نستان .

تاج الفضلا محمد کاتب بلخی د سلطان ناصر الدین قبا چه د دربار شاعر .

ضیا الدین فخر الشعرا سجزی‌د قباچه ددربار شاعرپه‌شرقی افغانستان او سند کی .

۱۲۲۳ ــ۱۲۵۲ م۶۲۰ ــ۶۵۰ ق

د افغا نستان په اسلامی ثقافت کی علاوه پر افغانی ،عربی عناصرو یو بل عنصر مغولی هم گډ سو .

او مغولی اصطلا حات په‌دری او پښتو گډ سول .

۱۲۲۴ م۶۲۱ق

چنگیزله‌افغانستانه ماوراء النهرته اوله هغه‌ځایه خپل اصلی اردو گا ه دتنگت صحرا ته ولاړ .

جلال الدین مینگر تی له هند ه کرمان ته ولاړ .

۱۲۲۵ ــ۱۲۳۵ م۶۲۲ ــ۶۳۳ ق

پرغزنی ،بامیان ،غور بانــــد ی د سیف‌الدین حسن قرلغ حکمرانی د چنگیز خان له خوا .

ه په ۶۲۲ ق د الظاهر خیفه په نامه سکه وهلی ده .

۱۲۲۵ م ۶۲۲ ق حدود

شمس الدین محمد بلخی دسلطان ناصر الدین قباچه د دربار شاعر او خطاط په‌شرقی افغانستان اوسندکی.

ملك علی بن عثمان په سیستان کی .

۱۲۲۶ م۶۲۴ ق

چنگیز خان دتنگت په صحرا کی (۷۲)کلن مړ سو .«رمضان »

چوجی دچنگیز زوی هم دقبچاق په دښت کی مړ سو .

۱۲۲۷ م۶۲۵ ق

سدید الدین محمد عوفی خپــل کتاب جوامع‌الحکایات‌ولوامع‌الروایات (څ ور مجلده هر مجلد ۲۵ بابــه) تمام کی .

۱۲۲۸ م ۶۲۶ ق .

قرچه او یغان سنقور د مغولوپه مقابل کی بیا ولاړ سول ، د اوگتای له‌خوا طایر بهادر د دوی سرکوبلوته راغی او د غور او خراسان پاتــه ښارونه او کلا وی یی ورانی کړی.

ملك شمس الدین علی‌بن مسعود بن خلف بن مهربان بن طــاهــر د سیستان صفاری پاچا و .

۱۲۲۹ م۱۰ جمادی الاخری۶۲۷ق

دفرید الدین ابوحامد محمد بــن ابوبکر بن ابراهیم عطار نشاپوری مشهور شاعراوصوفی‌د تذکرةالاولیا د مولف وفات په نشاپور کی .

۱۲۳۰ م ۶۲۸ ق

جلال الدین مینکبرتی په ایران کی گرجستان ،ارمینستان ترتفلیس پوری ونیول ، او په میا فارقین کی کردانو مړ کی او د خوارزمشا هیانو کهول ختم سو .

۱۲۳۰ م ربیع الاخر ۶۲۸ ق

دسلطان العلما بهاء الدین محمــــد بن حسین خطیبی بلخی (بهاء ولد) د مولانا جلال الدین بلخی د پــلار وفات په قونیه کی . دی دالمعارف مولف دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٢٣٠ م ٦٢٨ ق حدود

فخر مدبر مبار کشاه شریف محمد بن منصور غزنوی خپل کتاب آداب الحرب والشجاعه په هند کی سلطان شمس الدین ایلتتمش ته اهدا کی .

١٢٣٢ م ٦٣٠ ق

د مغولو د پاچا له خوا جنتمورد خراسان په حکمداری وکومارل سو اوده دخراسان امیری ملك بهاء الدین ته ور کړه .

١٢٣٤ م ٦٣٢ ق

خوجه معین الدین حسن بن غیاث الدین حسینی سجزی چی په سیستان کی زیږیدلی او په اجمیر کی د چشتی طریقی مرشد و وفات سو اوپه اجمیر کی ښخ دی (دوشنبه ٦رجب) د نور الدین شیخ الاسلام دهی سید مبارك غزنوی وفات او ښخیدل په دهلی کی .

١٢٣٥ م ٦٣٣ ق

ملك شمس الدین علی بن مسعود د سیستان پاچا سو (رمضان)

١٢٣٧ م ٦٣٥ ق

نوسال نوین مغولی حکمران په خراسان کی.

١٢٣٩ م ٦٣٧ ق

د عتیق بن علی بن محمد هروی محدث وفات .

دهرات بیا ودانی او دانجیل او النجان ولی بیا جوړ ول .

١٢٤٠ م ٦٣٨ ق

گرگوز مغولی حکمران پهخر اسا ن کی .

یوسف بن احمد سجستانی حنفی فقیه دمنیة المفتی او غنیة الفقهاء مولف په سیواس کی مړ سو .

دسید بر هان الدین محقق ترمذی وفات . دی دمو لانا جلال الدین بلخی مرشد و .

١٢٤١–١٢٥١ م ٦٣٩–٦٤٩ق

مغولی پنځم پاچا قرا هولا گوبن تولی بن چنگیز په افغا نستان کی.

١٢٤٢ م جمعه ١٣ رجب ٦٤٠ ق

دعبدالرحمن بن عبد السلام بن اسماعیل لغمانی اقضی القضات اود بغداد د مستنصریه مدرسی دمدرس وفات او دابو حنیفه په هدیره کی ښخیدل . (تولد یی ٥٦٤ق)

١٢٤٢ م ٦٤٠ ق

دابو نصر مسعود بن ابی بکربن حسین بن جعفر فراهی حنفی فقیه دنصاب الصبیان او اللمعه فی نظم مسایل الجامع الصغیر اوذات العقدین دمو لف وفات .

امیر مجدالدین کالیو نی فرا ه ونیوی اود اسپهبدکلایی ورانه کړه، اوپه سیستان کی سیل راغی .

١٢٤٣ ـ ١٢٥٦ م ٦٤١ـ ٦٥٤ق

امیر ار غون بن ابا قابن هولاگو بن تو لی بن چنگیزمغولی شپږم پاچا په افغا نستان کی .

١٢٤٤ م ٦٤٢ ق

محمد بن اسما عیل خطیب شفور قانی (شبرغانی) حنفی فقیه په دهلی کی صنوان القضافی الفتاوی تالیف کیء .

١٢٤٥ـ ١٢٧٧ م ٦٤٣ـ ٦٧٦ ق

ملك شمس الدین محمد مهین دابوبکر کرت زوی دمور له خوا دتاج الدین عثمان مرغنی لمسی دهرات پا چا.

١٢٤٥ م ٦٤٣ ق

ملك رکن الدین دعا یشی ز وی دعزا لدین عمر مر غنی لمسی دکرت دکهول حکمران په خیسار کی .

١٢٤٥ م ٦٤٣ ق

هولا گو دچنگیز لمسی خرا سان ته راغی او ملك شمس الدین کر ت دهرات پاچا دامیر ار غون سره دده هر کلی وکی .

١٢٤٦ م ٦٤٤ ق

شمس الدین محمد مهین دابوبکر کرت زوی د هرات پاچا دسا لین نوین مغول سره ملتان او لا هور ونیول او دی دلا هور حکمران سو مگر په ٦٤٥ ق دمنکو خان در بارته وغو ښت سو .

١٢٤٧ م ٦٤٥ ق

منکو خان دهرات شمس الدین محمد مهین کرت ترابا سین پوری دټول افغانستان مستقل پاچاومانه.

١٢٤٨ م ٦٤٦ حدود

شیخ عماد الدین شفور قانی دهند قاضی القضات معزول اوپه بدایون کی عماد الدین ریحان دی مړ کی.

١٢٤٩ م ٦٤٧ ق

شمس الدین محمد مهین کرت دهرات لو ی پاچا، ټول افغا نستان دخرا سان له آخره ترابا سین پوری دهرات په مر کزی حکو مت پوری ونښلول .

١٢٥٠ م ذیحجه ٦٤٨ ق

دعبدا لملك بن عبدا لسلام بن حسین لغما نی حنفی فقیه دبغداد دمشهد ابی حنیفه مدر س و فات او دامام ابو حنیفه په هدیره کی ښخیدل.

١٢٥٠ م ٦٤٨ حدود

فخر الدو لة والدین ملك شاهنشاه افغان حکمران چی مستنگ یی پا یتخت و .

دده زوم میرا نشاه اوزوی ملك بهرا مشاه هم ددی وخت افغا نی امیران وو .

١٢٥١ م ٦٤٩ ق حدود

ملك تاج الدین هر موز په تیر ی کی دقند هار شمالی خواته افغانی حکمران و .

١٢٥٢ رمضان ٦٥٠ ق

دامام رضی الدین حسن بن محمد بن حسن صغانی غز نوی مشهور لغوی اوعالم و فات په بغداد کی.

(ولادت : لاهور ٥٧٧ ق پرورښت غزنی) دمشارق الا نوار او العباب لیکوال .

١٢٥٢ م ٦٥٠ ق

محمد بن علی بستی (تاریخ سوری) وکیښ چی ځنی قدیم پښتو اشعاریی پکښی و لیکل .

١٢٥٣ م ٦٥١ ق

ملك شمس الدین مهین کرت پاچا مستنگ او خاسك ونیول او ملك شهنشاه او بهرامشاه افغانی امیران ئی روزل اومیرانشاه سیستان ته ولاړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دامیر خسرو بن‌امیر سیف ا لدین بلخی دهلوی مشهور شاعر دژو ند دوره .

١٢٥٣ م ٦٥٢ ق

دنجم‌الدین حسن بن علاء سجزی دهلوی دری شاعر اوصوفی ولادت‌ده خپل فوائد الفواد په ٧٢٠ ق تالیف کړی دی .

١٢٥٤ م ٦٥٢ ق حدود

ملك حسام‌لدین جاړل په زابل‌کی افغانی حکمران و .

ملك نصرالدین‌ابوالفتح بن‌مسعود صفاری په‌نیمروز کی سکه وو هله.

١٢٥٥ م صفر ٦٥٣ ق

المار افغان دقندهار دشمالی خوا تیری حکمران دملك شمس الد یـن مهین کرت سره په جنګ‌کی وواژه سواوتیری ئی‌ملك‌حسام‌الدین حاول ته وسپاره .

١٢٥٥ م شعبان ٦٥٣ ق

په تګین آبادکی دشعیب سورانی افغان سره دملك شمس الد یـــن مهین کرت جنګــك او دشعیب وژل دکهیرا په کلاکی .

١٢٥٦ م رجب ٦٥٤ ق

ددوکی په کلاکی د ملك سنــدان افغان سو رانی (دشعیب تربور) اودملك شمس‌الدین مهین کرت‌جنګك اودسندان وژل .

١٢٥٧ م ٦٥٥ ق

دملك شمس الدین مهین کــرت لښکر ترکوه سلیمان پوری پر مــخ ولاړل او دافغانی امیـرانو بله کــلا (ساجی)ئی هم ونیوله.

١٢٥٧ م ٦٥٥ ق حدود

دقندهار په جنــوب اودپښین او کاکړستان په سیموکی ملك پهلوان جلم ـ احمــدتوری ـ مهتر کیــورا ـ مهتر سیوړ ـ راناکنجر ـ جمال‌الدین بهروز کهیرایی افغانی امیران وو.

١٢٥٨م ٦٥٦ ق

دملك شمس الدین مهین کر ت غلبه پر سیستان باندی . دملك‌علی بن مسعود وژل او دملك نصیرالدین اوعلاؤالدین شړل مستنګ‌تــه .

دشیخ ابو المعالی سیف الدیــن سعید بن مظفر با خرزی صوفـــی وفات په بخارا کی .

١٢٥٩م٦٥٧ق

ملك شمس لدین مهین کرت تر دره بولان ور تیر سو او په سند کی بهکر کلابند کړ .

١٢٥٩م ٦٥٨ق

قاضی القضات صدر جهان ابــو عمر منهاج الدین عثمان بن سراج ـ الدین محمد بن منهاج الدین عثمان جوز جانی خپل کتاب طبقات‌ناصری دسلطان ناصر الدین محمود بــن ایلتتمش په نامه وکیښ .(دده ولادت ٥٨٩ ق دغور په فیروز کوه‌کی) .

ملك میر انشاه افغانی‌امیردشمس الدین مهین کرت لښکرو په جنګ کی وواژه

په دهلی کی دشیخ بدر الدیـن غزنوی وفات او هلته یی ښخیدل .

علاء ا لد ین عطا ملك جــو ینــی (جهانکشای جوینی‌ؤدمغولو پراحوال باندی وکیښ د لیدن طبع١٩٠٦)

١٢٦٠م٦٥٩ق

دملك تاج الدین کرد اوامیرهوبو ـ امیر هرموز افغانی امیرانو جنګ په مستنګ کی د کرت پاچا دجنګی امیرانو سره .

١٢٦٢ـ ١٣٣٩م ٦٦١ ـ ٧٤٠ق

باباهوتك دتولرزوی دزابل‌دترنك پښتو شاعر او دهو تکو دلوی پلار دژوند دوره دمغولو په جنګ کی دده پښتو حماسی شعر ستته .

١٢٦٤م٦٦٣ق

دسیستان په‌بر زر کی ولی کښبل او کښت ډیرول .

١٢٦٧م٦٦٦ق

ملك شمس الدین مهین کرت تر تیراه پوری ټولی افغانی سیمـــی ونیولی .

مولانا جلال الدین غزنوی مفتـــی چی دیوه چا ما ینه یی بل ته ورکړی وه په‌هرات کی وواژه سو.

په‌سختی زلزلی سره دنشا پو ر بیا ورانی چی په ٦٦٩ق داباقا پــه امر بیا ودان سو .

١٢٦٩م ٦٦٧ق

دمحمد بن ابوبکر عثمان امامـــی هروی شاعر وفات .

ملك نصیرالدین محمد دسیستان پایتخت ودان کی .

١٢٦٩م٦٦٨ق حدود

په هرات کی دمغولی شهزادګانو براق او ابا قا جـ نګونه او دملـــك شمس الدین مهین کرت تګ‌خیسار ته .

خسرو نیمروز نصیر الدین محمد بن مبارز الدین دنیمروز ارګ بیــا جوړ کی .

١٢٧٠م ٦٦٩ق

دشیخ ابو نصریحیی بن‌تاج الدین محمود بوزجانی‌جامی وفات(٤صفر).

١٢٠٧ـ١٢٧٣م ٦٠٤ـ٦٧٢ق

دمحمدبن‌محمدبن‌حسین‌بن‌احمد(مولانا جلال الدین) بلخی رومی دمشهور مثنوی دشاعر او لوی صوفی دژوند دوره .

ولادت یی په بلخ او مرګ یی په قونیه (ترکیه) کی و ، دمولو یــه صوفیانو ډله ده ته منسوبه ده .

١٢٠١ـ١٢٧٤ م٥٩٧ ـ٦٧٢ ق

دخواجه نصیر الدین محمد بــن محمد بن حســن طوســی مـعروف فیلسوف او ریاضی پو هاند دمراغی درصد خانی بنا کوونکی د ژونددوره (وفات یی په بغدادکی ذیحجه ،ولادت یی په طوس کی ١١ جمادی الاولی).

١٢٧٥م٦٧٤ق

له خیساره دملك شمس الدیــن مهین بیرته راتګ هرات ته .

١٢٧٦م٦٧٥ق

دسیستان په لاش کی دسفیــد دزکلاجوړول اوله‌هلمنده خشکرودته او به رسول .

١٢٧٨م٦٧٦ق

ملك شمس الدین مهین کرت د مغولو دربار اصفهان ته و غو ښت اوپه تبریز کی یی په زهرومړ کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۸۷_۱۳۰۵م۶۷۷_۷۰۵ق

دمحمد شمس الدین کهین دشمس الدین مهین زوی په هرات کی‌دکرت کهول دپاچا سلطنت .

۱۲۸۱م۶۸۰ق

دقند هار ښار ملك رکن الدین کرت (شمس الدین کهین) ونیوی.

۱۲۸۲م۶۸۱ق

دعلاء الدین عطا ملك جوینی **وزیر** او لوی مؤرخ دتاریخ‌جهانکشادمؤلف وفات (ولادت یی ۶۲۳ق)

۱۲۸۳ م ۶۸۲ ق

ابو جعفر محمد مرو رودی**محدث** خپل کتا ب مختصر **جامع الاصول** وکیښس .

۱۲۸٤ م ۶۸۳ ق

دسلطان احمد نکو دربن هلاکوله خوا پر سیستان او فـراه ، بست ، تگین آباد باندی د نیمروز د ملك نصیر الدین د پاچهی منته .

۱۲۸۵ م ۶۸٤ ق

په زرنج کی د حصار طاق ودانول.

۱۲۸۷م۶۸۶ق

احمد بن سعید لودی خپل کتاب **اعلام اللو ذعی فی اخبار اللودی د** دلود یانو پرتاریخ باندی وکیښی .

په بلخ کی دحضرت علی بن‌ابی طالب پر مزار باندی دخواجه‌خیران په کلی کـی ودانـی جوړه سوه .

درضی الدین عبدالله بن محمد امامی هروی شاعر و فات په **اصفهان‌کی** (۱۷ محرم)

۱۲۸۹ م ۶۸۷ ق

دمحمد بن محمد ابو الفضل بر هان الدین نسفی حنفی مفسر او اصولی او کلامی مؤلف وفات په بغداد کی (ولادت‌ئی ۶۰۰ ق) دی دابن سینا د اشارا تـو شارح اود مطلع السعاده مؤلف دی .

د مولانا برهان الدین محمود بن ابوالخیر سعد بلخی مشهور عالم‌په دهلی کی وفات .

۱۲۲۶– ۱۲۸۹ م ۶۲۳– ۶۸۸ ق

دشیخ متی دعباس زوی په‌قوم خلیل غوریاخیل دژوند وخت. ده په پښتو خپل‌اشعار په‌یوه‌کتاب (دخدای مینه) کی‌سره راټول‌کړه اود (ښکلاشاعر) بلل کیږی .

۱۲۹۰ م ۶۸۹ ق

سلطان فیروز شاه جلال الدین خلجی (افغان) د هند پـاچا سـو، (۳ جمادی الاخری) قتل ۶۹٤ ق .

۱۲۹۳ م ۶۹۳ ق

دملك شمس الدین کرت استاځی مولانا شمس الدین دغور قاضی او مولانا زین الدین داسفزار قاضی د نیمروز دملك نصیر الدین دربار ته راغلل اوروغه‌ئی وکړه .

۱۲۹٤ م ۶۹٤ ق

شاه شمس الدین علی دقهستان **اوقاین حکمرا ن دنیمر و ز د ملك** نصیر الدین اطاعت و مانه او **ملك** ینا لتگین په فراه کی اود کـرمان حکمرانانو هم دنیمروز پاچا ته غاړه کښیښوه، سلطان رکن الدین‌ابراهیم شاه خلجی په هند کی سکه ووهله

(رمضان) .

۱۲۹۶ م ۶۹۵ ق

دمحمد بن ابراهیم بن محمدبستی مالکی فقیه دشرح الایضاح دمؤلف وفات. پـه سیستان کی‌د (دیورك) سیمه بیاودانه **کړه سوه** .

علاء الدین **محمدشاه خلجی** پـه هندکی پاچا سو (وفات ٦ شوال ۷۱۵ ق) .

۱۲۹۷ م ۶۹۷ ق

ملك فخرالدین کرت دشمس‌الدین کهین زوی پـه هرات کی پرتخت کښینوست اوغازان‌خان‌دده حکمرانی له‌هراته تردریای سند او آموپوری ومنله .

۱۳۰۰ م ۶۹۹ ق

د محمد بن محمود زوزنی حنفی فقیه دنصاب الذرایع او ملتقی‌البحار دمولف وفات . دپـور بهاء جامـی خراسانی شاعر دوفات حدود .

۷۰۰ق

۱۳۰۰ م ۷۰۰ ق حدود

ربیعی فوشنجی شاعر خپله کرت نامه دملك فخرالدین کرت په نامه‌په هرات‌کی نظم کړه .

په خراسان کی دنستعلیق هنری خط آغاز .

۱۳۰۱ م ۷۰۱ ق

د ظهیر الدین اسحاق بن ابـی بکر ولوا لجی حنـفی فقیه او مفتی وفات .

۱۳۰۲ م ۷۰۲ ق

د قاضی محمد بن حمید الدیـن محمود بن عمر محمودی دبلخ‌دقاضی اود الملل والنحل دمؤلف وفات‌او ښخیدل په بلخ کی .

صدرالدین ربیعی‌فوشنجی خطیب اودملك فخر الدین کرت **ندیم‌دکرت نامی ناظم په‌هرات کی ووژل سو.**

۱۳۰۳ م ۷۰۳ ق

شاه علی د سیستان شهزاده په قائن‌کی وواژه سو .

۱۳۰۵ م ۷۰۵ ق

د مولانا حکیم الدین غوری عـالم وفات .

۱۳۰۵ – ۱۳۰۶ م ۷۰۵– ۷۰۶ ق

ملك فخرالدین دشمس الدین‌کهین زوی په هرات کـی دکـرت کهول پاچاو.

۱۳۰۶ م ۷۰۶ ق

دعبدالعزیز بن محمد علی **طوسی** شافعی فقیه او عالم وفات په دمشق کی ۹ جمادی الاولی .

دشیخ صلاح الدین طوسی وفات چی د شیخ ابـو نصر سرا ج لـه پښته‌ؤ (رجب) .

۱۳۰۷ م ۷۰۶ ق

ملك فخر الدین **امانکوه ته ولاړ** امیریساول اوبو جای **دمغولی لښکر** مشرانو په‌هرات کی**جمال الد ین‌سام** محاصره او مړ کی ء .

۱۳۰۷– ۱۳۲۸ م ۷۰۶– ۷۲۹ ق

ملك غیاث‌الدین‌محمددشمس‌الدین کهین کرت زوی دهرات **پاچاو** .

۱۳۰۹ م ۷۰۹ ق

دسید نظام الدین **مرتضی‌عربشاه** بن سید **محمودشاه سبز واری‌عالم** وفات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۰۹ م ۱۰ محرم ۷۱۰ ق

دمولانا اقضی القضاء علاء الدین ابی بکر ابیوردی وفات په ابیورد کی .

۱۳۱۱ م ۷۱۱ ق

میرحسینی غوری نز هة الا روا ح تالیف کیء .

۱۳۱۳م ۷۱۳ ق

ملك علاء الدین دشمس الدین کهین زوی دهرات امیرسو.

۱۳۱۳– ۱۳۱٦ م ۷۱۳– ۷۱٦ ق

د ابوسعید بن اولجایتو حکمرانی په خراسان کی .

۱۳۱۵ م ۷۱۵ ق

دحسن بن نصیر الدین محمدبن محمدبن حسن طوسی عالم وفات په بغداد کی .

۱۳۱٦ – ۱۳۳۵ م ۷۱٦ ۷۳٦ ق

دسلطان ابو سعید بهادر خان‌بن اولجایتو دسلطنت دوره پر خراسان او ایران‌باندی.

۱۳۱٦ م ۷۱٦ ق

دشیخ عبدالرحمن‌خراسانی زاهد وفات په بغداد‌کی .

سلطان مبارك شاه قطب الدین خلجی په هندکی پاچاسو (تر ۷۲۰ق پوری) .

ملك غیاث الدین کرت پر اکثر افغانستان قبضه وکړه .

۱۳۱۸ م ۱٦ شوال ۷۱۸ ق

د امیر حسینی حسین بن عالم غوری هروی دروز گان دگزیو د اوسیدو نکی دری شاعر او عارف وفات اوښخیدل دهرات‌په مصرخ‌کی دنزهةالا ر وا ح او کنز الر مو ز مؤلف .

۱۳۱۸– ۱۳٤۱ م ۷۱۸ – ۷٤۲ ق

شمس الدین احمد افلا کی خپل مناقب العارفین دمولانا جلال الدین بلخی دکورنی او دوستانو پراحوال وکیښ .

۱۳۱۹ م ۷۲۰ ق

عبدالله صیرفی هروی خطا ط یو قرآن په ثلث خط و کیښ (گنجینه مشهد رضوی) .

ملك غیاث‌الدین محمدکرت‌اسفزار له ملك قطب الدین اسفزاری څخه ونیو .دغسی هم ده باخر ز،خوا ف، نیاز آباد ونیول .

د هرات لوی مسجد د ملك غیاث الدین محمد کرت په امرترمیم سو.ددغه ملك‌په‌حکم دشیخ الاسلا م احمدجام ژنده پیل دهدیری بناجوړه سوه.

سلطان خسرو شاه ناصرالدین خلجی دهند پاچا سو .

۱۳۲۰ م ۷۲۰ ق حدود

دمولانا عماد الدین غوری وژل‌په هند کی .

۱۳۲۱ م ۷۲۱ ق

غیاث الدین محمد کرت حج ته‌په سفر ولاړ اوخپل زوی شمس الدین محمدیی په‌هرات‌کی جانشین‌پریښود. دهرات ددر بار منشی خواجه شهاب عزیز او مولانا نظام الدین قاضی القضات او مو لانا بدرالدین ازابی‌د هرات قاضی و .

۱۳۲۲م ۷۲۲ق

دمولاناضیاالدین محمدبن‌سراج‌الدین هاشم ابیوردی وفات اوپه میهنه کی ښخیده .

دابراهیم بن محمد بن ابی‌بکربن محمد حمویه جوینی شافعی فقیه او محدث وفات (ولادتئی ٦٤٤ ق) .

۱۳۲٤ م ۷۲۵ ق

دامیر خسرو بلخی‌دهلوی مشهور شاعر وفات او ښخیدنگ په دهلی کی .

۱۳۲٦ م ۷۲۷ ق

غیاث‌الدین محمدکرت امیرچوپان رواژه اوپخپله د سلطان ابو سعید دربار ته ولاړ (۷۲۸ ق) .

دامیر نجم‌الدین‌حسن‌بن علاسجزی دهلوی شاعر او صوفی وفات او ښخیدنگ په دهلی‌کی .

۱۳۲۷ م ۷۲۸ ق

امیر چوپان نویان په هرات کی دسلطان ابو سعید بهادرایلخان په امر ووژل سو.

ملك نصیر الدین په سیستان‌کی مړ سو .

شاه نصرت بن نصیر الدین بن مسعود دسیستان صفاری پاچا په نیمروز کی کښېنوست .

اخی محمود خیاط (عیار) په نشا پور کی مړ سو .

۱۳۲۸ م ۷۲۹ ق

ناری طغای دخراسان حکمران د سلطان ابو سعید څخه یاغی سومگر په همدغه کال ووژل سواوپه ۷۳۰ ق امیر شیخ علی دخراسان حکمران سو .

۱۳۲۸– ۱۳۲۹ م ۷۲۹– ۷۳۰ ق

ملك شمس‌الدین دملك‌غیاث‌الدین محمد کرت زوی دهرات پاچاؤ .

ضیامحمد مسعود غز نوی طبیب په هند کی مجمو عـه ضیایی دطب تالیف کړه .

۱۳۲۹– ۱۳۳۱ م ۷۳۰– ۷۳۲ ق

ملك حافـظ د ملك غیاث الدین محمدکرت زوی دهرات پاچاؤ .

۱۳۳۰ م ۷۳۱ ق

ملك قطب‌الدین‌محمدبن رکن‌الدین محمودبن‌بهرامشاه دسیستان‌صفاری پاچا په نیمروزکی‌سکه‌ووهله، اوشاه نصرت الدین مړ سو .

د جلال الـدین شاه بـن قاضی فخر الدین د هرات دقاضی وفـات (۱۷ رمضان) .

۱۳۳۱– ۱۳٦۹ م ۷۳۲– ۷۷۱ ق

ملـك مـعز الدین دغیاث الدین کرت زوی د هرات لوی پاچاؤ .

۱۳۳۲ م ۷۳۳ ق

ملك عزالدین‌بن رکن‌الدین محمود په نیمروزکی سکه ووهله .

دمولانا ظهیرالدین محمد بن‌احمد غوری شیخ الاسلام وفات اوښخیدل په هرات کی .

مجد الدین محمد خوافی (مجـد خوافی) خپل کتاب (روضه خلد) د سعد ی‌د گلستان په تقلید وکیښ (شوال) .

۱۳۳۳م محرم ۷۳٤ ق

ابو عبدالله محمد بن موسی بن محمد طنجی (ا ین بطـو طـه) دالمغرب مشهور گرزندوی دنشاپور څخه هرات، سر خس، ترمذ، بلخ ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغی اود هندوکش له لاری کابل، غزنی ته ولاړ، دکرماش (کورم) پرخوا دریای سند او هندوستان ته تیر سو .

۱۳۳۴ م ۷۳۵ ق

شیخ معین الدین آوه یی جوینی خپل نگارستان دسعدی دگلستان په تقلید وکیښ .

شمس الدین طاهرشاه میرسواتی په کشمیر کی سکه ووهله .

۱۳۳۵ م ۷۳۶ ق

په هرات کی دسید عبدا لله بن معاویه علوی دمزار عمارت اوگنبده په مصرخ کی داؤد تاج الدین احمد جوړه کړه .

۱۱ اپریل ۱۳۳۶ م ۲۷ شعبان ۷۳۶ ق

تیمور بن تراغای برلاس دماوراء النهر دکش په ښارکی وزیږیده .

۱۳۳۷م۷۳۷ق

مولانا نظام الدین عبدالرحیم بن فصیح الدین محمدمایز نابادی خوافی په هرات کی شهید اوپه خیابان کی ښخ سو (ذیقعده).

مولا نا جمال الدین محمدبن حسام دهرات عالم او شاعر وفات سو .

په خراسان کی دخواجه عبدالرزاق بن خواجه شهاب الدین با شیقینی د سر بداری پاچهانو د نیکه خروج (قتل ئی په ۷۳۹ ق) پایتخت ئی سبز وارو

۱۳۳۸ م ۷۳۸ ق

دجمشید بن طاهرشاه میر سواتی حکومت پر کشمیر .

۱۳۳۹ م ۷۴۰ ق

دبابا هوتك دتولر زوی دپښتنو قائد او شاعر وفات .

د ابو الفضل خواجه قطب الدین یحیی جامی صوفی او عالم وفات په هرات کی اود فیروز آباد په دروازه کی ښخیده (یکشنبه ۲۱ جمادی الاخری) .

دعلاء الدین علی شیر بن طاهر سواتی پاچهی پرکشمیر تر ۷۵۳ ق پوری .

۱۳۴۰ م ۷۴۱ ق

دشیخ الاسلام ابو نصریحیی بن ابو الفضل محمود بوزجانی جامی وفات په هرات کی اوپه دروازه فیروز آباد کی ښخیدنه (پنجشنبه ۲۱ جمادی الاخره) ملك معز الدین کرت دده پرهدیره یوه ودانی جوړه کړه .

۱۳۴۱ م ۷۴۲ ق حدود

دعلی بن محمد بن ایدمرجلد کی کیمیاوئی عالم مؤلف دژوند وخت . جلدك دخراسان یوکلی و دوه فرسخه له مشهده لیری)

۱۳۴۱ م ۱۳ صفر ۷۴۳ ق

سلطان معزالدین حسین کرت په زاوه کی امیر مسعود سربداری مات کی .

۱۳۴۱ م ۷۴۳ ق

دشیخ قوام الدین محمد بسطامی وفات اود هرات په خیابان کی دامام فخر رازی په هد یره کی ښخ سو (رجب) .

دمحمد بن عثمان خراسانی مفسر اومحدث د لطایف التفسیر دمؤلف

وفات .

۱۳۴۳ م ۷۴۴ ق

دخراسان دعیار خواجه قوام الدین حسن وفات (جمعه ۷ جمادی الثانیه).

۱۳۴۶ م ۷۴۷ ق

ملك تاج الدین بن محمد بن رکن الدین محمود دسیستان مقامی پاچا په نیمروز کی کښیښوست او ملك قطب الدین مړسو .

۱۳۴۷ م ۷۴۸ ق

مولانا سعدالدین تفتا زانی هروی خپل کتاب (مطول) دسلطان معزالدین حسین کرت په نامه په هرات کی وکیښ .

۱۳۴۸ م ۷۴۹ ق حدود

شیخ ملکیار د بابا هوتك زوی پښتو شاعر خپله د ترنك عشقی سندره وویله (ولادت ئی ۷۱۵ ق) .

۱۳۴۹ م ۷۵۰ ق حدود

شیخ گته بن شیخ یوسف بن شیخ متی خپل کتاب (لرغونی پښتانه) وکیښ، چی ځینی پښتو قدیم اشعار ئی پکښی ولیکل .

ملك سلیمان ځیرك بن عیسی ابدالی قبایل دکسی غره څخه د قندهار سیموته راوستل.

درکن الدین صاین هروی شاعر دژوند وخت .

فخر الا سلام قطب الدین نسابه ترغندی خراسانی مختصر شا فی په طب کی تالیف کیء .

مولا نا عصامی د هند د افغانی شاهانو تاریخ فتوح السلا طین نظم کیء (طبع بنگلور ۱۹۴۸م)

۱۳۵۰ م ۷۵۱ ق

په هرات کی دملك معزالدین کرت له خوا دبرامان دمدرسه سبز جوړول تمام سوه .

سلطان محمود بن شاه علی د سیستان دصفاری کهول څخه په نیمروز کی اقتدار وموند .

۱۳۵۲ م ۷۵۳ ق

ملك باقر دغیاث الدین محمد کرت زوی دهرات حکمدارو .

دشهاب الدین بن علی شیرسواتی پاچهی پر کشمیر .

امیر قزاغن له هراته ماورا النهر ته ولاړ .

په سیستان کی ملك شهاب الدین پر تخت کښینو ست .

۱۳۵۸ م ۷۶۰ ق

دمولانا امام فصیح الدین محمدبن محمدبن علاء مروی حنفی زیږ یدنه په مرو کی (یکشنبه ۱۷ محرم) .

شیخ ابو سعید بن محمد طوسی دامام محمد غزالی له پښته دهرات په مصرخ کی دامیر حسینی له قبره سره ښخ سو .

ملك بارك دځیرك زوی دقندهار دابدالی قبیلو مشرو .

۱۳۵۹ م ۷۶۱ ق

امیر تیمور په ماوراء النهر کی حکمران وپیژاند سو .

۱۳۶۳ م ۷۶۵ ق

امیر حسین گور کان دهندوان

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکلاشمالی خوا جوړه کړه .
په هرات کــی زلزله وسوه اود مسجد جامع پیش طاق ونړیدی .

۱۳۶۵م ۷۶۷ق

دکروخ دغــار دمسجد ودانــی د ابو الحسین **محمد بن محمد بن‌محمد** بن محمد ابی بکر کرت له خوا.

۱۳۶۸م ۷۶۹ق

دامیر **محمود** بن امیر یمین‌الدین طغرائی (ابن یمین)دخراسان‌داخلاقی شا عر وفات . (۸ جمادی الاخــری ۳۰ جنوری) .

۱۳۶۹ م ۷۷۱ ق

امیر تیمور لنگ په‌ماوراء النهر کی امیر حسین مات کیء اوپه (صا حبقران) مشهور ســو ، دده سلطنت تر ۸۰۷ ق پوری‌و .

امیر تیمور بلخ‌ونیوی اوددغه‌ځای امیر حسین گور گان ئی وواژه اود بلخ زړه کلائی ونړوله. اوخلك ئی قلعه هندوان ته راوستل .

ملك بهرام په سیستان کی مــړ سو .

۱۳۶۹ ــ ۱۳۸۱ م ۷۷۱ــ ۷۸۳ ق

دملك غیاث الدین پیر علی کرت دمعزالدین دزوی سلطنت په هرات کی .

۱۳۸۲ م ۷۷۲ ق

د قطب الدین بن طاهر شاه میر سواتی سلطنت پرکشمیر تر ۷۸۸ق پوری .

۱۳۱۴ــ ۱۳۷۲ م ۷۱۴ــ ۷۷۳ ق

دعمر بن اسحاق بن احمد غزنوی فقیه او حکیم او مؤلف اود مصر د قاضی دژوند دوره .

۱۳۱۶ ــ۱۳۷۴م ۷۰۶ ــ۷۷۶ ق

دعبدالله بن محمدبن احمد حسینی نشا پــور ی حنفی فقیه او اصولی (جمال الدین نقره کار) دشرح‌المنار دمؤلف دژوند دوره .

۱۳۷۵ م ۷۷۷ ق

سلطان شاه خطاط په‌رقاع تعلیق خط دسلطان غیاث الدین محمدکرت په امر دهرات دمسجد جامع پرهفت جوش لوښی باندی تاریخ ولیکه .

فصیح احمد بن جلال الدین محمد خوافی‌هروی‌د (مجمل فصیحی)لیکوال په هرات کی وزیږید .

۱۳۷۶ م ۷۷۸ ق

دمولانا جلال‌الدین‌محمود مرغابی‌زاهد وفات اود هرات دمرغاب په کلی‌کی ښخیدل .

۱۳۷۷ م ۷۷۹ ق

شاهرخ میرزا دامیر تیمور زوی وزیږید (پنجشنبه ۱٤ ربیع‌الثانی) .

په‌هرات کی دخواجه نظام الدین داؤد تاج الدین احمدپه سعی‌دخواجه ابوالولید احمد مزار جوړ کړسو .

۱۳۷۸ م ۷۸۰ ق

ملك غیاث الدین پیر علی کرت د هرات کلابیا جوړه کړه .

۱۳۸۰ م ۷۸۲ ق

امیر تیمور لنگ دماوراء النهرتر نیولو وروسته تر دریای آمو راتیر سو، اندخود، سرخس، فوشنج ئی ونیول .

امیر تیمور خپل زوی میرا نشاه

دخراسان په حکمرانی او فتح کولو وگوماره

په اندخود کی‌دباباسنکو درویش دژوند و خت چی قبرئی هم هوری دی .

دملك القضاه قاضی جلال الدین محمود امامی دهرات دقاضی وفات اوپه گازرگاه کی ښخیدل .

۱۳۸۱ م ۷۸۳ ق

امیر تیمور هرات ونیوی او دهغه ښار کلاوی‌ئی‌ونړولی، دکرت‌دکهول پاچهی پرپیر علی ختمه سوه .

ملك پړپل دځیرك زوی دقندهار دابدالیانو مشرو .

۱۳۸۲ م ۷۸٤ ق

دمحمدبن‌محمدبن‌علی نشاپوری‌خطیب اود مصر دمفتی وفات په مصر کی. دی د شرح التعجیز فی‌الفقه مؤلف دی .

ملك قطب الدین بن عزالدین بن رکن الدین محمود دنیمروز امیرو .

امیر تیمور نشاپور ونیوی.

۱۳۸۳ م ۷۸۵ ق

امیرتیمور اسفزار،فراه، سیستان ونیول، بست اوقندهارئی وران‌کړل اود شمالی او غربی افغانستان پاچا سو .

امیرتیمور دقندهار حکمرانی امیر سیفل برلاس ته وسپارله .

دشیخ سیف الدین خلوتی هروی زاهد وفات اود گازرگاه دپله سره ئی په هرات کی ښخیدل .

۱۳۸٤ م ۷۸۶ ق

ملك غیاث الدین پیرعلی اخرنی کرت پاچــا اودده وړور ملك محمد سرخس او امیر غوری بن ملك پیر علی په سمرقند کی دامیر تیمور په حکم ووژل سوه. (دپنجشنبی مانښام ۱۰ ربیع الثانی)

۱۳۸۵ م ۷۸۷ ق

بابا سنگوی ولی په اندخوی کی وفات او ښخ سو .

۱۳۸۶ م ۷۸۸ ق

شاه شاهان تاج الدین بن قطب الدین دسیستان پادشاهو .

سکندر شاه بن هندال بن طاهر سواتی دکشمیر پاچاو تر ۸۱۳ ق پوری .

۱۳۸۸م ۷۹۰ق

امیر تیمور د فارس له فتو حاتو څخه راستون سو .

احمد هــروی خــطاط د عجایب المخلو قات یــوه خطی نسخه پــه نستعلیق خط دربیع الاول په لومړی ورځ ولیکله. (دپاریس ملی‌کتابخانه)

۱۳۸۸ م ۷۹۱ ق

ملك پیرمحمدبن ملك غیاث‌الدین پیر علی دمیرزا میرانشاه بــن امیر تیمو ر یه حکم په هرات کی وواژه سو .

۱۳۲۷ــ ۱۳۸۸م ۷۲۸ــ ۷۹۱ ق

دبهاء الدین محمدبن احمدنقشبند فاروقی لوی صوفی اود نقشبند ی طریقی دمؤسس دژوند دوره .

۱۳۸۸ م ۷۹۱ ق

دشیخ زین الدین ابوبکر تایبادی وفات چی په تا یبا د کی ښخ دی (پنجشنبه ۳۰ محرم).

(c) Ketabton.com: The Digital Library

دمولانا علی بدر دهرات د شاعر دژوند وخت .

١٣٨٩ م ٧٩٢ ق

دمحمد بن عثمان بن محمدزوزنی دشرح تلخیص المتاح دمؤلف‌وفات

١٣٩٠ م ٧٩٣ ق

د سعد الدین مسعود بـن عـمر تفتازانی هروی لوی عالم او مولف وفات په سمر قند کی اوپه‌سرخس کی ښخیدنه. (ولادت ٧١٢ ق) .

١٣٩٣ م ٧٩٦ ق

د مولانا جـلال الدین محمد بـن نصیر الدین‌یحیی وفات اوښخیدنګ دهرات په خمچه آبادکی (پنجشنبه ٢٥ ذیحجه) دی دفصیحی خوافی‌پلار دی .

شهزاده ابراهیم سلطان دشاهرخ زوی وزیږیدی دی لوی خطاط هـم دی .

١٣٩٦ م ٧٩٩ ق

شاهزاده با یسنقر دشاهرخ زوی وزیږیدی (جمعه ١١ ذیحجه) دی یو هنر مـند خطاط او عـلم پالونکی شهزاده و .

د امیر تیمور په فرمانٍ دخراسان حکمرانی دده زو ی میرزا شا هرخ بهادرخان ته وسپارله سوه

٨٠٠ق

اپریل ١٣٩٨ م رجب ٨٠٠ ق

امیر تیموردترمذ، خلم، سمنګان، بغلان‌له‌خوا اندراب ته راغی‌اوله دغه ځایه ئی پرکتور (کافرانو) باندی د خاواك له‌خوا حملی وکړی (رمضان)

١٣٩٨ م ٨٠٠ ق

امیر تیمور دخاواك او پنجشیرله خوا کابل ته راورسیدی .

په‌سیاه پو شو کا فرو کی‌یی یوه ک جوړه کړه اولښکرئی پکښی‌کښینو (ذی قعده) .

امیر تیمور دپنجشیرله‌خوا پروا ته‌راغی اویوه لویه‌واله (جوی ماه گیر) پنځه فر سخه یی دغور بن له‌روده وکښله (ذی‌قعده)

ملك محمد دلشکر شاه او غان ورور امیر تیمور ته پناه ور وړه او ایریوب دکلا ودانـول شرو سوه (ذی قعده) .

چهار شنبه دذیحجی لومړی ور امیرتیمور له کابله دکورم دایر یاب (ایریوب) خواته رهی سو. په ٨ ذیحجه دشنبی پـه ورځ د شنوزان دری ته ورسیدی او په ٢١ ذیحج سه شنبه‌دنغر کلا ته و رسیـدی او هغه‌ئی ودانه کړه .

امیر تیمور خراسان تـر غـور پوری خپل زوی شاهرح ته وسپاره.

امیر تیمور خپل لمسی پیر محمد دکابل او غزنی اوقندهارحکمران کی ع اوهغه ترا باسین پوری‌دکوه سلیمان افغانان سره وکوتل، اواچه اوملتان ئی‌دلوړ سند په وادی کی ونیول .

په کورم کی دلشکر شاه اوغانی‌او موسی او غانی‌دبنګښو دمشرترمنځ دایر یوب پرکلا باندی جنګ اود لشکرشاه او غانی وژل او دایریوب کلا ورانول. دقندهار په سیمو کی دملك حبیب بن پوپل مشری په ابدالی قبیلو باندی. د شیخ‌الاسلام ظهیرالدین خلوتی هروی وفات اوپه هرات کی‌ښخیدل ،خواجه‌تاج‌سلمانی

هروی دتعلیق خط په خر ا سان کی رواج کیٔ .

١٣٩٧، ١٤٩٤ م ٨٠٠، ٩٠٠ق

په خراسا ن کی شپږ دوله خط (اقلام ستته) رواجیدل. نسخ، ثلث مناشیر، محقق ، رقاع، ریحان. علاوه پردی دنسخ او تعلیق اوځخه نستعلیق‌هم وزیږید. دکنردسلطانانو داقتداروخت له ننګرهاره‌تر کشمیره پوری چی مرکز یی‌دکنړ دپیچ‌دره‌وه. ذ٠٠٨ ق ، په حدودکی له دوی‌ځخه سلطان پکهل بن کهجامن ین‌هندو حکمران و.

١٣٩٨ م ٨٠١ ق

امیر تیمور داورکزو– ترکانو او برمل او غانانو ترایلولو وروسته په جمعه لومړی محرم ٨٠١ ق کال‌دنغر له‌کلا څخه دبنوخواته رهی سو،اوپه ١٢ محرم سه شنبی تر دریای سند واوښت .

(٢٤ سپتمبر ١٣٩٨م)

امیر تیمور دهند په‌فتح‌کی ١٢ازره سپاره افغانان‌دملك بهاءالدین‌جلوانی اوملك یوسف سروانی اوملك‌حبیب نیازی په مشری بیولی وو .

١٣٩٩ م ٨٠١ ق

امیر تیموردهندترنیولو وروسته په ٢ رجب سه شنبی دریای سندته راورسیدی‌اودکښیتیو پرپله راووښت په چهار شنبی ٣ رجب بنو ته‌راغی اوپـه سه شنبی ٩ رجب د کـرماچ (کورم) له خوا پروان ته ولاړ،اوپه شنبی ١٣ رجب تر کوتل شیبر تیر سو، په ١٩ رجب سمنګان ته ولاړ، اوپه یکشنبی ٢١ رجب ترمذ تـــه واوښت .

دامیر تیمور په حکم دشاهر خ لپاره په هرات کی دباغ شهر قصر جوړ سو .

دقاسم بن حسین غزنوی فقیه د فتاوی النتـف الـحسان د مـؤلف وفات .

دابو القاسم محمدبن محمدزوزنی فقیه دالنصاب فی‌الفقه د مو لـــف وفات .

١٤٠٠ م ٨٠٢ ق

خواجه‌علاءالدین محمد عطارنقشبندی په دره چغیان کی درستاق شرق‌ته وفات اوښخ سـو (چهار شنبه ٢٠ رجب) .

دامیر تیمورپه حکم مولانا محمد کاخکی او قطب الدین نایی اوحبیب عودی اوعبدالمومن ګوینده دموسیقی استادان په‌دار کړل سوه .

١٤٠١– ١٤٠٥ م ٨٠٤– ٨٠٨ ق

ددلاور خان حسین‌غوری سلطنت دهند په مالوه کی .

١٤٠٢ م ٨٠٥ ق

ملك قطب الدین بن تاج الدین‌بن قطب الدین پـه نیمروز کـی سـکه ووهله .

١٤٠٤م ٨٠٧ق

امیر تیمور خواجه فخرالدین احمد طوسی او احمد بـن شیخ حسن د هرات دمالیاتو پردیوان مقرر کړل، اوعلی شاه ګربه پخوانی دیوان‌بیګی ئی په دارکیٔ او دوولس تنه‌مشران ئی له‌هراته وایستل .

مولانا سید حسام الدین هروی‌په (جمعه غره ر جب) او مولانا محمود

(c) ketabton.com: The Digital Library

حلاج هروی وا عظ په (۱۷ذیقعده) په‌هرات کی‌ؤ فات سو ل .

امیر تیمورلنگ‌دلوئی امپراتوری ترجوړولو وروسته ۷۱ کلن په اترار کی مړسو (۱۷ شعبان) اوپه‌سمرقند کی ښخ سو .

ده گرده‌افغانستان نیولی‌ؤ اوددی خوا حکمران پیرمحمدبن جهانگیربن تیمورو .

شاهرخ میررا دامیر تیمور زوی په هرات کی پرتخت کښیناوست ، دی دشرق لـوی هنر پالونکی پاچا دی .

په‌دغه‌کال دسلطان علی سبزواری ښوربنست هم آرام کړ سو .

۱۴۰۴ـ۱۴۴۶ م ۸۰۷ـ۸۵۰ ق

دسلطان شاهرخ بهادر بن امیر تیمور دسلطنت دوره (پایتخت ئـی هرات) .

۱۴۰۴ م ۸۰۷ ق

دشاهرخ په حکم امیر جلال‌الدین فیروز شاه دهرات کلا او امیر سید خواجه دطوس کلا بیا جوړه کړه . په سبزوار کی دسلطان عـلی بـن مسعود سبزواری او پیرك بغاوت‌اود طوس دحاکم امیر سید خواجه‌له‌خوا ددوی ماتول

دمحمد بن احمد بن محمدبسطامی شافعی صوفی دتذکرةالمرید دمؤلف وفات .

۱۴۰۵ م ۸۰۸ ق

شاهرخ خپل مخالفان لـه بیخه وکښل اودده زوی میرزا الـغ بیگ اندخود اوشبرغان‌ونیول اودخراسان حکمران سو .

امیر سلیمان شاه چی په‌سرخس کی دشاهرخ پـه فرمان حکمران په خراسان کی یاغی سو، شاهر ده‌مقابلی ته ولاړ، خوهغه سمرق ته وتښتید او شاهرخ په کلات ک دده کلاوړانه کړه، بیرته هرات راغی (۷ جمادی الاولی) .

میرزا سلطان حسین چی د مو له‌خوا دامیر تیمور کړوسی‌ؤ پـ خراسان کی یاغی اونیول سوی په‌هرات کی ووژل سو .

نشاپور په زلزله وران سو .

امیر سید خواجه بن‌شیخ علی بهاد دطو سں حکمرا ن سو .دخوا ج شهاب الدین بن‌ناصر الدین لطف الله هروی وفات .

سید خواجه په طوس کی‌یاغی س اوشاهرخ ورغی اوهغه ئی وتښتاو (۸۰۹ق) او استرا بادئی ونیوی .

۱۴۰۵ـ۱۴۳۴ م ۸۰۸ـ۸۳۸ ق

دهوشنگ الپ خان بن دلاورخا غوری سلطنت دهند په مالوه کی .

۱۴۰۶م ۸۰۹ق

ملك صالح دملك اسماعیل زوی په غور کی وښوریدی خود شاهر امیرانو لقمان برلاس او امیر حسین جاندار هغه وځابه .

دمحرم په لومړی ورځ شاهـرخ له‌هراته دطوس خواته رهی سو، ا تول خراسان ئی میرزا الغ بیك ت وسپاره، مولانا جلال الدین صدرئی ساری ته‌په‌سفارت واستاوه اوبیرت هرات ته‌را غی (٤ جمادی‌الاو لی).

په بلخ کی پیرعلی تـاز دمیرزا پیر محمد بن جهانگیر بن‌امیرتیمور پیشکار راولاړ سو اومیرزا پیرمحمد ئی مړکی ء.

شیخ محمد طغرایی هروی خطاط په اعلی ثلث خط یوقرآن وکیښی .

دجام (بردویه‌کلی) په جنگ کـی شاهرخ پرمیرزا عـمر بهـادر بـن میرانشاه کـور گـان بـریمن سو (دوشنبه ۹ ذیقعده ۸۰۹ ق)

میرزا عمر چی په بادغیس کـی نیول سوی‌ؤ مړسو، اوپه هرات کی دامام فخر رازی په هدیره‌کی ښخ سو لا(۲۵ ذیقعده) .

د هـــر ا ت عید گا ه د خواجه غیاث الدین سالار په اهتمام جوړه سوه. دفتح آباد واله‌دادوان او تیزان پر بلوك په هرات کی جاری سوه. په هرات کی کاختی اوگرانی وه .

۱۴۰۷م ۸۱۰ ق

پیرعلی تا زپه بلخ‌کی‌یاغی‌سوخوچی شا هرخ ورغی نو پیر علی‌په‌هندو کش ننوت او شاهرخ ټول شمالی افغانستان تر تخار ستانه و نیو او

میرزا قیدو دپیر محمد زوی‌یی‌هلته حکمران کیء . یوسف امیری‌دهرات خطاط او شاعر او مذهب‌په هرات‌کی د۱۹ مینا تورو سره یوه کلیله دمنه وکښله (استا نبول) دشا هرخ‌په فر مان‌حصار هندوان بیا جوړه‌شوه نند خو داو شیرغان امیرزاده سیدی احمد بن عمر شیخ ته وسپارل سوه.

شاهرخ له‌هراته دماز نداران په دوهم سفررهی سو او دهغه‌ځای‌تر سمو لو وروسته په ۹ذیقعده هرات ته راستون سو.

په‌همدغه وخت پیر علی تاز چی دبد خشانه یی پر بلخ چپاوه کړی‌وه ووژل سو او سرپی هرآت ته‌راواستول سو .
دمرو ښار بیا ودا نو ل.
~~ستول سو~~

دسلطان بهرام بن کهجامن کنړی حکمرانی پر ننگرهار تر کشمیره.

۱۴۰۸ م ۸۱۱ ق

خواجه شمس‌الدین محمد سمنانی له دیوان اعلی څخه معزول اوپرځای ئی خواجه محمد طاهر مقررسو.

سید فخر الدین محمد او امرعلی شغانی پـه گـډه پـه وزارت مقرر سـول .

خواجه غیاث‌الدین سالار سمنانی دسید فخر الدین په لمسون ووژه سو .

دهرات په‌باغ‌شهر کی دشهزادگانو دختنه کولو لـوی جشن وسـو . (دربیع الثانی اواخر)

شاهرخ پـه جمادی الاولی کـی پر سیستان حمله وکړه اود هلمند دری بندونه یی وران کړه اودزره ولایت وچ‌اووران سو، شاهرخ‌شاه اسکندر د شاه علی زوی په فراه او پهلو ا ن جما ل پـــه او ك کی مقرر کړل او پخپله هرات تـه ولاړ (دشعبان سلخ) .

شاهرخ په فراه کی ینـا لتگین

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطیع کی اوداوك اوجوین کلاوی یی تر سیستانه ونیولی .

دخطای دپاچا ایلچیان هرات ته راغله اود شاهرخ دربار تهٔی دامیر تیمور دمرگ تعزیت او تحفی وړاندی کړی (رمضان) .

شاهرخ دشوال پـه میاشت د بادغیس لهلاری ماوراء النهر تـه ولاړ، اود حصار تر سیمی پوری یی ټولهغه مملکت ونیوپه (۲۷) ذیحجه سمرقند تهولاړ .

حسن‌بن محمد نشاپوری (نظـام اعرج) دریاضیاتو او هیئت پوهاند شرح التذکره للطوسی په علم هیئت کی تالیف کړه .

۱٤۰۹ م ۸۱۲ ق

شاهرخ ټـول ماوراء النهر تـر مغلستان پوری خپل زوی الغ بیگ تـه وسپاره، او پخپله هـرات تـه ولاړ. پههمدغه کال مقرر سول :

حصار شادمان تـه میرزا محمد جهانگیر بن میرزا محمد سلطان .
کابل او قندهار ته تر دریای سند پوری: میرزا قیدو د شاهرخ زوی.
بلخ او تخارستان تـر بدخشانـه : میـرزا ابراهیم د شاهـرخ زوی .
سیستان تـه: شیخ زیـن الـدیـن خوافی .

د شاهرخ په حکم دمرو ښاربیا ودان سو، اود اوبو بندئی لهمرغابه وتاړهسو، او شاهرخ پخپله مروته ولاړ، او ترلوی اختر وروستههرات ته راستون سو .

ته پناه راوړه او شیخ زین الدیـن خوافی سیستان ته دروغی اوسمون لپاره ولیږل سو، اوشـاه نـصرت سیستانی چی په طوس کی بندی ؤ بیرته خپل پـلار شاه محمود تـــه سیستان ته واستول سو .

د مولانا شهاب الدین عبدالحق طوسی وفات (شوال) .

۱٤۱۰ م ۸۱۳ ق

په قندهار کی دامیر ترمان پیر محمد بن‌امیرکتلو(پیرك) او مو دود گرمسیری ترمنځ ونښت او دواړه هرات تهراوغوښتل سوه، اودقندهار مشری دشاهرخ لهخوا پیر لـتـــه وسپارله سوه مودود په دربار کی مقرر سو .

شاهرخ خپل‌زوی میرزا بایسنقر په هرات کی قایم مقام پریښو اوپه ۱٤ محرم ماوراء النهر ته رهی‌سو، او امیر شیخ نورالدین ئی دسمرقند په سیمه کی مات‌کی اوپه ۱۱ ربیـع الاول ئی سمرقند ونیو ، اود ربیع الاخر په اوله‌کی هرات ته راغی .

په هرات کی دشاهرخ په حکم د یوی مدرسی او خانقاه ودانی پای تـه ورسیده . اود ښـار سرپوښ بازارونه اوچارسو جوړ سـول. د مدرسی مدرسان مقرر سول :

مولانا جلال الدین یوسف حلاج،
مولانا نظام‌الدین عبدالرحیم باراحمد
مولانا خواجه ناصر لطف الله.
شیخ‌الاسلام خواجه‌علاالدین‌علی‌چشتی

امیر نیک پی‌شاه بدخشانی هرات دشاهرخ په فرمان دهرات دخانقاه

شاهرخیه مشر سو .

په هرات کی دشرقی شمال‌خواته دباغ سفید سره دشاهرخ په فرمان یوڼوی کوشك او بـاغ جـوړ سو . (جمعه ۲٤ ذیقعده) .

مولانا شهاب الدین فضل‌الله د هرات د دار القضا کـاتب وفـات سو .

۱٤۱۰ـ ۱٤۱۷ـ م ۸۱۳ ۸۲۰ ق

علی شاه امیرخان دسکندر زوی‌د هندال لمسی دشـاه میر سواتـــی کړوسی دکشمیر پاچاو .

دمولانا حافظ جلال الدین محمدبن ناصر الدین لطف الله وفـا ت او د هرات په خیابان‌کی دامام رازی پـه هدیره‌کی ښخیدل (٤محرم)

۱٤۱۱ م ۸۱٤ ق

دهند دپاچا خضر خان له خوا د ملتان قاضی دشاهرخ دربار تـه د سفیر پهتوگه راغی او په بادغیس‌کی شاهرخ ولیدی .

امیر شیخ نورالدین دوهمه پلا پـه ماوراء النهرکی ونښورید او شاهرخ په ۲۱ جمادی الاولی ترآمو واوښت اوسمرقندتهورسید، خوامیرشاهملك دهرقداق په و سیله امیر نورالدین مړکی، اوشاهرخ بیرته هرات تـه راغـی اوبیـ مشـهد تـــه ولاړ . (۹ ذیقعده)

دمولانا شمس الد ین محمد ظهیـر وفات اود هرات پـه خیابان کـی ښخیدل

دمولانا شیخ اسماعیل خوار زمی وفات په هرات‌کی (رمضان) .

۱٤۱۲ م ۸۱۵ ق

شاه بهاء الدین دبدخشان حکمرا ن یاغی سو، خود شاهرخ لښکرو دی دپامیر خواته وتښتاوه اودده ورور شاه‌محمود ئی پرځای کینښناوه .

وروسته میر زا سیو غتمش د بدخشان حکمران وټاکل سو .

شاهرخ په ذیقعده کی مشهد تهولاړ اومودودگر مسیری چی لـه هراته تښتیدلی ؤبلوخانوواژه.دخطا دپاچا دای منك‌خان ایلچیان او مکتوب د شاهرخ دربار ته راغله اوله هراته شیخ محمد بخشی دسفیر په ډول د شاهرخ له فرمانه سره خـطا تـه واستول سو .

دروم ایلچی‌محمدقرامان دسوغاتو سره هرات ته راغی، دغسی همـلـه بدخشانه دشاه‌بهاء الدین بدخشانی ایلچی راغی .

خوارزم همدشاهرخ په سلطنـت کی شامل سو. پیرك قندهاری مشر دشاهرخ حضورته راغی .

د مولانـا عبدالـلـه بـن قـاضی جلال الدین محمود د هرات دقاضی وفات اوپـه گازرگاه کـی ښخیدل (محرم)

شیخ صدرحیدری دهرات‌دخانقاء ملك مشر وفات اود فیروز آباد پـه دروازه کی‌ښخ سو .

ملك قطب‌الدین علی‌بن ملك‌محمود لهسیستانه هرات ته راغی اوشاهرخ تهایل‌سو .

دسلطان ټومنا کنړی اقتدار لـه ننگرهار ه ترکشمیره .

۱٤۱۳ م ۸۱٦ ق

دهرات حصار اختیارالدین جـی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملك فخرالدين كرت جوړ كړۍ اود
تیموز په حملو کی وران سویؤ د
شاهرخ په حکم بیرته ودان‌سو .
شاهرخ دمازندران په‌سفر ولاړ .
خواجه عبدالقادر گو ینده دهرات
لوی موسیقی نواز خپل کتاب‌مقاصد
الالحان دشا هرخ په نامه وکیښ.
عبدالرزاق بن‌اسحق‌سمرقندی عا لم
او مورخ دمطلع سعدین مؤلف پــــه
هرات کی وزیږیدی. (۱۲ شعبا ن).

۱٤۱٤ م ۸۱۷ ق

شاهرخ تو لا یرا ن‌تر شیراز ه او
اصفها نه او تبر یزپوری ونیوی او
داصفهان په‌حکمرانی میرزا ر ستم
بن عمر شیخ، دهمدان اولرستان‌په
حکمرانی میرزا بایقرا، دشیراز پــه
امارت میرزا ابراهیم سلطان مقــرر
سول .

ملك قطب الدين دشاه علي زوی
له‌سیستانه هرات ته ولاړ (رجب) .
خواجه قوام الدين شيخ محمد بن
مجدالدين خوافی دسید فخر الدين
وزیر په لمسون ووژل سو .
شاهرخ دعراق له‌سفره هرات ته
راغی (۱۲رجب) هشهد اود خراسان
ښارونه تراستر آباده بــا یسنقــــر
میرزا ته وسپارل سوه .

مولانا عبدالرحمن جامی دجام په
خرجرد کی دشعبان په ۲۳ شپــه
وزیږیدی .

۱٤۱۵ م ۸۱۸ ق

دشاهرخ په فرمان ابیوردسملقان
ترمازند ران اوجرجان پوری میرزا

بایسنقر ته ورکړل سوه .
دهرات داختیارالدین کلادشاهرخ
پــه فرمــان بیــا جــوړه ســوه .
(ربیع الثانی)
شاهرخ دکرمان په سفر ولاړاود
محرم ۸۱۹ ق پــه منځ کــی بیرته
هرات ته راغی .
خواجه نظام‌الدين احمد بن داؤد
دهرات‌په دیوان‌کی دسید فخرالدين
محمد وزیر سره مقرر سو .

۱٤۱٦ م ۸۱۹ ق

میرزا بایسنقر ته دشاهرخ‌فرمان
صادر سو چی دهرات ددیوان اعلی
پرمسند کښیني اود خلکو شکایات
واوری .

ځکه چی پــه قندهار کــی میرزا
قیدوته دده نوکران یاغیان‌سوه، نو
امیر نوشیروان دلسو زرو لښکرو
سره له‌هراته دده کومك ته‌و لاړ.
شاه نیك پی له‌بدخشانه هرات‌ته
راغی اودهغه ځای په حکمرانی‌میرزا
سیور غتمش د شاهرخ زوی مقرر
سو. (جمادی الاخری) .
خواجه علاء الدين شغانی په‌وزا رت
مقرر سو (۱۸ رجب)
ددایمنگ خان دختا دپاچا ایلچیان
بیاهرات ته راغلل اوډیری تحفې‌ئی
شاهرخ ته راوړی. (ربیع‌الاول) .
شاهرخ قندهار ته دسیفل‌قندرهاری
دزوی اوملك محمد دشخړی لــپاره
ولاړ (۲۲ شعبان) اود برمل پښتانه
او خرښبوانی افغانان ده تــه راغلل
(۳رمضان) .
شاهرخ دقندهار دلنگر په کلی
کی بابا حسن ابدال (باباولی) ولید

اودغه کلی ئی ده‌ته‌وقف‌کیء.

۱٤۱۷م ۸۲۰ق

په قندهار کی دسیفل دزوی او
ملك محمد تر منځ شخړه‌پیښه سوه
او تو لو افغانانوله قندهاره‌تر دریای
سنده ښو رښت‌وکی شاهرخ دصدر
عالی ابراهیم په‌مشری دبدخشان او
سیستان او هرات دلښکرو سره‌پر
قندهار ورغــی او خلــك ئــی مطیع
کــړه .
امیر قوام‌الدين محمدبن عمادالدين
سنجانی په‌خواف‌کی مړسو.(۱محرم)
شاهرخ قندهار ته‌ولاړ اوبایسنقر
میرزائی دهزاره‌وو ایلولوته‌واستاوه
او ددوی مشران محمدفیروز ،خواجه
آرام، قدم دشاهرخ دربارته راغلل .
امیر حسام دقندهار کوتوال او امیر
عبدالصمد د گــرمسیر حکمــرا ن
سو .

میرزا الغ بیگ له ماو راء النهره
هرات‌ته‌راغیء (۱۹ربیع الاول) .
سید مرتضی امیر علی مروی دهرات
په دیوانی مقرر سو.سید فخرالدين
محمد دمخنی وزیر په هرات کی مړ
سو. (۲۵ جمادی الاولی) .
امیر کبیر علاء الدين علی تر خان
او امیر غیاث‌الدين ترخان په هرات
کی‌مړه سول (۲۲ــ رجب).
خواجه غیاث الدين پیراحمد بن
جلال الدين اسحاق دهرات دیوان‌ته
مقرر سو .
د برهان الدين حیدر بــن محمد
خوافی هروی مفسر او متــکلم او
ادیب دوفات حدود .

دشیخ ابو سعید خلوتی هــروی
زاهد وفات اوپه هرات کی ښخیدل
(اذی حجه).

۱٤۱۷ــ ۱٤٦۷ م ۸۲۰ــ ۸۷۲ ق

شاه خان زین العابدین بن‌سکندر
بن هندال بــن شاه میر سواتی د
کشمیر پا چا و .

۱٤۱۸ م ۸۲۱ ق

میرزاقیدو بغاوت‌وکیء اوداوبی‌په
تاب‌کی ونیول سو، نو شاهرخ کابل
اوغزنی او قندهار تر سند پوری
خپل زوی میرزا سیور غتمش تــه
ورکړه .

شاهرخ له‌گرمسیره هرات ته‌ولاړ
او میرزا قیدو چــی یاغی سوی‌و د
پلار له حضوره معاف سو .
امیر شیخ لقمان او نور امیران
بدخشان ته دمیرزا الغ بیگ سره
واستول سوه ، خــود شیخ الاسلام
علاء الدين‌عطار په‌شفاعت دبدخشا ن
خلك معاف اومطیع سوه .
گوهر شاد ملکی دامام علی‌بن موسی
رضا په مشهد کی‌یولوی‌مسجد جوړ
کیء چی کتیبه ئی‌دمیرزابایسنقرپه
خط ده (اوائل رجب) معمارئی استاد
قوام الدين شیرازی‌ؤ، اودا تمام په
مراسمو کی پخپله شاهرخ شرکت
وکیء، اوپه شعبان ۸۲۱ق له‌هراته
مشهد ته ولاړ. ددی مسجد ودانی
په (۱۲) کاله ختمه سوه چی‌ددنیاله
۱۲بهترینو ودانیوځخه‌شمیرل‌کیږی.
شاهرخ دامام علی رضا دمر قد په
گنبده کی ددروزرو مثقالو طلایــی

(c) ketabton.com: The Digital Library

قنديل وځړاوه .

په مشهد کی يوباغ دشاهرخ په امرجوړسو. شمس‌الدين محمدطاهر اعلی ديوان ته مقرر او بيائی پرځای خواجه شمس‌الدين محمد سمنانی وگومارل سو .

دبد خشان دشاه بهاءالدين زامن وښوريدل اوبيادشيخ الاسلام خواجه تاج‌الدين حسن عطار په شفاعت وبخښل سوه او بد خشان دوی ته و سپارل سو .

۱۴۱۸ــ ۱۴۸۹ــ م ۸۲۱ــ ۸۹۴ق

دمحمد بن محمد بن عبدالله بن خيضر دمشقي خيضری محدث‌اوفقيه و مؤرخ دژوند و خت. دی دمو لانا جامی استادواوپه ۸۷۷ ق چی‌مولانا جامی دحج په سفر تلليو په دمشق کی داحاديثو اجازت نامه له دهٔخخه واخيسته (عين اجازت‌نامه دخيضری په‌خط دمرحوم گويا پــه کتاب‌خانــه کی‌وه) .

۱۴۱۹ م ۸۲۲ ق

دخطاد دا يمنك خان پاچا ا يلچيا ن دريمهٔ پلا دهرات دربار ته راغله اود خپل پاچا مکتوبونه‌ئی په فارسی او اويغوری خط دتحفو سره شاهرخ ته راوړل .

شهزاده محمد جوکی د شاهرخ زوی‌دمهر نگار آغا سره واده وکیٔ چی‌دمغولستان دپاچا محمدخان‌لوروه په‌دی ښادی کی دهرات په باغ‌زاغان کی‌لوی جشن وسو (شوال) .

شاه شاهان‌شمس‌الدين بن‌قطب‌الدين بن‌تاج الدين په‌نيمروز کــی سکــه ووهله .

۱۴۱۹ م ۸۲۲ق

د ملك قطــب ا لــد يــــن علی و فات په نيمروز کی(۱۵محرم).

۱۴۲۰ م ۸۲۳ ق

يوه ډله ايلچيان له هرا ته خــطا (غربی چين) ته واستول سو ه:

دشاهرخ له خوا شادی خواجه .

دميرزا با يسنقر له‌خوا سلطان احــمــد او غيــا ث الدين نقــا ش

دمير زا ابراهيم له خوا امير حســن او پهلوان جمال .

د ميرزا سيور غتمش لــه خــوا ارقداق .

دامير شاه ملك له خوا اردوان.

دشاه بدخشان لــه خوا خواجه تاج‌الدين .

له‌دوی سره ډير سوداگران هم ولاړل .

ملکه گوهر شاده له هراته دخپل زوی الغ بيگ دليدنی لپاره‌سمرقند ته و لاړه (ربيع الاول).

مو لا نا جلا ل ا لد يــن ا فتخا ر چی خپله کتا بخا نه ئی خلــکـــو ته وقف کړی وه و فات او د هر ات‌په خيابان کی‌ښخ سو .

امير سيد احمدترخان دخراسان‌په حکومت مقرر سو او پخپله شاهرخ په ۱۵ شعبان دايران په سفر رهی سو اوتر تبريز اودعراق عرب تــر سرحداتوپوری‌يې تولی‌سيمی ونيولی اوپه‌۱۹شوال هرات ته راغی.دمطلع سعدين په قول دشاهرخ سلطنت له خطا (چين) څخه‌تر‌روم (عثمانی‌ترك) اودترکستان له آخره تر هندوستان پوری‌و .

ميرزا الغ بيگ په سمرقند کــی

يوه مدرسه اوخانقاه دارگ سره او يوه رصدخانه دښارپه‌شمالی خواکی جوړه کــړه اود يــوی ډلی پوهانو (غياث الدين جمشيد، معين الدين، صلاح الدين موسی قاضی‌زاده رومی علاء لدين قوشجی) په مرسته ئــی «زيج الغ بيگی» هم‌ترتيب اوتاليف کیٔ. چه ز يج کوړ گانی هم بلل کيدیٔ.

مولانا جمال الدين غوری اومولانا ناصرالدين لطف الله (۲٦ شعبان) اومولانا شمس الدين محمد پارسا بخاری په مدينه او مولانا يو سف حلاج بن قاسم (۲۲ جمادی الاولی) اومولانا صفی الله بن شهاب الدين خيابانی (۱۹ ربيع الثانی) و فا ت سول .

خواجه جلال‌الدين يوسف‌سمعانی وفات اود هرات په‌گازرگاه‌کی‌ښخ‌سو

۱۴۲۱م ۸۲۴ ق

امير ابدال مجذوب (سيد غياث ديوانه)په‌باد غيس کی وفات سو . (دمحرم آخر) .

دهرات ايلچی مولانا امير خواجه چی‌دهند دخضرخان دربار ته‌تلليو، بيرته هرات ته راغی او يوکرگدن‌ئی هم‌راوی‌ٔ. محمد طيب چی مصر تــه ايلچی تللی‌ودشوال‌په‌آخر کی‌هرات‌ته راغی‌ٔ،دغسی هم‌سلطان قوشچی‌چی دقبچاق دپاچامحمدخان دربار ته‌تللی و بيرته‌هرات‌ته‌راورسيدیٔ(ذيقعده).

۱۴۲۱ م ۸۲۵ ق

هغه ايلچيان چی له‌هراته خطا (چين) ته‌په (۸۲۲ق) تللی وو بيرته راغلل (۱۱ رمضان) اوخواجه‌غياث‌ـ الدين نقاش ددی سفر روز نا مچه وکښله چی عبد الرزاق پخپل مطلع سعدين‌کی رانقل کړيده .

ميرزا ابراهيم سلطــان د فارس حمکران خو ز ستان هم ونيوی ٔ .

شاه‌سلطان محموداوشاه‌ارغون‌شاه دبدخشان پا چهان هرات‌ته دشاهرخ دربار ته‌راغلل(۳صفر). حافظ مولانا شمس الدين محمد رازی په هرات کی وفات او پــه يزدکــی ښخ سو (۱۲ جمادی الثانيه) .

ميرزا ابوالقا ســم بابــر دميرزا بايسنقر زوی په هرات‌کی وزيرېدی (۱۷ رجب) .

دسيد محمد گيسو دراز بــــن يوسف حسينی هروی عارف‌وفات د جنو بــی هند پــه گلبرگه کــی (۱٦ ذی‌قعده) .

۱۴۲۴ م ۸۲۷ ق

ديحيی بن علی داؤد سجستانی‌د منازل السا ئــرين دشارح دژونــد وخت .

دمولانا شهاب الدين عبدالله بن معين الدين باخرزی وفات په مالين کی (سه شنبه ۱۴ ذی‌حجه) .

شهزاده ابراهيم سلطان دشاهرخ زوی په هرات کی يوقرآن په ښکلی جلی ريحان او رقاع خــط وکيښی. (گنجينه قرآن ،مشهد رضو ی) .

دسلطان ابو سعيد مصورالبم چی اوس په‌استانبول‌کی‌دی‌نمبر۲۱۵۲ په هرات کی تر تيب سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴۲٤ م ۸۲۸ ق

شیخ قوام الدین تبریزی هر وی په هرات‌کی وفات اود انجیل دولی پر غاړه ښخ سو (صفر) .

دمولانا نظام‌الدین عبدالرحیم بن یار احمد وفات په هرات کی . (۳۰ صفر) .

مولانا ناصرالدین کوسویی وفات اوپه خیابان کی ښخ سو .

مولانا صدر الدین داردو قاضی اود حضور املم په هرات‌کی وفات سو .

مولانا شرف‌الدین علی یزدی چی دظفر نامی تالیف‌ئی په ۸۲۴ ق کی شروع کړی و اوس ئی تمام کیء. (دوه ټوکه) .

میرزا الغ بیګ لـه سمر قنـده مغولستان ته ولاړ، اوتر هغه ځایـه ئولی سیمی ئی تصفیه کړی .او په ۱۵ذیحجه هرات ته راور سیدیء .

خواجه غیاث‌الدین پیراحمدخوافی دهرات له دیوان اعلی څخه معزول سو .

شیخ جمال الدین ابـو اسحاق محدث کازرو نی په هرات کی‌وفات اوپه ګازر ګاه‌کی ښخ‌سو (چهارشنبه ۱۳ ذیعقعده).

۱٤۲۵ م ۸۲۹ ق

دشاهرخ په حکم په ګازرګاه کی دخواجـه عبدالله انصاری د مـزار عمارتونه جـوړ او ډیـری مخکی او اسباب دهغـه ځـای لپاره و قـف سوه .

امیر شاه ملك غیاث الدین دخوارزم حکمران اود شاهرخ ددربار لوی‌امیر وفات اوپه مشهد کی ښخ سو . (دوشنبه ۱۱ ربیع‌الاول) .

یـوی ډلـی عالما نـو د شهزاده بایسنقر په‌امرد فردوسی دشاهنا می یوه‌جامعه نسخه ترتیب کړه اویو ه مقدمه یی پر وکښله چی بایسنقری مقدمه‌ئی بولی.

حافظ قاری عثمان غزنوی دهرات پـه زیارتـګاه کـی وفـات سـو ، (۱۹ شوال) .

سید نظام الدین عبدالحی‌دمشهد دساداتو نقیب وفات سو .

۱۳٦۵– ۱٤۲٦ م ۷٦۷– ۸۲۹ ق

دمحمدبن عطاءالله بن‌محمدهروی‌د مصردقاضی او شافعی‌فقیه او مؤلف‌د ژوند دوره چی په قدس کی وفات سـو. دی دمشارق الانـوار شارح دی .

۱٤۲٦ م ۸۳۰ ق

میرزا سیورغتمش دشاهرخ زوی دافغانستان حکمران په کابل کـی مړسو (محرم) اودهغه ځای حکمرانی دده زوی میرزا سلطان مسعود تـه ورکړه سوه .

دشیخ الا سلام محی الدین محمد غزالی طوسی عالم او زاهد وفـات (۱۵ رمضان) .

احمد لرچی دفضل الله‌استرابادی دحروفی ډلی مریدو دهرات په‌جامع کی شاهرخ په نس کی پـه چاړه وواهه (جمعه ۲۳ ربیع‌الثانی) خوتپ ئی کاری نه وجوړ سو .

احمدلر اومولانا معروف بغداد ی هروی خطاط ووژل سوه‌اوسید قاسم انوار له‌هراته تبعید سو .

شاهرخ د شعبان په اوله، له هراتـه سمر قند ته رهـــی سو او په (۲۱)

ر مضان دهرا ت با غ زا غا ن تـــه راغیء.

دهرات د مشهورو طبیبانو مولانا شمس‌الدین آدم اومولانا نظام‌الدین دژوند وخت .

دهرات دګازرګاه بیاودانی .

دحافظ ابرو هـــر وی مـؤرخ د زبدةالتواریخ تالیف تـــما م سو . (٤ ټوکه) .

محمود بن حسین خوا فی (متوفا ۸۷۵ق) خپل کتاب خاوران نا مـــه (خاور نامه) وکیښ .

دمحمدبن عثمان‌بن‌عمر بلخی حنفی عالم دعین العلم دمؤلف وفا ت .

۱٤۲۷ م ۸۳۱ ق

دمولانا قطب الدین داردو دقاضی وفات په تون کـــی (چهار شنبه ۳ ربیع‌الثانی) .

شاهرخ له سمرقنده هرات تـــه راغیء (۱۱محرم) .

۱٤۲۸ م ۸۳۲ ق

ځکه چی امیر سکندر دقرایوسف زوی په آذر بایجان کی یاغی سو ، نوشاهرخ دخپلو لښکرو سره لـه هراته ور رهی سو(یکشنبه ۵رجب) اود سلماس تربری وروسته هرات ته راورسیدیء. (۸ ذیحجه ۸۳۳ق)

دمولانا سیف‌الدین هندوی هروی واعظ وفات‌په‌هرات‌کی (۱۷ شوال).

شاهرخ دهرات پاچا په ګازرګاه کی‌دخواجه عبدالله انصاری پر مزار لوئی ودانی جوړی کړی.

په بلخ کی دملکت آغا دمـــد رســـی ودانی تمامه سوه .

۱٤۲۹ م ۸۳۳ ق

ددنیا بهترین او ګرانبها تریـــن کتاب شهنامهٔ بایسنقری په‌هرات کی‌د جعفر خطاط په‌خط او دشهزاده بایسنقر میرزا پـــه امر مصوره او طلاکاری و کښله‌سوه. (موزهٔ‌ګلستان دتهران).

دشیخ عبـــدالله خـــلو تی و فا ت په هرات کی .

مولانا شهاب‌الدین‌عبدالله خوافی هروی (حافظ ابرو) دجامع التواریخ سلطانی (زبدةالتواریخ)مؤلف وفات اوپه زنجان‌کی ښخ ســو، (یکشنبه ۳ شوال) .

دشیخ الاسلام خواجـــه خلیل الله بن خواجه محمود وفات (داحمد جام زنده پیل له‌اولادی څخه) .

شمس بایسنقر ی هروی خطاط کلیله دمنه وکښله چی ۲٦مینا توره لری (استانبول نمبر ۱۰۲۷).

دمولانا جلال الدین یوسف بـــن ناصرالدین او بهی هر و ی و فا ت (شنبه ۵ شعبان) په هرات کی .

دملك محمدبن خواجه جلال الدین یوسف سمعانی وفـــات (چهارشنبه ۳۰ربیع الثانی)په هرات کی .

دشیخ‌الاسلام معز الدین خلیل الله جامی بن جلال الدین محمود جا می وفات (شوال) .

دشیخ الاسلام محمد جزری‌محدث وفات په‌هرات کی (۵ربیع الاول).

۱٤۳۰ م ۸۳٤ ق حدود

شهزاده بایسنقر بن شاهرخ پـــه هرات کی په ښکلی او پاخه ثلث‌خط یو قر آن وکیښ (چی څو پاڼی ئی د ایران پـــه ملـــی کتاب خانـــه کـــی سته) .

دمرقعات با یسنقری مصور البم‌په هرات کـــی وکښل سو، چی ٦۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

تصويرونه اود شهزاده بايسنقر او ابراهيم امضاوی لری (د استانبول کتابخانه) .

جعفر بايسنقری په هرات کی د بايسنقر لپاره کليله دمنه وکښله چی ۱۹ تصويره لری (استا نبول ۳۶۲) .

۱۴۳۰ م ۸۳۴ ق

دمولانا رکن الدين محمد خوافی‌وفات اودهرات په گازر گاه کی ښخيدل. (يکشنبه ۲۷ شوال) .

۱۴۳۱ م ۸۳۵ ق

دخواجه صاين الدين علی ترکه اصفهانی هروی وفات او ښخيدل په هرات کی(۱۴ذيحجه)چی دفصوص الحکم شارح اود کتاب مفاحص مؤلف دی .

د مولانا جمال الدين عبدالغفاربن مولانا جلال‌الدين اسحق قاضی‌وفات په هرات کی (۱۹ ذيحجه) .

دعروضی چهار مقاله په هرات کی‌دبايسنقر دکتابخانی لپاره مزينه وکښله سوه (داستا نبول هنر ی موزيم ۱۹۵۴) .

دامير اعظم ناصر الدين محراب ترخان وفات (۱۳ محرم) په هرات کی .

۱۴۳۲ م ۸۳۶ ق

دانجيل دپله پر سر په هرات کی دمهد عليا گوهر شاد آغامدرسه ا و لوړ عمارت جوړ سو . ددغه ځای خطيب مولانا اعظم‌شمس الدين‌محمد بن‌اوحد مقرر سو .

دخواجه نظام الدين عبدالقا در د شاهرخ ددرباری‌او اميرمحمددرويش داروغه وفات په هرات کی.

د مولانا قاری هبة الله وفات په هرات‌کی (پنجشنبه ۳ ربيع‌الثانی).

دمولانا نظام‌الدين يحيی‌بن خواجه کمال الدين خوافی وفات په هرات کی .

په هرات کی استاد فرج ريخته‌گر «کمان رعد» جوړه‌کړه چی ۴۰۰ منه دبره‌ئی غور ځوله داآله دکوه باو لی په شمال کی‌دشاهرخ په مخکی تجربه سوه .

۱۴۳۳ م ۸۳۷ ق

مولانا شمس‌الدين هروی دمولانا معروف بغدادی خطاط شاگرد په هرات کی ميرزا بايسنقر و روزلی دغسی هم مولانا جعفر تبريزی او مولانا ظهير الدين اظهر او مولا نا شهاب الدين عبدا لله او مولانا جلال‌الدين شيخ محمود دمولاناجعفر شاگردان ټول په هرات کی هنرمند خطاطان وو .

شهزاده ميرزا بايسنقر بهادر د شاهرخ زوی چی تکړه خطاط اود هنرمندانو پالونکی هم‌ؤ دهرات په باغ سفيدکی‌وفات‌اودگوهرشاد آغاپه مدرسه کی ښخ سو (شنبه ۷جمادی الاولی) .

دمولانای اعظم فصيح الدين محمد علاغوری مشهور فقيه او عالم وفات اوپه‌گازرگاه‌کی ښخيدل (۱۵ جمادی الاخری) .

قاسم انوار د خراسان صوفی شاعر دجام‌په خرگرد کی وفات سو .

۱۴۳۴ م ۸۳۸ ق

شيخ الاسلام محمد بن احمد د هرات په گازر گاه‌کی ښخ سو چی شنخته ئی په اعلی ثلث خط کښلی سوی‌ده .

د هرات دلوی سلطنت وزارت خواجه غياث‌الدين سيدی احمد بن خواجه نظام‌الدين احمد اندخودی‌ته دشا هر خ په فر مان وسپا ر ل‌سو. شاهرخ دريمه‌پلاله‌هراته دآذربايجان په سفررهی‌سو (۲ ربيع الاول) او په هرات کی امير نظام الدين په حکومت پريښو .

خواجه عبدالقادر گوينده دهرات لوی موسيقی نواز او حافظ اوخطاط اوشاعر په هرات کی وفات اوښخ سو.دمقاصدالالحان اوجامع الا لحان ۸۱۶ق او فوائد عشره اوکنزالالحان اوزبدة الا دوار مؤلف .

ميرزا سلطان ابراهيم د شاهرخ زوی دفارس فرمانفرما په شيرلزکی وفات سو (۴ شوال) .

د بدخشان له شاهانو څخه ارغونشاه مړسو .

په هرات کی وبا اوطاعون پيدا سو (جمادی‌الاخری‌ترذيقعدی پوری)

په‌هرات کی و فيات :

شيخ‌زين‌الدين خوافی‌په (۲شوال) اقضی القضات قاضی صدرالد ين محمد امامی په (۶ شوال) مولانای اعظم ضياء الدين نورالله خوارزمی‌د هرات دجامع امام په (شوال) مولانا شمس الدين محمد بن سعد الدين تفتا زانی (په۸ ذيقعده) مو لا نانظام الدين احمدبن برهان‌الدين خوارزمی په (۵ ذيقعده) مولانا اصيل‌الدين فاج الائمه (په ذيقعده) شيخ ابو سعيد محمد کازرونی هروی او مولانا جلال‌الدين قاينی محتسب او مولانا شمس الدين او حدد مد رسۀ مبز مدرس او قاضی زاده شيخ‌ابوسعيد امامی‌اوخواجه‌مجدالدين‌اوشيخ‌الاسلام رکن الدين محمد خيابانی او مولانا کمال الدين حسين بن اسد اوخواجه عبدالقادر گوينده او مولانا نور الدين محمد خطيب غزنوی او مولانا شمس الدين شيخ محمد گرنگی او حافظ علاءالدين محمد هرو ی‌اوصدر حفاظ عبدالرحيم فوشنجی ..

۱۴۳۵ م ۸۳۸ ق

دکاتبی‌تر شيزی‌شاعر وفات، دی دبهرام وگلندام،حسن‌وعشق‌د مثنوی ناظم دی .

ابراهيم سلطان دشاهرخ زوی په بلخ کی حکمران و. دمحمد غزنين خان بن هوشنگ غوری سلطنت د هندپه مالوه کی. يحيی بن احمد بن عبدالله سهرندی خپل تا ريخ مبارکشاهی دهند دافغانی شاهانوپر احوال وکيښ .

۱۴۳۵ م ۸۳۹ ق

مولانا محمد دشتی دشاهرخ له خواگر جستان ته‌په‌سفارت ولاړ اود گرجستان حکمران اطاعت وکی ججه ئی ومنله .

خواجه غياث الدين سيدی ا حمد اندخودی لوی وزير وفات اود هرات دخواجه احمدابو الو ليدپه مزار کی ښخ سو .

۱۴۳۶ م ۸۴۰ ق

شاهرخ دآذربایجان له دریم سفر څخه هرات‌ته راغیء (۲ربیع‌الثانی).

شاه‌سیف‌الدین‌دعمان دکڅ‌دهرموز حکمران هرات ته‌راغیء (۲۶شوال).

سلطان محمود شاه خلجی پښتون دهند په مالوه‌کی سکه ووهله .

د مولانا معروف خطاط دشاهرخ دکتابخانی د خوش نویس دڅونـد وخت په هرات کی .

۱۴۳۷ م ۸۴۱ ق

د هرات پـه مصلاکی گوهر شاد ملکی ودانی وکړه، چی تاریخ ئی پر ډېره په جلی ثلث خـط جلال جعفر خطاط کښلی دی (دهرات مو زیم) .

عبدالرزاق سمرقندی‌دهرات مؤرخ رسالهٔ عضدیه د شاهرخ په نا مـه تالیف او هغه ته‌ئی وړاندی کړه او لکه خپل پلار پـه دربار کـی مقرر سو .

د شاهرخ له درباره دهر مـوزد والی شاه سیف الدین او توران‌شاه ترمنځ روغه وسوه اود طرزك‌کلاشاه سیف‌الدین ته ورکړه سوه .

دشیخ الاسلام ابوبکر بن شیخ محمد خوافی وفات (۹ صفر) .

د مولانا اخی تونی (شیخ محمد) وفات (۱۶ صفر) .

شهزاده سلطان مسعود د کابل والی دغه ښار ته ولاړ .

دمولانا سراج الدین‌ملتانی هروی عالم او زاهد وفات په هرات کـی (صفر).

امیر مبارزالدین شیخ حاجی دهرات (۳شعبان) او قراجار په کابل کـــی ددیوان پـه امـارت مـقرر ســو .

(۱۸ صفر) .

امیر الامرا شیخ لقمان برلاس وفات اودده ځای‌ئی زوی امیر پیرلقمان ته ورکړسو (۲۲ ربیع الاول) .

امیر ملك حسین با شلیغ‌یساولان مړسو اوپرځای یی زوی امیر فر خ حسین مقرر سو .

امیر بابا مسعود دهرات داختیار الدین دکلا کوتوال مړ سو (جمادی الاولی) .

۱۴۳۸ م ۸۴۲ ق

عارفی هروی خپل مثنوی گوی وچوگان نظم کیء. دی‌په ۸۵۳ق‌مـړ دی .

سلطان حسین بایقرا دهرات دپل تولگی سره وزیر یدیء (محرم‌ـجون ۱۴۳۸).

دصدر مولانا جلال‌الدین لطف‌الله اومولانا شمس الدین محمد بن‌مولانا شیخ علی و فات په هرات‌کی.(جمعه ۲۱ ربیع الاول).

داستاد قوام‌الدین‌معماروفات (غره شعبان) ده په هرات کی دگوهرشاد اغامدرسه او په مشهد کی دگوهر شاد مسجد جوړ کړیؤ .

ملك نظام الدین یحیی بن شمس الدین بن قطب الدین په نیمروز کی پاچا سو .

۱۴۳۹ م ۸۴۳ ق

میرزا مسعود دمیر زا سیو ر غتمش زوی دشاهرخ لمسی چـی د شرقی افغانستان تر سنده پـوری حکمران‌و هرات ته راوغوښت سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکمرانؤ .

مولانا قطب الدین عبدالله امامی دهرات قاضی وفات سو. (دوشنبه ۱ ذی قعده) .

مولانا مفتی عمادالدین عبدالعزیز ابهری په هرات کـی وفات سـو . (۱۸ رجب) .

امیر کبیر فرمان شیخ دهرات د خیابان د مدرسی مؤسس په هرات کی وفات سو. (۸ صفر) .

سید شهاب‌الدین امیراسمعیل‌په بلوك‌گذاره‌کی‌وفات‌سو. (غره‌ذیحجة).

دمصر دملك الظاهر چقماق بیگ ایلچی جیجکبو قاد شاهرخ در بار هرات ته‌راغی (۷ جمادی الا خر ی) اود شاه ملك په باغ کی کښـتـه سو .

ملك الظاهر دخپل ایلچی پـــه واسطه د شاهرخ له کتابخانی څخه پنځه کتابونه غوښتی وو .

۱ـدابو منصور ماتریدی تاو یـلات اهل سنت.

۲ـدفخر رازی تفسیر کبیر .

۳ـشرح تلخیص.

۴ـجامع .

۵ـشرح کشاف .

شاهرخ خپل ایلچی مولانا حسا م الدین مبارك شاه پروانچی‌دسوغاتو اوپنځو کتابوسره دمصر ملك‌الظاهر ته‌و استاوه .

دمولانااعظم حاجی‌محمدفراهی‌په‌مشری یوه دعلماو جرگه دشاهرخ په حکم دعبدالرزاق سمرقندی دامتحان‌لپاره دشاهزاد گانو او امیرانو په گډون جوړه‌سوه اود غه مؤرخ په‌امتحا ن‌کی کامیاب سو .

گوهر شاده ملکه پرفصیح‌خوا فی دمجمل فصیحی پر مؤلف پـه قهر سوه اودی ئی‌بندی کیء.

۱۴۴۰م ۸۴۴ق

دهرات دنظامیه مدرسی د فلـك الدین مناره دعراق په بازار کـــی ونړیده او ۱۲ تنه ترلاندی سوه . (آخر ذیحجه)دا فلك‌الدین دسلطان سنجر سلجوقی یو امیر و.

استاد کمال الدین بهزاد مشهور نقاش په‌هرات کی وزیږیدیء.

ملکت آغادمیرزاسیورغتمش مورد شاهرخ ماینه‌وفات‌اوپه‌هغه مدرسه‌کی ښخه‌سوه چی دی په بلخ‌کی جوړه کړی وه .

دهرات دکلا اوخندق په ودانولو شروع‌سوه. (۱۶ صفر) .

امیر نظام الدین علی شیر نوایی دهرات اوی وزیر او شاعر اومؤلف په‌هرات کی وزیږ ید یء .

(۱۷رمضان ۸۴۴ق۹ فبر و ر ی ۱۴۴۱ م).

امیرکبیرعلاءالدین‌علیکه گوکلتاش دشاهرخ ددربار لوی امیر مړ او په خیابان کی پخپله جوړه کړی‌مدرسه کی‌ښخ سو (۱۷ جمادی الاولی) .

شیخ الاسلام بهاءالدین عمرجغاره یی هروی له هراته دحج پـه سفـر رهی سو .

سلطان شاهرخ له شراب چښلو څخه توبه وکړه اود محتسب مولانا عبدالجلیل قاینی پـه وینائی دټولو شاهزادگا نو خم خانی تر دړ وازهٔ خوش دباندی په سه پلك کی ما تی کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴۴۱ م ۸۴۵ ق

عبدالله طباخ هروی د هرات مشهور خطاط یوقرآن په‌نسخ ،ثلث، رقاع و کیښی. (دمشهد رضوی خزانه) .

امیر محمد مبارزالدین په نیمروز کی حکمرانؤ .

مهد علیا ملکه‌گوهر شاده‌سمرقند ته‌ولاړه اوخپل‌لمسی میرزاعبدالطیف ئی هرات ته راوست (۱۴ شوال) .

ملك علی دسیستان داوك‌حکمران په ۲۰ شعبان او خواجه نصرالله‌تر شیزی (په رمضان‌کی) او خواجه ناصر الدین نصرالله‌خوافی دشاهرخ دمملکت مشاهیرمړه سول .

دمولانا جلال الدین یوسف‌عتیقی دهرات د دارالقضا د کاتب وفات (۱۳ محرم) .

د شمس الدین مولانا محمدآدم زاهد او طبیب وفات (۱۱صفر) .

دمولانا محمدبن نجیب الدین علی خوافی وفات، (۱۶ رجب) دسید فضل‌الله طوسی کمانگر وفات په هرات کی .

دشاه محمود علی سیستانی اوقی وفات .

دخواجه علی بن فخرالدین وفات او ښخیدل‌په‌گازرگاه‌کی(۱۱رمضان).

دمطلع سعدین مؤلف عبدا لر زاق سمرقندی دشاهرخ له‌خوا د هرموز اود لوی دریاب دغاړو له لار ی هندوستان ته ولاړ په ۸۴۶ ق د کالیکوت بندر ته ورسیدی او په ذیحجه کی‌په بیجانگرکی‌و ،د۸۴۸ ق کال د روژی دمیاشتی په نیمائی‌کی هرات ته دهند دایلچیانو خواجه محمد او خواجه جمال الدین سره یوځای راو رسیدیء .

د شاهرخ په فرمان خواجه شمس الدین سمنانی وزیر سو . (چهار شنبه سلخ صفر) .

امیر سیدی دفارس حکمران مړ اود مشهد په هغه مدرسه کی ښخ سوچی ده جوړه کړی وه.پرځای ئی دفارس په حکمرانی خواجه معزالدین سمنانی‌له‌هراته مقرر سو .

د فصیح احمد بن جلال الدین محمد فصیحی هروی مؤرخ د مجمل فصیحی دلیکوال وفات .

۱۴۴۲ م ۸۴۶ ق

له هراته‌یوه نسخه‌چی ٤ تصویره لری، دسلطان محمد بن مراد د کتابخا نی لپاره و کښله سوه ، (استانبول نمبر ۸۶۲).

عبدالرحیم او عبدالکریم او جعفر بایسنقری دهرات هنر منانو دسعدی کلیات وکیښس چی د شا هر خ تصویرو نه اود خطا طی شهکارونه لری. (داستانبول‌پوهنتون ۱۴۱۲) .

۱۴۴۳ م ۸۴۷ ق

سید شمس الدین‌زمزمی دشاهرخ له‌دربار دمصر په‌سفارت ولاړ د مصر پاچا داومنله چی‌دبیت‌الله لپاره دی دشاهرخ له‌خوا له‌هراته یوپوښ ورولیږل سی .

خواجه معز الدین سمنانی دفارس حکمران په‌شیراز کی‌مړسو او ځای‌ئی شیخ محب‌الدین ابو الخیر ته وسپارل سو .

۱۴۴۴ م ۸۴۸ ق

شیخ نورالدین محمد مرشدی او مولانا شمس الدین محمد ابهری د شاهرخ له درباره مصرته‌استا ځی واستول سوه اود بیت‌الله پوښ‌ئی هم‌له هراته ورسره یووی اود مصر دایلچی سره یوځای‌د حج ترو خته مکی ته‌ورسیدل اوتر حج وروسته بیرته هرات ته راغلل.

ابو بکر بن ا سما عیل الفاروقی‌د ۳۴ میناتورو مجموعه په هرات کی و کښله (استا نبو ل نمبر ۸۷۰) .

امیر جلال الدین فیروز شاه د هرات لوی وزیر چی دده کارونه تر تقتیش لاندی‌وولغمه مړاو دهرات په هغه مدرسه کی ښخ سو چی ده دخیابان پرلار دپل انجیل سره‌نژدی جوړه کړی وه دده پرځای یی زو ی امیرنظام الدین ددیوان اعلی ا میر سوچی دامیر مظفر الدین سلطا ن برلاس ترلاس لاندی کارو کی .

غیاث الدین پیراحمد خوافی د هرات وزیر دشاهرخ په نامه‌دمولانا زین‌الدین تایبا دی مقبره جوړه کړه، (متوفا ۷۹۱ ق) معمارئی غیاث الدین او خط لیکونکی‌ئی جلال الدین بن محمد جعفرو .

مولانا اعظم نصر الله گنا بادی دشاهرخ له‌درباره‌دهندوستان‌بیجانگر ته په سفارت ولاړ او دده سره دوه ننه دبیجا نگر دپاچا ایلچیان هم د سوغاتو سره ولیږل سوه .

دمولانا شیخ الاسلام محمد بن ابو بکر سنو گر دی هروی وفات .

شهزاده میرزا محمد جوکی د شاهرخ کشر زوی په بادغیس کی مړاوپه هرات کی دمیرزا بایسنقرد خنگه ښخ سو .

۱۴۴۵ م ۸۴۹ ق

د نظامی خمسه دخایر بنت امیر عثمان دکتابخانی لپاره په هرات‌کی دخواجه علی تبریز ی‌په تصویر ا و تذهیب اود یوسف جامی په خط وکښله سوه . (استانبول نمبر ۷۸۱) .

۱۴۴۶ م ۸۵۰ ق

ځکه‌چی په‌فارس کی میرزا سلطا ن محمد یاغی سویؤ، نوشاهرخ هرات میرزاعلاء الدوله او امیر شمس‌الدین محمد صوفی تر خان ته وسپاره او پخپله شیراز ته ولاړ، اود هغه ځای فتح نامه ئی دمصر ملك الظا هر چقماق بیگ ته واستوله .

مولانا شمس بایسنقری هر وی وفات سو .

شاهرخ دهرات لوی او هنرپرور پادشاه تر ۵۰ کاله سلطنت وروسته ۷۱ کلن په ری کی وفات سو . (۲۵ ذیحجه) . د سید محمد بن اشرف هروی وفات

ملك بامی دحبیب پوپلزی زو ی‌د قندهار دابدالیانو مشرو .

۱۴۴۶- ۱۴۴۹ م ۸۵۰- ۸۵۳ ق

دمیرزاالغ بیگ بن شاهرخ‌امارت پرشمالی افغانستان اوماوراء النهر.

۱۴۴۷ م ۸۵۱ ق

میرزا علاءالدو له په‌هرات کی پاچا سو او په نیشا پور کی ئی میر زا عبد اللطیف

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونیویء، او مهد علیاگو هر شاده‌ئی له‌بنده خلا صه‌کړه.(شنبه ۱۳صفر)

میرزا سلطان محمد فارس ته‌ولاړ اود هغه ځای پاچا سو (ربیع‌الاول)

میرزا ابوبکر د محمد جوکی زوی ختلان اوتخار او بدخشان ونیول .

میرزا الغ بیگ له‌سمر قنده اومیرزا ابوالقاسم بابر له‌جرجانه پر هرات راغلل .

شاهرخ د ۸۵۰ق‌کال دذیحجی تر آخره په ری‌کی و،خودمعدی دردورته پیښ و ترڅو چی پـه یکشنبی ۲۵ ذیحجه ۸۵۰(۱ فرو ردین ۱۳ما رچ) په‌ری‌کی وفات اوپه هرات‌کی دګوهر شادپه‌مدرسه کی دمیر زا بایسنقـر له‌قبره سره ښخ سو. (۱۵ صفـر ۸۵۱ق).

دشاهرخ ترمرګ وروسته دمیرزا عبداللطیف ملکه ګوهر شاده دخوار اوری ترمنځ بندی کړله (سلخ‌ذیحجه ۸۵۰ق) .

میرزا علاء الدوله‌دهرات‌له‌محبس څخه میرزا عبداللطیف خپل پلار الغ بیگ ته واستاوه الغ‌بیگ دبلخ‌ولایت خپل زوی عبداللطیف ته‌پریښود او سمرقند ته ولا ړ.

میر زا علاء الدوله‌له‌هراته‌مشهد ته‌ولاړاود میرزا ابوالقاسم بابرسره ئی پرخبو شان باندی روغه‌وکړه .

دبابا حسن بن محمد ترکستانی هروی وفات او ښخیدل په هرات‌کی (۱۲ صفر) .

میرزا علاء الدوله دبایسنقرزوی‌د شاهرخ لمسی له هراتـه پربلخ او شبر غان راغی‌مګرناکام‌هرات‌ته‌ستون سو.

مولانا یعقوب چرخی دعثمان زوی مشهور نقشبندی مـرشد اوعالم او مفسر او مؤلف صوفی وفات او په حصار شادمان‌کی(دو شنبه ته‌نزدی) ښخ سو .

۱۴۴۷– ۱۴۵۶ م ۸۵۱– ۸۶۱ ق

دمیرزا ابوالقاسم بابر دبایسنقر زوی دشاهرخ دلمسی‌امارت په‌هرات اوټول خراسان کی .

۱۴۴۸م ۸۵۲ ق

میرزا الغ بیگ دماوراء النهر او له‌بد خشانه تر میمنی پوری لښکرو سره پرهرات راغیء اود ترناب په جنګ‌کی میرزا علاءالدوله مات‌کیء.

الغ بیگ سیدعمادالدین دهرات‌په وزارت او مولانا قطب الدین احمد امامی ئی لوی قاضی مقرر کړه، او خپل زوی میرزا عبداللطیف‌ئی هم‌په هرات کـی پریښو پخپله تـر آمـو واوښت .

میرزا الغ بیگ له‌هراته تربسطام پوری ونیول، خوکله چی امیر زاده یارعلی په‌هرات‌کی‌یاغی‌سو، نو الـغ بیگ بیرته هرات ته‌راغی ء اوهرات ئی چورکیء ، دهرات‌باغونه اوچینی خانه‌ئی وران کړل (درمضان اواخر)

پسله‌دی‌ئی‌هرات میرزاعبداللطیف ته پریښو اود شاهرخ جنازه ئـی سمر قند ته یووړه‌چه‌دامیر تیمـور سره ښخ سو .

میرزا ابو القاسم بابر دفوشنج له‌خوا را غی‌او هرات ئـی ونیویء میرزا عبد اللطیف بلخ ته وتښتید، او امیر زاده یارعلی چی‌یاغی‌سوی و دهرات پـه چارسو کی ووژل سـو

(دذیحجی اواخر) بابر سیستان هم له هراته سره ونښلاوه .

مولانا شیخ مفسرین احمد کاریز ی پـه هـرات کـی وفـات او ښخ سو .

۱۴۴۹ م ۸۵۳ ق

میرزا الـغ بیگ له‌سمر قنده او میرزا عبد اللطیف لـه بلخه لښکر کشی وکړه اود سمرقند ددمشق په کلی‌کی الغ بیگ مات‌سو، او میرزا عبداللطیف‌خپل‌پلاراوورور عبدالعزیز ووژل، خومیرزا ابو سعید بن میرزا سلطان محمد بن میرانشاه بن‌تیمور له‌دی شخړی څخه بخارا ته‌ولاړ .

په‌هرات‌کی میرزا ابو القاسم با بر دبایسنـقر زوی سـکه وو هله ا و دخراسان پاچاسو.اومیرزا علاءالدوله او میرزا سلطان‌ابراهیم ئی‌بند یان کړه .

میرزا بابر له هراته سیستان ته ولاړ،او شاه حسین ئی هلته مطیـع کیء .امیر هندو چی په‌باد غیس کی یاغی سوی ؤپه خبوشان کی‌ئی مـړ کیء.

میرزا سلطان محمد چی دعراق‌او فارس حکمدارو پرهرات راغـی او میرزا بابرئی‌دجام‌په‌جنګ کی‌مات‌کیء اود هرات‌پاچا سو .

۱۴۵۰– ۱۵۲٦ م ۸۵٤– ۹۳۲ ق

دافغانی لودیانو سلطنت په هند کی. ددوی پایتخت ډهلی‌ؤ .

۱۴۵۰ م ۸۵٤ ق

میرزا ابو القاسم له هراته بلخ ته ولاړ، اوله بدخشانه ترمرغابه پوری ئی‌امیر ناصرالدین اوامیرمبارزالدین هزار سپی ته‌وسپارل.

شاه نجم الدین‌محمود په‌سیستان کی‌مړ سو .

په خراسان کی دمیرزا بابـر او سلطان محمد او علاء الدوله تیموری شاهزاد ګانو خانه جنګی .

پـه سمر قند کـی خلکو میر زا عبدالطیف مړکی ء(۲٦ربیع الاول) اوپر ځای‌ئی‌په بخاراکی میرزاسلطان ابوسعید دسلطنت مدعی سو. خـو سمرقند میرزا سلطان عبدالله‌ونیواو میرزاعلاء الدوله بلخ واخیست‌هرات‌د میرزا ابو القاسم بابر سره و .

۱۴۵۰ م ۸۵٤ق حدود

په خراسان‌کی‌دتعلیق اونستعلیق خط له‌ګډیدلو څخه شکسته خط پیدا سو .

سید عبدالجلیل د سلطـان خلیل زوی اود سلطان محمد سبز واری لمسی (شاه مقصود)دقند هار پـــه خاکریز کی وفات اوښخ سو .

۱۴۵۱ م ۸۵۵ ق

میرزا سلطان ابـو سعیـد خپل رقیب میرزاسلطان‌عبدالله دسمرقند دشیراز سره‌مات کـیء (شنبـه ۲۲ جمادی الاولی) او سمرقنـد ئـی ونیویء .

دخبو شان او اسفر این ترمنځ په چناران کی دمیرزا سلطان محمد بن بایسنقر او میرزا ابوالقاسم‌جنګ اود سلطان محمد وژل اود میـرزا علاء الدو له ړندول .

سلطان بهلول‌لودی‌دملك کالازوی اوپښتو شاعر په هند کـی دلودی سلطانانو سلطنت جوړ کیء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وفات ئی ۸۹٤ق) .

۱٤٥۲ م ۸٥٦ ق

میر زا ابو القا سم بابر شیر از تـر اصفهانه ونیول خوکله چی ړو نـد میرزا علاء الدوله په فار یاب او مر غاب کی یاغی سو نو بابر بیر ته هر ات **ته راغی، او علاء الدوله سیستان ته** وتښتید .

۱٤٥۳ م ۸٥۷ ق

دمولانا شهاب الدین احمد بـن محمد بیر جندی وفات او ښخیدل په هرات کی .

عبدالرحمن خوارزمی دهرات خطاط دنظامی خمسه وکښله چی دسلطا ن ابو سعید تصویر هم لری (استانبول ۷۷۹) .

دمولانا شهاب ترشیزی سبز **واری** شاعر وفات .

امیر شاهی د جمال الدیـن زوی سبزواری خطاط وفات سو .

دشیخ الاسلام بهاء الدین جغا ره یی هروی وفات اوښخیدل **دهرات په** عیدگاه کی (سلخ ربیع الاول).

عراق او فارس دهرات **له سلطنته** بیل سول، او میرزا سلطان **سنجر** دهغه ځای حکمران هرات ته راغیء نومیرزا ابوالقاسم بابر له **هراته** د عراق خواته په جنگ رهی سـو . (دوشنبه ۲۳ رجب) اوپه ۱۵ ذیقعده مازندران تـه ورسید خوکله چی سلطان ابو سعید تر آمورا اوښتی **او بلخ ئی نیولیو، نو بابر بیرته له** عراقه دبادغیس له لاری بلخ ته و **لاړ،** او ابوسعید هم تر آمو واوښت بلخ بابرونیو **(۸٥۸ق)** .

۱٤٥۳ م ۸٥۸ ق

میرزا بابر تر آمو تیرسو اودوخش سیمی ئی ونیوی، بیائی نو سمرقند کلابند کیء خو په پای کی ئی دابو سعید **سره روغه وکړه اود لـوی اختر د** میاشتی په لومړیو ورځو کی دکرکی پربندر ترآمورا واوښت او هرات **ته راغیء .**

۱٤٥٤ م ۸٥۹ ق

په هرات کی پریوه قبر دنستعلیق خط خـورا اعلـی نـمو نـه کښلی **سوی ده .**

۱٤٥٥ م ۸٦۰ ق

مولانا سعد الدین کاشغری **دهرات** لوی صوفی اومرشد **وفات اودهرات** دعیدگاه دصحرا په جنوب کی ښخ سو. (چهارشنبه ٦ **جمادی الاخر)** .

میرزا سلطان ابوسعید له سمرقنده یو کتاب زیج جدید سلطانی **(الغ بیکی)** اود لب الالباب رساله **دهرات میرزا** ابوالقاسم بابر ته تحفه **را واستوله،** چی د خواجه ابـو الوفا **خوارزمی تالیف و.**

دحاجی محمد فراهی وفات پـه هرات کی .

۱٤٥٦ م ۸٦۱ ق

میر زا ابـو القاسم بابر دهرات حکمدار مشهد ته ولاړ، **اوهلته په** چارباغ کـی مړسو (سه شنبه ۲٥ ربیع الثانی) دی ئی دمشهد دشاهرخ په مدرسه کی دحضرت امام په جوار **کی ښخ کیء.**

دده پرځای یوولس کلن شهزاده میرزا جلال الدین شاه محمود دمیرزا ابوالقاسم بابر زوی په پاچهی ومنل سو. اوپه ۲٦ جمادی الاولی دهرات

باغ مختارته راغیء .

په هرات کی فساد او خانه جنگی وسوه، اومیرزا سلطان ابراهیم راغی هرات ئی ونیو، خو میرزا شاه محمود **له مشهده راغی اوپه کوسو یه کـی** جنگ وسو، او میرزا شاه محمود بیرته مشهد ته ولاړ .

ورو سته سلطان ابو سعید لـه سمرقنده راغی او میرزا ابراهیم **ئی** دگرزیوان غروته وتښتاوه **او** هرات ئـی ونیو ، ددی ښار پاچـاسو . (۲٥ شعبان) او ملکه گوهر شاده **ئی** په هرات کی مړه کړه (۹ رمضان) بیانو دبلخ خواته ولاړ (۱۵شوال).

سلطا ن ابو سعید کـور کـان دسلطان محمد زوی دمیرانشاه لمسی ټول خراسان، زا بلستان ، تو ران ونیول . اوله هرا ته ئـی پـاچهی کوله .

۱٤٥٦ـ ۱٤٦۸ م ۸٦۱ـ ۸۷۳ ق

د سلطان ابوسعید کورکان بـن سلطان محمد میرانشاه بن تیمور د سلطنت دوره له هراته .

۱٤٥۷ م ۸٦۲ ق

میرزا سلطان ابراهیم چی مازندران ته تللی و دترکمانانو له لاسه مات سو. (سه شنبه ۲٥ محرم) اوبیرته راغی هرات ئی ونیو (یکشنبه ۷ صفر) او شیخ الاسلام نورالدین محمد اوخواجه **شمس الدین کوسو یی ئی بلخ تـه** واستول چی **دسلطان ابو سعید سره** روغه وکی .

دشیخ الاسلام مولانا جلال الدین ابو یزید پورانی وفات او ښخید **لد** هرات دپو ران په کلی کی.

په تیموری هیواد کی ملـــو ك

طوایفی :

۱ـمیرزا جها ن شاه ترکمان په اسفراین کـی لـه استرابـاده تـر سبز واره .

۲ میرزا سلطان ابو سعید په بلخ کی پرتول ماوراء النهر باندی .

۳ـ میرزا علاء الدوله په ابیوردکی له اوز بکه تردشت قبجاق پوری.

٤ـ میرزا سلطان ابـراهیم پـه هرات کی.

٥ـ میرزا سلطان سنجر په مرو کی .

٦ـ میرزا شاه محمود دبابر زوی په طوس کی (متوفا ۸٦۳ ق) .

۷ـ ملك قاسم تر کـمـان پــه سیستان کی تر اسفزاره.

میرزا علاءالدوله دخپل زوی ابراهیم په مرسته دهرات په باغ زاغا ن کـی بیا پر تخت کښینو ست (۷جماد ی الاخری) خودترکمانانو پاچاجهانشاه راغی او هرات ئی ونیو (۱۵شعبان) اود خراسان پاچا سو .

۱٤٥۸ م ۸٦۳ ق

میرزا سلطان ابو سعید له بلخه راغی اوپه هراتر ودکی ئی دجها نشا لښکر مات کړه اود دوی ترمنځ روغه وسوه، جهانشاه آذربایجان ته ولاړ اوسلطان ابوسعید په هرات کی پاچا سو. اوسکه ئی ووهله (جمعه ۱٥ـ صفر) .

دمرو اوسرخس تر منځ تیمـوری شاهزادگان دابو سعید په جنگ کی مات سول او میرزا سنجر ووژه سو. (۱٥ جمادی الاولی) .

شیخ الاسلام شمس الدین محمد کوسویی جامی وفات اود هرات د

(c) ketabton.com: The Digital Library

جامع مسجد سره بنسخ‌سو.

١٤٥٩م ٨٦٣ق

مولانا جامی هروی خپل نقدالنصوص دشیخ صدرالدین قونوی دفصوص‌په شرح کی وکیښ .

د هــرا ت دنمــا ز گــــاه عمارت دسلطان ابو سعید په حکم د کمال الدین میرك حسین په اهتمام جوړ سو .

خواجه شمس‌الدین محمد د هرات وزیر او صاحب دیوان‌و. ده دنیر تو کلاونیوله اود هغه ځای یاغی امیر پیرکه ئی‌مړ کیٔ.

میرزا سلطان ابراهیم وفات اود **هرات دگوهرشاد دمدرسی په هدیره کی‌بنسخ سو. (چهارشنبه ١٠رمضان).**

میرزاشاه‌محموددابوالقاسم‌بابرزوی په کابل کی دامیر بابا سره‌په جنگ کی وواژه سو .

دمولانا محمود امامی‌شیخ الاسلام وفات په هرات کی .

١٤٥٩م ٨٦٤ق

مولانا شمس الدین محمد اسد د هرات لوی روحانی مرشد و فــات اوپه گازرگاه‌کی‌بنسخ‌سو(٢٥ شعبان).

سلطان ابوسعید کابل او غزنی اود افغان سیمی ترهندوستانه پوری‌خپل زوی الغ‌بیگ ته وسپارلی چی ددغو سیمو مشران امیربابا اودده ورونه دریاخان او آفاق خان‌وو، اوددوی په ملگری دالغ بیگ لښکر تر ملتا نه ورسیدل .

له هراته‌دسلطان ابوسعیدمملکت ترماوراء النهر اوترکستان اوکاشغر او قبجاق او کابل او زاول پــوری ورسیدیٔ اوغرباترمازندران اوعراق پوری .

په دغه‌کال چی ابوسعید له‌هراته مازندران ته ولاړ، امیر خــلیل لـــه سیستانه راغی او هرات ئی کلابند کیٔ مگر دهــرات خلکو د ی‌وشا ړه (١٥ رمضان) .

امیر خلیل ونیول سو اوسیستان **نظام الدین شاه یحیی تــه وسپارل** سو، چی دسیستانی شاهانــو لــه کهوله و .

په هرات کی بابا کوکی مجذوب اومولانا شمس‌الدین محمد جاجرمی اومولانا زاهد طفلکانی وفات اوبنسخ سول .

١٤٥٩م ٨٦٤ق حدود

امیر سید عبدالله بن عبد الر حمن حسینی (اصیل الدین‌واعظ) **هروی‌په** هرات کی دمزارا ت هرا ت ر ساله مقصد الاقبــال دسلطان ابــو سعید کورکان په نامه وکښله .

داکتاب وروسته مولانا **عبیدالله‌بن** ابو سعید هروی تکمیل کی ء.

١٤٦٠م ٨٦٥ق

میرزا علاء الدو له په رستمدار **کی** وفات اودهرات دگوهرشاد دمدرسی په‌هدیره کی بنسخ‌سو (٢١ صفر) .

شیخ الاسلام خواجه ناصر الدین **عبیدالله نقشبندی‌له‌بخاراځخه هرات** ته‌راغی(٢٣صفر). اوپه ١١ربیع‌الاول بیرته ماورا النهر ته ولاړ .

خواجه مظفر مختار سبزواری او مولانا نعمت‌الله قهستانی او خواجه امیر سمرقندی دهرات په دیوان‌کی مقرر سول .

دحافظ الدین ابونصر پارسا بن **خواجه محمد پارسا وفات اوبنسخیدل**

په بلخ کی .

د سلطان ابو سعید پــه حکم د مملکت مالیه په دری قسطه سوه . لومړی قسط په‌سرطان اودوهم قسط په‌سنبله میزان‌اودریم قسطپه قو س کی .

کاله چی ابوسعید ماوراء النهر ته دمیرزا محمد جوکی مقابلی ته ولاړ، میرزا سلطان‌حسین‌له مازندرانه‌راغی اوهرات ئی کلابند کیٔ. (دوشنبه٢٤ ذیقعده) خوبیرته‌له هراته‌مازندران‌ته ولاړ (٥ محرم ٨٦٦ ق) .

١٤٦٠ـ ١٤٧٩ م ٨٦٥ـ ٨٨٤ ق

میرزا سلطان ابوبــکر د سلطان ابوسعیدزوی دبدخشان اوتخارستان حکمران‌و .

١٤٦١ م ٨٦٦ ق

دسلطان ابو سعید په حکم امیر خلیل وواژه سو، او مازندران ئی هم له‌سلطان حسین ځخه ونیو ، چــی بیرته هرات ته‌راغیٔ شیخ احــمــد صراف ئی پوست‌کیٔ او خوا جــه معزالدین‌ئی په کړایی کی وایشاوه ، چی‌بیا ځوك‌له‌خلکو ځخه پیسی‌وانخلی قطب‌الدین طاووس سمنانی اوخواجه شهاب الدین خوجانی په دیوان کی مقررسول، اوپخپله سلطان ابوسعید بیــرتــه مــاوراء النهــر ته ولاړ . (٢٢ جمادی الاولی) .

دروژی له میاشتی ځخه بیادکال ترآخره په‌هرات کی طاعون گډ سو اوپه زرو خلك مړه سوه اوښارخالی اوخراب سو .

ملا معین مسکین هروی د **معارج** النبوه تالیف شرو کیٔ ، چی پـــه ٨٩١ق ئی ختم کیٔ.

دفیض آباد پر رود پوپــل دشاه سلطان محمد له‌خوا جوړسو چــی دبرلیك ئی سته .

١٤٦٢ م ٨٦٧ ق

سلطان ابــو سعید سمرقنــد او شاهرخیه او تاشکند ونیول(**محرم**)

مولانــا شهاب الــدین فــتح الــله صدراعظم مړاود هرات په گازر گاه کی بنسخ سو .

په هرات کی سخت یخ او واوره لویدل .

دمیر مزیــد ارغون پــه اهتمام د خواجه ابونصرپارساپرقبر په بلخ کی ودانی جوړه سوه .

١٤٦٣ م ٨٦٨ ق

سلطان ابوسعید ماوراء النهرآرام کیٔ او میرزامحمد جو کی‌ونیول‌سو اوپخپله سلطان بیرته هرات ته‌راغی (٢٢ ربیع‌الثانی) دهرات‌دیوان‌تفتیش سو اود یوانیان دخواجه شمس‌الدین محمد سره معزول سول .

په ماوراء النهراو سمرقندطاعون گډسو. او میرزا محمدجوکی دهرات دحصار اختیار الدین په محبس کی وواژه سو، اود گوهر شاد په‌هدیره کی بنسخ سو .

دهرات خطاط محمدبن محمد بقال مصور البم په هرات کــی وکیښــ . (استانبول نمبر ١٢٩٦).

١٤٦٤ م ٨٦٩ ق

د ارس دپاد شاه دریــم ایــوان (١٤١٢ ـ ١٥٠٥م) ایلچی دهرات د سلطان ابو سعید دربار ته راغیٔ.

مولانا شر یف الدین عبد القهار دمعقول‌اومنقول جامع‌عالم‌په هرات‌کی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفات سو. (۲۰رجب)

۱٤٦٥ م ۸۷۰ ق

دهزاره اقا اولس چه یاغی سوی وو، سلطان ابوسعید پر دوی ورغی ء خو بیا دشیخ الاسلام نورالدین محمد په شفاعت وبخښل سوه، اودخو کالو م لیات ځنی واخیستل سوه، اومولانا شمس الدین علی د نصیحت لپاره ورولیږل سو، او امیر نظام الدین احمد دمالیتو اخیستنی لپاره .

په همدغه کال سلطان ابو سعید ناروغه سو، اود دربار طبیبانومولانا قطب الدین محمد نفیسی او مولانا اصیل الدین حسین تونی ئی علاج وکیء.

۱٤٦٥ م ۸۷۰ ق(حدود)

دیوسفزو اونوروپښتنو قومویون له‌قندهاره دکابل او ننگرهار له‌خوا دپیښور او سوات سیموته ، ددوی مشران ملاد، مدو ، شیخ عثمان ، سلطان شاه‌و چی‌په کابل کی میرزا الغ بیگ مړ ه کړه.

سلطان ابوسعید خپل زوی میرزا الغ بیگ دکابل او غزنی اود افغان د سیمو تر اباسین پوری حکمران‌مقرر کیء، اوامیر ویس اتکه دالغ بیگ وزیر دکابل دویسل‌آباد واله‌وکښبله.

۱٤٦٦ م ۸۷۱ ق

شیخ صدر الدین محمد رواسی‌په هرات کی وفات سو. (۱۰ رمضان) او جنازه‌ئی جوین ته واستوله سوه.

د غسی هم مولانا جلال الدین لطف الله دبخارا قاضی په‌هرات کی مړسو (۲۰ ذیحجه) اوجنازه‌ئی‌بخارا ته یووړه سوه .

۱٤٦٧ م ۸۷۲ ق

ځکه چی میرزا جهان شاه دآذربایجان پاچا دامیر حسن بیگ په جنگ کی‌مړسو اوهلته فساد وسو، نوسلطان ابوسعید په‌مروکی دخواجه ناصرالدین عبیدالله سره مشوره وکړه اود طوس له‌لاری‌پر آذربایجان اوعراق‌ورغیء، اومیرزا سلطان خلیل خپل زوی‌ئی په هرات‌کی اوبل زوی سلطان مرادئی په گرمسیر اوقندهار کی مقرر کړل .

۱٤٦۷– ۱٤٦۹ م ۸۷۲– ۸۷٤ ق

حیدرشاه حاجی خان‌بن‌زین العابدین سواتی دکشمیر پاچاو .

۱٤٦۸ م ۸۷۳ ق

سلطان ابو سعید دهرات لوی پ چا داران دقراباغ په جنګ کی د اوزون حسن په لاس‌کی گرفتار سو (۱٦رجب) او وروسته په (۲۲) رجب داردبیل په شاوخواکی ووژه‌سو .

که‌څه هم‌په هرات‌کی‌میرزا سلطان محمود دابو سعید زوی په ۳ شعبان پاچاسو، خو میرزا ابوالغازی سلطان حسین بایقرا هرات ونیوی، او په جمعه ۱۰ رمضان ۲۵ مارچ په باغ زاغان کی پرتخت کښینو ست، او مولانا قطب الدین طاووس سمنانی ئی په صدارت مقرر کی ء .

سلطان حسین په هرات کی باغ جهان آرای جوړکیء.

سلطان حسین بایقرا دخرا سان او سیستان ښارونه ونیول، او پر خپله‌سکه‌تنگه باندی‌ئی عدل‌اوبهبود وکښل (ذیحجه) .

امیر علی شیر نوایی د هرات دسلطان حسین دربار ته را غیء. (رمضان– اپریل ۱٤٦۹) .

د میرزا الغ بیگ لښکرو تولی افغانی سیمی ونیولی ، اوتر ملتانه پرمخ ولاړل.

۱٤٦۸– ۱۵۰۵ م ۸۷۳– ۹۱۱ ق

دسلطان حسین بن غیاث الدین منصور بن بایقرا بن عمر شیخ بن تیمور سلطنت له هراته .

۱٤٦۸– ۱۵۰۰ م ۸۷۳– ۹۰٦ ق

سلطان غیاث شاه د محمود شاه خنجی زوی دهند په مالوه کی پاچاو .

۱٤٦۸ م ۸۷۳ ق

دستور اعظم خواجه قطب الدین طاؤوس سمنانی‌په‌هرات کی « جوی سلطانی»وکښله‌اواوبه ئی‌له څلو رو فرسخو څخه کوه مختارته راوستی، اودهرات شمالی دښت‌ئی ترگازرگاه پوری زرغون کی ء .

۱٤٦۸ م ۸۷۳ ق حدود

د مهمندو او یوسفزو جنگ په ننگرهارکی اودیوسفزولیږد داشنغر سیموته‌اوددلازاکو او شلمانو شړل اوتر باجوړه مځکی نیول، دملک‌احمد بن سلطان شاه او شیخ ملی آدم‌بن یوسف په مشری .

۱٤٦۹ م ۸۷٤ ق

په ۱٤ محرم دسلطان حسین مور فیروزه بیگم دامیر تیمور دلورله‌خوا لمسی په هرات کی مړه سوه ، او مولانا قطب الدین خوافی صدراعظم ۱۵۰ زره دیناره جریمه او بیر ته صدر پاته سو .

سلطان حسین میرزا خراسان ته دمیرزا یادگار مقابلی ته ولاړ، اوپه چنا ران کی‌ئی مات‌کیءاوبیر ته‌هرات ته‌راغیء . (۳ جمادی الاخری).

دهرات دخانقاه شاهر خیه مشر عبدالرزاق بن اسحاق سمرقندی‌و. (دمطلع سعدین لیکوال) .

دمولانا درویش احمد هروی وفات‌او ښخیدل دگازرگاه سره .

۱٤٦۹– ۱٤۸۱ م ۸۷٤– ۸۸٦ ق

حسن شاه د حیدر شاه سواتی زوی دکشمیر پاچاو .

۱٤۷۰ م ۸۷۵ ق

د شمس الدین محمد تباد کانی خراسانی محدث دژوند وخت .

دهرات خلکو دډیرو مالیاتو پر خلاف‌قیام‌وکیء خو ا میر علی شیر نوائی دغه‌مالیات لغوکړل‌اوخلك ئی آرام‌کړل .

ځکه چی سلطان حسین میرزا په مرغاب کی بوخت و، نو میرزایادگار محمدبن سلطان محمد هرات ونیو اوپه باغ زاغان کی پادشاه سو ، (دوشنبه ۹محرم) مگر سلطان‌حسین له فاریابه راغی او یادگار میرزائی په باغ زاغان کی‌ونیو، او مړئی‌کی ء. (چهار شنبه ۱۷ صفر).

وروسته خواجه قوام الدین نظام الملك بن اسماعیل خوا فی په وزارت مقرر سو.

مولانا حسین واعظ کاشفی هروی دمولانا جلال‌الدین بلخی دمثنوی «لب لباب »وکیښ.

عبد الرزاق سمر قندی د مطلع سعد ین دوهم ټوك تمام کی ء . (پنجشنبه ۱۷ محرم) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴۷۰ م ۸۷۵ ق

دعلی بن محمدبن مسعود بسطامی هروی (مصنفك) دهرات د مشهور مؤلف او فقیه او عالم وفات پههرات کی. دی دامام فخررازی له پښته و (ولادت ۸۰۳ ق) .

۱۴۷۲ م ۸۷۶ ق

علی شیر نوایی دهرات د اعلی دیوان امیر سو .

۱۴۷۳ م ۸۷۸ ق

دشیخ نور الدین محمد جغاره ئی وفات اود هرات پـه خیابان کـی ښخیدل. (جمعه ۲۳ رمضان).

نوایی لهوزارته استعفاوکړهخوونه منل سوه .

دهرات قاضی قطب الدین احمد امامی وفات سو. (۱ شوال) .

۱۴۷۵ م ۸۸۰ ق

دمولانا اظهر مشهور هرویخطاط وفات په هرات کی .

نوایی په هرات کی مدرسه او خانقاه اخلاصیه دجوی انجیل پرغاړه جوړ کړل .

شیخمولی ادمبن یوسف دپښتنو دخرښبون سـړه بنی ښخه ، خپل کتاب دشیخ مو لی د فتر په پښتو وکیښساود پیښور په سیمو کی ئیتر سواته دمځکو دویش او اجتماعیګډه ژوند لاری چاری پکښی وښووی . دغه دژوندانه ګډه اصولد ۱۸۶۹ م تربند وبست پوری په پښتنو کـی جاری وو، خو انګریزانوهغهپهشخصی ملکیت واړول .

دسلطان ابوسعیدلهخوا پهقندهار او ګرمسیر کـی دده زوی سلطان مراد حکمرانو .

مولانا عبدالله طباخ هروی خطاط په هرات کی مړ سو .

۱۴۷۷ م ۸۸۲ ق

دامیر عیاث الدین منصور پرقبر په هرات کی د سلطان علی مشهدی پهنستعلیق خط یوډېر لیك و کښل سو .

په هرات کی دخمسی یوه مصوره نسخه وکښله سوه چی دهر ات او سمرقند د حکمرانانو تصاویر لری (استانبول ۱۹۵) محمدبن محمدبقال هروی نقاش او خطاط د عجا ئـب المخلوقات ۱۸۹ تصویرونه پههرات کی وکښل (استانبول ۴۱۰) .

۱۴۷۸ م ۸۸۳ ق

مولانا جامی هروی نفحات الانس وکیښی .

امیر سید اصیل الدیـن عبدالله حسینی هروی مفسر او مـحدث او مؤلف دمزارات هرات لیکوال پـه هرات کی وفات سو. (۱۷ جـمادی الاخری) .

سیف الدین جا می خپل کتاب آثارالو زرا ء تا لیف کی ء چـی دوزیرانو تاریخ دیء .

۱۴۸۰ م ۸۸۴ ق

دمولاناجا می هر ویلو مړیدیوان فاتحة الشباب مرتب سو.

میرزا ابوبکر دسلطان ابو سعید زوی په بـد خشـان کـی اقـتدار

ومونډ .

۱۴۸۰ م ۸۸۵ ق

مولانا جامی هروی شواهد لنبوه تالیف کی ء اوه رکنـه او یــوه خاتمه .

درویش علی په بلخ کی یاغی سو او امیر علی شیر ئـی ایلولو تــه ولاړ.

ملك شمس الدین محمد بنیحیی پهنیمروزکی حکمراناوملك نظامالدین یحیی مړ سو .

دشمسالدینمحمد امینزیارتګاهی هرو ی وفات .

۱۴۸۱ م ۸۸۶ ق

دمولانا جامی تحفةالاحرار منظوم سو .

دسلطان حسین بایقرا لـخوا د سلطان بایزید کتابخانی ته دسلمان ساوجی مصوردیوانچی ۱۱ تصویره لری دنعیم الدین کاتب پهخط پـه هرات کی ترتیب او اهداء ســو- (استانبول نمبر ۳۵۶۳) .

مولانا عبدالرحمن جامی هرو ی اشعة اللمعاتوکیښی چیدفخر الدین ابراهیم عراقی دلمعات شرحده .

۱۴۸۱-۱۴۸۳ م ۸۸۶- ۸۸۸ ق

محمد شاه بن حسن شاه سواتی دکشمیر پادشاهو .

میر علی شیر نوایی دهرات لوی وزیر خپل دیوان «خزاین المعانی» دسلطان حسین بایقرا په خواهشپه ازبکی ژبه تکمیل او ترتیب کی ء .

۱۴۸۲ م ۸۸۷ ق

د مطلع سعدین مؤلف عبدالرزاق سمر قندیچیمؤرخ ، عالم،سیاسی، دیوانی سړی و وفات سو. (جمادی الاخری) .

۱۴۸۳ م ۸۸۸ ق

مولانا جامی دیو سف او زلیخـا قصه نظم کړه .

خواجه عبدالقادر ګوینده د هرات دموسیقی استاد په طاعون کی وفات سو .

عطاءالله جمال الدیندهرات مشهور واعـظ دحضرت محمد (صلعم) پـر ژوندانه باندی روضةالاحبابوکیښی، چی په ۹۰۰ ق تمام سوی دیء.

دشیخ کمالالدین حسن وفات او ښخیدل په هراتکی .

امیر علـی شیر نـوایـی خـپل حیرةالابرار مثنو ی په ازبکی ژبــه منظوم کی ء .

دبا بر شاه بن عمرشیخ ولادتپه فرغانه کی دقتلق نګار خانم لهنسه (۶ محرم مساوی ۱۴ فروری).

۱۴۸۴ م ۸۸۹ ق

دخواجه رزقالله دهلوی مشتاقی دلودیانو د تاریخ دلیکوال د ژونـد وخت .

امیر علی شیر نوایی خپل لیلی ومجنون پـه از بـکی ژبـه منظوم کی ء .

دغسی هم دده فر هاد او شیرین او سبعهٔ سیاره پهدغـه کال منظوم سول .

۱۴۸۵ م ۸۹۰ ق

دمولانا جا می سلسلة الذ هب دسلطا ن حسین با یقرا په نامهپـه هرات کی منظوم سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر علی شیر نوائی په ازبکی ژبه خپل «سداسکندری» منظـــوم کی ء .

زین الدین محمود واصفی هروی شاعراولیکوال دبدایع الوقایع مؤلف په‌هرات کی وزیږیدیء.

ـپښتو شاعر خلیل خان نیازی د ژوند وخت په هندکی .

اسماعیل بن عیسی بـــن دولـت افغانی اختیار اعتماد المسا نیـــد فی اختصار اسماء الرجال الاسانید به حجاز کی‌تألیف کـــیء(جماد ی الاخری) دده وفات په‌مکه کی۸۹۲ق.

عجا ئب المخاو قات په فارسی ترجمه سو . داکتاب په‌عربی دزکریا بن محمد قز وینی تأ لیف دی.

۱۴۸۶ م ۸۹۱ ق

مولانا حسین کاشفی هـــروی د حاتم طایی قصه وکښله .

امیر علی شیر نوایی په نشاپور کی دشیخ فریدالدین عطار پرهدیره گنبده جوړه کړه .

دقاضی نورالدین محمد ا ما مـــی هروی وفات (۲۰ جمادی الاخری).

دمولانا شمس‌الدین محمدبن محمد تباد کانی دمنازل السائرین دشارح وفات او ښخیدل دهرات په خیابان کی .

۱۴۸۷ م ۸۹۲ ق

دولت شاه بن‌بختی‌شاه سمرقندی خپله تذکرة الشعراء دامیر علی‌شیر نوائی په‌نامه تألیف کړه.

امیر علی شیر نوایی داستر آباد حکمران سو .

دمولانا علاء الدین‌محمد بن مو من ابیزی هروی وفات او ښخیدل پـــه هرات کی .

مولانا عبدالرحمن جامی دخپل‌تفسیر لومړی ټـــوک وکیښی (داکتاب ورک دی) .

دشرف‌الدین اسماعیل‌بن‌عیسی بن دولت او غانـــی فقیه او محدث اود اختیار اعتماد المسانید دمؤلف‌وفات په مکه کی .

مولانا جامی هروی‌خپل بهارستان وکیښی

۱۴۸۷ م ۸۹۳ ق

جمال الدین‌محمدبن حسام هروی دخور نامی ناظم پـــه خوسف کـــی وفات سو .

مولانا محمد معین طبیب دهرات د دارالشفا اود دربار سرطبیب وفات سو .

۱۴۸۹ م ۸۹٤ ق

دمولانا عبدالرحمن جامی دوهم دیوان واسطة العقد مر تب سو.

دشاه طیب خوافی شیـــخ وفـــات او ښخیدل په هرات کی .

۱۴۸۸ــ ۱۵۰۹ م ۸۹٤ــ ۹۱۵ ق

دسلطان سکندر بن سلطان‌بهلول لودی پښتون سلطنت په هندکی .

۱۴۹۱ م ۸۹٦ ق

امیرعلی شیرنوائی دهرات مشهور وزیر دمجالس‌النفایس‌تذ کرهٔ شعرا تالیف کړه اته دفتره

خواجه ناصرالدین‌عبیدالله احرار مشهور نقشبندی شیخ په سمرقندی کی‌وفات او ښخ سو.

محمد حسینی پـــه هرات کی د استانبول نمبر (۸۵۷) نسخه‌وکښله چی ۲۱ میناتوره لری.

د مولانا محمد جامی (دعبدالرحمن جامی دورور) وفات او ښخیدل پـــه هرات کی .

دحافظ غیاث محدث وفات.

دحافظ معین الدین خلیفه دهرات دصدر وفات

میرمحمود خوشمردان سبزوا ری خطاط دخوشنو یسی رساله‌وکښله.

مولانا عبدالرحمن‌جامی‌دابن حاجب پرکافیه خپله‌مشهوره‌شرحه (الفوائد الضیائیه) وکښله چی‌د عربی نحو مشهور درسی‌کتاب دیء (شرح‌ملا).

۱۴۹۱ــ ۱۴۹۳ م ۸۹۷ــ ۸۹۹ ق

معین الدین محمد زمچی اسفزاری مؤرخ خپل تاریخی کتاب«روضا ت الجنات فی‌اوصاف مدینة هرات» د سلطان حسین بایقرا په‌نامه په‌هرات کی تالیف کی ء .

سلطان عـــلی مشهدی د سلطان حسین بایقرا دیوان په ٤ میناتورو مزین وکیښی (استانبول ۱٦۳٦) .

۱٤۱٤ــ ۱٤۹۲ م ۸۱۷ــ ۸۹۸ ق

دمولانا عبدالرحمن بن احمد بن محمد جامی هروی مشهور عالم او شاعر او مـــؤلف دژونـــــد د و ره په‌هرات کـــی ښخ دی (ولادت : ۲۳ شعبان ۸۱۷ ق ۷ نومبر ۱٤۱٤ م په جام‌کی .

وفات: جمعه ۱۸ محـــرم ۸۹۸ ق ۹ نومبر ۱٤۹۲ م په هرات کی .)

سید شمس‌الدین اندجانی دهرات صدر او شاعر وفات سو (۸۹۸ق)

محـــمو د ر فیـــــقی هـــر و ی خـطا ط د ذ خـــیر ة ا لـــملو ک نسخه په‌هرات کی په‌نستعلیق وکښله ۸۹۸ ق (دهرات موزیم) .

۱٤۹۳ م ۸۹۹ ق

ظهیر الدین‌محمد بابر دعمر شیخ میرزا زوی دابو سعید کور گـــان لمسی دفر غانی په انـــد جان کـــی ۱۲ کـــلن پـــر تخت کښینو ست (۵ رمضان ۱۰ جون) .

خواجه کمال‌الدین‌حسین ابیوردی دهر ا ت لوی امیر و فات‌سو. (رمضان) .

دهرات خطاط احمد شیرازی په هرات کی یوه مجمو عة خمستین او هفت او رنگ جامی وکښله ،چـــی میناتور او نقاشی ئی دبهزاددمکتب یـاد سلطان محمدده (دکابل خطی کتابخانه) .

۹۰۰ ق

۱٤۹٤ م ۹۰۰ ق

سلطان محمود میرزا دسلطان ابو سعید زوی‌په‌ماوراءالنهر کی و، چی دده زوی خان میرزا دبابر له‌خوا د بدخشان حکمران ؤ، اوبیائی زوی سلیمان میرزا او لمسی ابـــراهیـــم میرزا پـــر بد خشان حـــکمرا نـــی کوله .

سلطان علی مشهدی په هرات‌کی یوه نسخه وکښله چی ۳٤ میناتوره لری (استانبول ۷٦۷) .

یوه خمسهٔ نظامی دعلی شیرنوایی لپاره دغه خطاط وکښله چی‌دخطاطی اوتزئین شهکارد ه.

دبلخ دننه مسجد دسلطان‌حسین بایقرا په حکم پـــه ۸۰ زره دیناره جوړ سو .

قاضی نظام الدین‌محمد گازرگاهی دحاجی محمد فراهی زوی دهـرات لوی قا ضی او عالم په گازر گاه کی ښنخ سو (محرم).

دهرات دسلطانی مدرسی دمدرس مولا نا شمس الدین محمد اسفزاری وفات (جمادی الاخری).

دابو الحسن علی بـن زکـر یـا نشاپوری مؤ رخ د تا ر یخ الر جال دمؤلف دژوند وخت.

خواجه قطب الدین‌طاوس سمنانی دهرات لوی امیر ٧٠ کلن وفات‌سو.

ملاحسین واعظ کاشفی په هرات کی اخلاق محسنی دسلطان حسین بایقرا په‌نا مه وکیښس .

بابو خان کاکړ په ژوب کـــی ند کرهٔ غر غښت په پښتو تأ لیف کـــړه .

١٤٩٤ م ٩٠٠ ق حدود

دبایزید پورانی هروی عا لم او شاعر او خطاط دژوند وخت پـــه هرات او بخارا او سند کی .

دمولا نا حاجی محمد هـر و ی نقاش او کتا بدار دژوند وخت .

دقاسم علی چهره کشا ی هروی نقاش او دبهزاد د شاگرد د ژوند وخت .

استاد محمدی دسلطا ن محمـــد هروی زوی دهرات مشهور نقاش او دبهزاد شاگر د په‌هرات کی و .

مولانا محمو د هرو ی مذهب او نقاش دامیر علی شیر نوایی سره‌و.

مولانا نظام الدین احمد جیلانـــی مشهور منجم او رمال‌له گیلانه‌هرات ته‌راغیء او دلی مقیم سو .

خواجه عبدالله مروارید دهـرا ت لوی منشی او خطا ط یو قرآن پــه اعلی ثلث خط‌په‌هرات کی وکیښس ـ (مشهد رضـوی.)

دقا سم علی هرو ی‌په خـــط او نقاشی یوه «خمسهٔ نظامی » (لند ن موزیم نمبر٦٨١٠) په‌هرات کی‌دامیر علی شیر لپاره وکښله سو ه، چی تر بایسنقری شاهنامی ورو ستـــه بهتر ینه نسخـــه ده .

دبلخ دشیخ الاسلام نظام الدین عبدلهادی بن خواجه ابو نصر ثانی دژوند وخت . دی د خوا جه محمد پارسا له پښته و، اوپه بلخ کــــی دخپل نیکه سره ښنـــخ سو .

دابو حفص‌عمر بن‌محمد غز نوی‌عالم‌د ژوند وخت.

کجوخان رانی زی دیـــو سفـــزو حکمران په شیخ تپورکی غوریاخیل اوپه لنگر کو ټ کی دلا زا ك ما ت کړل او دشیخ ملی دفتر یی تکمیل او ترمیم کیء .

١٤٩٥ م ٩٠١ ق

میر ك جلال الد ین قاسم دهرات صدر ٥٩ کلن وفات او په‌بلخ کـــی ښنخ سو .

خان جهان خان لودی دهندامیر دمرآة الا فاغنه دتاریخ مـؤ لـــــف په‌هند کی وفات سو.

خان علی‌کاتب په‌هرات کی‌دگیلان‌د حمکران لپاره مصورالبم ترتیب کیء (استانبول ١٤٩١).

مو لانا شمس الدین محـــمـــد د شرف الدین عثمان زوی‌د هرات د

مدرسهٔ اخلاصیه مدرس او عـــالـم وفات سو (ربیع الاول).

١٤٩٦ م ٩٠٢ ق

دفیض الله بن زین العابد یـــــن بنیانی ملك القضاة او صدر جهان لوی مؤلف دژوند وخت په هندکی.

دشاهرخ د مدرسی لوی مدرس مولانا بر هان الدین عطاء الله رازی په‌هرات کی‌مړسو (رمضا ن).

١٤٩٧ م ٩٠٣ ق

بابر سمر قند ونیویء. (دربیع الاول اواخر = نو مبر) او دده په غیاب کی‌ئی ورور جهانگیر میـــر زا اند جان ونیو .

صدر جهان ملـــك القضاة فیض الله بنیانی مجمع‌النوادر په هند کی وکیښس .

میر خواند محمد هروی مؤرخ د روضة الصفا مؤلف پـــه هرات کـــی ٦٦کلن وفـــات سو (٢ذیـــقعد ه)ا و دشیخ بهاءالدین جغاره یی په‌هدیره کی ښنخ‌دی .

زر غونی دمـــلا د یـــن محمــــــد کاکړ لور دقند هار په‌پنجوا ئی کی دسعد ی بوستان په پښتو منظو م کیء، دا خطاطه هم وه.

١٤٩٧ـ١٤٩٩م ٩٠٣ تر ٩٠٥ ق

امیر علی شیر نوا یی دهـــر ات لوجا مع تر میم کړه .

١٤٩٨ م ٩٠٤ ق

بابر له خپله وروره جهانگیرمیرزا څخه بیااند جان ونیو (ذی قعـــــده = جون).

خواجه شمس الدین محمدمروارید دسلطان‌ابو سعید وزیر او دخواجه عبدالله انصاری د مو قو فاتو متولی په‌هرات کی وفات اوښنخ‌سو .

مولانا محمد نقاش‌هروی دامیرعلی شیر کتا بدار دبد یع الزما ن‌میر زا کتابدار سو .

خواجهٔ کلان محمد اکبر دمولانا سعدالدین کاشغری زوی‌په هـــرا ت کی و فات سو (پنجشنبه ١٢جمادی الا خری).

مو لانا قطب الدین محمد آد م د هرات طبیب وفات سو (محرم).

مولانا شمس الدین محمد زوجی دهرات زاهد اوعالم وفـــات ســـــو (شنبه ١٦ رمضان).

مو لانا میر حسین معما ئی‌وفات اودهرات په اخلا صیه مدرسه کـــی ښنخ‌سو.

١٤٩٩ م ٩٠٥ ق

خواند میر هروی مؤرخ خلا صـــــة الا خبار وکیښس .

امیر جلال الدین ویسل اتکه د امیرمحمد مغول‌زوی‌په‌کابل کی‌مړسو (جمعه ٥شعبان) دبالاحصار غر بـــی خواته ښنخ دی .

١٤٩٩ـ ١٥١٠ م ٩٠٥ـ ٩١٦ ق

دشیبا نی خان دابرا هیم زو ی (دجوجی بن‌چنگیز خان له‌پښته) سلطنت پر ماوراءالنهر او شما لی او غربی افغانستان تر قند ها ره .

١٥٠٠ م ٩٠٥ ق

بابر عایشه بیگم دسلطا ن‌احمد میرزا لور وکړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

میر زا حیدر کـور گا ن د تا ر یـخ رشیدی مؤلف وزیږیدیءِ .

مو لانا شمس الدین محمد پا ی گنبد دهرات عالم وفات سو .

مولانا کمال الدین‌مسعود شروانی دهرات دګو هر شاد دمد رسی‌لوی مدرس او عالم وفات سو.

دهرات طبیب مو لانامسیح‌الدین حبیب الله اومولانا حسن شاه‌شاعر مړه سول.

١٥٠٠ م ٩٠٦ ق

امیر شیر محمد گوکلتاش دامیر ویسل اتکه زوی په‌کابل کی‌مـړ او ښخ سو (پنجشنبه ذی قـعـده).

سمر قند شیبانی خان ونیو اوبابرله اند جا نه پرده حمله‌وکړهاوبخاراته ئی وتښتتا وه .

خواجهٔ خورد محمد اصغر دسعد الدین کاشغری زوی‌پـه زمینداور کی وفات اوپه هرات کی‌ښخ سو .

حکیم یوسفی هروی په‌هرات کی دمأکول او مشروب رساله وکښله .

١٥٠١ م ٩٠٦ ق

امیر علی شیر نوایی دهرا ت‌لوی اوعلم پرور او شاعر وزیر وفات‌اوپه هرات کی ښخ‌سو.١٢ جمادی‌الاخری ٣جنوری .

١٥٠١م٩٠٧ ق

میرزا الغ بیگ دسلطان ابوسعید زوی چی له ٨٦٥ ق څخه دکا بل‌او غزنی حکمران ؤ په غزنی کی مړاو ښخ سو اودده کوچنی زوی میرزا عبدالرزاق ئی پر ځای کښینوست.

مولانا حسین واعظ کاشفی پـه هرات کی مخزن الانشاء تالیف‌کیءِ

(دکابل خطی نسخه دده په خط).

فیض الله بن زین العا بدیـن ملـك القضاة صدر جهان قا ضی حسا صدر بنیانی دتاریخ محمود شا هی او مجمع النو ادر اوتفسیر معظم او دستور الحفاظاوخلا صة الحکایـات مؤلف خپل کتاب تاریخ محـمـود شا هی وکیښ .

مولانا معین الدین واعظ دمعار ج النبوة مؤلف اوشاعر دحاجی محمد فراهی زوی په هرات کی‌وفات او په گازر گاه کی ښخ سو.

دمولانا سلطان‌محمود هروی‌خطاط دژوند وخت ١٥٠٢م٩٠٨ ق

مجالس العشا ق دسلطان‌حسین بایقراپه نا مه تألیف سـو (؟)

بابر وایی چی ددی کتاب مؤ لـف کمال الدین حسین گازر گاهی دی.

شیخ صوفی علی هروی زاهـد او متقی دهرات‌په سر خیا بـان کی ښخ سو .

١٥٠٣ م ٩٠٨ ق

بابر په ماوراء النهر کی‌مات سو اوشیبانی خان دشا ه بداق سلطان زوی تاشکند ونیو (جون).

محمد مقیم دامیر ذوالنون ارغون زوی دقندهار حکمران کابل له‌میرزا عبدالرزاق څخه ونیو اودمیر زاالغ بیگ لورئی وکړه .

١٥٠٤ م ٩٠٩ ق

دبابر آواره گی دماوراء النهر په دښتو اوکوچیانو کی .

بابر پرترمذ ترآمو راواوښت اود بدخشان او تخار ستان خسرو شاه

ته‌په قندوز کی راغیءِ اوله زره د خسرو شاه ښکر بی ولمسول او خسروشاه میمنی ته وتښتید .

علی دحسین کاشفی‌زوی رشحت عین‌الحیات په هرات‌کی وکیښ .

دمولانا معین الدین فراهی دهرات قاضی او عالم دمعارج‌النبوه دمؤلف وفات اود هرات پـه گازرگاه کـی ښخیدل .

دمولانا عبدالرحمن کارد گرهروی عالم و فات او پـه زیارتگاه کـی ښخیدل .

مجنون ر فیقی دهرات خطاط خپله دخط رساله تألیف‌کړه.

١٥٠٤ م ٩١٠ ق

بابر د هندوکش شمالی خواوی ونیولی (محرم ،جون)او دلو مـړی خور په‌منځ کی دوشی ته‌راغیءِ.

دوستی بدخشی د فارسی دیوان خاوند شاعر پـه بـد خشان کـی وزیږیدیءِ .

بابر ترهندوکش راتیر سو اود هوپیان له‌لاری ئی محمدمقیم پـه کابل کی کلابند کیءِ (دربیع الاول اواخر) اؤ د ربیـــعا لا خـــر په پای کی محمد مقیم قند هـــار ته‌ولاړ، اوبابر کابل ونیویءِ، دکابل اولغمان مالیات اته‌لکه شا هر خی وی .

١٥٠٤- ١٥٣٠ م ٩١٠- ٩٣٧ ق

پر افغا نستان باندی دظهیرالـدین محمد بابر داقتدار دوره .

١٥٠٤ م ٩١٠ ق

بابر پاچاپه کابل‌کی (خط بابری) اختراع کیءِ .

سلطان ویس سواتی او سلطن علاء الدین سواتی دسوات مشران د بابر معاصر حکمرانان وو .

طاوس‌خان یوسفزی‌دسمی دیوسفزو مشرو، چی له بابر سره ئی دروعی روابط درلودل .

شاه منصور دملك سلیما نشاه زوی دسمی دیوسفزو مشرو، چـی خپله لوربی‌بی مبارکه ئی بابر تـه ورکړه .

مولانا حسین واعظ کاشفی‌دهرات مشهور مؤلف اوعالم او مفسروفات اود هرات په خیابان کی ښخ سو، دی دمواهب‌علیه اوتفسیر جواهر او انوار سهیلی او نورو ډیرو کتا بو مؤلف دی.

دقاضی اختیار الدین حسن هروی تعلیق‌نویس اوقاضی القضات دژوند وخت .

دساغر هروی‌شاعر دژوند وخت.

قاضی برهان الدین محمد هروی دهرات صدر وفات سو .

امیر صدر الدین سلطان ابراهیم امینی دمیرك جلال الدین قاسم زوی دهرات صدر مقرر سو .

خواجه امین الدین محمود دهرات وزیر وفات سو .

١٥٠٦ م ٩١١ ق

بابر غزنی ونیوی، او خپل ورور جهانگیر میرزایی هلته حاکم‌کیءِ.

وروسته یی‌گردیز،کوهاټ،بنو، تهل ــگومل ترکلاته‌اوشرقی خواترخیبره ونیوله .

شیبانی خان پربلخ راغیءاوسلطان حسین بایقرا دهرات‌پاچا سیدافضل بابر ته راواستاوه او کومك‌ئی ځینی وغوښت .

په کابل او اطرافو کی‌ئی سختی زلزلی وسوی او ډیرځایونه ئی‌وران کړل.

سلطان حسین بایقرا له هراته د شیبانی خان مقابلی ته وووت، خود بابا الهی په منزل کی ٧٠ کلن تـر ٣٩ کاله سلطنت‌وروسته وفات اوپه هرات‌کی ښخ‌سو. (١١ذی‌حجه٤می).

مولانا عبدالجمیل‌دهرات عالم‌وفات سو .

١٥٠٦ م ٩١٢ ق

بابر دهزاره جات له‌لاری له‌کابله هرات ته ولاړ، اود مرو چاق په گل باغان کی‌دهرات‌دتیموری شاهزادگانو سره یوځای سو (دوشنبه ٦ جمادی الاخری).

په کابل کی چی بابر نه‌و، نودده داکازوی خان میر زا دپاچهی دعوه وکړه اود کابل بالاحصار ئی کلابند کیء .

صفوی لښکروپه‌هرات کی‌دمولانا جامی قبرو شانه وئی سوا ځه.

بابر دهزاره جات له لاری په ډیر زحمت په ژمی‌له‌هر اته کابل‌ته‌راغیء اودا ښارئی بیرته له‌خان میرزا څخه ونیویء (شوال).

د علی بن حسین بن علی بیهقی طبیب دترویح‌الارواح دمؤلف‌دژوند وخت .

مولانا عبدالغفور لاری د مولانـا جامی شاگرد په هرات کی وفات او دمولانا جامی په هدیره کی ښخ‌سو. (یکشنبه ٥ شعبان) .

١٥٠٧ م٩١٣ ق

شیبانی خان اوزبك هرات‌ونیویء اود تیموریانو پاچهی ختمه سوه . بدیع الزمان میرزا اودده وروړمظفر حسین له هراتـه ولاړل (٢١می) او خپل کتابونه ئی هم استانبول تـه یووړل .

بابر قندهار ونیو او هغه‌ئی خپل وروړ ناصر میرزا ته وسپاره. مگر شیبانی راغیء او قندهار ئی و نیو اوبیرته هرات ته ولاړ، او قندهارئی محمد مقیم ارغون ته‌وسپاره .

بابر له‌کابله ولاړ او ننگرهار ئی ترکنړه و نـیو، او هلته‌ئـی میرزا عبدالرزاق حکمران کیء.

بابر پر غلجو او مهمندو افغانانو باندی حمله وکړه اوسل زره پسونه ئی او لجه کړل، په کتهواز کی ډیر بندیان ووژل او کله منارئـی ځنی جوړ کیء .

مولانا نورالدین محمد زیارتگاهی هروی عـالم په قندهار کی وفـات سو .

حکیم یوسفی هروی په طب کی فوایدالاخیار منظوم کیء.

١٥٠٨ م ٩١٤ ق

بابر مومند چور کړل خوده پـه غیاب کی دکابل خلك یاغی سول او میر زا عبدالرزاق‌ئی پاچا کیء.

بابر خپل تخت د کابـل دشمیر دروازی غره په‌لمن کی جوړ کیء چی په ١٠١٦ ق جهانگـیر پسی بشپړ کیء.

دعماد الدین‌فضل‌الله‌بن علاءالدین بن علی طوسی دشرح لوایح جامی د لیکوال وفات .

مولانا سلطان علی‌قاینی دامیرعلی شیر د کتابخانی خطاط اود سلطان بایقرا دزوی معلم پـه هرات کـی وفات سو

حکیم یوسفی هروی‌په هرات‌کی جامع الفوائد دعلاج الامراض شرح تالیف کړه .

١٥٠٩م ٩١٥ق

بابر له‌ننگرهاره راغی اوپه کابل کی میرزا عبدالرزاق ونیوی او مړ ئی‌کیء چی په‌غزنی کی‌دخپـل پـلار الغ بیگ دځنگه ښخ سو او کابل، غزنی، ننگرهار دبابر لاس ته‌ورغلل

زبیر راغی په‌بدخشان کی دخلـکو په کومك راولاړ سو او بـابر خپل داکا زوی خان میرزا هلته واستاوه چه زبیر را غی ئی مــــړ کی ء .

سید روح‌الله میرك نقاش‌اوخطاط اومذهب چی دهرات دودانیو نوشتی دده په خط وی په هرات کی وفات سو .

خواجه عبد الرحمن دخواجه کلان زوی دهرات قاضی اود گوهر شـاد په مدرسه کی مدرس‌و .

١٥٠٩– ١٥٢٥ م ٩١٥– ٩٣٢ ق

دسلطان ابراهیم‌بن سلطان‌سکندر لودی سلطنت په هند کی .

١٥١٠ م ٩١٦ ق

شیبانی خان اوزبك په مروکی د پارس دصفویانو سره جنگ وکیء چی لس زره اوزبك ووژل سول او شیبانی‌خان هم‌په‌دغه جنگ کی‌وواژه سو . (جمعه ٢٦ شعبان ٢ دسمبر)

مولانا شمس الدین بردءی چی د شاهرخ په‌عصر کی هرات ته راغلی اوپه گذرگاه کی په تدریس بخت‌و، له‌هراته آذربایجان ته‌ولاړ. له‌ده‌سره مولانا اسمعیل تبر یز ی هم له‌هراته ولاړ.

شاه اسما عـیل صفوی هـرات ونیوی.

امیرغیاث الدین محمدبن امیریوسف دهرات دسلطانیه مدرسی مدرس او لوی قاضی دامیر خان په حکم‌ووژل سو اوپه هرات کی ښخ سو .

١٥١١ م ٩١٦ ق

بابر دقندوزله‌خوا تر آمو واوښت اود حصار ښار ئی محاصره کیء .

١٥١١ م ٩١٧ ق

بابر دخپلو (٦٠) لښکرو په قوت دسمر قند ښارونیو اوناصر میـرزا خپل وروړ ئی دکابل په حکمرا نی وټاکه . (رجب، اکتوبر) .

١٥١٢ م ٩١٨ ق

عبیدالله خان او ز بك په سمر قند کی‌بابر مات کیء اودی ئی له‌ماوراء النهره راویــو ست (٣ ر مضان ١٢ نـو مـبـــر) او دی د هندو کش شمالی خواوو ته‌ورغی.

خواجه عبد اللطیف صوفی هروی دهرات په قریه فراشان کی وفات‌او ښخ سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهرات مشهور امیر سیدغیاث‌الدین مشهدی وفات سو .

مولانا بنا یی هر وی نستعلیق کښونکی دنجم‌ثانی دماوراءالنهر په کشتار کی ووژل سو.

د مولانا جمشید کتابدار هروی خطاط وفات .

۱۵۱۳ م ۹۱۹ ق

مولانا سلطان‌علی‌مشهدی مشهور نستعلیق لیکونکی په مشهد کی وفات سو .

مولانا فصیح الدین محمد نظامی دهرات د بدیعیه مدرسی مدرس او مؤلف وفات سو .

امیر برهان الدین عطاءالله‌دهرات عالم په مشهدکی مړسو (شوال) .

مولانا غیاث الدین جمشید قاینی دهرات صدر په قاین کی وفات سو .

۱۵۱۴م۹۲۰ق

بابر تر هندو کش راتیر سو او کابل ته راغی .

قاضی حسن اختیار الدین دقاضی غیاث الدین تربتی زوی د هرات مشهور قاضی مړ اوپه تربت کی‌ښښخ سو .

قاضی بدیع دقاضی اختیار الدین هروی‌زوی‌په‌هرات اوبخارا‌کی‌ژوندی ؤ، دی دمعقول او منقول عالم او شاعر او طبیب اود مختار الابرار مؤلف و

خواجه جلال الدین ابو القاسم جامی دهرات معتبر سړی او خواجه ناصر الدین عبدالعزیز جامی دهرات عالم اومتقی وفات سول .

مو لانا میرکمال الدین‌حسین‌ابیوردی دهرات ددربار امیر او عالم وفات سو .

مولانا نظام الدین عبدالقادرطبسی دهرات قاضی و .

ددرویش عبدالله سلطانی بلخی خطاط وفات .

میر فاضل گوکلتاش دقندهار د باباولی (سید حسن ابدال) پرقبر یوه ښنخته‌وکښله(ربیع الثا نی)

۱۵۱۵ م ۹۲۱ ق

شیخ جلال‌الدین ابو سعید پورانی هروی په قندهار کی له بامه ولوید اومړ سو

سید نظام الدین سلطان علی موسوی هروی او خواجه نعمت الله آصفی هروی امیر او شاعر وفات سول .

قاسم بن‌یوسف ابونصری هروی ارشاد الزراعه تالیف کیء .

۱۵۱۶ م ۹۲۲ ق

محمد بدخشی دمنطق عالم اود شرح الیاس رومی دحاشیی دمؤلف وفات .

مولانا شهاب‌الدین عبدالله بیانی بن خواجه محمد مروارید دهرات خطاط او شاعر او صدر اود موسیقی پوهاند په هرات کی وفات سو . (رجب) .

۱۵۱۶ م ۹۲۳ ق

بابر له کابله ولاړ او قندهار ئی له شاه بیگ ارغونی څخه ونیوی او شاه بیگ د شال اوسند خوا ته ولاړ .

یار محمد هروی خطاط په هرات کی دمخزن اسرار نسخه وکښله . (استانبول ۱۳۰۹) .

شیخ فصیح الدین محمد بن زین العابدین خوافی صوفی اوزاهد وفات سو .

بدیع الزمان میرزا دسلطان‌حسین بایقرا زوی مړ سو .

۱۵۱۸ م ۹۲۴ ق

محمد بن‌یوسف هروی طبیب او لغوی جواهر اللغه تالیف کیء .

۱۵۱۹ م ۹۲۵ ق

بابر دجندول او باجوړ له خوا پر هند خپله لو مړی لښکر کښی‌وکړه په ٥ محرم ٨ جنوری‌ئی دباجوړ کلا ونیوله او خواجه کلان ئی هلته مقرر کیء .

دیو سفزو مشران شاه منصور د ملك سلیما ن شاه زوی او سلطان علاءالدین سواتی اوطاووس‌خان‌بابر ته ایل سول .

بابر دشاه منصور یوسفزی لور بی‌بی مبارکه‌وکړه. (جمعه ٢٦محرم) اود نیلاب له‌خوا پرپنجاب ورغی او بهیره‌ئی ونیوله .(٥ربیع الاول ٧ مارچ) اوبیرته کا بل ته را غی (دربیع الاخر غره ، ١– اپر یل) .

دیو سفزو شپږ تنه مشران کابل ته راغلل او بابر ته‌ئی دهغی خوا مالیات ومنل (١ جمادی الاخری –٢٠ می).

بابر دتیره کوتل له‌خوا د گردیز اوکرماش (کورم) پر افغانانو باندی حمله وکړه (٢٩ رجب– ٢٧ جولائی) اود شعبان په دریمه (٣١ جولائی) بیرته کابل ته راغی.

بابر دخیبر له خوا پرپیښور او اشنغر حمله وکړه. (١٣ رمضان ٨ سپتمبر) لښکرئی‌ترپنجابه‌دوهمه پلا پرمخ ولاړل اود ی بیرته کابل ته راغی (دشوال اواخر– ٢٠ اکتوبر)

سید امیر نظام‌الدین عبدالقادر د هرات سلطانیه مدرسی مد رس او دخراسان قاضی وفات سو .

۱۵۱۹ م ۹۲۵ق حدود

دهرات د نستعلیق لیکو نکی او معمایی میر علی‌هروی دژوند وخت.

۱۵۲۰ م ۹۲۶ ق

بابر قندهارکلابندکیء خوپه‌لښکر کی ناجوړی ولویده اوبیرته کابل‌ته راغی (رجب–جون) اوددغه کال په پای کی‌یی پرهند په‌خپل‌دریم یرغل لاس پوری کیء اود پنجاب ترسیند پوره ئی‌ونیول او سیا لکوټ ئی هم فتح‌کیء.

سلطان الخطاطین سلطان علی مشهد ی په هرات کی‌وفات اوپه مشهد کی ښخ‌سو. (١٠ ربیع الاول) .

۱۵۲۰ م ۹۲۷ ق

خان میرزا دبابر داکازوی دبدخشان حکمران مړ سواوپر ځای ئی‌دبابر له‌خوا شهزاده هما یو ن دبد خشان حکمران سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مولانا هاتفی دمولانا جامی خوریی دهرات شاعر اود ظفر نامه تیموری ناظم په هرات کی وفات سو . (محرم) .

امیر رضی الله عبدا لاول- دهرات دغیاثیه‌اوبد یعیه مدرسولوی مدرس اوعالم وفات‌سو (ربیع الاخر)

دهرات قاضی ضیاء الدین نورا لله دقاضی درویش محمد زوی وفات اوپه گا زرگاه کی ښخ سو .

دهرات دواعظ مولانا حسامی‌واعظ دژوند وخت .

خواجه جمال‌الدین‌عطاءالله دهرات وزیر او عالم وفات سو (یکشنبه ۲ ربیع الاول) .

مولانا شمس الدین محمد الحنفی دهرات دسلطانیه مدرسی مدرس‌و .

۱۵۲۲ م ۹۲۸ ق

بابر قندهار دشاه بیگ ار غون څخه ونیواوخپل‌زوی شهزاده‌کامران ئی‌هلته‌وگوماره(۱۳شوال ۱سپتمبر)

استاد کمال الدین بهزاد دشا • اسماعیل صفوی‌په فرمان دکتابخانی مشر مقرر سو (۲۷جمادی الاولی) .

شیخ زین‌الدین علی‌هرات ته‌راغی اوددی ځای شیخ الاسلام او قاضی القضات مقرر سو .

شیخ نورالدین محمددشیخ زین الدین خوا فی له پښتنه د هرات مشهور مدرس چی په ۹۲٦ ق کا ل له هر اته کابل‌ته تللی اودبابر پادشاه په‌حضور کی و ، په کا بل کی وفات سو (جمادی الا خری).

دملك علاء الدین علی‌بن ملك‌نظام الدین‌یحیی نیمروزی وفات .

۱۵۲۲ م ۹۲۹ ق

خواند میرهروی‌مؤرخ‌خپل مشهور کتاب حبیب‌السیر وکیښ .

دوست محمد کاکړد بابړخان زوی خپله غرغښت‌نامه‌په‌پښتو منظومه‌کړه.

۱۵۲٤ م ۹۳۰ ق

بابر خپل څلرم‌یرغل پرهندشروع کیٔ تر اباسین ورتیرسو اوتر سر هنده پوری ورسیدی .

عسکری میرزا دبابرزوی دقندهارد چهل‌زینی‌په جوړ ولوشرووکړه اوتر (۹۵۳ق) پوری یی‌کار ختم سو.

امیر نظام الدین عبدالحی‌منشی د هرات تعلیق نویس اودامیرعلی شیر دمدرسی مدرس له هراته ولاړ او په استراباد کی مدرس سو .

شیخ‌الحرم‌مولاناجلال‌الدین‌ابوسعید مکی هروی په‌هرات کی وفات او په خیابان کی‌ښخ سو.

۱۵۲٤ م ۹۳۰ ق حدود

دمولانا محمود د ابراهیم کالوانی زوی دتاریخ ابراهیم شاهی دمؤ لف دژوند وخت .

رابعه دقندهار پښتوشا عره‌په‌دغه وخت کی ژوندی وه .

دسلطان علی او بهی هروی‌خطاط دژوند وخت .

دقاضی نظام بدخشی اودده دزوی میرحسام الدین قاضی خان د ژوند وخت. دوی دبابر دو خت‌قا ضیان وو .

۱۵۲۵ م ۹۳۱ ق

بابر تـول پنجاب ونیوی او میر

عبدالعزیز ئی دلاهور حکمران مقرر کیٔ‌او دولت خان لودی ئی هم ما ت کیٔ.

۱۵۲۵ م ۹۳۲ ق

بابر پرهند پخپل پنځم یرغل‌لاس پوری کیٔ اوکامران میرزائی دکابل اوقندهار پرحکمرانی پریښو پخپله د (۱۲) زرولښکراو سره پرهندورغی (۱ صفر ۱۷ نومبر) .

۱۵۲٦ م ۹۳۲ ق

بابر دپانی پت‌په جنگ‌کی سلطان ابراهیم لودی وواژه‌اودهند سلطنت یی‌ونیو (جمعه ۸ رجب ۲۱ اپریل).

بایزید روښان دشیخ عبدالله‌زوی چی په (روښان‌پیر) مشهور سو ، د پنجاب په‌جالند هر کی دبیبن بنت محمد امین له نسه وزیږیدی .

ملك شاه محمود دملك نظام‌الدین یحیی زوی دنیمروز حکمران مړ سو .

سلطان محمد خندان هروی‌خطاط وفات سو، ده دحافظ ددیوان یوه نسخه په‌نستعلیق‌کښلی ده‌ربیع‌الاول ۹۲٦ ق (د کابل دخطی نسخو کتابخانه) .

شیخ زین‌الدین اسفر غابادی‌هروی صوفی دهرات په گازرگاه کی ښخ سو .

علی حسینی هروی خطاط دسعدی دبوستان نسخه په هرات کی وکښله (استانبول ۱٤۱۰) .

دمولانا آگهی هروی شاعر وفات.

۱۵۲٦ م ۹۳۳ ق

دسید شیر (سیدمحمد) بن سید حسین زنجیر پا وفات‌او ښخیدل د قندهار د سپپروان په سکیلچه کی . (۱۰ محرم) .

۱۵۲۸ م ۹۳۵ ق

مولانا زین الـدین محمود دالماد هروی خطاط د سلطان علی مشهدی شاگرد مړسو .

مولانا سلطان محمد بن مولا نا نور الله (سلطان محمد نور) هروی خطاط په بخاراکی وفات سو .

۱۵۲۹ م ۹۳٦ ق

دمولانا بدر الدین هلالی هروی شاعر وفات او ښخیدل په هرات‌کی (صفر) د شاه او در و یش ، صفات العاشقین ،لیلی مجنون ناظم.

ظهیرالدین محمد بابر شاه خپله بابر نامه (توزك بابری) تا لیف کړه .

علی‌کاشفی هروی‌لطایف الطوایف وکیښ .

همایون دبلخ امیر کمال الدین ونیو اود همایون اوکستن‌قراسلطان ترمنځ جنگ وسو .

۱۵۳۰ م ۹۳۷ ق

ظهیر الدین محمد بابر په‌اگر ه کی وفات اود جمنا پر غاړه په چهار باغ کی ښخ سو (٦ جمادی الا ولی ۲٦ دسمبر) .

دده زوی نصیر الدین همایون دهند پادشاه سو (۹جما دی الاولی ۲۹ دسمبر) .

حکیم یوسفی هروی خپله قصیده حفظ الصحه دبابر پادشاه په نامه وکښله.

۱۵۳۰–۱۵۵۵ م ۹۳۷–۹۶۳ ق

دنصير الدين محمد همايون دبابر شاه دزوى پاچهى .

۱۵۳۰ م ۹۳۷ ق

شاه نظام الدين ابو اسحق بن شاه نظام الدين يحيى دنيمروز ملك وفات سو .

دبلخ دحما م سلطانى بناد كستن قرا سلطان په امر تمامه سوه اود مسجد جامع لپاره وقف سو .

۱۵۳۳ م ۹۴۰ ق

شاه حسين كامى او بهى شاعر په اوبه كى ۷۷ كلن وفات سو .

۱۵۳۳ م ۹۴۰ ق حدود .

فيروزه كابلى حنفى تخلص شاعر اود موسيقى پوهاند په كابل كى ژوندى و .

عيسى مشوانى دپښتو شاعر دهند په داملهكى اوسيدى .

شيخ زين الدين خوا فى (وفايى) دبابر سرمنشى اود بابر نامىفارسى مترجم په اگره كى مړ سو .

دصادقى قندهارى شاعر ژوند په هندكى .

۱۵۳۴ م ۹۴۱ ق

ابراهيم بن قاسم بن محمد امين هروى دسلطان حسين بايقرا وزير د تاريخ فتو حات شاهيه مؤلف وفات سو .

خواند مير هراتى مؤرخ او دجيب السير او خلاصة‌الاخبار مؤلف په‌هند كى وفات سو .

امير شمس الدين محمد بن شير محمد بن امير ويسل په كابل كىمړ اوښخ سو .

مير على هروى خطاط دمير باقر ذوالكمالين زوىدمدار الخطوط مولف په بخاراكى مړسو .

۱۵۳۵ م ۹۴۲ ق

په‌قندهار كىچى دشهزاده‌كامران له‌خوا خواجه كلان بيگ حكمران ؤ دصفوى لښكروكلابندكىء خو ميرزا كامران له لاهوره راغى او صفويان ئى له قندهاره وشړل. (شعبان) .

استاد كمال الدين بهزاد دهرات لوى نقاش په‌هراتكى وفات‌اوهورى ښخ سو .

مولانا رستم على هروى نقاش او مذهب او خطاط دبهزاد خوريى په هرات كى وفات سو .

حكيم يوسفى هروى دلايل‌النبض اودلائل البول په‌هندكى تاليف كړه .

۱۵۳۶ م ۹۴۳ ق

شاه طهما سپ صفو ى قندهار ونيوى‌اوميرزا بداغ‌خان‌ته‌ئى وسپاره خوميرزا كامران له لاهوره بيا راغى اوقندهارئى ونيوى .

دنوايى داشعارو منتخبات ميرعلى بخارى دعبدالعزيز خان لپاره وليكل چى د هراتى مذهب محمود په قلم ۸ ميناتوره لرى. (دترك دهنرموزيم ۱۹۴٦) .

۱۵۳۷ م ۹۴۴ ق

ميرمعصوم نامى قند هارى ئم‌بكهر ى په‌بكهركى وزيريدى(دوشنبه۷رمضان) دى دسيد صفايى قندهارى زوى اود باباولى لمسى دى .

۱۵۳۹ م ۹۴٦ ق

كستن قرا سلطان دبلخ حكمران

دهندوان نوى كلاجوړه كړه ، دغه وخت دبلخ ودانى شرقا و غر با له‌خواجه پلاسں پوش څخه ترچهار باغ‌گلشن پورى يوفرسنگ، اوشمالا جنوبا له‌خواجه‌سنگ‌ليسں‌څخه‌دستى تركلى پورى هم يوفرسنگ‌وه .

مولانا سيد په‌بلخ كى ژوندىو .

محمد زمان ميرزا د بديع الزمان ميرزا زوى مړسو .

حكيم يوسفى هروى دمحمد زوى مشهور طبيب اواديب‌او مؤلف‌رياض الانشاء په هندكى وكيښ .

دده نور تاليفونه :جامع الفوايد، بدايع الانشاء ،طب‌يوسفى ،ستة ضروريه وغيره .

برهان هروى‌كاتب‌اوخطاط دلوايح جامى يوه نسخه وكښله (دكابل د خطي نسخو كتابخانه).

جهانگير هاشمى هراتى شاعر د مظهر الاثار او تحفة الحبيب مؤلف دحجاز په لاركى مړ سو .

۱۵۳۹–۱۵۵۵ م ۹۴٦–۹۶۳ ق

دسورى پښتنو پاچهى په هند كى .

۱۵۴۰ م ۹۴۷ ق

همايون پاچا په هند كى دشيرشاه سورى لښكرو مات كىءاود سندله لارى ايران ته وتښتيدى (۱رجب) .

په دى وختكى دكابل او قندهار پادشاه ميرزا كامران دبابر زوىو.

دبابر پاچا تابوت بى‌بى مبار كى يوسفزى دده مابنى له اگرى څخه كابل ته راوى اودلته‌ئى دبابر په‌باغ كى ښخ كىء .

حسين بن على بن‌حسين‌كاشفى هروى اخلاق محسنى په تر كى دانيس العارفين په‌نامه ترجمه‌كىء.

محمود مذهب د نظام هروى زوى دهاتفى تيمور نامه په بخارا كى وكښله (ذى‌قعده) (استانبول۱۵٤).

۱۵۴۱ م ۹۴۸ ق

په اندراب كى دميرزا كامران او سليمان ميرزا جنگ‌وسو اودكامران ميرزا لښكرو د بدخشان مركز قلعه ظفرونيو (۱۷ جمادى الاخرى) .

محمد حيدر گوركان د تار يخ رشيدى مؤ لف كشمير و نيوى (۸ رجب) .

۱۵۴۲ م ۹۴۹ ق

شهزاده جلال الدين محمد اكبر د همايون زوى دسند په امركوټ كى دحميده بانو بيگم له‌نسه وزيږيدى. (يكشنبه ۵ رجب) .

بايزيد پير روښان مشهور او غښتلى سو .

۱۵۴۲–۱۵۸۰ م ۹۴۹–۹۸۸ ق

دبايزيد پير روښان ولد عبدالله د ملى نهضت دوره په افغا نستان كى .

۱۵۴۳ م ۹۵۰ ق

همايون پاچا له سنده دگرمسير پرلار سيستان ته‌وتښتيدى (شوال) اود هرات له لارى ايران ته ولاړ (ذى قعده) .

دبلخ حكمران كستن قرا سلطان ليونى سو، اود بلخ علماء مو لانا حسين اومولاناعبدالرحمن ئى‌پوست كړه .

دخواجه زاده رحيمى كابلى شاعر وفات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبیخودی بلخی شاعر دژوند وخت.
قدری سبزواری شاعر په هرات، کی ژوندیو .

۱۵۴۴ م ۹۵۱ ق

همایون دبابر زوی دهرات او مشهد له لاری په قزوین کی دشاه طهماسپ صفوی دربار ته ورسیدی. (جمادی الاولی) .

محمد قاسم بن شاد یشاه هروی خطاط دعارفی هروی گوی وچو گان په ښکلی نستعلیق وکیښ (دکابل خطی کتابخانه).

میر علی هروی خطاط په فتح آباد کی وفات سو .

۱۵۴۵ م ۹۵۲ ق

دهند لوی پښتون شهنشاه شیر شاه سوری دکالنجر په کلابندی کی وسوځیدی او وفات سو. (۱۰ ربیع الاول) .

میرزا حیدر کورگان تاریخ رشیدی په کشمیر کی بشپړ کیٔ (ذوالحجه).

همایون له ایرانه دهرات پرخوا د(۳۰) زرو صفوی امدادی لښکرو سره راغی او قندهار ئی له خپل ورور میرزا عسکری څخه تر٦ میاشتو کلا بندی وروسته ونیوی (پنجشنبه ۲۵ جمادی الاخری) .

دبلوڅو مشر لونګ اود پښتنو مشر میرعلی کابل ته راغلل، اود همایون له خوا لونګ شال او مستونګ او علی دوکی ته مقرر سول .

۱۵۴٦ م ۹۵۳ ق

همایون له قندهاره راغی کابل ئی له خپل ورور میرزا کامران څخه ونیوی (۱۰ رمضان) او کامران سند ته ولاړ .

همایون کابل محمدعلی طغا ئی ته وسپاره او پخپله یی تالقان تر بدخشانه ونیول .

دده په غیاب کی میرزا کامران له سنده راغی غزنی او کابل ئی ونیول .

۱۵۴۷ م ۹۵۴ ق

همایون دهندوکش شمالی ولایات میرزا سلیمان او میرزا هندال ته وسپارل او پخپله دغور بند له لاری راغی او میرزا کامران ئی په کابل کی کلابند کیٔ هغه بدخشان ته وتښتید او کابل بیرته دهمایون لاس ته ورغی (پنجشنبه ۷ ربیع الاول) خوکامران غوری ،بغلان، تالقان او بد خشا ن ونیول. همایون له کابله پرده ورغی او کامران ئی وبیوی اود کال ترپایه بیرته کابل ته راغی .

شاه حسین بن شاه محمود د نیمروز ملك وفات سو .

دمعین الدین محمدفراهی ملامسکین مفسر او واعظ وفات .

۱۵۴۸م ۹۵۵ ق

څکه چی میرزا کامران بیابدخشان نیولی ؤ نو همایون له کابله ورغی تالقان اوبدخشان ئی ونیول اوکامران ئی وباخښه (۱۷رجب) همایون بیرته کابل ته راغی (جمعه ۲ رمضان) .

همایون دپروان کلا ودانه کړه (اوسنی جبل السراج) .

۱۵۴۹ م ۹۵٦ ق

همایون د خلم په بابا شاهو کی دبلخ دحکمران پیر محمد خان سره

جنګ وکیٔ مگر ناکام کابل ته راغی .

په‌قند وز کی دمیر زا کامران او هندال جنګ وسو چی میرزا کامران بامیان ته ځینی وتښتیدی .

شیخ قاسم متی زی دتذ کره اولیا افغان لیکو ال دپیښور دبدنی رودپر غاړه وزیږ یدی .

۱۵۴۹ م ۹۵۷ ق

میر زا کامران په‌بامیان کی یاغی سو او همایون له‌کابله دده مقابلی‌ته ولاړ، دغوربند په جنګ کی همایون مات سو او بدخشان ته ولاړ، او میرزا کامران راغی کابل ئی ونیوی. خوتر درو میاشتو وروسته همایون بیرته له بدخشانه راغی او کابل ئی ونیوی او میرزا کامران پیښور ته وتښتیدی .

میرزا عسکری‌چی په‌دی‌جنګ کی ونیول سو، عربستان ته واستول سو .

شاه نصرت د شاه محمود زوی دنیمروز پاچا مړسو .

مولانا کمال الدین عاشق دبلخ شاعر او عالم هلته وفات سو .

۱۵۵۱ م ۹۵۸ ق

همایون اوکامران د ننگرهار په سرخاب کی جنګ سره‌وکیٔ چی‌په دی جنګ‌کی میرزا هندال ووژل‌سو (یکشنبه ۲۱ ذی‌قعده) او کامران‌هند ته وتښتیدی .

(دهندال ولادت۹۲٤ق‌وچی دکابل دبابر په‌هدیره کی ښخ دی) .

میرزا حیدر کور گان دتاریخ رشیدی مؤلف ووژل سو .

مجنون رفیقی هروی خطاط وفات سو .

۱۵۵۲ ۹۵۹ ق

دهمایون له خوا شهزاده جلال الدین محمد اکبر د غزنی حکمران سو .

دهمایون په‌امر خواجه‌سلطان علی وزیر په‌کابل کی‌یومسجد جوړ کیٔ. (دپرلیك یی‌دکابل په‌موزیم کی) .

۱۵۵۲ م ۹٦۰ ق

همایون دغزنی اوکابل اوننگرهار پاچاسو اودخپل‌ورورکامران دماتولو لپاره تراټك تیرسو، کامران سلطان آدم ګکهړ ته پنا ورووړه خو هغه همایون ته‌په لاس‌ورکی‌عاود همایون په امر ړوند سو .

۱۵۵۳م ۹٦۱ق

همایون کابل علی‌قلی‌خان اندرابی ته پرینښو او پخپله قندهار ته ولاړ بهادر خان سیستانی یی دزمینداور او قندهار حکمران کیٔ او پخپله د بیرم خان سره کابل ته‌راغی ا و میرزا سلیمان‌ئی دبدخشان حکمران کیٔ (ذی‌حجه) .

میرزا محمد حکیم دهمایون زوی په کابل کی دماه چوچك بیگم‌له‌نسه وزیږیدی (چهار شنبه ۱۵ جمادی الاولی) .

شاه زین العابدین دشاه‌ابواسحق زوی دنیمروزحکمدار مړ سو .

۱۵۵۵ م ۹٦۲ ق

همایون خپل زوی محمد حکیم او منعم خان په کابل کی پرینښول اود صفری په میاشت کی د (۱۵) زرو لښکرو سره پیښور ته ولاړ اولاهور

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې ونیوی وروسته ئې ډهلی بیافتح کیء او بیا دهندپاچاسو (غره رمضان)

شاه محمد کلاتی توخی دهمایون له خوا دقندهار حکمران و.

سیدعلی دقنبرعلی زوی (پیربابا) چې دامیر تیمور دخور لەنسلەو له هنده تراتك راوښت او دافغانانوپه سیمه کی میشته سو .

دشمس الدین محمد خراسانی فقیه اودبخارا دمفتی دجامع الرموز مؤلف دوفات حدود .

۱۵۵۵م ۹۶۳ق

همایون په ډهلی کی د کتابخانې لەبامه راولوید او ۴۹ کلن تر ۲۵ کلو پاچهی وروسته وفات اوپه ډهلی کی ښخ سو .

عبدالطیف بن عبدالمؤمن احمدی دانهار الاسرار مؤلف مړ سو .

شهزاده جلال الدین محمد اکبر ۱۳ کلن دلاهور په کلانور کی دهمایون ترمرگ وروسته دهند پر تخت کښینوست. (جمعه ۲ ربیع الثانی).

میرزا سهلیمان له بد خشانه راغی اوشهزاده محمدحکیم ئې خلورمیاشتی په کابل کی کلابند کیء خو نا کام بیرته ولاړ.

۱۵۵۵ــ۱۶۰۵م ۹۶۳ــ ۱۰۱۴ ق

دجلال الدین محمد اکبر پاشاهد پاچاهی دوره .

۱۵۵۶م ۹۶۴ق

بهادرخان سیستانی له زمینداوره پر قندهار حمله وکړه خوشاه محمد کلاتی قندهار وساتیءاووروسته بیاسلطان میرزا صفوی قندهار ونیو یء .

په مدینه کی وفات اوپه معلمی هدیره کی ښخ سو (۱۱ ذی حجه) .

درونقی بدخشانی شاعر وفات .

۱۵۵۷ م ۹۶۵ ق

ملك سدود معروف زوی وزیږیدیء (۱۷ذی حجه)دی دسدوزو پلار دی .

میرزا عسکری دبابر زوی چې همایون شړلی وپه حجاز کی مړ او ښخ سو .

نظام الدین حیدر دنیمروز ملك وفات سو .

شاه محمدکلاتی دقندهار حکمران په هند کی داکبرپاچا دربارته ولاړ.

درکن الدین بن بایسنقر میرزا دژوند وخت، چې سلطان ابراهیم ئې زوی و .

۱۵۵۸ م ۹۶۶ ق

میرعلی هروی خطاط او شاعر دسلطان علی شاگرد په هرات کی وفات سو .

۱۵۵۹ م ۹۶۷ ق

میرزا سلیمان دخان میرزا زوی دبدخشان حکمران دپیر محمد خان اوزبك سره دبلخ په چشمهٔ گا زران کی وجنگیدیء او مات سو.دده زوی میرزا ابراهیم دپیر محمد خان په امر وواژه سو .

اکبر شاه لەکابله منعم خان وغو ښت او پخپل وکالت یې دخان خانان په لقب مقررکیء اود منعم خان زو ی غنی خان د کابل حکمران سو (دوشنبه ۱۸ ذی حجه) .

آخوند قاسم پاپن خیل شینوار خیل

شهزاده کامران دبابر ځوند زوی پښتو کتاب فوائد الشریعه وکیښی.

۱۵۶۰ م ۹۶۸ ق

دکابل حکمرانی د شهزاده محمد حکیم مور او شاه ولی اتکه کوله او غنی خان هندته وتښتیدیء .

دو اصلی کابلی شاعر وفات .

۱۵۶۱ م ۹۶۹ ق

شمس الدین اتکه دمیر یار محمد غزنوی زوی داکبر پاچا ددرباراوی وزیر په هند کی دا د هم خان په لاس وواژه سو .(رمضان).

نیکبخته دشیخ الله داد ممــوزی لور داشنغر او سیدونکی وه چې خپل کتاب ارشاد الفقراء ئې په پښتو نظم کی ء .

۱۵۶۲ م ۹۷۰ ق

داکبر پاچا له در باره منعم خان دکابل د نیو لو لپاره راغی او د جلال آباد دچارباغ سره ئې د کابل دامیرانو سره جنگ وکیء، خومات سو او هند ته ولاړ. (ذی حجه) .

بایزید پیر روښان په پښتنو قبیلو کی قوت وموند او داشنغرپه کلله ډیر کی مرکز ونیو . خو محسن خان د کابل حکمران دی ونیو او بندی ئی کیء .

۱۵۶۲م ۹۷۰ق حلو د

سلطان محمد بن درویش محمد مفتی خپل کتاب مجمع الغرائب دبلخ دپاچا پیر محمد خان په نامه وکیښی.

۱۵۶۳ م ۹۷۱ ق

شاه ابوالمعالی د همایون دلور فخر نساء بیگم میړه دمیرزا محمد حکیم مور مړه کړه او دکابل اختیار دار سو . دەدغوربند دپله سره دبدخشان د میرزا سلیمان سره جنگ وکیء او ووژل سو (۱۷ رمضان)او میرزا سلیمان کابل میرزا محمد حکیم ته پریښو .

خواجه باقی بالله د قاضی عبدالسلام کابلی زوی مشهور نقشبندی صوفی په کابل کی وزیږیدیء. (دده وفات په ډهلی کی ۲۵ جمادی الاخری ۱۰۱۲ ق) دسلسلة الاحرار مؤلف دیء .

شیخ احمد سر هندی دمو لانا عبدالاحد فاروقی کابلی زوی په سرهند کی وزیږیدیء (۱۴ شوال) .

۱۵۶۴ م ۹۷۲ ق

میرزا سلیمان لەبدخشانه راغی او کابل ئې کلابند کیء ،میر زا محمد حکیم داکبر پاچا په مرسته له پیښوره راغی او سلیمان ئې بیرته بدخشان ته وشاړهاود کابل مستقل حکمران سو .

۱۵۶۵ م ۹۷۳ ق

سلیمان میرزا خلرمه پلاپر کابل حمله وکړه او دمیرزا محمد حکیم گومارلی حکمران معصوم خان ئې کلابندکیء ، خو بیر تەبد خشا نته ولاړ .

مولانا محب علی هروی خطاط او نقاش او موسیقی پوهاند درستم علی هروی زوی په هرات کی وفات سو.

بیکسی غزنوی شاعر په پیښور کی وفات سو .

مولانا ماتمی هر وی شاعر په هرات کی وفات سو .

صبوحی بدخشانی شاعر په هند کی مړ سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

آتشی قند هاری شاعر په لاهور کی مړ سو .

۱۵۶۶ م ۹۷۴ ق

میرزا محمد حکیم دکابل حکمران دخپل ماما فریدون په لمسون له پیښوره ولاړ اولاهورئی کلا بندکیء، څواکبر پاچا پخپله لاهور څنی ونیوی او محمد حکیم پیښور ته راو تښتیدیء (جمادی الا ولی) او وروسته کابل ته راغیء .

مولانا ویسی هروی خطاط دمولانا جامی دنفحات الانس یوه نسخه په ښکلی نستعلیق وکښله .(د هرات موزیم).

حافظ کمال الدین حسین هروی خطاط په مشهد کی وفات سو .

سیدحسین خواجه نقیب ا لله شریف نثاری بخاری خپله تذکرهٔ شعراء مذکرا حبا ب وکښله (متوفا ۱۰۰۵ ق) چه د افغانستان بوالعجب دکابل ظریف شاعر په دېیرو شاعرانو احوال لری .

۱۵۶۷ م ۹۷۵ ق

کابل کی وفات سو .

خردبیگی کابلی شاعر وفات سو.

۱۵۶۸ م ۹۷۶ ق

قاسم کاهی کابلی شاعر او عالم خپل کتاب په ادبی علومو کی دهند په تونك کی تالیف کیء .

مولانا مسیحی بلخی شاعر۸۰کلن په بلخ کی وفات سو .

۱۵۶۹ م ۹۷۷ ق

شهزاده سلیم (جهانگیر) دجلال الدین اکبر زوی داگری په فتح پور کیدجوده بائی لهنسه وزیږید یء. (چهار شنبه ۱۷ ربیع الاول).

دمولانا والهی بلخی شاعر وفات په بلخ کی .

۱۵۷۰ م ۹۷۸ ق

پیر رو ښان بایزید خپل کتاب صراط التو حید په فارسی ژبه تالیف کیء .

دنیمروز ملك شاه حسین غیاث ـ الدین محمد وزیږیدیء .

۱۵۷۱ م ۹۷۹ ق

د خواجه حسن هروی شاعر وفات په کابل کی .

قاسم خان موجی بدخشی شاعر دلیلامجنون اویوسف زلیخا نا ظم په آگره کی وفات سو.

۱۵۷۲ م ۹۸۰ ق

بایزید پیر روښان له بنده ایله سو اوبیائی په تیراه کی دآزادیخواهی تبلیغ شرو کیء .

د مولانا عیشی هروی خطاط دژوند وخت .

دمولانا یاری هروی نقاش او مذهب اونستعلیق لیکونکی اوشاعر وفات .

۱۵۷۲ م ۹۸۰ ق حدود

بایزیدپیرروښان خپل خیرالبیان په څلور ژبی : پښتو ، فارسی ، عربی ، پنجابی وکیښ .

دعلی محمد مخلص پښتو شاعر دژوند وخت . دی دپیر روښان مخلص و .

د پښتو شاعر ارزانی خویشکی روښانی دژوند و خت.

محمد یو سف کابلی شاعر دشاه بیگ کا بلی زوی دهند په سورت

ئی ووژل سو .

۱۵۷۳ م ۹۸۱ ق

دسید امانی کابلی شاعر وفات دهند په جونپورکی .

۱۵۷٤ م ۹۸۲ ق

محمدبن علاء الدین زره هرو ی دامیر خسروخمسه په خفی نستعلیق په خاف کی وکښله چی تصاویر ئی دمحمدی مصور په قلم دی (رجب) (دکابل دخطی نسخو کتا بخا نه).

خواجه امین الدین محمود هرا تی خطاط په هند کی وفات سو.

معزی هروی شاعر په هند کی وفات سو .

۱۵۷٥ م ۹۸۳ ق

په بدخشان کی دمیرزا سلیمان اودده دلمسی شاهرخ تر منځ جنگونه وسوه ، څو چی شاهرخ قندوز ونیویء میرزا سلیما ن هم بدخشان او تالقان ورپریښودل او پخپله هند اوبیا حجازته ولاړ .

مجنون هروی خطاط دکمال الدین محمود رفیقی زوی د«توامان» خط مخترع اود آداب المشق مؤلف په هرات کی وفات سو .

ویسی هروی شاعر او خطاط په مکه کی اوسیدیء او دمذکر احباب یوه نسخه ئی وکښله (دبرلین موزیم).

خلقی قلندر بلخی شاعر دبلخ په مزار شریف کی وفات سو .

سید میرك وصالی بلخی شاعراو خطاط دبلخ په سمانه کی او سیدیء.

میرزاقلی میلی هروی شاعردهند په مالوه کی مسموم اومړ سو.

میر کلان هروی عالم سل کلن دهند په اکبر آباد کی وفات سو.

۱۵۷٦ م ۹۸٤ ق

د شاه طهما سپ صفو ی دهرات بدیع الزمان میرزا مړ کیء (محرم)،شاه طهما سپ صفو ی د هرات د تصاویر والبم سلطان مراد ته اهداء کیء ،چی د عبدالله هروی خط او دشاه غریب میرزا او بهزاد تصاویر هم لری (داستانبول پو هنتون۱٤۲۲).

عبدا لخا لق بن حبیب۔ الله هروی خطاط یو قرآن شریف په ښکلی نسخ و کیښ (د ایرا ن باستان موزیم) .

۱۵۷۷ م ۹۸٥ ق

دنیمروز دملکانو شخړه د افشار او قزلباش سره .

دخان محمد خانی کابلی شاعر دژوند وخت .

۱۵۷۸ م ۹۸٦ ق

دنیمروز ملك اسحاق بن ملك محمد وفات سو .

استاد محمدی هروی نقاش د سلطان محمد نقاش زوی ژوندی و.

دملا محمد حسین تبریزی خطاط وفات چی دمیرعماد قزوینی استادو.

حاجی عارف قندهاری مورخ په هند کی خپل کتاب (مقطع)وکیښ چی دهند تاریخ ئی د سلطان محمود لهوخته تراکبر پاچا پوری راوړی ء دیء . دده بل کتاب مطلع یاتاریخ اکبری دیء.

حاجی عارف قندهاری مورخ په هند کی داکبر پاچا په حکم دپنجاب په دیوانی مقرر سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵۷۹م ۹۸۷ق

میرزا سلیمان دایران او هرات او قندهار له خوا کابـــل ته راغی او دمیرزا محمد حکیم په مرسته ئی بیا په تالقان کی دخپل لمسی شاهرح سره جنگ وکی ء، اوله تالقانـــه ترهندو کشه مخکی ئی ونیولی ،او بدخشان شاهرخ ته پاته سو .

عباس خان سروانی (تاریخ شیر شاهی) په هند کی تالیف کیء .

۱۵۸۰ م ۹۸۸ ق

میرزا محمد حکیم له کابله ولاړاو لاهور ئی کلابند کیء، خوداکبرپاچا حکمران سعید خان دغه ښار پــــه کلابندی کی وساتی او تسلیم نسو (ذیحجه) .

پیر روښان دښنوارو په تور راغه کی د کابـــل د حکـمران محســـن خان سره جنگ وکــیء او په دغه جنگ کی (٥٦) کلن ووژل سو .

ابوالقاسم نجم الدین قاسم کاهی کابلی شاعر اومؤلف پهاکره کـــــی وفات سو (۲ ربیع الثانی) .

حاجیعارف قندهاری مورخدهند په حصار تانده کی د مظفر خـــان سره وواژه سو .

۱۵۸۰ ـ۱٦۰۰م ۹۸۸ـ۱۰۰۹ ق

جلال الدین دبایزید پیر روښان زوی دپښتنو دآزادیخواهی دحرکت رهنما و .

۱۵۸۱ م ۹۸۹ ق

پخپله اکبر پاچا د میرزا محمـــد حکیم مقابلی ته پرلاهور راغیء او میرزا محمد حکیم ئی بیرته کابل ته راوشاړه . خو اکبر کابل ته پسی راغی ء ، او میرزا محمد حکیم ئی وباخښه ، اد کابل او زابل حکمرانی ئی ورکړه (۱٤ صفر) .

جلال الدین دبایزید پیر روښان ۱٤ کلن زوی په تیراه کی د خپـــل پلار پر ځــــــای کښینو ست او د افغانانو آزاد یخواهان پر راټــــول ســـــول .

د نیمروز ملك حیدر بن ملـــك محمود وفات سو (۲ رمضان).

د نیمروز ملك غیاث الد یـــن محمد مړ سو (۹ذی حجه) .

۱۵۸۲ م ۹۹۰ ق

جلال الدین روښانی شل زره پلی او پنځه زره سپاره لښکر لهتیراهه راوستل او دپیښور حکمران سید حامد بخاری ئیپه جنگ کی وواژه.

قاضی محمدسالملغمانی ددرویش محمد خان غازی جنگنامه تالیفکړه چی نوم ئی (صفت نامــــه)دی او دکافرستان ددرو دخلکو ســــــره جنگونه بیانوی (دروما طبع ۱۹٦۵).

محمد صالح فارغی کابلی شاعر په هند کی ژوندی و .

عشقی کابلی شاعردشیخاسماعیل له پښته په هند کی وفات سو .

شیخ قـــــاسم دشیخ قدم زوی «ذکرۀ الاولیاء افغان »و کښلـــــــه (دا کتاب ورك دیء) .

ملا محمد هروی عالم په هند کی وفـــــــات سو .

۱۵۸۲ م ۹۹۰ ق حدود

دمیر کـــــلان غزنوی شاعر او

حکران د ژوند وخت .

دغیوری کابلی شاعر دو فــــات وخت په هند کی .

دفاضل منشی کابلی دژوند وخت په کابل اوهند کی .

امیر دپښتو تجوید نظم کیء.

میرزا محمد حکیم د همایون زوی په کابل کی سکه ووهله .

۱۵۸۳ م ۹۹۱ ق

سید صفایی دقندهار دبابا ولی لمسی دبکهر شیخ الاسلام هلتـــه وفات سو (ذیقعده) محمد هاشــــم کشمی بدخشی د محمد قاسم زوی دحضرت مجدددمکتو باتو ددریمجلد جامع او مولف صوفی وزیریـدیء «ارجب» پیر بابا سید علی قندوزی په باجوړ کی وفات اوښخ سو .

۱۵۸٤ م ۹۹۲ ق

پربدخشان او تالقان بانـــــدی عبدالله خان اوزبك حمله وکړه او میرزا سلیمان اوشا هرخ کابل ته راغلل او شمالی ولایات عبداللـــه خان ونیول .

قاضی نظام غازی خان بـدخشی عالم او دشرح عقاید محشی ۷۰کلن دهند په او د هکی وفات سو .

ملا عالم گلبهاری دفواتح الولایه او صلصلة الجرس مؤلف په هنــد کی وفات سو .

۱۵۸۵ م ۹۹۳ ق

شهزاده محمد حکیم دهمایونزوی چی له کوچینوا لی څخه د کا بل حکمران و، وفات سو او په کـــابل کی دبابر په هدیره کـــی ښخ سو. (جمعه ۱۲شعبان)اوکابل مستقیما دکنورمان سنگه تر اداری لانـــدی سو ، چیاکبر له هنده رالیږلی ږو. (دمحمد حکیم ولادت ۱۵ جمـــادی الاولی ۹٦۰ ق) د خواجه محمود بن اسحاق شهابی هروی خطاطدژونـد وخــــــت .

په جارو نك کی دنیمروزدلښکر مقابله له صفوی مظفر حسین میرزا ســــره .

۱۵۸٦ م ۹۹٤ ق

میرزا پاینده حسن غزنوی دبابر نامی دشپږ وکاو برخه په فارسی ترجمه کړه او وروسته بیا محمــد قلی حصاری هغه د ۹۳۵ ق کال تر تروواقعو پوری ترجمه کړه .

داکبر پاچا له خوا کنور مـــان سنگه دکابل سرلښکر او میـــــر شریف ئی صدرو .

داکبر پادشاه او دجلال الدیــــن روښانی جنگونه په خیبر ، تیراه، ننگرهار کی .

میر شمس الدین داعی کشمـــــی شاعر دمیر جلال الدین زوی پـــه کابل کی مړ سو .

خواجو ملیزی مؤرخ ، تواریـــخ افاغنه یاتو اریخ خا ن کجو په یو سفزوکی تالیف کیء . داکتاب پیر معظم شاه پههندکی دتواریخرحمت خانی په نامهلنډ کړی دیء (دپیښور چاپ ۱۹۷۰)

۱۵۸٦ م ۹۹۵ ق

میرزا سلیمان له لغمانه پر تالقان ورغی ، خو عبدالمؤ من خان د بلخ حکمران دی مات کیء اوهندوستان ته ئی وشاړه .

دکتور مان سنگه پر ځای د اکبر پاچا له خوا زین خان کوکه د کابل حکمران مقرر سو اوهغه له کابله تراتکه خپل حاکمان دلارو دساتنی لپاره مقرر کړل .

عبدالله خان دتوران پاچا پـــر خراسان حمله وکړه (۲۸ جمـــادی الاخری).

۱۵۸٦ م ۹۹٦ ق

عبدالله خان اوزبـك سیستـــان ونیوی ء .

سلطان حسین میرزا دبدیع الزمان میرزا زوی سیستان ته راغیء .

په سوات ،باجوړ ،وزیر ستان ، تیراه کی داکبر پادشاه دلښکـــرو جنگونه دجلال الدین روښانی سره.

۱۵۸۸ م ۹۹۷ ق

داکبر پاچا لښکر پـــه باجوړ او سوات کې پر پښتنو ور غلل ، او پخپله اکبر دوهمه پلا کابل ته راغیء، اوقاسم علی خـــان کابلی ئی ددی ځای حکمران مقرر کیء.

میرزا سلیمان دخان میرزا زوی دبدخشان پخوانی حکمـران (۷۷) کلن په لاهور کی مــــړ سو، دی دفارسی او اوزبکی ژبی شاعرهم و.

شیخ بوستان بړیځ «بستان الاولیاء» وکیښ (پښتو) .

دنیمروزملك محمد بن غیاث الدین محمد مړسو.اوسیستان اویویووی ء.

۱۵۹۰ م ۹۹۸ ق

عبدالرحیم خان د بیرم خان زوی داکبر پاچا په امر بابر نامه له ترکی ژبه په فارسی ترجمه کړه .

ملك جلال الدین محمود د نیمروز پاچا سو . (ذی قعده) رستم میر زا صفوی پر نیمروز راغیء او ملـك نصرالدین نیمروزی ئی له خپلـــو زامنو سره وواژه (رجب) .

سید معصوم قندهاری د تاریخ سند مؤلف داکبر پاچا په عسکر ی ماموریت کی داخل سو .

دشیخ ابن یمین کو سوی هر وی وفات او په سینان کلی کی ښخیدل.

د اکبر پاچا په امر د شهباز کلا د هندوکش په لمنـو کـی جوړه سوه .

۱۵۹۰ م ۹۹۹ ق

په سیستان کی وچ کالـی او کاختی راغله .

۱۵۹۱م ۱۰۰۰ ق

دجلال الدین روښا نی تـــړی جنگو نه داکبر **پاد شاه له لښکرو** سره په سر کاوی ،مینی ،تـــوره بیله کی چی د جلال الدین وروڼــه شیخ عمر ،خیر الدین ،نور الدین پکښی و وژل سول .

سلطان محمود گدون د مهابـــن په لمنو کی د آزادی غور ځنګ وکیء.

اخوند پنجو مولانا عبد الو هـــاب اکبر پوری د ده ملگری و .دوی د غرو د کاپرانو سره غزاری کولی، او اخوند **خالاك ختك ئی تاریـــخ د** (سلوك الغزات) په نامه په پښتـــو وکیښ .

د شهباز خان ختك د خوشحال خان دپلار ولادت د ختکو په اکوړه کی .

ملك علی د مـــلك اسحق زوی د نیمروز امیر وفات سو (رمضان) .

عبدالله نیازی عارف او صوفـــی **۹۰ کلن په سر هند کی وفات سو.**

۱۵۹۱م ۱۰۰۰ ق حدود

الله یار د شیخ صالــح الکوزی قند هاری زوی خپل کتاب (تحفـــهٔ صالح) وکیښ .

سلطان قند هاری شاعر په هند کی ژوندی و .

د ابتری بد خشی د ژوند وخت.

۱۵۹۲م ۱۰۰۱ ق

جلال الدین رو ښانی له تیراهه تر سواته پښتا نه سره را غونــه کړل او د اکبر پاچا ۵۰زره لښکر ئی تباه کړل .د هند وزیر راجه بیربل ئی مړ کیء اوزین خان کو که بـــل لوی امیر اټك ته ځنی وتښتیدیء .

۱۵۹۳ م ۱۰۰۱ ق حدود

ملا عمر خو یشکی رو ښانی عالم او مؤلف په اکوزوکی هستیدیء او **پر تصوف ئی رسالی کښلی دی .**

مولانا سلیمان هروی انصاری پـــه هند کی مقامات العـــارفین و مـــرآة السا لکین و کیښ .

عبدا لر حمن مانکر وی د هزاره ضلع عا لم او قا ئـــــد او مؤلـــف ژو ندی و .

۱۵۹۳م ۱۰۰۲ق

د اکبر **پاد** شاه له خوا شاه بیگ خان کابلی د قند هار نیو لوتـــه را واستول سو ،او هغه ښار ئـــی له مظفر حسین صفوی څخه ونیوء (۱۰۰۳ ق) او د اکبر پاد شاه پـــه **مملکت کی داخل سو .**

راجه تو در مل او قاسم خـــان کابلی د خیبر او کابل دلاری پــــه ساتنه مقرر وو .

شیخ بستان بړیځ پښتون شاعر او زاهد د گجرات په احمد آباد کی وفات سو (۱۱ ربیع الثانی) دی د اولیای افغان مؤلف دیء .

مقصود هروی خطاط او هنر مـــن او د **اسطرلاب او کرو پوهاند په** هند کی ژوندی و .

عبد الر حیم ما نگـراوی عالـــم در دالبدع مولف ژوندی و .

۱۵۹٤ م ۱۰۰۳ ق

د اکبر پاچا لښکرو قند هار

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونیوىء .

میر معصوم نامی دسید صفا ئی قند هاری زوی د قند هار کومکی مقرر سو .

خواجه نظام الدین احمد هروی د محمد مقیم زوی د طبقات اکبری لیکوال مؤرخ په هندکی وفات سو .

ملك جلال الدین محمود دنیمروز ملك قلعهٔ سبز ته نقل مکان وکړىء .

عیسی د اخوند پنجو شا گرد او عالم د اهل بیت پر فضیلتیو کتاب و کیښی .

۱۵۹۵م۱۰۰٤ق

جلال الدین رو ښانی د اکبرپاچا عسکری مشر قلیچ خان کابل ته وتښتا وه ،او له تیراهه تر کابل او غزنی پوری ئی د پښتو نخوا سیمی و نیو لی .

شاه بیگ خان کابلی چی داکبر پادشاه له خوا دقندهار حکمران و، د کاکړانو ښو رښتد ئی کښیناوه، او قند هار د اکبر په پاچا هی پوری اړه در لوده .

ملك جلال‌الدین محمود د نیمروز ملك د ملك شاه حسین سره د قند هار نیو لوته ولاړل .

شاه محترم شاه کټور چی ځان ئی د هرات د سلطان حسین له پښته باله په چترال کی د حکمرانی کورنۍ تاسیس کړه .

مولانا آگه ابن یمین شبر غانی شاعر او عالم په شبر غان کی وفات سو ،د شعر د یوان لری.

سید معصوم نامی د قندهار په سپیر وان کی د خپل نیکه سید شیر قلندر سبز واری بن سید میر انصا ری تر مذی پر مزار یو دابر لیك و کیښی (۱۹ شوال) .

عماد هروی خطاط د محیی هروی خطاط زوی په‌بلخ کی دعبدالمؤ من خان لپاره د مولانا بلخی د مثنوی یوه مزینه نسخه وکښله.(د کابل دخطی نسخو کتابخانه) .

صادق محمد خان د محمد باقر هر وی زوی د هند عسکری مشر په دهو لپور کی وفات سو .

عیانی کابلی شاعر د هند په یوه جنگ کی و وژل سو .

شیخ هاشم کشمی د خواجه قاسم زوی مشهور نقشبندی‌صوفی دزبدة‌المقامات مؤلف په هند کی ژو ندی و .

۱۵۹۷ م ۱۰۰٦ ق

ملك شاه حسین د نیمروز له تر قون څخه قند هار ته ولاړ .

۱۵۹۸ م ۱۰۰۷ ق

جلال‌الدین روښانی‌غزنی ونیوىء او د پښتنو منلىء مشر سو .

د سیستان ملکان او خلك له هراته قلعهٔ فتح‌ته راغلل ، او ملك حسین د شاه عبس لید و ته قند هار ته ولاړ .

۱۵۹۹م ۱۰۰۸ ق

د نیمروز ملك شاه حسین په هرات کی د شاه عباس لیدو ته ولاړ

عبد الله د ملا رکن الدین زوی دپښتو شاعر ژوندی و

۱۶۰۰م۱۰۰۹ ق

د اکبر پاچا لښکر و په غزنی‌کی پر جلال‌الدین رو ښانی حمله‌وکړه، او د جنگ پر میدان د شاد مان نومی په لاس تپی سو او شریف خان اتکه د اکبر پاچا سپه سالار، مراد بیگ مقرر کړىء چی‌جلال الدین مړکی ،او سرئی د ډهلی دربار ته واستوی .

تر جلال الدین رو ښانی وروسته د ده ورا ره احداد دعمر شیخ زوی د بایزید لمسی ئی پر ځای کښینو ست .

۱۶۰۰-۱۶۲۵م۱۰۰۹ - ۱۰۳۵ ق

احداد د عمر شیخ زوی دپښتنو دآزادیخوا هۍ دنهضت مشر و .

میر معصوم نامی قند هاری‌شاعر اوعالم او دډیرو آثارومؤلف،تا ریخ سنه یا تا ر یخ معصو می وکیښی (۱۰۰۹ ق)

دو لت خان لودی د هندپښتون قائد په احمد نگرکی مړسو .

۱۶۰۱م۱۰۱۰ق

شیخ متی کاسی افغانی زاهد او صوفی په هند کی وفات سو.

مولا نا نیازی شاعر د مولا نا وصالی بد خشی زوی له دکنه‌حجاز ته ولاړ او هوری مړسو .

سدو خان د معروف زوی د قندهار په مشر توب دشاه عبا س صفوی له خوا پیژندل سوی و او مرکزیی ارغسان و .

زین خان کوکه د خواجه مقصود هروی زوی د لاهور صوبدار او شاعر مو سیقی دان وفات سو .

د نیمروز ملك شاه حسین په مروکی دشاه عباس ملگری و.

میر درست کابلی خطاط او عیار شناس‌په هند کی ژوندی و .

۱۶۰۲م۱۰۱۱ق

میرزا حسن د شا هرخ‌بدخشانی زوی پر قند هار حمله وکړه ،خو شاه بیگ کابلی د قند هارحکمران دی مات کړىء او چخچران ته وتښتیدىء (ذی حجه) .

محمد صالح ندایی چی په کا بل کی دخسرو شیرین مثنوی دخواجه حسن خالدار په‌نامه او صرف‌بهائی هم‌نظم کړی‌و، په دغه کال هند او حجاز ته ولاړ .

۱۶۰۳ م ۱۰۱۲ق

میر معصوم نامی قند هاری د تاریخ سند مؤلف داکبر پاچا له خواد‌ایران صفوی در بار ته سفیر واستول سو او د ده زوی میر بزرگ چی ور سره و، د فراه او قند هار ترمنځ ئی د ښوراو پرغره یو ډ برلیك و کیښی .

خواجه محمد باقی‌کابلی نقشبندی صو فی او عالم په هند کی وفات سو .

۱۶۰٤م ۱۰۱۳ ق

د احمد بن ابی القاسم بن محمد بن سالم بن عبد العزیز بن شعیب هروی صو فی د ژوند وخت (ولادت ۹۲۰ ق) .

۱۶۰۵ م ۱۰۱٤ ق

جلال الدین محمد اکبر د همایون زوی ٦٤ کلن پسله (٥٢) کالو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچهی دهند په اکبر آباد کی وفات سو (١٣ جمادی الا خری) او د ده زوی شاهزاده سلیم د نور الدین **محمد** جها نگیر په لقب په آگره کی ٣٨ کلن پر تخت کښښنو ست (١٨ جمادی الاخری) .

١٦٠٥– ١٦٢٧ م١٠١٤–١٠٣٧ ق

د نور الدین **محمد** جها نگیر بن اکبر پادشاه د پاچهی دوره .

د صفویانو لښکر له هراته‌راغلل او قندهار یی کلابند کیء خو د جهانگیر له **در باره میرزا غا زی** ترخان راغیء اوقند هاریی وساتی، صفوی لښکر ئی و شړل (١٢شوال ١٤ ق) ورو سته د قند هارحکمران میرزا غازی و .

شیخ محمد صالح الکو زی په قندهار کی ژوندی و دی د پښتو شاعراو عالم‌او زاهد سړی و چی ملاالله یار د ده پر احوال باندی تحفهٔ صالح وکیښی .

ملا یحیی (محیی) با غد شتی هروی **خطاط او شاعر د محمدحسین** زوی د هرات په گاز رگاه کی یوه نو شته په عالی ثلث و کښله چی د(**عمل امام قلی خاتم بر)لیك هم** لری . **یحیی د فتوح الحرمین ناظم** او ددیوان خاوند دیء .

عبدالکریم د اخوند در ویزه‌زوی د خپل پلار پښتو مخزن اسلام تکمیل کیء .

١٦٠٦م١٠١٤ق

د علی بن محمد سلطان هروی مشهور په ملاعلی قاری مشهور فقیه اومؤلف وفات په مکه‌کی. دی دخورا ډیرو کتابو مؤلف دی .

١٦٠٦م١٠١٥ق

جهانگیر پاچا د پیښور **له خواکابل** ته راغیء (١٨ صفر) دشیر خان افغان دپیښور او **عرب خان** جلال‌آبادحکمرانان‌او عارف‌دملاصادق **حلویی زوی ئی د کابل په قضا** **صدارت** مقرر **کړل او د کابل** حکمران کفالت ئی تاش بیگ خان نه‌وسپاره .

د جها نگیر په امر د کابل په بالا حصار کی ودانی جوړی سوی

د نیمروز ملك غیاث‌الدین محمود وفات سو .

١٦٠٧م١٠١٦ق

خان دوران شاه بیگ خان کابلی د جها نگیر له خوا د کابل او تیرا او **بنگښ او بنیر صو بدار مقرر** سو (جمادی الاولی) دی تر ١٠٢٦ق پوری د کابل صو بدار و .

د جها نگیر په امر د بابر پاچا **د قبر شنخته د ده پر قبر په کابل** کی و درول سوه .

محمد صد یق هدایت کشمی د «مبداء و معاد» رساله دشیخ احمد مجدد سر هندی له افاد اتو څخه و لیکله د شیخ قاسم متی زی د تذکره اولیای **افغان د** مؤلف وفات د هند په چنار گړ کی .

١٦٠٨ م ١٠١٧ ق

دنیمروزملك شاه حسین دهرات له لاری حجاز او حج ته ولاړ .

١٦٠٩ م ١٠١٨ ق

د نیمروز ملك شاه حسین له مکرانه را ستون سو (١٥ شعبان).

١٦١٠م١٠١٩ق

میر **معصوم** نامی قند هاری په بهکر کی امین الملك و ، اوپه دغه ښار کی وفات او ښخ سو (جمعه ٦ ذی حجه) .

د نیمروز شاه ابو القاسم او شاه حبیب الله او امیر سید علی ازامیر حسن مړه سول .اوملك شاه‌حسین له فراه څخه اصفهان ته ولاړ .

قند هاری ملا الف هوتك خپل پښتو **بحر الایمان منظوم کیء.**

حسن بن محمد الخاکی شیرا زی احسن التوا ریخ و کیښی ،چی د افغانی شا هانو احوال هم پکښی سته .

١٦١١ م ١٠٢٠ ق

احداد د عمر شیخ رو ښانی‌زوی دپښتنو قائد ، پر **کابل حمله** وکړه اوپه بالاحصار کی یی د معزالملك سره جنگ‌وکیء،چی‌داحداد ملگر ی بارکی په دی جنگ کی مړ سو ، نو احدادبیر ته‌لوگر ته ولاړ (دوشنبه ٢ صفر .

د جها نگیر له د رباره د پنجاب حکمران قلیچ خان کابل ته داحداد مقابلی ته مقرر سو .

احمدخان کنبودبهیگ خان زوی معدن اخبار احمدی (مجمع التواریخ) په هندکی دپښتنو پا چها نو پر احوال و کیښی .

امام الدین متی زی د شیخ کبیر زوی دتاریخ افغانی‌مؤلف په پیښور کی وزیږیدیء.

١٦١٣م١٠٢١

خواجه نعمت الله بن خوا جه حبیب الله هروی نور زی خپل د پښتنو تاریخ(مخزن افغانی) د هند په‌بر هان پور کی تمام کیء(جمعه ١٠ ذی حجه ـ ٢٢ جنوری) په فارسی ژبه .

اخوند درو یزه ننگر هاری **خپل** فارسی کتاب تذ کرة الا برار والا شرار و کیښی .

خوشحال خان ختك د شهباز خان زوی د ختکو دا کوړی په‌سرای کی‌وزیږیدیء. دی د پښتو لوی شاعر او قومی زعیم و (ربیع‌الثانی ـمئی).

احمدیادگار په هند کی تاریخ شاهی ، یاتاریخ سلاطین افا غنه) وکیښی (دکلکتی چاپ ١٩٣٩م).

١٦١٤م١٠٢٣ق

ملك شاه حسین له نیمروز څخه کیچ او مکران‌ته‌ولاړ(١٧ شعبان) .

١٦١٥م ١٠٢٤ق

احداد رو ښانی په چرخ کی د جها نگیر پاچاله لښکرو سره‌جنگ وکیء چی دری زره تنه ملگری یی مړه سول .او احداد د قند هار خواته **ولاړ** .

عبدالطیف د عبد الله عبا سی **زوی د بنیر** او **سیدونکی په تیراه** کی د مولوی معنوی د مثنوی اتیا خطی نسخی سره مقابله کړی ،او یوه صحیحه نسخه یی ځنی جوړه کړه (د **کابل** او پیښور خطی کتابخانه).

میر عماد حسنی مشهور خطاط اونستعلیق لیکونکی چی ډیر وخت په هرات **کی و، دشاه عباس په**

(c) ketabton.com: The Digital Library

امر د مسعود بك مسګر په لاس وواژه سو، مولانا ابوالبقا ،و ـ وی خرا سانی خطاط د ده معاصر و.

۱۶۱۶ م ۱۰۲۵ ق

میرزا ارشد برنا بادی هـــروی شاعر او مولف او خطاط په برنا باد کی وزیر یدیء .

د نیمروز ملك غیاث محمو دی او میر محمد وفات سول .

ـــ ۱۶۱۷ م ۱۰۲۶ ق

مهابت خان دبنګښ د صو بـــی حکمران مقرر سو او رشید خان یی کۆمکی و . (ربیع الاول) .

خان دو ران شاه بیګ‌خان کابلی دټهټي صو بدار سو ، او په عوض کی قلیچ خان د کابل صو بـــدار سو .

۱۶۱۷ م ۱۰۲۷ ق

د لاور خان کـاکـړ د کشمیر صوبدار مقرر سو .

شاه حسین بن ملك غیاث الدین **محمد دسیستان دملکانو تاریخ‌احیاء** الملوك تالیف کیء .

۱۶۱۸ م ۱۰۲۸ ق

د احداد روښانی او امان الله د مهابت خان زوی دجهانګیری لښکر مشر جنګ او د احداد ماته .

د نیمروز ملك جلال الدین محمود اصفهان ته ولاړ .

ملایحیی محیی دهرات خطاط او شاعر وفات سو .

۱۶۱۹ م ۱۰۲۹ ق

د جهانګیر له خوا خواجـــــه **عبد العزیز نقشبندی د بهادر خان اوزبك پر ځای د قندهار صوبدار اوبا با خواجه ئی کومکی مقرر سو.**

۱۶۲۰ م ۱۰۳۰ق حدود

پیر محمد حنیف پلوسی پر‌ان‌مجموعهٔ تاریخ افغانان وکیښس . له‌مخـــزن انغا نی او اسرار الا فغان‌اوتذکرهٔ ابرارو اشرار څخه اقتباس(دپیښور موزیم خطی نسخه) .

ابراهیم بیټنی دنعمت‌الله هروی پرمخزن افغانی‌باندی الحاقات زیات کړل .

۱۶۲۱م۱۰۳۱ق

د شاه‌عباس صفوی لښکر وقندهار ونیویء او خواجـــه عبـد العـزیز دجهانګیر حکمران تسلیم سو(جمادی الاولی).

شیر خان ترین د پښین ملـــی مشرو .

۱۶۲۲ م ۱۰۳۲ ق

د شاه عباس صفوی له خوا ګنج **علی‌خان دقندهار حکمران سو .**

حسین خان په پښتو او فارسی تواریخ انغان وکیښی .

۱۶۲۳ م ۱۰۳۳ ق

مدار المها م خواجه ابوالحسن د کابل حکمران اودده زوی احسن‌الله ظفر خان یی په وکالت دجهانګیر له خوا مقرر سول .

د پیر سباك د کلی پیر معظم شاه په هند کی تواریخ حافظ رحمـــت خانی د خواجو ملیزی د توار یـــخ افاغنه څخه اقتباس او لنډ کیء .

۱۶۲۴م۱۰۳۴ق

شیخ احمد مجد د الف ثانـی د مولانا عبدالاحد کابلی نقشبند ی زوی ۶۳ کلن په سر هند کی وفات

ؤ ښخ سو (سه شنبه ۲۸ صفر) .

میر محمد صلاح او بهی خطـاط د شرازی عرفی کلیات پـه هرات کی وکیښس (د هرات د ملا **محمد علی خطاط نسخه)**

مولانا شیرعلی هروی‌خطاط ژوندیو

۱۶۲۵ م ۱۰۳۵ ق

جهانګیر د پیښور له خوا کابل ته رغی (یکشنبه۲۱ شعبا ن) دی له‌کابله ددی کال پـه آخـر کښی هند ته ولاړ .

د احداد روښانی پـه مشری د تیراه د پښتنو او د جهانګیر دکابل دحکمران ظفر خان ترمنځ جنګ‌اود احداد وژل او دده پری کړی سر ډهلی ته استول .

تر ده وروسته ئی زوی عبدالقادر روښانی پر ځای کښینوست .

۱۶۲۵ ـ۱۶۳۴ م۱۰۳۵ ـ۱۰۴۴ق

عبدالقادر د احداد روښانی زوی د پښتنو مشرو .

۱۶۲۶ م ۱۰۳۵ ق

د بهاکـو خـان یـوسف زی او د کی .

شهباز خان ختك جنګ‌په‌جهانګیره کی امیر خلیل قلندر هـــراتی خطاط په حیدر آباد د کن کی وفات سو.

د کابل په جلګه کی دراجپوتانو او کابلیانوجنګ‌او د۹۰۰ راجپوتو **وژل او ۵۰۰ را جیـوت نیـول او خرڅول .**

یحیا سبز واری هروی منشی او شاعر په مکه کی وفات سو .

۱۶۲۷ م ۱۰۳۶ ق

د نـظام الدین بن عبدالشکـو ر بلخي حنفي‌مفسر درياض القدس

او شرح لمعات عراقی د مولف وفات .

۱۶۲۸ م ۱۰۳۷ ق

جهانګیر د جلال الدین اکبر زوی په لاهور کی ۶۰ کلن پسلمه ۲۲ کاله پاچهی وفـات سو او د ده ز وی شاهزاده خرم د شهاب الدین محمد شاه جهان په نامه په آګره کی پاچا سهو (دوشنبه ۷ **جمادی** الثا نیه

۱۶۲۸ ـ ۱۶۶۵ م ۱۰۳۷ـ۱۰۷۶ ق د شاه جهان ین جهانګیر پاد شاه د پاچهی دوره .

۱۶۲۸ م ۱۰۳۷ ق

ندر محمد خان د ماورا النهر پاچا او د دمزوی عبدالعزیز بامیان ونیوی او په قلعه ضحاك کی خنجر خا ن محاصره کیء (۱۵رمضان) وروسته ئی دری میاشتی کابل هم کلابندکیء **خوچی شاه جهان خواجه ابوالحسن** مهمند او مها بت خـــان د ۳۵ روز **لښکرو سره کابل ته راواستول (۱۵ ذیقعده)**

۱۶۲۹ م ۱۰۳۸ ق

د شاه جهان لښکر راورسید ل او کابل ئی د ندر محمد خان لـــه محاصری څخه خـــلاص کیء(جمعه **۱۶ محرم) ندر محمد خان دغوری له لاری بلخ ته ولاړ .**

د مهابت خان له خوا عوض بیګ د ضحاك د کلا په قلعه داری مقرر سو .

شیر خان ترین د حسن خان زوی د قندهار او هند تر منځ دپښین‌لار **ونیوله او د قندهار د صفوی‌حکمران** علی مردان خان سره ونښت .

کامران خان سدو زی په قندهار کی خپل کتاب (کلید کامرانـــی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکینبس .

پیر علی‌هروی خطاط د عبدالرحیم عنبرین قلم زوی د سعدی گلستا ن په ښکلی نستعلیق د شاه جهان د کتابخانی لپاره وکینبس (۲٤ صفر غره آبان دکا بل د خطی نسخـــو کتابخانه) مخلص الدوله افتخارخان کابلی د احمد بیگ اتکه زوی دجمون فوجدار شو .

۱٦۲۹ م ۱۰۳۹ ق

د کمال الدین پښتون غور ځنگ او په یو لم گذر کی د عبدالقادر او کریمداد او محمد زمان روښانیا نو په ملگری د دهلی له لښکرو سره جنگ او د پیښور کلابند کول او د سعید خان صوبدار مقاومت .

۱٦۳۰ م ۱۰٤۰ ق

پیرا خان د دولت خان زوی چی په (خان جهان لودی) مشهور او د هند لوی امیرو دشاه‌جهان دلښکرو سره په جنگ کی و واژه ســـو (دوشنبه غره رجب)

میرزا خان د نورالدین روښانی زوی د پښتو شاعر په دکن کـــی وواژه سو .

احمد بیگ‌اتکه کابلی دشاه‌جهان له خوا د ملتان فوجدار شو .

دریا خان رو هیله دا و دزی په هند کی ووژل سو .

محمد عالم بن شیخ محمد صالح ندایی سمر قندی د غزنی خان لپاره دغزنی دمشایخو تاریخ (مرآه‌الاولیا) وکینبس . (د تاشکند خطی نسخـــه ۱۰۹٦ ق)

سید عبدالوهاب د سید غـــاز ی زوی مشهور مجاهد او عالم اومولف (اخوند پنجو) د پیښور په اکبر پوره کی ۹٦ کلن وفات او ښخ ســـو (دوشنبه ۲۷ رمضان) دی په ۹۹۰ ق اکبر پوری ته راغلی و او دپښتو کنزالد قایق ئی‌منظوم کیء.

۱٦۳۱ م ۱۰٤۱ ق

خواجه خضر خان د سدو خان زوی د قند هار مشر شو د ده نور ورونه مغدود خان ـ زعفران خا ن کامران خان ـ بهـــادر خان ورسره ملگری وو .

شیر خان ترین له پښینه پرسیوی لشکر کښی‌وکړه او د صفوی‌لښکرو مشر علی مردان خان له قند هاره پرپښین حمله وکړه او شیر خاند ملتان له لاری د شاه جهان در بار ته پناه ورووړه (رمضان)

۱٦۳۲ م ۱۰٤۲ ق

رحمان بابا د پښتو صوفی شاعر د پیښور په بهادر کلی کی وزیږیدی دی دعبدالستار مومند زوی‌و (وفات ئی ۱۱۱۸ ق)

اسد خان د معصوم کابلی زوی د غزنی تهانه دار شو .

۱٦۳٤ م ۱۰٤٤ ق

سعید خان دکابل حکمـــرا ن عبدالقادر روښانی او الله داد د جلال الدین روښانی زوی ونیول او په هند کی بند یان شول .

۱٦۳٦ م ۱۰٤٦ ق

عبدالقادر د روښانی احداد زوی په پیښور کی محبوس وفات سو.

۱٦۳۷ م ۱۰٤۷ ق

کریمداد د جلال الدین روښانی زوی په پیښور کی د شاه جهـــا ن په حکم وواژه سو . (رمضان)

شاه جهان د کابل حکمران سعید خان وگو ماره چی د قندهار دنیولو هڅه و کی ، د قندهار حکمران علی مردان خان د ملك مغدود او ملــك کامران د سدو خان د زامنو پـــه ملگری د صفو یانو اقتدار په‌قندهار کی‌ختم کیء اودشاه جهان لښکرو قندهار ونیو (۲۳ شوال) او سعید خان‌دشاه جهان‌له خوا دلته‌حکمران سو (۱۷ ذیقعده)

سیاوش د صفوی لښکرو مشر پرقندهار راغـــی او د سعید خـــان سره ئی په سنزری کی جنگ وکی. خو مات سو نو اولاړ او د قندهار د غربی خوا کلا وی د شاه جها ن لښکرو ونیولی (دوشنبه ۲٦ذیقعده)

۱٦۳۸ م ۱۰٤۸ ق

سعید خان د شاه جهان لښکر مشر د قند هار مشران ملك‌مغدود سدوزی او ملك علاول ترین اوحیات ترین د خان ملگر ی کړه او ساروان کلائی ونیوله وروسته ئی د زمیـــن داور ښار کلابند کی ء او په ۱٦ صفر ئـــی له رو ښن سلطان څخه ونیوی .

سعید خان په ۲۳ دربیع الثا نی کلابست له محراب خانه څخه ونیو اود ربیع الثانی په ۲۱ ورځ ئـــی له صفی قلی څخه گریشس هم ونیو او په‌دی‌ډول‌دقندهار ټوله سیمه د شاه جهان لښکرو لاس ته کـــړه (۸ جمادی الاولی)

اخوند درویزه ننگرهاری‌د گدای زوی په پیښور کی مړ او ښخ سو (د پښتو مخزن اسلام او فار سی تذکره الابرارو والاشرار او ارشاد الطالبین مولف)

۱٦۳۹ م ۱۰٤۹ ق

شاه جهان له پیښوره کابل‌ته راغی (۲۵ محرم) داراشکوه ئـــی غزنی ته واستاوه اوسعید خان ئی دهزاره‌جات دپلنگتوش د غورځنگ مقابلی‌ته واستاوه اوهغه دهـــزاره مشر میراسماعیل‌د ۲۷ تنو مشرانو سره کابل ته راوستل (۲۱ صفر)

دقندهار مشران ملك مغـــدوداود کامران سدوزی په کابل کی شاه جهان ته راغلل او پخپله پاچا له کابله لاهور ته‌ولاړ (۲۵ ربیع‌الثانی) قلیچ خان د قند هار اوسعید خان د کابل حکمران سول .

ملك او دل د قندهار قومی مشر او ملك حمزه د سیستا ن د ملـــك جلال‌الدین زوی سره ملگری سو ل اردهلمند په خانشین کی په ملـــی غور ځنگ لاس پوری کیء خوملك او دل په جنگ کـــی ووژل سو او حمزه د سیستان قلعهٔ فتح ته ولاړ (شعبان)

اشرف خان هجری د خوشحال خان زوی د پښتو دیوان خاونـــد شاعر په اکوړه کی وزیږیدی .

قاضی تولك د بلخ قاضی القضاة په بلخ کی وفات شو .

د ښیر عبـــداللطیف عـــباسی د مولینـــا بلخـــی د مثنوی او حدیقه سنایی د نسخو مرتب او د لطایف اللغات مولف وفات شو .

۱٦٤۰ م ۱۰۵۰ ق

محمود ابن‌ولی‌خیل دائرةالمعارف د بحرالا سرارفی مناقب الاخیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نامه د ندر محمد خان لپاره په بلخ کی په فارسی وکینبس دا کتاب په ۱۰٤٤ ق شرو سوی و (خطی د شوروی کتابخانی) علی مردان خان د کشمیر حکمران د کابل او صفدر خان د قند هار او سردار خان د بنگبنس په صوبداری مقرر شول (شوال)

ملك مغدود خان او کا مران د سدو خان زامن د قندهار مشر ان دهلی ته ولاړل .

دمولانا نورالدین هروی خطاط وفات.

خواجه محمد صدیق هدا یت بدخشانی نقش‌بندی صوفی اوشاعر په‌دهلی کښی وفا ت شو (شوا ل)

حسین شهابی هروی خطاط په هرات کی ژوندی و.

۱٦٤۰ م ۱۰۵۰ ق حدود

داخوند قاسم شنواری پاپین خپل د پښتو فواید الشریعه د مولف د ژوند وخت .

په همدغه وخت کی با بوخا ن د پښتو بل مولف ژوندی و .

خدا داد سلطان (خود کـــی) سدوزی دخضر خان زوی دقندهار مشرو ده د خپلی سیمی تك له غلجو سره د جلدك پل سنګی وتاکه ، ژوب او بوری ئی هم ونیول .

۱٦٤۱ م ۱۰۵۱ ق

دخوشحالخان ختك حکمرانی په ختکو کی

– ۱٦٤۲ م ۱۰۵۲ ق

دشاه صفی صفـوی سپه سا لا ر رستم خان گر جی دقند هار نیو لوته وګو مارل سو، خوشاه جهان‌شهزاده دارا شکوه اومرادبخش دډیرولښکرو سره قندهار ته را واستول.

څکه‌چی شاه صفی په۱۲ صفر مړسو، نو پر قند هار لښکر کشی‌هم وځنډیده او دواړه شهزادګان بیر ته هند ته لاړل (۱۵جمادی‌الاخری)

حسن خان شاملو دهرات حا کم‌او تکړه نستعلیق لیکول په هرات کی وفات او ښخ سو.

دسعادت‌خان دخوشحالخان دزوی ولادت (٦محرم–۱۷ اپریل)

۱٦٤۳ م ۱۰۵۳ ق

مللك مغدود سدوزی د قنـد هار مشر دکابل دیوان میر یحیی سره په جنګ کی ووا‌ژه سو.

نودی معزول سو او پر ځای ئی میر صمصام الدو له کابل ته مـقرر سو.

خلیل بیګ دغوربند اوقلعهٔ‌ضحاك تهانه دار سو .

بهرام خان دخو شحال خان ز وی وزیږیدیء (ربیع‌الاول – جون) .

۱٦٤٤ م ۱۰۵٤ ق

صفدر خان دقند هار صو بدارمړ سو او پر ځای ئی سعید خان ظفـر جنګ مقرر سو .

را جه جگت دکلات قلعه دار کابل ته مقرر او پر ځای ئی خا نه زادخان دسعید خان زوی مقرر سو .

پر دل خان بړیخ دبست او ګریش قلعه دار سو ورو سته نو خان زاد خان دزمینداور قلعه دار سو او دده ورور عبدالله کلات ته مقرر سو.

ندر محمد خان خپل زوی سبحان قلی دپلنګتو ش پـــر ځای بلخ ا و بدخشان ته را واستاوه او پر قندهار هم دصفو یانو دحملی خطرو، نوراجه

جگت اوقلیچ‌خان قندهارته واستول سوه (ربیع‌الاول)

۱٦٤۵ م ۱۰۵۵

محمد طا هر بن قاسم (ابولقا سم) خپل کتاب عجائب الطبات په بلخ کی دندر محمد خان لپاره تا لیف کی ء (دکابل خطی کتا بخانه اوداز بکستان اکادیمی علوم) .

اصالت خان او علی مـردان خان دندر محمد خان مقا بلی ته له کا بله غوربندته ولاړل (۲٦ جمادی‌الاولی) او په هندو کش او اندراب کی‌جنګونه وکړه. نو شا هزاده مراد بخش د٦۰ زرو لښکرو سره د شمالی‌افغانستان دنیو لو لپاره له لاهوره کابل ته را رهی سو.

خو شحال خان ختك دشاه جها ن په لښکرو کی تر اندراب‌اوبد خشانه ولاړ .

۱٦٤٦ م ۱۰۵٦ ق

شاهزاده مراد بخش له پیښبو ره کابل ته راورسیدیء (۹ربیع‌الثانی) اوپه ۲۱چاریکارته ولاړ اودربیـــع الثانی بغه ۲۲پخپله شاه جهان هم دوهمه پلا کابل ته راغیء .

شاهزاده مراد بـخش مراد بخش شمالی افغا نستان تر بلخه پو ر ی ونیوی (۳جمادی الثانیه) ندر محـمد خان دشبر غان په جنګ کی ما تـاو مرو ته و تښتیدیء.

شهزاده مراد بخش دبلخ تر نیولو ورو سته کابل راغیء اود شاه جهان له خوا مـدا‌المهام ســعـد الله خان دشمالی‌و لایاتو‌حکمران‌او نورحاکمان هم داسی مقرر سول:

دبـلـخ صو بـدار بـهـا در خا ن داؤود زی.

دبد خشان حا کم قلیچ خان اونظر سهادر خو یشکی .

داند خوډ حا کم رستم خــان او راجه پهار.

دغوری حاکم شاه بیګ خان.

دمیمنی حاکم شاد خان.

اند خود قلعه دا ر دو لت خان.

دخان آباد حا کم حیات ترین.

درستاق حاکم خنجر خان.

د شبر غان حاکم جبار قلی .

دسر پل او سان چار یك حاکـم خوشحال بیګ.

دآقچی حاکم شاد مان پکلی وال.

دخلم حاکم خوا جه عبدالعزیز.

ددرله گز حاکم پهار لوا نی.

دبابا شا هو حاکـم محـمـد شاه قدیم.

دنارین حاکم شاه محمد.

دمو من آباد حاکم شیخ فتح الله .

دایبك حاکم افلا طون بیګ.

درباط ریز ګان حاکـم سلـطـان بایزید.

دخنجان حاکم میرك‌بیګ.

ددو شاخ حا کم عبد ا لغفو ر بیګ .

دفتح آباد حاکم فرخ حسین .

دقر یشك حاکم محمد زمان.

داندراب حاکم قاسم بیګ.

دکو لاب حا کم جلال‌الدین‌دروازی.

شیږو زرو الما نانو پر قندوزحمله وکړه، خو را جروپ دقند وزلښکری مشر دوی و شړل او ښارئی وسا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رجب) دړی اندخوړ چوړ کیء او تر آمو واو ښتل .

دشاه جهان په امــــر دبا بر شاه دمر مرو سپین مسجد په څلو ینښت زره روپۍ جوړ کړه سو.

دشاه جهان په امر دنملی باغ‌ودان سو .

محمد صالح کمبود (محاربهٔ بلخ) کتاب ددی ښار دکلا بندۍ په شرحه کښې و کیښں (دبر تا نیا دمو زیم‌خطی نسخه)

محمد یوسف دشیــــخ رحمت الله اتکی زوی‌منتخب التواریخ وکیښس (دکیمبرج خطی کتابخانه) دشاه‌جهان له‌خوا خواص خان دقنــــد هار پــه صوبداری او خواجه عبدالــر حمــن دبد خشان بخشی او سعا دت خا ن دتر مذ په قلعه داری او سید اسدالله دزمینداور په‌حکمرا نی‌اوذوا لقدرخان خان دکابل په قلعه داری‌مقرر سول او پخپله پیښور ته لاړ (٢٦ شعبان)

١٦٤٦ م ١٠٥٦ق حدود

الهام داد دالله داد رو ښنا نی زوی دهند په نا ند یر کې و فات سو .

١٦٤٨ م ١٠٥٨ق

شاه عباس صفــــوی د (٥٠) زرو لښکرو سره قند هار تر دوو نیمــو میا شتو کلابندۍ ورو سته و نیــو (٩صفر) او محراب خان ئی‌دکلابست او زمینداور په نیولو و گو ماره ا و پخپله بیر ته دهرات له لاری ایر ا ن ته ولاړ.

ځکه چی دا فغا نستان پر شما لی ولایاتو حملی کیدی او عبدالعز یز خان دندر محمد خان زوی پر بلـــخ راتیء او پخپله ندر محمد خان‌هم له ایرانه‌راغیء نو شاه جهان کابل تــه راغی او شهزاده او رنگ زیــب ئی دهندوړ کشں شمــــال ته واستاو ه (سلخ ربیع‌الاول) ده‌د عبدا لعز یـــز خان له لښکر و سره سخت‌جنگونه وکړه اوهغه ناچاره سو چی‌ور آمو آمو واړوی (١٨ جمادی‌الاولی) .

شاه جهان د رجب په میاشت کــی له کابله پیښور ته رهــــی سو ا و شهزاده او رنگ زیب هــم پــه ١٤ شعبان له بلخه کابل ته ولاړ.

له بلخه تر میمنی پوری سیمــی ندر محمد خان او دده زوی‌عبدالعزیز خان ته پا ته سوی.

الله‌داد دجلال الدین رو ښا نی‌زوی (رشید خان) په دکن کې و فات‌سو.

١٦٤٩ م ١٠٥٩ ق

دو لت خان سدوزی دقــنــد ها ر کوتوال ته دو هم صفوی شاه عبا س یو ددوستی فر مان صادر کیء اود قندهـــار مشر سو ، ده د صفــو ی حکمران زمان خان سره جنگــــو نه وکړل، او آزاد حکمران و، دده پــه وخت کی حیات سلطان او لښکر خان دسلطان خدا داد زامن دشپږ و زرو ابدالی کورنیو سره‌ملتان ته ولا ړل شهزاده او رنگ زیب دملك‌حسن افغان په‌ملگری راغیء اود قند هارپه ښار کې صفوی حکمران محراب خان کلابند کیء (١٤جمادی الاولی) شاه عباس دمحراب کو مك ته ٣٠ ز ر ه سپاره واستول او دقندهار په‌سیمه کی سخت جنگو نه و سوه. په د غه

وخت کی شاه جهان څلر مه پلاکابل ته راغی، خو قند هار ئی صفویانو ته پر ینښواد اود روژی په میا شت‌بیرته لاهور ته ولاړ، او رنگزیب هــــم دقندهار محاصره پــــــر ینښوه او لاهور ته ولاړ (ذیقعده).

مولانا نور محمد (محمد یــو نس) داباسین د کــوهستان مجــاهد او مدرس وفات سو .

١٦٥٠ م ١٠٦٠ ق

شاهزاده شیر خان دخضر خا ن سدوزی زوی دقندهار مرز بان‌ووده خپل ر قیب حسین دمغدود خان‌زوی ملتان ته و شاړه او ټولو ابـــدالــیو تر فراه پوری دی په مشری و مانه، بدال خان با میزی اومیر الکو ز ی هم دده تا بعان وو .

حاجی عبدالعلی تالقانی منشی او دانشاء دکتاب مؤلف په هند کی مړ سو .

شیخ امام الدین محمد عنا یت الله دشیخ کبیر بالا پیر متی زی ز و ی دتاریخ انساب‌افغانی‌مولف په‌پیښور کی مړ او ښخ سو (ولادت ١ محرم ١٠٢٠ق).

١٦٤٣ م ١٠٦١ ق

شاه جهان خپل زوی او رنگ‌زیب د٦٠ زرو لښکرو ٤٠ تو پو او لسو جنگی فیلانو سره دملتان له لا ر ی پر قند هار را واستول (١جمادی ـ الاولی) او شاه جهان هم پنځمه پــلا کابل تــه راغــیء (١٦ ربیع الاول) قند هار دوی میا شتی کلا بند سو، خو او رنگ زیب نا کامه کا بل ته ولاړ، او شاه جهان هم له کا بله پــه ناکامی هند ته ستون سو (رمضان)

اودارا شکوه‌ئی دکابل په حکمرا نی پریښو.

میر من نازو تو خی دسلطان ملخی لور دمیرویس خان مــــــور دپښتو شاعره دقلات په‌توخو کی و زیږیده.

قاضی محمد اسلم هروی مشهور عالم اود کابل قاضی و فات او پــه لاهور کې ښخ سو .

میرك بلخی شا عر (فکـــــری) پــه اصفهان کې و فا ت سو.

١٦٥١ م ١٠٦٢ق

شاه جهان خپل زوی دارا شکــوه دیو لکو لښکرو او ٥٤ تو پو او ١٧٠ جنگی فیلانو سره دکابل له خوا پر قندهار را وا ستاوه ا ودریمه پلائی محراب خان صفوی په قند هار کـــی کلابند کیء خــو تــر (٥) میا شتو کلا بندی ورو سته نا کامه هند ته ستون سو (ذیقعـــده) او قند هار صفو یانو ته پا ته سو.

خواجه فاضل بیگ دکابل ا میر وفات سو، قبر او شنخته ئی د کابل په عاشقان او عارفان کی دی.

١٦٥٢ م ١٠٦٣ق

دشیخ رحمکارکستیر کاکا صاحب بن‌ابك صاحب مشهور صو فــی او مر شدوفات ٨٠ کلن جمعه ٢٤ رجب مساوی ٢١جون. دی دپیښور د نــو ښاره سره ښخ اردکاکا خیلو نیکه دی. (ولادت جــــمعه ١ ر مــضان ٩٨٣ق).

رشید خان بدیع تو نــــی لطایف الاخبار یا تاریخ قند هـــار و کیښں، دتیر کال دکلابندی‌حال .

(دبر تانیا دموزیم او انډ یاآفیس خطی نسخی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶۵۳ م ۱۰۶۳ق

عبدالقادر خان دخوشحال خان‌زوی دپښتو شاعر او مؤلف و زیږیدیء (۲۵ ذی حجه = نومبر) .

موبد شاه په دبستان مذاهب کې دروښانیانو ښه معلومات وکښل.

توکل بیگ بن لو یـــك (تولك) بیگ حسینی وا قعه نو یس په غزنی کې دشا هنا مې منتخب او منشـور کتاب (تاریخ‌دلکشای شمشیر خانی) دغزنی د حکمران شمشیـر خـا ن لپاره و کیښ.

(دکابل خطی کتابخانه اودبر تش موزیم خطی نسخه).

۱۶۵۴ م ۱۰۶۴ق

ښنگښو سره د خوشحال خان او ختکو جنگ.

مبارك خان نیازی دمحمد خان زوی دښنگښ د صو بې تنها نه دارسو.

۱۶۵۵ م ۱۰۶۶ ق

هادیداد دجلال الدین رو ښا نی زوی دهند په نا ندیر کی وفات‌سو.

۱۶۵۶ م ۱۰۶۷ ق

بها در خان افغان دکابل مستقـل صو بدار معزول او پـــر ځای ئـی دشاه جهان‌له درباره رستم‌خان‌مقرر سو. ددغه کال دلوی اختردمیاشتی په اومه شاه جهان نا رو غه سو ا و او رنگ ز یب پر و لیعهد دارا‌شکوه غالب سو او دهلی ئی و نیوی‌ء.

دصا لح محمد زایر بد خشی‌شاعر وفات.

۱۶۵۷م۱۰۶۸ق

شاهزاده او رنگ زیب عا لمگیر محی الدین خپل پـلار شاه جـهان ونیوی‌ء اود هند پاد شاه سو(غره ذیعقده) دی دشاه جهان دریم زو یؤ چی‌په ۱۵ ذیقعده ۱۰۲۷ق زوکړی‌و ۴۰ کلن پر تخت کښېښو ست اوخپل ورور دارا شکوه ئی وواژه.

حیات تر ین دعلی خان تر ین زوی دکابل حکمران سو.

۱۶۵۸ م ۱۰۶۹ ق

شاه حسین دمغدود خان سدوزی زوی دهند په رنگپور کې مړ سو . دی دملتان دسدوزو ناظمانو شجا ع خان‌او شریف خان اومظفر خان رکن الدو له نیکه کیږی.

داو رنگ زیب‌له‌خواپه افغانستان کې دغه مأ مورین وو.

مهابت خان دکابل صو بدار.

مغرل خان او سعادت خان دکابل کومکیان

رعایت خان او اسحاق خان‌دکابل بخشیان..

میر یعقوب دکابل دیوان.

شمشیر خان دغزنی حاکم.

سعـــید خان دبنپراو نو ښا ر فوجدار.

۱۶۵۹ م ۱۰۷۰ ق حدود

ښالم خان دکرم خان هو تك زوی دکلات دسیمی مشر و ، چی نا ز و دسلطان ملخی تو خی لورئی وکړه.

ملا شاه بد خشی عالم او صو فی وفات سو .

۱۶۶۰ م ۱۰۷۱ق

میرك هروی عالم ددارا‌شکوه‌معلم او دیوان حرم په هند کې مړ سو .

۱۶۶۱ م ۱۰۷۲ ق

عبدالکریم (کریمداد) داخـو ند در ویزه زوی دپښتو مؤلف و فات سو.

۱۶۶۲ م ۱۰۷۳ ق

محمد حسین بن حسین‌سبز واری محدث اواخباری زبدة الاخبار تألیف کړی‌ء ۱۷ ربیع الاول.

۱۶۶۴ م ۱۰۷۴ ق

سید امیر خان دپیښور صو بدار خوشحال خان بندی‌کې‌ء (جمادی ـ الثانیه = جنوری) او دهلی ته ئی بندی واستاوه (رمضان = اپریل) ضیاء الـد ین حسین اسلام خــان (والا) تخلص قطغنی خوستی شاعر اود کشمیر صو بدار په اکبر آبادکی مړ سو .

۱۶۶۵ـ م ۱۰۷۵ ق

خوشحا ل خان له دهلـی څخـه رنتبو رته بندی واستول سو.

خر می بد خشی شا عر اولیکوال رو ضة العشاق دسعــدی دگلستان په تقلید و کیښ (خطی) .

۱۶۶۵ م ۱۰۷۶ ق

خو شحال خان دستار نا مه پـه پښتو نثر و کښله . (۱۷ربیع الاول = ستمبر) داکتاب دده دجهانداری سیاسی نظریه څرگندوی .

شاه جهان چی ۳۱ کاله د هند او افغانستان پاچا ؤ ، تر اته کاله حبس ورو ستته ۷۶ کلن په آگره کی مړ سو (دو شنبه ۲۴ رجب).

۱۶۶۶ م ۱۰۷۷ ق

امیر خان دکابل صو بدار معزول سو او پر ځای ئی محمد امین بخشی مقرر سو (ذیقعده)

په پکهلی او مها بن‌کی دباکواوملا خالاك او سلطان محمود گهړن پـه مشری دپښتنو یوسفزو غور ځنگ اوداتك د فوجدار کـامل خان سره دوی جنگونه، چی‌دهزاره په‌جنگ‌کی دوه زره تــنــه مــړه سوه (شوال) خو شحال خان ددهلی په بازار کی له آسه ولو یدی او پښه‌ئی ما ته‌سوه (غره رجب = دسمبر) .

توماس هیکس دجان هیکس‌زوی انگر یز ی گ ر ز ند و ی په کا بل کې مړ او ښخ سو. (۱۱ اکتـو بر)

۱۶۶۷ م ۱۰۷۸ ق

ددهلی له خوا حکمران شمشیــر خان اودیوسفزو جنگ‌په‌شاه منصور کې، او د شمشیر ما ته (دمـحـرم منځ = دجولائی اوایل)

مهابت خان دسیدامیرخان پرځای دکابل صو بدار مقــرر سو او هغــه د یوسفزو دایلولو لپاره خـوشحال خان هم له دهلی څـــخه ور ســره را وست .

۱۶۶۹ م ۱۰۷۹ ق

مهابت خان دمغو لیه دربار له‌خوا دکابل او پیښور صو بدار دیوسفزو په سیمه کې دلنگر کوټ جنگـی‌کلا جوړه کړه.

علی مکی بن طیفور بسطـــا می د شاهنامی دلغاتو شرح او کښلـه

۱۶۶۸ م ۱۰۷۹ ق حدود

ایمل خان مهمند په خیبر کـــی دایمل شاه په نامه سکه وو هله ا و محمدامین دکابل صوبدار ئی مــات کی‌ء اودخوشحال خان ختك په گډه او رنگزیب ته ولاړ مو ل.

۱۶۶۹ م ۱۰۸۰ ق

داور نگزیب دلښکر مشر اغر خان دکابل دصو بدار فدایی خان پـــه مرسته په علی مسجد کی دپښتنـو سره و جنگیدی، خو تر خیبر ر اتیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

نسو .

خوشحال خان کابل ته راغیء .

میا محمد معصـــو م مجـــددی نقشبندی د حضر ت شیخ احمـــد مجدد زو ی په سر هند کی و فات سو .

محمد صالح هرو ی خطاط دهرات دسعد یه مسجد نو شته و کتبله .

۱۶۶۹ م ۱۰۸۰ ق حدود

سر مست خاندشیر خان سدوزی زوی دقندهار مشرؤ .

عبدالحلیم دعبدالله زوی دا خو ند درویزه لمسی دپښتو مـــو لـف ژوندی ؤ.

حاجی یاد گاربلخی استادنستعلیق لیکونکی ژوندی ؤ .

۱۶۷۰ م ۱۰۸۱ ق

مها بت خان دکابـل صـو بدار پیښور ته ولاړ (۱۰ ربیع الاخر = اگست) .

شهزاده محمد اعظم له کا بلـــه لاهور ته و لاړ او امیر خان دخلیل خان زوی دکابل صو بداراواغر خان ئی کو مکی سو .

او رنگ زیب دری کاله پـهحسن ابدال کی پښتنو په مقابله کی تیر کړه او ډهلی ته ولاړ .

میر محمد شفیع هروی (شفیعا) مشهور خطاط ، ادیب، نقاشاومذهب وفات سو.

۱۶۷۲ م ۱۰۸۳ ق

دایمل خان او خو شحا ل خانپه مشری دپښتنو غـور ځنگـك دهـند دمغولی حکو مت پر خلاف .

دخیبر په لنډی خانه او تا ترهکی دمحمد امین خان صو بدار د ۴۰زرو لښکرو سره دښنوارو او مو مند و او اپریدو جنـگ د ایمل خـان په مشری اود مغولو دلښکر تبا هـی (۳محرم = امئی)

امیر خان دکابل صو بدار اوا غر خان فو جی کو مکی دایملخان سره په لغمان کی سخت جنګك و کی ء .

فدا یی خان داور نگز یب نو ی صو بدار پیښور تـه را غــیء ا و مستحاب مو مندنی مړ کی ء . تردی ورو سته دده پر ځای بیا مها بتخان مقرر سو .

۱۶۷۳ م ۱۰۸٤ ق

دخوشحال خان جنگو نه له خبـل زوی بهرام خان سره چیدمها بـت خان صو بدار په لمسون جنګیدیء .

خو شـــحال خان له در یـا خان اپریدی اوتا تارخاناو شاه بیک کرهاټی اوملك خواص خان اونورو پښتنو مشرانو سره دتیراهپهراجګل کی لویه جر گه و کړه او پر نو ښار باندی دحملی کو لو فیصله ئیوکړه.

ددی کال په منځ کی خـوشحال اوتاتار اپریدی د اپریدو او خـټکو پهکومك پرنو ښارحمله وکـــړ • او عالمگیر دپښتنو مقا بـلـی تـه شجاعت خان اومها راجه جسو نت سنګه را ولیږل (۱۷ شعبان) .

ایمـل خـان مومند او پښتنـو کړپهکی دعالمگیر صوبدار شجاعت خان اودده په زرو لښکرو وو ژ ل (۱۸ ذی قعده = فبروری) .

ددغه کال په آخره میاشت ذیحجه کی دریا خان او اپریدو دکو ها ټ پر کلا حمله وکړه، خوشیر محمد خان دکلا ساتندوی دوی و شړل اوتاتار خان ددریا خان اپریدی ورور پهدی جنګك کی ووژل سو .

۱۶۷٤ م ۱۰۸۵ ق

او رنګك زیب عا لمګیر دهند پاچا دپښتنو دمقابلی اود خو شحال خان دماتولو لپاره حسن ابدال ته راغیء. (۱۱محرم = اپریل) او خو شحا ل خان تیراه تهولاړ(غره ربیع الا ول= جون) وروسته نو دیوسفزو سیمـو ته راغیء او عا لمګیر پیر محمد اغر خان دپښتنو مقا بلی ته مقرر کیء .

شهزاده محمد اکبر اوفدایيخان صو بدار دعا لمګیر له خوا کابل ته واستول سوه (رجب = اکتوبر) دوی دپښتنو سره ډیر جنګو نه و کړ ل اوددی کال په آخر کی فدا یی خا ن له کابله پیښور ته را غیء.

۱۶۷۵ م ۱۰۸۶ ق

دپښتنو قبایلو دایمل خان او دریا خان په مشری دعا لمګیر لښکر چی مکرمخان او شمشیر خان ئیمشرانؤ په خا پخ کی تولہ تباه کړل،شمشیر خان ددریا خان په لاس وو ژ لسو اومکرم خان زخمی وتښتیدی ء .

دخاپخ دپښتنو فتحپه ربیع الاول= جون کی وه.

د خاپخ ترمانی وروسته عالمګیر بخشی الملك سر بلند خاندنوزرو سپرو سره دپښتنو مقابلی تـــه مقرر کیء اغر خان ئی دجـلال آباد تهانه دار او هر بزخان ئی جګدلك او الله داد خان یی لنډی کوتل او خنجر خان ئی بنګښوته ولیــږل (۳۰ ربیع الاول) ددغه کال پـــه جمادی ا لاخر کی (ستمبر) پښتنو هزبرخان په جګد لك او عبداللــه خان دعالمګیر منصب دار ئی پــه باجوړ کی وواژه .

پهدغه کال کی خو شحا ل خا ن داورنګزیب مقابلی تــه د پښتنو قبایلو په تیارهولو بخت و، خـــو اورنګزیب نا کام له حسن ابدالــه لاهور ته رهــی سو (۱۵ شوال ، دسمبر)تردی وروسته دګنبت په جنګك کښی شیر محمد خان بنګښ پر خوشحال خان غالب سو او دی په جنګك کی زخمیسو (۹ذی حجه) نظام خاندخو شحال خان زوی وفات سو دجمادی الاولی = اګست) دده ولادت ٤ مـــحـــرم ۱۰۶۰ ق

۱۶۷۶ م ۱۰۸۷ ق

عالمګیر پاچا خپل زوی محمـــد معظم دشاه عالم بهادر په لقـــب دپښتنو د مقابلی لپاره کابل تــه راواستاوه او آمیر خان ئی دده په ملګری مقر ر کیء .د و ی په ۲۵ جمادی الاخری (۲۵ اګست) کابل ته ورسیدل .

۱۶۷۷ م ۱۰۸۸ ق

اعظم خان کو که (فد ایی خا ن مظفر حسین)دکابل صوبدار مقرر سو .

په دغه کال سخته وچ کالی وه.

۱۶۷۹ م ۱۰۸۹ ق

خوشحال خان خپله فضل نامــه په پښتو مثنوی منظو مه کړ • .

۱۶۷۹ م ۱۰۹۰ ق

سلطان ملخی توخی د زابل حکمران او دهلی لهخوا پهرسمیت پیژندل سوی و .

قاسم خان دپښتو دیوا نخاوند شاعر ژوندی و.

سید حسین دپیر بابا لمسی دپښتو دیوان خاوند او دجنگنامه حسنین او خلاصة الاسلام لیکونکی ژوندی و .

۱۶۸۰ م ۱۰۹۱ ق

دکوهاټ په دوړه کی د خوشحال او بنگښو جنگ اود بنگښو ماته (رجب = اگست) دا جنگ د عالمگیر دماموریںو په لمسون د پښتنو په منځ کی اچول سوی و خوشحال وایی :

چه په نام پښتون غو
ځیږی پری خوښیږ ی
اور ننگ زیب هسی
پاچا دی د اسلام

اخوند ملاسید ابلخی شاعر، **خپل** فارسی دیوان پهبخاراکی**تکمیل کیء.**

۱۶۸۱ م ۱۰۹۲ ق

میر محمد عیسی همتخان امیر الامرآء اود اجمیر صوبدار قطغنی شاعر په اجمیر کی وفات سو .

۱۶۸۲ م ۱۰۹۳ ق

اشرف خانهجری دخوشحالخان زوی دهند په بیجاپور کی بندی سو .

۱۶۸۲ م ۱۰۹٤ ق

جلال خان (دلیرخان روهیله)داؤد زی دهند لوی پښتون صوبدار مسموم او مړکړ سو .

ملاشرف الدین سمرقندی **تاریخ** راقم یا تاریخ کثیره وکیښ ، چیٔد افغانستان دشمالی خواو احوال هم لری .

عبدالرحمن چشتی **دمراة مسعو دی** مؤلف په هند کی وفات سو. **دا** کتاب دسالار مسعود غزنوی دژوند احوال دی .

۱۶۸۳م۱۰۹۵ق

ددی کال په محرمه میاشت کی دخوشحال ماتیشروسوی (دسمبر) او امیر خان دعالمگیر صوبدار په پښتنو کی نفاقواچاوه. اود ریاخان چیپه جنگکی زخمی سویٔ خپلو ملگرو خوست ته یووی او هلته مړ سو .

فقیر الله سیف خان خوستی (تخاری) دکشمیر صوبدار **چی یو** کشف الایات اوبل کتابئیدهند پر راگ او موسیقی باندی کښلی **وو** وفات سو (۲۵ رمضان).

۱۶۸٤ م ۱۰۹۵ ق

د خوشحال خان د پښتو اشعارو دیوان ٤۰ زرو بیتو ته ورسیدیچی په آخرکی ٤۵ زره بیته سوه .

۱۶۸۵ م ۱۰۹۷ ق

په دغه کال دپیښور په سیموکی وچ کالی او کاختی آو وباوه .

۱۶۸۶ م ۱۰۹۸ ق

شیخ محمد امین بدخشی عالم او زاهد دقطراتدر- اورساله ضروریه مؤلف په کشمیرکی ۷۰ کلن وفات سو (۱۱ رمضان) .

سکندر خان د خوشحالخان ختك زوی چی دپښتو شعر دیوان هملری دمهر او مشتری قصه په پښتونظم کړه (د۹۸ق حدود) .

۱۶۸۹ م ۱۱۰۰ ق

خوشحال خان داپریدو په ډنبره کښی ۷۸ کلن وفات اوپه **اکوړهکی** ښخ سو (جمعه ۲۸ ربیع الثانی ۲۰ فروری - حوت) دی جنگی مشر او دپښتنو لوی شاعر او لیکوال دی.

حاجی عادل دسلطان ملخی **تو خی** زوی دکلات د شاوخوا حکمران و.

تاش محمد قندوزی حجة الاورنگ شاهیه تالیف کی (دکابل ارگ کتابخانه) حافظ نظام مومند دلیلی مجنون قصه په پښتو نظم کړه .

د محمود بن علی میمندی خراسانی امامی عالم د اشراف العقائد -

حدایقا لاحباب - حیاة القلوب دمولف وفات .

۱۶۸۹ م ۱۱۰۰ ق حدود

الله یار بن حاجی محمد یار بلخی ، خپل دوه کتابونه او صاف نامه عالمگیری او اعظمنامهپه هند کښی وکښل .

قاضی عبدا لکر یم راجن غزنوی دملتان په امیر پور کښی انیس الشعراء دملتان دوالی احمد خان بن پیر خان پهنامه **دشعر اوو** پراصطلاحاتو باندی تالیف کی ء .

اخوند میاداد **محمد** زی داشنغر او سیدونکی دشیخ رحمکار مرید او دپښتو شاعر دژوند وخت .

نازو د سلطان ملخی توخی **لور** دحاجی میرویس خان مور د پښتو شاعره ژوندی وه .

۱۶۹۰ م ۱۱۰۲ ق

آغر خان د کابلفوجدار له کابله پیښور ته تیء په لار دی **پښتنو** مړکیء او خپل انتقا م ئی ځنی واخیست .

امیر الا مرا شیر علی خان **لودی** دمراةالخیال تذکره پههند **کی** وکښله .

۱۶۹۳ م ۱۱۰۵ ق

شیر خان سدوزی په**کوږك کی** دصفویانو لښکر پوپنا کړل ، **دی** دقندهار د پښتنو مشرو .

۱۶۹٤ م ۱۱۰۶ ق

اشرف خان ختك **(هجری)** دپښتو شاعر د خوشحال **خانختك** زوی په بیجا پورکی تر ١٤ **کالو** قید ورروسته پردیس وفات سو .

۱۶۹۵ م ۱۱۰۷ ق

مصطفی خان خښی د **محمدسعید** زوی افغانی عالم او **لښکری مشر** دامارات الکلم په نامه یو **کشف** الایات په هند کی **تالیف کیء.**

۱۶۹۷ م ۱۱۰۷ ق

شیخ محمد ضیا او شیخ **نیازخرقه** شریفه له بخارا او بلخه **دجوزجان** فیض آباد ته راوړه (**یکشنبه ٢٤** محرم)چی اوسپه **قندهار کی ده.**

۱۶۹۸ م ۱۱۱۰ ق

خواجه **محمد بنگښ** دپښتو **دیوا ن** خاوند شاعر **ژوندی و.**

محمد بدیع بن میرزا **بد خشی** دروضة الانساب تاریخ **وکیښ** .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر خان هجری چې د پښتو شعر دوه دیوانه لري دپیښور په سیمو کې ژوندی و (دانه یا آفس خطی نسخې)

۱۶۹۹ م ۱۱۱۱ ق

قاضی میر محمد زاهد هروی دقاضی محمد اسلم زوی مشهور عالم او مولف دزواید ثلاثه مؤلف اوعسکری محتسب اود کابل‌وقایع نگار وفات آوپه کابل‌کې ښخ سو.

۱۷۰۰ م ۱۱۱۲ ق

مصطفی محمد د نور محمد زوی دکریمداد لمسی داخوند درویزه پرمخزن اسلام باندی په پښتو الحاقات زیات کړل .

عبدالقادر خان ختك‌پښتو یوسف وزلیخا نظم کړه (څلور زره بیته)

۱۷۰۲ م ۱۱۱٤ ق

دپښتنو مشر پردل خان له خوسته پرکابل راغی ،خودشهزاده محمد معظم لښکرو دی مرکی .

میرزا محمد ارشد د خواجه علی اکبر بر نابادی هروی زوی ،شاعر او منشی او خطاط او مورخ په برناباد کې وفات سو (ولادت ئی ۱۰۲۵ ق)

شاه حسین هوتك دمیرویس‌خان زوی دکلات په سوری کی وزیریدی .

۱۷۰۳ م ۱۱۱۵ ق

دولت خان سدوزی دسر مست خان زوی دقندهار مرزبان او دده زوی نظر محمد خان په ښار صفا کی دقندهار بیگلر بیگی گر گین خان گرجی پەیوه شبخون کښی ووژل .

بای خان دحاجی عادل توخی‌زوی دزابل حکمرانو .

دسید حسن بن عبدالله بن سید محمود پیښوری قادری مرشد وفات په پیښور کې .

غلام محمد د شیر خان موگاخیل زوی داشنغر ددواوی‌او سیدو نکی معراجنامه په پښتو نظم کړه دسیف الملوك دقصی ناظم هم‌دی.

۱۷۰٤ م ۱۱۱٦ ق حدود

رستم خان دخپل پلار دولت خان سدوزی پر ځای دسرور خان بامیزی او کته خان الکو زی په مرسته د قندهار مشر سو . دده کشر وروز زمان خان په کرمان کې دصفو یانو سره یرغمل و، او دده دبلوڅو په لاس صفوی لښکر دقندهار جنوب ته تباه کړل .

۱۷۰۵م ۱۱۱۷ ق

حاجی میرویس خان دقندهار په کوکران کې لو مړی لو جر گه وکړه او دصفوی پاچا پر خلاف‌دآزادی غورځنگ شرو سو .

محمد صلاح سیاه گردی بلخی، سبحان قلی نامه وکښله .

۱۷۰٦ م ۱۱۱۸ ق

اورنگ زیب عالمگیر تر ۵۰ کلو پاچهی وروسته نیوی کلن دهندپه احمد نگر کی مړ سو (جمعه ۲۸ ذیقعده) دده زوی شهزاده محمد اعظم په احمد نگر کی پاچا سو (۱۰ ذی حجه) بابا سعید دپښتو

شاعر په پیښور کی ژوندی و.

صدر خان ختك د خوشحال خان زوی ددلی اوشهی قصه په پښتو مثنوی نظم کړه .

په همدغه کال ده دآدم خان اودر خانی قصه پښتو کړه .

عبدالرحمن مومند د پښتو صوفی شاعر وفات او دپیښور جنوبی خواته په هزار خانی کی ښخ‌سو.

خیر الله عارف لاهوری مسعود نامه د سلطان مسعود غزنوی پر احوال‌باندی په فارسی‌نظم کړه.

عبدالرسول د سید علی زوی دملك فتح خان په غوښت خپل‌کتاب مجمع اللغات والاسماء وکیښ (دکابل ارگ کتا بخانه)

۱۷۰۷ م ۱۱۱۹ ق

حاجی میرویس خان دقندهار دماڼجی په دوهمه لوجرگه کی داستقلال اعلان وکړ ، اودصفویانو بیگلر بیگی گرگین خان ئی وواژه (۲۹ذی قعده) په قند هار کی ملی حکومت جوړ سو .

۱۷۰۷ــ ۱۷۱۵ م

۱۱۱۹ ــ۱۱۲۷ ق

د حاجی میرویس خان د ښالم خان زوی ملی ریاست په قندهارکی

۱۷۰۷ م ۱۱۱۹ ق

شهزاده معظم بهادر شاه چی دپلار د مرگ پروخت په کابل کی و، له دی ښاره ولاړ ، اوپه لاهور کی پاچا سو (دمحرم‌سلخ) ده خپل ورور محمد اعظم ددهولپور په جنگ کی مړ کی ع.

۱۷۰۷ ــ ۱۷۱۲ م

۱۱۱۹ ــ ۱۱۲٤ ق

دمعظم شاه بن عالمگیر د پاچهی دوره .

۱۷۰۸ م ۱۱۲۰ ق

گوهر خان د خوشحال خان زوی خپل کتاب قلب السیر په پښتو دافضل خان بن اشرف خان بن خوشحال خان په نامه تا لیف کړ، داد سیر نبوی یوه مجموعه ده (دپیښور موزیم خطی نسخه)

۱۷۰۸ م ۱۱۲۰ ق حدود

ملا نور محمد غلجی دملایارمحمد کندهاری زوی په پنجوایی کی خپل پښتو کتاب نافع المسلمین داخوند درویزه په ډول وکیښ (د پښتو ټولنی خطی نسخه)

مهری هروی شاعره په هند کی ژوندی وه .

ملا محمد علی هروی خطاط د سلطان حسین صفوی لپاره دمیر خواند دروضة الصفا یو ټوك وکیښ (دکابل خطی کتابخانه)

۱۷۰۹ م ۱۱۲۱ ق

محمد خان بلوڅ د هرات صفوی حکمران دقندهار میرویس خان ته په سفارت راغی ،

۱۷۱۰ م ۱۱۲۲ ق

دهرات له خوا صفوی لښکرو پرقندهار حمله وکړه او میرویس خان مات کړل اووئی شړل .

۱۷۱۱ م ۱۱۲۳ ق

(۲۵) زره تنو صفوی لښکرو دخسرو خان گرجی په مشری

(c) ketabton.com: The Digital Library

قندهار محاصره کدء، مگردمیرویس خان ۱٦ زرو لښکرو دوی تـــول ووژل اؤ خپله آزادی ئی وساتله . (۲۸ رمضان)

حیات سلطان د حـداد د سلطان سدوزی زوی د هرات مشر و .

معزالدین جهاندار شاه د بهادر شاه زوی په دهلی کی پاچا سو .

۱۷۱۲ م ۱۱۲٤ ق

معظم بهادر شاه تر (٥) کالـــو پاچهی وروسته په ډهلی کی مـــړ سو (محرم) عبدالقادر خان ختـك دسعدی گلستان په پښتو ترجمـــه کیء او نوم ئی گلدسته پر کښیښو (۲٤) رمضان

۱۷۱۳ م ۱۱۲٥ ق

حاجی میرویس خان خپل ورور حاجی امکو دډهلی در بار تـــــه واستاوه او دډهلی تیموری دولـــت دقندهار ملی حکومت د حــــا جی میرویس خان په مشری پــــــه رسمیت وپیژاند .

۱۷۱۳ م ۱۱۲٥ ق حدود

میرمن مسری د قاضی احمدگل ختك لور ژوندی وه چـــی دپښتـــو فالنامه ئی نظم کړه .

۱۷۱٤ م ۱۱۲٦ ق

رستم خان صفوی حکمران ډیـــر لښکر پر قندهار راوستل ، خـــو میرویس خان دوی بیا وشړل .

محمد مظفر د ملا اسماعیل زوی دافضل خان ختك په غوښتنه داعثم کوفی تاریخ له فارسی څخه پــــه پښتو تر جمه کیء (دپیښور دفتح محمد ختك قلمی نسخه)

۱۷۱٥ م ۱۱۲۷ ق

حاجی میرویس خان دقندهارملی مشر تر ۸ کالو مشر تابه وروسته وفات او په کو کران کی ښخ سو . (۲۸ ذی حجه) دده ورور عبدالعزیز ئی پر ځای کښینو ست.

۱۷۱٥ــ۱۷۱٦ م

۱۱۲۷ــ ۱۱۲۹ ق

دعبدالعزیز د ښدالم خـــان زوی اقتدار په قند هار کی .

۱۷۱٥ م ۱۱۲۷ ق

مهین دپښتو شاعر خپل کتــاب تذکره الابرار دعظمت داود زی په غو ښت منظوم کیء.دیپښتو غزل هم اری .

۱۷۱٦ م ۱۱۲۸ ق

صدر دوران امیر آلامرا بهادرخان دقندهار دشاه حسین هوتك ددربار سپه سالار او دپښتو شاعر دژوند وخـــت .

۱۷۱٦م ۱۱۲۹ق

عبدالعزیز خان د میرو یس خان ورور دقندهار دنارنج له مانۍ څخه راولویډ او مړ سو،یا خلکو ووا ژه (مارچ) او پر ځای ئی شاه محمو د دمیرویس ۱۸کلن زوی پاچا کیء.

۱۷۱٦ــ۱۷۲٤م ۱۱۲۹ ــ۱۱۳۷ق

شاه محمود دمیرو یس‌خان زوی له قندهاره تر اصفها نه پاچاو .

۱۷۱٦م ۱۱۲۹ ق

پههرات کی دسدوزواوابدالیو ملی حکومت جوړ سو .

عبدالله خان بن حیات سلطا ن سدوزی او دده زوی اسدالله خان‌په هرات کی پرعبا سقلی شاملو صفوی

حکمران باندی ورغلل ، اوهرات‌ئی لهجعفر خان څخه ونـــیوئ (۲٦ رمضان)

بابو جان‌بابی‌داته غر اوسیدونکی دکرم خان زوی دشها او گلان قصه پهقندهارکی په پښتو نظم کړه .

دمحمد حسن بن‌محمد خراسا نی کیمیاوی پوهاند دشرح المفتا ح فی الصناعه او شرح شذ و ر الــذ هب مؤلف وفات.

۱۷۱۷م ۱۱۳۰ق

ټول هرات او غوریان او کوسان اومرغاب او بادغیس او غور دهرا ت دسدوزو ترملی حکو مت لانــد ی راغلل.

پهقند هارکی دهو تکوشا هی‌وه.

محمد شاه دخجسته ا ختر زو ی پهډهلی کی پاچا سو (ذیقعده)

محمدحسن دملایحیی‌زوی هرو ی خطاط وفات سو .

دمحمد یونس خیبر ی د پښتو دیوان خاوند شاعر دژوند وخت .

۱۷۱۷ م ۱۱۳۰ ق حدود

ملا پیر محمد هوتك دملا سرور اخوند کند هاری زوی (پیر افغان) خپل کتاب افضل‌الطرایق پهپښتو مثنوی نظم کی اوبل کتاب‌القرا یض فی ردالروافض ئی وکیښ .

۱۷۱۸ م ۱۱۳۱ ق

فرخ سیردعظیم‌الشان زوی‌دډهلی پاچا ووژل سو او رفیع الدرجـات درفیع الشان زوی مړ سو او رفیع الدوله ورورئی پرځای ودرید ی‌ء .

۱۷۱۹م ۱۱۳۲ ق

ددلا رام په جنگ کی‌اســدا لله خان سدوزی دشاه محمود هوتك‌په مقابل کی ووژل سو. او دهــرا ت حکومت زمان خان ددولت خـــان سدوزی زوی ته وسپارل سو .

۱۷۱۹ م ۱۱۳۲ق حدود

محمد فاضل بړیڅ دقندهار پـــه ښبور اوك کی درو ضهٔ ربا نی کتاب وکیښ .

۱۷۲۰ م ۱۱۳۳ ق

زمان خان سدوز ی‌دهرات ملی‌مشر، صفوی حکمران صفی قلی خان پـــه کافر کلا کی مات کـــیء او جعفــر خان صفوی بیگلر بیگی ئی وواژه.

میر زاعبدا القادر بیدل(متولـــد ۱۰٥٤ق) په شاه جهان آباد کـــی وفات او ښخ سو .

۱۷۲۰ م ۱۱۳۳ ق حدود

محمد حافظ د محمد اکبر بارکزی زوی پهقندهار کی د تحفهٔ و ا عظ پښتو کتاب وکیښ .

۱۷۲۱ م ۱۱۳٤ ق

شاه محمود هوتك له قندهـــاره پرکرمان ورغی او دهغه ځای‌دحاکم لطف علی خان سره ئی روغه‌وکړه. وروسته بیا پـــراصفهان ورغی او دصفو یانو پا یتخت‌ئی‌محاصره‌کیء.

شاه حسین هوتك د میرویس‌خان زوی په قندهار کی پاچا و.

۱۷۲۲ م ۱۱۳٥ ق

دگناباد په جنگ‌کی د شاه‌محمود هوتك لښکرو صفویان مات کړل . (۸مارچ).

شاه محمود هو تك اصفهان تـــر ۸ میاشتی کلابندی وروسته ونیوی‌او

(c) ketabton.com: The Digital Library

دایران پاچا سو،دصفویانو سلطنت ئی ختم کیء (۱۵محرم) شاه حسین صفوی دایران تاج، شاه محمود ته وړاندی کیء (اکتو بر) زمان خان سدوزی دهرات ملی‌مشر وفات سو اوپرځای ئی محمد خان دعبدالله‌خان زوی کښینو ست. احمد خان‌ابدالی دزمان‌خان سدوزی زوی دزر غونی‌له نسه په هرات‌یاملتان‌کی‌وزیږیدی .

۱۷۲۲ـ۱۷۳۷م ۱۱۳۵ـ۱۱۵۰ق

شاه حسین دمیر ویس خان زوی دکندهار پا چاو .

۱۷۲۳م ۱۱۳۶ ق

محمد خان سدوزی‌له هراته ولاړ: او مشهدئی خلور میاشتی کلا بند کیء مگر ذوالفقار خان دزمانخا ن مشر زوی له ښو راوکه راغی اود هرات ملی مشر سو (تر ۱۱۴٤ ق پوری).

داؤد خان هوتك دقادرخان ز وی دپښتو شاعر دکندهار په‌کوکرا ن کی وفات سو.

ریدی خان‌مومنددغیاث خان زوی له کندهاره دشاه‌محمودهو تك سره اصفهان ته ولاړ، چی بیر ته‌راغی په پښتو ئی محمودنامه نظم کړه . د پښتو شعر دیوان ئی هم در لود.

استا دالعلماءملا یار محمدهوتك دشاه حسین هو تك ددر بار ملا د مسایل ارکان‌خمسه کتاب وکیښ .

۱۷۲۵م۱۱۳۷ق

شاه محمود هو تك په اصفهان کی ۲۷ کلن تر اتو کلو پاچهی وروسته ووژل سو. (۱۲ شعبان) او دده پرځای‌شاه اشرف‌دعبدالعزیز زوی دمیر ویس وراره په اصفهان کی پاچاسو.

۱۷۲۵ ـ۱۷۲۹م ۱۱۳۷ـ۱۱٤۲ ق

شاه اشرف دعبدالعزیز هو تك زوی دایران شهنشاه و.

۱۷۲۵م ۱۱۳۷ ق

عبدالحمیدماشو خیل دشاه‌گدای قصه په پښتو مثنوی منظو مه کړه (۱۲۰۰) بیته.

میر من زینبه دحاجی میر ویس خان لور په کندهار کی‌ژوندی وه، اوپه پښتو ئی دخپل‌ورور شاه محمود ویر نه وویله .

۱۷۲۵م۱۱۳۷ ق‌حدود

دهو تکو دسلطنت په‌وخت کی‌د ایران اداری تشکیلات او مالیات یوه نامعلوم مو لف دتذکرةالملو ك په‌کتاب کی دشاه اشرف هوتك په نامه سره را ټول‌کړل (دمینار سکی طبع لندن ۱۹٤۳م)

۱۷۲۵م۱۱۳۸ق

دهرات ملی‌جرگی باخر ز او بادغیس ذوالفقار خان او فراه ئی رحمان خان دعبدالله خان زوی او هرات‌ئی الله یارخان دعبدالله خان زوی ته وسپارل(تر۱۱٤٤ ق‌پوری)

۱۷۲٦م۱۱۳۹ق

احمد پاشا دبغداد والی پرایران لښکر راوستل، خو شاه اشر ف هوتك دوی مات کړل.

شاه اشرف هوتك‌په‌اصفهان کی جامع مسجدجوړ کیء چی دملازعفران اویعقوب خان افغان نو شته دمحمد علی مولوی په خط لری.

۱۷۲۷م۱۱٤۰ق

شاه اشرف هوتك عثمانی لښکر وشړل ، اوله عثمانی دولت سره‌ئی

روغه وکړه.

شاه اشرف هوتك افغان په اصفهان کی سکه ووهله.(داصفهان موزیم) شاه حسین‌هوتك دکند هار پاچا له هرات اوفراه څخه تر غزنی اوگومل اوډیره اسماعیل خان او ملتان اودره‌بولان‌پوری پاچهی‌کوله.

ناصر خان دکابل او پیښور او باقرخان دغزنی حکمرانان و.

۱۷۲۷م۱۱٤۰ق حدود

میا عبدالحکیم کاکړ نقشبندی عارف په کند هارکی خپله (مقا له) وکښله ، چی په‌هند کی چاپ سوی هم ده.

نصر الدین خان اندړ دغزنی اوسیدونکی په کند هار کی دنصر به تخلص خپل پښتو دیوان دشاه حسین هوتك په‌دربار کی تر تیب کیء.

۱۷۲۸م۱۱٤۱ ق

الله یار خان سدوزی په تر بت جام او کافرکلاکی دنادر شاه‌افشار سره جنگونه وکړل اونادر ښه زخمی سوه اوبیرته مشهد ته‌ولاړ .

محمد هو تك دداود خان زوی‌د شاه حسین هوتك‌ددر بارمنشی په‌کندهار کی (پټه خزانه) تالیف کړه . دده بل‌تالیف خلاصةالفصاحة دی.

محمد عادل بړیڅ دمحمد فاضل زوی دکند هار په ښوراوك کی محاسن الصلوة په پښتو نظم کیء

۱۷۲۸م۱۱٤۲ ق

دهرات دملیونو مشر تو ب ذوالفقار خان‌ته‌وسپارل سو . (۳ شوال)

۱۷۲۹م ۱۱٤۲ ق

دخلیفه سلطان احمد خان ثا لث له خوا راشد پاشا اصفهان ته‌دشاه اشرف هوتك در بار ته دسفیر په توگه راغی اود شاه اشرف له خوا هم محمد علی خان بلوڅ استا نبول ته سفیر ولیږل سو، اود افغان‌او ترك روابط قائم سول.

۱۷۲۹م۱۱٤۲ق

شاه اشرف هوتك تر ٥ کالو ۷میاشتو سلطنت وروسته دنادر افشار له‌خوا مات سو اود ښوراوك په ژیړ غره کی دابراهیم بلوڅ په لاس ووژل‌سو.(ذی حجه ۲۹ نومبر) پر ایران د پښتو سلطنت هم ختم سو.

۱۷۳۰م۱۱٤۳ق

ذوالفقار خان دهرات ملی مشر داتو زرو لښکرو سره مشهدکلابند کیء (۱۳محرم)

۱۷۳۱م۱۱٤٤ق

الله یار خان له مرو چا ق څخه راغی او دهرات ددفاع کار ئی په لاس کی ونیو (۱۸ صفر) ذوالفقار خان دخپل کشر ورور احمد خان سره کندهار ته ولاړل.

هرات تر یوه کال محا صری وروسته نادرافشار ونیو (۱رمضان) اود هرات دابد لیانو دمشری وخت ختم سو .

۱۷۳۲م۱۱٤٥ق

محمدفهیم دکاکا صاحب لمسی پښتو نور نامه په لنډ بحر منظومه کړه.

۱۷۳۳م۱۱٤٦ق

میا عبدالحکیم کاکړ عارف دشاه

حسین هوتك په حکم له کندهاره ویوست سو.

۱۷۳٤م۱۱٤۷ق حدود

ملا زعفران تره کی دکندهار د شاه حسین ددربار طبیباوریاضی دان اوشاعر دگلدستهزعفرانی کتاب په طب کی وکیښ.

۱۷۳٥م۱۱٤۸ق

نا در شاه د امام قلی افشار زوی دایران پاچا سو.

ملایونس توخی د قندهار د شاه حسین د دربار مدرس د جامع فرایض کتاب وکیښ .

عبدالحمید ماشو خیل درکن الدین محمد بخاری شرعةالاسلام په ۱٥۰۰۰ بیته په پښتو مثنوی نظم کیء (۲٦ شوال) .

۱۷۳٦ م ۱۱٤۹ ق

نادر افشار دسیستان او هلمند له خوا راغی او شاه حسین هوتك ئی پهقندهار کی کلا بند کیء (دذی قعدی اوائل) .

۱۷۳۷ م ۱۱٥۰ ق

نادر افشار قندهار تر یوه کال کلابندی وروسته له شاه حسین هوتك څخه ونیوی(دذی حجیاوائل) اودهوتکو پاچهی تر (۳۰) کالو وروسته په قندهار کی ختمه سوه.

نادر شاه افشار دقندهار نادر آباد بناکیء اودلته ئیسکه ووهله.

سیدآل خان دابدال خان ناصر زوی افغانی لوی سپه سالار او دایران دجګړو فاتح اودپښتو شاعر په کلات کیدنادر شاه افشار پهلاس کښیووت اوړوند کړ سو .

شاه عالم دعلیخان زوی دسلطان ملخی توخی وراره د زابل او کلات حکمران و .

تاج خان آفغان (ممنون شاعر)په هندکی مړ سو .

دمسری خان مردانی پښتو شاعر دژوند وخت . دی داشعارو دیوان لری .

عبدالحمید ماشو خیل دپښتولوی شاعر دپیښور په ماشو خیلو کی وفات اوښخ سو (ولادت ئی د ۱۱۰۰ (حدود) دپښتو دیوان خاوند او دنیرنګ عشق پښتو مترجم .

سعادت خان د پښتو مثنوی کیمیای سعادتمنظوم کیء.

عبدالرحیم هوتك قندهاری شاعر له قندهاره فرار سو او د خراسان په ورامین آو بخارا کی اوسیدی . دپښتو دیوان لری .

قلند راپریدی د پښتو دیوان خاوند په خیبر کی اوسیدی .

۱۷۳۸ م ۱۱٥۱ ق

دنادر افشار له خوا عبدالغنی خان الکوزی د هرات مشر سو ، پیر محمد خان هروی دبلوچ حاکم او حاجی اسماعیلالکوزی داسفزار او اشرف خان غلجی دکلاتحاکمان سول . نور محمد خان علی زی (میرافغان) د ٤۰ زرو پښتنو لښکرو مشر سو ، او ذوالفقار خان اواحمد خان تهپه ما زند را ن کی جا ګیر ورکړه سو .

شاه حسین هوتك مازندران ته نفی سو او هلته په زهرو ووژل سو (۱۰ شعبان) دده پاچهی په

قندهار کی ۱٥ کاله وه. نا در شاه دقندهار ښار وران کیء.

نا در افشار غز نی و نیو او د کابل دناصر خان او شر زه خان سره ئی جنګ ونښلاوه ، رحیمداد خان د کابل کوتوال ئی کلابند کی، څوچی دا ښار ئی ونیو بیر ته ئی ناصر خان تهوسپارهاو ترهندوکش او بامیانه سیمی ئی فتح کړی .

۱۷۳۹م ۱۱٥۲ ق

نادر افشار دپیښور له لاری پر لاهور او ډهلی حمله و کړه او هندوستان ئی ونیوی ءاو د۷ ۸ ملیونو پونډو ثروته سره بیرته کابل ته راغی ، او تربنګښ اوډیرو پوری ئی ونیول او ددرهٔ بو لا ن له خوا قندهار او هرات تهولاړ .

سید جعفر روهی تدقیقالتحقیق وکیښ .

مجهربن عیسی داود (اشرف العنوان فی معر فة انساب افغا ن) وکیښدبمبئی دملافیروز کتابخانه)

۱۷٤۰ م ۱۱٥۳ ق

نادر شاه افشار دخپلو فتوحاتو جشن په مشهد کی جوړ کیء،دد ه مملکت له سنده تر فراته اوله سیحونه تر بلوچو پوری رسیدیء.

میان عبدالحکیم بن سکند ر شاه سنتیا کاکړ دقندهار د سیمی نقشبندی مشهورپیر اودحصنالایمان مولف وفات اوپه تهل چو نیالیکی ښخ سو (ولادت ئی ۱۰۷۰ق)

۱۷٤۱م ۱۱٥٤ ق

نادر شاه افشار احمد خان ابدالی له مازندرانه را وغوښته او دخپلو همرکابو ابدا لیانو په مشر تو ب ئی وګو ماره.

۱۷٤۲ م۱۱٥٥ ق

خوشحال خان توخی د علی خان زوی دکلات حکمران و .

حافظ عبدالکبیر در درمجالس او مناجات او معجزاتو ناظم خپل در مجالس په پښتو نظم کی .

۱۷٤٥ م ۱۱٥۸ ق

محمد اکرم هروی خطاط د هرات دسعدیه مدرسی نوشته وکښله .

۱۷٤۷ م ۱۱٦۰ ق

نادر شاه افشار دخبو شان په فتح آباد کی دخپلو در باریانو له خوا ووژل سو (دیکشنبی شپه ۱۱ جمادی الاخری) احمد خان ابدالی او نور پښتانه د هرات له لاری له مشهده قندهار ته راغلل (رجب) د قندهار په شیر سرخ کی دپښتنو لو جرګه جوړهسوه او په نهمه ورځ ئی آحمد خان سدوزی دزمان خان زوی ۲٥ کلن ځوان په افغانیسلطنت د احمد شاه درانیپه نامه انتخاب کیء او دغښمو وږیئی دده په پګړی کی وتومبه (شو ا ل ۱۱٦۰ق اکتو بر).

تیمور شاه په مشهد کښی وزیږیدی ء.

۱۷٤۷–۱۷۷۲م۱۱٦۰– ۱۱۸٦ ق

داحمد شاه بابا ابدالی دزمان خان سدوزی دسلطنت دوره چیپایتخت ئی قند هار و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقی خان اخته بیکی ٢٦ کروره روپۍ دپیښور او کابل ما لیات نادر شاه افشار ته وړی، چی قندهار ته راغلل نواحمد شاه دغه خزانه واخیستله.

احمد شاه غزنی او کابل او پیښور له ناصر خان څخه ونیول.

اشرف خان او الله یار خان دخوشحال خان توخی زامن د کلات اوتوخو سرداران وو، اواحمدشاه ابدالی منلی وو.

اخوند گدادپښتو نافع المسلمین ناظم اوددیوان خاوندشاعرژوندیو.

معزالدین خټك خپل پښتو کتاب ربقة الاسلام په پښتو لنډه مثنوی منظو م کړی‌ء، دی‌دشعردیوان‌هم‌لری.

محمد نظام معجز کابلی شاعر په ډهلی کی وفات سو.

١٧٤٨ م ١١٦١ ق

احمد شاه ددیرش زرو لښکرو سره د کابل او پیښور له لاری تراټك او جیلم پوری ونیول. اود لاهور څخه تر١٣ربیع‌الاول ١١٦١ق سرهند ته‌ورسیدی، په سند ه کی ئی میان نورمحمد کلهور ماچا کړی‌ء

دده په امر محمد قاسم دعندلیب‌په نامه یوتوپ په‌پیښور کی جوړکړی‌ء.

احمد شاه د محمد شاه گورکانی زوی په ډهلی کی پاچا سو.

شاه حسام الله‌پرهند داحمدشاه دلو مړ ی یر غل «فتح نا مه» په فارسی منظومه کړه (دپاریس ملی کتابخانه).

علم‌خان اپریدی خپل پښتودیوان ترتیب‌کی (دهند دتونك کتابخانه)

سردار زاهد خان‌سدوزی‌له ١١٣٢ق تر ٦١ق پوری دملتان‌حکمران و.

١٧٤٨ م ١١٦٢ ق

لاهور ته داحمد شاه جنگی سفر او دپنجاب دمالیاتوټولونه ومیرمنو معین الملك ته سپارل.

دنور محمد خان‌علی زی میرافغان او گد وخان او محبت خان‌دسیسه او ددوی وژل په قندهار کی.

١٧٤٩ م ١١٦٢ ق

میافقیر الله جلال آبادی ښکا پوری مرشد له ښکا پوره دحجازپه سفر ولاړ اوپه ١٢ دجمادی الاولی په‌مد ینه کی و.

قاضی نصر الله بار کزی خوانچه زی دارغسان او سیدونکی د احمد شاه له خوا دقندهار قاضی سو، دخان علوم کورنی‌دده له‌پښته دی. دده زوی محمد اسماعیل ژلی بیکه او دهغه زوی قاضی محمد سعیدو.

ملامحمدی (املا) دعلاءالد ین‌زوی دسنگ چارك شاعر او صوفی په بخاراکی وفات سو، دوشنبه ١٨ ربیع الاول (ولادت ١١٠٠ ق).

لقمان خان د ذوالفقار خان سدوزی زوی د قندهار نائب الحکومه وفات سو.

١٧٤٩ م ١١٦٣ ق

احمدشاه هرات ونیو او میر زا شاهرخ دنادر شاه لمسی ته ئی مشهد وسپاره اوپه هرا ت کی دزویش علی خان هزاره‌مقرر کی‌ء.

عابد خان سدوزی مغدود خیل

دشاه حسین کړوسی د ملتان دپښتنو مشر مړ سو.

میا محمدعمربن ابرا هیم دپیښور دځوکنو اوسیدونکی خپل شمایل نبوی په پښتو منظوم کړه.

١٧٥٠ م ١١٦٤ ق

احمد شاه قلات ونیو اومیر نصیر خان بلوخ ته ئی‌وسپاره.

دهراته پرنشا پور حمله او نیول‌او عباسقلی خان ته سپارل.

وزیر شاه ولی خان مرو ــ میمنه اندخود ــ تربد خشانه ونیول.

شاهرخ د نادر شاه افشارلمسی په مشهد کی داحمد شاه په نامه سکه ووهله:

یافت از الطاف احمد پاد شاه
شاهرخ برتخت شاهی تکیه گاه

احمد شاه له زور آباده ملامیرزادملا محمد سلجوقی زوی راوست او د هرات د پای حصار په مدرسه کی مدرس کی‌ء.

دوزیر شاه ولیخان بامیزی په‌امر شاه نظیر توپ ساز «توپ زمز مه» په لاهور کی داحمد شاه بابا په نامه جوړ کی‌ء.

١٧٥١ م ١١٦٥ ق

احمد شاه دلاهور جنگی سفر و کی‌ء او ښا غا سی عبدالله خا ن کشمیر ونیوی ء.

قلندر خان دهلی ته داحمد شاه له خوا په سفارت ولاړ او پنجاب ــ سند ــ کشمیر په احمد شاهی سلطنت کی داخل سوه.

حاجی ملاولی ساکزی قندهاری ملاباشي و.

محمد علی حزین ایرانی شاعر «متولد ١١٠٣ ق متو فا ١١٨٠ ق» په‌تذکرة‌الاحوا ل کی د پښتنو په لاس دایران او اصفهان دنیولو احوال په هند کی و کیښی.

کامگارخټك دپښتو شاعر وفا ت سو.

١٧٥٢م١١٦٦ق

سر دار خان جهان پو پلزی د احمد شاه په امر دکابل کلا ترمیم کړه اولس در وازی‌ئی ورکړی.

سید فتح علی حسینی گردیز ی دسید عوض خان زوی‌مورخ اوشاعر او مو لف په هند کی تذکره ریخته گویان وکښله (دده وفات ١٢٢٤ق)

١٧٥٣ م ١١٦٧ ق

احمد شاه سند ته ولاړ اوبیا ئی مشهد محاصره‌کړی‌ء او نورمحمدخان افغان ئی دشاهرخ‌میر زا نایب‌وټاکه اوټول خراسان‌ئی په هرات‌پو ر ی ونښلاوه.

میرمنو دلاهور حاکم مړ سو او احمد شاه دده‌زوی‌میر مومن ته‌لاهور وسپاره.

په ٤ دمحرم ١١٦٧ ق احمد شاه سند ته ورسیدی او دښکار پور ولایت ئی په قندهار پوری وتاړه او محمد مراد یاب خان دنور محمدزوی یی دسر بلند خان په لقب دسند پرتخت کښیناوه.

ملامحمد غوث دا خوند تر کمان بن تاج خان زوی چی له کندهاره پیښور ته تللی و داحمد شاه له‌خوا دپیښور لوی قاضی سو دده‌دمنطقو پر میر زا باندی حاشیه کښلی اود احمد شاه بابا عر فاني خبری ئی د

شرح الشرح په کتاب کی بیان کړی.
میر زا هادیعشرت داحمد شاهی دربار منشی په پیښور کی یو قصر جوړ کیء چی تاریخئی «مسکنعشرت هادی آباد». دی.
دکندهار په دربار کی دسندسفیر گدومل هند وو، اود احمد شاهسفیر په سند کی اسماعیل خان پنی و.
دوهم عالمگیر دجهاندارشاهز وی دډهلی پاچا سو.

۱۷۵۴م۱۱۶۸ق

په کندهار کی لو مړی مـــوزیم (بیـت الاشـراف) جــوړ ســو (ربیع الثانی)

۱۷۵۵ م ۱۱۶۹ق

آزاد خان افغان په اصفهان کــی سکه ووهله (داصفهان موزیم).
غلام محی الدین خان افغان پههند کی داحمد شاه ابدالی (ظفر نامه)د میرمنو قمر الدینخانپه نامه وکښله (دلاهور پو هنتون خطی نسخه) ملا عبدالرشید دحسین زوی پــه لنگـر کوټ کی پښتومثنوی اودرسی کتاب رشید البیان وکیښ (دفقه احـکام)

۱۷۵۶م ۱۱۷۰ق

دشا هزاده تیمور په امر خصـــم افگن توپ په لاهور کی جوړ سواوپه پنجاب کی ۲۰۰کښتی جوړی سوی.
احمد شـــاه دهـلی پــــه ۷ د جمادی الاولی ۱۱۷۰ق ونیوی دوهم عالمگیر ئیدهغهځایپر تختکښیناوه اودهغه وریره ئی شهزاده تیمور ته وغوښته ، نظام الدوله ئی ددهـلی وزیر او نجیب الدوله ئی سپهسالار مقرر کیء.
پهمکهکی دافغانی حاجیانو لپا ره سلیمانی کاروانسرای دا حمد شاه پهامر حاجی عبدالکریم بارکـزی او حاجی محرابخان نور زی جوړ کیء (ربیع الاول غره۱۱۷۰ق)
پههرات کی نویکلاوی اوپلمالان جوړ سول.
بیبی صا حبه بنت کامران دشاه محمود هوتك ماینه په کابل کیمړه اوښخه سوه. (سه شنبه ۹ رجـب شنخته ئی په کابل کی ده).
واقف بټالوی مشهور شاعر پــه لاهور کی دشهزاده تیمور حضورته راغی.
شاکر خان سدوزی له ۱۱۶۳ تر ۱۱۷۰ق دملتان حکمران و.

۱۷۵۷م ۱۱۷۱ق

محمود المنشی دابراهیم حسینی زوی داحمد شاه ددربار منشی(تاریخ احمد شاهی) له ۱۱۶۰ تر ۱۱۷۱ ق پوری وکیښ. (دبرټش موزیماولینن گراد خطی نسخی).

۱۷۵۸م۱۱۷۲ق

یوه خراسانی شاعر چیدقاسمی تمسی ودحسینخان فراهیدخراسان دحاکم په خوا هښت نادرنامهپه ۱۷ زره بیته کی داحمد شاه بابا په نامه منظومه کړه (ربیع الاول) (دکراچی موزیم خطی نسخه) په کندهار کید شاه واله(اشرفالانهار) جوړهسوه.
اختیار خان بامیزی دا حمد شا هی دربار مهر بر دار و.

۱۷۵۹م۱۱۷۳ق

احمد شاه دهند و دتا (۸۰) زره لښکر په شمالی هندکی مات کـړل جمادی الاخری).

۱۷۶۰م۱۱۷۳ ق

شاه عالم ددوهم عالمگیر زوی د ډهلی پاچا سو.
محسن الملك معتمدالد و لـــــه یعقوبعلیخانبامیزی په ډ هلی کی داحمدشاهلهخوا مقررسو چیدانبارله مر هټانو څخه وساتی .
یاقوت خان خواجه سرا دملتا ن صو بدار سو.
سر دار علی محمد خانسدوز ی په ملتان کی دپښتنو مشر و.

۱۷۶۰م۱۱۷۴ق

احمد شاه د (۶۰) زرو لښکـرو سره دپانی پت پر ډگر دلسو لـکو مرهټانو اوهندوانو سرهجنگ وکیء اوپه ۶دجمادی الاخری۱۱۷۴ ق ئی بری وموند دوه لکه تنه ووژل سوه ۵۰زره آسان او۲ لکه غوایی او۵۰۰ فیلان او ۲۲ زره بندیان ئی ونـیول وروسته ئیشاهعالم دډهلی پرپاچهی برېښو.
په همدغه کال کی احمــد شاه د کندهار اوسنیښاربناکیءاوشهزاده تیمورئی دهرات حکمران کیء.
سر دار شجاعخان سدوزیلومړی پلا تر۱۱۹۷قپوریدملتان حکمرانو.

۱۷۶۱م۱۱۷۵ق

پهپنجاب کیدجیسا سنگهشورش اوپه ۱۱ درجب ۱۱۷۵ق له دویسره داحمد شاه جنگ اوماتول اوپر دوی بری اوتر ۱۱۷۷ق پوری په پنجاب کی پاتیدل.
احمد شاه بابایو سفارت چینته واستاوه .
دتاشقر غان (خلم) دښار بنا چی په ۱۱۶۵ ق نوی شروع سوی وه ، په ۱۱۷۵ق دشهــــزاده سلیمان او عبدالله خان پهامر بهرام خان دهغه ځای حاکم تمامه کړه.
ملا شیر محمد هوتك کـندهاری داسرارالعارفین پښتوناظم اودتجوید افغانی لیکوال په کندهار کی وفات سو (ولادت ئی۱۰۹۲ق)

۱۷۶۱م۱۱۷۵ق حدود

شاه عزت الله مجد دی له کابله یارکند ته تللی وچــی اولاده ئـــی هوری وه.

۱۷۶۲م۱۱۷۶ق

حافظ مر غزی دمردان پښتوشاعر احمد شاهیشاهنامه په پښتومثنوی نظم کړه.

۱۷۶۳م۱۱۷۷ق

احمد شاه سلطان مصطفی خا ن خلیفه عثمانی تهولیکل چه دی پـــه مدینهکی یو مسجد جوړول غوا ړی مگر خلیفه جوابورکیاووئی نهمنل. دالیك په دفتر همایون نمبر۳ کــی ساتلی دی (استانبول).
داحمد شاه پهامر زمان خاندلاش کلا په فراه کیجوړه کړه.
پههرات کی دحسین شاملو باغ جوړسو.معراج الدینختك خپل طبی مثنوی دلیلالعلیل منظوم کیء .

۱۷۶۴م۱۱۷۸ق

شاه غلام محمد مجد دینقشبندی صوفی په پیښورکی وفاتاو ښـــخ سو، دده اولاده په کندهار کی وه.

۱۷۶۵م۱۱۷۹ق

واقف بټالوی مشهور شا عـــر کندهار ته راغی .

۱۷۶۶م۱۱۸۰ق حدود

محمدی صا حبزاده دمـیا عمـر خوکنی زوی دپښتو دیوان خاونـد

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر خپل دیوان تر تیب کیء .

استاد احمد علی خان دتوره‌باس باروت ساز زوی له ملتانه کند هار ته راغی او دده زوی پاینده خان په کابل کی دآهنگری‌اوباروتوکارخانی جوړی کړی.

قاضی دل محمد افغان په طب‌کی بحرالفوائد تالیف‌کیء ۵۵۸ مخه .

سر دار محمدشجاع خان‌سدوزی دوهمه پلا تر ۱۱۸۶ پوری دملتـــان حکمران و.

۱۷۶۷م ۱۱۸۱ق

شاه ولی خان وزیرله کند هاره د(۶) زرو سپرو سره بلخ ته ولاړ او وروسته پخپله احمد شاه هـــم‌د هرات له لاری میمنی ته ورسیدی‌او دبخارا دپاد شاه مراد بی سره ئی دریای آمو سر حد وټاکه.

پیر معظم شاه دپیر محمد فاضل دپیښور دپیر سباك او سیدو نکـی دپښتنو تاریخ(تواریخ رحمت خانی) په پښتو وکیښ(یوه‌مقدمه په‌فارسی اره مقامات) دا کتا ب په هنـــــد کی دحافظ رحمت خان بړیخ لپـاره کښل سوی دی ،چی دمو لف ماخذ یوبل پښتو کتاب (تواریخ‌افاغنه)و، چی په ۱۰۳۱ق کښل سـوی و، او مولف‌ئی خواجو ملیزی و. کاظم‌خان شیدا دافضل خان‌ختك زوی چی‌هند ته شړلی سوی و، خپل دپښتـــو دیوان ئی تر تیب کیء.

علی خان دپیښـــور دشاوخـوا وسیدونکی خپل پښتو دیوان‌بشپړ کیء.

میر غیاث الدین غیاثی دمیـــرك بدخشی زوی‌چی‌دفارسی شعردیوان بیگ مفتی و. ئری په بدخشان کی‌وفات او پـــه فیض آباد کـــی ښـــخ ســـو (ولادت ۱۱۱۷ق)

۱۷۶۸م۱۱۸۲ق

احمد شاه په سندکی دحیدرآباد ښار بناکیء .

خرقه شریفه له جوز جانه دکابل له‌لاری شاه ولی‌خان‌کندهار ته‌یووړه (یکشنبه ۹ربیع الاول)

وکیل الدوله عبدالله خان‌پوپلزی په‌میدان کی(قلعه‌درانی) ودانه کړه.

۱۷۶۹م ۱۱۸۳ق

احمد شاه مشهدته‌ولاړ او نصیر خان بلوڅ هم‌د ۲۰ زرو بلو څانـــو سره دده ملگری و. هلته‌ئی نصرالله میرزا دشاهرخ زوی دنادر افشا ر لمسی پر تخت کښینا وه او گوهر شاد دشاهرخ لو رئی تیمورشهزاده ته وغوښتمه په ۸د صفر ۱۱۸٤ ق قندهار ته راور سیدی ء د مجمل التواریخ لیکوال‌وایی چی احمد شاه په دغه سفر کی دری لکه سپاه ا و اوه سوه تو په لرل.

میرز ا محمد هاد ی متخلص په عشرت هروی دهرات منشی با شی او شاعر ژوندی و.

ملا عبدالله زوری او ابا سهل ا و ملامسکین په هـــزاره گـــی لهجـــه شعرونه ویلی دی .

دکابل د شاه شهید «ا سحا ق ختلانی» پر هد یره‌گنبده جوړه‌سوه.

شهزاده داراب‌په‌کابل‌کی حکمران او ملا عبدالله قاضی او ملا شا ه بیگ مفتی و.

دافضل‌خان ختك داشـــر ف‌خان زوی د خو شحال خان لمسی و فات دی دپښتو تاریخ مر صع او پښتو کلیله د منه مو لف دی .

محمد مسعو د پیښو ر ی لو ی نقشبندی صوفی وفات سو(ذیحجه)

۱۷۷۰م ۱۱۸٤ق

حافظ رحمت خان بړیخ په‌بر یلی کی دپښتنو خلا صه‌الانساب وکیښ (رجب)

حافظ محمد صادق په هند کی‌په فارسی تواریخ رحمت‌خا نی‌و کیښ (اوه مجلسه دلندن موزیم).

۱۷۷۱م ۱۱۸۵ق

دشهزاده تیمور په امر په هرات کی یولوی توپ جوړ سو .

قاضی عبدالر سول‌درانی پوپلزی ته‌چی دعسکر قاضی و دخان با لا ستقلال مر تبه ور کړ ه‌سوه . ارشیخ‌الاسلام سو.

محمد اعظم د خیرالزما ن حسینی دومړ زوی چی مورخ‌او مفسر ووفات سو. د ه دقرا ن تفسیر او معیا ر العلو م لیکلی دی .

اخوندی ملا گندم علی د هرا ت دخلچان کلی د مشهو رعا رف ۸۵ کلن وفات سو . (ولادت ئی ۱۱۰۰)

۱۷۷۲ م ۱۱۸۶ق

احمد شاه پسله ۲۶کاله سلطنته په‌جمعه ۲۰ رجب۱۱۸۸ ق دقندهار دتوبی په غره کی مړاو په قندها ر کی‌ښخ سو په قند هار کی‌دده زوی شهزاده سلیمان دشاه‌ولی‌خان وزیر په‌سعی پادشاه سو ،خو شهزاد ه تیمور له‌هراته راغی ، او شا ه ولی خان ئی په‌بکوا کی مړکـــیء اوپـــه قندهار کی پادشاه سو .

دشاه ولی خان وزیر سره اعتماد الدوله دوست محمد خان‌او شکرالله خان دده زامن هم ووژل سو ه.

سردار محمد شر یف خان سدو زی تر ۱۱۸۷ ق‌پوری دملتان حکمران‌و.

۱۷۷۲–۱۹۷۲م ۱۱۸۶ – ۱۲۰۷ ق

تیمور شاه شیخ عبداللطیف د دلوی افغانستان پاد شاه و .

۱۷۷۲م ۱۱۸۶ ق

شجاع خان سد وز ی د ملتا ن حکمران په بهاولپور کی مړ سو .

تیمو ر شاه شیخ عبد الطیف د وکالت په‌منصب او التفات‌خا ن‌خواجه سرای خز انه‌دار‌او نور محمد خا ن بابړئی امین الملك او فتح الله خان سدوزی ئی خپل ندیم او میر هزار خان الکو ز ی ئی د خپل قوم په سرداری او قاضی فیض ا لله ئی مدار المهام او ملا عبدا لغفا ر جدید الاسلام ئی ددیوان‌په‌مستو فی گر ی وټاکل .شاهزاده هما یو ن دقندهار او شاهزاده سلطان محمود د هرا ت حکمرا نان سول .

نظام الدین عشرت سیا لکو تی «شهنامهٔ احمدی» په فا ر سی نظم کړه داحمد شاه بابا په نا مه .

پیرمحمد کاکړخپل‌کو چنی کتاب «معرفة الافغانی» دشهزاد ه سلیمان بن احمد شاه ابدا لی‌په‌نامه وکیښ.

۱۷۷۲م ۱۱۸۶ ق حدود

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسن علی یو سفـزاده داحمدشاه بابا «کرامت نامه» و کښله «دکابل خطی کتابخانه».محبت خان د حافظ رحمت‌خان بړیخ زوی (اخبار محبت) په هندکی وکیښ.

۱۷۷۳م ۱۱۸۶ق

تیمور شاه پایتخت له قند ها ره کابل ته تبدیل کیٔ اوپه‌کابل کـــی دسردار جهانخان‌اودیوانبیگی‌عبدالله خان‌اوقاضی فیض الله خان اومراد خان پو پلزائی او علی رضا خـــــان موسوی مستوفی او اخکزو په نامه کوڅی جوړی سو ی.

۱۷۷۴ م ۱۱۸۸ ق

په‌قندهار کی عبدا لخا لق خا ن سدوزی یاغی سو ، خو تیمور شا ه دی رونیو ی‌او ړوند ئی کیٔ اوسردار پاینده خان بار کزی ته ئی د سر فرازخان لقب ورکیٔ .

حافظ رحمت‌خان دشاه عا لم خان بړیخ ز و ی دهند پښتو ن جنگی سردار او مورخ او شاعر د خلاصة الانساب مو لف په‌جنگ کی ووژل سواو دهند په بریلی کی ښخ سو . کودیزی شاعر د جلات‌او محبوباقصه په‌پښتو مثنوی نظم کړه .

۱۷۷۵ م۱۱۸۹ ق

وکیل الدوله دیوان بیگی عبدالله خان پو پلزی په‌کابل کی یوه ما ڼی دبالا حصار سره جوړه کړ ه.

وکیل الدوله پر فراه رودپل جو ړ کیٔ.

سردار فتح‌الله خان سدوزی له ملتانه د تیمور شاه دربار کا بل ته راغیٔ او دشاهی دربار خاص ندیم سو .

۱۷۷۶ م۱۱۹۰ ق

تیمور شاه داحمد شاه بابا دقبر گنبده اوباغ په قند هار کی جو ړ کړه.

میاعمر څو کنی د پښتنو مشهور پیشوااو مو لف وفات اود پیښو ر په څوکنو کی ښخ سو .

استا د محمد یا سین معما ر له قندهاره د تیمور شاه په‌امر کابل ته راغیٔ ،دکابل دمعما رانو کور نی دده او لاده ده .

۱۷۷۶ م۱۱۹۰ ق حدود

محمد نو ر بن محمد حسن بن عبدالحبیب تو خی نور خیلی جا مع السلوك عربی په قندهار کی وکیښ دی دمیا فقیر الله شاگرد د ی .

مسعود گل پا سنی په پښتو یو تاریخی مثنوی نظم کیٔ (د لـــندن موزیم خطی نسخه).

اخوند ملا خدابخش د قند هار او سند ملا باشی و، دی د ملاو لی ساکزی زوی دیٔ چی‌تر ۱۲۱۶ ق پوری لاژو ند ی‌و .

فیض الله دملا بابړ موسی خیل کاکړ زوی په قندهار کی دتحقیق التوبه رساله په‌عر بی و کښله .دده بله رساله د منطق مبادی د ی .

۱۷۷۷ م ۱۱۹۱ ق

سر دار جهان خان پو پلزی‌سپه سالار دقندهار په‌دل‌آرام‌کی مسموم

او په قندهار کی ښخ‌سو.

۱۷۷۹ م۱۱۹۳ق

په‌پیښور کی د فیض الله خا ن خلیل او ارسلا خان مو مند بغاو ت اودهغو وژل اود څمکنو کلی چوړول اود یاقوت خان خواجه سرای وژل. دپښتو شاعر بیدل دژوند و خــت داشنغر په اتمانزوکی .

دکا بل با لاحصا ر نو ی‌کلاجوړه سوه .

کاشی راوپه هندکی دا حمدشاه او مرهټانو د جنگ تار یخ و کیښ (دبر تا نیا موزیم خـــطی نسخـــه)

کریمداد خان بامیزی داحمدشاهی دربار عرض‌بیگی‌دکشمیرحکمران و. مظفر خان دشجاع‌خان سدوزی زوی تر ۱۲۳۲ق پوری دملتان حکمران و.

نواز خان ختك د خوشحال خا ن کړوسی د پښتو شا عر او خطا ط په‌کابل کی و. دده ژوند تر۱۱۹۷ق پوری یقینی دی.

۱۷۸۰م ۱۱۹۴ ق

خواجه عبد الکریم‌کشمیر ی‌له‌نادر ‌شاره تر تیمور شاه پوری وقا یع په «بیان واقع» کتا ب کی و کښل (دلندن دموزیـــم خطـــی نسخـــه)

۱۷۸۰م ۱۱۹۵ق

میرزا محمد رفیـــع سوداد میرزا محمد شفیع کابلی زوی داردو ژبی مشهور شاعر او ملك‌الشعراء پـــه هندکی وفات سو «ولادت ئی ۱۱۲۵ ق‌په ډهلی کی»

ملاعبداللطیف صدرالعلماء وفات سو .

شاه فقیر الله بن عبدالر حمـــن حصار کی جلال آبادی نقشبنـــدی مشهور عالم او روحانی مر شد پـــه ښکار پور کی وفات او ښخ ســـو (۳صفر) دی داحمدشاه‌ابدالی‌مرشدو. دقطب‌الارشاداومکتوباتواوفتح الجمیل او ډیرو نورو پښتو اوفا ر ســـی اوعربی تالیفاتو خاوند. په‌هند کی‌د عروج وخروج احمد شاه ابدا لـــی کتاب تالیف سو (دما نچستر خطی نسخه) دتیمورشاه په فر مان‌دکروخ دموقوفا تو متو لی تو ب خوا جــه محمدسعیدته‌وسپارل‌سوچی‌د سلطان بابا لاش له اولادی څخه یو عارف‌او شاعر متخلص په (سیـــدا) و، اود شعر دیوان لری.

۱۷۸۱م ۱۱۹۶ ق

تیمور شاه‌ملتان له سکهانو څخه بیا ونیو او هغه ئـــی شـــجاع خان سدوزی ته وسپاره.

محمد علی انصاری دهدایت الله خان زوی په‌هندکی‌تاریخ احمدشاهی وکیښ . (دبر یتانیاموزیم) پیرمحمد کاکړخیل دپښتو دیوان ترتیب‌کیٔ.

۱۷۸۲م ۱۱۹۷ق

نائب امین الله خان دمیر زایـــی خان لو گری زوی دلو گر په برکی راجان کی وزیریدی ، مور ئی‌دکمال خان وردگ لور وه.

میر عبدالله دپښتو سواتی‌شاعر دننگرهار او سیدونکی‌دپښتو دیوان (جام محبت) خاوند او صوفی‌وفات سو (۲۵ رجب) ولادت ئی ۱۱۳۰ ق

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال دی.

۱۷۸٤م۱۱۹۹ق

دفارس میر زا محمد کلانتر چی دنادر افشار معا صر او ملگری و، تر ۱۱۹۹ ق پوری ئی خپلی لید نی وکښلی چی دهو تکو آخرنی حال‌هم لری (دتهران چاپ ۱۳۲۵ش)

قاضی محمد اکبر شاه دقاضی محمدغوث زوی‌دپیښور لوی قاضی‌و.

محمد شاه خان هزاره دهرات بیگلر بیگی (حکمران) و.

محمد خان هزاره دمحمد شاه‌خان زوی دتیمور شاه په‌فر مان‌دباخرز حاکم‌بالاستقلال‌مقرر سو (۸ذی‌حجه)

۱۷۸۵م ۱۲۰۰ق

امو خان داشرف‌خان تو خی زوی دکلات دسیمی مشر و.

میان محمد عمر دمحمد ابراهیم زوی دباجوړ دمیا کلی او سیدونکی (دخو کنو میا) مشهور عالم‌اومرشد او مولف وفات‌اودپیښوردخوکنو کلی کی ښخ سو (یکشنبه ۱٦ شعبان) ولادت ئی ۱۱۰۰ق. تالیفو نه‌ئی:(۱) معالی شرح‌امالی(۲) تو ضیح‌المعانی پښتو منظوم (۳) دافغا نانو شجره نسب (٤) شمایل نامه په ۱۱٦۳ ق پښتو (۵) مخمس درود شریف به پښتو.

حافظ الپوری خپل پښتو د یوان ترتیب کی‌ء.

مسعود بن عبدالله دآدم خان او درخانی قصه تالیف کړه.

محمد نور بن محمد حسن بن عبدالحبیب تو خی کندهاری خپل کتاب جامع السلوك وکیښ (عربی).

۱۷۸۵م ۱۲۰۰ ق حدود

بابه خان ریکا باشی او دده زوی سر فراز خان دکابل د ریکا نی مشران اود لښکر منصبداران وو، دریکا قبیله احمد شاه له کردستانه راوستلی وو.

سر دار رحیمدادخان دحاجی‌جمال خان بارکزی زوی دافغانی دربار د سلطنتی اسنادومحافظ اومهر بردارو. دجلال آباد دبهسود اود ښکار پور د گړی یاسین محمد زی دده له پښته دی.

میرزامحمد هاشم بهشتی‌داحمد شاه بابا اوتیمورشاه دحضو ر منشی (نگارستان سلطانی) وکیښ چی سیاسی او ادبی معلو مات لری.

یوه نامعلو م مولف پښتو تذ کر ة الملو ك د سدوزو په تا ریخ کی و کیښ (درا ورتی خطی نسخه)

محمد جعفر شاملو خراسانی چی داحمد شاه سره دپانی پت په جنگ کی ملگری‌و، په‌هندکی منازل‌الفتوح ددی جنگ پراحوال‌وکیښ (دبرتانیا موزیم خطی نسخه)

۱۷۸٦م ۱۲۰۱ ق

مدد خان دتیمور شاه له خواځخه په سندکی دتالپورانو سرو کو تلی اوبیائی میر فتح خان دسندحکمران کی‌ء. ملاحسن‌ساکزی‌دکندهاردتلکان پښتو اوفارسی شاعر او عارف‌خپل فارسی‌دیوان‌تکمیل‌کی (تحفة‌المدایح)

دکابل په بالا حصار کی دو کیل الدو له عبدالله خان پو پلزی په امر یوه خا نقاه جوړه سوه (پنجشنبه (۱) جمادی الاخری).

وکیل الدو له عبدالله خان پوپلزی دعلی خان قند هاری زوی چی‌شاعر، اداره چی، او لښکری لوی وزیرو ، په غزنی کی وفات او ښخ سو (دو شنبه ۲۲ذی قعده).

۱۷۸۸ م ۱۲۰۲ ق

دعلیم الله بن عتیق الله بن فضل‌الله بلخی حنفی صو فی او فقیه او دزبدة الروایات دمؤ لف وفات . (ولادت ئی ۱۱۰۹ق)

۱۷۸۸م ۱۲۰۳ق

په کشمیر کی دآزاد خان‌تیمورښت اودهغه آرامو لدغه وقایع په«جنگ نامه آزاد خان »کی‌په فارسی منظوم سوی دی .

دتیمور شاه په فر مان شهد اد خان پو پلزی دننگر هار مستأ جر او حا کم دجلال آباد کلا جو ړه‌کړه.

میر هو تك خان افغان پو پلز ی دخپلو فار سی اشعا رو کلیا ت تر تیب‌کی‌ء (١٤) زره بیته.

۱۷۸۹ م ۱۲۰٤ ق

دبخارا شاه مراد معصو م مرو و نیو له، او تیمور شاه در یای آمو دده سره سر حد و ټا که.

تیمور شاه په‌کابل کی یولوی قصر جوړ کی‌ء .

۱۷۹۰ م ۱۲۰۵ ق

مولوی محمد عمر ساکزی دپښتو تجوید مؤلف په قند هار کی و فات سو .

۱۷۹۱م ۱۲۰٦ق

دشاهزاده محمود د هرات دحکمران په امر خان علوم ا قضی القضاة احمد خان دهرات جا مع بیا ودانه‌کړه .

سید ابو الحسن عنوان د جر م بد خشان شا عر ووژل سو (ولادت ئی ۱۱۲۳ق)

۱۷۹۲م ۱۲۰٦ق

اسدالله خان نورزی په دهلی کی دتیمور شاه سفیر او غلام احمد خان‌ئی و قایع نگارو. دهند له‌خوا وجیه الدین سفیر کابل ته را غی‌ء چی تیمور شاه وجیه الدو له لقب ور کی ء .

۱۷۹۳م ۱۲۰۷ ق

تیمورشاه تر (۲۲) کلو سلطنت ورو سته (٤٦) کلن په کابل کی په یکشنبه ۷ شوال و فات او ښخ‌سو ولادت ئی ۱۱٦۰ق پر ځای یی دده زوی شاه زمان پادشاه سواود کابل پر تخت کښیننو ست .

۱۷۹۲ ـ۱۸۰۰م ۱۲۰۷ـ۱۲۱۵ق

زمانشاه دتیمور شاه زو ی دلوی افغا نستان پاچا و.

۱۷۹۲م ۱۲۰۷ ق

رکن الدوله نواب مظفر خان سدوزی او امین الدو له سر دا ر محمد خان دیار محمد خان سدو زی زوی کابل ته راغلل ،او دواړه بیرته دملتان او کچړی حکمرا نان سو ل.

نواب مستجاب خان بریڅ په‌هند کی گلستان ر حمت و کیښ .

سید انور شاه دتیراه په کلایه‌کی دپښتو دیوان تر تیب کی‌ء.

قنبرعلی خان اور کزی د پښتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیوان خا وند شا عر په پیښورکی مړ سو (پنجشنبه ۱۱ رجب).

میر زا محمد خلیل مر عشی پــه مجمع التوا ریخ کی دهو تکوفتوحات په ایران کی بیان کړه (د تــهــران چاپ ۱۳۲۸ ش)

شاه زمان حافظ شیر محمد خان

دشاه ولیخان و زیر زوی تـــــه دمختار الدوله اشرف الو زراء لقب ورکیء او قاضی القضات مدارالمهام فیض الله دولت شاهی ئی بندی کیء (شوال)

۱۷۹۳م ۱۲۰۷ ق

دشوال په اومه تیمور شاه پسلــه ۲۲ کاله سلطنته په کابل کی مړاوښخ سو اوشهزاده زمان په کابل کــی پر تخت کښینوست .

شهزاده همایو ن چی دقــلا ت ، نصیر خان بلوڅ ئی پناه وروړی وه، دغه خان ئی شفا عت نامه دشاه زمان حضور ته را و لیږ له .

۱۷۹٤ م ۱۲۰۸ ق

دکابل شاهی باغ اود لکشا قصر له بالا حصار سره جوړ سو ه.

شاه زمان دسکها نو ددفع لپاره پیښور ته و لاړ، خو بیرته قندهارته را و گر زید او خپل ورور هما یون ئی په لمهیه کی ونیواو دحسن قزلباش پــه لاس ئی ړوند کیء ، بلخ یــی هم بیا ونیو. دانگریزانو دوه تنــه استازی کابل ته راغله، چه یو ئــی سیدغلام محمد خان نومیدی ء .

۱۷۹۵ م ۱۲۱۰ ق

قاسم علی افر یدی خپل پښتو دیوان په هنــــد کی تــر تیب کیء (۲۰ ربیع الاول ۱٦ اکتوبر)

۱۷۹۵ م ۱۲۰۹ ق

محمد علی خان انصاری په هندکی (بحر مواج) ددر نو د عصر پراحوال باندی تالیف کیء (دلندن موزیم).

ملا سعد الله خروټی قندهار یچی

پر جلالین او مو لوی عبدالغفور ئی حا شیې لیکلی دی و فات سو.

دزمان شاه له خوا خــــخه شا ه غفران لله مجددی بخا را او خوقندته په سفارت ولاړ.

۱۷۹۵م۱۲۱۰ ق

دکابل دچهل ستو نقصر په هند کی دشاه زمان لپاره جوړ سو.

په حسن ابدال کی شاه زمـــا ن دسکها نو سره و جنگید، او لاهور ئی بیا و نیو .

رحمت داوی قندهاری شــا عر ، دلیلی مجنون قصه په پښتودسردار عبدالله الکو زی دکشمیر دوا لی اود شاه زمان سدو زی په نامه نظم کړه، دی پښتو دیوان هم لری.

آقا محمد خان قا جار پر مشهد تعرض و کی ء او شا هرخ ئی بندی کیءَ دده زوی نادر میر زا دهرا ت له لاری شاه زمان ته پناه را و ړه.

قا جاری پاچامحمد حسین قراقوزلو کابل ته سفیر را وا ستاوه او شاه زمان هم خپل سفیر گدو خان درانی ایران ته و لیږ لی ء .

ړوند شهزاده هما یـــو ن په کا بـل کی بندی ړ.

۱۷۹۵ م ۱۲۱۰ ق

قا ضی مــحــمد حسین خان ملــا

پیښوری دمیرزاهددمنطق پر حاشیه بله حا شیه و لیکله.

گل محمد دهلمــند دما لگیـــــر او سیدو نکی پښتو شا عر خپــل پښتو دیو ن بشپړ کیء.

حاجــی در و یش بهـــا در خا ن صو فی او شا عر د حا جی جما ل خان بارکزی زوی په قند هار کی ژونــــدیؤ (دمحــــمد ر حیم خا ن امین الملك او محمــــد اکر م خان امین الملك پلار) .

شیخ الا سلام میر خیر ا لد ین دشاه زمان ددربار ملا او قا ضی ــ القضات ؤ .

۱۷۹٦م ۱۲۱۱ ق

دډهلی سفیر سید محمود خا ن کابل ته راغیء اوشاه زمان دډهلی دمیر زا محمد اکــبر د ولیعهــدی تصدیق وکیء.

شاه زمان دجیلم اوسند دوابی ته احمد خان بار کزی او درا و ی ا و چناب ناوی ته حسن خان قز لبا ش حا کمان مقرر کړل. محمد خان توخی او بو ستان خان اونورالله خان ختټك د۷زرو سپرو او سلو ز نــبور کو اوخاورو تو پو سره ددغو دووولایاتو دسر حداتو سا تنی ته و گو ما رل سوه.

شهزاده قیصر دهــرات نائب ــ الحکو مــه او ســــر دار احمد خان نورزی اوسردار زمان خان بامیز ی دهرات دلښکر مشران او مشکـــــی خان خوجه سراد ضراب خانی ا و باروت سازی مشر او قلیچ خا ن تیموری دهرات قلعه بیگی سو.

شیر محمد خان با میزی نا درمیرزا افشار بوت اود افغا نستان پــــه حمایت ئی د مشهد پر تخت کښیناوه.

هارون خان دحاجی جــمال خا ن محمدزی زوی دفارسی ژبی خورانبه شاعر په گریشک او قندهار او کابل اوهندکی ژوندیو،دده دشعر دیوان هم سته .

۱۷۹۷م۱۲۱۲ق

شاه زمان سدوزی د جنوری پــه اوله لاهور ته ولاړ، اوپه ۱٦ ما رچ بیرته کابل ته راغی ء.

دهند درامپور نواب غلام محمــد خان دفیض لله خان رو هیله ز و ی کابل ته راغیء اود شاه زمان څخه ئی کومك و غوښت، چــی دده و لایت بیرته ور و نیسی . (رجب)

پــه دی کال شاهــزاده سلطا ن منصور دکابل حاکم، او جان نثا ر خان امیر الا مراء قوللر اقاسی ئی مختار کار ؤ. حسن خان تو پساز په کابل کی دشاه زمان په امـــــر دزبر زنگ توپ جوړ کیء.

د کابل په بالا حصار کی بنگله طلا جوړه سوه.

۱۷۹۸م۱۲۱۲ق

په هرات کی شهزاده محمودیاغی ســـو، او شاه زما ن ور غـــــی، هرات ئی و نیــویء، او شهــــزاده قیصرئـــــی دهرات حــــکمران کیء (۱٤ اکتوبر) محمود، کا مــران او فیروز الدین سدو زی شاهزادگا نو تهران ته فتح علی شاه ته پناه یووړه (۲۸ رمضان).

شاه زمان گدو خان سفیر تهران

دشاه زمان په امــــر سر دا ر ته واستاوه، چی قــاجــاری پا چا ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

سدوزی شا هزادگان دشاه ز ما ن پرخلاف ونه لمسوی.

شاه زمان له هراته کابل ته را ستون سو او لاهور ته رهی ســـو (دسمبر).

زمان شاه له خرا سانه ۱۲ ز ره توره نا قلین دکا بل سیمو ته را وکو چول.

مظفر خان رکن الدو له د شجاع خان سدوزی زوی دتیمور شاه لــه خواد ملتان ناظم سو .

رنجیت سنګه د شاه زما ن‌په فرمان دپنجاب حکمران سو، او د مها را جه لقب ور کړ سو .

شاه زمان خپل ۱۵کلن زو ی شجاع الملک دپیښور حکمر ان‌کیٔ.

شاه صفی‌الله صفی‌مجددی شاعر او صوفی د یمن په حدیده کی وفات او ښخ‌سو، دی دشعر دیوان لری ا و ځلور کتابونه ئـی په تصوف کی کښلی دی . (دلا دت ئـی ۱۱۵٦ ق)

میر عزت الله له اټکه خپل سفر د یار کند، پـر خوا ، بلـخ ، بامیان، کابل، پیښورواوبخاراله‌لاری شروکیٔ (۲۷ رجب) ده په ۱۲۲۷ ق د ولیم مور کرافت په‌حکم خپله سفر نامــه هم وکښه ، چی یوه برخه ئی پــه ۱۸۲۵ م له کلکتی څخه چاپ سوه .

شیخ رحم علـی هندی د ایسټ انډ یا کمپنی په امر راغی ، او (بیان حالات منازل کابل ازبلدهٔ شاه‌جهان آباد) یی وکیښ .

۱۷۹۸ م ۱۲۱۳ ق

شاه زمان د خپل ورور د مقابلی لپاره قند هار ته ولاړ (٦ جولایی)

د شاه زمان د وژلـو دسیسه چی د میان غلام محمد هندی په لمسون دده په کوټه کی په کندهار کی جوړ سوی کشف‌سوه‌او۱۳تنه‌سرداران‌چی‌پ دسیسه‌کی‌ئی‌لاس درلود،دشـه زما په مخ کی ووژل سوه ، چی سردا پاینده خان بار کزی هم و ، مګر دد زوی فتح خان ایران ته وتښتید ، ا هلته شهزاده محمود ته‌ورغیٔ .غلا محمد درویش هم‌هند ته وتښتیدی خو پرلاری ونیول سو او ووژل سـ (۱۳رمضان).

علامه حبیب‌الله قند هاری محـق دمولوی فیض الله موسی خیل زو په قندهار کی وزیږیده .

د افغانستان صادرات ایران د کاله څاور ملیونه روپی وی ، او ایرانه واردات تر ۳۰ ملیونو روپـ رسیدل .

شاه زمان د هند د بیانیولو لپاړ دیولك عسکر سره پیښور ته ورسیـ (۲۵) اکتوبر .

انګریزانو د هند د دفاع لپاره دایرا په‌دربار کی دافغانستان پر خـلا فـ فعالیت شروع کـیٔ چی قا جاری حکومت پر هرات حمله وکی ، او د شاه زمـان تـوجه د هنـد له خـوا راوګرزوی .

امام الدیـن حسینی چشتی پـه هندکی تاریخ حسین شاهی‌دسدو زو پراحوال اوشاه زمان باندی وکیښ. و کیښ

معتمد الد وله رحمت الله خـان سدوزی دشاه زمان په فرمان وزیر اعظم سو ، او توره باس خان پوپلزی تهران ته واستول سو ، چی د ایران صدر اعظم حاجی ابراهیم د شهزاده محمود له لمسولو لاس واخلی .

د شاه زمان د سلطنت رجال :

رحمت الله خان سدوزی صدراعظم معتمد الد وله .

مختار الد وله حافظ شیر محمدخان وزیر او د درانو سردار .

امین الملك نور محمد خان بابړ مهتمم دیوان مالیات .

میرزا علـی رضا خان قـزلباش مستوفی دیوان اعلی .

میرزا میر ابراهیم‌موسوی مشرف .

میر محمـد علـی خان مـوسوی کفـایت خان منشی .

میر احمد خـان موسوی منشی

میرزا شریف خان قزلباش منشی باشی.

میر هوتك خان پوپلزی دا روغه دفتر او هر کاره باشی .

التفات‌خان اویوسف‌خان خواجه‌سرا.

د شاه زمان کار داران :

۱ـ عبدالله خان مخلص الد ولـه پوپلزی د کشمیر حکمران په ٤٠ لکه روپی اجاره چی‌فقط ۷لکه‌ئی خزانی ته رسیدی نقدی یا تحـفه .

۲ـ مظفرخان صفدرجنګ سدوزی د ملتان حکمران دری لکه روپی .

۳ ـ عبد الرحیم خان هـوتك د ډیرو اجاره دار په نه لکه روپی .

٤ ـ میر فتح علی خان تالپور د سند میر شپږ زره لښکر .

٥ـ دقلات‌بلوڅ‌خانان‌خان نصیرخان او محمودخان شپږزره سپا ره.

٦ ـزر داد خان پوپلزی د پیښور حکمران په اوه لکه روپی اجاره .

۷ ـ عبد الله جان نثار خان د کابل حکمران .

۸ ـ امین الـد ولـه محمد خـان سدوزی د لیـه حکمـران .

۹ ـ شهــزاده قیصر د هـرات حکمران .

۱۰ـ شهزاده حیدر دقندهار حکمران .

۱۱ ـ په شمالی ولایاتـو کـی محلی میران .

۱۲ـ احـمدخا ن با رکـز ی شا هنچی باشی دجیلم حکمرا ن .

۱۳ـ نـواب جمال خان دقصور حکمران .

۱٤ـ ملك محمد عظیم خان دکا لا باغ حکمران .

۱۵ـ امیر ګونه‌خان زعفران لږد خبوشان حکمران

۱٦ـ ابراهیم خان شادلو افشار داسفراین حکمران .

۱۷ـ ابراهیم خان کرد داسفزار حکمران .

۱۸ـ عباسقلی خان بیات اوجعفر خان بیات دنشاپور حکمران .

۱۹ـ جلال خان پوپلزی د کابل مستوفی .

په‌دی‌وول دشاه زمان مملکت له لاهوره او کشمیر هاو سنده تـــر نشاپوره‌و، چی‌جنوبی‌خواته‌ئی‌بحیره عرب و.

دشاه زمان عسکر :

۱۲ زره غلامان مغول اوقزلباش.

۱۲ زره سپاره همرکـا بـه چی امین‌الملك ئی مشرو .

۳۰ زره قندهاری سپاره .

۳۰ زره پیاده .

۱۵ زره‌سپاره‌په سند اوملتان‌کی.

په جنګی سفرو کی ګـرده سل زره سپاره .

۱۷۹۹ م ۱۲۱٤ ق

دشهزاده محمود اووزیر فتح‌خان خطر له‌ایرانه ډیر سو ، شاه زمان خپل ورور شجاع الملك په پیښور کی پرینښو ، کابل اوقندهارته‌راغی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳۰ جنوری) .

هارون خان دحاجی جمال خان بارکزی زوی ددری تکړه شاعر د گرشك حکمرانؤ .

۱۸۰۰ م ۱۲۱۵ ق

د توره باس خان ابدالی افغانی سفیر ترمذاکراتو وروسته فتحعلی شاه قاجار دشاه زمان په نامه یو خط وکیښ اوخراسان یی خپله پدری موروثه وبلله، مگر شاهزمان پخپل جوابی فرمان (۱۸ جمادی الاخری ۱۲۱۵ ق) کی ورته وکښل، چی که پرافغانی حدودو تجاوز وسی، جواب به یی په توره درکړه سی .

حضرت شاه دمردان اوسیدونکی پښتو شاعر خپل دیوان ترتیب کیء.

مدرس فیض الله اخوند زاده داشنغر او سیدو نکی دپښتو ذخیرةالقراء کتاب وکیښ. (رمضان)

۱۸۰۱ م ۱۲۱٦ ق

جان ملکم دانگریز سفیر په تهران کی له فتح علی شاه سره معاهده وکړه، چی که د افغانستان پاچا پر هند حمله وکی، نو به دقاجاریانو لښکر پر افغانستان باندی راځی .

شهزاده محمود او وزیرفتحخان له ایرانه راغلل اوقندهار یی ونیوی‌ء شاه‌زمان له کابله ورغی او سردار احمدخان نورزی دشاه‌زمان د ۳۰زرو لښکرو سره وزیر فتحخان ته اوروان ستل اوشاه‌زمان مات سو، له تازی رباطه کابل ته راغی (صفر).

شاه محمود سدوزی ته په قندهار کی دایران دقاجاری پاچا د تبریك مکتوب ورسیدیء او انگریزانو د هندوستان دنیولو رقیب شاه‌زمان په‌دی چم هیسته کی ء.

شاه زمان له‌بالا حصاره دننگرهار پرخوا رهی سو او شاه محمود په بالاحصارکی پاچا اوسردار فتح خان شاه‌دوست یی‌وزیر سو (دربیع‌الاول اوائل) .

شاه زمان ونیول سو او ړوند کړ سو، وزیراعظم سردار رحمت‌الله خان بامیزی او وروریی سردارخان اومحمد زمان بامیزی په‌بالاحصارکی ووژل سوه .

دوزیر فتحخان په فرمان‌ملامحمد علی قزلباش دکابل دمرادخانی ــ خیابان ــ وزیرآباد دامامیانو په قضا مقررسو. (شعبان)

دشاه محمود سدوزی په فرمان نائب امین‌الله لوگری دلوگر او بتخاك خان سو، چی لقب یی (امین‌الدوله او نائب‌السلطنه) و .

شجاع الملك دشاه زمان سکه ورور دپیښور له خوا حمله وکړه، ،داشپان په‌جنگ کی مات‌سو او بیرته خیبر ته و لاړ .

دوزیر فتحخان‌فرمان دفتح‌الله‌خان امین الملك په‌نامه صادر سو، چی دامین الله خان بره‌کی‌لوگری لپاره دوه سوه تومانه مواجب مقرر د یء (۱۹ صفر ۱٦ق) .

۱۸۰۲ م ۱۲۱۷ ق

شهزاده کامران دخپل پلار شاه محمود له خوا دقندهار نائب الحکومه سو.

۱۸۰۳م ۱۲۱۸ق حدود

میرهوتك خان (افغان) دزمان خان پوپلزی زوی خپل دفارسی شعر دیوان ترتیب کیء .

غلجی قبایل شاه محمود ته وسوریدل او وزیر فتحخان دلسوزرو لښکرو په مرسته له دوی سره ډیر جنگونه وکړه، او شپږ زره تنه‌ئی مړه کړه.

غلجیان چی شاه محمود ته یاغی سوی‌ؤ په سجاوند کی مات سول، او د دوی مشر عبدالرحیم خان او دوه زامن یی‌په توپ کی‌والوزول سوه، په کابل کی دمختار الدوله شیر محمد خان ښوربنت .

۱۸۰۳ م ۱۲۱۹ ق

په کابل کی دشیعه اوسنی جنگ ونښت اوخلکو بلوا وکړه، شاه‌محمود ونیول سو، اوشاه شجاع پادشاه سو بالاحصار ته‌راغی (۱۳جولایی) او وزیر فتح خان قندهار ته ولاړ. ړانده شاه‌زمان نه پریښو چی دشاه‌محمود سترگی ړندی سی، دی یی په بالا حصار کی بندی کیء ، او د شاه شجاع د سلطنت لومړی دوره تر ۱۲۲۵ق پوری‌وه .

شاه شجاع تر جلوس وروسته دغه لوړ مامورین مقرر کړل .

مختار الدوله شیر محمد خان بامیزی وزیر .

شهزاده حیدر دشاه زمان زوی دقندهار نائب‌الحکومه .

گلستان خان اچکزی مستو فی الممالك .

محمد اکرم‌خان‌پوپلزی‌امین‌الممالك

گل‌محمد خان پوپلزی‌نظام الملك

جلال‌خان پوپلزی د کابل مستوفی

فتح‌الله خان شاهی مهر بردار .

شیردل خان درانی دکابل‌حاکم.

میر هوتك خان پوپلزی د شاهی دفتر مهتمم اودا روغه .

میرزا علی عسکر منشی .

ابوالحسن خان خزانه دار .

شیخ الاسلام محمد یوسف دقندهار لوی قاضی.

حاجی رسول خان هوتك شاه‌عام خیل غلجی (دمیرویس‌خان‌له کورنۍ څخه) په‌کابل‌کی اوسیدی .

۱۸۰٤ م ۱۲۱۹ ق

شاه‌شجاع‌د ۳۰ زرو لښکروسره کشمیر او پنجاب ته ولاړ اوسندیی بیاونیو، دکامران او قیصر مخالفت له‌شاه شجاع سره جاری ؤ.

۱۸۰۵ م ۱۲۲۰ ق حدود

قاضی محمد اکبر خان ملادقاضی محمدغوث زوی په پیښورکی دمحمد زاهد بن محمد اسلم پرتعلیقاتو یوه شرحه وکښله، دغه تعلیقات دعلامه جلال‌دوانی پرشرح تهذیب باندی دی .

قاجار یانو بیا د انگریزانو په لمسون پرهرات حمله وکړه خو ناکام ولاړل .

۱۸۰٦ م ۱۲۲۰ ق

نواب‌محبت‌خان دحافظ رحمت‌خان بړیځ زوی ریاض المحبت د پښتنو تاریخ په هند کی وکیښ .

میان محمدی صاحبزاده د میان عمر څوکنی زوی دپښتو دیوان خاوند .شاعر وفات اود پیښور په څوکنو کی ښخ سو .

آثاریی ریاحین الصلوه ۱۱۹۰ق

مقاصد الفقه ۱۲۰۲ ق

د پښتو شعر دیوان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸۰۶م۱۲۲۱ ق

نواب محبت خان بړیخ دریاض المحبه په نامه دپښتو گرامر په هندکی وکیښس .

دوهم اکبر د شاه عالم زوی په دهلی کی پر تخت ناست و تر ۱۲۵۳ ق پوری .

۱۸۰۷ م ۱۲۲۲ ق

عبدالله خان مخلص الدوله د جمعه خان الکوزی زوی د کشمیر حکمران هلته وفات سو ، او پرځای ئی د شاه شجاع له خوا عطا محمد خان بامیزی د شیر محمد خان مختار الدوله زوی مقرر سو .

دوهم الکسندر د روس پاچا او ناپلیون په تیلسیت کی د هند د گډ یرغل نقشه د ایران له خوا وټاکله .

د هرات مشهور صوفی اسلام کروخی د قاجار یانو سره دشکیبان په جنگ کی شهید او په کروخ کی ښخ سو (ولادت ئی دمیمنی بههبرك کی ۱۱۳۸ ق) .

میرزا سنگ محمد بدخشی

۱۸۰۹ م ۱۲۲۳ ق .

د بدخشان د امیرانو تاریخ دی .

مصطفی د محمد ابراهیم هروی زوی (مخلص) د خپل پیر شیخ سعدالدین انصاری شرح حال «نشأة القدس» په کا بل کی وکیښس.

سید محمود الموسوی د افغانی څلورو قبیلو احوال او شجری ترتیب کړی د (چهار قبیله افغان) په نامه (د برتانیا موزیم خطی نسخه).

عبدالرحمن عارض بدخشی شاعر وفات سو .

۱۸۰۹ م ۱۲۲٤ ق

شاه شجاع د کابل له بالاحصاره پیښور ته ولاړاوملاعاشق شنواری ئی چی شاه زمان ئی شاه محمود ته په لاس ورکړی و، په توپ کی والوزاوه او د کوه نور غمی ئی واخیست .

په پیښور کی د انگریز ایلچی ایلفنستون له شاه شجاع سره دفاعی معاهده د فرانس او ایران د حملی پر خلاف وکړه ، چی په ۱۷ جون ۱۸۰۹ م لارډ منتو د هند ویسرای تصدیق کړه .

میر مجتبی الفت د میر مرتضی کابلی زوی د دری شعر دیوان خاوند په کابل کی وزین یدیء.

امین الملك وزیر اکرم خان د حاجی درویش خان محمدزی زوی او عبد الغفور خان پوپلزی د نملی په جنگ کی ووژل سوه .

۱۷٤۹ـ ۱۸۰۹م ۱۱٦۳ـ ۱۲۲٤ ق

د پیښور د سیمو مالیات د افغانستان د سدوزو حکومت ته (۵۵۰ر ۷۵۹) روپی وی هره روپی ۱۰ شاهی. ملاولیداد کاکړ په قندهار کی دعین العلم ترجمه په پښتو مثنوی وکړه .

۱۸۱۰ م ۱۲۲۵ ق

شیخ سعد الدین احمد انصاری د عبد الغفار زوی مشهور مجذوب صوفی او شاعر او مؤلف ۸۵ کلن وفات او کابل په ده یحیی کی ښخ سو.

سو (ولادت ئی رمضان ۱۱٤۰ ق) دده منثور او منظوم آثار تر ٤۳ پوری رسیږی .

شاه شجاع پیښور ته ولاړ او وزیر فتح خان د شهزاده قیصر په ملگری له قندهاره راغی ، او شاه شجاع هم له پیښوره را وگرزید او په ده مزنگ کی ئی شهزاده او وزیر فتح خان مات کړل ، او دوی بیر ته قند هار ته ولاړل .

میر واعظ سید احمد د کابل د ښار پیش امام په کابل کی ووژل سو (داگست اوایل د جمادی الاولی اواخر) اشرف الوزراء مختار الدوله حافظ شیر محمد خان او حاجی میراحمد خان د شاه ولی خان بامیزی وزیر اعظم زامن په پیښور کی و وژل سوه.

۱۸۱۱ م ۱۲۲۵ ق

شاه محمود د بالا حصار له زندانه ووت او د وزیر فتح خان په مرسته ئی شاه شجاع د قندهار په جکان کی مات کی او هغه ملتان ته ولاړ ، خو شاه محمود کابل ته راغی بیا په بالا حصار کی پاچاسو.

شهزاده عباس د تیمور شاه زوی له بند څخه وتښتید او په کوهدامن کی ئی دپاچهی اعلان وکیء.

ملا یوسف عطار متخلص په مقتول دغه واقعی په فارسی مثنوی نظم کړی .

۱۸۱۲ م ۱۲۲٦ ق

شاه محمود او وزیر فتح خان د کشمیر د نیولو لپاره پیښور ته ولاړل ، شهزاده عباس د سید اشرف او نظر محمد او شاخل په ملگری کابل ونیوی‌ء . خو سردار دوست محمد خان له پیښوره را غی او بالاحصار ئی ونیو ، او سید اشرف اوسید عطائی دپیل ترگوندو لاندی کړه .

په پیښور کی سخته وچکالی وه.

مور کرافت انگریز د روس او شمال غربی هند پر تجارت خپل راپور ترتیب کیء (دهند آرشیف)

ابراهیم خان جمشیدی د کابل د عاشقان و عارفان (عبدالسلام او عبد الصمد د جابر زامن د خواجه عبدالله انصاری هروی لمسیانو) هدیره جوړه کړه چی ډېر لیک لری.

۱۸۱۲ م ۱۲۲۷ ق

وزیر فتح خان له عطامحمد خان بامیزی بن شیرمحمد خان مختارالدوله څخه کشمیر ونیوی‌ء اوسردار محمدعظیم خان ته ئی وسپاره.

امیر محمد انصاری د میرمحمد زوی په کلکته کی د سعدی گلستان په پښتو ترجمه کیء (د لندن موزیم خطی نسخه) .

۱۸۱۳ م ۱۲۲۸ ق

انگریزانو چی میر عزت الله هندی یارکند او بخاراته لیږلی و ، له بلخ او کابله بیرته هند ته ولاړ (ذی حجه) دده سفر نامه په ۱۸۲۵ م په کلکته کی چاپ سوه ، چی اصل ئی په انډیا آفیس لندن کی دیء .

قاضی عبدالکریم د قاضی دادالله زوی د قاضی محمد غوث لمسی په پېښور کې نصاب‌التوحید وکیښ .

مسعود گل د قاضی عبدالرحمن پېښوری محتسب زوی د سردار محمد عظیم خان په‌نامه خپل فارسی کتاب ((عجائب الاخبار)) وکیښ ۴۶۷ مخه (د پېښور موزیم خطی نسخه) .

نواب الله یار خان بړیڅ دحافظ رحمت خان زوی پښتو عجائب اللغات په هندکی تألیف کړ .

۱۸۱۳ م ۱۲۲۹ ق

حاجی رحمت الله خان د حاجی دریا خان پوپلزی زوی د کوهدامن او سیدونکی وزیر او سردار وفات او هوری ښخ سو. (۱۷ شعبان).

۱۸۱۴ م ۱۲۳۰ ق

وزیر فتح خان بیا سند او کشمیر ونیول ، سکهان ئی په اټك کی مات کړل او کشمیر ئی سردار محمد عظیم خان ته‌وسپاره.

میا نعیم متی زی د قندهار په ناکودك کی خپل پښتو دیوان بشپړ کړ (۱۶ ربیع الثانی)

قاسم علی اپریدی په هند کی دخپلو پښتو اشعارو کلیات ترتیب کړ. (د پېښور اسلامیه کالج خطی نسخه)

شهزاده فیروز الدین د تیمور شاه زوی په هرات کی مشر و .

۱۸۱۵ م ۱۲۳۱ ق

آغا اسمعیل شاه د سند د میرانو له خوا د سفیر په توگه پېښور ته د شاه محمود سدوزی دربار ته راغی .

۱۸۱۶ م ۱۲۳۲ ق

قاجاریانو بیا هرات محاصره کړ خو هراتیانو له هغه ځایه وشړل او وزیر فتح خان هرات ته راغی .

عایشهٔ درانی د یعقوب علی خان بارکزی لور خپل فارسی دیوان په کابل کی ترتیب کړ (۱۶ رجب ۱۲۳۲ ق) .

میر عبدالکریم ندیم بن‌اسماعیل بخاری افغانی (احوال خوانین‌افغان و کابل و بخارا و خو قند) په فارسی وکیښ چی تراحمد شاهی جلوس وروسته د افغانستان تاریخ لری .

۱۸۱۷ م ۱۲۳۳ ق

وزیر فتح خان تر کهسانه مځکی په هرات پوری بیاونښلولی (ذی حجه) .

ملا احمد بن اسماعیل الکوزی قندهاری لوی قاضی او محقق په قندهار کی وفات سو (۶ ربیع الثانی) .

دده تالیفونه :

(۱) بیان الوافیه لطوایف الصوفیه.
(۲) رسا له کا شفه د تو حید وجودی او شهودی تحقیق .
(۳) رساله فارقه.

ملا پیر محمد د اسماعیل الکوزی یعقوب زی زوی د ملا احمد قاضی ورور، خپل کتاب عقیدة المشا یخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

والعلماء په قند هار کی وکیښ ، دده بله رساله وافی نومیږی .

عبیدالله احمدی میاگل د څوکنو د میا عمر صاحب زوی د هفت‌پیکر لیکوال او د پښتو عبرت نامی او شمایل نبوی او د دیوان شعرناظم (غریب تخلص) وفات سو .

۱۸۱۷ م ۱۲۳۴ ق

آغا اسماعیل شاه د حیدر آباد سند د میرانو او حا جی شیر محمد خان د خیر پور د میرانو له خوا په افغانی دربار کی سفیران‌وو اود وزیر فتح خان سره هرات ته ولاړل .

شاهزاده کامران عبد المنصور خان بارکزی مشهد ته د سفیر په توگه فتح علی شاه قاجار ته واستاوه او هغه د قاجاری پاچا مکتوب کامران ته راوړی چی باید وزیر فتح خان ړوند کی .

شاهزاده کامران له قندهاره هرات ته راغی او وزیر فتح خان‌ئی ونیوی او ړوند ئی کړ چی په ټول افغانستان کی کورنی جنگ ونښت .

۱۸۱۸ م ۱۲۳۴ ق

دبارکزو سردا رانو او کامران او محمود جنگونه اود وزیر فتح خان وژنه دوردگو په سید آباد کی.

شاه زمان ړوند پاچا له مدینی منوری څخه دسلطان محمود ثانی په نامه یوخط وکیښ (محرم) .

دوزیر فتح‌خان ورونو دده دمرگ په انتقام دسدوزوسره جنگونه‌وکړه چی سردار دوست محمد خان کابل ونیوی، نویی‌پرشهزاده سلطان علی بن تیمور شاه دپاچا نوم کښیښو .

ملا عبد الحلیم کاکړ قند هاری په عربی ژبه خپل کتاب (ردحلیمیه‌علی مطاعن احمد یه) دملااحمد قاضی د بیان الوافیه په ردکی وکیښ .

عبد الکریم کاکړ قندهاری دعین العلم عربی پښتو منظومه ترجمه د زین العلم په نامه وکړه .

۱۸۱۹ م ۱۲۳۵ ق

ټول افغانستان د بارکزو ورونو (د سردار پاینده خان د زامنو) په لاس کی ولوید. فقط هرات شاه محمود ته پاته سو . رنجیت سنگه کشمیر ونیوی .

۱۸۲۰م ۱۲۳۶ ق

علامه حبیب الله قند هاری دامام غزالی منهاج العابدین په پښتو په قند هار کی منظوم کړ .

ملا زبردست کاکړ په قند هار کی روضة النعیم په پښتو نظم کړ .

۱۸۲۳ م ۱۲۳۸ ق

سردار محمد عظیم خان ۳۸ کلن په لته بند کی وفات او په عاشقان و عارفان کی ښخ سو (ذی حجه)

کابل دده د ناپوه زوی سردار حبیب‌الله په لاس کی ولوید . (ولادت ئی ۱۲۰۰ ق) .

محمد فضل الله ولد غلام نبی مجددی په قند هار کی ۵۴ کلن

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفات سو ، دی دعمـدة المقامـات مـؤلـف دی . (ولادت ۱۱۸٤ ق قند هار) .

شمس‌الدین کاکړ د قند هار د کلچا باد او سید ونکی خپل پښتو دیوان ترتیب کیء .

لعل محمد عاجز د پیر محمدزوی چی د عبد الشافی په لقب د تیمور شاه د دربار طبـیب او د دیـوان خاوند شاعر و په کابل کـی وفات سو .

۱۸۲٤ م ۱۲۳۹ ق

په کابل کی د سردار حبیب‌الله او شیردل خان او دوست محمد خان مقابله او د بارکزو ورونو په منـځ کی د لوی افغانستان د خاورو سره ویشنه .

جنیدالله حاذق هروی د یوسف زلیخا قصه پـه فارسی نظـم کـړه (طـبع لکهنـو ۱۳۳۳) دده وفات ۱۲۵۹ ق .

۱۸۲٤ م ۱۲٤۰ ق

نور محمد بن‌میرزامحمد خراسانی خپل‌کتاب سراج‌التواریخ دهندپه‌کرنا تک کی بشپړ کیء (۱۹ جـمادی الا ولی) .

عبد المنصور خان بارکزی ابازی افغانی آخرنی حـاکم له ښکار پوره نـواب ولـی محمد خان لغـاری را ویوست .

۱۸۲٤ م ۱۲٤۰ ق حدود

علی اکبر اور کزی د قاسم خان زوی د تیـراه اوسیدونـکی خپـل پښتو او فارسی دیوان گلشن افغان ترتیب کیء . (دایـروان شوروی خطی نسخه ۵۳۸) .

امیر د مردان د سوابی پښتو شاعر دتمیم انصاری قصه نظم‌کړه.

دوستم د سوابی دزیدی شاعر خپل پښتو کتاب مدح الا برار نظم کیء .

۱۸۲۵ م ۱۲٤۱ ق

هندی مها جـریـن سید احمد بریلوی او مولوی اسماعیل قندهار او کابل ته راغلل .

ویلیم مور کرافت د لنډن جراح اوآس پیژوندونکی د ایسټ انډیـا کمپنی له خوا دا سانو د پلټنی‌لپاره له کشمیره کابل او بلخ او میمنی ته راغی ، او په اندخوی کـی مـړ سو ، دده سفر نامه په ۱۸٤۱ م له لنډن نه ویلسن چاپ کړه.

شیخ فـرح الدیـن د قنـد هار نقشبندی صوفی او مؤلف ۸۲ کلن وفات او په هرات بازار کی ښخ‌سو (۱۱ ذیقعده) .

۱۸۲٦ م ۱۲٤۱ ق

شاه شجاع الملك سدوزی خپله روزنامه له ۱۲۱٦تر ۱۲٤۱ق پوری ولیکله چی په‌کابل کی په ۱۳۳۳ش چاپ سوه .

انگریزی ترجمه ئی په ۱۸۲۷ م په کلکته کی ختـم او پـه ۱۸۳۹ م خپره سوه . یوه نسخه ئی د برتانیا په موزیم کی سته چی له ۱۸۱٦ تر ۱۸٤۵ م احوال لری .

۱۸۲٦ م ۱۲٤۲ ق

سردار دوست محمد خان دغزنی حکمران کابل ونیو .

دسردار پاینده خان زامنو د لوی افغـا نستان د تقسیم میثـاق سره لاس لیک کـی ، ۱۰ ربیع الثانـی (د کابل موزیم) .

سردار شیردل خـان د سردار پاینده خان زوی ٤۱ کلن په قندهار کی وفات او ښخ سو .
(جمعه ۲۵ محرم) .

محمد علم خان وکیل الدوله د عبد الله خان زوی ۸۵ کلن په میدان کی وفات او په غزنی کی ښخ سو (۲۷ جمادی الثانیه) .

گل احمد د کریم شاه بتنی زی زوی د پښتو جـواهـر الانبـیا او شهزاده رت ویپدمن او د توتی او مینـاد قـصوناظـم وزیږیـدی .ده هدایة المؤمنین په۵ذی‌حجه ۱۲۹۵ق پښتو نظم کیء .

۱۸۲٦ـ۳۸ م ۱۲٤۲ ـ۱۲۵٤ ق

چار لس میسون په افغانستان کی و ، او خپل یاد داشتونه ئـی په دری ټوکه کی په لنډن کی چاپ کـړل ۱۸٤۲ م .

۱۸۲۸ م ۱۲٤٤ ق

د پیښور د یو سفزو په سیمه کی سردار یار محمد خان محمدزی د سید احمد او هندی مهاجرانو په جنگ کـی ۳۹ کلـن و وا ژه سو (محـرم) .

میان عبد الغفور د سوات آخوند ډیر شهرت ومـوند ، او د هنـدی مهاجرینـو سید احمد او مـولـوی اسماعیل سره په جهاد کی ملگری سو .

۱۸۰۰ـ۱۸۲۹ م ۱۲۱۵ـ۱۲٤۵ ق

شاه محمود د تیمور شاه زوی د افغانستان پاچا و (په وقفو) .

۱۸۲۹ م ۱۲٤۵ ق

پـه هرات کـی شاه محمـود د کامران په امر ووژل سو .

سردار غـلام محـمد طـرزی د سردار رحمدل خان محمدزی زوی‌په قند هار کی وزیږیدیء .

ملا حسن ساکزی د قند هار د تلکان اوسیدو نکی شاعر او عارف چی پښتو او فارسی دیـوان لـری ٦۸ کلن په تلکان کی وفات او ښخ سو (ولادت ئی ۱۱۷۷ ق) .

سردار پردل خان محمد زی په قنـد هار کـی وفات او ښـخ سو (شنبه ۳۰ ذی قعده) .

سردار دوست محمد خان پـه کابل کی د عبدالصمد خان تبریزی په مشری په نوی ډول زر تنه فوج نظام ترتیب کیء .

نوره دین د پښتو عامی شاعـر د پیښور په سیمو کی اوسیدیء .

مستـوره غـوری شاعـره د سیـد محمد عظیم لوردپرچمن اوسیدونکی چی دشعر دیوان لری ژوندی وه .

۱۸۳۱ م ۱۲٤٦ ق

سید احمد بریلـوی مجاهـد او مولوی اسماعیل د هلـوی د ۱۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجاهدینو سره په بالا کوټ کی سکهانو شهیدان کړل (۲٤ ذی قعده ۱۰ مئ) .

حاجی فیروز الدین د تیمورشاه زوی په سلطان آباد کی د کامران په ټونګ وواژه سو (رمضان) .

۱۸۳۱ م ۱۲٤۷ ق

قاضی محمد حسن د قاضی اکبر شاه پښتو ری زوی (خان علما) د شاه شجاع مشاور او پیش نماز د رنجیت سنګه او میر مراد علی خان تالپور دربار وته د سفیر په توګه واستول سو او همده په ۱۲٥٤ ق دلاهور مثلثه معا هده دشاه شجاع له خوا امضا کړه .

شاه شجاع دسند دوالی میر مراد علی خان تالپور په مرسته له لود هیانی څخه شکار پور ته راغئ خو مراد علی خان مړ سو ، او سندیان د سید کاظم شاه په مشری د شاه شجاع جنګ ته راغله ، مګر شاه شجاع غالب سو ، سید کاظم ووژل سو، او شاه شجاع ښکار پور ونیوئ .

۱۸۳۲ م ۱۲٤۸ ق

الکسندر برنس د بخارایی سوداګر په بڼه په شمالی افغانستان او بخارا کی وګرزیدی .

عباس میرزا د قاجاری کورنی نائب السلطنه د هرات د نیولو لپاره شهزاده محمد میرزا را واستاوه ، او شهزاده کامران سدوزی ئی په هرات کی محاصره کئ . خو بیرته ئی صلح وکړه او ایرانی لښکر مشهد ته ولاړل ، هرات شهزاده کامران او وزیر یار محمد خان ته پاته سو .

میر یزدان بخش د بهسود هزاره مشر د حاجی خان حکمران هزاره جات په لمسون ووژل سو .

اخوند زاده محمد اکرم دمیان احمد زوی د بنړن او سید ونکی (عمدة الاملا) وکیښ .

۱۸۳۳ م ۱۲٤۹ ق

د سند میران نور محمد خان او محمد نصیر خان او د خیر پور میر شاه شجاع ته یاغی سول . خو په آخر کی روغه وسوه او هغو ٤ لکه روپی شاه شجاع ته ورکړی ، څوچی شاه ددغه کال د میانی د میاشتی په سرکی له ښکار پوره قند هار ته رهی سو .

سعادت یار خان بړیځ د حافظ رحمت خان بړیځ لمسی (ګل رحمت) د هند د پښتنو تاریخ وکیښ .

د ملا عبدالغفور هروی خطاط د ژوند وخت .

۱۸۳٤ م ۱۲٥۰ ق

رئیس العلماء خانملا قاضی عبدالرحمن خان دخانملا قاضی محمد سعید خان ابدالی بارکزی قندهاری زوی نصیحة المؤمنین وفضیحة الشیاطین وکیښ، چی درو افضو رددی (دقندهار دسلیمی کتابخانه) .

قاضی طلامحمد بن قاضی محمد حسن په پینځور کی لوی عالم او مؤلف او شاعر او خطاط ؤ. دی د فارسی او عربی شعر دیوان لری

اود سلوة التحریر او نفحة المسلك او تسلیة العقول مؤلف دی .

عزیز خان رنا خیل په پښتو جنګنامه هرات منظومه کړه .

دشاه شجاع او رنجیت سنګه معا هده ۱۲ مارچ ۱۸۳٤ اود شاه شجاع حمله پر قندهار (۱محرم ٥۰ق) او محاصره .

دوست محمدخان له کابله قندهار ته راغی، او شاه شجاع یی مات کی اودی بیرته هند ته وتښتید .

سردار امیر محمد خان ددوست محمد خان ورور ٤۱ کلن وفات او په کابل کی ښخ سو .

رنجیت سنګه پیښور ونیوی او سردار سلطان محمدخان باجوړ ته ولاړ، دپیښور حکمران هری سنګه سپه سالارو .

نایب عبدالصمد خان د سردار دوست محمد خان سره دقندهار په جنګ کی خیانت وکی او وشړل سو .

۱۸۱۰ـ۱۸۳٤ م ۱۲۲٥ـ۱۲٥۰ ق

دپیښور د سیمو مالیات بارکزو سردارانو ته (٦۹۲ر٥۰۹) روپی وی .

۱۸۳٤ م ۱۲٥۰ ق حدود

محمد حسین قندهاری د مداح الکوزی زوی په قندهار کی د میرزاهد هروی پر تصور اوتصدیق (شرح انکشافیه) په عربی وکښله (دقندهاری سلیمی خطی نسخه) .

ملا عبدالاحد هوتك قندهاری د قاضی غلام محمد زوی دایقاظ النیام رساله په عربی وکښله .

نیاز محمد هوش دحافظ رحمت خان بړیځ کړوسی دهند در وهیل کهنډ دپښتنو تاریخ په هند کی وکیښ .

ملا عبدالحق دملاعبدالغفور خروټی زوی په قندهار کی په پښتو یاقوت السیر منظوم کی او شرح اربعین یی وکیښ .

۱۸۳٥م ۱۲٥۱ق

سر دار دوست محمد خان د کابل او قندهار مستقل حکمران سو.

کلب علی خان شرر قندهاری شاعر او منشی ژوندی وچی دشعر دیوان هم لری.

خواجه ملا دکابل عارف او عالم داحمد زنده پیل له پښته ۷۹ کلن په خواجه ملاکی وفات سو (٥ رجب) کله چی سردار دوست محمد خان د سکهانو مقابلی ته دجهاد له پاره له کابله پیښور ته ولاړ، نو دشیخان په کلی کی دسوات اخوند میان عبدا لغفور دزرو مریدانو سره دامیر په جهاد کی ملګری سو (تر ۱۱می ۳٥م)

۱۸۳٦م ۱۲٥۲ق

علامه حبیب الله قند هاری خپل کتاب ابجد التوا ریخ داسلام په تاریخ کی په عربی په قند هار کی وکیښ

۱۸۳۷م ۱۲٥۳ق

پوټنجر پرنګی داسانو دسوداګر په لباس کی کابل ته راغی، او بیا دملایانو په کالیو کی هرات ته ولاړ، او هلته ئی دهرات دمحاصری په وخت کی ملایی او خپل پټ سیاسی کار کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدا لعظیم سواتی شاعر دپښتو دیوان خاوند وفات سو (ولادت ئی ۱۱٦۷ق) .

سردار دوست محمد خان دهری سنګه د مقابلی لپاره پیښور تــه لښکر وا ستول.

سر الکسانــدر برنس دهنــد د ا نګریزی حکومت له خوا دمذاکری لپاره کابل ته راغیء. او په اپریل ۱۸۳۸ ولاړ.

دروس ایلچی ویتکویچ هم کابل ته راغی(دسمبر ۳۷ترجون۳۸پوری)

سردار سلطان محمد خان لهباجوړه کابل ته راغیء چی دسردار دوست محمد خان څخه دپیښور د نیو لــو کومك واخلی.

ددوهم بهادرشاه (ظفر)جلوس په دهلی کی.

۱۸۳۸ م ۱۲۵٤ ق

محمد شاه قاجار دهرات دنیولو لپاره پــه۷ شعبان غوریان ته راور سیــدیء اود هرات پــه ښار کــی شهزاده کامران او وزیر یار محمد خان کلابند کړه، خو هرا تیا نــو د جهاد اعلان وکیء اود ایرانیانو سره یی مقابلی کولی.

دامیر دوست محمد خان لو مړی جلوس دکابل په امارت ـسکهوهل او خان امیر المؤ منین بال.

دامیر دوست محمــد خــان او د روسیه دنما ینده ویتکو یچ ترمنځ سیاسی مذا کری په کابل کی.

دشاه شجاع او انګر یزی ویسرا اورنجیت سنګه تر منځ د لا هــو ر دفاعی معاهده په ۲٦ جون ۱۸۳۸ م

امضا سوهچیشاهشجاع دافغانستان پاد شاه کی.

مولوی عبدا لحق توخــی دهرات لوی عالم دهرات پــه محاصره کــی وفات سو.

لارډ اکلینډ دهند ویسرا داکتوبر په اوله دافغا نستان سره لومړی جنګ اعلان کیء چی د ۱۸٤۳م تر نومبر پوری جاری ؤ.

سید جمال الدین افغانی دشرق سیاسیویښوونکیدکنرپه اسعدآباد کی وزیږ یدیء.

عصمت الدین دمحمد اسما عیل زوی دمیر محمد لمسی د امیردوست محمد خــان دژوند حــال خــلا صة الاخبار په نامه وکیښس (دبنګال د آسیائی ټولنی خطی نسخه)

۱۸۳۹م ۱۲۵٤ق

انډوس ارمی او شاه شجاع دسرجان کین په مشری دسند او بولان لــه لاری پر قندهار راغلل (فروری۳۹) او په ۲۰د اپریل ۱۸۳۹م ۱۲۵۵ ق ئی قند هار ونیو او شاه شجاع بیا پر تخت کښینو ست (دوشنبه ۱۳ صفر ۱۲۵۵ق)

برنس د انګریــز استا ځــی او میسن احوال لیکونکی لــه کابلــه د بتخاك پر خوا هند تــه رهــی سول (۲٦–اپریل)مکناټن انګلیسینماینده دشاه شجاع سره په قند هار کــی نوی‌معاهده وکړهچی شاهشجاعتش پهنامه پادشاه وی، نور ټول اختیار به دپرنګی په لاس کی وی (۷مــی ۳۹م ۲۲ صفر ٥٥ق).

۱۸۳۹م ۲۳ جولای ۱۲۵۵ ق

د انګریــز لښکر او شاه شجاع غزنی ونیو او سردار غلام حیدر هم ونیول سو.

دهرات کلابندی لس میاشتی وه اوهرا تیانو د محمد شاه قاجارسره جنګونه کول، خو چــی محمد شــاه ناچار سو اوپه۱٦دځلورمی خور٥٥ ق ئی هرات پریښو او بیرتــه ناکــام تهران ته ولاړ.

سردار کندل خان او دده زامنپه ایران کی پناهنده سول .

شاه شجاع دانګریز دنما ینــده مکناټن له خوا دکابل پر تخت بیــا کښینول سو او امیر دوست محمد خان بخارا ته ولاړ (۱۷اګست ۳۹م غره جمادی الاخری ٥٥ق) شاهشجاع ملا عبد الشکور دکابل نائبالحکومه او شهزاده تیمور ئی نایب السلطنه وټاکه.

دامیر دوست محمد خان دپاچهی مالی عایدات ټولــه ۲۳۹ر ۵۰۹ر ۲ کابلی روپی وی چهلــه ۲۲۲٦ر۹٤۳ کمپنی د روپو سره برابری وی .

رنجیت سنګه دسردار مهنسنګه زوی دپنجاب مها راجه په لاهورکی مړ او ښخ سو (۲۷ جون).

کاله چی دپرنګی لښکر دکرنــل ویډ په مشری دشا شجــاع د زوی تیمور سره کابل ته تلل ، اپریدی په خیبر کی له دوی سره ونښتل.

سپینه دنور محمد الکوزی لــو ر دپښتو شاعره په هرات کي ژوندی وه اود هرات دکلابندی حال ئی په یوه حماسه کی منظوم کیء.

اخوند مصطفی هروی په کابل کی دشاه شجاع پــه غوښت د شیــخ سعدا لدیــن انصاری شــرح حــال (نشاة القدس) وکیښس .

ملا عبدا لاحد سلجوقی دملامحمد میرزا زوی دهرات مشهور مدرس او صوفی وفات سو (۲۵ محر م)

۱۸٤۰ م ۱۲۵٦ ق

یوسفزی او خیبر یان پرانګریزانو باندی را ولاړ سول.

دکابل په شمال کی دمیرمسجدی خان په مشری خلك ولاړ سول، او امیر دو ست محمد خان لــه بخارا څخه بیرته راغیء.

په ایبك کی امیر دوست محمد خان دانګر یزانو څخه مات سو، او خان ئی په کابل کی انګر یزانو تهتسلیم کیء (۲۸ ستمبر ٤۰م).

انګر یزانو امیر دوست محمدخان دخپل ټبره سره کلکتې ته واستا وه (نومبر ٤۰م)

شا هزاده کامران دشاه محمــود سدوزی زوی دهرات حکمران هڅه ووژل سواوهرات وزیریارمحمدخان الکوزی ته پاته سو، په هرات کی د ده اقتدار له ۱۸۱۸م ۱۲۳٤ق څخــه شرو سوی و.

حاجی خان کاکړ ته دشاه شجاع له خوا دنصیر الدوله لقب ور کــړ سو، خو وروستهدی بندیهندوستان ته ولیږل سو او هوری مړ سو.

ویګنی T.VIGNE دافغا نستان

دسفر احوال مصور له لندنه په۴۷۹ مخه کې ۱۲ فصله خپور کیء.

معین الدین پیښوری دواء‌ق او عذارقصه په پښتو نظم کړه.

میر واعظ میر معصوم دمیرواعظ سید احمد زوی ،دخپل عصر متنفذ روحانی او شاعر او سیاسی سړی په استالف کی ژوند کاوه.

میرزا محمد ابراهیم گـو هـری هراتی شاعر او مؤلـف او خطـاط مذهب چی په ۱۳۰۰ ق کابل تـــه راغلی و پههرات کی وزیر یدی ،دی تر ۱۳۲۱ق پوری لا ژوندی و.

میر محترم حافظجی دکابل د میر واعظ د کورنۍ ددری شعر خاونـد ژوندی و.

شاه‌شجاع‌خپل زوی صفدر جنگ دقندهار په حکمرانی مقرر کیء.

۱۸۴۱ م ۱۲۵۷ ق

په ټول افغا نستان کی پرانگریزانو باندی خلك‌راولاړسول، اوپه ۲نومبر ۴۱م ۱۷ رمضان ئی‌په کوهستان‌کی دانگر یزانو یوغنډ لښکر و وژل.

سردار اکبر خان اوعبدالله خان اڅکزی اونور مجاهدین په کابل‌کی پرانگر یزانو راولاړ سول او برنس پرنگی ئی په۲ نومبر ۴۱م مړ کیء، بیایی نودانگریزانو لوی سیاسی‌مشر مکناټن په ۲۳د دسمبر په کابل کی و واژه.

لوی مجاهد عبد الله خان اڅکزی په کابل کی دانگر یزانو په لمسون وواژه سو (۲۷ رمضان) عـلا مـه حبیب الله قند هاری محقـق خپـل ابتکاری کتاب مغتنم الحصول فـی علم الاصول په قندهار کی‌په عرب[illegible] وکیښس.

میر مسجدی خان د کـو هستان[illegible] مجاهد چی په غزا کی زخمی سو[illegible] و (یاد انگریزانو په لمسون زهرو[illegible] کړه سوی و) شهید سو.

(۱۱ شوال ۲۶ نومبر)

محمد بدرالرحمن د (واقعات درانی[illegible] کتاب له احمدشاهه تر شاه شجا[illegible] پوری وکیښس(دکانپورچاپ) داکتا[illegible] له اردو څخه سید حسین شیراز[illegible] پـه فارسی ترجمه کیء (د برتان[illegible] موزیم اود تهـران پوهنتون خط[illegible] نسخی)

سر الکسندر برنس [illegible]urnes خپل کتاب (کابل) وکیښس چی د[illegible] سکونت له ۱۸۳۶ تر ۳۸ پوری کابل بیانوی او دده تر قتل وروس[illegible] په ۱۸۴۲ له لندنه خپور سو .

پرتهنجر انگلیس په پـټ ډول دکابل په شمالی سیمو کی فعالی[illegible] کاوه‌او ۱۹ لکه روپی‌یی خرڅی‌کړی

میر عصمت الله کشوری د بلخ[illegible] دهدادی شاعر وفات سـو، دشعـ[illegible] دیوان لری.

۱۸۴۲م ۱۲۵۸ق

په اوله‌دجنوری ۴۲م‌دملی مجاهدی[illegible] اوانگریزانو تر منځ معاهده وسو[illegible] چی له افغا نستانه و وزی.

له ۶ تـر ۱۳ جنوری د انگریزان[illegible] قتل عام شرو سو.

په ۶مارچ غزنی هم ملی مجاهدین[illegible] ونیو، او انـگریزان ئـی هلته تبا[illegible] کړلء .

دده زوی فتح جنگ په بالا حصار دکابل خلکو شاه‌شجاع هم وواژه (۲ صفر ۵۸ ق ۳ اپـریـل ۴۲ م) کی پاچا سو.

وزیر اکبر خان دفتح جنگ‌شاه سره داطاعت عهد نامـه وکـړه او هغه دی پخپل وزارت وټاکه، مگـر فتح جنگ وروسته دلباس په تغییر جلال‌آباد ته و تښتیدی اود جنرال پالك سره ئی پر کابل حمله رکړه اوپه بالاحصارکی پرتخت کښیناست (۱۸ شعبان ۶ ستمبر) خــو وزیر اکبر خان بامیان او تاشقر غان تــه ولاړ.

جنــرال پالك اوناټهه دخیبـر له خوا جلال آباد ته‌راغلل اوپه‌لار کی اپریدو پردوی په‌خیبر کی اور بـل کی (۱۸ اپریل‌تر ۱۱ ستمبر۴۲م) انگر یزان چی‌په جنگ کی‌وځبل سوه، نوله افغانستانه‌تر ۱۲ اکتوبر ۴۲ م پوری ووتل .

اود شاه شجاع ټبر هم‌دپرنگیانو سره هند ته ولاړل (لومړی جنگ ختم سو)

جیمس اټکین سون د انـډس د لښکر جـراح خــپل کتاب (لښکر کښی په‌افغانستان کی) ۸۲۴ مخــه له لندنه خپور کیء، چی‌د ۱۸۳۹ تر ۴۰ پوری دافغا نستان دلومړی‌جنگ احوال دیء.

۱۸۰۳ـ۱۸۴۲ م ۱۲۱۸ـ۱۲۵۸ ق

شاه شجاع دتیمور شاه زوی په وقفو دافغا نستان پاچا و.

۱۸۳۸ـ ۴۲م ۱۲۵۴ـ ۱۲۵۸ ق

جنرال‌ایبټ دافغان او انگلیس د لومړی جنگ روز نامچه په لندن‌کی چاپ کړه ۱۸۷۸ م.

۱۸۴۲م ۱۲۵۸ق

چـارلس میسون د افغانستان او بلو چستان دسفر احوال په ۳ ټوکه کی، له لندنه چاپ‌کیء چی‌له ۱۸۲۶ تر ۱۸۳۸م پوری دده مشاهدات‌دی.

سر الکسندر برنس چی خپـل کتاب (کابل) په ۱۸۴۱م لیکلی و، په ۱۸۴۲م له لندنه خپور سو.

جنگی عملیات په افغانستان کی دونسنت ایر تالیف له لندنه په‌دری ټوکوکی خپور سو .

احمد گل مومند شاعر او مدرس عالم دپښتو دیوان احمدی خاوند د ننگرهار په گلایی کی وزیږیدی .

۱۸۴۳م ۱۲۵۹ق

دافغا نستان دشبخون روز نامچه دلیډی سیل په قلم پـه لندن کـی خپره سوه (۴۵۱ مخه) دا وقایع د ۱۸۴۱م دی.

په خیبر کی داپریدو غــزاوی د پرنگی له هغو لښکرو سره چی له افغانستان ته‌په ناکامی راوتل.

امیر دوست محمد خان له هنده راوستل سو او بیاد کابل پر تخت کښیښوست او نائب امین الله خان لوگری یی بالاحصار کی بندی کیء

Allen دافغا نستان دسفر یاد داشتونه (۱۱) فصله په لندن کی خپاره کـړه، دی دجنرال سرولیم ناټهه سره افغانستان تـه راغلی و .

ملا غلام محمد اخـند زاده دمـلا

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد جی اخوند زاده گدون د تیموروزوی متخلص په غلامی کوهستانی (متوفا ۲۰ رجب۱۳۰٦ ق) دافغان اوانگریز دلومړی جگړی (جنگنامه) په دری نظم کړه .

ملاجمعه بارکزی قندهاری‌دپښتو دیوان خاوند شاعر په قندهار کی وفات سو .

جنید الله حاذق بن صوفی اسلام هروی شاعردديوان‌خاوند اودیوسف زلیخا د مثنوی ناظم په قند هار کی وفاتسو .

۱۸٤٤ م ۱۲٦۰ ق

شاه زمان دتیمور شاه زوی د افغانستان پوند او مخلوع پاچا په سر هندکی وفات او ښخ سو .

حمید کشمیری مولوی حمید الله (متوفا ۱۲٦٤) فارسی مثنوی اکبر نامه دافغان او انگریز دلومړی‌جنگ پراحوال باندی منظومه کړه .

میرزا محمود سالك بالاحصاری دفارسی دیوان خاوند ژوندیو .

امیر عبدالرحمن خان په کابل‌کی وزیریدی .

د افغانستان د جنگ‌نو پرحال (ظفر نامه کابل) منظومه سوه. د شاعر نوم ندی معلوم (د برتش موزیم خطی نسخه) .

قاسم علی خان دمحاربه کابل کتاب په‌نامه نه‌زره بیته‌فارسی‌مثنوی په هند کی منظوم‌کیء (دآگری‌چاپ ۱۲۷۲ ق) .

۱۸٤٤ م ۱۲٦۰ ق حدود

محمدجی آخوندزاده‌گدون دپښتو شاعر اوفقیه دشرح الوقایه شارح ژوندی و .

محمد سلیمان خان دموسی بریخ‌زوی (متخلص په اسد) دپ… تاریخ (نقش سلیمانی) په هند وکیښ .

قاضی عبدالرحمن‌خان علوم‌بار… دقاضی محمد سعید قندهاری قاضی القضات و .

۱۸٤۵ م ۱۲٦۱-۱۲٦۲ ق

علامه حبیب الله قندهاری‌م… خپل لوی کتاب ریاض المهند… تالیف کیء (خطی) چی دریاض… تو لو علومو مجموعه ده او … روضی لری :

۱- دصوری اقلیدس د هند… ترجمه اود ثاوذوسیوس د اکر… مانالاوس داکر شرح ۲۹ ذی…

(۲) علم حساب له صحاح … بیاتر جبرو مقابلی پوری .

(۳) علم هندسه : مساحـ… تکسیردوائر استخراج مقادیر جی… واظلال اود مثلثاتو مسایل او ن…

(٤) علم الا بصار او مناظر او مر… اوعلم الانعکاس او احکام ابـ…

(٥) علم هیئت: افلاك ، مرا … اورصدی آلات اود ابعاد اواجر… معرفت.

(٦)دمرا مرات زیج و تقویم

میر اشرف علی په‌بمبئی کی‌ا… تاریخ افغا نستان چاپ کیء چ… افغان‌اوانگلیس دلومړی جـ… وقایع لری (۳۳۱ مخه)

دلیل خان محمد زی دنو … دکندی او سیدونکی دپښتو … شاعر وزیر یدی (وفات‌ئی۱۹٤۰…

۱۸٤٦ م ۱۲٦۲ ق

علامه حبیب الله قند هاری د قیدالحیثیة په انتقادی شرح کی مرآةالحق په قندهار کی‌تالیف کی (خطی) موهن لال کشمیری دامیر دوست‌محمدخان دژوند کتاب ۲ټوکه په‌انگریزی لەلندنه خپور کیء . چی دافغانستان مهم معلومات لری .

مازوخان او صاحبزاده جانان په تگاب‌کی یاغی سول، خو سردار شیرعلی خان دلښکرو سره پر ورغی اوجانان‌یی وواژه اودوی یی ایل کړه.

۱۸٤٦ م ۱۲٦۳ ق

نواب محمد زمان خان په کابل کی مړ او په عاشقان وعارفان کی ښخ سو .

وزیر اکبرخان په‌جلال آبادکی ۳۱ کلن وفات اوپه مزار شریف کی ښخ‌سو. پرځای‌یی سردار غلام‌حیدر خان ولیعهدسو (ولادت‌یی۱۲۳۲ق).

منشی عبدالکریم دمحاربه کابل و قندهار کتاب وکیښ (دلکهنو چاپ ۱۲٦٤ ق) .

له پرنگی سره دپنجتار دمخ‌دری دپښتنو غزا .

په کابل کی سخته وبا راغله .

ماما خیلو بغاوت وکی او وزیر اکبرخان ددوی سرکوټلو ته ورلاړ .

سردار شیر علی خان دغلام حیدر خان پرځای دغزنی حکمران سو .

دلغمان غلجی دمحمد شاه خان بابکر خیل په‌مشری‌یاغی سول، خو امیر دوست محمد خان پخپله ورغی او دوی‌یی دنورستان غرو ته ترشا کړه .

محقق قندهاری علامه حبیب الله بن مولوی فیض الله موسی خیل‌په قندهار کی وفات‌اوښخ سو، عمریی ۵۲کلنو ، دی عربی ـ فارسی ـ پښتو لوی‌مؤلف اودمعقولو اومنقولوعلومو استادو. دمغتنم الحصول فی علم الاصول او ریاض المهندسین او پښتو منهاج العابدین مؤلف (رمضان) .

دوزیر ستان پر گمبتی انگریزی کیمپ باندی احمد زو حمله وکړه او ملك سوهان خان دپرنگی ملگری کوله .

نایب محمد حسن دبلوڅو دقلات سیاسی او ادبی سړی چی فارسی اوبلوڅی دیوان اشعار هم‌لری، خپل فارسی اول دیوان یی بشپړ کی . (متوفا ۱۲۷۰ ق) .

۱۸٤۷ م ۱۲٦٤ ق

محجوبه دسکندر خان هروی لور دفارسی شاعره په هرات کی ژوندی‌وه .

قاضی غلام محمدهوتك قندهاری عالم ارشاد الحق په قندهار کی په عربی وکیښ (١٤ جمادی الثانیه پنجشنبه) .

قاضی غلام‌محمد قندهاری‌دخپل کتاب تنزیه الخلفاء عن مطاعن الاعداء په‌عربی په قندهارکی‌تالیف‌کی (یکشنبه ۷ ربیع الثانی) .

منشی عبدالکریم علوی خپل‌کتاب (تاریخ احمد یا واقعات درانی) د امام الدین حسینی دتاریخ حسینی څخه اقتباس کی (دهند چاپ ۱۲٦٦ ق) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

برن هارډ ډورن دپتر سبرګ د اکاډیمی غړی دپښتو منتخبا ت (کرستو ماتهی) په هغه ښار کی چاپ کړه .

۱۸۴۸ م ۱۲۶۵ ق

سردار محمد اکرم خان بیاد هندو کش شمالی ولایات په مرکز پوری ونښلول .

دا ملا عبدالقیوم دمحمد نبی زوی دخلم صوفی شاعر دمجمع الاشعار قیامت نامه- او فارسی او ترکی دیوان خاوند شاعر وزیږیدی .

محمد کلان خان امین الوجو هات عضد الدوله دمحمد عالم خان پوپلزی زوی وفات اوپه‌غزنی کی دخپل نیکه وکیل الدوله عبدالله خان دقبرسره ښخ سو .

۱۸۴۹ م ۱۲۶۵ ق

امیر دوست محمدخان دپرنګیانو په مقابل کی اټک ته ولاړ، خو چتر سنګه اوشیر سنګه‌ماته وکړه، او امیر دوست محمد خان له‌سلطان محمد خان او پیر محمد خان اوسید محمدخان خپلو ورونو سره کابل‌ته راغی او انګریزانو تر پیښوره ونیول .

۱۸۴۹ م ۱۲۶۶ ق

په شمالی ولایاتو کی د میرانو بغاوت اود سردار محمد اکرم خان مرګ ۳۳ کلن په مزار شریف کی، او پرځای ئی دسردار محمد افضل خان‌مقرری (ولادت‌یی ۱۲۳۳ ق) .

قاضی غلام قادر د قاضی حسن پیښوری زوی‌په پیښور‌کی دسردار سلطان محمد خان سره ؤ .

میر محمد امین دقلیچ علی بیګ زوی دتاشقرغان‌والی دفارسی‌شعری دیوان خاوند دآمو سره و فات سو .

۱۸۵۰ م ۱۲۶۷ ق

ظهیر الدوله وزیر یار محمدخان دهرات حکمران دلاش په رباط میر کی وفات اوپه هرات کی ښخ سو. (دشعبان سلخ) زوی ئی سعید محمد خان پرځای کښینوست .

مشهور عالم اود سراج الاخبار افغانستان مؤسس مولوی‌عبدالروف په قندهارکی وزیږید (صفر ۶۷ق).

دسوات اخوند عبدالغفور صاحب دپښتنو لویه جرګه جوړه کړه اود ستهانی سید اکبرشاه یی په‌شرعی امارت وټاکه، پخپله دی شیخ‌الاسلام سو .

دکوهاټ داپریدو او بنګښوغزاوی له‌پرنګیانو سره .

مولانا زین العابدین پیښوری چی په حساب، ریاضی، نجوم کی‌استاد اود استخراجات جبر یه مؤلف و ژوندی و .

دبهادر خیلو ختکو غزاله پرنګی سره .

منشی عبدالکریم د محاربه کابل وقندهار کتاب دکانپور په مصطفایی مطبع کی چاپ کیء .

۱۸۵۱ م ۱۲۶۸ ق

له لندو نه‌د (ځوان مصر) په نامه یوکتاب خپور سو، چی یو فصل یی دافغانستان او سنه پر احوال دی‌او دلومړی جنګ انګلیسی سیا ست غندی .

میر عبدالرحمن د افغانستان مشهور خطاط په هرات کی وفات او د سید عبدالله په ګنبده کی ښخ سو .

له‌پرنګیانو سره د مومندوغزا او دمیچنی لومړی جنګ .

سردار شیر علی خان دکلات غلجی ایل کړه .

۱۸۵۲ م ۱۲۶۹ ق

سردار محمد افضل خان دتخته پل ښار دبلخ په ولایت کی جوړکیء . د مومندو سره د پرنګی دوهمه د میچنی جګړه او هم د پړانګ غار غزا .

د امیر دوست محمد خان او سردار کهندل خان بوله‌بله‌مخالفت دکلات پر کلا او د نواب جبار خا ن په بو ګانبی د دوی روغه .

په مله کنډ کی د پرنګی سره درانی زو غزا .

د بهادر خیلو ختکو د و همه غزا له پرنګی سره او د سپری جنګ

میر محمد نبی اختر بدخشی د شعر ددیوان‌خاوند‌او دحدایق‌الحقایق اوهشت بهشت مؤلف په‌رستاق‌کی وفات سو .

فیض‌الله قریشی د تر بیلی او سیدونکی د پښتو لیکوال او شاعر خپل ګنج سعادت نظم‌کیء چی‌دغه عصر ښه تاریخی معلومات لری .

میر احمد اظهر مجددی د هفت مجلس او مناقب الطاهر ین مولف او ددیوان خاوند شا عر وفات ‌سو (ولادت یی ۱۲۰۶ ق) .

۱۸۵۳ م ۱۲۷۰ ق

دغلجو شورش په کلات کی .

د بلخ د ولایت د دار الامان خلیفه میرزا امان معروف صوفی ۸۴ کلن وفات سو .

دپرنګی او مو مند و معاهده نمبر ۱۵،۷۸ نومبر ۵۳ م .

محمد رسول شهید مار ملی بلخی شاعر ددیوان خاوند ژوندی و .

سردار فتح‌محمدخان دوزیراکبرخان زوی د کلات حکمران او جنرال فرامرز خان یی دلښکر مشر مقرر سول .

د کوهاټ د غابنی غزا وی له پرنګیانو سره . دبوری غزا له ۱۵ نومبر۵۳ څخه‌تر ۱۴جنوری۵۴م پوری .

نواب جبار خان د سردار پاینده خان زوی ۷۳ کلن وفات او دکابل په عاشقان وعارفان کی ښخ سو . (ولادت ۱۱۹۷ ق) .

دسلیمان بن خوا جه ابرا هیم قبلان حسینی نقشبندی قندوزی دینابیع المودة د مؤلف وفا ت په استا نبول کی . (ولادت ئی ۱۲۲۰ ق)

استاد عبد العلی هروی د میرزا باقر کابلی زوی د هرات مصوّر ژوندی و .

۱۸۵۴ م ۱۲۷۰ ق

د مهدی بن اسماعیل موسوی هروی امامی فقیه او اصولی وفات او په مشهد کی ښخیدل .

۱۸۵۴ م ۱۲۷۱ ق

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرار کهندل خان د قند هار حکمران ٦۳ کلن پسله ۲٦ کالو حکومته په سه شنبه ۷ ذی حجه په قندهار کی مړ سو (ولادت یی ۱۲۰۸ ق)

پرنګیانو پر مومندو حمله وکړه (اګسټ) او د پنځه یالی د مومندو سره تر ۱۸٦۰ م پوری وجنګیدل .

میر محب بیګ هزاره دیکه او لنګ اوسیدونکی یاغی سو ، خو سردار محمد اسلمخان دی بیرته کښیناوه.

سردار مهردل خان مشرقی ٥۹ کلن په قند هار کی وفات او ښخ سو جمعه ۲۷ جمادی الاخری (ولادت ئی محرم ۱۲۱۲ ق)

حاجی دوست محمد قند هاری د ملا علی اخوند یوسفزی زوی د بنون د دامان مشهور نقشبندی عارف ژوندی و ، او دده د مناقبو کتاب معزالدین د عبدالکریم زوی تألیف کیء (خطی) .

میرزا حنان بارکزی شاعر په قند هار کی خپل پښتو دیوان ترکیب کیء .

۱۸٥٥ م ۱۲۷۲ م

سردار غلام حیدر خان دامیر دوست محمد خان له خوا په پیښور کې د مودت معاهده له سر جان لارنس د پنجاب له کمشنر سره په ۳۰ دمارچ ۱۸٥٥ م امضا کړه او له انګریزی هنده سره روابط قائم سول .

په قندهار کی خانه جنګی وه خو امیر دوست محمد خان قندهار ونیسوی او خپل زوی سردار غلام حیدر خان ته یی وسپاره .

شهزا ده محمد یوسف د ملك قاسم زوی د فیروز الدین لمسی د عیسی خان بر درانی په مرسته هرات ونیسوی او سعید محمد خان الکوزی ئی مړ کیء ، خو په آخر کی محمد یوسف هموژل سو او هرات پر دو ته پاته سو .

مولوی محمد حسن او محمد عثمان د هرات قاضیان او شیخ مرتضی د شهزاده محمد یوسف وکیل و .

امیر دوست محمدخان په قند هار کی قاضی محمد سعید خان علوم بار کزی قاضی القضات وټاکه .

د کوهاټ د اکا خیلو سره د پرنګیانو جنګونه تر ۱۱ جنوری ٥٦م پوری جاری و .

۱۸٥٦ م ۱۲۷۳ ق

د ناصر الدین شاه قاجار لښکرو هرات ونیو ، خو سردار سلطان احمد خان د هرات حکمران سو ، نو د ایران لښکر ولاړل .

راورټی انګریز مستشرق او لښکر مشر د پښتو ګرامر په انګریزی ژبه په کلکته کیچاپ کیء .

د امیر دوست محمد خان عسکر ۱٦ غنډه پیاده ۳ غنډه سپاره د توپخانی سره ګرده ۷۰۰ ر ۱۳ منظم عسکر او ۸۱ توپه وو .

امیر دوست محمد خان قند هار سردار غلام حیدر خان ولیعهد ته وسپاره او پخپله کابل ته ولاړ .

۱۸٥۷ م ۱۲۷۳ ق

علی قلی میرزا د فتح علی شاه

قاجار لمسی (اعتضادالدوله متوفی ۱۲٦۸ ق) خپل کتاب (تاریخ وقایع وسوانح افغانستان) په تهران کی چاپ کیء . چی د احمد شاه بابا له وخته احوال لری .

په جمرود کی دامیردوست محمد خان او سر جان لارنس ترمنځ د دوستئ او امداد معاهده ۲٦ جنوری ٥۷ م ۲۹ جمادی الاولی ۷۳ ق .

قاجاری لښکرو هرات تخلیه کیء ۲۷ جولائی ٥۷ م .

میجر لمسډن د انګریزانو له خوا په قند هار کی سیاسی مبصر مقرر سو .

د پاریس په معاهده کی انګریزانو ته وویل سوه چی د ایران او افغانستان په شخړو کی منځګړی سی .

مولوی غلام جیلانی د پیښور محقق عالم کابل ته راغی .

د ستهانی سیداکبر شاه دسوات د پښتنو امیر وفات سو (۱۱ می ٥۷ م) په سوات کی نفاق ولویدی.

سید مبارکشاه په نارنجی کی په ۱۸ جولای ٥۷م له انګریزانوسره غزا وکړه .

کله چی امیر دوست محمد خان د هند دوایسرای تر ملا قات وروسته جمرودته راغی، کوکی خیلود پرنګیانو پر لښکرو په خیبر کی حمله وکړه او د هغو مشر افسرئی مړ کیء .

۱۸٥۷ م ۱۲۷٤ ق

د لمسډون سیاسی ډله په افغانستان کی وه ، ددی ډلی رویداد دډاکټر بیلیو په قلم په ۱۸٦۲ م له لندنه چاپ سو .

۱۸٥۸ م ۱۲۷٤ ق

سردار سلطان احمد خان په هرات کی حکمران سو . سردار غلام حیدر خان ولیعهد په کابل کی په جمعه ۲۱ ذیقعده ۷٤ ق نه دیرش کلن مړ سو (ولادت ۱۲۳٥ ق) .

روسی استاځی خانیکوف هرات ته راغی .

له پرنګی سره د پنجتار په چنګلی کی د پښتنو غزا (اپریل ٥۸ م)

نائب امین الله خان لوګری دامیر دوست محمد خان په محبس کیپه کابل کی مړسو .

۱۸٥۹ م ۱۲۷٥ ق

مراد خان اتالیق د قطغن میر، وښمړیدی، خو سردار محمد افضل خان دی مات کیء او کولاب ته وتښتیدی .

جرنیل شیر محمد خان (کلیول انګلیس چی په ۱۲٤۹ ق کال د قندهار په جنګ کی زخمی اومسلمان سوی و) په تخته پل کی عسکری قوماندان وهلته مړسو .

سردار رحمدل خان ٦٤ کلن وفات اود نجف په وادی السلام کی ښخ سو (رجب) دده ولادت ۱۲۱۱ ق.

۱۸٥۹ م ۱۲۷٦ ق

دکورم دخلکو غزا له پرنګی سره (۲۰ دسمبر) .

سردار عبدالر حمن خان شمالی ولایات سره سم کړل. او کله چی

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر مظفر خان دبخارا پاچا تر آمو راتیر اوچارجوی ته راغی، نوسردار محمد افضل خان او افغانی مشرانو دی بیرته دآمو خواته وشاړه .

له پرنگی سره په میدانی غره کی دمسیدو او ختکو غزا .

پر وزیرستان باندی دسر نیول چمبر لین دلښکرو حملی‌تر ١٨٦٠ م پوری .

١٨٦٠ م ١٢٧٧ ق

د تیرا دتورغره پښتنوله ١٨٥٨م څخه بیاتردی کاله پوری دپرنگی له لښکرو سره جنگونه کړل .

سردار محمد شریف خان دفراه او پشت رود حکمران غور ته ولاړ، اود تایمنو سردار عبدالغفور خان‌یی ایل کی.

١٨٦١ م ١٢٧٨ ق

سردار محمد اعظم خان د قطغن حکمران دهغه ځای اداره سردار عبدالغیاث خان دنواب جبار خان زوی ته‌وسپارله اوپخپله له‌خان‌آباده کابل ته راغی .

دسردار سلطان احمد خان زامن له‌هرات‌ه‌راغلل‌اوسردار میرافضل‌خان یی په فراه کی حکمران کی . مگرامیر دوست محمد خان دمیانی‌په میاشت ورغی او هغه بناریی ونیوی .

سردار عبدالرحمن خان دقطغن حکمران سو .

په کابل وباگډه سوه او سردار پیرمحمدخان ٦٤کلن ٢٢ دربیع‌الاول وفات سو . دغسی هم سردار سلطان محمد خان ٦٨ کلن په پنجشنبه ١٨ ربیع الثانی په کابل کی وفات سو .

د دوړو پښتنو غزا له پرنگی سره .

دپیښور مشهور عالم صاحبزاده غلام جیلانی وفات سو (چهار شنبه ٩ شوال) .

١٨٦٢ م ١٢٧٩ ق

دفراه تر نیولو وروسته امیر دوست محمد خان دهرات نیولو ته لښکر بوت، او سردار سلطان احمد خان اود هغه زامن‌یی په هرات کی محاصره کړل. (١٠ صفر) .

دسردار سلطان احمد خان ماینه چی دامیر دوست محمد خان لور وه دهرات په کلابندی کی مړه سوه .

میرزا رضا هروی مصور اونقاش دامیر دوست محمد خان او سلطان احمد خان دجنگ تصویر په هرات کی وکیښ (دهرات موزیم) .

ملاصفی الله ختک د مسری بانډی اوسیدونکی په پښتو مخزن الاسرار اوبدرمنیر اوپه فارسی نظم الدررفی سلك‌السیر وکښل .

سیف الدین حسینی دانشأ کتاب په کابل کی تالیف کی .

دکتر بلیو دهغی ډلی دسفر ورځ لیك له لنډ نه په ١١ فصلود ٨ تصویرو سره خپور کیء ، چی په ١٨٥٦ م د لومسډون په مشری افغانستان اوقندهار ته راغلل او تر ١٨٥٨ م هلته‌و اود افغانستان ښه معلومات لری دکتاب نوم: (په افغانستان کی دیوه سیاسی وفد ورځ لیك) .

ډیویس دپنجاب‌دحکومت سکرټر دافغانستان پرتجارت‌باندی‌یومفصل راپورټ چاپ کیء (جولای) چی د لکهنود نولکشور په‌مطبعه‌کی‌په‌اردو هم چاپ سو ١٨٧١ م .

ډیویس انگریز دافغانستان اوهند دتجارت په‌راپورکی(١ جولایی ٦٢) دافغانستان ټول واردات له‌هنده ٣١٨،٣٨٣ پونډه او صادرات یی ٣٠٣،٥٣٥ پونډه او گرده تجارت‌یی ٦٢١،٩١٨ پونډه ښوولی‌دی .

١٨٦٣ م ١٢٧٩ ق

سردار سلطان احمد خان دهرات حکمران په رمضان ١٢٧٩ ق ٦ د اپریل ٦٣م دهرات په محاصره کی مړسو اوزوی‌یی شهنوازخان پرځای ودرېدی .

امیر دوست محمد خان په ٨ ذیحجه ٧٩ق٢٧می‌٦٣م هرات ونیو، اوهلته په ٢١ دذیحجی ٧٩ق٩ جون ٦٣م مړ او ښخ سو او امیرشیرعلی خان‌یی پر ځای امیر سو .

سلطان محمد خان دسعادت خان مومندزوی دانگریزانو سره‌وجنگیدی خود امیر شیرعلی خان لښکرو دی باجوړ ته وشاړه .

سیدجمال‌الدین‌افغانی په‌افغانی‌دربار کی‌داصلاح اوتجددحرکت شروع‌کیء

استاد ابراهیم په هرات کی د امیر شهنواز خان لپاره یو لوی‌توپ جوړ کیء .

دسوابی په‌تړپی‌کی‌دملك عیسی‌خان حدون او مولوی عبدالله په مشری له انگریزانو سره د پښتنو غزا. دقتل گړلوی جنگونه تر سوات او باجوړ پوری .

له‌پرنگی‌سره دسورکاوی‌اوامبیلی دپښتنو غزاوی (د اکتوبر ٦٣م)

١٨٦٣ م ١٢٨٠ ق

د سوات د اخوند عبدالغفور او مولوی عبد لله مجاهد په مشری د امبیلی په کوتل کی دانگریزانو (٧) زرو لښکرو سره جهاد ، چی ٩٠٨ تنه پرنگیان مړه اودری زره تنه پښتانه شهیدان سول .

دنومبرپه ١٨ ورځ دقتل گړجهادد ١٥ زرو تنوغازیانولخوادپرنگی سره شروسو‌اوتر١٥دسمبرپوری‌جاری‌و.

شرو سو

امیر شیرعلی خان خپل څورلس کلن زوی یعقوب‌خان دهرات‌حکمران اوجنرال فرا مرزخان‌یی لښکرمشر مقررکیء . قاضی عبدالسلام خان‌یی دهرات قاضی او ملاشاه محمدیی مفتی او میرزا غلام صدیق‌یی سر دفتری مقرر کیء اود قندهارله لاری کابل ته راغی .

حاجی عبدالرازق دمولانا عبدالخالق اندړ زوی دغزنی دپای لوچ په کلی کی وزیږیدی (١٦صفر) .

میرزا احمدخان کابلی مستوفی اود شعر ددیوان خاوند وفات سو .

په خان‌آبادکی‌دسردار محمداعظم خان دفوجونو یاغی توب پر سردار عبدالرحمن‌خان باندی‌اودوی‌ارامول. میراتالیق په قطغن‌کی ولاړسو، خو سردار عبدالرحمن بیر ته پرځای کښیناوه اومالیات یی څنی‌واخیستل.

دسوات د اخوند میان عبدالغفور او انگریزانو روغه اود اخوند تگ سیدو شریف ته (٢٧ دسمبر) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸٦٤ م ۱۲۸۱ ق

دامیر شیر علی خان سره د دهد ورونو کورنی جنګونه .

دباجګاه په جنګ کی محمد افضل خان مــات او ګرفتار سو او سردار عبد لرحمن بخارانه وتښتید .

جلالی دیوسف مسکین زوی دقادس د ده ګزك او سیدونکی دسیاه موی او جلالی دقصی هیرو وزیږ یدی .

پر مومندو دپرنګی حمله اودمیچنی خلورمه غزا .

۱۸٦٥ م ۱۲۸۲ ق

امیر شیرعلی خان په کابل کی دوه زره تنــه لو یــی جــر ګی تــه راوغوښته چی ده ته دده دورونو د اختلاف په باب کی مشوره ورکړی تردی لویی جرګی وروسته امیر د خپلو ورونو جنګ ته متوجه سو.

دامیر شیر علی خــان او سر دار محمدامین خان دکجباز جنګ ، اود محمد امین او محمد علی یوله بلــه سره وژل ۱۰ محرم ۸۲ق .

امیر شیر علی خان دخپل ورور او زوی پــه مرګ غم جن ســو او قندهارته‌ولاړ، اودلیمارئی ونیوی‌ء .

میرزا محمد محسن دبیر دمیر زا علی‌خان زوی ددربار منشی اوشاعر په‌کابل کی‌وفات‌سو(ولادت ۱۲۲۷ق)

مراد علــی کاموی د عبدالرحمن زوی پښتو تفسیر یسیر وکیښ .

۱۸٦٦ م ۱۲۸۲ ق

امیر شیر علی خان شمالی ولایات ونیول اوله تاشقرغانه تخته پل ته ولاړ، بیاو کابل ته راغی .

سردار عبدالرحمن خان چی‌بخارا ته تللی‌و، بیرته راغی اود بلخ‌ولایت یی ونیو او بیا پر کابل راغی، امیر شیر علی خان له‌قندهاره راووت او دوردکو په سید آباد کــی د امیر شیر علی خان اوسردار عبدالرحمن جنګ وسو، خو امیر شیر علی خان مات سو او قندهار ته ولاړ.

۱۸٦٦م ۱۲۸۳ق

امیر محمد افضل خان دکابل‌امیر سو او امیر شیرعلی خان قندهارته ولاړ .

مستوره غوری حورالنساء دمیر سید اعظم لور (بی‌بی سپیده پوش) دفارسی د یــوان تــحفة العاشقین خاونده دغور دپرچمن او سیدونکی شاعره وفــات ســوه (ولادت یــی ۱۲٤۸ ق) .

میرزا عبدالواسع‌طبیب‌دلعل‌محمد عاجز زوی دشعر ددیوان خاوندوفات سو (ولادت‌یی ۱۲۰۸ ق)

امیر شیر علی خان لــه قندهاره راووت چی کابل ونیسی، مګرسردار عبدالرحمن خان دی په کلات‌کی‌مات کی‌ء .

سردار فیض محمد خــان دامیر دوست محمد خان زوی په بلخ کی وښوریدی او امیر شیر علی خــان دهرات او میمنی له‌لاری بلخ‌ته‌ولاړ اوسره ملګری سوه .

د ســردار احمــد خــان د امــیر دوست محمد خان دزوی په امر دده داشعارو دیوان په باخ کــی ترتیب او وکیښ سو (۲۷ شعبان) (دکابل خطی کتابخانه) .

سردار عبدالرحمن‌خان دخپل‌پلار امیر محمد افضل‌خان لخوا وګومارل سو چی دامیر شیر علــی خان او سردار فیض محمد خان مقابلی تــه ولاړ سی .

د دواړو خواو لښکر د پنجشیر په بازارك کی سره ونښتل، په دی جنګ کی سردار فیض محمد خان دتوپ په ګولی ووژل سو او امیر شیرعلی خان بیرته بلخ ته ولاړ .

امیر محمد افضل خان ٥٤ کلن په جمادی الثانیه ۸٤ق په کابل کی مړ اوښخ سو او پرځای یــی امیر محمداعظم‌خان پادشاه‌سو. (دافضل ولادت ۱۲۳۰ ق) .

میر سعدالدین د سعدالله زوی دتنګی سیدان ددیوان خاوند شاعر وفات سو (ولادت‌ئی ۱۱۹۸ ق) .

سید جعفر رستاقی د عبدالصمد زوی دګلشن عشق او چــمن عشق ناظم وفات سو .

سردار عبدالرحمن خان بلخ تــه ولاړ او امیر شیر علی خان له‌هغه ځایه ووت اوهرات ته ولاړ .

سردار عبدالرحمن خان شبر غان میرحکیم خان تــه وسپاره اود هغه لوزیی وکړه .

حیات خان دپښتنو تاریخ حیات افغانی په اردو پــه لاهور کی چاپ کی‌ء .

ملامحمد یعقوب فراهی د فارسی او پښتو مقتدر شاعر او عالم په‌فراه کی وزیږیدی .

۱۸٦۸ م ۱۲۸٥ ق

د امیر محمداعظم‌خان سره دامــیر شیرعلی خان جنګونه اوپه شش ګاو او زنه خان کــی دامیر محمد اعظم خان ماته او دده او عبدالرحمن‌خان تښته ایران او روس ته .

د شوال پــه میاشت کـــی امیر شیرعلی خان‌بیا کابل ونیواوپادشاه سو اودهندویسراد ۲ نومبر ۱۸٦۸ م په مکتوب دده سلطنت ومانه .

ډګټر ډبلیو بلیو انګریزی افغان پوهاند دپښتو ګرامر په انګر یزی په لاهورکی چاپ کی‌ء .

منصور غزنوی دمحمودخان مومند شالیجی زوی دفارسی لــیکوال او شاعر په غزنی که وفات‌سو (ولادت یی ۱۲۲۰ ق) .

بهاول خان دبنادی خــان زوی د بنون دسیمو او سیدونکی جنګنامه زیتون په پښتو منظومه کړه .

۱۸٦۹ م ۱۲۸٥ ق

انګریزانو دوو لس لکه روپی او دوولس زره توپك امیرشیرعلی‌خان ته ورکړه .

امیر شیر علی خان دهند دویسرا په بلنه دانبالی سفر هندته وکیء او په رسمیت ومنل‌سو، مګر دده ولیعهد عبدالله جان یی ونه مانه .

د روس او انــګریــز مــذاکــره دافغا نستان دشمالی سر حداتو د ټاکنی لپاره شرو سوه .

پر انمانخیلو او مومندو پښتنود پرنــګی حمای او دمیچنی شپږمــه غــزا .

امیر محمد اعظم خان دفرار پــه

حال‌کی پخوس کلن وفات اود

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر پښتو کتابونه وکښل: بایزید بسطامی په مزار کی ښخ سو (ولادت ئی ۱۲۳٦ق)

۱۸٦۹م ۱۲۸٦ق

له پرنګی سره دکابل خیلو وزیرو غزا.

سردار فتح محمد خان د هرات حکمران سو او سردار محمداسماعیل خان دسردار محمد امین خان زوی په چند اول کی یاغی سو، خو دی ونیول سو او هند ته فرار سو.

دامیر شیر علی خان له خواسردار شیر علی خان قند هاری دقند هار حکمران سو .

امیر شیر علی خان دنوی کابل شیر پور په جوړولو دناظر حسین علیخان تر کتنی لاندی پیل وکیٔ .

۱۸۷۰م ۱۲۸۷ق

سردار محمد یعقوب خان په قندهار کی یاغی سو او هرات یی ونیو، دهرات حاکم سردار فتح محمد خان او سردار محمد عزیز خان په جنګ کی مړه سول .

امیر شیرعلی خان په افغانستان کی دنوی مدنیت په خپرولو پیل وکیٔ .

سپه سالار فرامرز خان په هرات کی دجمعی په شپه ۲۷ ربیع الاول وواژه سو .

دافغانستان لومړی کابینه د سید نور محمد شاه قندهاری صدراعظم په مشری جوړه سوه چی دغه وزیران یی درلودل :

(۱) سید نورمحمد شاه قندهاری دپښین دسید سلیمان شاه زوی لوی

حال کی پنځوس کلن وفات او د

زول مختار (صدراعظم) .

(۲) میرزا حبیب الله خان وردګ لوی ملك (مستوفی الممالك = وزیر مالیه) .

(۳) ارسلا خان جبار خیل لوی مینی دباندی (وزیر خارجه) .

(٤) عصمت الله خان دعزیز خان غلجی زوی لوی مینی دغرو (حشمت الملك وزیر کوهستانات) .

(٥) میرزا محمد حسن خان لوی کښل (دبیر الملك = سر منشی حضور).

(٦) حسین علی خان پنجشیری تولمشر (سپه سالار)

(۷) احمد علی خان چغتائی لوی ټولول (معیر الملك = وزیر خزانه)

شیخ محمد اکرم افغانی چی د خیبر له اپریدو څخه و، او په شام اومصر کی علمی شهرت در لود او مشهور مدرس و، په قاهره کی وفات سو (ربیع الثانی).

شاه عبد الباقی مجد دی د شاه صفی الله مجد دی زوی د کابل د مجدد یانو نیکه په کابل کی ۹٤کلن وفات او ښخ سو (سه شنبه ۲۱ ربیع الاول) دشعر دیوان ئی درلود او متخلص په باقی و.

میر زا محمد اسماعیل د پیښور دحکومت سر محرر تسهیل القواعد افغانی- نصاب افغانی- قواعدافغانی ولیکل.

مولوی احمد دنواز خان اخوند زاده زوی دپیښور دتنګی عیسی خیل

شاعر پښتو کتابونه وکښل:

آدم درخانی- توتی نامه- قصه جمجمه او نور.

۱۸۷۱ م ۱۲۸۸ ق

د افغانستان لومړی اخبار شمس النهار په کابل کی دمرزا عبدالعلی په اهتمام خپور سو .

سید نوار محمد شاه صدراعظم دپالك انګریز سره د سیستان د سرحداتو او اوبو دویشلو لپاره هلته ولاړ، او بیایی دمذاکراتو لپاره تهران ته هم سفر وکیٔ اود بمبئی له لاری کابل ته راغی .

امیر شیر علی خان یومنظم لښکر جوړ کیٔ چی شمیرئی ۵۲ زرو ته رسیدیٔ .

شیخ الاسلام ملاخدا بخش دملا محمد قاسم زوی (عـط) شاعر اود شرح کلمه طیبه لیکونکی په هرات کی وفات سو .

صوفی محمد رسول ساکزی د قندهار مشهور عالم او نقشبندی مقتدا ۵۵ کلن وفات سو (دوشنبه ۱۳ ذی حجه) .

سید خان شبرغانی دقاضی سید نعمان زوی نستعلیق لیکونکی خطاط او شاعر اذنب تخلص ژوندیو .

ولی طواف دمحمد علی کابلی زوی ناخوانه شاعر په کابل کی ژوندی و .

سردار محمد یعقوب خان له هراته دامیر شیرعلی خان حضور ته راغی او معافی یی وغوښته او بیرته هرات ته مقرر سو .

۱۸۷۱ م ۱۲۸۸ ق

محمد زردار خان ناغر افغان په هندکی صولت افغانی دپښتنو تاریخ په اردو وکیښ. (دنو لکشور طبع ۱۲۸۹ ق) .

۱۸۷۲ م ۱۲۸۹ ق

سردار محمد یعقوب خان کابل ته راغیٔ او بندی سو او سردار محمد ایوب خان په هرات کی دپلار مخالف سو .

سردار حبیب الله خان دسردار عبدالرحمن خان زوی په سمرقند کی په دوشبه ۲۵ د ربیع الثانی وزیږید .

دانګریز دولت او روسانو ترمنځ دګرینویل او ګورچا کوف معاهده وسوه چی افغانستان د روسانو د نفوذ دسیمی څخه وتلی دی .

دکابل په بالاحصار کی دپلو لښکرو دمشق دقواعدو کتاب ۳۸۲ مخه مصور دقاضی عبدالقادر له خوا چاپ سو چی بولی یی پښتو دی .

دامیر شیرعلی خان منظم عسکر ۵۱٫۹۹۰ تنه او غیر منظم ۲٤٫۰۰۰ تنه وو چی ٤۰ زره ټوپك او ۳٦۹ توپونه یی درلوده .

برهان الدین لاغر دمیر یوسف علی بدخشی زوی دجام جم او دیوان اشعار ناظم ژوندیو .

نعمت الله محوی دمیمنی شاعر او احمد قلی بن سکندر هروی دآتش ښشان دتذکری مولف ژوندی وو .

پر شمالی وزیرستان دپرنګی حمله اود کجوری لوی جنګ اود بادی فقیر شهادت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸۷۲ م ۱۲۸۹ ق حدود

قاضی عبدالرحمن خانملا دقاضی محمد سعید بارکزی قندهاری زوی درفیصل التفرقه‌بین الضال‌والناجیه) رساله‌وکښله (دکابل‌خطی کتابخانه)

۱۸۷۳ م ۱۲۹۰ ق

نائب محمد علم خان د ترکستان نائب الحکومه دامیر شیرعلی خان په امر میمنه ونیوله .

روسانو خیوا فتح کړه .

سید نور محمد شاه صدراعظم دشملې په کنفرانس کی شامل‌سو.

دامیر شیر علی خان په فرمان (رمضان ۱۲۹۰ ق) عصمت‌الله خان جبارخیل حشمت الملك او (لوی مینی دغرو) وزیر داخله‌سو. امیر عبدالرحمن خان دی په ۱۸۸۰ م په دار وځړاوه .

قاضی عبدالقادر پیښوری د امیر شیر علی خان ددربار ښوونکی او مصاحب یا عسکری سکر ترو، چی دښتاوای امیری یاتشریح الجرایم‌اود عسکری تعلیماتنامو او وعظ نامو مؤلف دی. دی دقاضی فضل قادر زوی او د خان علما قاضی حسن لمسی دی. خود انگریز جاسوس

قاضی عبدالسلام دقاضی محمد سعید بارکزی قندهاری زوی قاضی القضات‌ؤ .

دوست‌محمد ختك په‌قندهارکی‌په پښتو بدرمنیر اوبحرالعلوم اواخلاق احمدی منظوم کړه .

امیر محمد بن عبد القادر بن محمد اعظم سلیمان خیل کتوازی‌د امیر شیر علی خان په نامه الدافعه لشکوك الطایفة الوهابیه په عربی تالیف کړه .

دمحمد عظیم ابکم نقاش ژوندپه کابل کی .

عبدالرسول قندهاری‌شاعر دسفر نامی اوازاد نامی مؤلف دخپل شعر دیوان جوړ کیء .

امیرشیرعلی خان دبالاحصارپه خاصه سراچه کی دولیعهدی‌جلسه وکړه او سردار عبدالله‌جان ولیعهد سو. (۱ شوال ۱۲۹۰ق)

دشوال په دوهمه شپه دسردار عبدالله‌جان دولیعهدی جشن وسو او په هرات کی سردار محمد یعقوب خان مخالفت وکیء .

په دغه کال دشمالی ولایاتو(مزار شریف)مالیات پنځه لکه روپی وی اونائب محمد علم په‌مزارکی توپونه جوړول.

دقندهار پلټنی دوه کاله کابل‌ته راغلی، چی دلته عسکری قواعد زده کی.

سردار ولی محمدخان دکورم لوی ناب دهغه ځای دیاغی قبائلو توبه نامه امیرته راواستوله اوصدراعظم نورمحمد شاه ددوی‌مشرانوته‌خلعتونه ورکړه.

امیرشیرعلی خان خپل‌ولی عهد دسوات آخوندته معرفی کیء اوآخوند همهغه ومانه اوتبریك‌ئی ورته‌وواپه (دوشنبه ۱۴شوال ۹۰ق)

صاحبزاده غلام جان دپنجشیر او نجراوکم ناب اوعلی محمد خان دکنر حاکم اوخدای نظرخان دغزنی‌حاکم‌و.

میر عنایت‌الله بدخشی داصول

المیشت نظم‌اود دیوانخاوندوفات سو.

۱۸۷۴م۱۲۹۱ق

دنائب محمد علم‌خان مرګ.

د شاغاسی شیردل خان لوی ناب مقرری دشمالی ولایاتوپه حکمرانی.

امیرشیرعلی خان دکوچنی اخترپه ورځ دنولمشر حسین علی خان‌په سالاری اود قاضی عبدالقادر په ملګری دکابل‌دلښکرو نمایش‌دمرنجان په‌غرڼۍ سره ولید، ۳۷ پلی کندکه څلور رجمنټه سپاره لس‌توپخانی.

د کابل په سیمو کی سخته زلزله وسوه چی له پنجشیره تر کوهدامنه ۷۰۵۲ تنه مړه او ۳۹۰۰ تنه زخمی سوه . په پروان کی ۱۳۰۰ تنه اوپه کابل کی ۱۴ تنه مړه سوه (شمس النهار ۶ـ۷ رمضان ۹۱ ق) .

میر عبدالرحمن دواخان حاکم مړ سو (۱۵ صفر ۹۱ ق)

نظام الملك د چترال د میر زوی دامیر شیر علی‌خان دربارته‌راغیء .

شاغاسی شیر دل خان ته دلوی ناب او دده زوی خوشدل خان ته د کمکی ناب او میرزا محمد حسن خان د بیر ته د کمناب لقبونه ورکړه سوه او میرزا محمد نبی خان وا صل وفات سو.

سردار شیر علی خان هزاره وفات سو .

سردار نصرالله خان د امیر عبدالرحمن خان زوی په سمر قند کی وزیږیدی (چهار شنبه ۳۰ صفر ۹۱ ق).

د افغانستان د لومړی جنګ تاریخ د جان ولیم کی تالیف دری ټوکه دریمه طبعه په لندن کی‌خپور سو .

هنری والتر بلیوچی په ۱۸۷۲ م افغانستان ته‌راغلی و، په‌خپل کتاب (له انډوس ترتا یګریس پوری) کی دافغانستان احوال‌له‌لندنه خپور کیء (۱۳ فصله) .

ملا شاه پسند پوپلزی د قندهار د نیش اوسیدونکی عارف او شاعر د قادری طریقی خلیفه په نیش کی ۷۵ کلن وفات سو (ولادت ئی ۱۲۱۶ ق) ده زاد الرحلین په پښتو نظم کیء (دلاهور طبع ۱۳۴۷).

۱۸۷۵ م ۱۲۹۲ ق

میرزا نیازی دملابرات زوی‌دسمنګان شاعراوخطاط چی دوه‌دیوانه‌یی لرل وفات سو .

د امیر شیر علی خان نصیحت نامه ((تحفة العلماء)) د قاضی عبدالقادر پیښوری په اهتمام او د میرزا بیضا خان په خط ۸۰ مخه په کابل کی چاپ سوه .

د باجوړ د فیض طلب خان او د ناوه‌گی د غلام حیدر خان اختلاف د امیر شیر علی خان په توصیه فیصله سو (۲ شوال ۹۲ ق) .

ملا سکندر اخند په کابل کی قاضی عسکر و .

۱۸۷۶ م ۱۲۹۳ ق

نواب عطا محمد خان د انګریز سفیر له‌امیر شیرعلی‌خانه وغوښتل چی دروسانو دپیش قدمی، دنیولو لپاره د انګریزانو مامورین افغانستان ته پرین دی خو امیر شیر علی خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه و منله .

انگریزانو کوټه ونیوله .

سید نور محمد شاه صدر اعظم او میرا خور احمد خان او میرزا محمد باقر افغانی سیاسی ډله د مذاکراتو لپاره پیښور ته ولاړه .

اخوند زاده حضرت ملا یحیی دملا عبدالله زوی د هرات عالم او مدرس دهرات په دښت یلان کی وفات سو.

محمد عمر خان د محمد کلان پوپلزی زوی د خپل وخت پښتو او فارسی شاعر او خطاط او مؤلف په مزار شریف کی وفات سو .

محمد علم خان وکیل الدوله پوپلزی د عبدالله خان زوی په کابل کی وفات سو.

عبدالعلی مستغنی د فارسی او پښتو مشهور شاعر د ملا رمضان هوتک زوی د ملا قضا لمسی د ملا رسول داد کړوسی د کابل په بالا حصار کی وزیږیدی (۱۷ ذی حجه)

مستوفی حبیب الله خان له هراته کابل ته راوغوښتل سو، او پرځای یی سردار محمدعمرخان دسردار محمد عظیم خان زوی د هرات په حکومت مقرر سو .

د امیر شیر علی خان له درباره احمد خان ساکزی د جلال آباد حاکم سوات ته د اخوند عبدالغفور د لیدو لپاره استاځی ولاړ .

د لوگر دموسیی فیض محمداخوند زاده پښتو روضة المجاهدین د امیر شیر علی خان په نامه نظم کیء (د کابل خطی کتابخانه) .

پیر امان الله د مولانا رحمت الله قاندهاری زوی دخپل عصر مشهور صوفی او زاهد په غزر کی وفات سو.

۱۸۷۷ م ۱۲۹٤ ق

د پیښور په کنفرانس کی دسید نور محمد شاه صدر اعظم او سر لیویس بیلی مذاکرات ناکام سول (۳۰ جنوری) او سید نور محمد شاه په پیښور کی مړ سو ، او میرزا حبیب الله خان مستوفی د ملا شاه محمد او تاج محمد پوپلزی او میرزا محمد طاهر سره پیښور ته دمذاکری لپاره ولاړل ، مگر له جمروده بیر ته نگریزانو راواستول .

ارسلا خان وزیر خارجه مړ سواو پر ځای ئی ملا شاه محمد قطب خیل وزیر خارجه مقرر سو .

سردار محمدعلم خان دپښترود حاکم معزول سو او پرځای ئی سردار محمد یوسف خان د امیر دوست محمد خان زوی مقرر سو .

د سلطان عبدا لحمید له خوا حاجی محمد حسن خان بگرامی وال د کابل در بار ته د خاص استاځی په ډول راغی ، او دعثمانی دولت سفیر فوزی افندی و ، چی مستشارئی هدایت الله او با شکاتب ئی حسین او د وه تنه غړی یی منیر او خیری بیك وو.

د اگریز سفیر په کابل کی نواب محمد حسن خان اونائب یی عطامحمد خان اومنشی یی بختیار خانو .

د قاضی عبدالقادر (بنوونکی صاحب بهادر) وعظ نامه د بالاحصار په چاپخانه کی چاپ سوه .

د پست ټکټ (محصول چاپارخانه دارالسلطنه کابل ۱۲۹٤) خپور سو چی د زمری سر ئی په منځ کی کښل سوی دی .

اخوند عبدالغفور بن عبدالواحد (اخوند سوات) لوی نقشبندی او قادری مرشد او مجاهد د سوات په سیدو شریف کی په ۱۲ جنوری وفات او ښخ سو . (ولادت ئی دلوړ سوات په شامیزی صافیو کی د ۱۷۹۰ م حدود) دی د سوات د ریاست او شرعی حکومت مؤسس دی .

د سلیمان بن ابراهیم قندوزی بلخی حسینی صوفی مؤلف وفات . داجمع الفراید ، مشرق الا کوان ، ینا بیع المو ده مؤ لف (ولا د ت ۱۲۲۰ ق)

۱۸۷۸ م ۱۲۹۵ ق

په ۲۲ جون ستولیتوف د روس نماینده کابل ته راغیء . اوپه ۱۱ اگست دامیر شیر علی خان دربارته ورسیدی او د یوی معاهدی مذاکره ئی ور سره وکړه .

امیر شیر علی خان د انگریز رالیږلی نماینده سر نیول چمبرلین نه را پرینښو چی افغانستان ته راسی کلنل گرودیکوف له‌سمر قنده هرات ته راغی (نومبر) په ۳۱ د اکتوبر لارډ لیټن د هند ویسرا افغانستان ته‌اولتیماتوم ورکیء په ۲۲ دنومبر د انگریز او افغان دوهم جنگ‌ونښت اوانگریزی لښکر پر افغانستان‌راغلل

سردار عبدالله جان ولیعهد ۱۷ کلن وفات او په حرم باغ کی ښخ‌سو (د نقیب باغ) د ۱۷ شعبان شپه ۱۲۹۵ ق .

پر راڼی زو پښتنو د انگریزانو لښکر کشی دمله کنه پرخوا .

میر محمود شاه بدخشی د میر احمد شاه زوی د دیوان اشعار خاوند وفات سو .

سردار محمد یعقوب خان چی بندی وله قیده ایله سو او د کابل حکمران مقرر سو او سردار محمد ایوب خان هم له مشهده هرات ته راغیء .

ددغه کال تقویم د ملا عبدالرحیم او عبدالرحمن استخراج د کابل د شمس النهار په‌چاپخانه‌کی چاپ‌سو.

دغه د وه ورونه د عزیز الله اخند زاده قند هاری زامن وو .

د کابل د شمس النهار په مطبعه کی مجمع البحرین یعنی مقابله حکمت قدیم و جدید د حکیم او ډاکترچتین شاه تالیف چاپ سو . او داله‌لمړیو مطبوعاتو څخه دی .

قاضی طلا محمد د قاضی حسن خان زوی د پښتو – فارسی – عربی لیکوال او شاعر او تکړه مؤلف په پیښور کی اوسیدیء . د عربی او دیوان خاوند او د جواهر النغز – سلوة النقریر – نفحة المسك – تسلیته العقول سلوة الکئیب مؤلف.

د افغان وار په نامه د جنرال‌ایبټ ورځ لیك ۳٤٦ مخه له لندنه د افغانستان پر احوال له ۱۸۳۸ تر٤۲ م پوری خپور سو .

نور محمد نوری قند هاری د افغانستان تاریخ وکیښ چی د

سدوزو او محمد زو احوال لری . (د لندن د انډیا آفیس خطی نسخه) ده د امیر شیر علی خان په نامه یو پند و گرامر هم کښلی دیء .

دی دگلشن امارت هم مؤلف دی د امیر شیر علی خان سوانح تر ۱۲۸۷ ق پوری (د کابل چاپ ۱۳۲۵ ش) پر کور می د پرنگیانو حمله او له دوی سره د خلکو غزا .

ارباب عبدالرحمن خلیل دعبدالکریم زوی دپښتو او فارسي او عربي لیکوال اوشاعر دمردان اوسیدونکی ژوندیو .

۱۸۷۹ م ۱۲۹۶ ق

پر افغانستان دانگریزی لښکرو حمله اود انگریز او افغان ددوهم جنگ پیل .

امیر شیر علی خان له کابله بلخ ته ولاړاو ۵۸ کلن په پنجشنبه ۲۹ صفر ۱۲۹۶ په مزار شریف کی مړاوښخ سو (ولادت ۱۲۳۸) .

په کابل کی امیر محمد یعقوب خان پادشاه سو . (ربیع الثانی ۱۲۹۶) .

جنرال رابرټس کابل په ۱۲ د اکتوبر ۷۹م ونیوی ء .

دگندمك معاهده په ۲۶ می امضاء سوه (٤جمادی الثانیه ۱۲۹۶) .

په ۲٤ جولایی ۷۹ دانگریز سفیر کیوناری کابل ته راغیء خو په ۱٦د رمضان ۹۶ ق ۳ دسمبر ۷۹ په بالاحصار کی و وژل سو او خلکو پر انگریزانو حملی شروع کړی . انگریزانو بالاحصار وران کیء اود ذیحجی په میاشت یی امیر یعقوب خان دیره دون ته واستاوه .

محمد جان خان وردگ، ملامشك عالم اندړ، محمد عثمان صافی په کابل کی جهاد شروع کیء اود تپه مرنجان او کوه اسمایی جنگونه وسوه. محمد عثمان خان شهید سو .

امیر شیر علی خان لهمزاره خپل آخری مکتوب جنرال کو فمان ته تاشکند ته دیوه سیاسی هیئت سره واستاوه: سردار شیر علی خان قندهاری ــ شاه محمد خان وزیر خارجه ــ قاضی عبدالقادر پیښوری

ملا دین محمد مشك عالم مشهور عالم اومجاهد اوملا عبدالغفور لنگری اومحمد جان خان وردگ په جهاد کابل ته راغلل .

پرنگیانو دگندمك دمعاهدی سره سم کورمه خیبله وبلله، خو پښتنو لهدوی سره دریمه غزا شروع کړه، اوغازی محمد سرور خان چکی دغزا مشرو .

دنیراه لام اوله پرنگیانو سره غزاوی. چی دپرنګی ۵۳ زره لښکر پر پښتنو باندی ورغلل .

دتالك پر بازار دپښتنو مجاهدینو حمله اود ٦۵۳ تنه انگریزی سپاهیانو وژل . (شنبه ۱۰ جنوری ــ ۲٦ محرم) .

۱۸۸۰ م ۱۲۹۷ــ۹۸ ق

دمیوند جنگ اود انگریزانو ماته ۱۷ شعبان ۹۷ ق ۲۷ جولایی ۸۰م.

جنرال رابرټس له کابله قندهار ته ورسیدی او سردار محمدایوب

خان یی مات کیء ۳۱ اگست ۸۰م سردار عبدالرحمن خان له سمرقنده تر آمو را واوښت قندوز ته راغی (٤ جمادی الثانیه ۹۷ ق) .

د سردار عبدالرحمن او گریفن مذاکره او موافقه په زمه کی .

امیر عبدالرحمن خان په ۵ درمضان ۹٦ق (جولایی ۸۰م) په کابل کی پادشاه سو او انگریزانو هم ومانه او کابل یی ورو سپاره .

۱۸۸۰ــ۱۹۰۱ م ۱۲۹۷ــ۱۳۱۹ق

دامیر عبدالرحمن خان د امارت دوره .

جنرال رابرټس د قندهار د پیر پایمال په جنگ کی په ۲٤ رمضان سردار محمد ایوب خان مات کیء . او ایران ته ولاړ. امیر عبدالرحمن دشوال په میاشت کی قندهار ته ورسیدیء .

۱۸۸۰ م ۱۲۹۸ ق

امیر عبدالرحمن خان دقندهارله علماو څخه ملاعبدالرحیم اخوندزاده کاکړ اوملاعبدالاحد پوپلزی دقندهار په خرقه شریفه کی ووژل (شوال) سردار عبدالرسول خان د قندهار حاکم او سپه سالار غلام حیدر خان توخی عسکری مشر او ملا یوسف رستاقی کوتوال او ملا سعد الدین خان قاضی مقرر سول .

مولوی احمد جان تاجر الکوزی په قندهارکی دامیر عبدالرحمن خان د فتح مدحیه دالیه قصیده وویله .

سلطان محمد خالص قندهاری د موسی خان بارکزی زوی خپل (تاریخ سلطانی) دامیر محمد ایوب خان په نامه په بمبئی کی چاپ کیء داکتاب په ۱۲۸۱ق شروسویو اوتر ۱۲۹۷ ق پوری وقایع لری .

په وزیرستان کی پرمکین باندی دپرنگی حمله اود خلکو جهادونه تر ۱۸۸۱م پوری جاری و او مولانا گلاب دین شهید سو .

د پرنگی سره دمومندو جهاد اود میچنی اومه غزا .

په ذیحجه کی سردار عبدالقدوس خان هرات ونیو .

د سردار شیر علی هزاره زوی تسلیم سو، سید محمود کنری او محمد اکبر خان دلال پوری بغاوت وکیء ، سید محمود راولپنډی ته وتښتیدی او اکبرخان په کابل کی نظر بند سو .

امیر عبدالرحمن خان دپنځه لکو روپو اخیستلو لپاره ملا ابوبکر او محمد اکبر تاجران دپیښور کمشنر وارفیلډ ته معرفی کړل، دغه خط دپیښور په موزیم کی دی (۲۷صفر ۱۲۹۸) .

امیر عبدالرحمن دهند دویسرا په خواهش جنرال میر احمدخان د افغانستان په وکالت په ډهلی کی مقرر کیء اود ویسرا په نامهیی په ۲۵ صفر اود پیښور دکمشنر په نامهیی په ۲۷ صفر مکتوبونه ولیکل (دپیښور موزیم) .

میرمحبتی الفت دمیر مرتضی زوی په کابل کی ۷٤ کلن وفات سو . (ولادت ۱۲۲٤) د فارسی ښه شاعرو .

دا ملا عبد الله بن مراد محمدبدخشی شاعر دخپل شعر دیوان ترتیب کیء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سردار غلام محمد طرزی د خپلی کورنۍ سره دهند کراچۍ ته فرار سو.

دبرگه یرناټ په افغانستان کی د ۱۸۳۸ تر ۴۲م پوری احوال په ۱۱۳ مخه کی په بمبئی کی چاپ سو

قاضی عبد الرحمن دامازو گړهی (مردان) افسانهٔ دلپذیر په پښتو نظم کړه.

۱۸۸۱ م ۱۲۹۹ ق

انگریزانو په اپریل ۸۱م کی قندهار امیر عبد الرحمن ته وسپاره او دی بیرته په ۲۲ محرم ۹۹ق کابل ته را ور سید.

جنرال فرا مرز خان هرات ته مقرر سو.

دشوال په میا شت کی ناظرمحمد سرور خان‌دسردار عبدالقدوس‌خان پر ځای دهرات حکمران مقرر سو او دغه سردار بندی سو.

سردار محمد صدیق خان د نظر محمد خان زوی دسر دار امیر محمد خان لمسی په پیښورکی دمیوند جنگنامه په فارسی مثنوی نظم کړه (۱۷ شعبان ۹۹) ق

دامیر عبد الرحمن خان لښکرو لغمان ونیوی‌ء.

۱۸۰۲– ۱۸۸۲م ۱۲۱۷– ۱۲۹۹ ق

دمحمد تقی‌بن حسین هروی عالم، دنهایت الامال او توضیح‌الحساب او عیون الا حکام دمؤلف دژوند وخت.

سردار عبد الر سول خان دقندهار نائب الحکومه معزول سو او دخلکو اتیا زره روپی اود حکومت لس زره ځای‌یی سردارنورمحمدخان دسردار سلطان محمد خان زوی دقند هار نائب سو.

دهراوت دخلکو ښو زښت آرا م سو او صاحب خان علی‌زی د هغه ځای حاکم دښور ښتیانو مشر نائب اکرم ونیوی‌ء وکابل‌ته‌یی راواستاوه.

سردار محمد یوسف خان د امیر دوست محمد خان زوی دفراه حاکم، سردار ابراهیم بلوخ په چخانسور کی تاراج کی‌ء اوسردار تاج‌محمدخان بلوخ هم افغانستان ته راغی‌ء.

سپه سالار فرامرز خان په هرات کی دهغه‌ښار کلااودچار باغ‌عمارتونه ترمیم کړه اودغوریانو کلائی هم جوړه کړه.

مخدوم قلی خان له‌مرو څخه امیر عبدالرحمن‌خان ته‌عرض‌وکی‌ء چی‌مرو په‌افغانستان پوری‌ونښلوی (لکه‌پخوا) ترڅلجو ترکو باندی دامیر دلښکرو بری اوکنړ نیول اود میمنی دوالی رایتول‌له‌شنوارو سره دامیردلښکرو جنگ.

۱۸۸۲ م ۱۳۰۰ ق

دانگر یزانو یو مسلمان نماینده عطاء الله خان په کابل کی مقررسو ،تر دی وخته گریفن او قاضی عبد القادر پیښوری په پټه په کابل کی وو.

امیر عبدا لرحمن خان ،محمدجان‌خان وردگ اودعصمت‌الله خان جبارخیل کورنۍ او نور دری زره تنه بندیان کړل.

د ربیع الاول په پنځلسمه امیر په قند هار کی دمنز لباغ او د جلال آباد دشاهی باغ ودانونه.

دهرات دمصلا ورا نونه.

شهزاده لوبا نوف او لارډ گرینویل دروس او انگر یز له خوا د۱۸۷۳م دگور چا کوف پر موافقه نامه باندی دافغانستان په باب‌کی خبری وکړی

مولوی عبد الرؤف قند هاری د سراج الاخبار مؤسس په کابل کی دمدرسې شاهي مدرس او د حضور عربي ترجمان مقرر سو (وروستنی ملای حضور) .

په دغه کال دامیر عبد الرحمن گرده لښکر ۷۴۰ ر۵۸تنه وو.

سردار محمد حسن خان سیاه او سعدو په منگلو کی وښوریدل، خو جنرال غلام حیدر خان اور کزی‌دوی دتیراه خواته وشړل او زرمله ئی ونیوله.

مو لوی احمد جان دپښتو تکړه نثر لیکونکی دگنج پښتو او تاریخ افغانستان لیکوال په پیښور کی ژوندی و.

مولانا محمد عثمان بن محمد علی یاد خادی لوگری دعجائب الاخبار او گلشن اسرار اونورو تألیفاتو خاوند عالم ژوندی و.

رحمت بدخشی دمیرزا اسماعیل زوی دپنځو دری دیوانو خاوندشاعر ژوندی و.

دپنجشیر دخلکو ولاړیدل او ددوی بیرته ارا مول.

دقند هار داخکزو ښورښت اوبیرته امر منل.

۱۸۸۳ م ۱۳۰۱ ر۲ق

روسانو دتجن رود مجاری دهرات شمال غربی سیمی ونیولی.

انگر یزانو دکوټی تولله سیمه و نیوله.

امیر عبد الرحمن خان شغنان او روشان ونیول.

امیر عبد الرحمن خان ته‌دوولس‌لکه روپی دکاله انگر یزانو کومک‌منظور کیء.

دانگر یز او روس گډ کمیسیون دافغانستان دشمالی او غربی سر حداتو دټاکلو لپاره مقرر سو.

او امیر عبدالر حمن خان په‌پنجشنبه ٦ذیقعده ۱۳۰۱ق ددی کمیسیون د منلو فرمان صادر کیء او خلکو ته ئی هدایت نامه صا دره کړه.

سردار محمد نادر خان‌دهند په دیره دون کی وزیږیده(۲۱ حمل ۱۲٦۲ شمس ۱۳۰۱ق) .

سردار محمد ایوب خان په تهران کی و، دمیمنی دوالی‌دلاورخان په غوښتنه له تهرانه پټ د دغو مشرانو سره مشهد ته راغی (۱۰ ربیع‌الاول) سپه‌سالار حسین‌علی خان –جنرال پرویز شاه خان– خوشدل خان لوی ناب– سردار محمد هاشم خان– قاضی عبدالسلام خان– عبد الله خان ناصر–احمدعلی خان – مگردغه ډله دایران حکومت‌د انگر یزانو په غوښتنه ونیول او په قوچاق کی نظر بند کړه.

په دغه واقعه کی دلاور خان هم په میمنه کبی یاغی سو، خو امیر عبد الرحمن‌خان‌میرمحمد حسین‌خان هلته والی وټاکه او میمنه آرامه سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتار او کنبیر دکا فرانو حمله پر ءای شنگ اود لغمان دحاکم سردار گل محمد خان په مشری د دوی شړنه.

محمد علی غریب دسید ءای زوی دپیښور دسیمی اوسیدو نکی عالم دپښتو او فارسی شاعر دډیرو عربی کتابو حاشیه لیکونکی ژوندی و.

۱۸۸٤ م ۱۳۰۱ ق

(۱۵ جمادی الاولی ــ۱۳ مارچ) سید جمال الدین افغانی په پاریس کی دعروة الوثقی جریده په عربی خپره کړه.

دوهمه طبع ئی په قاهره کی ۱۳۲۸ق دتوفیق مطبع ۲۳۲مخه.

دامیر عبدالرحمن خان پخپل خط او انشا دهرات حکمران محمد سرور خان ته یوه مفصله هدایت نامه صادره سوه.

۱۸۸٤ م ۱۳۰۲ ق

سر پیتر لمسډن انگریز د سرحد ویشناو دلی‌مشر هرات ته‌ورسید او دافغانستان له خوا قاضی سعدالدین خان ورغیء.

انګریزانو دکو ټی دریل لارجوړه کړه او روسانو پل خاتول ونیویء.

امیر عبدالر حمن په پنجشنبه ۲٤ جمادی الاولی ۱۳۰۲ ق له‌کابله راو لپنډی ته رهی سو اوپه‌پنجشنبه ۱٦ جمادی الثانیه ای دهند ویسرا لارډفرن سره ولیدل اوپه ٦ درجب جلال آباد ته را ور سید.

انګریزانو دروسانو دپیشر فت د مخ نیوی لپاره خپل ۵۰ زره مجهز لښکر کو ټی ته راوستل .

درجب په میاشت لمسډن هند ته ولاړ اود سرحد ویشلو کاریی کرنل رجوی ته وسپاره .

نظام الدین انصاری دکمال‌الدین مزاری بلخی زوی دخپل عصر خطاط او شاعر او مولف د (اعتقا د لمتحققین) په نامه بر اسلا می فرقو باندی یوه رساله په‌کابل کی وکښله (یکشنبه ۲۲ ربیع الثانی ۲ ق)

سردار غلام‌محمدخان‌طرزی دسردار رحمدل خان قندهاری زوی ددری شاعر او لیکوال او خطاط هنر مند چی دامیر عبد الرحمن‌خان په امر هند ته فرار سویو له ٤۵ تنو خپلوانو سره له کرا چی څخه بغداد ته ولاړ .

په‌راولپنډی کی دامیر عبدالرحمن خان او دهند دوایسرای دمذاکراتو راپور (سوال وجواب دو لتی) په پښتو او دری له کابله چاپ اوخپور سو دپښتو مترجم یی ملا غلام جان لغمانی دی .

امیر عبدالر حمن خان دهرات د ساتنی لپاره په شل لکه روپی دیرش‌زره لښکر تیارکړل، انگریزانو ۲۸ لوی، توپونه او گولی ورکړی او ٤۰۰ تنه تو پچیا ن هم تیار سول .

دسوات او بنیر دخلکو نما یندگان امیر عبد الر حمن ته راغلل او امیر د دوی اطاعت ومانه او د افغانستان دساتلو اطمنان‌یی ورکیء (۲۲ ذی حجه) .

دروس او انګلیس د شمالی افغا نستان د سر حد و یشنی

قرارداد عملی سوآو دهنه ذوالفقار او مروچاق افغا نستان‌ته پرینښول سوه .

سردار محمد هاشم خان (وروستنی صدراعظم) په دیره دون کی وزیږیدی.

۱۸۸۵ م ۱۳۰۳ ق

روسانو دذوالفقار خواته آق رباط ونیو او پنجده ته پرمخ راتله .

دمارچ په ۱۸ روسا نو په‌تاښس کیپر یون کی افغا نان مات کړه او پنجده یی ونیو .

دانگریز او روس دسرحد ویشلو ډلی په نو مبر کی بیا سر ه‌ولیدل اود افغا ن ــ روس دسرحد لومړی ځلی یی رسماو درا و ه.

کرنل ستیوارت انگریز ی منصب دار دهرات استحکا مات وکتل ا و څلور لکه کلداری یی داستحکا م لپاره ور کړی .

ملا مشک عالم دین محمد اندړ ددوهم جنګ لوی‌مجاهدپه پنجشنبه ۱۰ــ ربیع‌الاول ۱۳۰۳ق‌وفات‌سو.

مستو فی حبیب الله خان وردګ (لوی ملك) د امیر شیر علی خان مشر وزیر په راولپنډ ی کی دفرار په حال‌کی وفات سو دده و لا دت دوردګ په‌جغتو کی ۱۲٤۸ ق و.

قا ضی عبد الوا جد صریر د سمنګان شاعر او عالم او خطاط ۸۰ کلن په بخارا کی‌وفات سو (۲۲ شوال) سردار غلام محمد طر زی له‌بغداده شام او استانبول ته ولاړ او دعثمانی سلطان میلمه و .

دجلال‌آباد شاهی باغ دعبدالسبحان خان په مهندسی جوړ سو .

امیر عبدالرحمن خان خپله پند نامه دنیا ودین په‌کابل کی دروژی په میاشت کی وکښله (د کابل دخطی نسخو کتا بخا نه او هم د کابل چاپ)دامیر لښکروتول لغمان رایت‌کیء .

رضوان الله رضو ان ماما خیل دهوتی مردان اوسیدو نکی فقیه او طبیب او دپښتو شاعر او لیکوال «طب اکسیر » په‌پښتو وکیښس .

۱۸۸٦ م ۱۳۰٤ ق

دانگریزانو قبضه پر ټول پښین اوسیوی ، دروسانو د جلوګیری په بها نه انګر یزا نو دبولان دریل لارجوړه کړه .

دسر حدا‌تو دویشلو ډله په‌اکتوبر لــه کا بلـه هـنـد تـه ولاړه اوسر حدی قرار داد په جو لایی ۱۸۸۷ م په پتر ز برګ کی امضا سو .

اندړ و او غلجو اقوامو دملا مشک عالم دزوی ملا عبدالکر یم په مشری سر واخیست .

قاضی سعد الدین خان دهرا ت حکمران مقرر سو .

سردار نورمحمد خان دو لی‌محمد خا ن ز و ی پـه خـو سـت کـی اوتیمور شاه خان نایب سالار په هرات کی یاغی سول ، او د سردار محمد ایوب خان راتګ هرات ته ناکام‌سو او خان یی په مشهد کی انګر یزا نو ته وسـپا ر ه چی

(c) ketabton.com: The Digital Library

هندوستان ته ولاړ سی .

دهــوتکو اوتــره کو ولاړیدل او ددوی رایتول .دآخوند ملا نجم الدین ظهور دننگرهار په قبایلو کی .

۱۸۸۷ م ۱۳۰۵ ق

روسا نو کر کی ونیو .

دروسانو اوانگریزانو حکو متــو د افغانستان او روس د سرحداتو پرویشنه باندی آخرنی موافقه وکړه ملاولی الله تیراهی دقبایلو مشر مړ سو .

شاه ابو الفیض او شا ممحمــود خان دروازی مشــران او ورو نــه سردار عبد الله خان دقطغن حکمران ته تسلیم سول او کا بل ته‌راغلل امیر عبد الر حمن جلال آباد ته ولاړ .

مفتی عیسی مخدوم دنیاز محمد بلخی زوی ، عالم او شا عر په‌بخارا کی مړ سو (دده ولادت ۱۲۴۲ ق) دعایشه درانی فارسی دیــوان پــه کابل کی دامیر عبدالرحمن په امــر چاپ سو .

سید فخر الدین مجنون شــاه د سید هاشم کابلی زوی دبوستا ن خیال شاعر (طبع لاهور ۱۳۲۸ ق) دکابل په ده افغانان کــی مړ سو سه شنبه ۸ ربیع الاول (ولادت یی ۱۲۴۲ ق) .

دپرنگی حمله پر بونیر باندی.

پرنگیانو پر کور می بیایرغلونه وکړل اوخلکو ځلرمه غزا ور سره ونښلو له .

میر محسن قند هاری دسیدنعیم خان زوی دیورپ جغرا فیا له عربی ښخخه تر جمه کړه (دکابل خطــی نسخه)

احمد پیښبوری پــه پښتو انیس الواعظین او قصص الا نبیاء نــظم کړل .

میا حسیب گل کا کا خیل دپښتــو دافع‌الغم اوزاد الفر ح او گلدسته حکایات مولف ژوندی و .

سید محسن دمیر حســن زو ی متخلص په (شا مل) بالا حصاری کابلی شاعر وفات سو دوه دشعر دیوا نه لری (ولادت یی ۱۲۳۸ ق)

۱۸۸۸ م ۱۳۰۶ ق

سر دار محمد اسحق خان پــه مزار شریف کی‌یاغی سو،په‌پنجشنبه ۲۰ محر م یی دنایب سالارغــلا م حیدر خان سره په‌غزنی گك کی‌جنگ وکیء ، او مغلوب سو بــخارا تــه وتــښتــید .

امیر عبدالر حمن په ۱۹ دصفــر له کابله د بلخ و لایت ته رهی‌سواو په‌مزار شریف کی دتو پك وار پر وسو خوخطا ولاړ او امیر زخــمی نسو .

په ۲۸ دجماد ی‌الاولی امیرفرمان صا در کیء چی چمن انگــــر یزی حکو مت ته وسپاری چی هلته دریل درید ځای جو ړ کی.

په باجوړ کی دجنړول دعمراخان او ددیر دخان جنگ .

سردار غــلام محمد طرزی په شام کی اخلاق حمید ه کتاب دسلطا ن عبدالحمید په‌نامه وکیښس .

له پرنگی سره دپښتنو جنگ په کوتکی کی .

سعد الله دغلام حضرت قند ـ هاری زوی خپل تفسیر کــشــف المحجو بین عن‌خدی تفسیرالجلالین تالیف کیء .

دغلجو ښور ښت آرام سو او په کونړ کی صافی وښور یدل .

۱۸۸۹ م ۱۳۰۷ ق

قاضی میر جمال الد ین پشه ی پــه مزار شریف کی پــه ۹ محرم مړسو .

د انگریز حکومت پر ژوب باندی جاری سو .

جنرال میراحمدخان دافغا نستان سفیرپه‌کلکته کی مړ سو او پرځای یی دده زوی کر نیل ولی احمد خان هلته سفیر مقر ر متو .

په ۲۲ دذیقعد ی امیر عبدالرحمن خان له مزار شر یف ښخه کابل ته را ستون او شاغاسی محمد سرور خان دهغه ځای حکمران وټاکل سو (۲۱ شوا ل)

دهزارد قبا یلو یاغی توپ او د هغو د رایتو لو لپــاره ذ سر دار عبدالقدوس خان مقررول .

میرزا یعقوب‌علی‌داحمد علی‌خافی زوی دکابل دچند اول اوسیدونکی چی دسر دار محمد اسحاق سر ه سمرقندته فرار سوی‌و دافغانستان دمتاخر و پاچها نــو تاریخ لــیکل یی په سمر قند کی شروع کړ ه (رمضان) دده ولادت په کابل کــی ۱۲۶۷ ق‌و .

دارمستتر مشهــور فرا نسو ی مستشرق خــپل پــښتو کــتــا ب د پــښتو نخــوا هــا ر و بــهــا رد پښتو پر ملی سندرو باندی پــه پاریس‌کی چاپ‌کیء .

خان علو م سعد الدین خــا ن قاضی القضات دازالة الشین فی‌حق الو الدین رساله‌دحضرت محمد(ص) دو‌الدینو دایمان په باب کی وکښله (دکابل خطی کتابخانه) .

د مالیاتو او رسمی دفترو اصلاح او فرد په کتاب تبدیلول .

دانگریز د سفیر کرنیل عطاالله خان پرځای محمد افضل خان گنده پور په کابل‌کی سفیر سو (شعبان)

دهزاره سیمی دتسخیر لــپاره د امیر عبدالرحمن فرمانو نــه صادر سول .

په باجوړ کــی چی ددیر خان او عمراخان جگړه نښتی‌وه ددیر خان ماتسو او عــمراخان دیــر ونیوی (جون) .

د بــد خشان دمــیر لــور امیر عبدالرحمن خان نکاح کړه او کابل ته راغله (جون) .

سردار محمد یوسف خان دامیر دوست محمد خان زوی پــه شمالی افغانستان (بلخ) کی حکمران سو.

(جولائی) جنرال غلام حیدر خان اورکزی عسکری مشرو .

روسانو دپنجده مرکز تخت بازار دافغانستان سره دتجارت مرکزکیء (جولایی) .

دامیر عبدالرحمن خان لښکر پر فیروز کوهیانو باندی بری و موند (جولایی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر عبدالرحمن خان خپل مشر زوی سردار حبیب الله دملکی کارو مشر او سردار نصرالله‌یی د کابل عسکری مشر وټاکه (جولایی) .

سردار محمد ایوب خان په مری او ر ولپنډی کی عمر تیراوه .

امیر عبد الرحمن خان انگلیسی انجنیران منع کړل چی‌دکابل پررود دافغانستان خواته راتیر نسی .

دهندوستان انگریزی اخباروخپل حکومت‌ته انتباه‌ورکړه چی داحرکت دوستانه ندی (ستمبر = محرم) .

دپینبور دباړی ور جو او دبر غاله تنباکو تخمو نـه افغا نستان تــه راوغوښتل سوه (ستمبر) .

میرمحمدعلی‌دافغانستان دپوستی‌مشر په پیښور کی مقرر سو (سپتمبر)

د تعمیرانجنیر مسترپائن انگریز کابل ته راغی .

دری تنه خارجیان یو روسی بل رومی بل سمرقندی له افغانستانه دخیبر پرلار وایستل سوه (دسمبر)

منگل و ښوریدل اولــه خوسته ددوی مــقا بــلی تــه لښکر راغلل (دسمبر).

ښاغاسی محمد سرور خان دبلخ نائب الحکومه سړی‌هوا ناجوړکیء اوپه‌کابل کی دډاکترغلام قادر خان‌تر علاج لاندی سو (دسمبر) .

جان‌محمد خان خزاندار دخیانت په‌الزام موقوف سو . (ستمبر).

انگریزانــو ږوب او قــدرزی او شیرانی او وانـــه ونیول اولاری‌یی جوړی کړی (نومبر– ربیع الاول) .

حاجی ملاعبدالخالق اندړ عالم د کابل دشاهی مدرسی مــدرس ۹۵ کلن وفات سو(١٦ ربیع‌الثانی) .

مریم کنیزک دسید عبدالله لــوز د هرات د کرو خ فارسی ښا عره ددیوان خاونده وفات سوه(ولادت‌ئی ۱۲۵۷ ق

دافغا نستان سره دروسی تجارت انکشاف او په پنجده کی دبریکوف او لوگو ئینوف سودا گرانوفعالیت (جولا یی)

سر ادرمحمد شریف خان‌دامیر دوست محمد خان زوی ٦٥کلن م او په بغداد کــی ښخ سو (ولا دت ۱۲٤۳ق)

سرور سلطان دلویناب شیردل‌خان بارکزی لور چی په ۱۲۹٤ق زیږیدلی وه پنځلس کلنی دسردار حبیب‌الله سره‌واده سوه (۲۷ رمضان) دا د اعلیحضرت امان الله خان مور وه.

ملارمضان هوتک‌دسردار نصرالله‌خان لپاره عقاید نسفی په فارسی ترجمه کیء (دکابل خطی کتابخا نه)

۱۸۹۰ م ۱۳۰۷ ق

داسمار نیول او ددغه ځای دخان راینول.

۱۸۹۱ م ۱۳۰۸ ق

دکوزک سوری کول ختم سوه او دمارچ په‌میاشت کی‌دهند سپه‌سالار فتاح کیء.

دسر رابرټ سنډ یمن له خوا د ږوب دپښتنو او کاکړ انو دایلولړ لپاره انگریزی لښکرو استول سوه.

۱۸۹۱ م ۱۳۰۹ ق

دافغا نستان او انگلینډ دوالشر لوټ کمپانی ترمنځ لومړی تجا رتی قرار دادوسو (۱محرم) چی‌دبدخشان لاجورد او هم وړی، یاقوت، دارچی لرگی به له افغا نستان نه وړی.

علی محمد خان دلاجوردو اوسرپو دتان آمر مقرر شو .

په قند هار کی وبا ولویده او د هزاره جات شورشس جاری و.

انگر یزانو دکورمی سیمی ونیولی او توریان ئی ایل کړل.

دربیع الاول په (١٦) امیر فرمان صادرکیء چی کافرستان دی ونیول سی او سپه سالار غلام حیدر خان څرخی په لښکر کشی پیل وکیء.

سردار محمد علی خان دقند هار حکمران مړسو (١٦ ربیع الثا نــی)

دناوگی مشر صفدر علی خان په اسمار کــی څرخی سپه سالار تــه تسلیم سو.

سردار عبد الله خان تیمــوری د قند هار حکمران سو.

جنرال مکلین انگریز په هشتادان کی دافغا نستان او ایران سرحدونه وټاکل.

محمد شریف خان د دیر رئیسس ایل سو.

سردار محمد عزیز خان دبلخ‌والی مقرر سو.

څرخی سپه سالار اسمار ونیو.

دمولوی احمد جان قند هاری پــه قلم دحکومتی قاعدو کتابچه٦٣فقری خپره اود تعمیل فرمان ئــی صادر سو، او دا لومړی حکومتی اداری هدایت نامه اود ستورالعمل و چی‌د حکامو وظایف ئی ټاکل .

غــلام رسول خان دکرنیل ولی احمد پرځای په‌کلکته‌کی دافغانستان سفیر مقرر سو (٢٨ رمضان) .

سردار گل‌محمد خان دشرقی او جنوبی سرحداتو په سرحد دا ری مقرر سو .

دتاشقران دباغ جهان نمادو دانی کار داستاد محمدشاه په مهندسی پای ته ورسید .

میر سلطان مشهور ظالم‌کاردار د امیر په امر په پغــمان کی په و نه وځړول سو .

اعلیحضرت امان الله خان دپغمان ددره زرگر د حاجی اسد خان پــه کورکی وزیږیده (٥ذیقعده ۱۳۰۹ق دپنجشنبی شپه).

دکابل په ماشین خانه کی مهلتن او استورټ نومی انگلیسی‌انجنیران مقرر سول اوپه کارتوسو جوړولو پیل وسو. دکابل په دارالضرب‌کی په دقیقه کی ٥٠ رو پی جوړیــدی (جنوری = جمادی الاخری) .

دکوهاټ خان چی انگریزا نــو تــه پورته سوی‌ؤ دده د ایلولــو لپاره دمیران زی سالار جنرال لوکهارټ هنگوته ولیږل سو (١٧ جنو ری) .

ښاغاسی محمد سرور خاند شمالی افغا نستان (بـــلخ) حکمران سو (جنوری) .

شیخ علی هزاره و ښو ریــد ل (جنوری) .

دږوب کاکړو د انگریزانو ســره جهاد شروع کیء، اوسررابرټ سنډ یمن ددوی مقابلی ته وگومارل سو (جنوری) .

امیر عبدالرحمن خان دوه زره‌نور اپریدی په لښکر کــــی واخیستل (جنوری) .

میرزامحمد نبی واصل دمحمدهاشم

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوی دامیر شیرعلی خان او امیر عبدالرحمن خان دبیرالملك اوددری تکړه شاعر په‌کابل کی وفات سو . (پنجشنبه ۱٤ شوال) دشعر دیوان لری .

سردار غلام محمد خان طرزی‌خپل کتاب وقوعات سته (تحفه شامی)په دمشق کی تالیف‌کیء (دکابل خطی کتاب‌خانه) .

۱۸۹۲ م ۱۳۱۰ ق

دقندهار حکمران اود مزارشریف سپه سالار غلام حیدر خان او ډیر لښکر په هزاره جات کی د سردار عبدالقدوس خان کومك ته ورسیدل اود هغه ځای دهزاره گانو شورش په زور ختم کړسو .

دوزیرو او مسیدو اطاعت نامه امیر ته ورسیدله .

قاضی بابا مرادخان اندخویی‌عالم دکابل قاضی مقرر سو، چی د امیر حبیب‌الله په وخت کی قاضی عسکر هم‌و .

میر ابوالقاسم د دربار لوی دبیر مقرر سو.

په کابل کی دمهمان خانی باغ‌او ودانی ذاستان ولی محمد قندهاری په معماری جوړه سوه.

تاجو خان ساکزی دپشت رود د کوچیانو مشر مړ سو.

لو مړی پلار ددو لت لخوا د تجارت دانکشاف لپاره تاجرانو تـه تقاوی ور کول سوه.

سید عطا محمد شاه قند هاری خطاط دجـما دی الثانیـه پـه اومه ددربار خوش نویس مقرر سو .

ددولت کاتبانو ته امر وسو چی متشابه کلمات دی په حرکت (زورـ زیرـ پیښس) لیکی.

دچترال شیر افضل خان دکابل در بار ته پناه را وړه.

دمیمنی کلا اود تل عاشقان برج ترمیم سول.

ملا فیض محمد هزاره دسـراج التواریخ مولـف دملا محمد سر ور ساکزی په سپارښت په تاریخ لیکلو وگمارل سو.

دامریکائی پنبه تخم په جلال آباد اولغمان کی وکرل سو .

په کابل کی دمستر نارنتن پـه مشری دخرمنی کارخانه جوړه‌سوه.

سردار کاکو جان دفقیر محمدخان زوی چی دسردار ایوب خـان سره ایران او بغداد او هند ته فرارسوی و بیرته وطن ته را غیء.

کرنیل ییـټ انگریز دکشـك او چهـل دختران د افغا نـی روسـی سر حداتو دټاکلو لپاره دهرات‌شمال ته ولاړ.

انگر یزانو وانهـ گومـلـ دوړ ونیول.

محمد اکبر خان دلاڼپوری مومند خان تسلیم او په کابل کی میشته کړ سو .

ټولو محمد زوته دسن په لحاظ نروته‌له ۲۰۰تر ٤۰۰ روپواوښځو ته ۳۰۰ روپی‌نسبی کالنی تنخواه‌مقرره سوه په‌دی شرط چی دحاجی جمال نیکه له‌نسله وی .

سردار غلام محمد طـرزی خپل

کلیات په کرا چـی کی د خپل زو ی محمدزمان په خط چاپ کیء .

د امیر عبدالرحمان گرده مسلح عسکر ٤۰۰ ر ۱٤۸ ته رسیدلی چی ایله جاری هم ورسره شامل دی .

مهتر امان الملك دچترال حکمران‌چی دامیر شیر علی خان سره‌یی ښـه روابط لرل وفات سو .

دجنرال‌سر لاکهارټ پرنگی‌لښکری دتوچی پر سیمه ورغلی، پښتنو د محی الدین ملاپونده په مشری پـه غـزا لاس پوری کـیء او غـازی گلستان خان دوړ شهید سو.

په‌هـمدغه کـال دشگتوی غـزا وسوه‌چی‌پښتنو ۱۲۳۵ پرنگی سپاهیان او ۹ تنه لوی افسران ووژل اوغازی شیرعلی خان له ۲۵۷ تنو پښتنـو سره شهید سو.

غلام محمد پوپل زی دچار سدی او سیدونکی دمولانا حالی مدو جزر اسلام په پښتو منظـوم او محمـدی قاعده یی ولیکله .

ملااحمد جان پیښو ری په پښتو ورقه گلشاهـ قصه ممتازـ شهزا ده بهرام‌گل اندام او نوری قصی نظم کړی .

ملا نعمت‌الله نو ښاری زبردست قصصی پښتو شاعر دلیلی مجنون فتح‌خان ـ موسی، گل‌مکی او نورو کتابو ناظم ژوندی‌و .

۱۸۹۳ م۱۳۱۱ ق

دمالستان دورشو گانو تاکنه د کوچیانو او هزاره گانو تر منځ .

دډیورنډ دهند خارجی‌سکرتردهند او افغانستان دسرحداتو دټاکلولپاره مقرر او په ۲۱ ربیع الاول کابل ته راغی، چی له‌پامیره او بدخشانه بیا ترکاکړو اوچغیء پوری ډیورنډ لین وټاکل سو، اودکابل په دربار کی‌په دوشنبه ۳ جمادی الاولی اعلان سو.

اومعاهده یـی په ۱۲ دنومبر امضا سوه دامیرتنخواه ۱۸ کلداری‌مقرره سوه اود وسلو درانیولو اجازه یی وه‌و ندله.دا ویش ملت ندیء منلیء

ملا احمد جان توخی پـه مدرسه شاهی کی مدرس مقرر سو .

انگریزانو په نوی چمن کی دریل دریدځی جوکیء .

پادری هیوز خپل پښتو منتخبات کلید افغانی پـه لاهور کـی چاپ کیء .

دمریانو د خرخلاو ممانعت .

دډیورندلین دټاکلو اوخلوایښوولو له‌پـاره د افغانستان له خوا لومړی سپه سالار غلام‌حیدر خان اوسردار گل‌محمد خان اوسردار شیریندل‌خان وټاکل سـوه او پـه پښتو دولتی اعلاناتو د ویش ښو و لو خـپاره سوه .

شاطر باشی بابا برق دغلو پـه نیولو او په دار والو او په ۱ مـنیت جوړ ولو وگمارل سو .

له انگریز شخه دری ملیونـه او شپږ سوه زره کارتوس رانیول .

دهزاره جات ورشوگانی حکومتی سوی .

دکابل دعیدگاه مسجد د ودانولو کار په دو شنبه ۱٦ شـوال ۱۱ ق داستاد محمداکبربن استادمحمدعمر په معماری شروع سو، چی پـه ۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمادی الاولی ۱۳۱۵ ق ختم سو . مساحت ۴۳.۶۸۰ فـت ۷۷ گنبد ۸ مناری په ۳۴ فټ لوړتیا. رواق ۴۴ فټ .

نوی ونی او نوی زرا عتی تخمونه اود مرغانو نسلونه‌په افغانستان‌کی خپاره سوه .

دامیر عبد الرحمن فارسی رساله مرآت‌العقول په کابل کی چاپ سوه (۵ ذی حجه ۱۱) .

دمولوی احمد جان الکوزی‌اساس القضات گرده ۱۳۶ قاعدی دوهمه‌پلا په کابل‌کی ۱۲۳ مخه چاپ سو .

پیر احمدعلی‌شاه قندهاری‌چشتی صوفی شاعر د دیوان خاونـد پـه امرتسرکی وفات‌سو (۲رجب۱۱ق).

۱۸۹۴ م ۱۳۱۲ ق

دقند هار تاجر دوست محمدخان دعبید الله توخی زوی په کراچی‌کی تجارتی نماینده مقرر سو او ۱۸فقری هدایت نامه ور کړه سوه.

میرزا عبد الله قند هاری کاکړ د میر زا محمد یوسف پرځای په‌مشهد کی وقایع نگار مقرر سو.

جنرال تاج محمد خان بدخشان‌ته ولاړ، چی هلته دشغنان پر سرحدو دروسیانو سره دتصادم دفاع وکی .

لارډ کرزن دواخـان او بدخشان سرحدونه له روس سره وکتل اود چترال له‌لاری هند ته ولاړ (ربیـع آلاخر) او بیاپه ۲۰ دجمادی الاولی دپیښور له لاری کابل ته راغی‌ءاو په ۳ دجمادی الثانیه دقندهار له لاری هند ته ولاړ .

ملك امیر محمد خـان لوگری د قندهار حکمران مقرر سو .

د غزنی بند چی ړك سوی‌و بیا تعمیر او ترمیم سو.

سید دلاور عـلی شاه لاهوری د دمیرزا محمد تقی پرځای د انگریز گماشته په قندهار کی مقرر سو .

دمسیدو په تنگی کی د ملاپوونده او انگریزانو جنگ .

شیر افضل خان چترالی له‌کابله دباجوړ عمراخان ته وتښتید، او د امیر الملك او انگریزانو سره ئـی جنگ وکیء.

دهند ویسرا امیر عبدالو حمـن وباله چی لنډن ته ولاړ سی، مگـر امیر خپل دوهم زوی سردارنصرالله خان‌پـه ۱۱د شوال دهند لـه لاری لنډن ته واستاوه او هغه ته ئی یو مفصل پرو گرام ورکیء چـی لـه وکټوریـا ښخه دا وغـواړی چـی د افغا نستان سفیر په لنډن کی ومنی

انگر یزانو پر باجوړ حمله وکړه اوعمرا خان افغاستان ته پناه راوړه او کابل ته راغی ء.

شیر محمد خـان گنـده پـوری پښتون دخور شید جهان په نامه د پښتنو تاریخ اود قبیلو څانگی پـه لاهور کی چاپ کړی.

دوزیر ستان دوانه پـه غزا کی ۴۷۰ تنه وزیر اومسید شهیدان‌سوه اود پرنگی له لښکره (۱۷۶۳) تنـه و وژل سوه.

دمولانا همز الله په مشری دمکین دریمه غزا (۲۱ دسمبر)

ملا قطب الدین توخی قند هاری (دمحمودنامی) شرح‌په‌فارسی وکښله

قاضی نقیب الله دقاضی میرجمال کنړی زوی دخانملا قاضی عبدالرحمن خان دنصیحة المو منین رساله شرح کړه (قند هار ۱۳ رمضان)

۱۸۹۵ م ۱۳۱۳ ق

سپه سالار غلام حیدر خان تـه فرمان صادرسو، چی ټول‌کافرستان بیخی ونیسی، هغه دکال تر پایـه ټول کافر ستان په نور ستان بدل کیء اوټول خلك‌ئی مسلما نان‌سول

دپـا میر دسرحد اتـو ټاکنه د انگر یزانو او رو سانو په وسیلـه ۳۰ ربیع الاول.

میر مرتضی خان دهرات دگازرگاه میر په ۱۴د ربیع الاول په هرات کی مړ سو او زوی ئی میر محمد عثمان پر ځای کښینوست.

شهزاده حفیظ الله دامیر عبدالرحمن زوی مړ سو (دربیع الثانی لومـړی ورځی)

سردار نصر الله خان دلنډن لـه سفره دکراچی ،قندهار له لارې په یکشنبه ۲۹ جمادی الاولی کابل ته راغیء.

عمرا خان بلجوړی دقندهار او هند له لاری حج ته ولاړ.

امیر محمد خان دقندهار حکمران مړسو، او محمد علم خان قا بو چی باشی په یکشنبه ۲۸شوال دقندهار حاکم مقرر سو.

په قند هار کی هراتی او نورزی سپاهیانو جنگ سره وکیء اوپـر برگد محمد صادق خان‌پی بلوا وکړه چی په ۲۵ دلـوی اختر کابل تـه را وغوښتل سوه.

چترال او دیر انگر یزانو ونیول اوغازی مهتر امیر الـملـك ئی پـه مدراس کی بندی کیء.

دمله کنډ په گنډوکی داانگریزانو او پښتنو جنگ اود راڼی زو سره معاهده (۱۲ ستمبر ۹۵م)

امیر عبد الرحمن خان دخپل کتاب پندنا مه دنیاودین لو مړی‌برخه‌پخپل خط ولیکه (کابل دروزی میا شت اصل نسخه دکابل دخطی نسخوپه کتابخانه کی سته) .

دسر رابرټ سنډ یمن ژونـد او کارونو کتاب دهنری تپارن ټون په قلم له لند نه ۲۹ فصله ۷ ضمیمی خپور سو، چی دافغان او انگلیس د دوهم جنگ ښه تفصیلات لری.

سردار ولی محمد خان مشهور په لاټی دامیر دوست محمد خان زوی ۷۲ کلن په امرتسر کی مړسو .

(ولادت ۱۲۴۱ق)

۱۸۹۶ م ۱۳۱۴ ق

دمحرم په میاشت امیر عبدالرحمن دضیاء الملة‌والدین لقب غوره کیء اوسکه یی هم پدغه نامه ووهله .

ملاپوونده پـه وزیرستان کـی د انگریزانو سره ونښت او بیا کابل ته‌راغیء اوافغانستان‌ته‌یی دمهاجرت درخواست وکیء .

په ۲۴ ربیع‌الاول چهارشنبه‌قاضی عبدالرحمن خان علوم مـړ سو، او سعبدالودود زوی یی دکابل په‌شرعی محکمه کی دده پرځای مقرر سو .

درواز چې روسانو نیولی و، افغانستان ته وسپارل سو .

امیر عبد الرحمن خان په ټول افغانستان کی ۱٤۸ر٤۰۰ تنه‌مجهز لښکر درلود چې پیاده او سپاره او توپخانه او خاصه شاهی اوپلیس‌او ایله جاری وو .

۱۸۹۷ م ۱۳۱۵ ق

دآزادو سرحدا تو پښتنو له انګریزانو سره جنګونه وکړه .

ملارجب بلخی خطاط وفات سو .

دسوات په لنډا کی کی‌دپښتنو او انګریز جنګ د غازی ملا مستان بونیری سر تور فقیر په مشری (۲٦ جولایی ۹۷م) .

دپرنګی حمله پر بونیر باندی .

د ډیورنډ دویش پرخلاف دمومندو غزاله پرنګی سره، اود میچنی اتمه غزا اود پړانګ غار دریمه غزا .

سید جمال الدین افغانی د سید صفدر کنړی زوی دشرق‌لوی فکری پیشوا په استانبول کی وفات‌اوښخ سو (ولادت یی دکنړ په اسد آباد کی ۱۲٥٤ق = ۱۸۳۸م) دده هډوکی په ۱۰ جدی ۱۳۲۳ش کابل ته راوړل سوه اود پوهنتون په منځ‌کی ښخ سوه .

دکوهاټ لهخوا دپرنګیانو حمله پر اورکزو باندی اود خلکو دفاعی جهادونه :

دځمکنو غزاوی له پرنګیانو سره .

دسوات دپیر زامنو عبدالحنان‌او عبدالخالق په ملکنډ کی دپرنګی سره غزا وکړه .

له پرنګی سره دمده خیلو وزیرو غزاچې ٥۳ تنه شهیدان سوه او ۹٥۷ تنه پرنګیان‌یی ووژل .

عباس خان دسردار سلطان محمد خان محمدزی زوی جواهر خمسه‌یا عناصر اربعه په بحر متقارب‌مثنوی منظوم کړه (دکابل خطی کتابخانه) دی دګل عباسی اویوه تفسیرمؤلف هم دی .

سردار احمد خان د امیر دوست محمد خان‌زوی دفارسی‌شعر دیوان لرونکی ۷۰ کلن وفات او په پیښور کی ښخ سو (ولادت‌یی ۱۲٤۷ ق) .

۱۸۹۸ م ۱۳۱٦ ق

صاحبزا ده حبیب الله فاروقی عشرت قندهاری په کابل کی فارسی شراره عشق نظم کیء (غره رجب) پر بونیر دپرنګیانو بله‌حمله.

دمیر بشیر خان ملك دین خیل په مشری په تیراه کی یو حکومت غوندی جوړ سو او دځرمنی نو ټونه یی جاری کړه، خو تر شپږ و کالو وروسته بشیر خان افغانستان ته راغیء .

۱۸۹۹ م ۱۳۱۷

دشهر آرا برج او باغ په کابل کی د امیر عبدالرحمن په امر جوړ سوه .

حمیدالله د امیر الله زوی دسوابی د کالو خان او سیدونکی د پښتو احوال النساء ناظم ۹۲ کلن وفات سو (ولادت ئی ۱۲۲٥ ق) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹۰۰ م ۱۳۱۸ ق

روسانو د ۲ فروری په یاد داشت کی انګریز ته وویل ، چې له شمالی سرحداتو څخه د افغانستانه سره مستقیم روابط قایمول غواړی .

سردار غلام محمد طرزی افغا ن شاعر او مؤلف او هنر من دشام په دمشق کی وفات او ښخ سو (د جمعی شپه ۱٥ شعبان ۱۸ ق)

دافغا نستان ګوده تجار ت ٤۰٥ر۱٥٦ر ۱ رو پی و ی

میرزا محمد عبدالقادر خان‌کابلی د(او یماق مغل) کتاب په هند کی وکیښ چې د افغا نستان‌اوهزاره او مغولو احوال او قبایل پکښی لیکل سوی دی . (د امر تسر چاپ ۱۹۰۲ م) .

د سید جمال الدین افغانی تتمة البیان فی التاریخ الافغان‌کتاب په عربی په مصر کی چاپ سو (قاهره ، العلم العثمانی) ۱۹۲مخه.

میر محمد عثمان بن قاضی میر حسین خان کابلی شاعر خپل دیوان انیس المخزونین ترتیب کیء ده جمع النصایح په ۱۳۱٦ ق لیکلی‌و.

د منشی سلطان‌محمد هندوستانی په قلم دوه ټوکه (لائف آف امیر عبدالرحمن) له لنډه نه چاپ او خپور سو چې فارسی ترجمه ئی د (تاج التواریخ) په نامه دوه‌ټوکه د غلام مرتضی خان او حسین علی شیرازی په قلم له مشهده چاپ‌سوه (۱۹۰۱ م) او بیا په بمبئی کی په (۱۳۲۲ ق) دوهمه طبع لری .

۱۹۰۱ م ۱۳۱۹ ق

امیر عبدالرحمن خان دکابل‌په‌باغ‌بالا کی د نقرس په ناروغی پسله ۲۱ کالو امار ته مړ سو ۱۹ جمادی الثانیه ۱۳۱۹ ق = ۱- اکتوبر ۱۹۰۱

په ۳ داکتو بر دده مشر زو ی حبیب‌الله خان په کابل کی پرتخت کښینو ست دده امارت ۱۸ کا له و،له ۱۹۰۱ څخه‌تر ۱۹۱۹م = ۱۳۱۹ تر ۱۳۳۷ ق پوری .

په ۹ د نومبر دهند شمالی غربی صوبه د هندوستان په قانون کی داخله سوه .

دسر دار محمد نادر خان کو رنی له ډیره دونه کابل ته راغلل .

ملا رمضان د ملا قضا هوتك زوی د عقلی او نقلی علومو استاد ۷۰ کلن په کابل کی وفات سو (۷ ذی حجه) مشهور مجاهد عالم او مرشد ملا نجم الدین کاکړ (دهډی صاحب) په هډه کی وفات او ښخ سو (۲۱ رمضان) الرضی الی‌الله

امیر حبیب الله ټول مفرورین چې خارج ته تللی وو ، معاف کړه او د راتګ فرمان ئی صادر کیء (جمادی الثانیه) .

ملا عبدالباقی افغان خپل کتاب تبیین الواجبات لتخریب‌العا دات په قندهار کی په پښتو نظم کیء .

۱۹۰۲ م ۱۳۲۰ ق .

په افغانستان کی کاختی او وبا وه..

انګریزی استازی سر هنری دابس دافغان- روس د سر حدا تو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلی په ۱۹۰۲ – ۱۹۰۳ م کې بیا نوی کړل.

له شلمه کابل ته د محمود طرزی بیرته راتګ.

مولانا خال محمد خسته دفارسی شاعر او لیکوال او مولف دملارستم تاجیک زوی په مزار شریف کی وزیږیدی.

سید ضیاء الدین د عربی اقوم المسالک فی تدبیر الممالک په فارسی ترجمه کیء.

سردار عبدالله خان توخی د عبدالرحیم زوی ملکی نائب سالار او د مزار شریف نائب الحکومه و.

۱۹۰۳ م ۱۳۲۱ ق.

مکما هون دانګریزی دلی مشر په سیستان کی دافغانی سرحداتو خای ودرول.

دارالعلوم حبیبیه (اوسنی حبیبیه لیسه) لومړی عالی مکتب په کابل کی پرانت سو.

انګریزانو د کوټی او نو شکی په ریاوی جوړ ولو پیل وکیء.

سردار محمد نادر خان په عسکری منصب زر مشری (کند کمشری) مقرر سو ۱۳۲۱ ق = ۱۴۸۲ ش سردار محمدعزیزخان دسردار شمس الدین خان زوی دبلخ نائب الحکومه اودفارسی شعری دیوان خاوند وفات او په مزار شریف کی ښخ سو.

حمیدالله اخوند زاده (حمید) د پښتو شاعر او عالم د سید و شریف او سیدونکی وفات سو.

مولوی رحیم بخش خپل کتاب دولت درانیه (اردو) وکیښی چی له ۱۱۶۰ تر ۱۲۱۳ ق پوری د افغانستان واقعی لری (قومی پرس دهلی) دا کتاب د دهلی په رفیق اخبار کی هم له اکتوبر تر نومبر ۱۹۰۳ م پوری خپور سوی دی.

۱۹۰۴ م ۱۳۲۲ ق.

سردار عنایت الله خان د امیر مشر زوی د هند ویسرا لارډ کرزن په بلنه هند ته ولاړ (۱۲ د سمبر).

محمد یوسف اشنغری پښتو نثر لیکونکی د توبة النصوح قصه له اردو څخه ترجمه او چاپ کړه.

حاجی محمد محسن قند هاری متخلص په شباب چی په ۱۳۰۰ ق له قند هاره فرار سوی و خپل د شعر دیوان ئی تکمیل کیء (دهند پتیاله طبع ۱۳۲۸ ق).

شیخ عبدالوهاب د مانکی پیر د سوات د اخوند خلیفه د نوبنار په مانکی کی وفات او ښخ سو.

میرزا یعقوب علی خافی کابلی مورخ د(پادشا هان متاخر افغاننستان) کتاب وکیښی.

دوه ټوکه د کابل طبع ۱۳۳۴ ر ۱۳۳٦ ش.

امیر حبیب الله خان د ټولو هزاره ګانو فراریانو د معافی او وطن ته د بیرته راتګ فرمان صادر کیء (یکشنبه ۱۲ رمضان ۲۲ ق) دغسی هم د لوی اختر په میاشت کی یو چاپی فرمان د اشتهار په ډول خپور سو، او د دولتی کارو دتنظیم لپاره داسی مقرری و سوی:

۱ – سردار نصرالله خان د نائب السلطنه په لقب چی د پاچا

نائب و.

۲ – شهزاده عنایت الله خان د معین السلطنه په لقب د سردار نصرالله خان نائب.

۳ – شهزاده امان الله خان د عین الدوله په لقب.

٤ – سر دار عبدالقدوس خا ن ایشکک آقا سی د اعتمادالدوله په لقب.

٥ – میر زا محمد حسین خا ن پر ګهیر کوتوال د افغانستان مستوفی الممالک. ملکی او نظامی جرنیل.

٦ – خو شدل خان لوی ناب دکابل نائب الحکومه.

۷ – سردار عبدالوهاب خان امین المکاتب سو، چی ټول د نائب الحکومګانو تر اختیار لوړ لیکونه به ده ته راتلی او نائب السلطنه یا پاچاته به ئی وړا ندی کوی.

۸ – سردار محمد یونس خان امین الوجوهات یعنی د تجار باشیانو او بندو یانو او قافله باشیانو مشر.

۹ – فتح محمد خان د کوتوالانو مشر.

۱۰ – ناظر محمد صفر خان امین الاطلاعات چی د میزانو او اخبار چیانو مشر و.

۱۱ – سردار عبدالله خان قوم تیموری دامین الزکات په لقب د زکاتچیانو مشر.

۱۲ – دشرعی او حقوقی مرافعاتو او دعوا وو لپاره د (۲۲۰) تنو علما وو یوه ټولنه د (میزان الشرع) په نامه جوړه سوه چی مشر ئی میر علی جان خطیب او نائب ئی ملاعبدالرزاق خان دی او دوی به د « دستورالعمل میزان الشرع » سره سم کار کوی (د امیر حبیب الله مهر).

۱۹۰۵ م ۱۳۲۳ و ۲٤ ق.

لویس ولیم ډین د هند خارجه سکرتر کابل ته راغی او د امیر حبیب الله خان سره ئی په ۲۱ مارچ = ۱٤ محرم داسی معاهده لاس لیک کړه چی د مخه امیر عبدالرحمن خان په ۱۸۸۰ – ۱۸۹۳م له انګریزانو سره منلی وه.

د سراج الاخبار د انجمن تاسیس او په کابل کی د مولوی عبدالروف خان قند هاری په مدیری دسراج الاخبار افغانستا ن لو مړی شماره خپریدل، پنجشنبه ۱۵ ذیقعده ۲۳ ق ۱۱ جنوری ۱۹۰٦ م (فقط یوه شماره نشر سویده).

سردار محمد نادر خان غندمشر سو.

محمد شهاب الدین خان ثاقب خپل تاریخ (افاغنه)دوه ټوکه په اردو په لاهور کی چاپ کیء.

۱۹۰٦ م ۱۳۲٤ ق.

دایران پادشاه دمکما هون حکمیت دهلمند داوبو په ویشنه کی ر دکیء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد یوسف ریاضی هروی د محمد حسن سدوزی زوی (دحیات سلطان ابدالی له پښته) چی مورخ اولیکوال په سیاست لگیا سړی و، خپل کتاب بحر الفوائد (کلیات ریاضی) یی په مشهد کی ۵۷۲مخه چاپ کیء چی دافغانستان او ضا ع ښه ښکاره کوی. (ولادت په هرات کی ۱۲۸۸ ق) .

افغا نستان د اوگسټ هملټون تالیف په لندن کی چاپ او خپور سو دا کتاب دافغانستان مفصل جغرافی او اجتماعی معلومات لری .

۳۱ می ۱۸۲۵ ــ ۲۰ اکتوبر ۱۹۰٦ م ۱۳۲٤ ق

دهنری جارج را ورتی مشهور پښتو پوهاند او مورخ او پر پښتو دېرو تالیفاتو خاوند دژوند دوره .

یوځو تالیفات یی: (۱) پښتو گرامر په انگلیسی دریمه کامله طبعه ۱۸٦۷م (۲) پښتولغت دوهمه طبعه ۱۸٦۷م (۳) گلشن روه ۱۸٦۰م (٤) دافغانی شاعرانو منتخبات د ۱۸٦٤ م طبعه (۵) دطبقات ناصری انگریزی ترجمه ۱۸۸۱م .

۱۹۰۷ م ۲۵ر۱۳۲٤ ق

امیر حبیب الله خان دهند د ویسرا لارډ منټو په بلنه هند ته ولاړ (۲ جنوری) .

ده په ۱٦ جنوری غره ذوالحجه ۱۳۲٤ دعلی گړ اسلامی کالج وکوت او الطاف حسین حالی دهند شاعر په فارسی دده استقبا لیه قصیده وویله، امیر دی کالج ته ۲٦ زره کلداری اعانه ورکړه او د لاهور کالج ته یی ۲۰ زره روپۍ اعانه ورکړه او بنیادیی پخپل لاس کښیښو په ۷ مارچ لههنده وطن ته راغی .

د عبدالباقی افغانی کابلی عالم دژوند وخت، دی دمشق ته تلای و یوه رساله لری : رسا له ئی ا لا خذ بخبرالبرق لاثبات ر مضان و غیره

لومړی طبی مکتب په کابل کی جوړ سو .

انگریز او روس په ۳۱ داگست په افغانستان او ایران او تبت کی دخپل نفوذ دسیمو د ټاکلو لپاره معاهده سره وکړه .

دجبل السراج داوبو د برښنا کارخانه جوړه سوه .

امیر حبیب الله خان دگرد افغانستان پهدوره ولاړ (۱۳۲۵ق = ۱۲۸٦ ش) .

دقند هار نهر سراج دهلمندلهرود څخه افتتاح سو .

دزخهخیلو اپریدو غزاوی لهپرنگی سره پهوادی بازار کی .

شیخ محمد رضا هروی د امیر حبیبالله په نامه (خزاین السکوك فی مسکوکات الملوك) دافغانستان پر مسکوکاتو باندی وکیښ .

محمد عبد الحکیم خان لودی د پښتنو تاریخ (حیات لودی یا شوکت افغانی) دری ټوکه په آگره کی په اردو خپور کیء .

هتوراام (تاریخ بلوچستان) په لکنهو کی چاپ کیء چی دبلو څو او پښتنو تاریخ دی .

۱۹۰۸ م۱۳۲٦ ق

سردار محمد نادر خان دجنرالی (لوامشری) منصب ته ورسیدی .

پښتنو پر پرنگی حملی شروکړی او اتمان خیلو د پرانگ غار څلرمه غزا وکړه او د میچنی نهمه غزا وښته .

پهلندن کی دافغان ا نگلیس ددوهم جنگ تاریخ چاپ سو .

داملاعزتالله عزتانصاری بلخی عالم او شاعر په صالح آبادکی وفات سو .

خیر الله خیری نعمت خیل دبر سوات او سیدونکی پښتو شاعروفات سو .

شاپسند محمدز ی پښتو شاعر دکندی نوښار او سیدونکی ۸۰کلن وفات سو (ولادت یی ۱۸۲۸م) .

ملتان زخه خیل اپریدی دخیبر د جنگونو پهلوان او پر پیښور ښار حمله کوونکی دپر نگی دښمن ژوندی و.

دعبد الحکیم افغانی قند هاری حنفی فقیه او زاهد او مؤلف وفات په دمشق کی، دکشف الحقاق او شرح شاطبیه او حاشیه شرح بخاری او شرح هدایه او حاشیه تفسیر نسفی او شرح المنار مؤلف.

(ولادت ئی ۱۲۵۱ ق)

شیخ محمد رضا هروی د غزنی دښنختو او تاریخی دېر لیکنو په بیان کی په خورا ښه خط (ریاض الا لواح) دامیر حبیب الله لپاره تالیف کیء (عکسی چاپ کابل ۱۳٤٦ ش) .

۱۹۰۹ م ۱۳۲٦ ق

دانلهی کوتل غزاله پرنگی سره .

جی- پی ټیټ TATE دافغانستان او بلوچستان او ایران دسرحدونو دسفر کتاب ۹ بابه مصور دنقشو سره لهلندنهخپور کیء. ددی دافغانستان دسرحداتو دټاکنی دډلی یوغړی و .

۱۹۰۹ م ۱۳۲۷ ق

دمارچ په میاشت کی د اخوان افغان دسیاسی او مشرو طیت غوښتو نکی ډلی غړی ونیول سوه او مولوی محمد سرور واصف قندهاری او دده ورور سعد الله قند هاری دمولوی احمدجان الکوزی زا من او لعل محمد کابلی او جوهر شاه غور بندی او محمد ایوب پوپلزی قند هاری و وژل سوه او ۳۵ تنه بند یان سول.

۱۹۱۰ م ۱۳۲۸ ق

دکابل او جلال آباد ترمنځ دتیلفون لو مړی لین جوړ سو.

لو مړی مکتب حربیه په کابل کی جوړ سو.

دافغا نستان گز یټیر په هند کی مرتب او چاپ سو.

د سراج الا حکام فی معا ملات الا سلام فارسی فتاوی لو مړی ټوك

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶۷۴ ممخمه میر علمی جان خطیب دار السلطنه او مولوی عبد الرازق مدرس تالیف اود میزان التحقیقات الشرعیه علما وو تصحیح کړه چې د امیر حبیب الله خان په نامه دکابل په شاهي مطبعه کې چاپ سوه (یوه مقسمه ۲۱ بابونه)

عمر دین عمرد زین العابدین اتمان خیل زوی د مردان او سیدونکي خپل پښتو دیوان ترتیب کی ٔ (۷ می ٔ)

۱۹۱۱ م ۱۳۲۹ ق

سراج الاخبار افغانیه دمحمود طرزی په مدیری خپور سو (۱۵ شوال ۱۳۲۹ق ۱۶ میزان ۱۲۹۰ شس)

سردار عبد الله خان توخي دبلخ دولایت حکمران مړ سو او سردار عبد الوهاب خان دمخنی امین المکاتیب دمغه پر ځای حکمران سو.

عبد الرحیم خان دهرات دعسکرو په جرنیلی مقرر سو (رمضان)

دنیلاب پل په گل بهار کی د مستر هالیدی په انجنیری په ۱۷ شوال ۱۱ اکتوبر ۱۸ میزان ۱۲۹۰ ش افتتاح سو.

په کابل کی لومړی یتیم خانه جوړه سوه ذیحجه ۲۹ ق

په کابل کی دامیر حبیب الله خان په فرمان دطرابلس غرب دشهیدانو او یتیمانو لپاره بسپنه ټوله سوه (ذیحجه)

له انگریزانو سره دباړي دملاصاحب (میر سید جان) دشبقدر غزا (وی) په ۱۳۴۲ ق په چار منگ کی مړدی)

۱۹۱۱ م ۱۳۳۰ ق

دجلال آباد او لغمان پر لاره، د کابل پر سین دمستر هالیدی په انجنیری په درو نته کی یو۳۰۶فټ اوږد معلق د اوسپنی پل جوړ سو (صفر ـ جدی)

دجلال اباد نهراج سراج جوړ سو (صفر ـ دلو)

دوست محمد خان ناظم بار کزی په ۱۲ محرم د دار العدالت سرکرده مقرر سو.

دلغمان دقلعةالسراج و دانی جوړه سوه.

سردار عنایت الله خان په کابل کی مطبعهٔ عنایت جوړه کړه.

سردار محمد عزیز خان د سردار محمد یوسف خان زوی ایشیک اقاسی خارجه مقرر سو.

سید شاه خان نایب سالار د جلال آباد عسکری مشر مقرر سو.

دمنگلو شنوربنت او ددوی دآرامولو لپاره دحضور دجرنیل سردار محمد نادر خان لیږل (۲۳ جمادی الاولی) دغه شنوربنت د روژې په میاشت کی تمام سو او سردار محمد نادر خان دحضور نایب سالار مقرر سو.

په پغمان کی ځني نوی ودانی لکه سهیل ـ ستاره ـ بیت الصیف.

سراج الاخبار په دوهم کال کی په حروفی چاپ او مصور خپور سو

(۱۵ شوال = ۲۷ سپتمبر = ٤ میزان ۹۱ شس.)

دهند دسرحدی صوبی په پېښور او مردان کی معارف او مکتبونه جوړ سول چې دذوی بیداری اثرونه ئی پر پښتنو وکړه.

مولوی شاه عباس مجذوب د شاه عبد الرحیم دهلوی زوی د شاه عبد العزیز وراره چې په ۱۲٤۲ق ئی له دهلی څخه کابل ته هجرت کړی و ۱۱۵ کلن په کابل کی وفات سو (جمعه ۱۵ رمضان)

حاجی ملا عبد الله هروی خطاط دملا دلدار زوی په هرات کی ژوندی و.

۱۹۱۲ م ۱۳۳۱ ق

سراج الاخبار دپښتو پر قدامت او اصالت خاصه مقاله نشر کړه (۱۵ صفر ۲۳ جنوری ۳ دلو.)

برگد عبد الوکیل خان دقندهار عسکری قوماندان مقرر سو (جوزا ۹۲ شس)

سردار عنایت الله خان دمعارفو په نظارت وگمارل سو.

په وزیرستان کی دمسیدو او تمه یو قبیلوی جنگ (۳ اگست)

درالعداری دتذکری نظامنامه په (۱۱۰) مادو کی دامیر حبیب الله خان په امضا خپره سوه (۲۵ سنبله)

سیاچاه او شکنجه کول منسوخ سول (شعبان)

انجمن معارف دسردار عنایت الله خان په نظارت جوړ سو او نظامنامه ئی نشر سوه (۹عقرب)

قومی باغ په کابل کی جوړ سو (وزو ښتنی وزارت حربیه)

په قندهار کی په یکشنبه ۱۹دشوال خلکو پر سردار محمد عثمان خان نائب الحکومه باندی بلوا وکړه او قاضی امرالله دقاضی میرجمال پشندی زوی اود هغه زوی حمیدالله ئی مړه کړل. سردار محمد عثمان خان موقوف او پر ځای ئې سردار محمد یونس خان امین الوجوهات مقرر سو اود قندهار دسپاهیانو پر معاش دمیاشتې ۲ روپۍ زیاتی سوی (۲٤ ذیقعده)

مهدیخان دانگریزی هند سفیر له کابله ولاړ او پر ځای ئې سیف الله خان کابل ته راغی ٔ.

دسراج التواریخ اول او دوهم ټوك دفیض محمد هزاره په قلم په کابل کی چاپ او خپور سو.

اخوند ملا محمد عمر سلجوقی دملا محمد ایوب زوی دهرات مشهور مدرس او مؤلف دالملهم فی الاصول او شرح کافیه ـ رسالهٔ امکان خاص وعام ـ حاشیهٔ ایسا غوجی او نورو کتابو مؤلف په هرات کی وفات سو.

محمد عمر خان بردرانی هروی خطاط او هنرمن ملاك په هرات کی شمز سو په هغه وخت کی دهرات بل

(c) ketabton.com: The Digital Library

خطاط محمد رحیم خان الکوزی ملته ژوندی و.

۱۹۱۳ م ۱۳۳۲ ق

دشرکت موټر کار افغانیه په نامه لومړی دحمل ونقل شرکت په کابل کی جوړ سو. (قوس)

دوزیرو روحانی او مجا هد مشر ملا پونده په وزیر ستان کی وفات سو (جدی)

دحکومت مالـی مشاور بـرګـد عبد الاحمد خان دسمت مغربی لوی خان په کابل کی‌ووا‌ژه‌سو (دیکشنبی شپه ۷ صفر)

لومړی دار المعلمین په کابل کی افتتاح سو (ربیع الاول) مـد یر ئی مو لوی عبد الرب خان و.

لومړی دهند وانو ابتدائی مکتب په کابل کی جوړ سو (محرم)

حاجی شاه بیك خان په ډهلی کی دافغانستان سفیر سو.

دوړینو کالو ماشین خانه په‌کابل کی افتتاح سوه (یکشنبه ۱ جـمادی الثانیه)

دمعا ریفو دماموړینو نظامنـــامـــه (۸۵) مادی دسردار عنایت الله خان له خوا نشر سو (۱۵محرم)

محمد نعیم خان نائـب سالار د هرات عسکـری قـومـانـدان سو (۲۷ جمادی الثانیه)

سردار محمد ایوب خان دمیوند مجاهد په سه شنبه ۱۷ د اپر یـل ۱۹۱۴م ۱۱ جمادی الاولی ۳۲ ق = ۱۷ حمل ۹۳ش په لاهور کی وفات او په پیښور کی ښخ سو. عمر ئی ۵۷ کاله و.

سردار محمد نادر خان نائب‌سالار دسپه سالار امیر محمد خان پرځای دافغا نستان سپه سالار سو. (سه‌شنبه ۲۱ رجب ۱۳۳۲ق)

عمومی لومړی جنګـ ونښـت (رمضان = اګسـت ۱۹۱۴ = اسد) او امیر حبیب الله خان دشوال په لوله ورځ په یوه لـوی دربــار کــی د افغا نستان بیطرفی اعلان کړه، او بیا ئی‌په شنبه ۱۲ذیقعده ۱۳اکتوبر ۱۴ام په بل لوی دربار کی تـایید کړه.

شهزاده امان الله خان دمحمودطرزی دلــور ثـر یــا سره واده وکــړه (چهار شنبه ۲۲ ذیحجه ۱۹ عقـرب ۱۱ نومبر)

په شرقی سرحداتو کی دانګریزا نو پر خلاف دقبایلو نهضتونه.

محمد عبد السلام خان عمر خیل پښتون په هند کی دنسب نـامـهٔ افغا نان کتاب چاپ کړ (رامپـور ۱۹۱۴)

ندیم بلخی دسردار نصر الله خـان لپاره (ندیم المحافل فی تـر جمـه نزهت المجالس) په فارسی وکښس (خطی) محمد رحیم اندړ په قند هار کیٔ‌هزار مسایل په پښتو نظم کړ

میا فضل حق مجددی د میامحمدعمر شهید زوی پـه هرات کی وفات او ښخ سو.

نعمان الدین احمد کساکا خیل د پښتو ظفرالنسا تالیف کړ او دده مایني زینت النساو کښل .

شیخ عبد الو هاب دمانکی ملاصاحب مشهور مرشد اود پښتو عقـا یـد المؤ منین مؤلف په مانکی شریـف کی وفات او ښخ سو.

قاری رحمت الله واضـح بخاری (تحفة الاحباب فی تذکرة الاصحاب) وکښس چی دافغا نستان د شمالی خوا دشاعرانو حال هم لری. (دتا شکند چاپ)

۱۹۱۴م ۱۳۳۳ ـ ۳۴ ق

دجبل السراج دبر یښنا کا رخانــه افتتاح سوه (صفر جدی جنــوری)

غلام محی الدین خان دقطـــغن او بدخشان نائب الحکومه په ۱۱محرم مړ سوه اوپرځای یی‌امین‌الاطلاعا ت نا ظر محمدصفر خان مقــرر ســو

په کابل کی‌پنځه ابتدایی‌مکتبونه دمو لوی عبد الرب خان په مدیری افتتاح‌سوه (سه‌شنبه۱۲جمادی‌الثانیه)

د اکتوبر په میاشت دنـــدر مایر او هنتهنګ په مشری دالمان او ترکیی او استریا یوه ړا لیږلی ډله دایران او هرات له خوا کابل ته راغله، چی دافغا نستان حکومت پر انګریزانو را وپا روی د۱۹۱٦ ترمئی پوری په کابل کی وو، له دی ډلی سره راجه مهندر پرتاب او مولوی برکت الله هندی آزا دیخوا هان هم وو.

مولوی عبد الروف قنــد هــاری مشهور عالم اود امیر حبیب اللهخان ملای حضور په شنبه ۱٦ شوال په کابل کی وفات سو.

په کا بل اونورو ښــارو کـــی دکولرا ناروغی خپریدل (رمضا نـ شوال)

مولوی عبد الرب خان د دار المعلمین مدیر اود ابتدائی مکتبو سر ښتـه دار دخپل پلار مولوی عبد الروف‌پر ځای ملای حضور هم سو.

دسندا کی ملا احمد جان دباباسیــن دکو هستان او سید ونکی مجا هد سید عبد الجبار شاه له ستانی ښخه را وغوښت او هغه ئی امیر وټاکه، پخپله قاضی القضا ت سو، او لـه انګریزانو سره یی‌دجهاداعلان‌وکړ اود چکدری او مله کنډ غزاوی ئـی شرو کړی.

ملا محمد حسین سلجوقی د ملا عبد الاحد هروی زوی چی خطاط او عالم او صـوفی سړیو ۹۸ کلن پـه هرات کی وفات او ښخ سو.

شاه محمد سدوزی د شهزا ده ایوب لمسی دسند په تهلی ښارکی دخپل خاندان تاریخچه ولیکله دآغا بدردرانی کتابخانه‌په‌ګړی یاسین‌کی)

عبد الله پوپلزی شاعر د پښتو (عبرت) نامی او دیوان خاوند پـــه قند هار کی وفات سو.

سید میر مشوانی هروی زبردست شاعر ا و نقاش او خطاط اود دیوان خاوند په هرات کی وفات سو. (ولا دت ئی ۱۲۸۰ ق)

۱۹۱۵م ۱۳۳۴ـ ۳۵ ق

پښتو ژبه د حبیبیه مدرسی پـه نصاب کی داخله سوه .

د وزیرستان دخلکو جنګونه لـه انګریزانو سره .

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمود طرزی دسراج الاخبار په سرمقاله کې د (حی علی الفلاح) تر عنوان لاندی دافغانستان داستقلال تحریك علنی کیء، اودغه سر مقاله شننس سوه. (غره ربیع الاول ۳٤ق ۱٦ جدی ۹٤ ش).

په جمادی الثانیه = حمل ۱۲۹٥ کې دافغانستان مشهور مشا یخ کابل ته دعوت سوه چې دامیر سره وگوری لکه داسلام پور باچا - دموسهی آخوند زاده - دتگاب ملا - د هډې آخوند زاده - دبروميا صاحب - میانصاحب حصارك شمس الحق - استاد هډه - دشوزبازار حضرات - شینخان صاحبان - حافظ جی صاحب صوفی صاحب - ملامحمد مرید - ملا عبدالغفار آخوند زاده.

ددغو مشایخو اود خلکو دوکیلانو په شمول یوه لویه جرگه دامیر په حضور کې جوړه سوه اود ملت داتفاق اوددولت دسیاست (بیطرفی) تا یید یې وکیء (جمادی الثانیه اپریل - حمل).

دهندو ستان دآزا دیخوا هانو مهاجرین افغانستان ته دراجه مهندر پرتاپ سره راغلل چې دبابر په باغ کې واوسیدل.

سردار عنایت الله خان ناظر حربیه سو.

فضل واحد دترنگزو حاجی صاحب دمومند ویه ملگری پر شبقدر حمله وکړه.

عبد الغفور ندیم دکابل شاعر د غلام حیدر زوی ۳۸ کلن په کابل کې وفات سو. (سه شنبه ۱۳ رجب) دده دیوان په ۱۳۰۹ ش په تیهران کې چاپ سو. (ولادت یې ۱۲۹٦ ق).

سرمست اپریدی په تیرا کې له پرنگی سره دغزا اعلان وکی.

محمد عثمان فرحت کابلی شاعر خپل کلیات تر تیب کیء.

نیك محمد چاریکاری عمدة الفرایض په فارسی وکیښ چې دکابل پیا سنگی چاپ په دغه کال دمعین السلطنه عنایت الله په امر خپور سو.

۱۹۱٦ م ۱۳۳٥ ق

په وزیرو قبیلو کې بسوربنستونه.

سید عظیم شاه مشهور په شاه آقا دقلعه قاضیې، په جمعه ۲٤ د رمضان ۳٥ق وفات سو.

د افغانستان داستقلال غوښتنې دبلبل گرفتار په رمزی شعر کې د بناغلی عبدالهادی پریشان لخوا په فارسی اود مولوی صالح محمد قندهاری له خوا په پښتو په سراج الاخبار کې نشر سوی (ربیع الثانی ۲٥ق ٥ دلو).

محمد حسن راقم اخکزی شاعر او محاسب او مؤلف چې په ۱۳۲۷ق دمشرو طیت په حرکت کې بندی سوی و په محبس کې وفات سو

(ولادت ۱۲۹۰ ق).

ناصر الملك دچترال مصتلح مهتر دتحفة الابرار او مشرق الانوار او صحیفة التکوین مؤلف. دچترالی ژبی دلیك او لوست بنیاد کښیښو اود دې ژبې مخصوص حروف یې رواج کړه (متوفا ۱۹٤۳ م).

ندیم بلخی د رحمت الله زوی د دیوان خاوند شاعر وفات سو (ولادت یې ۱۲٥٤ ق).

۱۹۱۷ م - ۱۳۳٦ - ۳۷ ق

میان گل عبدالودود دعبدالخالق زوی دسوات داخوند لمسی په سوات کې دامارت اعلان وکیء.

په نورستان کې (٦) ابتدا یی مکتبونه جوړ سوه.

(جمادی الاخری ۳٦ ق)

۱۹۱۸-۱۹۱۹-۱۹۲۰ م ۱۳۳۷-۳۸-۳۹ ق

دپښتنو غزاوی له پرنگی سره: - دمغول کوټ غزا - دتانك غزا - د اپوزی غزا - دتوچی غزا - دکسی غره غزا - دکاوړ غزا - دمانجی گری غزا دژژی غزا - ددراین غزا - دترکی غزا دقلعه دوه غزا -

۱۹۱۸ م ۱۳۳۷ ق

لومړی موزیم په کابل کې جوړ سو.

په ۲٤ دلو ۹٦ ش ۱۳ فروری ۱۸ م سراج الاخبار دافغانستان داستقلال په باب کې یوه مفصله مقاله خپره کړه چې دافغانستان داستقلال غوښتلو فکر ئې تقویه کیء (سراج الاخبار ۷ کال ۱۳ گڼه).

د افغانستان د ابتدایی او عالی مکتبو او دارالمعلمین نصاب ترتیب او خپور سو (۱٥ میزان ۹۷ ش ۱ محرم ۳۷ ق).

میر غلام نبی دخپل پلار میر محمدعثمان پرځای دهرات دگازرگاه میر وټاکل سو.

محمود طرزی یود کوچنیانو اخبار له کابله دسراج اطفال په نامه خپور کیء (غره محرم ۳۷ ق ۱٥ میزان ۹۷ دسراج الاخبار آخرینه شماره په ۱٥ ربیع الاول ۳۷ق ۱۹ دسمبر ۱۸م ۲۷ قوس ۹۷ ش خپره سوه.

(اتم کال ٦ شماره) ترڅو روښته ندی خپور شوی.

اخوند ملا محمد حسن اوبنهی دملا شمس الدین تو خی زوی نقشبندی صوفی او عالم په اوبه کې ۸۰ کلن وفات سو.

د شوروی تر کستان خارجه کمیساریت امیرحبیب الله خان ته پیغام وکیء چې دوستانه روابط سره ولری.

عبدالله بن محمد سرو ستانی هروی دحاجی عبدالرحمن اسحق زی په غوښتنه دعربی ترتیب الدول کتاب دقوانین الحکما په نامه په فارسی ترجمه کیء (۱٦ ذی حجه ۳۷ ق).

دافغانی آزادی خوا هانو له خوا مولوی برکت الله او کاظم بیگ د شوروی تر کستان جمهوریت ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مذاکری له پاره واستول سوه .

۱۹۱۹م۱۳۳۷و۳۸ق۱۲۹۷ــ۹۸ش

امیر حبیب‌الله خان تر ۱۸ کاله سلطنت وروسته دلغمان په‌کله‌گوش دره کی په تفنگچه و وژل سو (د پنجشنبی شپه دری بجی ۱۸ جمادی الاولی ۳۷ق ۱۹ دلو ۹۷ش ۲۰ فر وری ۱۹ م) لوپه جلال‌آباد کی دسردار نصرالله خان سره په امارت بیعت وسو .

مولوی عبدالرب دامیر حبیب الله خان دحضور ملا اود ابتدایی مکاتبو او دارالمعلمین مدیر په جلال‌آباد کی دحوت ۹۷ ش په اولوورځو کی وفات اوموری ښخ سو، دغسی هم دچارباغ ضیا معصوم نقشبندی لوی روحانی پیر هلته وفات سو. امان افغان دامیر حبیب الله مرگ د سلطنت دمقام اود مولوی عبدالرب مرگ یی دشریعت دریاست اوضیا معصوم مرگ یی دطریقت دریاست خالیتوب وگانه، چی په یوه واردری سره مقامه خالی سول (امان افغان لومړی گڼه ۲۲حمل ۱۲۹۸ ش) .

د فروری له ۲۱ تر ۲۸ پوری امان‌الله خان په کابل کی دخپل امارت لپاره اقدامات کول .

او په جمعه ۲۱ فروری ۱۹ م ۹حوت ۹۷ش ۱۹ جما دی الاولی ۳۷ق اعلیحضرت امان الله خان په کابل کی پر تخت کښینوست .

په ۲۸فروری دافغانستان کامل استقلال دکابل په لوی دربار کی اعلیحضرت امان الله خان اعلان کیء او سردار نصرالله خان له‌جلال‌آباد په پنجشنبی ۲۵ جما دی الا ولی ۱۳۳۷ق خپله بیعت نامه ور ته راوا ستوله دغسی هم سردار عنایت الله او حیات‌الله په جمعه۲۶ جمادی الاولی دبیعت مکتوب ورته راولیږلی. (امان افغان ۲ گڼه ۷ثور ۹۸ ش .)

په ۳ مارچ ۱۹ م = ۱۲۹۷ ش امان‌الله خان دهند ویسرا ته‌دافغان او انگریز د نوی معاهدی پیشنهاد دافغانستان دکامل استقلال اومتساوی حقو قو پر اساس باندی وکیء

محمود طرزی د سراج الاخبار مدیر ناظر خارجیه مقرر سو (حمل ۱۲۹۸ ش) .

دشورا خاص مجلس په کابل کی افتتاح سو (ثور ۹۸) .

په افغانستان کی دوهمه پلا کابینه جوړه او وزیران (ناظران) ئی په سر کی مقرر سول (ثور ۹۸ ــ می ۱۹) .

(۱) دائره نظارت عدلیه ــناظر عدلیه محمد ابراهیم خا ن.

ځای: عین العمارت .

عین العمارت .

(۲) دائره نظارت حربیه ــ ناظر حربیه صالح محمدخان سپه‌سالار ځای قومی باغ.

(۳) دائره‌نظارت خارجیه ــناظر خارجیه محمود بیگ طرزی . ځای بیت الشوری .

(٤) دائره نظارت معارف ــ ناظر معارف عبد الحبیب خا ن ځای: قصر شهر آرا .

(۵) دائره نظارت مالیه ــ ناظر مالیه میرزا محمود خان . ځای باغ مهمانخانه .

(٦) دایره‌نظارت تجارت :نا ظر تجارت غلا م محمد خان . خا ی: باغ مهمانخانه .

(۷) دایره نظارت نقلیات : ناظر نقلیات میر زا عبدالقا در خا ن ځای: اصطبل عا مره .

(۸) دایره نظارت زراعت ــ ناظر علی جان خان . ځای : محکمه مراد خانی .

(۹) دایره صدارت عظمی اعتماد الدوله عبدالقدوس خا ن. ځا ی : قصر باغ مهمانخانه .

په ۲۷ مارچ ۱۹ م ۷ حمل ۱۲۹۸ ش د شوروی روسی ترکستان د خار جی امورو کمیسار بوکمو یا ولینسکی د افغانستان حکومت ته ولیکل ،چی دشوروی حکومت ټول زاړه قرار دادونه لغو کړل ، او دټو لو اسلامی دو لتو او افغانستا نه سره د دو ستی روا بط غواړی او استقلال ئی منی ، او له مسکوه ښناغلی براوین تا کلی سوی دی چی د افغانستانه سره سیاسی دوستانه روابط او تجارتی مناسبات ونښلوی .

په ۷داپریل ۱۹م ۱۸ حمل . ۱۲۹۸ ش رجب ۱۳۳۷ ق :

اعلیحضر ت امان الله خا ن لینن ته یولیک واستاوه چی‌د افغانستان استقلال او ددوستی خوا هشو نه ومنی .

په همدغه تاریخ د افغانستان خارجه وزیر محمود طرزی دشوروی دولت خارجه کمیسار چیچر ین ته یولیک واستاوه ، چی د افغانستان دوستانه خواهشو نه او استقلا ل ومنی او د اعلیحضرت امان الله خان مکتوب لینن ته ورواندی کی ددی لیک جواب د لینن له خوا په ۲۲ می ۱۹ م ثور۹۸ دمبارکی او خوښی سره راورسید .

په ۲۱ داپریل ۱۹ م ۳۱ حمل ۱۲۹۸ ش .

امان الله خان لینن ته ددو ستی لیک او د افغانستان د استقلال د اعلان د کامیابیدو لیک واستاوه او جنرال محمد ولی خان ئی د فوق العاده سفیر په توګ د مذاکری لپاره ورته معرفی کیء، دی دمی په ۲۸ تاشکند ته ورسید . او په ۱٤ اکتوبر ۱۹ م ئی دلینن سره په مسکو کی ملاقات وکیء

د امان افغان لومړی شماره د سراج الاخبار پر ځای د ښناغلی

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالنهادي په مديري خپره سوه (۲۲ حمل ۹۸ ش ۱۱ رجب ۳۷ ق ۱۲ داپريل ۱۹ م) په دي شماره کی د امير حبيب‌الله خان د وژلو او د امير امان الله خان د جلوس احوال چاپ سنو .

سردار عبدالقدوس خان صدر اعظم د قند هار د مجاهدينو مشر مقرر سو او هلته ولاړ (حمل ۹۸ ش) .

افغانستان دروليټ بل پر خلاف خپل پرو تست د هند حکومت ته واستاوه (مي ۱۹ م ثور ۹۸)

سپه سالار محمدنادر خان دعسکرو سره په ۲۱ رجب ۳۷ ق ۳ ثور ۹۸ش ۲۳ اپريل ۱۹م له کابله ولاړ ، او گرديز ته ورسيد ، او ملی قوائی د استقلال جنگ ته تنظيم کړل . په جمعه ۱۵ شعبان ئی د گرديز په جامع کی د جهاد خطبه وويله سوه . او د قبايلو په منځ کی دجهاد اعلان وسنو ، او مسيدو د انگريز پر فوج حملی شروع کړی

د افغان او انگريز دريم جنگ ونښت (۳ مئی ۱۹ م) .

د سپين وام تانه مجاهدينو په ۲۵ شعبان و نيول ــ او دوانا او سرويکی چو نی مسيد و ونيولي (۲۰ شعبان ۳۷ ق ۳۱ ثور ۹۸ش ۲۱ مى ۱۹ م) .

دانگريزانو طيارو پر ډکه جلال آباد ــ کابل ــ سپين بولدک بمباری وکړه (ثور ۹۸ ش) .

په ٦ جوزا ــ ۲۷ شعبان ۲۸مى دټل ښار افغانی مجاهدينو دسردار محمد نادر خان سپه سالار په مشرتوب ونيو ، دجنگ استقلال متارکه ۳ رمضان ۱۲ جوزا ــ ۲جون (۱۳۹۸ ش) .

په هندوستان کی د خلکو ښورښت زيات اود هجرت تحريك توود سو. (جو زا ــ سر طا ن)

د هندوستان د آزاديخواهانو موقتی ملی حکومت (په کابل کی) جوړ سو او د وزير داخله مولنوی عبيدالله سند هی او عزيز هيندی په امضا يو اعلان خپور سوه، چی د هند خلك پر انگريزانو راولاړ سی (جوزا ۹۸ش) ددی موقتی حکومت مشتر راجه مهندر پر تاب هندی آزاديخواه و .

د اتحاد شوروی له خوا پاکوف ژا خار و يچ سو ريتس په منځنی آسيا او افغانستان کی د فوق‌العاده مختار نماينده په ډول معين سو ، چی د افغانستان او د بلو چستان دآزاد و قبايلو اوخيوا او بخارا او د هندوستان او کشمير او تبت له آزادي خواها نو سره رابطه ونښلوی او انقلا بی د آزا دی غو ښتنی تحريکات و روزی (۲۳ جون ۱۹م جوزا ۹۸ش) دغه سفير په سپتمبر کی کابل ته راغیء .

عبدالشکور خان د افغانستان سفير دبخارا دامير دربار ته ورسيد (سرطان ۹۸ ــ جولائی ۱۹) .

حسين د اسحاق زوی د شوروی دو لت لوی سفير کابل ته راغیء (سرطان ۹۸ــ۱۹ جولای).

دافغان اوانگليس روغ ليك چی په راولپنډی کی په (۸) اگست په ٥ مادو کی امضا سوی و په (۲۸) اسد ۹۸ ش ۲۰ ذی قعده ۳۷ ق (۱۸) اگست ۱۹ م د افغانستان پاچا اعليحضرت امان‌الله خان تصديق کیء اوداستقلال اعلان او لوړی جشن وسو .

دمعرف معارف مجله دوزارت معارف له‌خوا په‌کابل کی‌چاپ سوه (۱سنبله ۹۸)

د سردار محمد نادر خان غازی سپه سالار قوا فاتحانه کابل ته راغلل .

(۲۸ ميزان ۹۸ ش ۲۱ اکتوبر ۱۹ م) او ده ته داعلی‌لمر نښان‌ورکړ سو اود استقلال ځلی دده په نامه‌په کابل‌کی جوړسو اودی (وزيرحربيه) سو اوهم په‌دغه کال ۱۲۹۸ ش د سمت مشرقی رئيس تنظيمه مقرر سو (ربيع‌الاول ــقوس ــدسمبر)

د حوت په اولولسو ورځو کی د مشرقی داقوامو جرگه په جلال‌آباد کی وسوه اود اتحاد مشرقی جريده هم خپره سوه ۱۲۹۸ ش (ربيع‌الاول ــحوت ــ دسمبر) .

د افغانستان د روغی د مذاکری يوهيئت دعلی احمد خان په مشری راولپنډی ته ولاړل (دلو ۱۲۹۸ش) او د روغی ليك ئی امضا کیء (۸)اگست ۱۹م (۱۱ ذيقعده ۱۳۳۷ق) .

د افغانستان د استقلال د جنگ پروخت دترنگزو حاجی صاحب او مولانا سيف الرحمن‌الکوزی دمومندو په ملگری دشبقدر دوهمه غزا له پرنگی سره وکړه .

قاضی القضات‌خان‌علوم سعدالدين خان بارکزی په کابل کی وفات سو (٤ ميزان ۱۲۹۸ ش) .

او دده پسر ځای يی زوی قاضی عبدالشکور خان قاضی القضات‌سو.

محمد ابرا هيم حير ت کابلی شاعر د تحفه شهنشاهی او ديوان اشعار خاوند و فات سو په پنجشنبی ۲۵ جمادی‌الاولی۱۳۳۷ (ولادت ۱۲۵۰ ق) .

د اعليحضرت امان الله خان په امضاء (کتابچه قانون گذاری حکام افغانستان) په کابل کی چاپ او خپره سوه ۱۲۹۸ ش .

سردار محمد سليمان خان وزير معارف سو (۹۸ ش) .

د ۱۲۹۸ ش کنال مالی واردات خلويښت مليونه کابلی او مصارف ۳۱ مليونه او ذخيره ۹ مليونه‌وه .

۱۹۲۰ م ۱۳۳۸ر۳۹ق ۱۲۹۹ش

دافغانستان لو مړی د ما ليی نظامنامه خپره سوه (۱حمل ۹۹ ش ۲۱ مارچ ۲۰ م) .

په کابل کی لو مړی ملی‌کتابخانه جوړه سوه (حمل ۹۹) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمحمود طرزی په مشری دسیا سی مذاکری لپاره یوه افغانی ډله دهند مسوری ته ولاړل اود هنری ډابس انگریزی نمایندده سره یی خبری وکړی (۱٦ اپریل تر ۱۸ جولایی ۲۰ م) داډله په ۱۰ار اسد ۱۲۹۹م کابل ته راورسیده .

په نظارت معارف کی لومړی علمی انجمن افتتاح سو (۲۰ رمضان ۳۸ق ۱۸ جوزا ۹۹ ش) .

د افغا نستان لومړی سفیرسردار عبد العزیز خان تهران تـه ورسید (۷ شعبان ۳۸ق) په جمعه ۲۸ جوزا ۹۹ ش یی د افغانستان بیرغ پورته کیء.

په کابل کـی دافغان روزنامه د محمد جعفر په مدیری خپـره سوه (دوشنبه ۱٤ سرطان ۹۹) .

په کابل کی لومړی پلا داصول دفتری مکتب افتتاح سو (۱۲ ذیقعده ۳۸ق سرطان ۹۹ ش) سپه سالار محمد نادر خان له سمت مشرقی څخه کابل ته راغی (ذیقعده ۳۸ق اسد ۹۹ ش آگست ۲۰ م) .

په جلال آبادکی ابتدایی مکتبونه جوړ سول (اسد ۹۹) .

سردار محمد هاشم خان دسمت مشرقی ملکی او نظامی نایب سالار مقرر سو (اسد ۹۹ ش) .

په ۱٤ اگست ۲۰م اسد ۹۹ یود بیسیم تلگرافی د ستگاه د شوروی دمیخانیکانو سره کابل ته راورسید او لومړی دتشکر تلگرام دامان الله خان لهخوا لینن ته ولیږل سو ۱۸ سپتمبر ۲۰م سنبله ۹۹ ش .

د بخارا دشوروی جمهوریـت د رئیس فیض الله خو اجه لـهخوا د افغانستان پاچا ته تلگرام راورسیدی چی دهغه جمهوریت سره روابط قایم سی (۱۵ ستمبر ۲۰م) دافغانستان خارجه وزیر محمود طرزی په جواب کبی دبخارا دمملکت استقلال وغوښت اودنباغلی عبدالـهادی خان مقر ری یی دبخارا په سفارت ورته ولیکله .

په هرات کی داتفاق اسلام هفتگی جریده دعبدلله قانع هروی په مدیری نشر سوه (۱ سنبله ۹۹) .

په مرکزی آسیا کـی د شوروی روس فوق العاده سفیر سورتس په یوه لیك کـی دافغانستان خارجه وزیر محمود طرز ی تـه و کښل چـی عبدالشکور خان افغانی نماینده په بخارا کی پـرو پاگنـد او عسکر ی فعالیتو نه کوی چی باید جلوگیری یی وسی ۲۱ ستمبر ۲۰ م) .

دهندی مهاجرانو ډلی افغانستان ته راغلی، دمهاجرینو انجمن په کابل کی تاسیس سـو (سنبله ۹۹ ش ستمبر ۲۰ م) یوه ډله مهاجرین د شوروی له لاری اناطول ته ولاړل .

غلام نبی خان څرخی د مزارشریف عسکری قوماندان مقرر سو (میزان ۹۹ ش) .

د افغانستان سفیر عبدالهادی خان بخارا ته واستول سو (جمعه ۸میزان ۹۹ ش) .

په پختیا (جنوبی خوا) ولایت کی ابتدایی مکتبونه جوړسول (عقرب۹۹)

جمال پاشا دترکیی دحرب وزیر کابل ته له تاشکنده راغیء (٦عقرب۹۹ش نومبر ۲۰ م)

اعلیحضرت امان الله خان او محمود طرزی دلینن او چیچرین په نـامـه مکتو بونه ورا ستول چی دافغان او شوروی لو مړی معا هده ترتیب سوی او در ولیږل سوه چی تصدیق سی (اول دسمبر ۲۰م قوس ۹۹ شس)

دستارهٔ افغان هفتگی جریده د میر غلام محمد په مدیری له جبـل السراج څخه خپره سوه (۹ قوس ۱۲۹۹ شس)

سپه سالار محمد نادر خان دقطغن او بد خشان رئیس تنظیمیه مقرر سو (جمادی الاولی ۳۹ جدی ۹۹)

د افغا نستان خارجه وزیر محمود طرزی د شوروی اتحاد خارجه وزیر چیچرین ته د دواړو دولتو دمعاهدی دتشکر مکتوب دبدری بیگ په لاس واستاوه او دشرق دآزادی دتحریك مننه ئی وکړه او د جمال پا شا پـر راتگ یی خوښی وکړه (دسمبر۲۰م) ۱۹۲۱م ۱۳۳۹ق ۱۲۹۹ور ۱۳۰۰ شس

سر هنری ډابس دانگر یزانو نماینده دمعا هدی لپاره دافغانستان سرحد ډکی ته را غیء دده سره یوه ډلـه نـور مامو رین هم ملگری وو (۱۵ جدی ۹۹شس ٥جنوری ۲۱ م)

دوی دجدی په ۲۰ = ۱۰ جنوری د دلکشا په ماڼی کـی د اعلیحضرت امان الله خان حضور ته په یوه لوی در بار کی ور غلل.

دسمت مشرقی داقوامو جرگه کابل ته را غله (۲۱ جدی ۹۹ شس)

موسیو برا وین دشوروی دولت سفیر چـی پـه ۱۲۹۸ شس ئـی د افغا نستان تابعیت قبول کړی و،او غوښته ئی چی دقند هـار له لاری هند تـــه ولاړ سی، دچهار شنبی دما ښام پر ۷بجو ۲۹جدی ۱۲۹۹ش په غزنی کی و واژه سو.

پاینده محمد فرحت دامان افغان دجریدی مدیر سو (۲دلو ۹۹ جنوری ۲۱ دانـا طـــــو لـی د ملیو نـو هیئت د عبد ا لـر حـمـن بیـــگ پیښوری پــه مشری بخا را تـــه را ورسیدیء (۲٤ جنوری ۱۹۲۱م)

دافغا نستان سفیر عبد الهادی خان د بخارا دربار ته ور سیدیء (۲۱دلو ۹۹ شس)

په کابل کی دنجونو لومړی مکتب مستورات افتتاح سو (دلو۹۹جنوری ۲۱)

عبد العزیز خان دحضور یاور په نظارت داخله مقرر اومحمود خان د ده پـر ځـای د حضور یـاور سو متوفا ۱۹ جدی ۱۳۵۰) .

محمد یعقوب خان دحضور شاغاسی سو (دلو ۹۹ شس)

دافغا نستان او شو رو ی تر منځ لو مړی معا هده په مسکـو کـــی د افغا نستان له خوا محمد ولی خان او مرزا محمد خان اوغلام صدیق خان اود شوروی دولت له خوا چیچرین

(c) ketabton.com: The Digital Library

او قره خان په ۱۲ مادوکی امضاکړه ۲۸ فبروری ـ۲۱ م ـ ۱۰ حوت۹۹ اودافغانستان فو ق الـعاده هیئتد محمد ولی خان په مشری د مارچ په او له و رځ له مسکوه غربی ارو پاته رهی سو. دا معا هده داسد په ۲۲ ورځ ۱۳۰۰ ش پـه پغمـان کـی اعلیحضرت امان الله خان امضا کړه.

دافغانستان او تر کیی لو مړی معا هـده پـه مسکو کـی امضاء سوه (۱۱ حوت ۹۹ ش ۲مارچ ۲۱م) دافغانستان له خوایی امضا کوونکی محمد ولی‌خان فوق‌العاده سفیر اود ترکیی له‌خوا یوسف کمال بیگ د اقتصاد ناظر او ډاکټر رضا نوربیگ دمعارفو ناظروو .

دامعاهده دجمعی په‌ورځ ۲۷میزان ۱۳۰۱ ش ۱۹ اکـتـو بـر ۲۱م د دااعلیحضرت امان الله خان له خوا دکابل په عید گاه کی خلکو ته‌اعلان سوه .

سلطان احمد خان دافغانستان د وفدمشر دانا طولی دولت ته‌دباکو له خوا ولاړ (۲۱ حوت ۱۲۹۹ ش) .

د ۱۲۹۹ ش دولتـی واردات ٤٥ ملیونـه او مصارف ۳٦ ملیونه او ذخیره نه ملیونه‌وه .

ددولت دنبنانو لو مړی نظامنا مه خپره سوه (۹۹ ش) .

دااعلیحضرت امان الله خان‌دوژلو یوه دسیسه کشف سوه، چی پـه هغه‌کی میرزا محمد علی نائب دمیرزا سیف‌الدین تره‌کی زوی شاعـر او خطاط او منشی (متولد ۱۲۹۵ ق) او اختر جان د ناظر صفر زوی او دلوخان پنجشیری او محمد امیـن ـ عبدالله ـغلام حیدر ووژل سوه ـ

له پرنگی سره دچوری د پښتنو غزا (۳۹ ق) .

قاضی عبد اللطیف سواتی پښتو تفسیر تیسیر تالیف کیء (۳۹ ق) .

محمد ابراهیم خان عدلیه وزیر د مزار شریف رئیس تنظیمیه او بیا محمد سـرور خـان دهـغه ځـای نائب الحکومه سو (۹۹ ش) .

(۱۹۲۱ ر ۲۲م ۱۳٤۰ ر ٤۱ ق)

دافغا نستان‌دښځو لو مړی‌جریده ارشاد النسوان له کابله د محمود بیگ طرزی د مـاینی (اسما) پـه مدیری او د روح افزاءدمحمدزمان خازن الکتب دلور په‌سر محـر ری خپـره ســوه (پنجشنبه ۱ حـمل ۱۳۰۰ ش)

دبخارا لومړی سفیر یوسف‌زاده عبدالرحیم کابل تـه راغی (٦ حمل ۱۳۰۰ ش) دی دبـخارا د رئـیس فیض‌الله خواجه‌د (٦ جنـوری ۲۱ ۲۵ربع الثانی ۳۹هـ) په مـکتوب د افغانستان خارجه وزیر تـه معرفی سوی‌و .

دمصطفی کمال له‌خوا داناطولی لومړی فوق‌العاده سفیر عبدالرحمن بیگ پیښنوری دبخارا او هرات له لاری کابل ته راورسید (۱۵ حمل ۱۳۰۰ ش) .

په قند هار کی لو مړی ابتدایی مکتب تجار افتتاح ســو (۲۰ حمل ۱۳۰۰ ش) .

سید عالم خان دبخارا امیر کابل تـه دپناهنده پـه توگه را ورسید (پنجشنبه ۱۵ ثور ۱۳۰۰ ش) .

له ایتالیاسره‌دافغا نستان‌لو مړی معاهده امضا سوه (۳ جـون ۲۱م ۱۷ جوزا ۱۳۰۰ ش) .

دشوروی دو لت نوی‌سفیر رسکول نیکوف ته دچیچرین وزیر خار جه له‌خوا هدایت ورکړ سوچی دروسیه شوروی اوانگلیس دمعاهدی مراعات په افغانستان کی وکی ،او په دی مملکت کی دکمو نستی لمسو نـــه ځان وژغوری ،داافغانستان پـــه پیشر فت کی همـــکار وی ،او د ار تجا عی محا فلو «داسلا مـــی دولنو اتحادیه » چی دانگریزانو له خوا تلقین کیږی با ید جلو گیری وشی، ځکه چـی زمونـږ دمنځنـی آسیا حا لـت ته خطـر نا که ده(۳ جون ۲۱ م جوزا ۱۳۰۰ ش)

دوه سوه‌تنه افغانی محصلان هنـد اړ اروپاتـه واستـول سـو ه (جوزا ۱۳۰۰ ش جون ۲۱ م)

په وزیر ستان کی دحاجی عبد ـ الرازق په‌مشری دانگر یزا نو سره دجهاد دوام (جوزا ۱۳۰۰ ش)

سپه سالار سردار محمدنادرخان وزیر حرب ته د اعلی لمر نښا نور کړ سو (جوزا ۱۳۰۰ ش‌جون۲۱م)

دافغا نستان او ایران لو مړی د مؤدت معاهده (۲۲جون ۲۱م‌سرطان ۱۳۰۰ ش)

سپه سالار غازی محمد نا در خان‌د علی آباد په کلا کی امانیه طبی‌مکتب تاسیس کیء (سرطان ۱۳۰۰)

د طلوع افغان هفتگی جریـده د مولوی صالح محمد په مدیری پـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

قند هار کی تاسیس سوه. (۱۵ سرطان ۱۳۰۰ ش ۳۰ شوال ۳۹ ق ٦ جولائی ۲۱ م)

مکتب حکام په‌کا بل کـــی افتتاح سو (۷ سرطان ۱۳۰۰ شس) نظارت یی په وزیر داخله اړه درلوده.

دشوروی روسی دولت نوی لوی سفیر رسکول نیکـوف دهـرات او قند هار له لاری کابل تـه راغـی (شنبـه ۲۵ سرطـان ۱۳۰۰ شـس ۱۵ جولائی ۲۱ م)

د افغانستان داساسی تشکیلاتو اود ملکی تقسیماتو نظامنامی خپری سوی (سرطان ۱۳۰۰ ش ۳۰ مـی ۲۱ م) .

مولوی غلام محی‌الدین افـغان د دارالمعلمین مدیر اود آخوان افغان رکن په چهار شنبه ۱۲ اسد ۱۳۰۰ وفات سو، دی قند هاری جمریانی‌و.

دبخارا ددولت بیـرق دکابـل د بخارا په سفارت کی ورپول سو ، دلته دشوروی سفیران سورتس ــ او رسکول نیکوف اود انا طولی د حکومت سفیر هم حاضرو (پنجشنبه ۲٦ اسد ۱۳۰۰ ش) .

د شوروی نـوی سفیر رسکول نیکوف دافغانستان وزیر خارجه ته اطمینان ورکیٔ چی دافغانستان په داخلی چارو کی به مداخله نه کوی اوپه افغانستان کـی دکوم انقلاب راوستوا راده نلری (۳۰ جولایـی ۲۱م اسد ۱۳۰۰) .

دارګ په‌شمالی‌برج کی دشورای دولت افتتاح وسـوه (چهار شنبه ۱۱ اسد ۱۳۰۰ ش) .

مولانا نوردل خان دشیردل خان قمبر خیـل اپریـد ی زوی مشهور مجاهد وفات اوپه تیراه کی ښښخ‌سو (۲۰ اسد ۱۳۰۰) .

په ۲۱ اسد ۱۳۰۰ ش اعلان‌وسو چی دپست محصول به وروسته‌نیم اخیستل کیږی .

دشوروی دولت افغا نستان تـه دنظامی او فنی بی عوضو کومکونو وعده ورکړه .

(۲٤ جولائی ۲۱م اسد ۱۳۰۰ ش)

دبرتانیا دنمایندەسر هنری‌ډابس نخه د افغانستان د خارجه‌وزیررسمی خواهش چی دترك او یونان په جنګ کی دیـونان سره کومـك ونکړی (۲۰ سنبله ۱۳۰۰ ش) .

عبدالبا قی‌خان‌دافغا نستان‌لومړی جنرال قونسل په مشهد کی مـقرر سو (میزان ۱۳۰۰) .

دمکتب قضات افتتاح په کابل‌کی (عقرب ۱۳۰۰) .

مجموعه عسکریه مجله له حـربیـه وزارت ته‌خخه‌خپره‌سوه(۱عقرب۳۰۰)

دافغا نستان او بر تانیا لو مړی معاهده ۱٤ مادی ۲ ضمیمی په کابل کی دمحمود طرزی وزیر خارجه او سرهنری ډابس له خوا لاس لیـك سـوه (۳۰عقــرب ۱۳۰۰ ش ۲۲ نـــــو مبر ۲۱ م).

۱۹۲۲ م ۱۳٤۱ ق ۱۳۰۰ر۱ ش

له کندهاره محمـد عـلی خان د نائب الحکومه قایم مقام ولاړ اوپر

ځای یی عبدالعزیزخان دتنظیم‌رئیس مقررسو (سه‌شنبه۱۹جدی ۱۳۰۰ش جنوری ۲۲ م) .

د جـدی پـه ۲۰ ورځ ۱۳۰۰ ش ولایاتو ته دغه دتنظیم رئیسان مقرر سول :

قطغن او بدخشان تـه سپه سالار محمد نادر خان غازی وزیر حربیه

پـه وزارت حربیه کی قایم مقام سردار محمد هاشم خان نائب‌سالار عبدالعزیز خان وزیر داخله قند هار نـــه . وزارت داخـــله قایم مقـام محمدسرورخان .

محمد ابراهیم خان وزیــر عدلیه مزار شریف‌ته . دوزارت عدلیه قایم مقام میر زمان الدین عدلی مستشار جمعه‌خان دوزیر عدلیه‌معاون میمنی ته .

شجاع الدوله خان وزیـر امنیه هرات‌ته . دوزارت امنیه قایم مقام محمود خان یاور .

صدراعظم سـردار عبد القدوس خان لـه قندهاره کابـل ته راغـی (پنجشنبه ۱٤ جدی ۱۳۰۰ ش) .

د ایـران لـومړی لـوی سفیر اعتلا الملك کابل ته دپیښور له خوا راغی (شنبه ۹ جـدی ۱۳۰۰ ش)

شیر احمد خان دایتالیا په روم‌کی دافغانستان لومړی لوی سفیر مقرر سو او سفارت خانه‌یی هلته افتتاح کړه (جدی ۱۳۰۰ ش) .

د افـغا نستان لومـړی جـنرال قونسل محمد حیدرخان ډهلی تـه ولاړ (۱ دلو ۱۳۰۰) .

د افـغا نستان لـو مړی سفیر عبدالهادی خان په ۱۵ دلو ۱۳۰۰ش دپیښور له لاری لندن تـه رهـــی ســو .

داصلاح هفتګی جریده په خان‌آباد کی دبشیر احمد پـه مدیـری خپره سوه (۲۹ دلو ۱۳۰۰ ش جمادی ــ الاولـــی ۱۳٤۰ ق ۱۸ فـــرو ری ۲۲م) .

دانحاداسلام‌جریده‌په مزار شریف کی دعبدالر زاق خان په‌مدیری نشر سوه (دوشنبه ۱ حـوت ۱۳۰۰شس ۱۹ فروری ۲۲م) دوی‌هفتی‌وروسته د (بیدار) په نامه تبدیل سوه.

دافغانستان وزیرمختار غلام‌نبی خان مسکـوته ورسیدی (جـمعه ٤ حوت ۱۳۰۰شس ۲۲ فـروری ۲۲م)

دبرتانیا دوزارت مختاری لومړی ډله دتورخم له لاری کابل ته راغلـه (۱۵حوت ۱۳۰۰شس مارچ۲۲م)

غلام جیلانی خان دهرات‌لوامشر سو (دوشنبه ۱۵حوت ۱۳۰۰)

فرا نسیس همفر یز دبر تانیا وزیر مختار او فو ق‌العاده سفیرخپله‌اعتماد نامه اعلیحـضرت امان اللهخـان تـه وړاندی کړه (۲۲ حوت ۱۳۰۰شس ۱۳ مارچ ۲۲م)

په ۱۳۰۰ ش کال دغـه دولتـی نظامنامی خپری سوی :

۱ ــ د نکاح ، واده، ختنه سوری نظامنامه .

۲ ــ دګمرك دمحصول اخیستلو نظامنامه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- دمالیاتو د کـــار کــــذاری نظامنامه .

٤ ـ دعباراتو او القا بـو د لنـد ونی نظامنامه .

٥ ـ د ډاکخانـو نظامنامـه (۹ سنبله) .

٦ ـ د عسکری جزا نظامنامه .

۷ ـ د عسکری کالیو نظامنامه .

۸ ـ د افـغانستـان د ملـکـی تقسیماتو نظامنامه .

غازی تریـن خان تـوری خیل وزیر د توچی د محمد خیلو په غزا کی شهید سو .

مولوی عبدالمجید افغانی اتمان خیل په پیښور کی (جمال افغانی) تالیف کیء.

قاضی خیر الله پیښوری پښتو قاموس خیراللغات وکیښی .

عمر دین مر دانی پښتو تکـــره شاعر ژوندی و .

د۱۳۰۰ ش کال مالـــیوار دات ۵۱ ملیونه کابلـی ، مصارف ٤۰ ملیونه ذخیره (۱۱) ملیونه وه .

عجب خان اپریدی د غـــلام حیدر خان ادم خیل زوی د پرنگـی سره غزا وکړه اودیوه پر نگی لورئیخښی بوتله افغانستان ته راغی اوتر آخره په مزار شریف کـی په احترام او سیدی خو چی۹۵کلن په ۱۳٤۰ق وفات سو (ولادت ئی ۱۲٤۵ ش) دده د بیرته ورکولو لپاره انګریزی حکـومت افغانستان ته التیما تـوم ورکی ، خو افغانستان ونه مانه .

مولـوی عبدالواسع قند هاری دوه ټوکه تمسک القضات الامانیه داعلیحضرت امان الله خان په فرمان تالیف او چاپ کیء (کابل ۳۰۰ش) لومـړی ټوک حقوق . دوهم جـزا (۱۱۱۳) مادی .

په کابل کـی د ابلاغ په نامـه دیواری روز نامه د میرزا محمداکبر پهمدیری خپره سوه . ـ ۱۳۰۰ش.

۱۳۰۱

۱۹۲۲ م ۱۳۰۱ ش

د پاسپورټ قانون په کابل کی دوزارت داخله له خوا خپو ر ســو (حمل ۱۳۰۱ ش اپریـل ۲۲ م)

د مکتب اصول دفتـری افتتاح په کابل کی (چهار شنبه ٦ ثـور

د افغانستان بیرق د لندن پـر افغانی سفارت بانـدی پـورته سو (جمعه ۸ حمل ۱۳۰۱ ش ۷ اپریل ۲۲ م) .

دافغا نستان او فرانس لو مړی د سیاسی او اقتصـادی روابطـو معاهده لاس لیک سوه . (۲۸ اپریل ۲۲ م ۷ ثور (۳۰۱) .

موسیو فوشه لرغون پوهاند له فرانسی څخه د هرات له لاری کابل ته راغی (چهـار شنبه ۲۰ ثـور (۱۳۰۱) .

محمد ولی خان دافغـا نســتان فوق العاده نماینده داروپا او امریکا له سفره کابل ته راغی. ددهدسفر مطـلب د آزاد افغانستان پیژنـــده گلوی په ټوله دنیا کی وه (پنجشنبه ۱۱ جوزا ۱۳۰۱ ش ۳۱ می ۲۲م)

د ایتالیا لومړی وزیر مختار او سفیر مار کویس پیتر نو کابل ته راغی (پنجشنبه ۱۱ جوزا ۱۳۰۱

سلطان احمد خان په انقره کی د افغانستان سفیـر مقرر ســـو (سرطان ۱۳۰۱ جولائی ۲۲) .

فخری پاشا دترکیی سفیر کابل تهراورسید (٥ سر طان ۱۳۰۱ ش ۲٥ جون م).

د شوروی دولت لومړی قونسل تایز نیک هرات تـه راغـی (۱۳ سرطان ۱۳۰۱ ش ۳ جولائی ۲۲)

د چین سیاسی و فد د جنګ ـ لن ـ یو نګ په مشری کابل تهراغی (۱٥ سرطان ۱۳۰۱) .

دافغا نستان بیرق د بمبئـی پــه افغانی قونسل خانه کی د حاجـی محمد اکبر قونسل له خوا پورتـه سو (۲۰ـاسد ۳۰۱).

د افغانستان لـومړی جنـرل قونسل محمد شریف خان چینـی تـرکستان تـه ولاړ (۸ سنبلـه ۳۰۱ ش ۳۰ اګست ۲۲ م) ددهسره د چین نمایند ګـان جنګ ـ لن ـ یونګ (او) تـوک ـ تانګ هـم ولاړل .

غلام صدیـق خان د افغانستان وزیر مختار برلن (جرمنی) تهولاړ (۱۱ سنبله ۳۰۱ ش ستمبر) .

وزیر خارجه محمود طرزی تـه د اعلی لمر نښان ورکړ سو ، او په پاریس کـی د افغـانستان سفیــر مقرر سو .

دده پر ځای محمد ولیخان خارجه وزیر سو (پنجشنبه۲۵ جوزا۱۳۰۱) محمودطرزیپاریس‌تهولاړ (۱۷سنبله ۱۳۰۱ ش ۸ ستمبر ۲۲ م) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دافغا نستان لو مړی بو دجه ترتیب سوه (دوشنبه ۱۹ سنبله ۱۳۰۱) .

سردار حیات‌الله خان وزیر معارف او میر هاشم خان وزیرمالیه او محمد سلیمان خان د قطغن او بدخشان نائب الحکومه او محمد سرور خان د قندهار نائب الحکومه او امرالدین خان د سمت جنوبی اعلا حاکم مقرر سو (۱۹ سنبله ۳۰۱) .

انور پاشا دکو لاب په‌بلخوان کی شهید سو (سنبله ۱۳۰۲ش اگست ۲۲ م)

دالمجاهد پنځلس ورځنی اخبار له چمر کنده (مهمنده) دفضل‌الهی هندو ستانی په مدیری د جمعیت عالیهٔ مجا هدین هندی له خوا نشر سو (محرم ٤١ق سنبله ۱۳۰۱ شں)

قند هار ته دبر طانیا لو مړی قونسل نواب محمودخان سد وزی راغیء (یکشنبه ۱میزان ۱۳۰۱ شں ۲۲ ستمبر ۲۲ م)

عبدالجبار خان دامان‌افغان ناشر او سرمحررسو (۱۵ میزان۱۳۰۱ش ۱۷ اکتوبر ۲۲ م)

سید عطا محمد شاه د سید تاج محمد قند هاری زوی مشهور خطاط او عالم په کابل کی وفات سو پنجشنبه ۱۹ میزان ۱۳۰۱ ش ۲۰ صفر ٤١ق .(ولادت ئی په‌قندهار کی ۱۲٦۹ ق)

دافغا نستان‌سفیر سر دار جمعه‌خان له مزارشریف‌څخه بخارا ته‌ورسیدی (جمعه ۲۰ میزان ۱۳۰۱)

د افغانستان او فرانسی‌تر منځ دلر غونو آثارو دلټون معاهده‌وسوه (میزان ۳۰۱ شں ۹ستمبر ۲۲)

دافغا نستان او سینور دات‌ایتا لوی شرکت تر منځ دموټر د حمل‌ونقل قرار داد (۸عقرب ۱۳۰۱ شں)

نوی گمرکی اصول تر تیب او معمول سول (عقرب ۱۳۰۱ شں)

دکابل دارنګ په‌برج شمالی کی دمولوی عبد الوا سع قند هاری په ریاست دپښتو مرکه جوړه سوه، او خپل لوړی پښتو الاعلان ئی خپور کی. (عقرب۱۳۰۱ش‌اکتوبر ۱۹۲۲م)

سپه سالار محمد نادر خان په پنجشنبه ۱قوس ۱۳۰۱ کابل ته راغی، او پرځای ئی قطغن‌اوبدخشان ته سردار محمد سلیمان خان نائب الحکومه مقرر سو.

په هرات کی ابتدائی مکتبونه تاسیس سوه (قوس ۱۳۰۱)

د افغا نستان پاچا اعلیحضرت امان الله خان دانګلستان پاچا ته تلگرام وا ستاوه چی دترکیی مسئله دټولو مسلمانانو شریکه ده، خپلو نما ینده‌گانو ته‌دلوزان‌په کنفرانس کی هدایت وکړیء چی منصفانه فیصله سی (۳قوس ۱۳۰۱ شں) د دی تلگرام جواب دپنځم جارج له خوا دده له اطمینانه‌سره کا بل ته راورسیدی (۲۸ قو س ۱۳۰۱ ش)

هاشم شایق دبخارا سفیر اود فوق العاده دولی رئیس په کابل کی له خپله سفارته استعفا وکړه. (٦ جدی ۱۳۰۱ ش) اود افغا نستان تابعیت یی ومانه.

دافغا نستان دمصنو عاتو داستعمال فرمان اعلیحضرت امان الله‌خان‌صادر کړیء (جدی ۱۳۰۱ دسمبر ۲۲)

سید قاسم خان دامان افغان مد یر سو (۸ جدی۱۳۰۱ش ۲۹دسمبر۲۲)

په وزیر ستان کی نا آرامی او د انګریزانو سره جنگو نه‌اود افغا نی اخبارو سخت احتجاج (جد ی ۱۳۰۱ ش دسمبر ۲۲)

په ۱۳۰۱ شں کال دغه نظامنامی د دولت له خوا خپری سوی.

۱ـ دللمی کرنی نظامنامه (۱قوس)

۲ـ د خار ویو دمحصول نظا منامه (۱ قوس)

۳ـ د دولت دخزانو نظامنامه.

٤ـ دتجارتی تقاویو نظامنامه.

٥ـ دتجا رتی شخړو دشرعی محکمی نظامنامه.

٦ـ د حاضری نظا منامه (حمل).

۷ـ دنفوسو دتذکری نظا منامه .

۸ـ دتعزیه داری نظامنا مه.

۹ـ د دولتی تعمیر اتو نظامنامه (سر طان)

۱۰ـ دعمومی بودجی نظا منا مه (۱ قوس) .

۱۱ـ د خورد ضابطانو د مکتبو نظا منا مه .

له پرنگی سره دومندو دریمه غزا.

جمال باشا دتر کیی مشر او گرزنده وزیر په تفلس کی و وژل سو (۱۳۰۱) دی له کابله تللی و.

عظیم الله خان په ایتالیا کی د افغا نستان سفیر وټاکل سو (۱۳۰۱)

د۱۳۰۱ شں کال دولتی‌وار دا ت ۵۸ملیونه کابلی او مصا رف ٤۰ ملیونه او سپما ۱۵ ملیونه وه.

۱۹۲۳ م ۱۳۰۱ شں

امانیه مکتب (استقلال) په کابل کی افتتاح سو (جنوری ۲۳)

خوشدل خان‌لوی ناب او علی‌احمد خان دمخنی ناظر داخله اواسلم‌خان میر شکار اوعبدالاحد خان مصاحب چی په‌مجا زات بندیان سوی ومعاف سول(دلو ۱۳۰۱ فبر وری ۲۳)

دافغا نستان او بلژیك دمودت‌معاهده امضاء سو ه (٢٤ فبرو ری ۲۳م ٥حوت) . د ۱۳۰۱ شں لو یه جر گه په یکشنبه ۷دحوت په‌جلال‌آباد کی‌د۸۷۲ نمایند گانو په شمول‌د اعلیحضرت امان‌الله خان په حضور کی جوړه سوه ، او لومړی اساسی قانون ئی ومانه چی په جوزا ۱۳۰۲شں ۱۰ اپریل ۲۳م چاپ اوخپور سو .

له کابله دځکی ترشرقی سرحده پوری دتلگراف لین‌جوړاودهند سره ونښت (حوت ۱۳۰۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۹۲۳ م ۱۳۴۱ر ۴۲ ق)

دنفوسو دعسکری اجباری جلب نظا منا مه نشر سوه. (حمل ۲)

دافغا نستان او انگلستان تجارتی معا هده امضا سوه (سرطـان ۲ ـ جو لائی ۲۳)

فیض محمد خان دوزارت‌معارف‌په وکالت مقرر سو (سر طان ۲ شس جون ۲۳ م)

سید محسن قند هاری لیکوال او عالم پـه قند هـار کی وفـات سو (۱۳ سر طان ۲)

دافغا نستان او برتانیا لو مړی تجارتی قرار داد (۵جون ۲۳)

داستقلال په جشن کی لومړی‌پلا دتیاتر صحنه جوړه سوه (اسد۲)

سلطان محمد خان علی زی پـــه زمیندارو کی یاغی سو، وزیر داخله عبدالعزیز خان ئی دسر کو بی‌لپاره راغی، هغه ونیول سو اود ډیـرو ملگرو سره اعدام سو.

(سنبله ۲ ستمبر ۲۳)

عبد الکریم خان بار کزی‌دمزارشریف نائب الحکومه سو (سنبله ۲ شس)

دافغا نستان او ایران لو مـــړ ی معا هده دجمعی په ورځ ۱۵ سنبله ۱۳۰۲ شس دکابل په عید گاه کـــی اعلیحضرت امان الله خان اود ایران وزیرمختار اعتلاء الملک خلکو تـه اعلان کړه . دامعاهده په‌تهران کی د سر طان په اوله ورځ ۱۳۰۰ شس ۱۵ شوال ۱۳۳۹ شس ۲۲ جون۲۱م دایران خارجه وزیر محتشم‌السلطنه او افغانی سفیر عبد العزیز خـان امضا کړی وه .

فوشه دفرانسی وزیـر مختار د هند له لاری کابل ته را ورسید او په چهار شنبې ۳میزان ۲شس ئـی خپله اعتمادنامه تقدیم کړه (ستمبر۲۳)

د دار الامان دبنـار په جوړ ولـو پیل وسو (چهار شنبه ۲۴میزان۲ش ۱۷ اکتوبر ۲۳ م)

هاشم شایق دبخارا پخـوا نـی سفیر چی افغانی تابعیت منـلی‌ود دار التالیف معاون سو (عقرب ۲)

امیر محمد یعقوب خان د امیـر شیر علی خان زوی په هند کی مړ سو (۲۲ عقرب ۲)

داعلیحضرت امـان‌الله خـــان او سپه سالار محمدنادر خان تر منـځ فکری اختلاف پیښ سو اود۱۳۰۲ په قوس کی مریض او مستعفی‌سو (نادر افغان)

المانی سفارت په کابل کی‌افتتاح سو (دسمبر ۲۳ جدی ۲)

د ۱۳۰۲ شس کال مالی عا یدات ۶۶ ملیونه مصارف ۵۱ ملیونه‌سپما ۱۵ ملیونه افغانی وه.

دسوات والی میاگل عبد الودود بونیر او چکیسر هم په سوات ورگډ کړل.

په ۱۳۰۲ شس کال دغه دو لتـی نظامنامې خپری سوې :

۱ـ د افـغـا نستان داساسـی تشکیلاتو لو مـړی نظامنا مـــه (۱۵ جوزا)

۲ـ دمستو فیانو او اعلی سر شته دارانو وظایف (جدی)

۳ـ دسر کاری تحـو یلخانـو د مالونو دخرخولـو نظا منـا مـــه (۱۵ عقرب)

۴ـ دتیـرو محـاسبو د تصفیې نظا منا مه (۲۰ حمل)

۵ـ دناقلینو نظامنامه (۴ میزان)

۶ـ د مهاجرینو نظامنامه ۱۸سرطان

۷ـ دسر کاری املاکو دفروش نظا منا مه (۱۷ ثور)

۸ـ دمعارفو دنبیانو نظامنا مه

۹ـ دقو نسلگریو نظا منامه.

۱۰ـ دمامورینو درخصتی نظامنامه (۱۲ حمل)

۱۱ـ دملکی ما مورینو د استعفا نظا منا مه (۱۵ دلو)

۱۲ـ دتو قیفخانو او محبوسخانو نظا منا مه .

۱۳ـ دتذ کرهٔ‌نفوس او پاسپورټ او تابعیت نظا منامه (۵ جوزا)

۱۴ـ د دار الامان دودانیو نظامنامه (۱۹ اسد)

۱۵ـ دخا نگی مکتبو نظا منا مه (۱۶ سنبله)

۱۶ـ دحا کمانو او ما مو رینود وظا یفو دتفریق نظامنامه (میزان)

۱۷ـ دقطعاتو اود لوازمو د دایرو دکا تبانو دوظایفوتفریق (۳۱میزان)

۱۸ـ دما مـوریـنو دمد یریتـو نظا منا مه (۱۰ عقرب)

۱۹ـ دخارجه وزارت دمحا سبی دمد یریت نظا منامه (۱۴ عقرب)

۲۰ـ دحربیه وزارت نظا منا مه (۲۵ عقرب)

۲۱ـ دمدیریت اودفتر اوراق او مدیریت مکتوب‌نظامنا مه(۱۰عقرب)

۲۲ـ دزراعت دما مو رینو وظایف (۲۵ قوس)

۲۳ـ دوکیل التجاره نظا منا مه (۱۹ جدی)

۲۴ـ دلیلیه اداری اعلان نامـه (۲۱ جدی)

۲۵ـ دبلدیو نظامنامه (۲۵ دلو)

۲۶ـ دمامورینو دجزایی محا کماتو اصول (۲۰ حوت)

۲۷ـ دصنایعو دتشویق نظا منامه

۲۸ـ دپغمان دتعمیراتو نظا منامه

۲۹ـ دعمومی جزا نظا منـا مـه (عقرب ۲ اکتوبر ۲۳)

۳۰ـ دنکاح نظا منامه (قوس۲)

۳۱ـ دزراعت دمد یرانو دوظایفو نظا منامه (سه شنبه ۲۲ جوزا ۲)

سرداراو عبدالحمید خان دوزارت عدلیه وکیل شو (۱۳۰۲)

دتنگی غارو اوسا لنگ دلاروپه جوړولو پیل وسو.

میرزا محمد یعقو ب کابلی تکره خطاط وفات سو .

مولوی عبد الوا سع دپښتو مر کی رئیس د محا کماتو رئیس سو ، او عبد الرحمن خـان لودین د پښتـو مر کی رئیس مقرر شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیر احمد مخلص جلال آبا دی شاعر امان الغزات دجر نیل شا ه محمود خان لپاره په فیض آباد کی منظوم کیء (۱۸ محرم ۴۲ ق) پرنگیانو دوزیر ستان زر مـــــك ونیویء.

۱۹۲٤ م ۱۳۰۲ شں

لوی لینن په ۲۱ جنوری ۲٤ = ۱ دلو ۱۳۰۲ په مسکوکی مړ شو،او په افغانستان کی دده پر فقـــدان د تأسف مجلس جــوړ ســـو او د شوروی دولت دخلکو دهمـــدر دی تشکر وکیء (۳ دلو ۱۳۰۲)

لومړی مستو راتو شفا خا نـــه په کابل کی جوړه ســـوه (دلو۲ جنوری ۲٤)

سر دار محمد ها شم خان نائب سالار دغلام نبی‌خان پر ځای پـــه مسکو کی دافغا نستان وزیر مختار شو (دلو ۲)

دهرات داتفاق اسلام جریدی‌نوم په فریاد تبدیل او صلاح الـــد یـــن سلجوقی ئی مدیر سو (دلو ۲فروری ۲٤)

اعلیحضرت امان الله خان دلینن پر مرگ دتاء ســـف او همـــد ردی تلگرام کالینن ته‌وا ستاوه (۹فروری ۲٤ دلو ۲)

دسیا سی علوه‌و مدرسه په خارجه وزارت کی افتتاح سوه (حوت۲)

دبلژیك سره دافغا نستان سیاسی روابط ونښتل (حوت۲)

دمزار شریف داتحاد اسلام‌جریده په ۱۵حوت ۲وتړلـــــه سوه اوپـــر ځای‌ئی دبیدار جر یده نشر سو ه (حوت۲)

محمـــد ولـــی خـــان دسپه سالار محمد نادر خان پر ځای وزیر حربیه سو (پنجشنبه ۲٤ حوت۲)

په کابینه او لوړو رتبو کی داسی نوی مقرری وسوی (حوت ۱۳۰۲ش)

محمد ولی خان وزیر خارجه ـ وزیر حربیه سو.

سر دار محمود بیگ خان طرزی دپاریس افغانی سفیر ـ بیا وزیـــر خارجه سو.

غلام محمد خان وزیر تجا رت ـ وزیر داخله سو.

سر دار حیات الله خان وزیـــر معارف ـــوزیر عدلیه سو.

سر دار فیض محمد خان دمعارفو وکیل ـ وزیر معارف سو.

عبد الهادی خان د لند ن افغانی سفیر ـ وزیر تجارت سو.

سر دار شیر احمد خان د رومـــا افغانی سفیر ـــرئیس شورا شو .

زمان الدین خان دکابل وا لـــی ـ دهرات نائب الحکومه سو.

محمد سرور خان د داخله وزارت وکیل ـ دفراه‌اعلی حاکم سو.

غند مشر حبیب‌الله خان دوزارت حربیه معین شو.

غلام نبی خان افغانی د مسکـــو

سفیر ـ دخارجه وزارت معین سو.

سردار عبد الحمید خان د عدلیه وکیل ـ دداخله وزارت معین سو.

میرزا محمد ایوب خان سرمنشی ـ دعالیی دوزارت معین سو.

علی محمد خان رئیس تدریسات دوزارت معارف معین سو.

میر زا محمد خان دخارجه مستشار ـ دتجارت دوزارت معین سو.

۱۹۲٤ م ۱۳۰۳ شں

په سمت جنوبی کی دملاعبد الله او مـــلا عبد الرشید له خوا بغاوت شروسو (حوت۲) اومحمد ولی خان وزیر حربیه هلته دبغاوت د مقابلی لپاره ولاړ (حمل ۳) .

په‌کابل کی لو مړی‌ښار وا لی (بلدیه) جوړه‌سوه (۱٤ حمل ۱۳۰۳

المانی ډیر مستخدمین دهرات او قندهار لـــه لاری کابل تـــه راغلل. (ثور ۱۳۰۳) .

داعلیضرت امان الله خـــــان امـــــر صادرکیء چی دقندهار طلوع افغان دی په پښتو هم خپریږی (جوزا ۳ جون ۲٤) .

دآئینه عرفان مجله دمعرف معارف‌پر ځـــای د معارفو د وزارت لـــه خـــوا د دارالتالیف څخه خپـــره ســـوه (جوزا ۳) .

ستهارك داتحاد شوروی‌نوی سفیر کابل ته راغی (٤ سرطان ۳) .

دوهمه لویه جرگه په کابل کی دټول افغانستان له نماینده گانو څخه په پغمان کی داعلیحضرت امان‌الله‌خان په‌وینا افتتاح‌سوه (شنبه ۲۸سرطان ۱۳۰۳ ش) دا لویه جرگه داسد په اتمه ختم‌سوه او ۱۹ فقری تصویب سوی .

سردار محمد نادرخان سپه‌سالار اود مخنی وزیر حربیه پاریس تـــه پـــه افغانی سفارت مقرر سو اوپـــه پنجشنبه ۱۹ سرطان ۳ لـــه کابله پاریس ته ولاړ .

دپغمان دطاق‌ظفر افتتاح(پنجشنبه ۱۹ سرطان ۳) .

عبدالعزیز خان داخله وزیردحرب دوزارت پـــه و کـــالت مقـــرر ســـو (اسد ۳) .

په‌کابل‌کی دوزارت‌حربیه‌له‌خوادسمت جنوبی‌دخبرودخپرولولپاره‌د(حقیقت) روزنامه دبرهان‌الدین کشککی پـــه مدیری تا سیس سوه (چهار شنبه ۲۲ اســـد ۱۳۰۳ ش ۱۹۲٤ م) دا روزنامه یوکال‌تر ۱۳۹ شماری‌پوری نشریده .

دسمت جنوبی دعلماوو نوی‌بیعت نامه پادشاه‌ته راورسیده (۲۸سنبله ۳ش اگست ۲٤ م) .

دعمومی جزا لو مړی نظا منامه بشپړه خپره سوه (۱ میزان ۳) .

افغا نستان لو مړی پلادوی‌طیاری رانیولی (اسد ۳) او بیایی‌له‌شوروی روس څخه ۵ طیاری رانیولی، چی‌په چهار شنبه ۹ میزان ۳ کابـــل تـــه راغلی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سمت جنوبي یاغیانو ته د اعلیحضرت امان‌الله خان وروستنی داخطار فرمان له طیارو څخه خپور سو ۱۳ میزان ۳ ستمبر ۲۴ م) .

محمودطرزی وزیرخارجه‌له پاریسه کابل ته راغی (۱۳ میزان ۳) .

دبند غازی دجوړولو کار تمام‌سو چی لس زره جریبه مځکه اوبوی . مصرف یی (۲۴۰ر۷۲۰) کابلی دی. افتتاح یی په ۲۳ عقرب ۳ وسوه .

دکابل موزیم افتتاح سو (دوشنبه۲۵ عقرب ۳)

افغانی قونسلخانه په‌مرو کی افتتاح سوه (دوشنبه ۹ قوس ۳) .

د هرات نـائب الحکومـه میـر زمان الدین خان په هـرات کـی‌په مفاجات مړ سو (پنجشنبه ۱۹قوس ۳ش ۱۲دسمبر ۲۴م)

چیچرین دشوروی دولت خارجه وزیر دافغانستان سفیر سردارمحمد هاشم خان ته اطـلاع‌ورکـړه چـی دکشك ـ هرات ـ قندهار ـ کابل دتلگرام دلین په جوړولو کی‌فنی او دسامان امـداد کـوی (۱۰ دسمبر ۲۴م قـوس ۳)

دسپه‌سالار غازی محمدنادر خان د ۱۳۰۱ ش یادداشتونه ذ رهنمای قطـغن وبدخشان) په‌نامه په کابل کی دمولوی برهان الدین کشکـکی پـه اهتمام چاپ سول ٤٥٦ مخه د نقشواو جدولو سره.

(کابل دوزارت حـربیه سنگـی مطـبع اول جدی ۳)

ـ۱۹۲۵م ۱۳۰۳ش

دافغا نستان دمطبو عاتو لو مړی نظـامنامه خپره سوه (۱۰ جـدی ۳ ۱جنوری ۲۵م) دا قانون ۱۸مادی لری .

دکابل درو ښبا نولو لپاره دتنویر شرکت جوړ سو (جدی ۳)

محمد ابراهیم‌خان دمخنی وزیـر عدلیه دهـرات نائب الحـکومه او عبدالر حمن خا ن بار کز ی ئی فرقه مشر سو (جدی ۳)

عبدلکریم دامیریعقوب خان زوی چی دانگریزپه لمسون ئی دسمـت جنوبی په بـغاوت حصـه اخیستی وه ، هندته‌و تښتید ،دسمت جنوبی نه میاشتی اغتشاش خلاصـ سو،

ملا عبدالله او ملاعبدالر شیدونیول سوه او کـابل تـه راوسـتل‌سوه (دلو ۳)

عبدالکریم رنگون ته ولاړ اوهلته د مولوی یارمحمـد تره‌کـی پـه لاس ووژل سو.

دبې وزلانو داداری لومړی‌لایحه‌د پاد شاه په امضاء نشر شوه (۸دلو ۳ ش ۲۹ جنو ری ۲۵ م)

شجاع الدوله دافغانستان وزیـر مختار لندن ته ولاړ (۸ حوت ۳)

وزیرواو‌مسیدود پرنگی دانی‌تنگی پر کیمپ حمله وکړه او اتـه سوه سپاهیان او۱۳ منصـب داران ئـی ور ووژل.

دپښتوپښتویه (گرامر) په کابل کی دپښتومرکی‌چاپ‌کړه ۱۳۰۳ش.

پرنگیانو په تمن او تره کی‌دوزیرو او مسیدو پر لښکر حمله وکړه چی ۳٤۰۰ تنه سپا هـیـان او (۲۳) افسران یی یکی مړه سول او څلور سوه غازیان شهیدان سو ل.

د ۱۳۰۳ ش کال مالی‌عایدات ۷۵ ملیونه کابلی ، مصارف ٦۸ملیونه سپما ۷ میلیونه وه.

۱۳۰٤ ش

۱۹۲۵ م ۱۳۰٤ش ۱۳٤٤ ق

میرزا فقیر دهرات نقاش‌وفات سو

مولوی عبدالراز ق اندړ عالم ا و سیاسی مجا هد په‌کابل کی ۳ ٦ کلن وفات سو (جمعه ۱٦ رمضان ٤۳ ق ۲۲ حمل ۱۳۰٤)

میرزا عبدالطیف منشی او مستوفی په کندهار کی وفات سو یکشـــنبه ۲۹ حـمـل ٤ ش ۲۵ اپریل ۲۵م)

مکتب امانی (چی المانی ژبه پکښی زده کیږی)دډاکتر ایوان په‌ریاست په‌کابل کی جوړ شو (۲۵ ثـو ر ۱۳۰۳ ش)

علی احمد خان بارکزی دکابل والی سو (جوزا ٤)

ملا عبدالله‌لنگ اوملاعبدالرشید او ٥٤ نور اشرار چی دسمت‌جنوبی په‌بغاوت کی گرفتار سوی وو پـه دوشنبه ٤جوزا ۱۳۰٤ ش ۲٦ مـی ۲۵ م دکابل په سیا سنگ کـــی ووژل سوه.

په‌پرنو ایتالوی مستخد م چـــی یو افغا نی پو لیس یی وژلی و پـه دار وځړ و ل‌سو (دو شنبه٦جوزا ٤ش ۲۸ میی۲۵ م) دایتالیاحکومت ددی واقعی په‌باب کی یوه نـوټـه افغانستان ته ورکړه او منا سبات یی‌خړ کړل .

دقند هار مشهور واعظ اومفسرـ علی محمد اخند زاده تو خی وفا ت شو (شنبه ۹ اسد ٤ش ۱۷ اگست ۲۵ م)

میر زا محمد یحیی دمحمد علی زوی کابلی شاعر ۷٦ کلن په‌کا بل کی وفات شو (۲۳ اسد ٤ش ٤ ۲ محرم ٤۳ ق) دی دفارسی شعر دیوان‌لری او ولادت یی ۱۲٦۷ق‌وو.

دشوروی اتحاد له سر حده تر هراته دشوروی دولت په امداد د تلگراف لین جوړ شو (سنبله ٤ ستمبر ۲۵ م) اما ن‌اللـه خـا ن قند هار ته په تفتیش ولاړ(دوشنبه ۱۹ میزان ٤ تردوشنبی ۲٤عقربه پور ی) لوی ناب خوشدل خا ن‌په کابل‌کی وفات‌سو(شنبه ۱۵عقرب٤)

اعلیحضرت امان الله خان وزا رت معارف‌ته امر و کړ. چـی د پښتو ژبو هلکا نو لپاره په پښتو تعلیم سی .(پنجشنبه ٤قوس ۱۳۰٤ ش)

شوروی روسی عسکرو پر در قد

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندی تجاوز و کی (۲۷ قوس ۱۳۰٤ ش).

مگر د حکومت د اقداماتو په اثر یی

بیر ته په ۱۵ ددلو تخلیه کیء او

افغانی عسکرو ته یی وسپاره .

په قند هار کی ښاروالی (بلدیه)

تاسیس سوه (قوس ۱۳۰٤ ش)

او لومړی ښاروال عبدالر حمن

لودین و .

ملا عبدالبا قی کاکړ قندهاری

متخلص په افغا ن دپښتو تبیین

الوا جبات لتخریب العا دات نا ظم

په قند هار کی وفا ت سو (٦دلو٤)

۱۹۲٦ م ۱۳۰٤ ش ۱۳٤٤ ق)

سردار محمد یوسف خان په هند کی وفات او په جمعه اول حوت ٤ د لغمان دمهتر لمک په هدیره کی ښخ سو.

د عشر ی نظا م دمیا سا تو **(تول، سکی، طول) سیستم جار ی** سو او قا نون یی نشر سو ا و پخپله پادشاه په شنبی ۲۹ حوت ٤ رسما اعلان کیء.

دافغا نستان او آلمان د مو د ت معاهده (۳ مارچ ۲٦ م ۱۲ حوت ٤)

د ۱۳۰٤ ش کال گرده ما لی عایدات ۸٤ میلونه کابلی، مصارف ٦۰ میلونه، سپما ۲٤ میلو نه وه.

۱۹۲٦ م ۱۳٤۵ ق

اعلیحضرت امان‌الله خان سمت مشرقی ته په رسمی سفر دتفتیش لپاره ولاړ (۵ثور).

لو مړ ی ډلــه افغا نی ضابطان دعسکری زده کړ ی لپاره ترکیی ته ولاړل (۱۸ ثور ۵)

سر دار شاه‌محمود خان د سمت مشرقی اعلی حاکم شو (۱۸جوزا۵)

داتعطیل ورځ له جمعی څخه پنجشنبی سوه (٤سرطان ۵) .

اعلیحضرت امان‌الله خان د امیر د لقب پر ځای (شاه)وبلل شو (۷جون ۲٦ سر طان).

ددر قد دجز یر ی مشتر ك (افغان ـ شوروی) کمیسیو ن خپلی مذاکری خلاصی کړی ، او هغه جزیره بیرته افغا نستان ته وسپارله سوه (سه‌شنبه ۲۵ اسد)

په پغمان کی دعلم وجهل دجنگ دپغمانی شهیدانو څلی جوړ سو ، (شنبه ۳۰ اسد ۵) .

دافغانستان او المان دمودت معاهد ه ٤مادی یو پروتو کو لچی په ۱۲حوت ۱۳۰٤ ـ۳مارچ۲٦ م په برلین کی امضا سوی وه په پغمان کی تصدیق‌سوه (۲۲ سنبله ۱۳۰۵ ش).

دافغانستان او شوروی روس‌تر منځ دبیطر فی او عدم تجا وزمعاهده (۷) مادی په پغمان‌کی دوزیرخارجه محمود طرزی او لیو نید ستارك شوروی سفیر له خوا امضاء سوه (۳۱ اگست ۲٦ م سنبله ۵)

په مجلس وزرا کی فیصله‌وشوه چی په‌حجاز کی دافغانی حاجیا نو لپا ره یو تاتوبی جوړ سی (۲۲ میزان)

سر دار محمد نادر خان دافغا نستان له سفار ته په‌پاریس کی‌استعفاوکړه (۳۰ نوبمبر ۲٦م)او پر ځا ی‌یی غلام نبی خان په سفارت مقررسو.

دبر تا نیا دسفارت سره په **کابل کی موافقه وسوه چی و یزه** دی وړیا او بی قیمته وی (۲۲عقرب

اعلیحضرت امان‌الله خان قندهار ته په رسمی تفتیشی سفر ولاړ(۲شنبه ۱٦ـ۱۷ عقرب ۵ ش) .

دزاړه قندهار لوی ډبرین لوښی (دبودا کچکول) دپادشاه په امر د **کابل موزیم ته‌یو وړ سو (قو س** ۵ش) ددی زاړه شی فارسی نستعلیق نوشتی په ۹۱۹ ق‌لیکل سوی او وقف نامی دی .

۱۹۲۷ م ۱۳۰۵ ش ۱۳٤٦ ق

اعلیحضرت امان‌الله خان د سمت مشر قی په رسمی سفر ولاړ .
(چارشنبه ۲۸ جدی ۵) .

دفرانس نوی وزیر مختاراوسفیر **کوستاف مار سلفت خپله‌اعتمادنامه وړاندی کړه (کابل ۱٦جدی ۵) .**

په هرات کی ددیزلی بر ېښنا کارخانه افتتاح سو ه(۲۷دلوه۵)

علی محمد خان دافغانستان وزیر مختار روماته ولاړ (جمعه ۱۵دلو۵)

انگریزانو دمیان گل په وسیله سوات اشغال کیء چی پر پښتنو قبایلو او افغانستان یی‌بداثرو کیء

ملامحمد صا فی لغمانی دپښتو شاعر اوعرض بیگی (افغانی‌نویس) په‌کابل کی وفات شو .

قاضی میر احمد شاه رضوا نی په پیښور کی دپښتو گرامر (وافیه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۲ مخه تالیف‌اوچاپ کړه(اردو) له پرنگیانو سره دمو مندو خلرمه غزا د حاجی ترنگزی په مشر ی .

په افغا نستان کی دکا بلی روپی پرځای افغا نی (۱۰۰ پوله) رواج سو ه .

په ۱۳۰۵ ش کال دغه دو لتی نظام‌نامی خپری سوی :

۱ ــ دعسکری رتبو نظا منامه.

۲ــ دعسکری‌داخلی خدماتو نظامنامه

۳ــ دتعلیقات دولت نظامنامه .

٤ــ دآمرانو او ضابطانو د تعلیم گاه نظا منامه (۲۹ سر طان).

۵ــ لایحه‌مساکین (۱۱ عقر ب)

٦ــ آذوقه (۲۲ جدی) .

۷ــ دیتیمانو تر بیه (۲۳ جد ی)

۸ــ د سمت شمالی دنهر رزاق نظا منا مه (۲٦ دلو)

۹ــدوزارت‌معارف‌اساسی‌نظامنامه (۵ دلــو)

د۱۳۰۵ ش کال ټول دولـــتـی واردات ۷۲ ملیو نه افغانی، مصارف ۵۰ملیو نه ، سپــما ۲۲ ملیو نه وه.

(۱۹۲۷ م ۱۳٤٦ ق)

دکابل په خواجه ملاکی دپیله کا رئ دعمار ت تــهداب کنبیبنول ســو، (۲۸ حمل ٦) .

دراډیو اداره دکابل په دلکشاکی دوزارت داخله له‌خوا جــوړه سوه (حمل ٦) وروسته دجوزا په‌میاشت کی کوتی لندنی ته نقل سوه .

علیحضرت امان‌اللهخان دسلطان عبدالعزیز بن‌سعود په‌نامه یومکتوب واستاوه چی په حجاز کی افغا نــی حاجیانو ته د دینی مناسکو آزادی ورکی او اسلامی مقدس ځــایو نــه محترم وساتی (حمل ٦) .

دکابل را دیو خبر ورکیء چی د دریمی لویی جرگی دانعقاد فرمان د رئسیس شورای دولت په‌نامه صادر سو چی په ۱۳۰٦ یا ۱۳۰۷ ش کی او جر گه وسی(ثور٦).

دانیس دهفتگی جریدی تاسیس دغلام محی‌الدین انیس‌له‌خوا په‌کابل کی (۱۵ ثور ٦ ش ۵می ۲۷) .

عبدالعلی مستغنی دکابل مشهور شاعر خپله منظومه بهار نامه گلزار مستغنی دعبدالحی قنــد هاری پــه غوښتنه وویله (۲۸ثور ٦) .

اعلیحضر ت امــان الله خــان د مزار شریف دتفتیش لپاره‌په رسمی سفرولاړ (سه‌شنبه ٦ثور تردوشنبی ۲۳ جوزا ٦ پوری) .

عبدالرحمن لودین دقندهارښاروال دکابل دگمرك مدیرسو (جوزا ٦).

دطیاری الوزولو دزده کړی‌لپاره (۱۵) تنه محصلان‌فرانس ته‌واستول سوه (٤جوزا ٦) .

مهمندو قبیلو د شبقدر پرانگریزی سرحد باندی حمـــلـــه و کړه او انگریزی طیارو دوی بمباری کړه. (۱۲ جوزا ٦ش ٤ ذیحجه ٤۵ ق) .

دجرایمو لپاره د شرعی محکمو نظامنامه خپره سوه (۳۰ جوزا ٦).

اعلیحضرت امان‌الله خان سمت جنوبی (پکتیا) ته ولاړ (اسد ٦) .

د ترکستان نوم دمزار په ولایت تبدیل سو (۸ اسد ٦) .

دکابل په بوستان سرای‌کی اعدادی مکتب دپادشاه په وینا افتتاح سو (۱۵ سنبله ٦) .

دکابل او گردیز پرلار دتیره‌کوتل سړك جوړ سو (سنبله ٦) .

د اعلیحضرت امان الله خــان د اروپا دسفر دعزمه سره دغه مقرری وسوی :

محمد ولی خــان وزیــر حربیه د پادشاه و کیــل اود خارجه وزارت وکیل .

عبدالعزیز خان دا خله وزیـــر د شورای دولت وکیل .

محمود خان یاور دکابل د والی وکیل .

کالینن د شوروی دولت رئیس، اعلیحضرت امان الله خان تـــه د شوروی دسفر دعوت ورکړ (ټلگرام ۲٤ اکتوبر ۲۷م عقرب ۱۳۰٦ ش).

د افغانستان او پولینډ د مــودت معاهده په انقره کی تر تیب سوه (۳ نومبر۲۷ م ۱۰ عقرب ۱۳۰٦ش)

اعلیحضرت امان الله خان په ۷قوس ۱۳۰٦ دکابل له خلکو سره وداع وکړه اود قندهار- بمبئی له لاری اروپا ته رهی سو، دی په ۱۸ قوس له قندهاره چمن ته ولاړ، په ۲۲ قوس په بمبئی ـ په ۱۰جدی په‌قاهره ـ ۲۰جدی په‌روما ـ ۲۹دلو په‌برلین ـ تر ۲۲ حوت په پاریس کی‌و، په ۲۳ حوت ۱۳۰٦ ش ۱۳ مارچ ۲۸م لندن ته ورسید. دا سفر له دسمبر ۲۷م تر جولایی ۲۸م پوری و .

د افغانستان او ایران دبیطرفی اوتامینیه‌معاهده ۸ فصله‌په کابل‌کی امضا سوه (٦ قوس۱۳۰٦ ش ۲۷ نومبر ۲٦)

مجموعه صحیه دکابل د مدیریت مستقله‌طبیه‌لخوا نشرسوه.(٦قوس)

د افغانستان او شوروی دهوایی پست موافقه نامه (کابل- تاشکند) دغلام صدیق خان وزیر خارجه او لیونید ستارك شوروی سفیرترمنځ په ۱۷ مادوکی امضا سوه (۲۸نومبر ۲۷م قوس ۱۳۰٦ ش) .

۱۹۲۸ م ۱۳۰٦ش ۱۳٤٦ ق

د نسیم سحر هفتگی ادبی او انتقادی جریده داحمد راتب له‌خواپه کابل کی تاسیس سوه (۷ دلو ٦ش ۲۷ جنوری ۲۸) .

د افغانستان او سویس دمودت معاهده دری‌مادی په‌برن کی غلام‌نبی خان دافغانستان سفیر او موتا د سیاسی دفتر مشر امضا کړه (۱۷ فروری ۲۸ م ۲٦ دلو ٦) .

دکاکا سید احمد خان قندهاری لودین وفات په کابل کی (۱٤حوت یکشنبه ٦) .

د افغانستان او شوروی جماهیر تخنیکی هوایی موافقه په کابل کی امضا سوه (۱۷ حوت ٦ ش ۷مارچ ۲۸م) .

اعتماد الدوله سردار عبدالقدوس دمخنی صدراعظم په کابل کی وفات سو (چهار شنبه ۲۳ حوت ٦ ش) له پرنگی سره دومندو پنځمه غزا (٦ ش) .

مولوی تاج الدین دملا محمد طیب زوی دچار یکارقاضی دتحفةالامیرفی بیان سلوك الملوك والتدبیر مؤلف دکوهدامن دقره‌باغ او سیدو نکی ۹۸ کلن وفات سو (ولادت ئی ۱۲۰۸ ش) .

تر ۱۳۰٦ ش پوری ددارالامان په ودانیو په خلورو کالو کی (٤۰) مایونه افغانی مصرف سوی .

د ۱۳۰٦ ش کال مالی واردات ۸۲ملیونه‌افغانی، مصارف ٦٤ملیونه سیما ۱۸ ملیونه وه .

په دغوکلوکی دافغانستان‌مالیات:

په سراجیه دوره کی :

یوجریب آبی مځکه دکاله ٥روپی

یو اوبس	رر ۳ رر
یو آس	رر ۲ رر
یو غویی	رر ۱ رر
یوخر	رر۱۲ پیسی
یوپسه	رر ۷ رر

په امانی دوره کی:

آبی ۱درجه مځکه۱٦ تر۲۰افغانی

رر ۲ رر رر ۹ رر ۱٥ رر

رر ۳ رر رر ٥ رر ۸رر

اوبس	٤ رر
آس	۳ رر
غویی	۲ رر
پسه	٥۰ پوله

دمواشی نظامنامه ۱۳۰٦

اوبس ۳ر۷۰ افغانی .

آس ۱ ر ۸۰ رر

غویی ۹۰ ر

خر ۹۰ ر

پسه ۲٥ ر

(ریسنر -افغانستان)

دافغانستان عواید او مصارف :

عواید :

مالیات	٥۰ ملیونه
گمرك	٤۰ رر
متفرقه	۱۹ رر
مواشی او صکوك	۱۰
گرده	۱۱۹ ملیونه

مصارف :

دحرب وزارت	٤۰ ملیونه
دربار	۲۰ رر
تعمیرات	۱۰ رر
داخله	۱۲ رر
تجارت	٤ رر
معارف	۱٥ رر
عدلیه	۲ رر
مالیه	۳ رر
گرده	۱۱۳ رر
پس انداز	٦ ملیونه

(افغانستان ـ ریسنر)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹۲۸ م ۱۳۴۷ ق

دگنو خخه دقندجوړولوکار **خانه** په ۱۴۲۲۷ پونډه دزانگر هوزن له تجارت خانی خخه دجلال آباد لپاره رانیول سوه چی دورخی ۵ ټن بوره جوړولای سی (۲۳ – اپریل ۲۸م).

دآلمان دلیندیمان دماشین‌سازی له‌شرکته سره دافغانستان لپاره د وریو دانډی کولو کارخانه په ۳۰۰۰ پونډه قیمت‌پلابرلین‌کی قرارداد‌سوه چی په‌قندهار کی‌ودرول‌سی‌اودورخی لس ټنه وری اندی کوی (۲۴ اپریل ۲۸م ثور ۷) .

دوړینو کالو دکار خانو رانیولو اودرولو قرار داد په برلین کی د اونیون ماتکس له شر کته سره په ۳۴۰۸۰ پونډه قیمت امضا سوی چی دورخی ۵۰۰ متره پشمی ټوکر او دلاسی (۲۵اپریل ۲۸ م) .

دالمان دهوفمن له شر کته سره د کاغذ جوړولو دکارخانی قرار داد ، په ۳۶۶۵۰ پونډه قیمت امضاسوی، دورخی یو لك تختی کاغذ جوړولای شی . (اپریل ۲۸ م)

د نخی کا لو د کار خا نی‌قرار داد په برلین کی‌په ۲۳۷۲۰ پو نډه قیمت امضا سو چی د ورخی ۴۰۰ کیلو سپنسی باسی او زر متره ټوکر وبی (۲۵ اپریل ۲۸)

دافغانستان او لهستان (پولینډ) د جمهور یت سره دمودت معاهده غلام جیلانی خان په‌ترکیه کی افغانی سفیر او هلته دلهستان دسفیر تر منځ ۵مادی تصدیق سوه (ثور ۷ش ۳۰ اپریل ۲۸ م) .

دافغانستان او جنوبی امریکا د لیبریا دمودت معاهده (۱۱) مادی په پاریس کی دغلام نبی خان افغانی سفیر اوبارون لیمن‌له‌خوا امضاسوه (ثور ۷ ش ۱۶ می).

اعلیحضرت امان الله خان‌په۱۳ثور ۷ش په ورسا (پولنډ) کیو .

دافغانستان له‌خوا شیراحمدخان دشورا رئیس دالمانی شرکت سره دلاجوردو انحصاری قرارداد نه‌مادی په بر لین کی امضا کیء چی‌دکاله په ۶۰۰ کیلو اعلی لاجورد هرکیلو په ۲۰پونډه او زرکیلو متو سطلاجورد هرکیلو په ۱۲ پونډه او ۱۵۰۰کیلو دریمه درجه لاجورد هرکیلو په ۵ پونډه اخلی (۱۸ می ۲۸م۲۵ثور۷)

اعلیحضرت امان الله خان په مسکو کی دکالینن له‌خوا استقبال سو (۳ می ۲۸م ۱۴ ثور ۷ش) په ۳ جوزا په ترکیه‌کیو، په ۹ جون ۱۹ جوزا ۷ ش ایران ته راغی، اود هرات له‌لاری‌په سه‌شنبی ۵ سرطان ۷ پسله شپږنیمو میاشتو مسافرته قندهار ته را ورسیدیء (د سفر مصارف او خریداری گرده ۲۰تر۳۰ ملیونه افغانی) .

محمد سرور خان دسمت مشرقی اعلی حاکم مقرر سو (جوزا ۷) .

دافغان او ترکیی دمودت معاهده نه‌مادی دوه پروتو کوله په انقره‌کی غلام‌صدیق‌خان دوزارت خارجه‌وکیل **او توفیق رشدی بیگ دتر کیی** خارجه وزیر لاسلیك کره (۵ جوزا ۷ش ۲۵ می ۲۸ م) .

دافغان او ترکیی عرفانی قرارداد

دافغانی محصلا نو په باب ٤ مادی امضاسو (۷ جوزا ۷ ش ۲۷ می ۲۸ م) .

دافغان او مصر دمودت معاهده څلور مادی او پنځه الحاقیی د افغانستان له خواعلی احمدخان د کابل والی اودمصر له خوا واصف بطرس غالی خارجه وزیر امضاکړه (۱۰ جوزا ۷ش ۳۰می ۲۸ م)

دافغانستان ـ ایران،دتامینیه‌تړون۶ قوس ۶ ش‌منضم پرو تو کول څلور مادی په تهران کی دغلا م صدیق خان دخارجه وزارت دکفیل اوفتح الله‌پاکروان‌دایران دخارجه وزارت دکفیل له‌خوا امضا سو . (۲۵ جوزا ۷ ش ۲۵ جون ۲۸ م ـ

دمجرمینو دبیرته ورکولو پروتو کول دافغانستان اوایران ترمنځ په تهران کی دلسلوکالو لپاره‌امضاسو (۲۵ جوزا ۷ ش ۱۵ جون ۲۸م)

دافغانستان اوبلژیك عرفانی‌قرار داد دافغانی محصلانو دمنلو لپاره څلور مادی امضا سو (جوزا۷)

افغانستان دالمانی شرکت‌ارنست هامبورگر سره دوړیوپریولو دکار خانی دراوړلو او چلو لو تړون په ۱۷۹۰۰ پو نډ ه قیمت امضا کیء (جوزا ۷ ش)

دافغانستان او فرانس ترمنځ د امانیه مکتب دمحصلانو دمنلوموافقه وسوه چی دفرانس په‌پوهنتونو کی به منل کیږی (جوزا۷)

په‌۱۷ سرطان ۷ دوزارت دربار له خوادددریمی لویی جرگی اعلان صادرسواوپه ۲۴ سرطان‌دقندهار نائب الحکومه ته په تیلفون کی وویل سوه چی ٦ تنی نښخی‌نماینده گانی هم کابل ته راولیږی‌چی‌دملکی سره جرگه سی.

دافغانستان او فنلنډ دمودت‌معاهده (۱۷ ژویه ۲۸م ۲۶ سرطان ۷)

دنوروز هفتگی جریده په کابل کی نشر سوه (اسد ۷)

د افغانستان د طیاری جمعیت جوړ او مرامنامه ئی خپره سوه (۸ سنبله ۷) .

د فرانسوی دو و شرکتو سره د افغانستان د شمال تر جنوبه د ریل جوړ ولو قرار داد (سنبله۷)

د استقلال او تجدد د گونډ مرا منامه‌دپادشاه له خواخپره‌سوه (۲۰ سنبله ۷) .

شاغاسی محمد سرور خان (بابا) په کابل کی وفات سو .

په کابل کی تور – سور – زرغون ـ کلوب جوړ سو (۲۲ سنبله ۷) .

دریمه لویه جرگه په پغمان کی په چارشنبه ٦سنبله ۱۳۰۷ش‌دپادشاه‌په وینا د زرو تنو وکیلانو په مخ کی افتتاح سوه . او دغه مهم تصاویب یی وکړه: (۱) شو رای دولت په شورای مالی تبدیل سوه . (۲) د مجازاتو عفو یوازی د پاد شاه حق دی . (۳) د تفتیش عمومی دیوان تأسیس سو (٤) هر **وزارت به دتفتیش یوه‌دائره ولری** (۵) د بی وزلانو او لیونیانو لپاره تاتوبی جو ړول.(٦)دعسکری‌مکلفیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوره د.ی کاله‌سوه . (۷) دعسکری جرگه جوړیږی . مکلفیت نـقد بدل ممنوع سو (۸) ټول نښانونه لغو سول .
(۹) ملـکی رتبی لغـو سوی . (۱۰) ټول رسمی القاب لغـو سول فقط د عزیز کلمه په له نومو سره لیکی .
(۱۱) په نظامنامو کی دی دهر جرم جزا و ټاکله سی. (۱۲) نقدی جریمه دی هم د یوی نظا منا مـی سره سـمه اخیستله سی . (۱۳) تجارتی اونوری عصری محکمی دی جوړی سی .
(۱٤) تدریس او وعظ په شهادت نامه پوری مربوط دی د د یو بنـد ملایان افغا نستان ته نښی راا تلای
(۱۵) دافغا نستان پنځلس کلنی سالم خلک دی هر کال پنځه افغانی او مامورین دی دیـوی میـا شتـی تنخواه د عسکری وسلو د رانیولو لپاره ورکوی ، ددی بسپنی لایحـه دی شورای ملی جوړه کړی .
(۱٦) شورای ملی دی درشوت د بندولو لپاره لایحی جوړی کړی. (۱۷) که مـجرم محکمی ته حاضر نشی دده په غیاب کی دی جزا ورته وټاکله شی ، او قانون دی شورای ملی جـوړ کـی . (۱۸) شهـزاده رحمت الله خان ولیعهد سو. (۱۹) د افغانستان د بیرغ رنگ تور ـ سور ـ زرغون و ټاکل شو ، چـی پر غرو د لمر ختو منظر ولری او دورا دور ئـی دغنـمـو وږی وی ، لوړ (الله ـ محمد) پرلیکلی وی . (۲۰) پسله هروپنځو کلو به لــــو

د ۱۳۰۷ ش کال مالی مصارف ٦۹ ملیونه وه د اغتشاش په سبب مالی وار دات ونه ټاکل سوه .
د ۱۳۰۷ د سنبلی په میاشت کـی د افغانستان د هـوا بـازی محصلان په خارج کـی دونی وو : ۲۵ تنه په روسیه شوروی کی ، ۱۵ تنه په فرانسه کی ، ۲۵ تنـه په ایتالیا کی .
له ۱۳۰۲ تر ۱۳۰۷ ش د سنبلی تر میاشتی‌پوری افغانستان دخارجی دولتو سره دغه معاهدی کړی وی:
(۱) د شوروی سره د بیطرفـی او عدم تجاوز تړون (۲) د ایران سره د بی طرفی او د تامین تړون (۳) د ایران سره د سر حدی مناز عاتو دمختلطو جرگو تـړون (٤) د پیښور او کوټی د افغانی ویزی د دفترونه (۵) د جنوبی امریکا دلیبر یا سره معاهده (٦) د سویس سره معاهده (۷) د پولنډ سره معاهـده (۸) د جاپان سره معاهده (۹) لـه ترکیه سره د مودت معاهده (۱۰) د مصر سره معاهده (۱۱) د ایران سره دتامینیه معا هدی پرو تو کـول (۱۲) د حقوقی مجـر مینو د استرداد تړون له ایرا نـه سره . (۱۳) د فنلاند سره معاهده (۱٤) د ترکیه سره قونسلی موافقه (۱۵) په‌ترکیه ـ ایران ـ شوروی روسیه کـی د افغانستان وزارت مختاری په لویو سفارتو وا وښتی . (۱٦) دیمن سره دسیاسی روابطو مذاکره (۱۷) دحجاز سره د سیاسی‌روابطو

مذاکره (۱۸) دچین سره د سیاسی ارتباط مذاکره (۱۹) د برتانیا سره دسر حدی اتباعو دمالـی او ځانـی تلفاتو د بند ولو لپاره د یوه گـډ کمسیون موافقـه .
دامیر حبیب‌الله خان په وخت‌کی دمعارفو مصرف ٦۰ زره روپی و په ۱۳۰۷ ش کـی ۱۵۰ لـکـــو تـــه ورسیدیء .
له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ پوری ۳۲۲ مکتبونه نوی جوړ سوه او په دغـو څلورو کاوکی ٤۸۲۳ تنه له‌ابتدایی مکتبو څخه فارغ سوه ،له عالی‌مکتبو څخه ۱۵۸ تنه راووتل، ۱۵۱ تـنه شاگردان خارج ته واستول سول، ۱۷ تنه فارغان له خارجه راغلل .
د ابتدائـی مکتبو شاگردان تـر
۱۳۰۳ پوری ۱۹۰۰۰
تر ۱۳۰٦ پوری ۳٦۰۰۰
په ۱۳۰۷نوی داخل‌سوه ۱۵۰۰۰
ټوله‌په ۱۳۰۷ ش‌کال ۵۱۰۰۰
ابتدائی معلمان ٦۵۰
دعالی مکتبو محصلان په ۱۳۰۷ ش ۳۰۰۰ .
په ۱۳۰۷ ش عالی مکتبو ته‌نوی داخل شوی شا گردان ۱٦۰۰
دعالی مکتبو دمعلمانو شمیر پـ ۱۳۰۷ ش ۱۰۰ .
دوزارت معارف‌تالیف‌کړی کتابونه ۱۳۳ جلده د وزارت معارف چـاپ کړی کتابونه‌له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ش ۵۷۵ ر ٦۹۳ جلده.
لـه ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ ش پـوری گمرکی واردات اضافـه سوی دی (٦۵۱ ر ۳۲٫۰۲۷) افغانی .
تر ۱۳۰۷ ش پوری دغه تجارتی شرکتونه جوړ سوی وو.
شرکت المان ـ شرکت تنویرات شرکت موتر رانـی ـ شرکت دوا فروشی ـ شرکت رفقای افـغان ـ شرکت تشویق افغان ـ شرکت‌اتحاد افغان په کابل کی. شرکت قمر په مزار شریف کی ـ شرکت ضیا په قندهار کی .
په ۱۳۰۷ ش دغه کارخانی وی ـ
(۱) د موټرو د ترمیم او پـرزو کارخانه .
(۲) دصابون او عطرو اوواسلین کارخانه .
(۳) دسمنټو کارخانه .
(٤) د اور لگیتو کار خا نه پـه کابل کی .
(۵) دیخی جوړولو کار خانه پـه قندهار کی .
(٦) دکالـکو او غوړو او صابون کارخانه په مزار شریف کی .
(۷) دسپڼسو جوړولو فابریکه په هرات کی .
(۸) داوړو ژرنده پـه انـد خوی کی .
په ۱۳۰۷ ش دغه کار خانی پـه پلان کی ټاکل سوی وی.
(۱) دقند کارخانه .
(۲) دکاغذ جوړ ولو کار خانه .
(۳) دنخی ټوکرانو کارخانه .
(٤) دپشمی ټوکرانو او کشمیری کارخانه .
(۵) دغوټو کارخانه .
(٦) دمیوی ساتنی کارخانه .
(۷) د پـیو او کوچـو او پنیر کارخانه .
(۸) داوبو کښلو اوتیل‌خاک‌ماشین

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ۱۳۰۷ ش دالـمان ــ پولنډـ شوروی سره تجارتی او ترانزیتی تړونونه سویوو .

په ۱۳۰۷ ش دکابل دبر ېښنا تنویر ۱۸۰۰۰ څراغوته ورسیدی .

تر سنبلې ۱۳۰۷ ش پوری ۲۶۶ کیلو متره لارپخه سوه .

دمملکت مالی عایدات که په ۱۳۰۳ کی پنځه وه په ۱۳۰۷ کی اته سوه دامیر حبیب الله تر وخت دوه چنده سوی دی .

له ۱۳۰۲ تر ۱۳۰۷ ش پوری ۴۹۱ کانونه کشف سول.

په سمت جنوبی کی دځنګلو ریاست جوړ سو.

دطبابت قانون خپور سو چی بی اجازی ئی څوك نسی کو لای.

دافغانستان دملی شورا دانتخاباتو نوی قانون (۵۱) مادی خــپور ســو (۷ سنبله ۷).

دافغانستان دولایاتو دجرګو قانون ٤ مادی خپور سو (۱۱ سنبله ۷).

له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ ش پوری د افغانستان په روغتــو نــو کـــی : ٦۳۳۷ جوړ شوی نارو غان .

۵۳۳۰٦۳ تنه کتل سوی نارو غان.

۱۱۲۷۰ کوچنیانو ته دکوی رګ وهل.

٦۱۰ مړه .

دپښتون ږغ ۵۱وړ ځنۍ مجله پــه کابل کی نشر سوه ۱۳۰۷ ش.

افــغــا نستان پــه ۱۳۰۷ کــال ۳۵ ر۵۰۰ توپکه (۱۰٦) توپه (۸) طیاری (۵) زره پوشه (٦) مترالیوز (٦) ټانکه را نیول.

په مزار شریف کی دبی سیم تلګراف مرکز جوړ سو . دخان آباد ــ میمنی ــ خوست لپاره دتلګراف دستګاهونه را نیول سوه اود کابل دتلګراف او بی سیم لوی دستګاه را نیول سو . (۱۳۰۷)

د۱۳۰۷ ش په سفر کی اعلیحضرت امان الله خان په پاریس او برلــن کی دغه فابریکی را نیوی :

(۱) دوړیو ور یشلو فابریکه.

(۲) د کشمیری اودلو فابریکه .

(۳) دخړسان اودلو فابریکه .

(٤) دکوره جیم اودلو فابریکه .

(۵) د غوټو جوړ ولو فابریکه .

(٦) د میوی ساتنی ماشین .

(۷) د کوچو ماشین .

(۸) د زراعت ماشین .

(۹) د فولادی کار ماشین .

(۱۰) د دور بینو ماشین .

(۱۱) د طیارو ماشینونه .

(۱۲) دجراحی آلات.

دافغا نستان نوی لــوی سفیــر غلام جیلانی خان خپله اعتماد نامــه دترکیی دجمهور رئیس ته وړاندی کړه (۲میزان ۷)

محمد سرور خان بارکزی دقند هار نایب الحکومه دکابل والی سو، او پر ځای یی عبد الکریم خان بارکزی دقندهار نایب الحکومه سو(۳میزان۷)

محمد ولی خان ته دعلاج لپاره د اروپادتګ رخصت ورکړسو(عقرب۷)

محمود طرزی داستراحت لپاره لــه کاره سبکد وش سو، او پــر ځای یی غلام صدیق خان خارجه وزیــر سو (عقرب ۷)

احمد علی خان دمخنی افغانی د برلن سفیر دکابل رئیس بلدیه سو (۱عقرب ۷)

د شنوارو سنګو خیلو لومړی پلا بغاوت شروع کیء (ســه شنبه ۲۱ عقرب ۷) محمد ګل خــان دسمــت مشرقی عسکری قوما ندان دوی ته اخطار ورکیء چی لــه بغاوتــه لاس واخلی (نومبر ۲۸م)

یاغی قبایلو جلال آباد محا صره کیء (جمعه ۷قوس۷)

سید محمد عمر پیله کش دمیر عبد الر حمن خطاط لمسی، چی یــو خطاط او هنری سړی و، په هرات کی سل کلن وفات سو.

دستوری په مانی کی اعلیحضرت امان الله خان خپل نوی پرو ګرام اعــلان کیء اود ښځو نقــاب یی وا خیست، (۱۵ میزان ۱۳۰۷ م) پــه دغه مجلس کــی افغانی نجونــی د تعلیم لپاره ترکیی تــه وا ستولــی سوی، اوپه قبایلو کی خورا بد اثر خپور سو.

بچــه سقاو او سید حسین او د دوی ملګرو په سمت شمالــی کــی ارتجاعی بغاوت وکیء اواحــمدعلــی خــان هلتــه رئیس تنظیمیــه سو (۱۵ قوس ۷ش دسمبر ۲۸م)

اعلیحضرت امان الله خان په یــوه اعلان کی ۱۸ فقری دخلکو خواهشونه ومنل (۲۹ قوس ۱۳۰۷ شس ۸رجب ۱۳٤۷)

والی احمد علی خان دقوس پــه میاشت ۱۳۰۷ سمت مشر قــی تــه رئیس تنظیمیه سو، خود جدی په میاشت یی هلته پخپله د پادشاهی اعلان وکیء.

دقوس ۱۳۰۷ ش په آخر کــی دسمت مشرقی او سمت شما لــی بغا وتونه وخیم سول، اوداعلیحضرت امان الله خان مور او ملکه او نوره کورنی دغلا م صدیق خان وزیرخارجه او حسن جان سره په ٤ طیارو کی قند هار ته راغله (جمعه ۲۹ قوس ۱۳۰۷ ش)

علی احمد خان دسمت مشر قــی رئیس تنظیمه په اداره کــی نــاکا م سو، په کابل کی دمجلس اعیــان افتتاح اعلام سوه (جدی ۱۳۰۷ ش)

دبچه سقاو حملی پر قلعهٔ مرادبیګ اوباغ بالا جاری وی (۷ جدی ۱۳۰۷ش)

پر پغمان هم بچه سقاو حمله وکړه (۸جدی) طیارو اشرار بمباری کړل، داجنګونه تر ۲٤ جدی پوری جاری وو او په همدغه ورځ امان الله خان کابل پریښو او قند هار ته ولاړ.

غلام نبی خان دافغا نستان نوی لوی سفیر ماسکو تــه ور سیدیء (۲جدی ۱۳۰۷ ش ۲۳ دسمبر۲۸)

سلطان احمد خان لوی سفیرخپله اعتماد نامه په تهران کی اعلیحضرت

(c) ketabton.com: The Digital Library

رضا شاه پهلوی ته وړاندی کړه (جدی ۱۳۰۷ ش) .

۱۹۲۹ م ۱۳۰۷ ش ۱۳۴۸ ق

جنرال کاظم پاشا داتو نو رو

ترکو منصبدارانو سره دهند له لاری قند هار او بیا کابل‌ته‌را غلل (شنبه ۱۵ جدی ۷) .

دوولسو انگریزی طیاروانگلیسی اتباع له کابله پیښور ته بو تلل ، (۳ جدی ۷) .

امان‌الله خان له سلطنته استعفا وکړه او په ۲۴ دجدی قندهار ته‌ولاړ پرځای‌یی مشر ورور عنایت‌الله خان پادشاه سو، مگر بچه سقاو ارگ محا صره کیٔ او په جمعه ۲۸جدی ۷ دوی انگریزی طیاری راغلی او عنایت اللهخان دخپلی کورنۍ سره په هغو کی پیښور ته ولاړ، پخپله حبیب‌الله بچه سکقاو دخادم د ین رسول الله‌په نامه امیر ـ سیدحسین نایب السلطنه او وزیر جنگ ـ عطاالحق وزیر خارجه ـ عبدالغفور تگابی وزیر داخله ـ شیر جان وزیر دربار ـ ملك محسن دکابل والی ـ میرزا مجتبی خان د وزارت مالیه وکیل سو. (جمعه ۲۸ جدی ۷ ش ۱۸ جنوری ۲۹ م) .

علی احمدخان خپله پادشاهی په جلال‌آبادکی اعلان کړه (۲۵جدی۷) مگرپه ۱۲ دلو خلکو دی چور کیٔ نود لغمان او کنړ له‌لاری مهمندو او بیا پیښور ته ولاړ .

دامان افغان پرځای هفتگی جریده حبیب الاسلام دغلام محی الد ین په سر دبیری له کابله خپره سوه (۹حوت ۱۳۰۷ ش ۱۷ رمضان ۴۸).

سپه‌سالار غازی محمد نادر خان اودده وروڼه دفرانسی‌دنیس له‌نباره دافغا نستان دامنیت‌لپاره‌را پا څیدل (۵دلو ۷ش) اوپه ۲۱ ددلو بمبئی‌ته راورسیدل. سپه‌سالارغازی دپیښور اوکوهاټ له لاری دپختیا سر حدته داخل سو (۱۹ حوت ۷) .

په پنجشنبه ٤ دلو ۱۳۰۷ ش ۱٤ جنوری ۲۹م امان‌الله خان په‌قندهار کی بیا په فعالیت شرو وکړه او خلکو بیعت ورسره وکیٔ .

په قند هار کی د اعلیحضرت امان‌الله خان په تایید خلك راټول سول، او خرقه شریفه یی راویستله (یکشنبه ٦ حوت ۱۳۰۷ ش) .

د قندهار علماوو د بچه سقاو امارت نه‌وه مانه، او دده سره یی دجنگ فتوا صادره کړه (جمعه ۲٦ شعبان ۱۳٤۷ ق) .

د برتانیا سفیر همفریز له کابله په طیاره کی پیښو ر ته ولاړ (۱٤ رمضان ۱۳٤۷ ق ۲۵ فروری).

عبد الکریم خان د قند هار نایب‌الحکومه دهزاره‌جات حاکم‌مقرر سو (۱۲ حوت ۱۳۰۷ ش) .

۱۳۰۸ ش

۱۹۲۹ م ۱۳٤۹ ق

دسمت جنوبی (پختیا) دقو مونو لویه جرگه دسپه سا لار غازی محمد نادر خان‌حضورته‌په جاجیو کی راغله (۱حمل ۲۱مارچ ۲۹ م)

په ۷ حمل۸ ش سپه سالارگردیز ته راغی اوپه ۱٦ حمل ارگون ته ورسید .

په ۳۰ حمل ۸ ش دسمت مشرقی (ننگرهار) داقوامو جرگه دمحمدگل خان مومند سره دسپه سالار حضور ته راغله .

د شوروی دولت رسماً دایران‌دولت ته اخطار ورکیٔ ،چی‌دافغا نستان‌په کورنیو کارو کی لاس ونه وهی، او دهرات خواته تر خپلو سرحدوتیری ونه‌کی ، که‌پر افغا نستان مسلح تجاوز وسی، شوروی دولت دغه نسی زغملای (۱۵ اپریل ۱۹۲۹م ۲٦ حمل ۱۳۰۸ ش) .

اعلیحضرت امان‌الله خان دقندهار دپنځو زرو تنو سره دبچه سقاو د مقابلی لپاره کابل ته حرکت وکیٔ .

(سه شنبه ٦ حمل ۱۳۰۸ ش) په سه شنبه ۲۰ حمل ۱۳۰۸ ش مقر ته ورسیدی اوپه ۳۰ حمل یی غزنی محاصره کیٔ خوپه ٦ ثور ۱۳۰۸ش امروسو، چی قندهاری لښکر دی بیرته مخ پر قندهار رهی سی، په ۱۱ ثور مقرته ور سیدل اود ثور تر آخره پرشا تلل ، اوپه ٤ جوزا ۱۳۰۸ ش جو لائی ۱۹۲۹ م اعلیحضرت امان الله خان دمهمندو له رباطه دسپین بولدك تر سر حد ووت، اودا دده آخره ورځ وه‌پخپل وطن کی !

د حبیب‌الله بچه سقاو په حکم والی علی احمد خان او مولو ی عبدالواسع قندهاری په کابل کی ووژل سول (دجوزا اواسط ۱۳۰۸)

اخوند صاحب آدینه محمد شاعر او عالم دفیض آباد دخرقی شریفی دمدرسی مدرس ۷۰ کلن وفات سو .

غلام نبی خان مزار شریف دبچه سقاو له لښکرو څخه ونیو (۱۸ثو ر ۱۳۰۸ش) مگردی دجوزا ترمیاشتی پوری هلته و، په ۹ جوزا تلگرام‌ورته راورسیدیٔ چی امان الله خان له وطنه وو ت .نو دی هم‌په ۱۰ جوزا تر دریای آمو دشورو ی خاوری ته دپټه کیسرله خواتیرسو.

وزیرو او مسیدو دپر نگی د ساړه راغه پر کمپ حمله وکړه خو طیارو بمباری پر وکړه اواته سوه کورونه ئی وروران کړل ۳۲ تنه شهیدان سول (۲۹م)

د اصلاح داخبار لومړی شماره د ربیع الاول په اوله ۱۳٤۸ق له‌جاجی څخه دسپه سالار غازی محمدنادر خان په نامه دده دملگرو له خوا چاپ او خپره سوه، چی دافغا نستان‌خلك ئی دبچه سقاو دنا مشروع حکومت مقابلی ته را بلل (سنبله ۸) مدیر ئی نصر الله و.

دسپه سالار ملی قوا په ٦ ثور دبچه سقاو دلښکرو سره په څرخ کی وجنگیدل ،دغه جنگونه‌په مختلفو ځایو کی د۱۳۰۸ شس دمیزان تر میاشتی پوری جاری‌وو،خوچی‌ملی‌قوا

ترچهار آسیا او چهل ستون پوری راوزسیدل ،اوپه ۱۶ میزان ۸ ۳ش (۱٤ اکتوبر ۲۹ م) ئی کابل ونیو، او بچه سقاوله ارگه کوهدامن ته وتښتید،او په ۲۳ میزان ۸ ش ۱۷ اکتوبر ۲۹م اعلیحضرت محمد نادرشاه‌په‌کابل‌کی دافغانستان په پادشاهی ومنل سو .

دشوروی دولت دخارجی امو رو معین قره‌خان دخپل دولت له‌خوا په افغانستان کی د اعلیحضرت محمد نادر شاه جلوس په خوښی ومانه (۱۹ اکتوبر ۲۹م ۲۱ میزا ن ۱۳۰۸ ش) .

د اتحاد جماهیر شوروی سفیرکبیر ستارگ دکالینن په امضا خپله اعتمادنامه اعلیحضرت‌محمد‌نادرشاه ته تقدیم کړه.۱۹ دسمبر ۲۹م قوس ۱۳۰۸ ش .

د ۱۳۰۸ ش کال مالی مصارف تر سنبلی پوری ٤ملیونه‌وه، دانتشاش په سبب نوره‌خه ندی معلوم .

بچه سقاو اودده ملگری په کابل کی ووژل سوه (۳ نو مبر ۲۹م ۱۱ عقرب ۱۳۰۸ ش) .

۱ـ بخپله حبیب الله بچه‌سقاو.
۲ـ حمیدالله ورور یی .
۳ـ سید حسین وزیر جنگ .
٤ـ ملك محسن دکابل والی .
٥ـ شیرجان ددربار وزیر .
٦ـ محمد صدیق فرقه مشر .
۷ـ محمد محفوظ امنیه قوماندان.
۸ـ قلعه بیگی .

سردار محمد هاشم خان‌صدراعظم سو (۲۲ عقرب ۱۳۰۸ ش) ده خپله کابینه داسی اعلان کړه ۲۳ عقرب: سردار شاه محمودخان دحرب‌وزیر سردار فیض محمدخان خارجه وزیر محمدگل‌خان داخله وزیر ـ الله‌نواز خان وزیردربار ـ حضرت‌نورالمشایخ وزیر عدلیه ـ وزیرمعارف‌احمدعلی‌خان محمد اکبرخان وزیر تجارت ـ محمد ایوب‌خان وزیر مالیه ـ محمد نوروز خان سر منشی ـ سر دار محمداکبر خان صحیه مستقل مدیر ـ

۱۹۳۰ م۱۳۰۸ ش ۱۳٤۹ ق

سردار محمدعزیزخان دافغانستان لوی سفیر په مسکو کی د غلام نبی خان پر ځای مقرر او خپله اعتماد نامه ئی کالینن ته وړاندی کړه (۲٤ فروری ۳۰ حوت ۸) .

سردار شاه‌ولی خان په لندن‌کی افغانی وزیر مختار و .

د افغانستان د کرنی وړ مځکی (۱۳۰۸ ش) .

د هندوکش جنوبی خوا آبی مځکی ۱۳۳ زره هکتاره .

د هندوکش جنوبی خوا للمی مځکی ۷٦ زره هکتاره .

د هندوکش شمال آبی مځکی ۲۷۰ زره هکتاره .

د هندوکش شمال للمی مځکی ٤٦۰ زره هکتاره .

ټولی آبی ٤۰۳ زره هکتاره ـ للمی ٥۳۷ زره هکتاره ـ گرده ۹۳۰ زره هکتاره (افغانستان ریسنر) .

میر هاشم دمخنی وزیر ما لیه ٦۳ کلن په کابل کی مړ سو (جمادی الاولی) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۰۹ ش .
(۱۹۳۰م ۱۳٤۹ ق)

محمد گل خان مومند د شمالی سمت رئیس تنظیمیه مقرر سو (حمل ۹) .

اپریدو او نورو پښتنو په ۱۳ اگست ۳۰ م‌دپیښور پرښار حمله وکړه او دکجوری غزا وسوه

اعلیحضرت محمد نادر شاه د افغانستان او بریتانیا د ۱۹۲۱ ـ ۱۹۲۳ معاهدی تصدیق کړی (جوزا ـ می ۰)

د اعلیحضرت محمد نادر شاه‌په فرمان په کابل کی لو جرگه جوړه سوه (۱۳۰۹ ش)اونوی قانو ن اساسی ئی ومانه ،اوهم دشور ای ملی د انتخاباتو لایحه جوړه سوه (۲۸ سنبله ۹) .

ملا فیض محمد هزاره د محمد خواجه زوی د محمد سعید لمسی دسراج التواریخ اوتحفتة الحبیب‌او تاریخ حکماء او فیضی ازفیوضا ت لیکوال په کابل کی وفات سو (چهار شنبه ۱٦ رمضان ٤۹ ق ولادت ئی ۱۲۸۹ ق) .

سید احمد ادیب پشاوری د شهاب الدین زوی د فارسی مشهور شاعر او عالم په تهران کی وفات سو .

(ولادت ئی په خیبر کی ۱۲٦۰ ق) .

د افغانستان سفارت په قاهره (مصر) کی د افغانی وزیر مختار محمد صادق مجددی له‌خوا افتتاح او افغانی بیرغ پر و ر پیدی (پنجشنبه ۲۲ میزان ۹) .

د جاپان او افغانستان د مودت معاهده د سردار شاه ولیخان افغانی وزیر مختار او د جاپان د سفیر ترمینځ په لندن کی امضاء سو ه (۲۷ عقرب۹ ش ۱۹نومبر ۳۰م).

دافغانستان او اتحاد شورو ی ترمنځ د بیطرفی او عدم تجاوز معاهده تجدید سوه ، د افغانستان له خوا فیض محمد خان خارجه‌وزیر او د شوروی له خوا لوی سفیر ستارك امضا کړه (۹) مادی ۲٤ جون ۳۰ م عقرب ۱۳۰۹ ش .

د کابل والی محمد یعقوب خان دشمالی ولایاتو ر ئیس تنظیمیه مقرر سو (عقرب ۱۳۰۹ ش) خو په دغه کال مړ سو .

جمعیت العلماء په کابل کی افتتاح او اعضاء ئی د حکومت له خوا مقرر سول او د حی علی الفلاح مجله ئی نشر کړه .

دارالعلوم عربی په کابل کی‌جوړ سو ، چی رئیس یی سردار عبدالرسول خان و .

سید هاشم خان افغانی جنرال قونسل په تاشکند کی په یکشنبه ۲٤ عقرب ۱۳۰۹ ش دشورو ی ترکمنستان دعشق‌آباد په حدودوکی ووازه سو .

ابراهیم بیگ په قطغن کی بغاوت وکیء او سردار شاه محمو د

خان وزیر حربیه دهـغه مـقا بلـی نـــه ولاړ .

مکتب حربیه په شهر آرا کـی د اعلیحضرت محمد نادر شاه په وینا بیا افتتاح سو (یکشنبه ۸ قـوس ۱۳۰۹ ش) .

عبدالرحمن تره‌کی دمقر په اوبنـد کی‌یاغی ســـــو ،خـــو په۲۰قوس ۱۳۰۹ عسکرو دی دسرحد خوا ته وشاړه .

د شنوارو (۸۰) تنه نمایندگا ن په کابل کی د جـرگـی په ډول د اعلیحضرت محمد نادر شاه حضور ته راغلل (د قوس اواخر ۹) .

شیر محمدخان ناشر (خـرو تـی) د میمـنی اعـلی حاکـم مقرر ســو (۲ جدی ۹) .

د مامورینو لپاره درسمی القابو د استعمال امـر بیـا صـادر ســو ، (جدی ۹) .

غلام فاروق خان دسمت مشرقی حاکم اعلی مقرر سو (۵جدی ۹ش) د هرات انجمن ادبـی جـوړ سو (جدی ۹ ش) .

محمد گـل خان داخله وزیـر د قندهار رئیس تنظیمه سو (سه‌شنبه ٦ حوت ۹ش) .

شیر احمد خان پخوا نی رئیس شورا پـه تهران کی افغانی سفیر کبیر سو (حوت ۹ ش) .

مجله اقتـصاد دوزارت تجـار ت له‌خوا نشر سوه (۱۳۰۹) .

د ۱۳۰۹ ش کال مـالی واردات ٦٤ ملیونه ، مصارف ۱۲٦ ملیونه اوکسر ٦۲ ملیونه‌و .

محمد شریف خسته دل دمحمد کریم زوی دکابل شاعر دبیدل پیرو اود دیوان خاوند ٤۲ کلن په کابل کی مړ سو (۹ش).

اتمان خیلو پښتنو دپړانگ غار پنځمه غزا له‌پرنگی سره وکړه اود مله کنډ پولتکل ایجنټ تامس‌گلور یی ووژه او پـر نگیا نـو اگـر ه بمباری کړه . د مو مندو غزاوی هم لـه پـرنگـی سـره جـاری وی . (۹ ش) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۱۰ ش

۱۹۳۱ م ۱۳۵۰ ق

غلام صدیق خان په بر لن کی‌افغانی وزیر مختار مقرر سو (جوزا ۱۰) .

احمد علی خان افغانی مختار وزیر له پا ریسه لنـد ن تـه‌تبدیل سو (جوزا ۱۰ ش) اوسردار شاه‌ولیخان په پاریس کی سفیر سو .

کاروان زرد دهرات لـه لاری افغانستان تـــه ورسیـــدی (دجوزا اوائل ۱۰ ش) .

دعلی آباد روغتون د اعلیحضرت محمد نادرشاه په شخصی مصرف (جوزا ۱۰) شروسو، او پـه اسد ۱۳۱۲ ش ئی کارختم سو.

دکابل انجمن ادبی تاسیس سو او دکابل ادبی مجله‌یی خپره کـړه (۱۵ جوزا ۱۰ ش ۵جون ۳۱م ۱۸ محرم ۵۰ ق) .

ددی انجمن مهم غړی داؤ :ـ

۱ـ احمد علی خان درانی مدیر .
۲ـ میر غلام محمد غبار .
۳ـ محمد کریم نزیهی .
٤ـ سرور گویـا .
۵ـ سرور جویا .
٦ـ غلام‌جیلانی اعظمی .
۷ـ غلام جیلانی جلالی .
۸ـ قاری عبدالله .
۹ـ عبدالعلی مستغنی .
۱۰ـ امین الله زمریالی .
۱۱ـ محمدقدیر تره‌کی .
۱۲ـ احمد الله کریمی .

دافغا نستا ن او شورو ی اتحـاد ترمنځ‌دبیطرفی اوعدم تجاوز معاهده په (۹) مادوکی دفیض محمد خـان خارجه وزیر او لوی سفیر ستارك په امضا تجدید سوه (۲٤جون ۳۱ م سرطان ۱۰ ش)

خواجه هـدایت الله دهزاره جـات رئیس تنظیمیه کابل ته را ستون سو (سرطان ۱۰)

اعلیحضرت محمد نادر شاه شورای ملی پخپله وینا افتتاح کړه(دوشنبه ۱٤ سرطان ۱۰ شس جولائی ۳۱ م)

دقطغن نا آرامی خلاصه سوه اووزیر حربیه کابل‌ته راستون سو (دوشنبه ٤ اسد ۱۰ شس) ده ته داعلی لمـر نښان په مکافات کی ور کړ سو . (جولائی ۳۱) په ستمبر کی ابراهیم بیگ تر آمو وا وښت .

دافغا نستان نوی اصول اساسي دشورای ملی له خـوا داعلیحضرت محمد نادر شاه په امضا خپور سو (۳۱ اکتوبر ۳۱م ۸عقرب ۱۳۱۰ش)

اعلیحضرت محمد نادر شاه مجلس اعیان (دمشرانو جرگه) پخپله وینا افتتاح کـړه (دوشنبه ۲٤ عقـرب ۱۳۱۰ شس)

عبد الجمیل خان دمزار شریف نائب الحکومه سو (عقرب ۱۳۱۰)

عبد الرحیم خان دقطغن او بدخشان دنائب الحکومه وکیـل مقـرر سو (عقرب ۱۰)

دنادر افغان کتاب دبرهان الدین کشمکی تالیف طبع سو (کابل عقرب ۱۰)

عبد الاحد خان دشورا رئیس دفراه او چخانسور رئیس تنظیمیه سو (۵ قوس ۱۰ شس)

بودار دفرانسس نوی مختار وزیر خپله اعتماد نامه ددلکشا په ماڼی کی وړاندی کړه (۲۰ جدی ۱۰)

دافغا نستان حکومت چی دجنګ د تحریم معاهده امضاکړیده، دمنچوریا دشخړی په نسبت ئی دجاپان او چین حکومتو ته دجنګ څنه ولو نوټه ور کړه (دلو ۱۰)

کابل په ګذرګاه کی دارالمجانین جوړ سو (دلو ۱۰)

د۱۳۱۰ شس کال مالی وار دات ګرده ۸٤ ملیونه افغا نی‌مصارف۱۱۸ملیونه کسر ۳۳ ملیونه و.

په دته خیلو کی دپرنګی پر کیمپ دغاز یانو حمله ، چی دپرنګی په بمباری کی ۳۰تنه شهیدا ن سو ل (۳۱ م)

۱۳۱۱ شس
(۱۹۳۲ م۱۳۵۱ق)

په کابل کی عمومی مکتبونه او د طب مکتب چی په اغتشاش کی بند سوی وو بیرته‌جوړ سول (حمل۱۱)

دافغانستان اوعربیه‌سعودیه لومړی معاهده وسوه (۵ می ۳۲م ۱۷ ثور ۱۱ شس)

افغا نستان د دوکالم سر حدی سیمه له چترال څخه وا خیسته ۱۱۱ جریبه مځکه (جوزا ۱۱)

دافغا نستان ددار الفنون (پوهنتون) لپاره داعلیحضرت محمد نادر شاه‌په حضور یومجلس‌وسو ،اوددارالا مان ماڼی ئی د دار الفنون لپاره وټاکله (جوزا ۱۱)

محمد تقی اسفند یاری دایران لوی سفیر خپله اعتماد نامه وړاندی کړه (۱۳ سرطان ۱۱)

دعبدالوکیل خان نائب سالار منار په‌ذه‌مزنګ کی جوړسو .(جوزا ــ۱۱)

دسر حدی پیښو د فیصله کولو موافقه دشوروی اتحاد له سفیرکبیر ستارك سره (۱۷) مادی په کابل‌کی امضا سوه (۲۲ سنبله ۱۱)

پنځه و لایته (کابل ــ قندهار هرات ــ مزار ــ قطغن اوبدخشان) او څلور اعلی حکومتونه (فراه ــ سمت جنوبی ــسمت مشرقی ــ میمنه) اعلان سول (۲٤ اګست ۳۲) .

سردار شاه محمود خان د حرب وزیر اروپا ته دعلاج لپاره ولاړ، او شهزاده محمد ظاهر خان دحرب د وزارت کفیل سو (عقرب ۱۱) .

سردار شاه ولیخان سفیر له پاریسه کابل ته راغی اودده سره غلا م‌نبی خان هم راغی (عقرب۱۱).

غلام‌نبی خان څرخی په کابل کی ووژل سو . (۸ نو مبر ۳۲م ۱٦ عقرب ۱۱) .

په پختیا کی دری خیل ولاړسول اوژربیر ته ددوی اغتشاش کښینول سو (۲۱عقرب ۱۱ش اکتوبر ۳۲).

په قندهار کی پښتو ادبی انجمن افتتاح سو (پنجشنبه ۹ قوس ۱۱) دپښتو میاشتنی مجله یی هم نشر کړه (۲۰ دلو ۱۱) .

سردار محمد عزیز خان په مسکو کی افغانی سفیر په برلن کی لوی سفیر سو. (قوس ۱۱) .

عبدالحسین خان دروما سفیر په مسکو کی لوی سفیر سو. قوس۱۱

سردار محمدنعیم خان په‌روما کی افغانی وزیر مختار سو (قوس ۱۱).

د عراق اوافغانستان لومړی د مؤدت معا هده (۲۰ ستمبر ۳۲م ۲۸ قوس ۱۱) .

۱۹۳۳ م ۱۳۱۱ ش ۱۳۵۱ ق

د ښکاری دری لار جوړونه ختمه سوه (جدی ۱۱) .

د دولتی خزانو اصولنامه خپره سوه (۱۷ میزان ۱۱) .

محمد ګل خان مومند دشمالی ولایاتو رئیس تنظیمیه مقرر سو او پرځای یی غلام فاروق خان دقندهار نایب الحکومه سو .(شنبه ۱۰ جدی ۱۱) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوکت بیگ دترکیی لوی سفیر کابل ته راغی (جدی ۱۱) .

اعلیحضرت محمد نادر شاه وزارت معارف ته فرمان صادرکیء چی د ۱۳۱۲ ش کال له ابتداء څخه پـــه معارفو کی دپښتو ښو ونــی اقدام وکی (٦ دلو ۱۱) .

په بالا حصار کــی دمکتب حربیه لپاره دودانی فرمان صادر سو.

(حوت ۱۱) تهداب یی په۱۷ ثور ۱۲ کښېښو سو .

د افغانستان او برازیل دموذ ت معاهده په انقره کــی امضا سوه . (۲حوت ۱۱ ۲۰ فروری ۳۳)

په ۱۳۱۱ کال دتلگراف خط په گرده افغانستان کــی ۸۸۹۵ کیلــو متره و .

د ۱۳۱۱ ش کــال مالی عایدات ۱۳۳ ملیو نه افغانی مصارف ۱۴۰ ملیونه او کسر اوه ملیونه‌و .

۱۳۱۲ ش
۱۹۳۳ م ۱۳۵۲ ق

د شیبر اودره ښکــاری لاارافتــتاح سوه (حمل ۱۲) .

دااستوانی او لیتوانی د حکومتو سره داافغا نستان دمؤدت معا هدی په‌مسکو کله‌امضا ســـوی(جوزاـ۱۲)

دخلع سلاح په کنفرا نس کــی داافغا نستان نماینده سلطان احمد خان داانقری افغانی سفیر وتاکــل سو (جوزاـ۱۲) .

سر دار محمد عزیز خان په برلن کی افغانی سفیر ، دسید کما ل پــه تفنگچــه وویشتل سو (۱٦ جــوزا ۱۲ ش ٦ جون ۳۳) په پنجشنبــی ۸ سرطان په کابل کی ښخ سو.

علی محمد خان دمعارفو وزیر د افغا نستان له خوا دلندن دااقتصادیاتو په کنفرانس کی شامل سو (۲۵جوزا ۱۲)

په قند هار کی دحاجی میرویس‌خان دمزار گنبده دااستاد نعیم جان پــه معماری جوړه‌سوه (جوزا ـ۱۲)

دفوائد عامه په نامه نوی وزارت تشکیل او الله نواز خان ئی وزیــر سو (سرطان ۱۲)

دتجاوز دتعریف قرارداد داافغانستان ـ ایران ـاستوانیـ ترکیه ـرومانیه شوروی اتحادـ لیتوانیا تــرمنـــځ په لندن کی امضا سو (جولائی۳۳ـ سرطان ۱۲)

دعلی آباددروغتون (رفقی سناتوریم) دجوړولو کار چی په ۱۳۱۰ ش شروع سوی و، په اسد (۱۲ ش) ختم سو.

حبیب الله خان طرزی په جاپان کی داافغا نستان وزیــر مختار سو (اسد ۱۲)

دښکاری دری لار افتتاح سوه (۱۹ اسد ۱۲)

علی محمد خان په لندن کی افغانــی وزیر مختار سو، او پر ځــای ئــی احمد علی خان وزیــر معــارف سو (سنبله ۱۲)

محمد عظیم منشی زاده د کابــــل د برتا نیا په سفارت کی‌دری تنه‌مړه کړل(۱۵ سنبله۱۲)دی په ۲۱سنبله آعدام سو .

رفقی سنا توریم دکابل په علی آبادکی افتتاح سو.(۱٤سنبله ۱۲)

خواجه هدایت الله دهــزاره‌جات د مخنی رئیس تنظیمه په‌کا بل کی اعدام سو (۲۲ سنبله ۱۲)

غـلام جیلانی خا ن ـشیر مـحمـد محمد مهدی ـفقیر احمــد په‌کا بل کی اعداا م سول .
(۲٤ سنبله ۱۲)

شر کت سها می افغان په کابل‌کی جوړ سو، چی دطــلا درانیو لــو او پلــو رنی امتیــا ز ئــی در لـــو د (۲۸ سنبلی ۱۲)

داانگریزانو اوه‌و مندو جنــــگونــه (میزان ۱۲)

دکابل دمکتب امانیه نوم‌استقلال او دامانی مکتب نوم نجات کیښول سو (میزان ـ۱۲)

اعلیحضرت محمد نادر شاه د دلکشا دماڼی پــه چمن کی دعبد الخالق د

(c) ketabton.com: The Digital Library

تفنگچی په گولی شهید سو ،او په همدغه ورځ المتو کل علی الـلـه محمد ظاهرشاه دده زوی دافغانستان پاد شاه سو.
(۸ نومبر ۳۳م چهار شنبه ۱۶عقرب ۱۲د ماپښین دری بجی)

دترکیی لوی سفیر ممدوح شوکت بیگ په ۱۰ قوس اود المان نـوی وزیر متخار تسمیکی په ۱۲ قوس ۱۲ خپلی اعتماد نامی تقدیم کړی .
عبدآلخالق داعلیحضرت محمد نادرشاه قاتل په کابل کی اعـدام سو (۲۶ قوس ۱۲)

سردار محمد هاشم خان ته د پاچا فرمان صادر سو، چی دی صدراعظم دی، او ده خپله کابینه داسی معرفی کړه :سردار شاه محمود خان دحرب وزیر- فیض محمد خان خارجه وزیر- محمدگل خان داخله وزیر -فضل احمد خان عدلیه وزیر- احمد علی خـان دمعارفو وزیر- میرزا محمد خان د تجارت وزیر اود مالیی دوزیر کفیل الله نواز خان دعامو گټـو وزیـر محمد اکبر خان دطب مستقل مدیر- رحیم الله خان دپست او تلگراف او تیلفون مستقل مدیر (قوس ۱۲)
دپترولو دانحصار شرکت په کابل کی تاسیس سو (قوس ۱۲)
محمود طرزی دافغا نستان دصحافت او سیاست پلار په استانبول کـی وفات او ښخ سو (۲۲ نومبر ۳۳ م قوس ۱۲)

۱۹۳۴ م ۱۳۱۲ ش ۱۳۵۲ ق

سر دار محمد قاسم خان په رو ما کی افغانی وزیر مختارسو (حوت۱۲)
دمامورینو د مدیر یتونو اصو لنامه خپره سوه (۱۱ قوس ۱۲)
ذ شرکت سهامی افغان اودشوروی اتحاد دسو افغان تورك ترمنځ ده۱۵ زروټنو بوری قرار داد لا سلیـك سو (حوت ۱۲)
ښاغلی محمد داؤد دسمت مشرقی عسکری قوماندان اوملکی آمر مقرر سو (حوت ۱۲)
دافغان- ایران سر حدی موافقـه د ترکیی دحکمیت مناو لپـاره امضا سوه (چهار شنبه ۱۷ حوت ۱۲)
عبد العلی مستغنی د ملا رمضان هوتك زوی دافغا نستان مشهور شاعـر (۶۰) کلن پـه کابل کی وفات سو (۲۱ حوت ۱۲)
دپښتون شرکت پـه قند هار کـی افتتاح سو (۲۹ حوت ۱۲)
د ملـی شـــورا د دو همـی ور ی د انتخا بـا تو فرمان صادر سو (حوت ۱۲ش ۱۶فرور ی ۳۴ م)
په ۱۳۱۲ ش کال په گرد افغانستان کی (۳۷) مکتبونه وو چـی ۴۵۹۱ شاگردان او ۱۶۵ تنه معلمان ئی در لودل .
د ۱۳۱۲ ش کال مالی عایـدات ۱۰۸ مليونه افغانی مصارف ۱۲۰ملیونه کسر ۱۲ ملیونه و.

۱۳۱۳ ش
(۱۹۳٤ م ۱۳۵۳ ق)

د قره قلی انحصار ملی بانك ته وسپارل سو (مارچ ۳٤م حمل۱۳ش)
دبلخ دنوی ښار دودانی کار شرو سو (حمل ۱۳)
فریزر تتلر دانگلیس نوی وزیر مختار خپله اعتماد نامه وړاندی کړه (۲۰ حمل ۱۳ ش)
قاری عبدالله ته دملك الشعراء لقب ور کړ سو (حمل ۱۳)
د سویس دتقلیل سلاح په جرگه کی جنرال محمد عمر خان دحربـی ارکانو رئیس دافغا نستان له خـوا شامل سو (جوزا ۱۳ ش جون ۳٤)
دخارویو (مواشی) دمحصول اصولنامه خپره سوه (۱۵ ثور ۱۳۱۳)
دگمر کـــو نو دمحصول اصـــولنامه خپره سوه (ثور ۱۳)
د امریکا داتازونی دولت ،افغانستان په رسمیت ومانه (۱۱ اگست ۳٤م ۲۹ اسد ۱۳)
دافغا نستا ن او مجـار ستا ند مودت معاهده (۲۵ اگست۳٤م۱سنبله ۱۳ ش)
شهزاده احمد شاه وزیر یـدیء (۲۳ ستمبر ۳٤م ۳۱ سنبله ۱۳ش)
په کابل کی داو لمپیك ټولنه جوړه سوه (سنبله ۱۳ ش اگست ۳٤ م)
افغا نستان په مجمع ملل کی داخل سو (۲۵ ستمبر ۳٤م میزان ۱۳)
دافغا نستان خارجه وزیر فیض محمد خان دافغان- ایران سر حداتو تـه نږدی داعلیحضرت رضا شاه پهلوی حضور ته ور غیٔ (۲۲ میزان ۱۳)
دکابل په پوهنتون کـی دسائنس پوهنځی افتتاح سو (۲۹میزان ۱۳)
جنرال فخر الدین التای د ترکیه دحکمیت مشر دافغان-ایران سرحدی شخړو دحل لپاره په یکشنبه ۱۸عقرب ۱۳ کابل ته را غیٔ او په ۱قوس۱۳ هرات ته ولاړ .
دقند هار په سنگین کی دنهـر سراج دکیندلو کار بیا شروع سو (قوس ۱۳)
ریوټر له تهرانه په ۲۳ قوس ۱۳یو خبر خپور کیٔ چی دزور آباد پـه سرحد کی دافغا نستان خلکو پـر ایرانی خاوره حمله کړیده ،افغانی اخبارو داخبر ترتردید کیٔ (۲٤قوس ۱۳)
مو لوی محمد بشیر هندی مهاجر او په چمرکندکی دالمجاهد خپروونکی ووژل سو(قوس ۱۳ش دسمبر۳٤م)
سید کمال دسردار محمد عزیز خان قاتل په برلن کی اعدام سو(۲۲جدی ۱۳)
جنرال فخر الد ین التای خپـل سر حدی حکمیت تمام کیٔ او پـه ۲۸ جدی ۱۳ دشوروی له خوا انقری ته ولاړ.
دهندو ستان دعسکری نما یش دلیدلو لپاره عبد الاحد خان فرقـه مشر او عبد الغفور خان فرقه مشر دهلی ته ولاړ (۲۸ جدی ۱۳)
دزور آباد پر شخړو دافغا نستان او ایران موافقه امضا سوه (٤دلو ۱۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلندن افغانی وزیر مختار علی‌محمد خان په سویس کی وزیر مختار او په بین المللی مجمع کی نماینده سو (حوت ۱۳)

الله نوازخان‌په المان کی‌وزیرمختار مقرر سو (حوت ۱۳)

محمد اکبر خان په روما کی افغانی وزیر مختار سو (حوت ۱۳)

غلام یحیی خان دخارجه وزارت لومړی معین دطب مستقل رئیس‌سو (حوت ۱۳) .

محمد صادق خان مجد دی په مصر کی افغانی وزیر په حجاز کی هم‌وزیر مختار سو (حوت ۱۳)

افغانستان دجامعه ملل دښځو د خر څولو دانسداد په مجاهده کی شامل سو (حوت ۱۳)

کابل او مزار شریف په تیلفون سره ونښلول سوه (حوت ۱۳) .

د ۱۳۱۳ ش کال مالی وار دات ۱۲۰ ملیو نه مصارف ۱۶۱ ملیونه کسر ٤۱ ملیونه افغانیو .

دافغانستان ملکی تشکیلا ت په۱۳۱۳ ش کال داسی ؤ

ولا یا ت	حکومات کلان	محلی‌حکو متونه	علا قه د اری
۱ـ کابل	۳	۲۵	۳
۲ـ قندهار	۳	۱۷	۲۱
۳ـ هرات	۲	۸	۱۹
٤ـ مزارشریف	۱	۱۲	۱۳
٥ـ قطغن و بدخشان	۱	۱۷	۱۷
٦ـ سمت‌مشرقی	۱	۱۱	۱۰
۷ـ سمت‌جنوبی	۰	٥	۲٥
۸ـ میمنه	۰	٥	٦
۹ـ فراه	۰	۲	٦

په ۱۳۱۳ ش کال په افغانستان کی گرده (۳۹) مکتبونه‌وو، چی ٦۱٥۷ تنه‌یی شاگر دان او ۲۰٦ تنه معلمان‌وو .

میر احمدشاه‌رضوانی دشکو ستا ن افغانی او بها رستان ا فغا نی او نورو کتابونو مؤلف په پیښو ر

کی وفات سو (۳٤م – ٥۳ق. ولادت یی په اکبر پوره کی ۱۲۷۹ ق)

سردار عبدالرحمن خان دسردار عبدالو هاب خان زوی چه عالم ، فکور او شاعر سړی و، په‌فراه کی وفات سو ۳٤ م ۱۳ ش ٥۳ق (ولادت‌یی ۱۲۸۹ ق) .

۱۳۱٤ ق
۱۹۳٥ م ۱۳٥٤ ق

د افغا نستان او اتحاد جماهیر شوروی تر منځ دمچخو دمبار زی موافقه نامه ۱۲ مادی فیض‌محمدخان خارجه وزیر او ستارگ د شوروی سفیر امضا کړه . (۱٦ مئی ۳٥م ثور ۱٤) .

دامریکا لو مړی سفیر و هار نی بروگ کابل ته راغی (ثور ۱٤ مئی ۳٥) .

ملامحمد یعقوب فراهی دملامحمد خان نورزی زوی عالم او مؤلف او شاعر په‌فراه‌کی‌وفات‌سو. (۱۳۱٤ش ٥٤ق) (ولادت‌یی ۱۲۸٤ ق) .

آثاریی : تذکره آتش فشان ـ گنج شهیدان ـ دیده یعقوب ـ حواشی پر اقلید س .

هورنی بروك دامریکا لومړی وزیر مختار، خپله اعتماد نامه تقدیم‌کړه. (۱۳ ثور ۱٤ـ می ۳٥).

دایران نوی‌لومړی سفیر علی‌اکبر بهمن خپله اعتماد نامه تقدیم کړه (۱۸ثور ۱٤ ـمی ۳٥)

کرنل لارنس چی دافغانستان په اغتشاش ۱۳۰۷ ش کی لاس درلود په لندن کی مړسو (۲۸ ثور ۱٤ مئی ۳٥) .

دکوټی لو یه‌زلزله وسوه‌چی‌په‌جنوبی افغا نستان کی‌هم اثروکیء (جمعه۹ جوزا ۱٤ جون ۳٥) .

دملی شورا اجلاس وپرانست‌سو (۸جون ۳٥ جوزا ۱٤) .

صحیه اود پست او تلگراف او تیلفون وزارتونه تا سیس سول، غلام یحیی خان وزیر صحیه ، او رحیم الله خان دپست او تلگراف او تیلفون وزیر مقرر سو (جوزا ۱٤ جون ۳٥) .

دقندهار نهر سراج دهلمند له رواده بیاجوړ اوافتتاح‌سو (دوشنبه ۲٦ جوزا ۱٤ـ جون ۳٥) .

عبدالر حیم خان دهرات نا ئب سالار وزیر فواید عامه سو، اوپر ځای ئی غلام فاروق‌خان دهرات نایب‌الحکومه مقرر سو (۲۷ جو زا ۱٤ـ۳٥)

دقندهار په باباولی کی دبریښنا کارخانه افتتاح سوه (سه شنبه ۱۷ سرطان ۱٤ـ جولائی ۳٥) .

دحاضری اصولنامه نشر سوه . (۱۰ سرطان ۱٤) .

د تجار تی تقاوی او کوریری اصولنامی خپری‌سوی ۱۰سرطان۱٤

بناغلی محمد داؤد دقندهار ملکی اوعسکری مشر قند هار ته راغی (جمعه ۲۷ سرطان ۱٤ـ جولایی ۳٥)

مفتی جزایری دمصر وزیر مختار په‌کابل‌کی خپله اعتمادنامه وړاندی کړه (۱٤ ش) .

سلطان احمد خان د افغانستان وزیر مختار په قاهره کی مقرر سو (اسد ۱٤ـ آگست ۳٥) .

محمد صادق‌خان مجد دی په جده کی وزیر مختار سو (اسد ۱٤ـ اگسست ۳٥)

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد انورخان نایب سالار دحرب دوزارت معاون سو . (اسد ۱۴ – اگست ۳۵) .

دقندهار ادبی انجمن کابل ته نقل کړ سو، (اسد ۱۴– اگست ۳۵)

دقندهار دنوی ښار ودانی جوړی سوی (سنبله ۱۴ ستمبر ۳۵) .

انګریزانو ته دمو مندو قبیلو ولاړیدل. (ستمبر ۳۵ میزان ۱۴) .

له ګمرك څخه د ډیپلو ماسی مالونو او بګاژونو دمعافی اصولنامه (۱۲ میزان ۱۴) .

دانګلیسی لښکروپر مومندو باندی حملی وکړی، اود افغانستان اخبار وخپل تشویش ونبو، که انګلیسی لښکر ځانونه د ډیورنډ برید ته را رسوی دابه دافغانستان لپاره خطروی او به سرحدی قبیلو کی به عام غاو بوږنه سی (میزان ۱۴–ستمبر ۳۵)

دایران خارجه وزیر کاظمی دهندا او قندهار لهخوا کابل ته دسیاسی مذاکراتو لپاره په دو ستانه سفر رد غلیء (۱۶عقرب ۱۴ ،نومبر ۳۵)

دبی وزلو دروزنی اصولنامه، اود عمومی ګټو لپاره داستملاك اصولنامه خپره سوه (۱۸عقرب ۱۴) .

کاغذی نوټونه د مالیی د وزارت لهخوا خپاره سوه او اصولنامه یی هم خپره سوه(قو س ۱۴ دسمبر ۳۵)

دجاپان سفارت په کابل کی جوړ سو (نومبر ۲۵قوس ۱۴).

پرو فیسور غلام محمد خان مشهور نقاش په کابل کی و فات سو (قوس ۱۴– دسمبر ۳۵) .

دلوګر دسرخاب دم جوړ سو، چی دری لکه جریبه مځکه اوبوی (۱۹ قوس ۱۴– دسمبر ۳۵) .

۱۹۳۶ م ۱۳۱۴ ش ۱۳۵۴ ق

جاپان ته داوړو تحصیلا تو لپاره یوه ډله محصلان وا ستول سوه (جدی ۱۴ جنوری ۳۶) .

دجو هری رنګو نو د راوړلو اصولنامه خپره سوه. (۲۵جدی۱۴).

سردار علی شاه خان د قندهار عسکری او ملکی آمر مقر ر سو (۲۶ جدی ۱۴ جنوری ۳۶) .

عبد الصمد خان په روما کی د افغانستان وزیر مختار مقرر سو . (۲۴ دلو ۱۴) .

په قند هار کی دوړیو دسوداګری لپاره دوطن شرکت تا سیس سو. (حوت ۱۴– مارچ) .

د خارجی اتباعو د ا ستخدام اصو لنامه خپره سوه(۱۱ حوت ۱۴).

سپه سالار شاه محمود خان دحرب وزیر، دعلاج لپاره اروپا ته ولاړ، او سردار شاه ولیخان د حرب دوزارت کفیل سو (۸ حو ت ۱۴ ما رچ)

د ۱۳۱۴ ش کال مالی واردا ت ۱۲۱ ملیونه مصارف ۱۳۴ ملیونه کسر ۱۳ ملیونه افغانی و .

په ۱۳۱۴ ش کال ۵۰ مکتبونه په افغا نستان کی و چی ۶۱۸۶ تنه شاګردان او ۲۰۹ تنه معلما ن یی لرل.

۱۳۱۵ ش
۱۹۳۶ م ۱۳۵۵ ق

د امریکا سره د مؤدت معاهده (۲۶ مارچ ۵ حمل ۱۵).

دشوروی اتحاد سره دعدم تعرض وتجارتی تړون (مارچ–۱۲حمل۱۵)

دشوروی نوی سفیر کویر سکی اګریمان صادر سو (۱۵حمل ۱۵ش اپریل ۳۶) .

دافغانی ۱۶ورزش کارانو شمول دبرلن په اولمپیك تو لنه کی(۱۶حمل ۱۵– اپریل) .

شرکت سهامی ملی په بانك ملی تبدیل سو (۲حمل مارچ).

دملکی او عسکری مامورینو په معاش کی زیاتوب (دوشنبه ۱۷حمل ۱۵–مارچ).

د پل خمری د نساجی شرکت تاسیس سو (۱۶ثور ۱۵ می)

په کابل کی د ښځو سناتو ریم افتتاح سو (۲۵ جوزا –۱۵– جون ۳۶).

ددوا خانو اصو لنامه خپره سوه (۱۵ ثور ۱۵) .

په قندهار کی دوړیو او بدلو کارخانه افتتاح سوه (۲۸ جوزا، ۱۵–جون ۳۶) .

په افغانستان کی لومړی قرآن شریف چا پ سو . (۱۰ سنبله ۱۵ – ستمبر ۳۶) .

دکابل پو هنتون دطب دپو هنځی تهداب په علی آباد کی کښیښول سو (۲۴ سنبله ۱۵–ستمبر ۳۶)

دهلمند د اوبو په باب کی دافغان ایران ګډه کمسیون په چخانسور کی ختم سو (۲۵ سنبله ۱۵ ستمبر ۳۶) .

په غزنه کی دحکیم سنایی دمزار تعمیر (۱۵ میزان۱۵ر۸ اکتوبر۳۶).

سر دار شاه محمود خان دحرب وزیر په مسکو کی (۳ میزان ۱۵– ستمبر ۳۶)

سردار محمدهاشم خان صدراعظم دعلاج لپاره اروپاته ولاړ (۱۹میزان ۱۵ – ۱۴ اکتوبر ۳۶) د صدراعظم وکیل سردار شاه ولیخان و .

د پست اصولنامه خپره سوه . (۷ میزان ۱۵) .

د پښتو در سمیت او ملی ژبی والی فر مان صا در سو، چی مامورین ئی تر درو کالو زده کی (عقرب ۱۵ نومبر ۳۶) .

د تابعیت اصولنامه خپره سوه. (۱۶ عقرب ۱۵) .

سید عبدالله د خارجه وزارت عمرمی سیاسی مدیر په دریای آمو کی غرق سو (جمعه ۱۹ قوس ۱۵ د سمبر ۳۶) .

د شورای ملی د دریمی دوری لپاره د وکیلانو د انتخاب په شاهی اعلان سره امر وسو (۱۵ جدی ۱۵ د سمبر ۳۶) .

په ۱۳۱۵ ش کال په افغانستان کی ۹۲ مکتبو نهو، چی ۹۲۷۵ تنه شاګردان او ۳۰۹ تنه معلمان ئی لرل .

د ۱۳۱۵ ش کال مالی واردات ۱۶۱ ملیونه مصارف هم ۱۶۱ ملیونه افغانی و .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکابل د ۱۳۱۵ ار تزا قی مواد: اوړه ۲٤٦۲ خرواره ـ غــو ړی ۳۳۰ ـ نری وریجی ۱٤٥۲ ـ پنډی وریجی ٥۹٥ ـ مالگه ۸۸٤ ـ ماش ۱٥۲ کورت ۱۰۹ خرواره ـ پسونه ۱٦٥۱٥۹ . وزی ۲۱۰۲۸ غــویــی ۱٥٦۷ .

میرزا سکندر نقاش د میرزارضا هروی نقاش شاگرد په هرات کــی وفات سو . (۱۳۱٥ ش) .

دمصر د وزیر مختار عبدالرحمن عزام اگریمان صاذر سو (حـــــوت ۱٥ مارچ ۳۷) .

۱۳۱٦ شں .

(۱۹۳۷ م ۱۳٥٦ ق) .

یو ولس ترکــی منصبداران د عسکری چارو لپاره استخدام سول (٦ حمل ۱٦ ش ۲۷ مارچ ۳۷) .

سردار احمد علی خان په تهران کی افغانی لــوی سفیر او سردار محمد نعیم خان وزیر معار ف سو (۱۷ حمل ۱٦ ش اپریل ۳۷) .

د نفتــو د استخــراج لپـــاره د افغانستان او انلانډ اکسپلو ریشن شرکت ترون ۲۳ مادی (ثور ۱٦ش اپریل ۳۷) .

سردار محمد نعیم وزیر معارف د انجمــن ادبــی رئیس سو (۲٥ جوزا ۱٦ ش مئی ۳۷) .

د انگلستـــان د پاد شاه د تاج اغو ستلو په جشن کی په‌پار یس کی د افغانستان مختار وزیر سردار شاه ولیخـــان او عبدالصمد خان د رومـــا وزیــــر مختــــار او سردار سعد الله خان‌ذشاهی فر قـــــــی قــومنــدان د افغانستان لــه خــوا اشتراك وکــی (۱۲ مئــی ۳۷ م جوزا ۱٦) .

د افغانستان ـ ایران ـ عــراق ترکیی تر منځ د سعد آباد تــړون امضا سو (۱۷ سرطان ۱٦ ش ۷ جولائی ۳۷) .

پښتو ټــولنــه په کابــل کــی افتتاح سوه او انجمن ادبی ورسره گډه سو (سرطان ۱٦ جــون ۳۷)

په زرغون ښار او کټه وازکی ځنی قبایل ولاړ سول ، مگـــر ژر مطیع سول (سنبله ۱٦ شں اگست ۳۷) .

دالمان دنور نبــــرگ په جــــرگه کی عبدالمجید خان د ملــی بانک رئیس او محمــد احسان هــوایــی قومندان شرکت وکـــی (۸ میزان ۱٦ ش ۱ اکتوبر ۳۷ م) .

پر پښتو ژبه بانــدی د وینا و ټولنــه د فیض محــمد خان وزیــر خارجه په وینا د کابل په سینماکی افتتاح سوه (۱۰میزان ۱۳ـاکتو بر)

شیر احمد خان د دولت وزیر مقرر سو (۱۷ میزان ۲۰ اکتوبر)

د شرقی اتفاق شورا په جینوا کی د سعد آباد د تړون د مملکتو په گــډون وسوه (۲۱ ستمبر ۳۷)

د چکوسلواکیا سره د مــؤدت معاهده لاس لیک سوه ۲۰ میزان

۱٦ ش ۱٤ ستمبر ۳۷ م) .

د افغانستان او برازیل د مؤدت معاهده په پاریس کی امضا سوه . (۱۸ عقرب ۱٦) .

د هند د تجارتی وکالت اداره په کابل کی جوړه سوه (۱٥ عقرب ۱٦ ش ۸ نو مبر ۳۷ م).

عبدالشکور خان پخوانی قاضی القضات په قند هار کی وفات سو (۲۰ عقــرب ۱٦ ش ۱۳ نــومبــر ۳۷ م) .

د ابن سینا د ۹۰۰ کال تلینه په کابل کی وسوه (۲۰ عقرب ۱٦ش ۱۳ نومبر ۳۷ م) .

د ترنگزو حاجی صاحب په آزاد سرحد کی وفات سو (قوس ۱٦ش نومبر ۳۷ م) .

د بی سیم تلگراف دستگاه پــه میمنه کی و درول سوه (۱ قوس ۱٦ ش ۲۳ نومبر ۳۷) .

په کابل کی شرکت ارزاق افتتاح سو (جدی ۱٦ د سمبر ۳۷).

پــه کابل کــی د میوی شرکت افتتاح سو (جدی ۱٦ ش د سمبر ۳۷) .

د کونستنتین الکزند رویـــچ د شوروی لوی سفیر اگریمان صادر سو (٥ جدی ۱٦ د سمبر ۳۷) .

د افغانستان او ترکیی د مؤدت او اقتصا دی تړون تر لسو نورو کلو پوری په انقره کــی تجـدیــد سو (۱۰ جدی ۱٦) .

۱۹۳۸ م ۱۳۱۷ ش ۱۳٥۷ ق

د کـــابــل پــوهنتــون د طب د پوهنځی لومړی ډله‌محصلان راووتل (۱٥ جدی ۱٦ش ٥ جنوری۳۸).

دمعارفو وزارت دپښتو درســی کتابونو په تالیف شرو وکړه (۲۰ جدی ۱٦ ش ۱۰ جنوری ۳۸ م) .

د کابل په ارگ کی کتابخانه تاسیــس سوه (۲دلو ۱٦ شں ۲۱ جنوری ۳۸ م) .

د چك وردگ د برینبنا کـــار خانــه جــوړه سوه (۱۹ دلــو ۱٦ فروری ۳۸) .

محمد گل خان مومند د پښتو قاموس په کـــابل کـــی چاپ کیء (۱۳۱٦ ش).

د ۱۳۱٦ ش کال دولتی عایدات ۲۲۰ ملیونه اومصارف هم دغونیو.

د لوفت هــنزا طیارو هفتگـــی الوتنی د کابل او برلن تــر منــځ شرو سوی (۱۳۱٦) .

په ۱۳۱٦ کال په افغانستان‌کی ۱٥۰ مکتبونه و ، چی شاگردانئی ۱۷٥۲٦ تنه او معلمـــان یـــی ٥۸٤ تنه وو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۱۷ ش .
(۱۹۳۸ م ۱۳۵۷ ق) .

د قره قلی انحصاری شرکت په کابل کی جوړ سو (۱۰ حمل ۱۷).

د بدخشان او پامیر لار جوړول شروع سوه (۱۰ حمل ۱۷) .

دودانیـو شرکـت (۱ بـاگـك) د افغا نستان او چکو سلواکیا په‌گډه په کابل کی جوړ سو (۱۱ حمـل) ۱۷ ش ۲ اپریل ۳۸) .

دشوروی دولت دمزار اومیـــمنـی او هـرات قـونسل خـانـی او د افغا نستان دتا شکند او مـــر و قو نسلگری لغوسوی(۱۲ حمل ۱۷ ش ۱۳ اپریل ۳۸) .

د جـاپان سره د افـغانستان تجارتی تړون وسو (۱۸ حمل ۱۷ ش ۹ اپریل ۳۸) .

د شوروی اخبار داتور چـی د افغانی سفارت یو غړی د روس او جاپان اختلاف تودوی رد سـو، او افغانستان پردی خبـره دشوروی دولت ته پرو تست وکی (۲۸ حمل ۱۷ ش ۲۸ اپریل ۳۸) .

د قـند جـوړ ولـو او پتړ ولو انحصاری شر کت په کابل کی‌جوړ سو ،(۳۱ حمل ۱۷ش اپریل ۳۸).

علامه اقبال‌دلاهور مشهور شاعر اوپوهاند وفات اوپه لاهور کی‌ښخ سو، دده پروفات په ټول‌افغانستان کـی تاسف وسو. (۳ ثـور ۱۷ش ۲۲ـاپریل ۳۸).

دلته بند لار دجلال آباد پر خوا جوړه سوه (۸ثور ۱۷ش اپریل۳۸).

دخوشحال خان مکمل کلیات پـه قندهار کی عبدالحی حبیبی چاپ او خپور کیء ۱۱۲۸ مخه (جوزا ۱۷ش مئی ۳۸ م) .

داکار دقندهار دملکی او عسکری مشر ښاغلی محمد داؤد په حمایت وسو .

د افغانستان او شوروی تر منځ دمضرو خزندو ددفاع موافقت نا مه په کابل کی امضا سـوه (۲٦ مئی ۳۸م جوزا ۱۳۱۷ش) .

دافغا نستان‌هوایی‌قوا په‌خریداری سوو طیارو له ایتالیاـ برتانیا څخه تقویه سول اود هوا بازی دزده‌کړی لپاره محصلان برتانیاـ شـو روی اتحاد ـ ایتا لیا ته واستـول سـوه اووسلی هم رانیولی سوی‌دمی ۳۸ـ جوزا ۱۷).

محمد علی‌خان قندهاری دافغانستان دشطرنځ قهر مان سو (جوزا ۱۷ـ جون ۳۸) .

په شنوارو کـی د محمد افضل عبدل خیل سرکوبی (۵ سرطان۱۷ جولایی ۳۸) .

سعدی شا می او محمـد علـی چـی لـه هنده د اغتشاش لپاره سلیمانخیلو ته راغلی و هند تـه وتښتیدل ۱۰ سر طان ۱۷جولایی۳۸

دښنتو مستعجل دارالمعلمین په کابل کی جوړ سو . (۱۲ سرطان ۱۷ جولایی ۳۸) .

دکوچی یاغیانوسرکوبی (سرطان ۱۷ جولایی ۳۸) .

دافغانستان اوترکیی دمؤدت معاهده تجدید سوه (۲٤ جون سرطان۱۷).

دنیلو داستخراج شر کت انلا نـه اکسپلور یشن دخپله قرار داده‌څخه دځینو سیاسی چارو له سببه انکار وکیء او خپله عذر نامه یی وړاندی کړه (۱٤ اسد ۱۷ش ٦ اگست ۳۸)

د افغانستان او ایـران د پست موافقه نامه په کابل کی امضا سوه (۱۰ـاسد ۱۷ ش ۲ـاگست ۳۸).

عبدالرحیم خان دوزیر په رتبه د صدارت معاون او عبدالحسین خان دفوایدعامه وزیر او عبدالمجید خان دتجارت وزیر او میرزا محمد خان‌د مالیی وزیر سو (۲۳ سنبله ۱۷ش ۱٤ ستمبر ۳۸) .

باقر کاظمی د ایران لوی سفیر خپله اعتماد نامه وړا نـدی کـړه، (۲۵ سنبله ۱۷ش ۱٦ستمبر ۳۸) .

د سیاسی علو مو یوه اکاډمی په کابل کی دوزارت معارف لـه خوا جوړه سوه (۱۱ میزان ۱۷) .

دافغانستان خارجه‌وزیر دانگلیس خارجه وزیر ته دفلسطین پـه باب دزیرمی تلگرا ف ولیږه (میزان ۱۷ اکتوبر ۳۸) .

دهند خارجی سکرتر سراو بری متکاف کابل ته‌راغیء ، پراقتصادی او سرحدی اقوامو اود فلسطین پر شخړو ئی دافغا نستان‌دخارجه‌وزیر سره خبری و کړی (میزان ۱۷ش اکتوبر ۳۸ ش).

غازی مصطفی کمال اتاترك پـه پنجشنـبه ۱۸ عقـرب ۱۷ ش ۱۰ نومبر ۳۸م په استانبول کی وفات سو او دده پاتا په افغا نستان کی په ډیر افسوس وا خیستله سوه او په جنازه کی ئی سردار شاه‌ولیخان اشتراك وکیء.

سر دارفیض‌محمد خان په تر کیه کی افغانی لـوی سفیر مقـرر سو (۲٤عقرب ۱۷ش ۱٤ نو مبر ۳۸)

علی محمد خان وزیر خارجه سو (۵ قوس ۱۷ ش)

سلطان احمدخان په‌مسکو کی‌افغانی لوی سفیر سو (۸ قو س ۱۷ ش)

محمد قاسم‌خان‌دهرات‌نائب الحکومه سو .(۲۵ قوس ۱۷ ش)

۱۹۳۹ م ۱۳۱۷ ش ۱۳۵۸ ق

ښاغلی محمد داؤد دسمت مشرقی دتنظیم رئیس سو (۱۰جدی ۱۷ش ۱۷ جنوری ۳۹)

په قند هار کی دعبد القادر خان‌ختك پښتو دیـوان لومړی پلاد ښاغلـی محمد داؤد پـه حمایت دعبد الحی حبیبی په تصحیح او اهتمام دمقدمی سره خپور سو.

اته ملیونه افغانی دصنعتی پلان لپاره منظوری سوی،چی دپنبی‌کرلو اود اودلو کارپرمخ‌بوزی (دلو۱۷ش ۱۱ فروری ۳۹)

دهامند داوبو دویشنی تړون دایران له سفیره سره په خارجـه وزارت کی ترتیب سو(٦دلو ۱۷فروری۳۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

چی وروسته ملی شورا هغه رد کیء دسیاسی علومو اکا ډیمی دحقوقو په فاکولته تبدیل سوه (۸ حوت ۱۷ ش ۲٤ فروری ۳۹) .

د۱۳۱۷ ش کال دولتی وار دات ۱۷۳ملیونه مصارف ۱۶۳ ملیو نـــه سپمالس ملیونه وه.

په ۱۳۱۷ ش کال په افغا نستان کی ۲۲۸ مکتبونه‌و ، چی ۱۸۸۷۷ شاګردان او ۸۳۳ معلمان یی‌لرل .

۱۳۱۸ ش
(۱۹۳۹ م ۱۳۵۹ ق)

د افغا نستان لوی سفیر سردار شاولیخان له‌پاریسه کابل‌ته راغیء (٥ حمل ۱۸ش ۲٦ مارچ ۳۹) .

په زمینداور کی **محمد افضل خان** علی زی یاغی او ونیول سو (۱حمل ۱۸ ش ۲۱ مارچ ۳۹)

محمد نوروز خان په‌ایران کی‌افغا نی لوی سفیر او احمد علی خان په‌لندن کی وزیر مختار او ذوالفقار خان په جاپان کی وزیر مختار مقـــرر سول (۱۰ حمل ۱۸ ش ۱ اپریل ۳۹)

دتجارت دوزارت نوم په ملی اقتصاد بدل سو (۱٥ حمل ۱۸ش ۱٥اپریل ۳۹)

دعراق دپاچا امیر غـــازی دمړینـــی تعزیت په‌کابل‌کی (۲۰ حمل ۱۸ش ۲۰ اپریل ۳۹)

سر دار احمد شاه خان وزیر دربار دایران دولیعهد دواده په مراسمو کی ګډون وکیء (۲۰ حمل ۱۸)

وزیرخارجه علی‌محمدخان دسعدآباد دترو ن په مجلس کی د شمـــو ل لپاره تهران ته ولاړ (۱۳ حمل ۱۸)

شیر محمد خـان ناشر دقطغن او بد خشان نائب الحکومه په کابل‌کی وفات سو(۲۸حمل ۱۸ش ۱۸اپریل ۳۹) .

دقندوز دتیلو کښلو فابریکه‌افتتاح سوه چی هره ورځ پنځلس زره‌کیلو کالکی کاروی (۱۰ ثور ۱۸ش ۱می ۳۹)

په کابل کی دعمران شرکت جوړ سو (۱۸ سرطان ۱۸ش ۱۱جولائی ۳۹ م)

دافغا نستان او هالینډ دمودت‌معاهده (۲٦ جولائی ۳۹م ۲اسد ۱۸)

دافغا نستان او المان دتجا رتی مبا دلاتو او تادیاتو تړون (۱۰ اسد ۱۸ ش ۳ اګست ۳۹) .

ملا پاینده محمدچی دهډی داستاد په نامه مشهور اود مـلا نجم الــدین مرحوم خلیفه و په کابل کی وفات سو (۲۰ اسد ۱۸ ش اګست ۳۹) .

سر دار علی شاه خان دقندهـــار ملکی او عسکری مشر مقـــرر سو (۹ سنبله ۱۸ش ۲ ستمبر ۳۹)

په شاهی‌فرمان‌په دوهم‌عمومی جنګ کی دافغا نستان کامله بیطرفی‌اعلان سوه (۱۳ سنبله ۱۸ ش ٦ ستمبر ۳۹)

سر دار محمد نعیم خان وزیر معارف د صدارت عظمی معاون مقـــرر سو (۱۳ سنبله ۱۸) .

غلام فاروق خان دداخله وزارت‌وکیل سو (۱میزان۱۸ ش۲۳ ستمبر۳۹)

محمد اسماعیل خان دکابل والـــی سو (۱ میزان ۱۸ ش)

په ۱۳۱۸ کال دغه اصو لنامی خپری سوی :

(۱) ترڅمونو او ولو لاندی کیدونکو مځکو دخرڅولو اصو لنامه ۲۲میزان

(۲) دښاروالیو دمحصو لاتو اصولنامه ۱۰ قوس

(۳) دپاسپورټ اصو لنا مه.

عسکری قـوا ښه تجهیز سول (۳ اکتوبر ۱۹ میزان ۱۸)

دپښتو لومړی مفصل ګرامر په کابل کی دمحمد اعظم ایازی له قلمه‌پښتو ټولنی چاپ کیء (عقـرب ۱۸ ش نومبر ۳۹ م)

آقای سهیلی دایران لوی سفیر په کابل کـی مقرر سو، (٤عقرب ۱۸ش ۱۸ اکتوبر ۳۹) .

په کابل کی د سید جمال‌الدین افغان‌دسلمی تلینی‌مراسم اجراسول (قوس ۱۸ش۹ دسمبر ۳۹) .

په کابل‌کی‌وزارت معادن تاسیس او رحیم الله‌خان یی وزیرمقرر سو (۱٦ قوس ۱۸ش دسمبر ۳۹) .

د مطبوعاتو مستقل ریاست پــه کابل کـــی جوړ او صلاح الدیـن سلجوقی‌یی په کابینه کـی مستقل رئیس ســو، (٤ جـدی ۱۸ش ۲٦ دسمبر ۳۹).

دعسکری مکلفیت قانون نافذسو (۱۲ جنوری ٤۰ جدی ۱۸) .

دکابل رادیو ۲۰ کیلوواته‌منځنی څپه افتتاح سوه (۱۲ جـنوری ٤۰ جدی ۱۸) .

۱۹٤۰ م ۱۳۱۸ ش ۱۳۵۹ ق

د ملـی شورا د خلورمـی دوری دوکیلانو د ټاکنی لـه پاره اعـلان خپور سو (۱ دلو ۱۸) .

دپښتو لومړی جیبی قاموس پــه قندهار کـی دلعل محمد کاکـړ او عبدالحی حبیبی‌له‌خوا چاپ او خپور سو (دلو ۱۸م).

د۱۳۱۸ ش کال دولتـی وار دات ۱٦۷ ملیونه مصار ف ۲۰۰ ملیونه کسر ۳۳ ملیونه افغانی و .

په ۱۳۱۸ ش کال په افغانستان کی ۳۱۲ مکتبونه‌او ٥۰ زره‌شاګردان او ۱۵۰۷ تنه معلمان‌وو .

په دغه کال دافغانستان دقره‌قل تجارت له‌امریکا سره شروسو، چی ګـــرده صــــاد رات ٦۰۸، ۱۷۱۱ ډالره‌وه .

محمد عبیدالله خان افغا ن دهند د پښتنو تاریخ (یادګار سلف) پــه ډهلی کی چاپ کیء (۱۸ش).

میرزا محمدجان دمیرزاسعیداحمد زوی دکابل شاعـر او محاسب او خطاط په عاشقان وعارفان کی ښخ سو (۱۸ ش) ده دامیر شیرعلی‌خان دولیعهد په تبر یك کی هـم یـوه قصیده ویلی‌وه ۱۲۹۰ ق .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۱۹ ش
۱۹۴۰ م ۱۳۶۰ ق

ملا محمد یوسف هراتی دقندهار سابقه دار معلم په گرشك کی وفات سو (حمل ۱۹ مارچ ۴۰)

دافغا نستان بانك اساس نامه‌خپره سوه (۵ جوزا)

دتجارت داطاقو اصو لنامه خپره‌سوه (۵ جوزا)

د۱۳۱۹ ش کال دولتی واردات ۱۴۸ ملیونه مصارف ۱۷۲ ملیو نه کسر ۲۴ ملیونه افغانی و.

په ۱۳۱۹ ش کال په افغا نستان کی ۳۲۴ مکتبونه ۶۰ زره شاگردان او ۱۹۹۰ تنه معلمان وو.

په دغه کال دقره قلی صا درات ۳۵۴، ۶۷۴، ۴ ډالرو ته ور سیده.

میرزا خداداد ثاقب دمزار شر یف فارسی شاعر وفات سو (یکشنبه۱۳ ذی الحجه ۵۹ق).

میر زا محمد اسحاق زرین قلم دغوث الدین زوی دکابل خـطا ط وفات سو (۱۹ش)

داحمد شاه ابدالی پښتو دیوان د عبد الحی حبیبی په ترتیب اواهتمام پښتو ټولنی چاپ کیء (کابل)

۱۳۲۰ ش
(۱۹۴۰ م ۱۳۶۰ ق)

دچك وردگ دبریښنا کار خانه چی په ۱۳۱۶ ش کال شرو سوی وه بریښنا یی ۴۴ زره ولټه کابل‌ته جاری سوه (حمل ۲۰) .

دبوری اوقند اونساجی شرکتونه جوړسول (مئی ۴۰- جوزا ۲۰ ش).

دا فغانستان او شور وی اتحاد تجارتی قرار داد(۲۹ جولایـی ۴۰م اسـد ۲۰).

دافغانستان تاریخ په دوه ټوکه کی زرمخه په فارسی ژبه داحمدعلی کهزاد تالیف چاپ اود تاریخ ټولنی خپور کی، له‌قبل التاریخ څخه بیاد اسلام تر راتگه .

۱۹۴۱ م ۱۳۲۰ ش ۱۳۶۰ ق

اقتصادی پلان اعلان سو چی په ۵کالوکی به‌افغانستان ۵۰فیصده‌خپل دلباس اړتیا او ۸۰ فیصده به‌دبوری اړتیا پوره کوی (جنوری ۴۱جدی- ۲۰) .

ژو زف هاکن فرانسوی‌مستشرق چی‌له ۱۹۲۴م څخه‌یی په افغانستان کی تاریخی تحقیقات کـړی وو ، داسپانیا دشمال غرب په دریاب‌کی په کښتی کی ډوب سو (۲۴فروری ۴۱ حوت ۲۰) .

دپښتو حبیبی قاموس (لس زره لغتونه)دمحمد اعظم ایازی تا لیف، پښتو ټولنی چاپ کیء (کابل) .

دعسکری مکلفیت نوی اصولنامه خپره سوه (۱۴ میزان ۲۰) .

د ۱۳۲۰ ش کال دولتی واردات ۱۶۱ ملیونه مصارف ۱۶۶ ملیو نه کسر (۵) ملیونه افغانیو .

د ۱۳۲۰ ش کال افغانستان ۳۳۱ مکتبونه ۶۴ زره شاگردان ۲۱۹۰تنه معلمان درلودل .

۱۳۲۱ ش
۱۹۴۱ م ۱۳۶۱ ق

افغا نستان خپله بیطرفی په‌دوهم جهانی جنگ کی بیا تـایید کـړه (۲۸ جولائی ۴۱سرطان ۲۱)

افغا نستان دبر تانیا او شـــوروی اتحاد په غــو ښتنه جـر منیان او ایتالو یان له مملکته وایستل(۱۹ اکتو بر ۴۱ میزان ۲۱)

حاجی‌ولی محمدمخلص دسلطان‌محمد زوی دقند هار تکړه نقاد پښتوشاعر هلته ۶۲ کلن وفات سو (۳دلو ۲۱) (ولادت ئی قند هار ۱۲۵۹ ش)

شیخ محمد رضا هروی خطاطنقاش، منجم ،مورخ او شاعر په کابل کی وفات سو. (۱۵ صفر ۶۱ ق)

دپښتنانه شعراء لو مړی ټـوک دعبد الحی حبیبی تالیــف دپښتو ټولنی له خوا په کابل کی چاپ سو.

په ۱۳۲۰ کال دغه اصو لنامی خپری سوی :

(۱) دتجارت اصو لنامه ۳۰ جوزا
(۲) دتجارت دثبت‌اصو لنامه۳۰جوزا
(۳) دتجارتی دفتر ونو اصو لنا مه ۸سرطان
(۴) ددلالی اصو لنامه ۲۳سرطان .
(۵) دافلاس او دیوالی توب اصولنامه ۱۵ قوس.

د ۱۳۲۱ ش کال دولتی واردات ۱۰۳ ملیونه مصارف ۱۶۳ ملیو نه کسر ۶۰ ملیونه افغانی و.

په ۱۳۲۱ ش کال افغـا نستان ۳۴۲ مکتبونه ۷۲۲۰۳ شا گردان او ۲۵۴۸ تنه معلمان لرل.

۱۳۲۲ ش
(۱۹۴۳ م ۱۳۶۲ ق)

قاری عبدا للـه ملك الشعراء د حافظ قطب الدین زوی په کابل کی ۷۵ کلن مړ او ښخ سو (جمعه۹ثور ۲۲) ولادت ئی کابل ۱۲۸۸ ش و.

دافغا نستان قو نسلگری‌په‌نیویارك کی افتتاح سوه (۱۵ مئی ۴۳ م)

د افغانستان لومړی وزیر مختار عبد الحسین عزیز خپله اعتماد نامه دامریکا رئیس جمهور ته وړاندی‌کړه (۵ جون ۴۳ جوزا ۲۲) .

د ۱۳۲۲ ش کال دولتی واردات ۱۱۷ ملیونه مصارف ۱۸۰ ملیونه کسر ۶۳ ملیونه افغانی و.

په ۱۳۲۲ کال ټول د قره قلـی صادرات ۸۳۹ ، ۱۸۰۱ پوسته پـه ۶۹۰، ۰۸۳، ۸ ډالره قیمت وه.

سرا ورل ستین مشهور انگلیسی مستشرق او پوهاند په کابل کـی مړ اوښخ سو(سه شنبـه ۲ عقـرب ۲۶ اکتوبر ۴۳)

دسعد آباد تړون تر پنځو کـالـو وروسته پخپله تجـدیـــد سو (۲۸ دسمبر ۴۳ قوس ۲۲)

په ۱۳۲۲ ش افغا نستان پـه ۳۵۳ مکتبو کی ۱۲۶، ۸۴ تنه شا گردان او ۲۴۵۴ معلمان لرل.

دلوی احمد شاه بابا شرح حال دمیر غلام محمد غبار تالیف په‌کابل کی په فارسی چاپ سو ۳۵۲ مخه.

۱۹۴۴ م ۱۳۲۲ ش

د افـغا نستان او چین دمـودت معا هده لاسلیك سوه (۵ مـارچ حوت ۲۲)

١٣٢٣ش

(١٩٤٤ م ١٣٦٤ ق)

دهرات لوی مسجد نوی تر میم او تزئین سو.

دپښتو شاعر عبد العلی اخندزاده خالوزی کاکړ دملا عبد الخالق زوی دملا عبدالر حمن لمسی پــه١٩٣٠ م دخان قلات قاضــی القضات، پـــه ١٦ شوال ٦٤ق دپښین په خالوزو کی وفات او ښخ سو (ولادت ئــی خالو زی ١٨٧٢ م ١٢٨٩ ق)

میر سید عالم محمد دامیــر سید عبد الاحد زوی دبخارا پخوانی پاچا په کابل کی ٦٤ کلن و فات او پـــه شهدای صا لحین کی ښخ ســـو (شنبه ٥ جمادی الاولی ٦٣ق ٩ثور ٢٣) دده جلوس پــه بخــارا کــی ١٣٢٩ ق.

میر محمد علی آزاد دقاضی میــر محمد حسن زوی دفارسی شاعر او منشی او مولف په کابل کی وفات سو (پنجشنبه ٢٠ ذیحجــه ٦٣ ق ١٥ قوس ٢٣) دده‌ولادت په بالاحصار کی رمضان ١٢٩٥ ق.

دسید جمال الدین افغانی تابوت له استانبوله کابل ته را وړل سو او په پوهنتون کی ښخ سو(یکشنبه ١٠ جدی ٢٣)

پټه خزانه دپښتو تذکرهٔ شعراء د محمد هوتك تــالیف (١١٤٢ ق) د عبد الحی حبیبی په اهتمام کشف او لــه کابلــه چــاپ او نشر سوه (٢٣ ش)

دعبد الرؤف بینوا تــالیف پښتنی میر منی په کابل کی چاپ سو.

د ١٣٢٣ ش کال دولتی واردات ٢١٩ ملیونه مصارف ١٦٧ ملیو نه سپما ٥٢ ملیونه وه.

په ١٣٢٣ ش کال د افغا نستان پــه ٣٤٨ مکتبو کی ٨٧،٥٣٩ تنــه شا گردان او ٢٥٢٢ تنه معلمان‌لرل.

د١٣٢٣ کال ټول دقره قلی صا درات ١،٩١٠،٠١٩ پــو ســتــه پـــه ١٢،٧١١،٢٦٥ ډالره وه

١٣٢٤ ش

(١٩٤٥ م ١٣٦٥ ق)

د پښتو ادبیاتو تاریخ لو مــړی ټوك دعبدالحی حبیبی په قلم لـــه کابله چاپ سو.

دوهم ټوك ئی په ١٣٤٢ ش کال په‌کابل کی چاپ‌سوی دی ٠ .

حاجی اسماعیل سیاه د اخونــد ملاعبدالاحد نوروزی هرو ی زو ی، ظریف او ناقد شاعر (متخلص پــه گوزك) دفارسی دیوان خاوند پــه هرات کی وفــات سو (١٠ عقــرب ٢٤ش ٢٦ ذی قعده ٦٤ ق)

د ده ولادت په کرخ کی ١٢٧٢ق‌و.

غلام جیلانی اعظمی دخوشدل‌خان پو پلزی زوی شاعر او لیکوال پــه کابل کی مړ سو (سه شنبه ٢٦قوس ٢٤ق شــں ١٣ محــرم ٦٥ ق) د ده ولادت : ١٣١٦ ق.

د ادبیاتو فاکولتــه دمعارفــو د وزارت له خوا جوړه سوه او لومړی رئیس یی عبد الحی حبیبی وټاکل سو.

د ١٣٢٤ ش کال دولتی واردات ٢٢٦ ملیونه مصارف ٢٢٩ ملیو نه اودری ملیونه افغانی کسر دی .

په ١٣٢٤ ش کال افغا نستان‌په ٣٤٦ مکتبوکی٩٣،٢٧٩ تنه‌شاگردان او ٢٥٤٦ معلمان لرل.

په دغه کال ټول دقره قلی‌صادرات ٣،٤٠٦،٣٧٥ پـــو ستــه پـــه ٢٧،٠٢١،١٣٤ ډالره وه.

په ټول افغا نستان کــی ٧٦٦٦ حقوقی او ٦١١٣ جزائی دعاوی په محکمو کی فیصله سوی وی.

په ١٣٢٤ کال دغه اصو لنا می نشر سوی :

(١) دخارجی اتباعو دمسا فر ت او هستو گنی اصو لنا مه ١٧ دلو

(٢) دملکی مامورینو او متقاعد ینو اصو لنامه ١٤ قوس

(٣) دابتدایی او مرافعی او تمییزد دعوا گانو دمیعاد ټاکنه ٢٧ سنبلــه

(٤) دملی صنعتی مؤسسو دکار او کار گرانو اصو لنامه ٢٤ جدی.

١٣٢٥ ش

(١٩٤٦ م ١٣٦٧ ق)

دافغا نستان او شوروی اتحــاد سر حدی مــوافقت نامه د سر دار سلطان احمد خان افغانی لوی سفیر او مولوتف وزیر خارجه له خوا په مسکو کې (٥) مادی او یوپروتوکول امضاء سوه (١٣ جون ٤٦ جــوزا ٢٥)

سر دار محمد هاشم خان صدراعظم دناروغی په سبب استعفاء وکړه او پرځای ئی سپه سالار شاه‌محمودخان

(c) ketabton.com: The Digital Library

صد راعظم سو (۹مئی ٤٦ جوزا۲۵)
داایران سره هوایی موافقه وسوه
(۲٦ میزان ۲۵)
پهملل متحدکی دافغا نستان لومړی
نماینده عبد الحسین خان شامل‌سو
(۱۹ نومبر ٤٦ عقرب ۲۵)
دملل متحد عامی غونډی دافغانستان
ګډون په هغه موسسه کی وما نـه
(۹ نومبر ٤٦ عقرب ۲۵)
عبد الرحیم خان دعامو ګټو وز یـر
دحکومت دمخالفت په تور ونیول‌سو
(۲۹ جنوری ٤٦ جدی ۲۵)
دکابل پوهنتون دطب او حقوقو او
ادبیاتو دفا کو لتو پهشمول جوړسو
(۲۵ ش)
په ۱۳۲۵ کال دغه اصو لنا می
خپری سوی .
۱ـ دعایداتو دمالیاتواصو لنا مه
۲ـ د حکومت د اداری چـارو د
عمومی تفتیش اصولنامه ۱۰ ثور .
۳ـ دملکی مامورینو دمحاکمی‌اود
محکمو دتشکیل اصول ۷ جوزا .
په ۱۳۲۵ کال ټولـه د افغا نستان
ساتلی طلاوی دنیویا رك پهفدرا ل
بانك‌کی (۹۳۷،۷٦۷) او نسه طـلا
په(۷٦۳، ۲۳۵، ٤۳۵) افغا نی‌قیمت
وه اوهم (۱۸٦۹٤۵) مســکو کــی
طلاوی په (۵۱۸۰٦۵۰) گر مه وز ن
او (۵۱۲۵٦٤۷۳۵) افغانـی قیمـت
موجودی وی .
په ۱۳۲۵ کال ټول د قـره قلـی
صادرات ۱،۵۹۸،۲۸۹ پوستهٔ پـه
٤۲۲، ۱۹۸، ۲۱ ډالروه .
په ۱۳۲۵ کال افغا نستان پـه
۳۲۹ مکتبوکی ۳٤٤، ۹۳ شاگردان
او ۲٦۷۷ تنه معلمان درلو دل .

د ۱۳۲۵ ش کال گـرده دولتی
عایدات ۳۳۸ ملیونه مصار ف ۳٤٤
ملیونه اوکسر ٦ ملیونهافغانی وی.
په ۱۳۲۵ کال دافغا نستان ځینی
احصائیی :
پو سته‌خانی : ۲۳٦ پیاده رو ٤۲
موټر رو .
محکمی :
۱ تمیز + ۱۰ مرافعـی + ۱٦۱
ابتدائی = گرده ۱۷۲ .
ما لی د وایر : ۷ مستو فیه + ۳
سر بنته داری + ۱٦٦ کنترو لـی
اداری = گرانه ۱۸٤ .
ښوونځي ملکی کور سونه : گـرده
٤٤٦، معلمانئی ۲۰۹ـ زده کوونکی
۱۳۳۸۰ .
نشر الصوت : پوبروډ کاستهنگ
ناشر الصوت ۱۳ـتر احصائیی لاندی
شخصی راډیو گانی ۳٦۲۰ .
دنخی کار خـانـو محصـــو ل :
٦۹۳،۷۲٤، ۱۰متره ټوکر او۲۸۰۲۱
کلچی صابون .
د کابل نقلیات: ۳۸۷۵ بایسکله
۸٦۲ تیزرفتار موټرونه، ۱۳۲۱لاری
۷۵۱ گاډی، ټوله دکراچیو او موټر
سایکل سره = ٦۸۲۵ .
د کابل حیوانات: ۷٦۷، ۳،۸۸۰
دزراعت دائری : ولایات ۹+ امتحانی
قوریه ۲ + سیروم ســازی ۱+ د
خارویوروزنه ۱ + دکرنی‌ازموینت
ځایونه ٤ = ټول ۱۷ .
دکابل ودانی : کورونـه ۹۵۰۰
سرایونه ۱۱۲ـ دکا نونه ۵٤٦۲ ـ
حمامـونـه ۲۷ـ یـخــــدان ۱۵
داوبو نـلو نـه ۱۵۲ کیلو متره ـ
مسجدونه ۲۰۰ .

معادن : دتالقان مالگه۸٦٤،۱،۱۳۲
سیره ـ داندخوی‌مالگه ۱،۲۰۹،٦۷۲
سیره ـ دهرات دغو ر یان ما لـــگه
۸٤٦،۲۹٤ سیره ـ دتاشقرغان مالگه
۱۱۳،۲۸۱ سیره ـ دقندهار مـالگه
۱۲۰،۰۰۰ سره ـ دغو ر بند مالگـه
٤٤۰۰سیره مساوی‌ټوله۳،٤۲٦،۵۱۱
سیره ـ دبـرین سکاره (۱۷٦۸۸)
سیره.
دحکو متواداری: نائب الحکو مگی
۷ اعلی حکام ۳ لـوی حاکـمان ۲۲
لومـړی درجه حاکمان ۲۰ دوهـمه
درجه ۳۳ـدریمه درجه ۳۸ـخطرمه
درجه ٤۱ـ علاقه‌داری ۱٤۲ـ ټوله
۳۰٦ .
قضا: په‌ټول‌افغانستان‌کی ۲٤۷۵
حقـــوقــــی او ۱۸۷۲ جــزایـی
فیصلی سوی وی .

دکابل نفوس: چی‌دبوری کوپون
یـی ا خیستـی دی (۱۰٦،۱۹۱)
تـنه .
دخارجی ټو کر واردات :
۰۲۸، ۹٤۸، ۹۱ متره.
دامریکا اوړه: ٤۱۲، ۲٦۵ سیره
خـارجی بوره: ۸۸٤، ۲۷۰ سیره
روغتونونه: ۱۹۲، ۳۷۱ تنورجوع
کړیده
دکابل ښار دکانونه:
دډوډی هوټلو نه ۳۵ـ سماوار چی
۱۵۱ ـ کلچه پزی ٤٤ ـ وریجی‌والا
۵۰ ـ کبابی ۳۵ ـ سابه والا ۳۵
پالوده والا ۵۹ ـ میوه والا ۵۳ ـ
بقال ٤۰۸ ـډوډی والا ۱۰٤ـ بنیـهٔ
گـر ۱٦۵ ـ قنـاد ۱۵۱ ـ عطـار
۱۷۵ـزرگر ۱۷۷ـدرملتو نونه ـ ۱۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۲۶ ش .
(۱۹۴۷م ۱۳۶۸ ق)

د افغانستان او شوروی دراديو تلگرافی معاهده ۱۶ مادی په کابل کی امضاء سوه (۱۳ اپریل ۴۷ حمل ۲۶) .

دافغانستان و فد تا شکند ته ورسیدی چی د شوروی مملکته سره سرحدونه و ټاکی (۲۴ اپریل ۴۷م ثور ۲۶).

څکه چی دهندوستان ویش ومنل سو، نو افغانستان برتانیا اود هند حکومت ته ولیکل، چی دافغانستان له سر حداتو تر اباسینه پوری خلک پښتانه دی او بنایی چی دوی پخپله دافیصله وکړی، چی آزاد پاتیږی، که له افغا نستان یاهندیا پا کستانه سره گډیږی (۱۳جون۴۷ جوزا۲۶).

برتانیا افغانستان ته جواب ورکی چی د ۱۹۲۱ کال په تړون کی سرحدونه منل سوی دی، نو څکه هندو ستانیا نو ته دقدرت دانتقال په وخت کی باید افغانستان په شمال غربی سرحد کی هیڅ ډول مداخله و نه کړی (۳ جولایی ۴۷ سرطان ۲۶) .

افغانستان دپښتو نستان د خلکو دحقوقو مطالبه بیا برتانیاته وکړه(۱۰ جولایی ۴۷ سرطان ۲۶).

سردار شاه‌محمود خان صدراعظم لندن ته ولاړ (۲۶ جولایی ۴۷ م اسد ۲۶) .

سردار شاه محمود خان نیویارك ته ورسیدیء (۳ ـ اگست ۴۷ م اسد ۲۶) .

ایران په سیستان کی دهلمند د اوبو دلږوالی‌شکوه وکړه (۱۸ستمبر ۴۷م سنبله ۲۶) .

افغا نستان دپښتنو په طرفداری دپاکستان دشاملیدو پر خلاف د ملل متحد غونډه کی رای ورکړه . (۳۰ستمبر ۴۷ میزان ۲۶) .

د افغانستان او سویډن د مؤدت معاهده (۲۲ـ اکتوبر ۴۷م۲۸ میزان ۲۶).

نجیب‌الله خان دافغانستان نماینده دپښتونستان دخکلو دحقوقومدافعه د پاکستان د مشرانو سره وکړه (نومبر ۴۷ عقرب ۲۶) .

دصافو او نورستانیانو د جنگ په بندو نه کی دعسکر و مدا خله (۲۹ نومبر قوس ۲۶) .

۱۹۴۸ م ۱۳۲۶ ش ۱۳۶۹ ق

عبد الحسین عزیز د افغانستان نماینده په کشمیر کانفرانس کی وغوښته چی دقبایلی‌سیمو پروضعیت باندی د افغانستان سره مشوره وسی (۲۲ جنوری ۴۸ دلو ۲۶).

په ۱۳۲۶ کال دغه اصولنامی خپری سوی .

۱ـ دترافیك‌اصو لنامه ۱۷سنبله.
۲ـ دښاروالیواصو لنامه۱۰سنبله.
۳ـ دعسکری جزااصولنامه۳میزان.
۴ـ دعسکری محاکماتو اصولنامه ۱۳ میزان .

د ۱۳۲۶ ش کال دولتی واردات ۲۸۱ ملیونه او مصارف ۲۸۳ ملیونه کسر دوه ملیونه افغانی‌و .

په ۱۳۲۶ ش کال افغانستان په ۳۳۸ مکتبو کی ۹۸،۶۳۱ شاگردان او ۲۷۴۷ معلمان لرل .

په دغه کال ټول دقرقلی صادرات ۲،۴۱۶،۲۰۸ پوسته‌په ۱۶،۲۵۰،۹۹۷ ډالره وه .

دکابل صحی اداری: سناتوریم ۲ دکوچنو روغتون۱ـ دښځو روغتون۱ دبندیانو روغتون۱ گرزنده روغتون۲ عمومی روغتو نونه ۳ـ گرده ۲۱ شفاخانی :قندهار ۵ـ مزار ۶ هرات ۷ قطغن ۸مشرقی۵ میمنه ۳ فراه ۲بدخشان ۱ = گرده ۷ دکابل ښار ۲۱ مساوی گر ده ۶۷

۱۳۲۷ ش
۱۹۴۸ م ۱۳۶۹ ق

سردار محمد نعیم خان‌په‌ټاټزونی کی دافغانستان‌لوی سفیر مقررسو: (۱ اپریل ۴۸ حمل ۴۷ حمل ۲۷)

شاه عبدالله بدخشی د بدخشان د جرم د میر محمد سید خان زوی چی لیکوال او محقق سړی و په کابل کی په ۲۶ حمل ۱۳۲۷ ش وفات سو (ولادت ئی په‌جرم بدخشان کی ۱۳۳۰ ق)

محمد یحیی نادم میمنه وال د دیوان خاوند شاعر په میمنه کی ۷۹ کلن وفات سو (سه شنبه ۷ ثور ۲۷) .

د بر تانیا سفیر سو (۲۳ اپریل ۴۸ ثور ۲۷) .

سردار فیض محمد خان په بر تانیا کی د افغانستان لوی سفیر سو (۶ می ۴۸ ثور ۲۷).

دامریکا وزارت مختاری په کابل کی په لوی سفارت بدله سوه او لومړی لوی سفیر ای‌ـ پالمیر خپله اعتماد نامه وړاندی کړه (۵ جون ۴۸ جوزا ۲۷) .

افغانستان په راډیو او مطبوعاتو کی د پښتونستان تحریك شروع کړیء او پاکستان‌خان عبدالغفار خان بندی کړیء (۱۶جون ۴۸جوزا ۲۷)

د افغان او شوروی اتحاد گډ کمسیون د سرحداتو ټاکنه بشپړه کړه او موافقت نامه ئی امضا سوه (۲۹ ستمبر ۴۸ سنبله ۲۷) .

کسر شپږ ملیونه افغانی و .

د ۱۳۲۷ ش کال دولتی واردت ۳۱۱ ملیونه مصارف ۳۱۷ملیو نه

په ۱۳۲۷ ش کال په ۳۲۵ مکتبو کی ۶۶۰ ، ۹۸ شاگردان او ۲۷۵۸ معلمان وو .

په دغه کال گرده د قرقلی صادرات ۸۶۶ ، ۳۶۵ ، ۱ پوسته‌په ۲۲،۶۰۵،۷۲۱ ډالره وه.

په دغه کال د مالگی واردات مالیه وزارت ته (۳۵۷، ۴۲۲ ، ۱) اود ډبرینو سکرو (۱۹۵ ، ۵۶۱)

سر گیلیس سکوائر په کابل‌کی افغانی وی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه کال کی د کابل د سینما گانو عایدات (۲٦۹ ، ٤۸۷ ، ۱) افغانی وی .

په دغه کال افغانستان له خارجه ۱٤۱،۳٥۱ بوری بوره ٥ـ٤٤،۰۹۸، سیـــره په (۳۹٦، ٤٦٥، ٤۱) افغانی را نیولی وه . او داخلی د بغلان بوره لــه ... ، ۳۲ تهنو لبلبو څخــه ٤۲،٦۸۳ بـــو ر ی ٥٤۷،۲۲٥ سیره سوی وه.

درا ډیواصو لنامه خپره سوه(٥اسد) داحمد تو کلی کتاب (روابط سیاسی ایران وافغانستان)له‌تهرانه چــاپ سو (۲۷شس)

۱۳۲۸ ش

(۱۹٤۹م ۱۳۷۰ق)

خارجه وزارت‌وویل چی‌دپاکستانی گورنرجنرال داخبره‌چی‌قبایلی‌سیمی دپاکستان نه‌جلاکیدونکی برخی دی دجناح‌د۱۹٤۸م له‌وینا‌سره مخا لفه ده (۲٤مارچ ٤۹م ٤ حمل ۲۸).

د افغانستان شارژ دافرپه کراچی کی د وزیرستان پربمباری بانــدی دپاکستان حکومت تــه غــاوو کــی (۲ اپریل ٤۹ حمل ۲۸) .

لویس ډر یفیوس پــه کابل کــی دامریکا لوی سفیر سو (۲۰ اپریل ٤۹ ثور ۲۸) .

افغانستان پر سرحداتو باندی د پاکستان خواته دگاډیو تگ‌راتگــ بندکیء (٤ جون).

پاکستانی طیارو پرمغلگی بمباری وکړه او ۳۲ تنه افغانان یی‌مړه‌کړل اود افغانستان حکومت پردی واقعه سخت احتجاج وکی (۱۲ جون ٤۹ جوزا ۲۸) .

الفریډ گاردنر په کابــل کــی د برتانیا لوی سفیر سو (۲۰ جــون ٤۹ جوزا ۲۸) .

فیض محمد خان دافغانستان لوی سفیر پــه لندن کی وویــل، چــی افغانستان به‌دپاکستان سره دخپلی شخړی د فیصلی لپاره د بــرتانیا کړ مك وغواړی،مگر پاکستان‌وویل: چی په سرحدی صوبه کی دمخه د خلکو رایه اخیستله سویده ، اود داکار دپاکستان په داخلی چاروکی مداخله‌ده (جوزا ۲۸) .

د شورای ملی اومه دوره چــی آزاده شورا‌وبلله سوه افتتاح‌سوه (۳۰ جون ٤۹ ســـر طـــان ۲۸).

دپاکستان خارجه وزیر وویـــل : چی پاکستان به‌دافغا نستان‌سره د اقتصادی همکاری خبری وکی، خود قبایلی سیمو مسئله به‌ردکی. (۱۱ جو لایی ٤۹ سر طان ۲۸).

د افغانستان ملی شورا ډیورنډ لین ردکیء، اود پښتو نستان‌دخلکو جهادیی دآزادی لپاره تاییدکیء .

(۲٦ جولایی ٤۹م اسد ۲۸) .

مولوی سیف الرحمن الکوزی د افغانستان قاضی عسکر ۱۱۰ کلن دپیښور دچار سدی پــه دوابــه او مهتره کلی کی وفات او ښخ سو . (شنبه ۷ جـمادی الاولــــی ٦۹ ق ۱۳۲۸ ش) .

د سوات والی میانگل عبدالودود خپل زوی عبدالحق جهان زیب خپل جا نشین کیء اودریاست حکمرانی ور وسپارله سوه (۱۲ دسمبر ٤۹ قوس ۲۸) .

۱۹٥۰ م ۱۳۲۸ ش ۱۳۷۱ ق

د افغا نستان او هند دروغــی او مؤدت معاهده وسوه (٤جنوری ٥۰م ۱٤ جدی ۲۸)

افغا نستان دچین دخلکو حکومت په رسمیت وپیژاند (۱۳ جنــوری ٥۰ جدی ۲۸)

سلطان احمد خان افغانی لوی سفیر خپله اعتماد نامه پــه مسکو کــی د شوروی اتحاد مشر ته وړاندی کړه (۲٦ جنوری ٥۰ دلو ۲۸)

دافغا نستان پاد شاه پــه رسمی میلمستیا مصــر تــه ولاړ (۸ مــارچ ٥۰ حوت ۲۸)

۱۹٤۹ م ۱۳۲۸ ش ۱۳٦۹ ق

دمنهاج سراج جوز جانی دطبقات ناصری کامله نسخه دعبــد الحــی حبیبی په تعلیق او تحشیه په لاهور او کوټه کی سنگی چاپ سوه.

دوهمه طبع ئی له کابله دوه ټوکه او مکمله ۱۹٦۳ ر ۱۹٦٤ م

د ۱۳۲۸ ش کال دولتی وار دات ۳۲۹ ملیونه مصارف ۳۳٦ ملیونه‌او کسر اوه ملیونه افغانی و.

په ۱۳۲۸ ش کال په ۳۲۸ مکتبو کی ۹٥،۹۸۲ زده کوونکــی او ۲۸۳۳ ښوونکی وو.

په دغه کال گرده دقــره قــلــی صادرات ۱،٦٥٦،٦۱٦ پو سته په ۱۰،٤۳۷،۲۳۷ ډا لره وه.

په دغه کال‌مالیه‌وزارت‌ته دمالکی عایدات (۲،۰۲۷،۹۲۰) اود ډبرینو سکرو (۱،۱٦۰،۹۸۷) افغانی او د کابل د سینما گــانــو عــا یــدات (۱،٦٥٥،۸۸۷) افغانی اود دولتی املاکو عایــد ات (۱،٦٥٤،۳۸۹) افغــانــی اود گــمــرك مــحصــول (۱۳٥،۹۲۲،۸۸٥) افغا نی وی. او افغا نستان ته گرده (۲،۹٦٥،۹۰۷) گیلنه پټرول را وړل سوی وو.

دافغا نستان بانك دارا ئی:

طلا	٥۱۲،٥۸٤،۹٥٥
نقره	٦٤،٥٦۸،۲۸٥
خارجه اسعار	۱٤۱،۷۸۳،۷۲۱
دو لتی نوټ	۱۷٥،۹۳۷،۱۳٥
مسکو ك	۱،۳۸٦،۹۷۳
بانکی نوټ	۸٥،۳۹٦،۷۲٥

گرده (۹۸۱ ،٦٥۷،٦۹٤) افغانی.

دافغا نستان بودجه :

دمځکی او څاروو مالیه	۱۱٤	ملیونه
د گمرك محصول	۱٥۰	رر
پر عایداتو مالیات	۳٥	رر
دبانکو گټی	۱٥	ملیو نه
دو لتی انحصا رات	۱٦	رر
کا نونه او متفرقات	٦۰	رر
گرده عایدات	۳۹۰	رر

مصارف هم دغونی دی.

دافغا نستان دبرېښنا دپیدایښت اندازه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجبل سراج اوبه ۱۰۰۰ کلیواټه
دچك وردگ اوبه ۲۳۰۰ رر
دقند هار اوبه ۳۳۰ رر
د هرات اوبــه ۹۰ رر
ډیزلی ۱۵۰ کلیواټه
د پـغمـان ۵۰ رر
دپل خمری ۴۸۰۰ رر
د سروبی ۲۴،۰۰۰ رر

ټوله تخمینی دبر یښنا قوه (۳۴) زره کیلواټه .

دافغا نستان صادرات خارج ته:
وچه میوه ۴۰ زره ټونه
قیمت ۱۲۵ ملیونه افغانی
لنده میوه ۱۵ زره ټونه
قیمت ۴۵ ملیو نه افغا نی
عقاقیر او لرگی ۱۵ زره ټونه
قیمت ۴۰ ملیو نه افغا نی
پنبه ۱۲ زره ټو نه
قیمت ۱۲ ملیو نه افغا نی .
قره‌قلی اونور پوستونه ۲ملیونه
قیمت ۲۵۰ ملیو نه افغا نی .
وړی ۸ زره ټونه
قیمت ۴۰ ملیو نه‌افغانی .
غالی ۶۰ زره متر مربع
قیمت ۷ ملیو نه افغانی .

نور مواد ، کو لمی ، کمبلـی، پو ستین ، خرمن ۵ ملیونه افغانی.
اودلی شیان شل ملیو نه افغانی.
گرده صادرات :یولـك ټونـه او تخمینی قیمت‌ئی ۵۵۰ ملیونه افغانی

دافغا نستان دمځکی له ۳۰۰،۰۰۰ مربع میل ځخه فقط پنځمه بر خه‌آبی یاللمی کرل کیږی چه له‌هغه ځخه
۱۹۱،۰۰۰ ټو نـه غنـم ۱۲۸،۰۰۰
ور بشی ۳۴۷،۰۰۰ جو ار ۲۵،۰۰۰
پنبه ۳۵،۰۰۰ قندی لبلبو ۲۵،۰۰۰
ور یجی – ۱۸۹،۵۰۰ حبـوبات – ۱۰۰،۰۰۰ ټونه‌میوی اخیسته‌کیږی.

دافغا نستان واردات لکه کالی ، بـوره، چـای، دواوی، دخا نیـات، ماشینونه ، موټرونه ،دبریښناسامان د ودانی لوازم، لوښی، فلزات اونور تر ۳۰ زره ټونه.

څلور ملیونه گیلنه تیل.

ټول: ۵۰۰ تر ۶۰۰ ملیونه افغانی

دکانی او مصنوعی مالگی پیدا ینبت ۱۵ زره ټونه په لس ملیونه افغانی، کانی سکاره لس زره ټونه په لس ملیونه افغانی.

د افغانستان بانك‌سرمایه ۱،۱۸۲ ملیونه .

دکاغذی نوټ خپـرونــه ۸۴۵

د نیویارك په ریز رو بانك کـی پښتوانه (۷۶۷، ۹۳۷) اونس‌طلا .

دکابل‌په خزانه کی(۶۵۰، ۵،۱۸۰ گرامه)

بی سکی طــلا او (۹۴۵ر۱۸۶) مسکوکه طلا .

او (۵۶۷،۰۰۰، ۶۴) مسکو ك نـقره .

دریز رو بانـك دطلا قیمـــت : (۷۳۵ ، ۵۶۴ ، ۵۱۲) افـغـا نـی

(د افغانستان بانك رسمی راپورټ ۱۳۲۸ ش) .

په ۱۳۲۸ ش کال د افغا نستان

نـفوس ۱۲ ملیو نـه تخمین سوی دی .

په ۱۳۲۸کال دغه اصو لنا مـی خپری سوی :
۱–دنکاح اوسنتی اوواده اصولنا مه ۸حمل .
۲– دپاتا مراسم ۲۸ حمل .
۳– دصنایعو دتشویق اصولنامه ۳۰ حمل .

۱۳۲۹ ش
(۱۹۵۰م ۱۳۷۱ ق)

د افغانستان پادشاه په ر سمی میلمستیا ایران ته ولاړ (۲۷ مارچ ۷ حمل ۲۹) .

د افغانستان حکو مت وغوښتل چی دپاکستان‌دلوی سفارت غـړی دی ددی ځای قوانین ونه‌ماتوی (۲۶مارچ ۵۰م۶ حمل ۲۹) .

د افغانستان او شوروی داجناسو دمبادلی موا فقت نامه ۱۴ مـا د ی امضاء سوه (۱۷ جـو لا یـی ۵۰ سرطان ۲۹) .

دمتحدو ملتو دتخنیکی امداد ډله کابل ته راغله چی په انکشافی‌پلانو کی مشوره ورکـی (۲۲ جـون ۵۰ سرطان ۲۹) .

جون ۱۹۵۰ – اپریل ۱۹۵۲ م جوزا ۱۳۲۹ – ۱۳۳۱ ش دقندهار په شمال شـر قـی ۴۰ کیلو متری دهله کی دارغند او پر رود یـو دم جوړ سو: لوړتیا ۵۰ متـره – اوږد والـی ۵۳۰ متره– پسور ۱۰متره– ظرفیت یوملیون جریـب مکعب– د دم نس ۳۰۰، ۲۵ جریب– ددم داوبو اوږد والی ۱۸کیلو متره– پسورئی اوسط ۲کیلو متره– مځکه تر اوبو لاندی ۴۸۰،۰۰۰ جریبه – دبریښنا قـوه ۶۴۰۰ کیلواټه .

د یونسف سره دسلو زرو ډالرو دامداد قرارداد د کوچنیانو دمړینی دلږولو لپاره (۱۱ جـولا یـی ۵۰ سرطان ۲۹) .

دافغانستان او اتحاد شـورو ی‌د څلورو کالو تجارتی قـرارداد (۱۸ جولایی ۵سرطان ۲۹).

دافغانستان اوشرق اردن دمودت معاهده (۲ ستمبر ۵۰م ۱۰ سنبله ۲۹ ش) .

د افغانستان او لبنان د مـودت معاهده (۶ ستمبر ۵۰م ۱۴ سنبله ۲۹ ش) ..

د افغانستان او سوریه دمودت معاهده (۱۲ اکتوبر ۵۰م ۱۹ میزان ۲۹ ش) .

د سردار شاه محمود خان نوی کابینه داسی‌اعلان سوه :(۱۴اکتوبر ۵ میزان ۲۹) .

ښاغلی محمد داؤد دحرب وزیـر علی محمد خار جه و ز یـــــر – عبدالاحد داخله وزیر– محمد نوروز مالیه وزیر– میر سید قاسم عدلیه وزیر – عبدالمجیددمعارفو وزیر – میر محمدحیدر دملی اقتصاد وزیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلام فاروق صحیه وزیر ـ محمداکرم دفواید عامه وزیر ـ محمد نعیم‌دکانو وزیر .

له افغانستا نــه یهود اسرا‌ییل ته‌لاړل (اکتوبر ۵ میزان ۲۹).

افغانستان دپاکستان‌داتور ردکی چی په ۳۰ ستمبر ددی خای قبایلی یا عسکری خلك تر سرحداتو تیر سویدی (۲٤ اکتوبر ۵عقرب ۲۹).

له‌اوومنارو څخه چی دهرات پــــه مصلاکی پاتــه وی یــوه ونړیده . (چهار شنبه ۱۸ دلو ۲۹) .

۱۹۵۱ م ۱۳۲۹ ش ۱۳۷۲ ق .

د امریکا دمتحده ایالاتــو ســره دتخنیکی مرستی قرارداد (۹فروری ۵۱ حوت ۲۹) .

جارج میریل دامریکا لوی سفیر کابل ته وتاکل سو (۱۹ مارچ ۵۱م ۲۸ حوت ۲۹) .

د ۱۳۲۹ ش کال دولتی واردات ۳۹۷ ملیونه مصارف هم دغونی‌و .

پــه ۱۳۲۹ ش کــال پــه ۳۳٤ ښوونځو کی ۷۸۸، ۹۹ زده کوونکی او ۳۰۰۷ ښوونکی‌وو .

په دغه کال کــی گــرده مالیات برعایدات ۲٤۹ ملیونه وه . دمخکو مالیه ۱۷۹ر ٤۲٦ ر۲۸ـ دمواشـــی مالیه ۲۸،٤۷۱،۲۷۲ـ اصنافی مالیه ۰۲٦، ٤۲۸ـ او گـــر ده مـالیـه (٤۷۸، ۳۲۵، ۵۷) افغانی‌وه .

د افـغـا نستان بانــك دا رایی ۱۳۲۹ ش :

طلا ۸۱٤، ۵۰۲، ۵۱۲ افغانی .

نقره ۲۸۵، ٦۰۳، ٦٤ رر

خارجه اسعار ۹۵۲، ۱۳۱، ۳۵٦ افغانی .

دولتی نوټ ۹۰۲، ۹۸۰، ۱۷۵ افغانی .

مـســکــــو ك ۵۵۲ ، ۳۲٤، ۱ افغانی .

بانـکی نــوټ ۸۱۵، ۵۱۷، ۷۱ افغانی .

گــــر ده ۰٦۲،۳۲۰ ، ۱،۱۸۲ افغانی .

دافغانستان بانك‌مفاد ٤۲،۱۰۷،۲۰٦ افغانی .

داسعارو قیمتونه (۱۳۲۹ ش) .

سل‌ډالره په‌رسمی قیمت۱٦۷۵ـ افغانی. په‌آزادقیمت ۲۰۹۵ـ افغانی.

سل هندی کلدا ری قیمت ۳۵۱ افغانی په آزاد قیمت ٤۳۹ افغانی

سل پاکستانی‌کلداری قیمت ۵۰٦ افغانی په‌آزاد قیمت ٦۳۳ افغانی.

سل‌سویسی فرانکه قیمت ۳۸۷ افغانی په‌آزادقیمت ٤۸٤ افغانی.

۱۳۳۰ ش

۱۹۵۱ م ۱۳۷۲ ق

سردار شاه‌محمودخان صدراعظم امریکا ته په رسمی میلمستیا ولاړ (۲۵ اپریل ۵۱ ثور ۳۰) .

دملل متحده کومك دشمال دنفتو دکشف لپاره (۲۸ مئی ۵۱جرزا۳۰)

۱۹۵۲ م ۱۳۳۰ـ ۳۱ .

صوفی عبدالحق بیتاب دعبدالاحد عطار زوی ته چی په ۱۳۰٦ق دکابل پــه قصاب کوچه کــی زیږیدلی‌و . دملك‌الشعراء لقب‌ورکړسو (۱۸دلو ۳۰ ش) .

سید صدیق‌گوهری دمزارشریف دسیدعثمان زوی شاعر او خطاط او نقشبندی صوفی ٦۸ کلن په‌مدینه کی وفات او په جنت البقیع‌کی ښخ سو، (۳۰ ش) .

د افغانستا د پنبی تولیدات چی پخوا شپږ زره ټنه‌وو، اوس ۱۳زره ټنو ته ورسیده .

د ۱۳۳۰ ش کال‌واردات اومصارف ۳۸۸ ملیونه افغانی وی .

په ۱۳۳۰ ش کال په ۳۹۷ نارینه مکتبو او ۱۱ د ښځو مــکتبو کــی ۹۳،۳٦۷ متعلمان او ۵۳۷۱ متعلمات او ۲۸۷۸ معلمان او ۲۵۰ معلمات‌وو.

د ۱۳۳۰ کال ترپایه دافغانستان دقــره‌قلی صــادرات ٦٦۳ ، ۹۲۱ پوستنه .

د پنبی صادرات ۰۰۵ ټنه شو روی اتحاد ته ـ ۱۵۰۰ ټنه هند ته ـ ۱۰۰۰ ټنه جرمنی ته .

۱۳۳۱ ش

۱۹۵۲ م ۱۳۷۳ ق

افغانستان د اتحاد شوروی هغه نوټه ردکړه، چی گوندی دملل‌متحده دتخنیکی امداد متخصصان دشوروی سرحدوته نژدی کوم فعالیتونه‌کوی (۲۳ ستمبر ۵۲ میزان ۳۱) .

۱۹۵۳ م ۱۳۳۱ ش ۱۳۷۳ ق

امریکا دغنمو رانیولو لپاره یونیم ملیون ډالره پور افغانستان ته‌ورکی (۸ جنوری ۵۳ جدی ۳۱) .

د هند سره هوایی موا فقت‌نامه وسوه (٦ دلو ۳۱ ش) .

سلطان احمد خان خارجه وزیــر مقرر سو. او علی‌محمد خان یوا ز ی دصدارت معاون پاته سو (۱۸ مارچ ۵۳ حوت ۳۱) .

د ۱۳۳۱ ش کال دولتی واردات ۵٤٦ ملیونه مصار ف ۵۳۵ ملیونه افغانی کسر ۹ ملیونه افغـــا نــی

په ۱۳۳۲ ش کــال د نارینــه وو ښوونځی ۵۲۸ دښځو ښوونځی ۱۷ وو، چی په دغو کی ٦۲۲، ۹۹ تنه هلکان او۲٦۳ ، ٦ نجونی‌وی، معلمان ۳۰٦٤ تنه‌وو‌ښځی ښوونکی‌یی ۲۸۷ تنی‌وی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳۲ ش
(۱۹۵۳ م ۱۳۷٤ ق

سر دار شاه‌محمود خان دناروغی په سبب له صدارت ته استعفا وکړه او ښاغلی محمد داؤد ته دکابینی جوړولو فرمان صادر سو (٦ ستمبر ۵۳ سنبله ۳۲).

ښاغلی محمد داؤد خپله کابینه‌داسی اعلان کړه:

علی محمد دصدارت عظمی معاون- محمد عارف ددفاع وزیر- سر دار محمد نعیم خارجه وزیر- عبد الملك دمالیه وزیر کفیل- عبد الحکیم د فواید عامه و زیر- عبدالمجید د معارفو وزیر - غلام فاروق صحیه وزیر - محمد یوسف دکانو وزیر -شمس‌الدین مجروح دقبایلو‌مستقل رئیس - میر محمد یوسف دزراعت مستقل رئیس-صلاح الدین‌سلجوقی دمطبوعاتو مستقل رئیس.

سر دار محمد هاشم خان چی له ۱۹۲۹ څخه تر ۱۹٤٦ م پوری صدراعظم و، په کابل کی وفات سو (۲٦ اکتوبر ۵۳ - ۳ عقرب ۳۲)

دامریکا دصادراتو- وارداتو بانك اتلس نیم ملیونه ډالره دهلمند د سیمی‌دانکشاف لپاره‌پور افغانستان ته ورکړی. (نومبر ۵۳ قوس ۳۲)

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم، پاکستان ته دامریکا عسکری امداد، دافغانستان دروغی‌اود ساتنی لپاره خطرناك وګڼه (۳۰ دسمبر ۵۳جدی ۳۲)

دهلمند پر رود دکجکی لوی ډم جوړ سو (۵۳ م ۳۲ ش ۷۳ ق)

ظرفیت ئی ۶،۳۰۰،۰۰۰ جریب مکعب.

لوړتیا ۱۰۰ متره.

پلنوالی: لوړ ۱۰ متره، کښته ۲۰ متره.

د ډم نس: ۶۰،۰۰۰ جریبه.

د اوبو اوږد والی ۵۸ کیلو متره.

تر اوبو لاندی ځمکی: ۵۵۰،۰۰۰ ایکړه.

میرزا میر آقا حسینی هروی‌خطاط دمیر محمد کاظم زوی په هرا ت کی وفات سو. (۲۲ سرطان ۳۲)

دپل خمری کار خانی د۱۵ زرودوکو نوی ماشینونه پر کار سوه.

د ګل بهار د او دلو کار خا نه چه ۱۸۰۰ دستګاه هونه او ۶۰ زره دوکه لری.

او د کاله ۵۸۵۰ ټنه سپنسی وریښی بشپړه سوه (اپریل ۵۳ حمل ۳۲).

۱۳۳۳ ش
۱۹۵٤ م ۱۳۷٤ ق

افغانستان د آسیا لپاره دمتحدو ملتو داقتصادی کمسیون غړی سو. (۲۰ اپریل ۵٤ ثور ۳۳).

هاشم شایق دمحمد یعقوب‌بخاری زوی دبخارا پخوانی سفیر په کابل کی وفات او ښخ سو (چهار شنبه ۱۵ ستمبر ۱۹۵٤ م سنبله ۳۳).

ښاغلی محمد نعیم خار جه وزیر کراچی ته ولاړ، چی د افغانستان‌او پاکستان پر روابطو خبری وکړی (۱۷ستمبر ۵٤م سنبله ۳۳).

ښاغلی محمد نعیم خار جه وزیر په‌یوی هفتنی‌رسمی میلمستیاسعودی عرب ته ورسیدی (۲۸ اکتوبر ۵٤

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر اعلان وکړ چی د پښتو نستان مسئله دسیمی نیولو خبره نده،بلکه غواړو چی د هغه ځای پښتنو ته موقع ورکړسی، چی خپل‌خواهشونه ښکاره کړای سی (۷ نومبر ۵٤ عقرب ۳۳).

د افغانستان او یوګوسلا ویا د مودت معاهده (۳۰ دسمبر ۵٤م ۸ جدی ۳۳ ش).

۱۹۵۵ م ۱۳۳۳ ش ۱۳۷۵ ق

دمخنی صدراعظم سردار شاه‌محمود غازی دپاکستان دصد راعظم سره ولیدل (۱٤ جنوری ۵۵ جدی ۳۳)

افغانستان اودچین دخلکوجمهوریت خپل سیاسی روابط دلویو سفارتو په کچه ومنل (۱۹ جنوری ۵۵جدی ۳۳).

دمشرانو په جرګه کی دافغانستان دعسکری تقویت تصویب ومنل سو (۲۵ جنوری ۵۵ جدی ۳۳)

د افغانستان ددایرة المعارف ټولنی یو ټوک دافغانستان په نامه خپور کړی چی عمومی معلومات لری.

له چکو سلواکیا څخه یوه د سمنټو کار خانه رانیوله سوه (۱۵ فبروری ۵۵ دلو ۳۳).

جاپان دقندوز دچینی جوړولو په کار خانه کی دسمو مایی ور کو لو موافقه وکړه(۲۵بروری ۵۵دلو ۳۳).

د ۱۳۳۳ ش کال دولتی وار دات ۱٤٤۱ ملیونه‌اومصارف ۱۱٤۱ملیونه او سپما ۳۲۷ ملیونه افغانی وی.

د ۱۳۳۳ ش کا ل پو هنشمیر . (۷۷۰) دنرو ښوونځی -۲۱دنجونو ښوونځی- نارینه زده کوونکی ۲۷۰ ر۱۰٦- نجونی زده کوونکی ۸،٦۷۸- نارینه ښوونکی ۳٤۷۵- ښځی ښوونکی ۲٦۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳٤ ش
۱۹۵۵ م ۱۳۷۵ ق

ښاغلی محمد داؤد صد راعظم پاکستان ته اخطار ورکیٴ چی په‌غربی پاکستان کی د پښتو نستان دسیمو گډول ناوړی نتیجی لری .
(۲۹ مارچ ۵۵ م ۸ حمل ۳٤) .

په کابل کی مظاهره کوونکو د پاکستان د سفارت او د سفیر د ماڼوبی سره مظاهره وکړه .
(۳۰ مارچ ۵۵ م ۹ حمل ۳٤) .

په قندهار کی د پاکستان د قونسل خانی سره مظاهری و سوی
(۳۱ مارچ ۵۵ م ۱۰ حمل ۳٤) .

په پیښور کی پر افغان قونسل خانه باندی حمله وسوه (۱ اپریل ۵۵ حمل ۳٤) .

په جلال آباد کی د پاکستا ن د قونسل خانی سره مظاهری وسوی
(۱ اپریل ۱۹۵۵ حمل ۳٤) .

انگریز ـ ترکی ـ امریکا په کابل کی د پاکستان د سفارت سره پر مظاهرو تشو یش ښکار ه کیٴ
(٤ـ اپریل ۵۵ حمل ۳٤)

پاکستان د افغانستان د حکومت جواب و نه مانه، او ددپلوما تا نو کورنی ئی له کابله وایستی په جلال آبادکی خپله قونسلگر ی وتړله (۱۲ اپریل ۵۵ حمل ۳٤) .

وزیر خارجه ښاغلی محمد نعیم د بندونگ کنفرانس ته ولاړ (۱۸ اپریل ۵۵ حمل ۳٤)

د افغانستان اواندو نیزیا دمودت تړون لاسس لیك سو . (۲٤ اپریل ۵۵ ثور ۳٤) .

جمال عبدالناصر د مصر لوی مشر په رسمی میلمستیا کابل ته راغی . (۲۹ اپریل ۵۵ ثور ۳٤) .

افغانستان موافقه وکړه که په پیښور کی د افغانی بیرق دسپکاوی تلافی و سی . نو به‌په کابل کی د پاکستان دبیرق دسپکاوی تلا فی وسی ، او د سفارت د تلفاتوعوض به ورکړه‌سی . (۲۹ اپریل ۵۵ثور ۳٤) .

افغانستان پاکستان د هغواموالو دتاوان مسؤول و گاڼه. کوم چی د پیښور یا کوټی له لاری راځی .
(۱٤ می ۵۵ ثور ۳٤) .

پاکستان خپلی قونسل خانی په افغانستان کی وتړلی او خواهش ئی وکیٴ ، چی افغانستان دی هم خپلی قونسل خانی په پاکستان کی بندی کی (اپریل ۵۵ ثور ۳٤) .

په افغانستان کی د عسکرو د تیار سیٴ امر صادر سو (۱٤ می ۵۵ ثور ۳٤) .

افغانستان او پاکستان دسعودی عرب بو گاښ (منځگړی) و منله (۱۳ می ۵۵ ثور ۳٤) .

د شوروی اتحاد سره د پنځو کالو موافقه وسوه ، چی دواړه مملکتونه دی خپل اموال دوړ یا ترانزیټ په‌ډول د یوه بل په‌مملکت کی ننی راوړی .

(۲۱ جون ۵۵ جوزا ۳٤) .

د افغانستان‌اوشوروی‌د ترانزیت موافقه نامه ۸ مادی په ماسکو کی امضا سوه (۲۸ جون ۵۵ سرطان

د سعودی عرب منځگړی د خپل تجویز ناکامی اعلان کړه (۲۸ جون ۵۵ سرطان ۳٤) .

د چین د خلکو د حکومت لو ی سفیر تین ـ کوو ـ یوخپله اعتماد نامه په‌کابل کی وړاند ی کړه (۵ جولائی ۵۵ سرطان ۳٤) .

افغانستان د بین‌المللی بانك غړی سو (۱٤ جولائی ۵۵ سرطان
په افغانستان کی دتیا سیٴ او اضطرار حالت ختم‌سو (۲۸ جو لای ۵۵ م اسد ۳٤).

دافغا نستان او شوروی د پستی اتحاد موافقه (۱٤ اگست ۵۵ م اسد ۳٤) .

هندو ستان د کوټها طیار ی افغا نستان‌ته را واردوی (۱۷اگست ۵۵م است ۳٤) .

دافغانستان خارجه وزیر اودپاکستان لوی سفیر د مخالفانه انگروزو (پرو پاگند) دبندولو موافقه وکړه ـ (۹ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤) .

د پاکستان پر لوی سفارت دهغه دولت بیرق بیرته په کابل کی وریول سو (۱۳ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤) .

د جلال آباد د پاکستان پرقونسل گری دهغه دولت بیرق بیرته جگ سو (۱٤ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤) .

دپیښور د افغان پرقو نسلگری بیا د افغانستان بیرق و درول سو (۱۵ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤) .

افغانستان په پاکستان کی دیوه یونټ دجوړو لو سره مخالفت وکیٴ خو پاکستان ونه مانه .

(۱۱ اکتو بر ۵۵ میزان ۳٤).

افغانستان خپل لوی سفیر له کراچی څخه راوغوښت او سیاسی روابط ئی ورسره پری کړه (۱۷ اکتوبر ۵۵ میزان ۳٤) .

پاکستان هم خپل لوی سفیر له کابله وغوښت (۱۸ اکتوبر ۵۵ میزان ۳٤) .

افغانستان پر پاکستان پروتسټ وکیٴ چی‌ولی دافغانستان ترانزیت مالو ته زیات اړیکی اچوی (۸ نومبر ۵۵ عقرب ۳٤) .

په کابل کی لویه جرگه جوړه سوه چی پس له پنځو ورځو خبرو یی دپښتونستا ن دخلکو څخه را ی اخیستنه وغوښته چی خپل مقررات پخپله فیصله کی. جرگی وغوښتل‌چی حکو مت با ید د پا کستا ن سره د قوت تعادل چی د امریکا وسله ئی اخیستی ده و سا تی. او پښتونستان د پاکستان یو ټوکونه پیژنی (۲۰ نومبر ۵۵ عقرب ۳٤).

فاطمه د ښځو د مکتب لومړی معلمه او شاعره په کابل کی وفات سوه جمعه ۱۱ عقرب ۳٤ش (ولادت ئی په بالاحصار کی ۱۲۸۸ ق) .

د دفاع وزیر محمد عارف استعفا وکړه (٦ دستمبر ۵۵ قوس ۳٤) .

دشوروی‌دولت‌مارشال‌ورشیلوف کابل‌ته‌راغی (۱۸ دسمبر ۵۵قوس

داتحاد شوروی مشر و زیر بلگانین او دکمو نسټ پا ر ټی سکرتر خرو شچیف په رسمی میلمستیا کابل ته راغلل (۱۵ ـ۱۸ دسمبر ۵۵ قوس ۳٤) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتحاد جما هیر شوروی د پښتونستان په باب د افغانستا ن مو قف تایید کیٔ (۱٦ د سمبر ۵۵ قوس ۳٤) .

د افغانستان او اتحاد شور وی دری تړونونه امضا سوه (۱۸دسمبر ۵۵ قوس ۳٤) .

۱ ــ دسلو ملیونو پور تړون .

۲ ــ د ۱۹۳۱ م د بیطرفی او عدم تعرض د تړون تجدید .

۳ ــ د خارجی سیاست داصولو توضیح ، چی د افغانستان بیطرفی قوی کوی .

د امریکا حکومت وغوښتل چی د افغانستان او پاکستان تر منځ د پښتونستان پهشخړه کی دمنځګړی بوګانیس وکی (۲۱ دسمبر ۵۵قوس ۳٤) .

۱۹۵٦ م ۱۳۳٤ شں ۱۳۷٦ ق

د پاکستان پهغوښتنه د افغانستان قونسل له کوټی څخه کابل ته راستون سو او دغسی هم دپاکستان عسکری اتاشه له کابله وغوښت سو (۸ جنوری ۵٦ جدی ۳٤)

په ۱۳۳٤ ش کال ټول دولتیواردات ۱۳۰۱ ملیونه افغانی او مصارف همد غونی و.

د ۱۳۳٤ پو هنشمیر: ۷۵۰ دنرو ښوونځی ــ۲۳ دنجونو ښوو نځی ــ ۱۱۱،۱۲۱ تنه هلکان ــ۹۹٦۹نجونی ــ۳۵۸٤ نر ښوونکی ــ۳۲۹ ښځی ښوونکی ــ

۱۳۳۵ ش
(۱۹۵٦ م ۱۳۷۵ ق)

دافغا نستان او شوروی اتحاد د هوایی سرویس موافقه لس مادی په کابل کی امضا سوه (۲٤ مارچ ۵٦م ٤ حمل ۳۵)

افغا نستان دسیټو دغه ادعا رسما رد کړه ،چی ډیورنډ لیندافغا نستان او پاکستان سرحد دی. (۲٦ مارچ ۵٦م ٦ حمل ۳۵)

داتا زونی (امریکا) دبین المللی همکاری اداری ۹۹۷ زره ډا لـره دکو لمبیا دپو هنتون دار المعلمین ته ور کړه چی دانګریزی ژبی پرو ګرامونه دافغا نستان په متو سطو مکتبو کی تقویه کی، اود انګریزی معلمان په ورو زی. (۳۱ مارچ ۵٦م ۱۱ حمل ۳۵)

دشو روی اتحاد له خوا دکابل ښار والی ته ۱۵ بسو نه اودسل بستره شفا خانی اسباب اهـداء سو (۳۱ مارچ ۵٦ م حمل ۳۵)

خلیفه قزل ایاق نقشبندی پیر د شبر غان په قزل ایاق کی ۹٦ کلن وفات‌سو.

(۲۱ حمل ۳۵ شـں ۲۹ شعبان ۷۵ق. تولد ئـی پـه کرکی کـی : ۱۲۷۹ ق)

راتګ ئی له بخارا څخه افغا نستان ته: ۱۳۳۸ ق

د افغا نستان عسکـری هیئـت چکو سلواکیا ته ولاړ (٤ــ۱۸ اپریل ۵٦ حمل ۳۵)

دافغا نستان او پاکستان هوائی موافقه امضا سوه، چی دکراچی لـه لوری اروپا ته سفر وسی (۷ مئی۵٦ ثور ۳۵) .

د افغا نستان دملکی هوا بازی لپاره ۱٤ ملیو نو پور موا فـقه لـه اتازونی سره وسوه (۲۷ جون ۵٦ جوزا ۳۵) .

د ترکو صدراعظم عدنان مندرس په رسمی میلمستیا کابل ته راغـی (۲٦ــ۳۰ جولایی ۵٦م اسد ۳۵) .

دننګرهار داوبو لګولوپروژه اتحاد جماهیر شورویپرخپله غاړهواخیسته (۲٦ جو لایی ۵٦ م اسد ۳۵) .

د افغانستان او پولینډ تجار تی قرارداد (٤ اګست ۵٦ م اسد ۳۵)

دپاکستان صدر اعظم اسکندرمیر زا کابل ته راغیٔ (۷ــ۱۱ اګست۵٦م اسد ۳۵) .

ښاغلی محمد داؤد صدرا عظم د عسکری وسلو رانیولو موافقه نامه له چیکو سلواکیا او شوروی اتحاد سره اعـلان کـړه (۲۵ اګست ۵٦ سنبله ۳۵) .

دپان امریکن سره موافقه وسوه چیله ۱٤ ملیونو ډالرو پور څخه به دوه‌نیم ملیونه پیلو تـان اود ملکی هوایی میدانو کار کوونکی و روزی، اوپه ۵ ملیونه بهد قندهارهوایی‌ډګر جوړوی. (۱۲ ستمبر٦۵ سنبله۳۵)

دایران سره هوایـی تګ راتګ شر وسو (٤۲ ستمبر ۵٦ میـزا ن

(c) ketabton.com: The Digital Library

له شوروی اتحاد او چکوسلواکیا څخه لومړی جوړه وسله راورسیده (۲۷ستمبر ۵٦ میزان ۳۵) .

ښاغلی محمدداؤد صدراعظمشوروی اتحاد ته ولاړ (۱۷ــ ۳۰ ستمبر ۵٦ میزان ۳۵) .

یرولس جټ طیاری د شوروی اتحاد لهخوا دافغان هوایی قواو ته ورسیدی (۲۸ اکتوبر ٦عقرب ۳٤).

د افغانستان حکومت دملل متحد توجه را وگرزوله چیداسرا ئیل برتانیاــ فرانس حمله پر کانال سویز باندی د ملل متحد دمنشور مخالفت دی (۵نومبر ۵٦ م ۱٦ عقرب ۳۵) .

د افغانستان اوبرما دمودتتړون (۸ نومبر ۵٦م ۱٦ عقرب ۳۵ ش) .

جنرال محمد عمر په هند کی دافغانستان لوی سفیرسو (۱۰نومبر ۱۹۵٦ عقرب ۳۵).

افغانستان د سویز کانال لپاره دملل متحده په پولیسی قواوو کی خپله برخه وړاندی کول ومنله . (۱٦ نومبر ۵٦ عقرب ۳۵) .

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم په کراچی کی د پاکستان له مشرانو سره پر پښتو نستان باندی خبری وکړی. (۲ دسمبر ۵٦ قوس ۳۵) .

۱۹۵۷ م ۱۳۳۵ ش ۱۳۷۷ ق

داتحاد شوروی سره تجارتی پروتوکول امضا سو (۸جنوری ۵۷ جدی ۳۵) .

چاوــ انــ لای دچین دخلکو د جمهوریت صدراعظم افغانستان ته راغیء (۱۹ــ۲۳جنوری ۵۷جدی۳۵)

م ــ سی گیلیټ په کابل کی د برتانیا لوی سفیر سو (۲۷ جنوری ۵۷ دلو ۳۵) .

په کابل پوهنتون کی د اقتصاد دپوهنځی دجوړولو سپارښت وسو (۳۰ جنوری ۵۷ دلو ۳۵)

د افیونو دکنترول دموافقتنامی تائید پهملل متحده کی دافغانستان دنماینده لهخوا وسو ٤ فروری ۵۷ دلو ۳۵) .

راډیو مسکو پښتو پروگرام شرو کیء (۱۰ فروری ۵۷ دلو ۳۵) .

د ۱۳۳۵ ش کال دولتی واردات گرده ۱۸۲۲ ملیو نه افغانی او مصارف هم دغونیو .

د ۱۳۳۵ ش کال پوهنشمیر : ۷٤۸ د نرو مکتبو نهــ ۲٦ د نجو نو مکتبو نه ــ ۹٦۷ ، ۱۱٤ هلکانــ ۱۲۵، ۱۱ نجونیــ ۳۵۹۰ معلمانــ ۳۷٤ معلمات .

په ۱۳۳۵ ش کال د افغانستان تجارتی صادرات ۲۰۷۹ ملیو نه او واردات ۲۳۰۷ ملیونه وه .

۱۳۳٦ ش

(۱۹۵۷ م ۱۳۷۷ق

د امریکا د میانه شرق خاص لوی سفیر جیمز ریچارډ کابل ته راغی او یوه مشترکه اعلامیه خپره سوه چی افغانستان د ایزنهاور اقتصادی پروگرام د منځنی شرق لپاره په خوښی منی (۳۱ مارچ۳ اپریل ۵۷ حمل ۳٦ .

ښاغلی محمد داود صدر اعظم ترکیی او چکوسلواکیا او پولینډ او استریا او مصر ته ولاړ (۱٤ اپریل تر ۱۹منی ۵۷ حمل ــ ثور ۳٦) .

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر ترکیی او پاکستان ته ولاړ (۱٤ ــ ۲۹ اپریل ۵۷ حمل ۳٦) .

له چکوسلواکیا سره د امداد د زیاتوب موافقه وسوه (۲۷ اپریل ۵۷ حمل ۳٦) .

دپاکستان صدراعظم سهروردی کابل ته راغی ، دواړو مملکتو د سیاسی روابطو د بیانښلولو موافقه سره وکړه ، د ۱۹۵۵ په اکتو برکی سیاسی روابط سره شلیدلی وو (۸ ــ ۱۱ جون ۷۵ جوزا ۳٦) .

افغانستان د اتومیک انرجی د بین المللی اختیار اصول ومنل (۱۵ جون ۵۷ جوزا ۳٦) .

اتازونی ... ، ۷۵۰ ، ۵ ډالره پور د هلمند د سیمی لپاره او ۰۰۰ ، ۸٦۰ ۲ دلارو او د پر سونل روزنی لپاره افغانستان ته ورکی (۳۰ جون ۵۷ سرطان ۳٦) .

د پاکستان سرههوایی موافقت نامه وسوه (۱ سرطان ۳٦) .

عبدالملك وزیر مالیه معزول او بندی سو (۷ جولایی ۵۷ م اسد ۳٦) .

یوه پټه ناکامه د اغتشاش اچولو دسیسه کشف سوه اوعاملین یی ونیول سوه (۱۱ جولایی ۵۷م اسد ۳٦) .

د افغانستان پادشاه د شوروی اتحاد مملکت ته رسمی سفر وکی (۱۷ ــ ۳۱ جولایی ۵۷ سرطان ۳٦) او په رسمی گډه اعلامیه کی وویل سوه : چی اتحاد شوروی به د افغانستانه سره د تیلو په تلاښکی کومك وکی ــ او هم به د سرحدی شخړو لپاره یو خاص کمیسون وټاکی ــ او هم به د مشترکو اوبو د استعمال لپاره یوه موافقه سره وکی .

د افغانستان او چین د خلکو د جموریت تجارتی قرار داد (۲۸ جولایی ۵۷ م اسد ۳٦) .

په پاریس کی د افغانستان لوی سفیر غلام محمدشیرزاددتجارتوزیر سو (۱۰ دگست ۵۷م اسد ۳٦)

ښاغلی محمد نعیم وزیر خارجه وویل ، چی د وسلی رانیولو د موافقت نامی سره سم چی په ۱۹۵٦ کال دشوروی اتحاد سره امضا سوی وه ، د ۲۵ ملیونو ډالرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وسلی راسیدلی دی (۳۱ اگست۵۷
۷۵ سنبله ۳۶) .

**بناغلی محمد داؤد صدر اعظم په
چین کی خپل سفر شروع کی (۲۲**
اکتوبر ۵۷ عقرب ۳۶).

د افغانستان او اسپانیا د مؤدت
معاهده (۲۸ اکتوبر ۵۷ م ۶ عقرب
۳۶ ش) .

اندری گرو میکو **د جماهیراتحاد
شوروی خارجه وزیر د افغانستان له
استاځو سره په مسکو کی د نوی**
سر حدی موا فقت نامی په باب کی
خبری وکـــری (۲۱ د سمبر ۵۷
قوس ۳۶) .

د سید قاسم رښتیا تا لیـــــف
(افغانستان در قرن ۱۹) **په کابل**
کی چاپ سو .

۱۹۵۸ م ۱۳۳۶ ش ۱۳۷۸ق

شوروی اتحاد **په افغانستان کی**
دتیلو سروی ومنله (۸ جنوری۵۸م
۱۸ جدی ۳۶) .

بناغلی محمد داؤد صدر **اعظـم**
د اتحاد جماهیر **شوروی دپیشنهاد**
تایید وکی ،چی د لویو مشرانـــو
کنفرانس دی جـوړ سی . (۱۱
جنوری ۵۸ م ۲۱ جدی ۳۶) .

د افغانستان او **شوروی اتحاد**
د سر حداتو قرار داد (۵۱) **مادی**
په مسکو کی امضا سو (۱۸جنوری
۵۸ م ۲۸ جدی ۳۶) .

د افغـانستان **پادشاه پاکستان**
ته په رسمی میلمستیا ولاړ . (۱ ــ

۵ فبروری ۵۸ دلو ۳۶).

د ترکیی سره هوایی مـوافقت
نامه وسوه (**۲۵ دلو ۳۶**) .

دافـغـا نستان پادشاه د (۲)
هفتو په رسمی **میلمستیا هند تـه**
ولاړ (۱۱ ــ ۲۶ فبروری۵۸ حـوت
۳۶) .

د ۱۳۳۶ **ش کال دولتی واردات**
۲۱۱۳ ملیونه **افغانـی او مصارف**
ئمدونی و.

د ۱۳۳۶ کـــال پـو هنشمیر :
۸۵۰ د **هلکانـو مکتبـونه ــ ٦٤ د**
نجـونـو مکتبونـه ــ **۹۵۸ ، ۱۲۸**
هلـکان ــ **۵۷۸ ، ۱۲ نجـونـی ــ**
۳۷٦۵ معلمان ــ ٤۳۱ معلمات.

په ۱۳۳٦ **کـال د افغـانستان**
صادرات ۲٦٤۸ **ملیونه او واردات**
یی ۲٤۱۵ **ملیونه افغانی وی .**

۱۳۳۷ ش .
۱۹۵۸ م ۱۳۷۸ ق) .

دعربو **دمتحد جمهوریت (مصر)**
سره کلتوری موافقت نامه امضا ء
سوه (۳۰ **مارچ ۵۸ حمل ۳۷) .**

دافغانستان **دملل متحده نماینده**
په افغانستان کی دافیونو دکرلو ا و
وړلو **منع کول اعلان کړل (٦ مئی**
۵۸ ثور ۳۷) .

د افغانستان او اِتازونی کلتوری
موافقت نامه (۲٦ جون ۵۸ جوزا۳۷)

دشوروی **اتحاد سره دآمو لهاوبو**
څخه **دگتی اخیستو پروتو کـول**
(۲٦ جون **۵۸ جوزا ۳۷ .**

بناغلی محمد داؤد **صدر ا عظم**
داتازونی په سفر ولاړ **(۳۰جون ۵۸**
جوزا ۳۷) .

اتازونی موافقه **وکړه چی دافغانستان**
سره له **سپین بولدك ترکابلهدلویی**
لاری جوړ ولو کومك وکی ، اوهم
پاکستان ته ۰۰۰، **۷۰۸، ۷ دالره**
ورکی، **چـی دحمل ونـقل لاری د**
افغانستان **خوااتهسمی کړی ۳۰جون**
۵۸ جوزا ۳۷) .

دمځکنی **لاری خخه دپاکستان سره**
دمال راوړلو موافقه **(۱۷ جولایی ۵۸**
سرطان ۳۷) .

داطریش **سره هوایی موافقتنامه**
(۲۰ سرطان ۳۷) .

افغانستا ن **دعراق نوی حکومت**
په رسمیت وپیژاند . **(۲٦ جولایی**
۵۸ سرطان ۳۷) .

دچکوسلواکیا **صدراعظم کابل ته**
راغی (۲ــ۵ ستمبر **۵۸ سنبله ۳۷**
جکوسلواکیا ومنله چی په قند ها ر
کی دتیلفون دمبادلی مرکز جوړکی.
(۱۱ ستمبر **۵۸ سنبله ۳۷) .**

د افغانستان **دمتحدهملتو نماینده**
داخبره ردکړه، **چیگوندی افغانستان**
دایران ــ ترکیی او **پاکستانه سره**
یوکنفدراسیون **جوړوی (۱ـاکتوبر**
۵۸ میزان ۳۷) .

د هالیند **سره هوایی موافقتنامه**
(۲٤ میزان ۳۷) .

مارشال ورو شیلو ف د **اتحاد**
جماهیر شوروی مشر افغانستان ته
راغی (۱ــ۵ اکتوبر ۵۸ میزان ۳۷)
دافغانستـان تجا رتـی اود حـمل
ونقل قرار دادونه **دچکوسلواکیا او**
پولینډ سرهنوی سوه **(۷ نومبر ۵۸**
عقرب ۳۷) .

دخارجی سر مایه گذاری قانون
نشر سو **(۱۸ نومبر ۵۸ عقرب ۳۷)**

۲ افغانیگی او پنځه افغانیگی سکی
چالوسولی **(۷دسمبر ۵۸ قوس۳۷)**

۱۹۵۹ م ۱۳۳۷ ش ۱۳۷۹ ق

بناغلی محمد نعیم **خارجه وزیر**
دشوروی اتحاد په سفر **ولاړ (۱ــ٦**
جنوری ۵۹ جدی ۳۷) .

اتازونی پنځوس زره تـنه غنـم
افغانستان ته راولیږل **(۱۲ جنوری**
۵۹ جدی ۳۷) .

هنری بایروډ پهکابلکی داتازونی
لوی سفیر سـو (۲۰ جنوری ۵۹
جدی ۳۷) .

د افغانستان او شور وی اتحاد
دراډیو تیلفونی ارتباط موافقت نامه
۱۳ مـادی وسـوه (٤فبـروری ۵۹م
بنا غلی محمد داؤد صدر اعظم
هندوستان ته ولاړ (۵ــ۱۳ فبروری
۵۹ دلو ۳۷

بناغلی محمد داؤد صدراعظم د
بغداد پکټ، د بین‌المللی تشویش
سبب وگڼه (۹ مارچ ۵۹ حوت۳۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳۸ ش
۱۹۵۹ م ۱۳۷۹ ق

دمتحدو ملتو سکرتر جنرال هماك همرشولد کابل ته راغیء (۲۲ـ۲۴ مارچ ۵۹ حمل ۳۸) .

دامو الو دمبادلی پروتوکول داتحاد شوروی سره (۲۳ اپریل ۵۹ ثور ۳۸) .

ښاغلی محمدداؤد صدراعظم اتحاد جماهیر شوروی ته ولاړ (۱۸ـ۲۲ مئی ۵۹ ثور ۳۸) .

د شوروی اتحاد سره د قندهار هرات ـ کشك د ۷۵۰ کیلومترولویی لاری دجوړولو موافقت نامه وسوه (۲۸ مئی ۵۹ جوزا ۳۸) .

د افغانستان او شوروی اتحاد د اقتصادی همکاری دتوسعی موافقت نامه اود هرات ـ قندهار دلاری پخول ۷۵۰ کیلو متره (۲۸ مئی ۵۹ جوزا ۳۸) .

د افغا نستان او شوروی اتحاد موافقت نامه ددروپلو جوړ ولو لپاره په بهسود ـ کا مه اسمار کی تړله اوه مادی (۱۸ جولا یی ۵۹ سرطان ۳۸) .

دافغا نستان یوه عسکری ډله ترکیی اود عربو متحد جمهور یت (مصر) ته ولاړه (۱۵ جولائی ۵۹ سرطان ۳۸)

دجلال آباد دکانال او بر یښنااو اوبولو پروتو کول ۵مادی له‌شوروی اتحاده سره (۲۳) اگست ۵۹م۳۱ اسد ۳۸) په‌دی پروژه کی د درونټی دبند ارتفاع ۲۲متره او دا وبو بهیدنګ ئی په یوه ثانیه کی ۱۳۰ مکعب متره اود بریښنا اندازه ئی یوولس زره کیلواته ده. دکانال اوږدوالی ۷۰ کیلومتره دی، چی ګراده ۱۲۹ زره جریبه مځکه‌او بوی، اوهر جریب په‌لس زره افغا نۍ(۲۰۰ ډالره)تما میږی .ټول مصار ف ئی ۳۶۶ ملیونه مساو ی۱۸ ملیو نه ډالره دی اوعایدات ئی دکاله ۲۱۴ ملیونه افغانۍ تخمین سوی وو .

دننګر هار داوبو لود پرو ژی لپاره اتحاد جماهیر شورو ی نو ر امداد ومانه «۲۳ اگست ۵۹سنبله ۳۸» دښځو دلځ مخی اعلان وسو اود استقلال په جشن کی‌په لځ‌مخ راو وتی. «۳۱ ا گست ۵۹ سنبله ۳۸» جواهر لال نهرو د هندو ستان صدراعظم افغانستان ته راغی، او دده په میلمستیا کی افغانی ښځو په‌لځ مخ ګډون وکی .«۱۴ستمبر۵۹ سنبله ۳۸».

ښا غلی محمد نعیم خارجه وزیر دچین په سفر ولاړ (۵ ستمبر ۵۹ سنبله ۳۸)

ښاغلی محمد نعیم خار جه وزیر واشنګټون ته ولاړ، اود پاکستا ن دایوب خان دنوی حکومت له‌نماینده سره ئی‌لومړی لید نه وکړه (۱۱ اکتو بر ۵۹ عقرب ۳۸) .

ښاغلی محمد نعیم خار جه وز یر یوګو سلا ویاته ولاړ (۲۰ـ ۲۸ اکتوبر ۵۹عقرب ۳۸) .

دافغان اوسو یټ ددو ستی ټولنه تأسیس سوه (۲۸ اکتوبر ۵۹عقرب ۳۸).

دافغانستان او ترکیی کلتو ری موافقت نامه «۷نومبر ۵۹ عقر ب ۳۸».

دآمو دریا ګډه سرو ی داتحا د شوروی او افغانستان له خواشروع سوه چی دبریښنا او اوبو لو لپا ره ډم‌پر جوړ کی. (۱دسمبر ۵۹قوس ۳۸).

داتا زونی دجمهو رمشر ایزنهاور شپږ ساعته په‌کابل کی تیر کړ ه‌او افغا نستان ته‌ئی داقتصادی مرستی داوږ دولو ډاډ ورکیء .

(۹ دسمبر ۵۹ قوس ۳۸)

په‌قندهار کی‌دیوه‌مرتجعا نه‌حرکت کنښینول دپو لیسو او عسکرو په وسیله (۲۱ سمبر ۵۹جد ی۳۸) .

الله بخښ یو سفی دپښتنو تارېخ (تاریخ آزاد پټهان) دوه‌توکه په‌اردو وکیښس «کرا چی چاپ ۵۹م» د۱۳۳۷ شی کال عایدات اومصارف ۲۱۱۳ملیو نه افغانی و ی.

د۱۳۳۷ کال پوهنشمیر :۸۶۳ د هلکانو ښوونځی ـ۴۰ دنجو نو ښوونځی ـ۱۴۰،۹۷۸ هلکان۱۴۰۳۶ نجونی ـ ۳۸۹۷ نارینه ښوو نکی ـ ۴۶۱ښځی ښوونکی .

په ۱۳۳۷ کال دافغانستان‌صادرات ۲۰۸۸ملیونه او وار دات ئی ۳۲۷۴ ملیونه افغا نۍ وی .

دټول افغانستان دمیو ی‌صادرات خارج ته (۱۴۴،۵۰۲۵۴۰)افغا نی وی .

(انیس ۷ جون ۱۹۵۹)

۱۹۶۰ م۱۳۳۸ ش ۱۳۸۰ق

دافغا نستان اویو ګو سلا ویاد تجارتی او اقتصادی ا و تخنیکی همکاری قرار داد «۶جنوری ۶۰ جدی ۳۸».

ښاغلی محمد نعیم خارجه وز یر پاکستان ته ولاړ (۱۰ جنوری ۶۰ جدی ۳۸).

افغا نستان دشوروی اتحاد ‌ه‌سره دکابل پرزود داوبو لو او بریښنا دپروژی موافقت وکی ء «۱۹جنوری ۶ جدی ۳۸».

سپه سالار شاه محمودخا نغازی دمخنی صدراعظم اویاکلن وفا ت سو. (د۳جدی شپه ۳۸).

دیوګوسلا ویا سره هوایی موافقت نامه «۱۶جدی ۳۸».

دغربی آلمان سره هوایی موا فقت نامه وسوه (۲۰ جدی ۳۸) .

داتحاد شو روی صد راعظم خرو شچیف کابل‌ته راغی، دسویټ دکومك پروژی‌ئی وکتلی ، دکلتوری همکاری قرار دادئی‌امضا کی، ا و افغانستان ته‌ئی دپښتو نستان په شخړه کی دتایید وعده ورکړه(۲ ـ ۵مارچ حوت ۳۸).

دافغانستان او اتحاد شور و ی فرهنګی موافقت پاڼه په‌پښتو ۶مادو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کابل کی دور صدراعظمانولاسس لیك کړه . (٤مار چ ٦٠حوت ٣٨) .

پاکستان دپښتو نستان پهشخړ کی داتحادی شوروی‌تایید دپاکستان په داخلی چارو کی مدا خله وبلـله (٦ مارچ ـ٦حوت ٣٨).

اتحا دشوروی پنځو سن زره ټنه غله افغا نستان ته اهداکړه «٦مارچ ٦ حوت ٣٨»

ښاغلی محمد دا ؤد صدرا عظـم وویل چی پاکستان په افغا نستا ن کی داصلاحاتو پر خلاف پرو پاګنډ کوی، خود افغانستان دولت غواړی چی خلکو ته دحکومت دطرز دټاکلو اود سیاسی گوند ود جوړو لو حق ورکی (٧ مارچ ـ٦ حوت ٣٨)

ښاغلی محمد دا ؤد صدرا عظـم ایران ته ولاړ .(١٧ مرچ ـ٦ حو ت ٣٨).

د ١٣٣٨ ش کال **دولتی واردات** و مصارف ٢٤٢٨ **ملیونه افغانی وی**

د ١٣٣٨ ش کال **پو هنشمیر :**

١٠٢٨ دنرو ښوونځی ـ٦٥ دنجونو ښوو نځـی ـ ١٤٨،٢٩٥ هلکـان ١٧،٣٠١ نجونی ـ ٤١٥٦ ښووونکی ـ٥٢١ ښځی ښوونکی.

په ١٣٣٨ کال دافغانستان صادرات ٢٧١٦ **ملیونه** او وار دات ئی٣٦٤٩ ملیونه افغانی وی.

١٣٣٩ ش

(١٩٦٠ م ١٣٨٠ ق)

د قند هـار او هرات او **کشك** دلویی لاری بـه جوړولو **پیل وسو** (٣ اپریل ٦ حمل ٣٩)

اعلیحضرت **امان الله خـان غازی** دسویت زرلیند په زوریخ‌کی ٦٨کلن وفات سو (دوشنبه ٢٥ اپریل ٦٠م ٥ ثور ٣٩)

په شنبی ٧ مئی ٦٠م **مازد یگـر** ٤ بجی په جلال آباد کی **دخپل‌پلار** امیر حبیب الله دځنګه **ښخ سو .** (ولادت ئی دپغمان **ددرۀ زرگر د** حاجـی اسـد خان په **کور کـی** ٥ ذی قعده پنجشنبه ١٣٠٩ ق)

دیوگو سلاویا **خارجه وزیر کابل** ته راغیء (٢٧ اپریـل ٦ ثـور ٣٩)

جکن نا ته دهامی **جی په کابل کی‌د** هندلوی سفیر سو(٦مئـی ٦ثـو ر ٣٩)

ښاغلی محمد داؤد صدرا **عظم چـی** مسکو ته دعلاج **لپاره‌تللی و، داتحاد** شوروی دصدرا عظم **خرو شچیف** سره ئی ولیدل (١٣ می ٦ثور ٣٩

دافغا نستان خارجه **وزیر** پاکستان ته اتازونی ته **پرو ټسټ ور کیءچی** ولی داتا زونی **(یـو ـ٢) طیـاری** دافغا نستان **پر خاورو تجاوز کړی** دیء (١٨ مئی ٦ ثور ٣٩)

دقزل کلا دبندر دفنی معـا ونت پروتو کول **دافغا نستان او شوروی** اتحاد ترمنځ ٥ **مادی امضا سو(٢٥** مئی ـ٦ جوزا ٣٩)

دافغا نستان او **ایران ترمنځ دحمل** ونقل موا **فقت** نامه امضا سوه **(٢٦** جون ـ٦ جوزا ٣٩)

دجنګلك دموټر دترمیم **کار خانه** افتتاح سوه **(٢ جولائی ٦٠م اسـد** ٣٩)

د شوروی اتحاد دتیلو دپلټنی ډلـی **په شمالی افغا نستان کی دپټرولو او طبیعی گاز دپانگو دپیدا کو لـو اعـلان وکیء (١٥ جولا ئـی ٦٠ م** اسد ٣٩)

چکو سلوا کیا دیو ملیونو ډالرو تخنیکی مرسته ومنله **(٤ اگسـت** ٦٠ سنبله ٣٩)

دافغا نستان او **سویډن سیا سی روابط دلوی سفارت په ټکانه لـوړ** کړل سوه **(٨ اگست ٦٠ سنبله٣٩)**

د **شوروی اتحاد سره ددوو کالو** دحمل ونقل **قرار داد(١٠ اگست** ٦٠ سنبله ٣٩)

دوو **پاکستانیو طیارو دافغا نستان** پر **فضا دقند هار پر سیمه تجاوز** وکیء **(١٣ اگست)پاکستان وویل** چی دا سهوه ده ،**نوطیاری اوپیلوټان** ئی **بیرته پا کستان ته ستا نه سول** (١٧ **ستمبر ٦٠ میزان ٣٩)**

د **درونتي** کانال **داتحاد شوروی** په مرسته **جوړ او افتتاح سو(١٨** اگست ٦٠ سنبله ٣٩)

دچین دخلکو د **جمهوریت خارجه وزیر چین- یی افغا نستان ته راغی** **(٢١ـ٢٦ آگست ٦٠ سنبله ٣٩) .**

د افغا نستان او **چین دمودت او** عـدم تعر ضـ **معاهده إمضا سوه** **(٢٦ اگست ٦٠م ٤ سنبله ٣٩ ش)**

تجارتی اوډ **ادا ینی موافقت‌نامه** هم‌تجدید سوه **.(٢ ستمبر٦٠سنبله** ٣٩)

د اتازونی **دانکشافی پانگی څخه** یو لك ډالره **مرسته دآریانا هوائی** شرکت ته ور کړه سوه **(٢ستمبر** ٦٠)

دپو لینډ صد راعظم **کابل ته‌راغیء** اودتخنیکی همـــکـاری قرار داد وسو **(١٩ ستمبر ٦٠ سنبله ٣٩)**

کابل راډیو داخبره رد کړه **چی** گوندی افغا نستان دپاکستان پـر سر حداتو **باندی خپل عسکر زیات** کړی دی .(٢٦ ستمبر ٦٠ میزان ٣٩)

دالمان دفیډرالی حکومت **داقتصاد** وزیر لوډ ونگ ار هارډ **کابل** تـه را غیء (٣ **اکتوبر ٦٠ میزان ٣٩)**

د افغا نستان پاچا **دعربو متحد** جمهوریت (مصر) ته ولاړ. (٢٢ـ ٣١ **اکتوبر ٦٠ عقرب ٣٩)** او پـه (٣١ اکتوبر ٦٠ **عقرب ٣٩) یوگو** سلا ویا ته **ور سیدیء.**

خارجه وزارت پـر پـا کستان پروټسټ **وکیء چی ولی پاکستانی** عسکرو پر **تومن خیلو باندی حمله** کړیده **(٣٠ نومبر ٦٠ قوس ٣٩)**

دایران صد راعظم **کابل ته‌راغیء** او تجارتی او **ترا نزیتی قرار داد** ور سره **امضا سو (٣ دسمبر ٦٠** قوس ٣٩)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دباختر اژانس د تاس اژانس قرار داد سره وسو (۱۹ دسمبر ٦ قوس ۳۹)

۱۹٦۱ م ۱۳۳۹ ش ۱۳۸۱ ق

د افغا نستان او هند دتجارت دزیا توالی موا فقت نامه إمضا سوه (۱۵ فبروری ٦۱ دلو ۳۹)

پر باجوړ باندی دپا کستان بمباری (۱ مارچ ٦۱ حوت ۳۹)

دجاپان سره دتخنیکی امداد موا فقت نامه (۱۵ مارچ ٦۱ حوت ۳۹)

د۱۳۳۹ شس کال دولتی واردات او مصارف ٤۵۰۰ مليونه افغا نی وی.

د ۱۳۳۹ پی کال پو هنشمیر :
۱۱۱۲ دهلکانو ښوو نځی- ۱۲٦ دنجونو ښوو نځی - ۹۳۳، ۱۷۰ هلکان ۲۲، ٦٤۱ نجونی -٤۳۵٤ ښوونکی ۷۰۰ ښځی ښوونکی .

په ۱۳۳۹ کال دافغانستان صادرات ۲۲٤٤ مليونه او واردات یی ۳۹۰۵ مليونه افغانی وی .

۱۳٤۰ ش
۱۹٦۱ م ۱۳۸۱ ق

ښاغلی محمد داود صدرا عظم پسله طبی عملیاتو لەروم څخەمسکو تەولاړ، او هلتەیی د خرو شچیف سره مرکه وکړه، دپراودا روزنامی ولیکل چی دپښتنو لەوضعیته سره شوروی اتحاد بی علاقی ندی . (۵ اپریل ٦۱ حمل ٤۰) .

د افغانستان او فیډرال جر منی کلتوری موافقت نامه امضا سوه (۱۸ اپریل ٦۱ حمل ٤۰) .

د افغانستان او چکو سلوا کیا کلتوری موفقت نامەامضا سوه (۲٤ اپریل ٦۱ حمل ٤۰) .

إفغانستان دپاکستان هغه تور ردکیء چیگوندی دافغانستان‌عسکر په سرحدی جنگو کی برخه لری (۱۹مئی ٦۱ ثور ٤۰).

دفرانسس سره هوایی موافقت نامه (۲۵ ثور ٤۰) .

دافغانستان او بلغاریا تجارتی تړون وسو (۳ جون ٦۱ جوزا ٤۰)

ښاغلی محمد داود صدراعظم وویل- چی پاکستان د وحشیانو په شیر پر پښتنو پەهغو طیاروبمباری کوی چی داتازونی له خوا ورکړی سوی دی.اوهم یی‌په ۵ ورځوکی تر ۱۲۰۰ تنو پوری دپښتنو مشران‌په پیښور کی په جزا محکوم کړی دی ده داخبره ردکړه چی افغانستان د دپښتنو قبایل ولاړیدو تەلمسوی (٦ جون ٦۱ جوزا ٤۰) .

دافغانستان پاچا دملی شورا په افتتاحیه ویناکی دپښتونستان‌دخلکو لپاره دخود مختاری حقوق وغوښتل اوډکتر عبدالظاهر دملی‌شوراریيس کړسو (۸ جون ٦۱ جوزا ٤۰) .

پاکستان پر افغانستان دتیری او لمسون تورولگاوه او پرو تسټ یی ورکیء ۱۵ جون ٦۱ جوزا ٤۰) .

د افغانستان جټ طیاره دکابل د بدی‌هوا په سبب په پیښور کی کښینسته (۱۸ جون ٦۱ جوزا ٤۰).

دراډیوکابل په قول دافغا نستان دپادشاه اود پاکستان د صدرایوب خان دملاقات امکان سته. (۲۰ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

پاکستان إعلان وکیء چی افغانی پونده بیله پاسپورټه او ویزی او بین المللی صحی اجازته پاکستان تەنسی را تلای (۲۲ جو ن ٦۱ سرطان ٤۰) .

پاکستان وویل : چی بایه د مشرانو تر سره لیدنی دمخه د افغانستان او پاکستان تر منځ یوه دوستانه فضا موجوده سی . (۲۳ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

د اتازونی سره د پنځو سوزرو ټنو غلی راوړلو قرار داد (۲۳ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

ښاغلی محمد داؤد صداعظم په لنډن کی د انګریز د خارجه وزیر هوم او د ملکه الیزابت سره ولیدل (۲٦ جون ٦۱) .

د باجوړ او کورم پر کلو باندی د پاکستانی عسکرو حملی (جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

ښاغلی محمدنعیم وزیرخارجه وویل چی دپښتنو خو د مختاری غوښتنه هغه یوازینی خبره ده چی د افغانستان او پاکستان روابط یی سره خراب کړی دی ، او پر هغه باندی باید خبری وسی .

دلته د پاکستان د تمامیت او سیمی خبره نسته ، بلکه د پښتنو په قبیلو کی د پاکستان جار حانه اعمال نه زغملی کیږی . (۲۸ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

افغانستان او مکسیکو خپل سیاسی روابط د لوی سفارت ټکانی ته لوړ کړل (۲۹ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

افغانستان او نیپال هم خپل سیاسی روابط د لوی سفارت ټکانی ته لوړ کړل (۱ جولایی ٦۱ سرطان ٤۰) .

ښاغلی محمد داؤد فیډرال جرمنی جمهوریت ته ولاړ . (۳ — ۸ جولایی ٦۱ سرطان ٤۰) .

د اتحاد شوروی د اتومی انرجی هیئت له وزیر خارجه ښاغلی محمد نعیم سره وکتل . (۸ جولایی ٦۱ سرطان ٤۰)

پەاتازونی کی‌افغانی‌لوی‌سفیردرئیس جمهور کنیډی د لیدنی پر وخت د خپل حکومت عمیق تشویش پردی خبره ښکاره کی ، چی پاکستان امریکایی وسلی پر پښتنو قبایلو باندی استعمالوی . (۲۳ جولایی ٦۱ م اسد ٤۰) .

د بلجیم سره هوائی موافقت نامه (۱۹ اسد ٤۰) .

د افغانستان او چکوسلواکیاملکی هوائی موافقت نامه (۳۱ جو لا یی ٦۱) .

د إفغانستان او متحده عربی جمهوریت ملکی هوائی موافقت نامه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲آگست م ۱۰ اسد ۴۰).

پاکستان دافغانستان قونسلگری او تجارتی وکالتونه وتړل ، اوټولی دترانزیټ اسانی ئی هم پر افغانستان بندی کړی (۲۳ اگست ٦۱ سنبله ٤۰) .

افغانستان د پاکستان د ۲۳ اگست د نوټی په جواب کی وویل چی د پاکستان دغه اقدام یو د دښمنی عمل بولی او دسیاسی روابطو سره پر یکول به ئی نتیجه را وخیژی . (۳۰ اگست ٦۱ سنبله ٤۰) .

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم د نامنسلکو مملکتو د کنفرانس لپاره بلگراډ ته ولاړ (۳۰ اگست ٦۱) .

پاکستان په یوه سپین کتاب کی پر افغانستان تورولگاوه چی د توسیع غوښتنی سیاست لری او د پاکستان د قونسلگریو د کارو مانع دی (!) (۲ ستمبر ٦۱سنبله ٤۰)

دافغانستان اوپاکستان سر حدو نه وتړل سوه، او دما لو ترانز یټ هم بندسو.(۳ستمبر٦۱ سنبله٤۰).

افغانستان خپل سیاسی روابط د پاکستانه سره وشلوله . (٦ ستمبر ٦۱ سنبله ٤۰) .

افغانستان هغه پیشنهاد ردکی چی برتانیا د پاکستان منافع په افغانستان کی وساتی (۷ ستمبر ٦۱ سنبله ٤۰) .

دیروشلم اسلامی کانگرس خواهش وکیء چی افغانستان او پاکستان خپل اختلافونه سره حل کی (۱۲ ستمبر ٦۱ سنبله ٤۰) .

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر جماهیر اتحاد شوروی ته ولاړ .
(۱٦ـ۲۰ ستمبر ۱٦ سنبله ٤۰)

افغانستان د پاکستان هغه ادعا تکذیب کړه ، چی د افغانستان اقتصادی محاصره پخپله دافغانستان له لاسه ده چی د پاکستان له لاری د خپلو تجارتی اموالو د تیرولو لپاره نور وسایل نه منی . مگر افغانستان وویل . پاکستان غواړی چی د قونسلگریو اوتجارتی وکالتو په بندولو سره افغانستان په اقتصادی محا صره اخته کیء.(۱۷ ستمبر ٦۱ سنبله ٤۰).

پاکستان . دایران منځگړ یتوب د پښتونستان د شخړی د حل لپاره ومانه (۱۸ ستمبر ٦۱ سنبله ٤۰)

سعودی عربی حکومت په افغانستان کی د پاکستان د منافعو ساتنه ومنله (۱۹ ستمبر ٦۱) .

د عربو متحده جمهوریت ومنله چی د افغانستان منافع په پاکستان کی وساتی (۲۱ ستمبر ٦۱ سنبله ٤۰) .

د افغانستان خارجه وزیر ښاغلی محمدنعیم وویل : چی‌افغانستان به تر هغه وخته خپل ترانزیتی مالونه د پاکستان له خوا رانوړی خوچی د افغانستان قونسلگری او تجارتی

دفترونه هلته بیا خلاص نسی . (۲۷ ستمبر ٦۱ میزان ٤۰) .

د پاکستان صدر ایوب خان د افغانستان د سیاسی او تجارتی ادارو بیا خلاصول نه ومنل ، ځکه چی دده په قول هغه اداری دتخریبی چارو لپاره استعمال کیدی . (۲۹ ستمبر ٦۱ میزان ٤۰) .

د اتازونی رئیس جمهور کنیډی د افغانستان پاچا او صدر ایوب‌خان ته پیغامونه راولیږل چی هغه دولت به د افغانستان او پاکستان د سیاسی روابطو د بیا نښلونی لپاره خپل ښه مساعی ونه سپموی . (٤ اکتوبر ٦۱ میزان ٤۰) .

راډیو کابل هغه خبر رد کی چی گوندی افغانی عسکرو د باجوړ پر د وو کلو حمله کړیده ، بلکه دایی وویل . چی هلته پاکستان بمباری کوی . (۹ اکتوبر ٦۱ میزان ٤۰) .

دشوروی اتحاد عسکری ډله د ۱۱ ورځو میلمستیا لپاره کابل ته‌راغله ۱۱اکتوبر ٦۱ میزان ٤۰).

د افغانستانه سره د اتحاد شوروی د تخنیکی او اقتصادی همکاری موافقت نامه ۱٦ اکتوبر ٦۱).

افغانستان د امریکا د متحدو ایالاتو د رئیس کنیډی له خوا دده دشخصی نماینده په ډول دلیونگ ستهون مرچنټ تاکنه ومنله ، چی دی به خپل ښه مساعی دافغانستان اوپاکستان دشخړی دپر یکړی لپاره په کار واچوی . (۱۹ اکتوبر ٦۱ میزان ٤۰).

د سویس سره هوایی موافقت نامه (۲۵ میزان ٤۰) .

دشوروی اتحاد دفواید عامه‌د وزیر معین کابل ته راغی چی هغه پروژی وگوری کومی چی د شوروی اتحاد په کومک جوړیږی . (۲٤ اکتوبر ٦۱ عقرب ٤۰).

د رئیس جمهور کنیډی خاص نماینده لیونگ ستهون مرچنټ افغانستان او پاکستان ته راغی خو د پښتونستان د شخړی حل یی نه وموند ، او دایی ومنل چی خپل ښه مساعی به له دیپلو ماسی لاری جاری وساتی . (۲ ـ ۸ نومبر ٦۱ عقرب ٤۰).

د چکوسلوا کیا سره تجارتی پروتوکول امضاسو، چی‌دافغانستان ډیره میوه به رانیسی. (۵ نومبر ٦۱ عقرب ٤۰) .

افغانستان او پاکستان دواړو یو دبل پر سرحداتو دعسکرو ټولولو شکوه وکړه ، (۱۲ نومبر ٦۱ عقرب ٤۰) .

ښاغلی محمدداؤد صدراعظم وویل چی افغانستان به د خپلی بیطرفی پالیسی ساتی، مگر پاکستان ته‌یی دلمسون اخطار ورکیء . (۱٤نومبر ٦۱ عقرب ٤۰) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ضمیمه ترانزیتی موافقت‌نامه دشور وی اتحاد سره امضاء سوه چې د افغانستان ترانزیتی مالوته نوری اسانی هم په هغه مملکت کی وکړه سی . (۱۹ نو مبر ۶۱ عقرب ۴۰) .

۱۹۶۲ م ۱۳۴۰ ش ۱۳۸۲ ق

دافغانستان نماینده په ملل متحده کی وویل :

چی افغانستان دپښتونستان‌لپاره دحقیقت پالونکی ډلی راتلو ته تیار دیء، خوافغا نستان به هغه وخت داشخړه ملل متحده ته راوړی که‌د مذاکری له‌لاری حل‌نسی. (۹جنوری ۶۲ جدی ۴۰) .

دافغانستان او شوروی اتحاد د مصرف عامه د اجناسو ور کولو موافقت نامه اته‌مادی امضا سوه (۱۳ جنوری ۶۲ جدی ۴۰) .

په پاکستان کی دایران لوی‌سفیر دپاکستان ــ ایران‌ـ افغا نستان فیډریشن پیشنهادکیء . ۲۰جنوری ۶۲ جدی ۴۰) .

محمد انور بسمل دناظر صفرخان زوی ددری شاعر او صوفی په‌کابل کی وفات سو (۳جدی ۴۰) .

دشوروی اتحاد سره د هواشناسی دانکشاف لپاره دخلورو کالوموافقت نامه (۲۳جنوری ۶۲ دلو ۴۰) .

جان ایم ستهیویس په کابل کی داتازونی لوی سفیرسو (۲۴جنوری ۶۲ دلو ۴۰) .

افغانستان خپل سرحدونه اته هفتی له پاکستانه سره خلاص کړل چی داتازونی امدادی مالونه راوړل سی. (۲۹ جنوری ۶۲ دلو ۴۰) .

داتازونی دجمهور رئیس کنیډی بل شخصی نماینده چستر باولیس کابل ته راغیء (۲۷ فروری ۶۲ حوت ۴۰) .

د ۱۳۴۰ ش کال دولتی عایدات او مصارف ۲۰۱۲ ملیو نه افغانی وی .

د۱۳۴۰ کال پوهنشمیر : ۱۲۴۸ دهلکانو مکتبونه ــ ۱۷۸ نجو نو مکتبونه ــ ۲۰۳۶۱۲ هلکان ــ ۳۱،۶۸۹ نجونی‌ـ ۴۸۲۸ ښوونکی‌ـ ۸۷۰ ښځی ښوونکی .

په۱۳۴۰کال دافغانستان صادرات ۴۰۲۵ ملیونه او وارداتیی ۴۴۵۹ ملیونه افغانی وی .

۱۳۴۱ ش
(۱۹۶۲ م ۱۳۸۲ ق)

د افغا نستان او شو روی اتحاد دکورجوړولو اودکابل ښار پراخولو د همکاری موا فقت نامه لس مادی امضاسوه (۲۲ حمل ۴۱ش ۱۱اپریل ۶۲)

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم دوهم پنځه کلنی پلان اعلان کیء چی ۳ر۳۱ بلیونه افغانی مصرف لری.له دغو څخه یوه دریمه برخه په کانو او صنایعو .و یوه څلورمه به په اوبو لگولو او کرنی ــاو یوه څلورمه په موا صلاتو او لارو خرڅیږی (۱۴ اپریل ۶۲ حمل ۴۱)

له ایرانه سره دپنځو کالو ترا نزیټ موا فقت نامه امضا سوه. (۲۰ اپریل ۶۲ حمل ۴۱)

د پل خمری دبر ینبنا فا بر یکه دشوروی په امداد افتتاح سوه(۶ مئی ۶۲ ثور ۴۱)

دافغا نستان او شو روی اتحادد (۱۸) ملیونو روبلو او ۲۵ ر ۱۶ ملیونو ډالرو دپور موا فقت نامه د سالنگ دلاری‌جوړ ولو اودجلال‌آباد دکانال دنورو چارو لپاره وسوه (۱۷ مئی ۶۲ م ۲۷ ثور ۴۱)

پا کستان دایران دپاد شاه هغه پیشنهاد ومانه چی دافغا نستان سره دپاکستان داختلاف په پر یکړه کی منځگړی‌وکی. (۱ جولائی ۶۲ سرطان ۴۱)

افغا نستا دایران دپاد شاه هغه پیشنهاد ومانه ، چی دپاکستانه‌سره دافغا نستان دااختلاف په پریکړه‌کی منځگړی‌و کی ۱۲جولای۶۲ــسرطان ۴۱. دپولنیډ سره دافغانستان هوائی موا فقت نامه (۶ سرطان ۴۱)

په کابل کی داعلیحضر تینو محمد ظاهر شاه اومحمد رضاپهلوی او په راو لیږنډی کی د اعلیحضرت محمد رضا پهلوی او جنرال ایوب خان ابتدا ئی خبری وسوی، چی څنگه دافغان ــپاکستان اختلاف‌سره حل کاندی. (۲۷ــ ۳۱ جولائی ۶۲ سرطان ۴۱)

په‌کابل اوتهران کی‌یوه‌مشترکه‌اعلامیه خپره سوه چی اعلیحضرت محمدرضا پهلوی به خپل ښه مساعی جاری و ساتی، چی دافغا نستان اوپا کستان روابط سره ښه سی. (۱ اگست ۶۲ م اسد ۴۱)

جنرال ایوب خان دپا کستان رئیس جمهور په کوټه کی وویل :چی که دپا کستان ــافغا نستان ــایران ترمنځ‌یوکا نفیډ ریشن جوړ سی، نو به دوی دخارجی فشاره سره مقابله وکړای سی. (۶ اگست ۶۲م اسد ۴۱)

دافغا نستان پاچا شو روی اتحاد ته په سفر ولاړ (۶ــ۱۵ اگست۶۲م اسد ۴۱)

دپاکستان دجمهور رئیس ایوب‌خان بیاد درو مملکتو دکا نفیډ ریشن خبره تکرار کړه او دائی و ویل : چی ددغو درو هیوادو مشران دی‌په تهران کی ژر سره وگوری. (۱۵ اگست ۶۲ م اسد ۴۱)

Afghanistan.com: The Digital Library

په تهران کې دافغانستان او پاکستان دخارجه وزیرانو مجوز ملاقات دوخت نلرلو په سبب وځنډیدیء.
(۱۲ ستمبر ٦۲ سنبله ٤۱)

ایرن غاووکیء چی پرهلمند باندی دم جوړولو له ایرانه اوبه گرزولی او کنبتونه ئی سوځلی دی. (۱۹ اکتوبر ٦۲ میزان ٤۱)

دافغانستان دجرمنی دفیډرال جمهوریته سره د (۲۰۰) ملیو نو مارکو دپور قرار داد امضا کیءچی دبرېښنا دفابریکی اودزیم دوچولو اودچبنګك داوبو اود صنعتی چارو لپاره گټه ځنی واخیستله سی.
(۲٤ اکتوبر ٦۲سنبله ٤۱)

دپاکستان خارجه وزیر وویل : چی دافغانستان اوپاکستان دنمایندګانو مجوزه لیدنه داعلیحضرت محمد رضا شاه پهلوی سره معطله سوه ۱۲ اکتوبر ٦۲ سنبله ٤۱

دافغانستان یوی تجارتی ډلی دایران لهمامورینو سره دافغانستان دمالونو دوړو راوړو او په خر مشهر اومشهد کیدگدامواونورو مشکلاتو دهیسته کولو خبری وکړی. (۱۰- ۳۰ نومبر ٦۲ قوس ٤۱)

ښاغلی محمد نعیم وزیر خارجه ، پاکستان دشخړو پهاوږدولو وغانده (۱٤ دسمبر ٦۲ قوس ٤۱)

د خواجه عبدالله انصاری طبقات الصو فیه په۷۳۸ مخه کیدعبدالحی حبیبی دتعلیقاتو سره په کابل کی چاپ سو (میزان ۱۳٤۱)

۱۹٦۳م ۱۳٤۱ ش ۱۳۸۲ ق

جان ستیویس داتا زونی لوی ښځره باندی درئیس جمهورکنیډی سفیر دافغانستان او پاکستان پر سره خبری وکړی. (۱۸ جنوری٦۳م

دننګرهار پوهنتون دطب دپو هنځی جدی ٤۱)

سو (۵ فروری ٦۳ دلو ٤۱)

په افتتاح سره په جلال آباد کیجوړ

اتا زونی تول دمرستی مالونه دایران له لاری افغانستان ته وا ستول (۱۲ فروری ٦۳ دلو ٤۱)

داتحاد جماهیر شو روی دمرستی موافقه نامه دافغانستان سره (۲۵ فروری ٦۳ دلو ٤۱)

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم استعفا وکړه (۱۰ مارچ ٦۳ م ۱۹ حوت ٤۱)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library